
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027

(s výhľadom do roku 2030)

Časti: A. Úvod a B. Analytická časť

Jún 2021

Identifikačné údaje

Obstarávateľ

Názov	Bratislavský samosprávny kraj
Sídlo	Sabinovská 16, 820 05 Bratislava 25
IČO	36063606
DIČ	2021608369
Web	bratislavskykraj.sk
Predseda	Mgr. Juraj Droba, MBA, MA
Kontaktná osoba	Ing. Alžbeta Kollárová

Spracovateľ

Názov	„Inštitút priestorového plánovania“
Sídlo	Ľubľanská 1, 831 02 Bratislava 3
IČO	36 064 645
DIČ	2021694158
Web	ipp-oz.sk
Predseda	Ing. Ľubomír Macák
Zodpovedný riešiteľ	Ing. Ľubomír Macák

Kolektív spracovateľov

Zoznam kľúčových expertov zo strany spracovateľa

Pozícia experta	Oblasť	Meno experta
Expert v oblasti regionálneho rozvoja	Koordinátor úlohy	Ing. Ľubomír Macák
Expert v tvorbe mapových podkladov	Spádovosť územia, geografické analýzy, analýzy dostupností, turizmus a kultúra, dopravná a technická infraštruktúra	Mgr. Filip Polonský, Ph.D.
Expert v oblasti ekonómie, štatistiky	Ekonomika, hospodárstvo, výskum, vývoj, kriminalita, digitalizácia	Ing. Pavol Petrík
Expert v oblasti humánnej geografie, resp. demografie	Ľudské zdroje a demografia	Mgr. Tatiana Lachová
Expert v oblasti životného prostredia	Prírodno-environmentálna oblasť	Ing. Michal Štiffel

Gestor úlohy: Ing. arch. Július Hanus, PhD.

Ďalší riešitelia: Bc. Christián Didi, Bc. Martina Ciferská, Bc. Barbora Feriancová

PodĎakovanie

Autormi tohto dokumentu sú Ľubomír Macák, Filip Polonský, Pavol Petřík, Michal Štíffel a Tatiana Lachová.

Tím autorov ďakuje Ing. arch. Júliusovi Hanusovi, PhD. (gestor expertného tímu) za jeho cenné rady a pripomienky počas celého trvania realizácie tejto úlohy.

Tím autorov ďakuje Mgr. Martinovi Hakelovi, BA (vedúci Inštitútu regionálnej politiky Bratislavského kraja) a Ing. Alžbete Kollárovej (kontaktná osoba zo strany BSK) za aktívnu spoluprácu na vypracovaní dokumentu.

Autori sa chcú poďakovať zamestnancom Inštitútu regionálnej politiky Bratislavského kraja, ktorí sa podieľali na tvorbe dokumentu formou odborných konzultácií, pripomienkovania, ako aj podpore pri organizácii a realizácii odborných stretnutí s predstaviteľmi miestnej územnej samosprávy a sociálno-ekonomickými partnermi v území.

Zoznam kľúčových expertov Inštitútu regionálnej politiky

Meno experta	Oblasť
Mgr. Mahuliena Sochorová PhD.	Regionálny rozvoj
Bc. Veronika Bruncková	Regionálny rozvoj
Mgr. Ján Stano	Životné prostredie
Ing. Marián Kupec	Energetika
Mgr. Zuzana Hradská Lacková	Sociálna inklúzia
Mgr. Peter Jesenský	Udržateľná mobilita
Mgr. Pavol Galáš	Školstvo a inovácie
Ing. Matúš Krnčok	Školstvo a inovácie
Mgr. Milan Zálešák	Kultúra, turizmus, MSP
Mgr. Veronika Ormandíková	Programy cezhraničnej spolupráce INTERREG
Mgr. Tomáš Teleky	Kancelária BSK v Bruseli, EU Affairs Officer

Ďalej sa chcú poďakovať riaditeľom jednotlivých odborov BSK a ich zamestnancom, ktorí prispeli svojimi cennými radami a pripomienkami.

Autori sú zaviazaní všetkým partnerom, ktorí sa podieľali na tvorbe dokumentu a to najmä:

- predstaviteľom miestnej územnej samosprávy,
- sociálno-ekonomickým partnerom v území,

- predstaviteľom štátnej správy, najmä Ministerstvu pre investície, regionálny rozvoj a informatizáciu SR (predtým Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu) a
- predstaviteľom pracovnej skupiny JASPERS.

Autori v neposlednom rade ďakujú aj nasledujúcim inštitúciám za ich spoluprácu pri získavaní cenných podkladov a údajov:

- Štatistický úrad SR.

Prehľad najpoužívanějších skratiek

- BA – Bratislava
- B+R – Bike and Ride (doslova „príď na bicykli a cestuj“)
- BID – Bratislavská integrovaná doprava, a.s.
- BK – Bratislavský kraj
- BSK – Bratislavský samosprávny kraj
- Centrope - Región strednej Európy skladajúci sa z ôsmich spolkových krajín, krajov a žúp
- CR – cestovný ruch, turizmus
- CVTI – centrum vedecko-technických informácií SR
- ČOV – čistička odpadových vôd
- DPB – Dopravný podnik Bratislava, a.s.
- EÚ Európska únia
- EV (EV6, EV 13) – EuroVelo, sieť medzinárodných cyklotrás
- IAD – individuálna automobilová doprava
- IDS BK – Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji
- IPP – Inštitút priestorového plánovania, o.z.
- IT – informačné technológie
- K+R – Kiss and Ride (doslova „pobozkaj a cestuj“ hromadnou dopravou)
- KOČR – Krajská organizácia cestovného ruchu
- LED – Luminiscenčná alebo svetelná dióda
- MAS – miestne akčné skupiny
- MDaV SR – Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
- MČ – mestská časť
- MIRRI SR – Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
- MPR – mestská pamiatková rezervácia
- MHD – mestská hromadná doprava
- MŠ – materská škola
- NKP – národná kultúrna pamiatka
- NN – nízke napätie
- OOCR – oblastná organizácia cestovného ruchu
- P+R – Park and Ride (doslova „zaparkuj a cestuj“ hromadnou dopravou)
- PAD – prímestská autobusová doprava
- PHD – Prímestská hromadná doprava
- PHRSR (prípadne PHSR) – Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
- PO – prioritná os / alt. Prešovský kraj
- PZ – pamiatková zóna
- PZI – priame zahraničné investície
- PRĽS – prvky ľudového staviteľstva
- RIÚS – Regionálna integrovaná územná stratégia
- RP – Rada partnerstva

- SAD – Slovenská autobusová doprava
- SR – Slovenská republika
- SODB – sčítanie osôb, domov a bytov
- SOŠ – stredná odborná škola
- SSC – Slovenská správa ciest
- SŠ – stredná škola
- STN – Slovenská technická norma
- ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
- TEN-T – Trans-European Transport Networks – Transeurópska dopravná sieť
- TI – technická infraštruktúra
- TIOP – Terminál integrovanej osobnej prepravy
- TK – Trnavský kraj
- TTSK – Trnavský samostatný kraj
- ÚČOV – ústredná čistička odpadových vôd
- UMR – územie udržateľného mestského rozvoja
- UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), v preklade Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
- ÚPN R BSK – Územný plán regiónu - Bratislavský samosprávny kraj v znení Zmien a doplnkov č. 1
- VN – vysoké napätie
- VŠ – vysoká škola
- ZOO – zoologická záhrada
- ZSSK – Železničná spoločnosť Slovensko, a.s.
- ZŠ – základná škola
- ZÚJ – základná územná jednotka
- ŽSR – Železnice Slovenskej republiky
- ŽST – Železničná stanica

Obsah

A. ÚVOD	9
A.1 Metodické a legislatívne východiská	9
A.2 Relevantné vstupy z programových a strategických dokumentov	13
B. ANALYTICKÁ ČASŤ	38
B.1 Identifikácia územia	38
B.1.1 Základná charakteristika územia	38
B.1.2 Geomorfologické členenie a reliéf	39
B.1.3 Spádovosť územia a suburbanizácia	40
B.2 Sociálno-ekonomická analýza	43
B.2.1 Analýza ľudských zdrojov a demografická analýza	43
B.2.2 Sociálna starostlivosť	59
B.2.3 Sociálna inklúzia	72
B.2.4 Ekonomika a hospodárstvo	84
B.2.5 Výskum a vývoj	121
B.2.6 Turizmus	128
B.2.7 Kultúra	140
B.2.8 Občianska vybavenosť	146
B.2.9 Digitalizácia a informatizácia	163
B.2.10 Analýza financovania samosprávy	164
B.3 Územno-technická analýza	169
B.3.1 Dopravná infraštruktúra	169
B.3.2 Technická infraštruktúra	191
B.3.3 Bezpečnosť	199
B.4 Prírodno-environmentálna analýza	206
B.4.1 Odpadové hospodárstvo	206
B.4.2 Environmentálne limity	208
B.4.3 Environmentálne záťaž	211
B.4.4 Ovzdušie, voda a pôda	212
B.4.5 Klimatické podmienky a dopady zmeny klímy	217
B.5 Inštitucionálno-organizačná analýza	224
B.6 Trendy vývoja a odhad budúceho vývoja	232
B.6.1 Sociálno-ekonomická oblasť	232
B.6.2 Územno-technická oblasť	233
B.6.3 Prírodno-environmentálna oblasť	233
B.7 Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov	234
B.7.1 Sociálno-ekonomická oblasť	234
B.7.2 Územno-technická oblasť	236
B.7.3 Prírodno-environmentálna oblasť	238

B.8	Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia	239
B.8.1	Sociálno-ekonomická oblasť	239
B.8.2	Územno-technická oblasť	241
B.8.3	Prírodno-environmentálna oblasť	241
B.8.4	Inštitucionálno-organizačná oblasť	242
B.9	SWOT analýza	244
B.9.1	Sociálno-ekonomická oblasť	244
B.9.2	Územno-technická oblasť	254
B.9.3	Prírodno-environmentálna oblasť	259
B.9.4	Inštitucionálno-organizačná oblasť	263
B.10	Benchmarking metropolitných regiónov	264
B.11	Prílohy	267
B.11.1	Bibliografia	267
B.11.2	Dotazníkové prieskumy	268
B.11.3	Popis participatívneho procesu počas tvorby dokumentu	272
B.11.4	Doplňujúce informácie	283
B.11.5	Zoznamy grafov, mapiek, obrázkov a tabuliek	312

A. Úvod

A.1 Metodické a legislatívne východiská

Predmetom tejto kapitoly je popis základných legislatívnych, inštitucionálnych a metodických východísk pri spracovaní tohto dokumentu (Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja VÚC (ďalej aj ako „PHRSR“ alebo „Program rozvoja“). Zároveň sa popisuje zdôvodnenie potreby spracovania novej verzie PHRSR, vymedzenie riešeného územia (v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou) a proces tvorby PHRSR (vrátane spôsobu zapojenia jednotlivých aktérov). Podkladom pre tvorbu tejto kapitoly bola aktuálna legislatíva a aktuálne metodické príručky pre spracovanie PHRSR.

Legislatívne východiská

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja VÚC je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (v tomto prípade ÚPN R BSK). V súčasnosti problematika regionálneho rozvoja spadá pod gesciu novovzniknutého Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR), ktoré od 1.7.2020 prevzalo agendu regionálneho rozvoja od Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ten bol pôvodne zodpovedný za tvorbu a riadenie regionálneho rozvoja ako aj prípravu novej národnej stratégie (pôvodne pod názvom Vízia a stratégia rozvoja SR).

Z hľadiska obsahovej štruktúry je dokument spracovaný v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z aktuálne platnej legislatívy (zákon 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, časová verzia predpisu účinná od 1.7.2020). Niektoré časti strategického dokumentu, v zmysle platnej legislatívy boli pre jeho lepšiu čitateľnosť spojené.

Schválenie PHRSR vyššieho územného celku (a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie vyššieho územného celku) je podmienkou na predloženie žiadosti vyššieho územného celku o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov (doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov).

Metodické východiská

Pri tvorbe dokumentu sa rešpektovali aktuálne metodické dokumenty pre tvorbu PHRSR. Treba poznamenať, že počas prác na jednotlivých etapách tvorby PHRSR boli zverejnené aj nové metodické usmernenia. Finalizácia dokumentu, najmä spracovanie strategicko-programovej časti a následných častí, bolo realizované v súlade s Metodikou tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja (z januára 2020) a s Jednotným metodickým rámcom pre prípravu integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021 – 2027 (z augusta 2020) a na základe konzultácií so zástupcami gestora pre regionálny rozvoj (MIRRI SR).

Proces tvorby dokumentu

Samotné spracovanie tohto strategického dokumentu sa realizovalo v mimoriadne ťažkom období bezprecedentnej zdravotnej a ekonomickej krízy, ktorej čelí nielen Slovensko ale aj celý svet. No zároveň to je obdobie, ktoré so sebou prináša jedinečnú výzvu, ktorá sa už tak skoro nezopakuje. Na úrovni Európskej únie bolo predstavených niekoľko podporných finančných mechanizmov, ktoré majú za cieľ sa efektívnejšie a rýchlejšie vyrovnáť so súčasným obdobím. Množstvo finančných prostriedkov, ktoré bude určené na podporu rozvoja jednotlivých území, je násobne vyššie ako v predchádzajúcom plánovacom období (roky 2014-2020). Zámerom tohto dokumentu je prispieť k zásadnej modernizácii územia Bratislavského kraja a kvalitne ho pripraviť pre 21. storočie. Aj preto Bratislavský samosprávny kraj pristúpil k príprave Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021-2027 (s výhľadom do roku 2030).

Celý proces tvorby dokumentu prebiehal od roku 2019, kedy bola vypracovaná a prerokovaná analytická časť dokumentu a pokračoval v roku 2020, kedy bola vypracovaná a prerokovaná návrhová (strategicko-programová) a implementačná (realizačno-finančná) časť dokumentu.

Vypracovanie dokumentu sa v každej etape realizovalo za účasti širokej skupiny sociálno-ekonomických partnerov. Do prípravy dokumentu boli zapojení predovšetkým zástupcovia všetkých obcí, miest a mestských častí na území kraja. Zo strany akademického sektora a výskumu boli do prípravy zapojení aj zástupcovia univerzít, vysokých škôl a Slovenskej akadémie vied. Zo strany súkromného sektora boli do prípravy zapojení predstavitelia najväčších zamestnávateľov na území kraja, zástupcovia obchodnej komory a zväzov podnikateľských subjektov. Zo strany mimovládneho sektora boli zapojení zástupcovia cirkví, neziskových organizácií pôsobiach v rôznych oblastiach (najmä životné prostredie, vzdelávanie, šport, sociálna oblasť, zdravotná starostlivosť, turizmus a kultúra). Individuálne tematické rokovania boli realizované so zástupcami štátnej správy. Prostredníctvom verejných prerokovaní bol dokument k dispozícii aj pre širokú verejnosť. Svojimi postrehmi a pripomienkami pri tvorbe dokumentu prispeli aj zástupcovia Európskej komisie a Európskej investičnej banky prostredníctvom pracovnej skupiny JASPERS.

Spôsob zapojenia jednotlivých aktérov sa realizoval viacerými spôsobmi, či už prostredníctvom osobných moderovaných rozhovorov, dotazníkového prieskumu, tematických pracovných skupín, ako aj individuálnej komunikácie. Špecifickou súčasťou bolo aj identifikovanie konkrétnych projektových zámerov zo strany jednotlivých aktérov. Takýmto spôsobom sa uskutočnilo **niekoľko desiatok stretnutí** a spolu bolo týmito spôsobmi zapojených **viac ako 400 subjektov**, ktoré aktívne prispeli do procesu tvorby tohto dokumentu, či už prostredníctvom postrehov, pripomienok alebo definovaním svojich potrieb a konkrétnych projektových zámerov.

Zapojenie účastníkov sa realizovala prostredníctvom viacerých nástrojov:

1. TLAČOVÉ SPRÁVY, SOCIÁLNA SIETĚ BSK, ŠPECIALIZOVANÁ WEBSTRÁNKA (zahájenie tvorby, priebežné informovanie o stave pripravenosti, verejné pripomienkovanie);
2. VEREJNÉ PREROKOVANIE ANALYTICKEJ ČASTI DOKUMENTU;
 - a. pozvaní: viac ako 300 partnerov,
 - b. zúčastnení: predstavitelia samospráv (vrátane predstaviteľov hl. m. SR BA), predstavitelia štátu (vrátane MIRRI), predstavitelia akademickej obce, občianskeho sektora, súkromného sektora a ďalších sociálno-ekonomických partnerov;
3. VEREJNÉ PREROKOVANIE SPRÁVY O HODNOTENÍ A STRATEGICKÉHO DOKUMENTU;
 - a. pozvaní: všetky dotknuté orgány (proces SEA), poslanci Zastupiteľstva BSK + informovanie na webe BSK, v médiách, na sociálnych sieťach, newsletter;
4. ONLINE DOTAZNÍKY (obce, mestá a mestské časti a sociálno-ekonomickí partneri vrátane občianskej spoločnosti);
5. OSOBNÉ STRETNUTIA A PRACOVNÉ SKUPINY (individuálne a skupinové stretnutia s miestnou samosprávou a sociálno-ekonomickými partnermi – zapojených viac ako 400 subjektov);
6. PROCES SEA (zapojenie ďalších, približne 60 dotknutých subjektov);
7. VEREJNÉ PRIPOMIENKOVANIA - PRIPOMIENKOVÝ FORMULÁR;
 - a. Počet pripomienkujúcich subjektov: 95,
 - b. Počet pripomienok: 770,
 - c. Zpracované, resp. čiastočne zapracované: cca 93%, ostatné boli dodatočne komunikované.

Proces tvorby strategického dokumentu bol počas spracovania jednotlivých etáp konzultovaný so zástupcami gestora zodpovedného za regionálnu politiku Slovenska (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, predtým Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu).

Dotazníkové prieskumy a identifikácia projektových zámerov

Zapojenie jednotlivých kľúčových aktérov sa realizovalo prostredníctvom:

- dotazníkových prieskumov (on-line forma),
- moderovaných rozhovorov (ktoré slúžili najmä na spresnenie informácií uvedených v rámci dotazníkov a v rámci projektových zásobníkov) a
- individuálnych stretnutí, konzultácií.

Dotazníkové prieskumy boli špecificky pripravené pre dotknuté samosprávy (všetky obce, mestá a mestské časti na území kraja) a špecificky pre sociálno-ekonomických partnerov.

Predmetom dotazníkových prieskumov bolo identifikovanie kľúčových problémov a výziev, vrátane tých systémových. Súčasťou dotazníkových prieskumov bola časť, ktorá sa venovala zberu projektových zámerov (vyplnenie projektového zásobníka).

Do procesu dotazníkového prieskumu boli zapojené všetky obce, mestá a mestské časti na území kraja (spolu 90 subjektov) a viac ako 150 ďalších subjektov (sociálno-ekonomických partnerov).

Výsledky dotazníkových prieskumov ako aj identifikácie projektových zámerov boli zakomponované do súhrnných častí príslušných tematických kapitol (zhrnutia a dôsledky) a špecifických kapitol venujúcich sa prehľadu kľúčových výziev a problémov na území kraja. Zároveň tieto zistenia slúžili ako podklad pre tvorbu návrhovej časti PHRSR BSK na roky 2021-2027 (s výhľadom do roku 2030).

Tabuľka 1 Proces tvorby dokumentu

Názov dokumentu	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021-2027 (s výhľadom do roku 2030)
Forma spracovania	s pomocou externých odborníkov (spracovateľ)
Riadenie procesu spracovania	<p>Pre podporu spracovania dokumentu boli vytvorené dva orgány a to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Riadiaci tím PHRSR BSK a 2. Pracovná skupina PHRSR BSK. <p>Interná komunikácia medzi spracovateľom a riadiacim tímom prebiehala prostredníctvom pracovných zasadnutí (riadiaceho tímu) ako aj prostredníctvom elektronickej (mailovej) komunikácie.</p> <p>Zapojenie verejnosti a ďalších subjektov:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dotazníkový prieskum (špecializované dotazníky pre zamestnancov úradu BSK, územnú samosprávu a sociálno-ekonomických partnerov). 2. Interview a pracovné stretnutia (zamestnanci úradu BSK, územná samospráva a sociálno-ekonomickí partneri) 3. Verejné odborné prerokovania
Obdobie spracovania	<p>Indikatívny harmonogram spracovania jednotlivých častí PHRSR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod, Analytická časť, Strategicko-programová časť (návrh štruktúry) – návrh (máj 2019 až október 2019); 2. 1. verejné odborné prerokovanie (november 2019); 3. Úvod, Analytická časť, Strategicko-programová časť (návrh štruktúry) – finalizácia (december 2019); 4. Strategicko-programová časť – návrh (december 2020); 5. Zahájenie procesu SEA (september 2020); 6. Realizačno-finančná časť – návrh (január 2021); 7. 2. verejné odborné prerokovanie (marec 2021); 8. Ukončenie procesu SEA a finalizácia materiálov (jún 2021).
Identifikácia riešeného územia	Územie Bratislavského kraja

Pracovné stretnutia riadiaceho tímu ako aj prerokovania s verejnosťou sa uskutočnili v priestoroch samosprávneho kraja. Stretnutia so subjektami samosprávy ako aj s ďalšími sociálno-ekonomickými partnermi sa uskutočnili po celom území kraja. V ostatných fázach tvorby dokumentu sa stretnutia realizovali prostredníctvom informačných a komunikačných technológií.

Samosprávny kraj zabezpečil informovanie o zahájení prác na svojom webovom sídle (bratislavskyskraj.sk).

Vyhodnotenie participatívneho procesu

- Celkový počet oslovených subjektov: 460;
- Počet zrealizovaných stretnutí: cca 110 (z toho 20 samostatných podujatí/stretnutí so sociálno-ekonomickými aktérmi mimo samosprávy);
- Počet identifikovaných projektov zo strany všetkých aktérov: cca 3 000.

COVID-19 a špecifiká participácie

- Spracovanie dokumentu sa realizovalo v mimoriadne ťažkom období bezprecedentnej zdravotnej a ekonomickej krízy;

- Participatívny proces = nové nástroje a spôsoby komunikácie;
- Väčší počet stretnutí - namiesto skupinových sa realizovali najmä individuálne stretnutia (ak to bolo možné), resp. online-stretnutia (využívanie online komunikačných nástrojov aplikácií);
- Dlhšie časové rámce pri realizácii procesu SEA (dištančné prerokovanie návrhu rozsahu hodnotenia);
- Elektronická komunikácia (špecializovaná webstránka, online pripomienkový formulár);
- Online verejné prerokovanie.

Vymedzenie riešeného územia

Z hľadiska nomenklatúry územno–štatistických jednotiek a rovnako i z územnosprávneho členenia SR reprezentuje BSK v rámci územia Slovenska úroveň NUTS 2 (spoločne so Západným, Stredným a Východným Slovenskom), ako aj NUTS 3 reprezentovanej ôsmimi samosprávnymi krajinami SR. BSK sa ďalej člení na osem okresov (úroveň LAU1): Bratislava I. až Bratislava V., Malacky, Senec a Pezinok. Súčasťou územia BSK je aj osobitne určený vojenský obvod Záhorie.

Územný plán regiónu v znení zmien a doplnkov č. 1 z roku 2017 (ÚPN R BSK) vymedzuje a klasifikuje riešené územie, v súlade so zásadami a regulatívmi využívania územia z hľadiska rozvoja urbanizácie v rámci záväznej časti ÚPN R BSK, nasledovne:

1. Bratislava – špecifické centrum plniace funkcie hlavného mesta štátu a centra európskeho významu;
2. Pezinok - regionálne rozvojové centrum, ako centrum druhej skupiny v celoštátnej hierarchii;
3. Malacky a Senec (regionálne rozvojové centrá) a centrum Modra - centrá tretej skupiny v celoštátnej hierarchii;
4. regionálne rozvojové póly mesta Bratislavy v priestoroch (1.) Záhorská Bystrica/Devínska Nová Ves – Lamač – Stupava, (2.) Rača – Svätý Jur, (3.) mestská časť Nové Mesto – Ivanka pri Dunaji – Bernolákovo – Vajnory – Chorvátsky Grob, (4.) Podunajské Biskupice – Rovinka – Dunajská Lužná, (5.) južne od Petržalky vo väzbe na Jarovce a Rusovce.

A.2 Relevantné vstupy z programových a strategických dokumentov

Predmetom tejto kapitoly je zhodnotenie národných, nadnárodných, regionálnych a lokálnych dokumentov vrátane kritického zhodnotenia ich dopadov a efektov vo vzťahu k riešenému územiu. Súčasťou je aj zhodnotenie predchádzajúceho programového obdobia EÚ (2007-2013) a zhodnotenie súčasného stavu implementácie programového obdobia EÚ 2014-2020. Súčasťou je aj zhodnotenie predchádzajúceho PHSR BSK na roky 2014-2020.

Tabuľka 2 Prehľad kľúčových dokumentov

Názov	Typ dokumentu	Oblasť
Agenda OSN pre udržateľný rozvoj 2030 (Agenda 2030)	nadnárodný	multisektorový
Parížska dohoda o zmene klímy Kjótsky protokol Protokol o vode a zdraví, Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja Dohovor o ochrane a využívaní hraničných tokov a medzinárodných jazier Rámcová smernica o vode Bazilejský dohovor Dohovor o biologickej diverzite Dohovor o mokradiach	nadnárodný	životné prostredie
Európska sociálna charta Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím Všeobecná deklarácia ľudských práv Charta základných práv Európskej únie Dohovor o právach dieťaťa Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Európsky dohovor o ľudských právach) Európsky pilier sociálnych práv	nadnárodný	sociálne veci
OECD Skills Strategy for Slovakia	nadnárodný	vzdelávanie
Národné priority implementácie Agendy 2030 Návrh Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020 Národný investičný plán SR na roky 2018 – 2030 (návrh)	národný	multisektorový

Koncepcie mestského rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030		
Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030	národný	inovácie, ľudský kapitál, životné prostredie, energetika, podnikateľské prostredie, regionálny rozvoj
Analýzu regiónov na úrovni VÚC a na úrovni subregiónov	národný	multisektorový
Prognóza obyvateľstva Slovenska do roku 2060 – Revízia poznatkov a predpokladov v kontexte pokračujúcej transformácie Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035	národný	ľudské zdroje
Koncepcia energetickej efektívnosti SR Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030	národný	energetika
Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3) vrátane príslušného Implementačného plánu Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách	národný	inovácie, výskum
Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030	národný	digitalizácia
Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky Návrhu akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike	národný	elektromobilita
Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 Návrh priorít vo výstavbe cestnej infraštruktúry (2020) Nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (MDV SR)	národný	doprava a mobilita
Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020 Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020	národný	sociálne veci
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014-2020 Územný plán regiónu – Bratislavský samosprávny kraj (2013) v znení Zmien a doplnkov č. 1 (2017) Regionálna integrovaná územná stratégia Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014-2020	regionálny	multisektorový
Stratégie rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2016-2020 Regionálne stratégie CLLD	regionálny	rozvoj vidieka
Plán dopravnej obslužnosti Bratislavského kraja (2017) Urbanistická štúdia cezhraničného prepojenia územia BSK a susediacich rakúskych obcí formou cyklolávkov cez rieku Morava	regionálny	doprava

Regionálny plán udržateľnej mobility Bratislavského samosprávneho kraja Štúdia realizovateľnosti - Parkovacie systémy pre bicykle Štúdia realizovateľnosti - Výpožičné systémy pre bicykle Koncepcia územného rozvoja cyklotrás Bratislavského samosprávneho kraja vo vzťahu k integrovanému dopravnému systému a významným bodom cestovného ruchu – Aktualizácia 2017		
Inovačná stratégia BSK (2014 - 2020)	regionálny	inovácie, výskum
Stratégie rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava na roky 2018 - 2022	regionálny	turizmus
Stratégia rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2015-2020	regionálny	kultúra
Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov BSK	regionálny	energetika
Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2018 – 2023 Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020-2030 Koncepcie rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2019 – 2021	regionálny	sociálna inklúzia a sociálna starostlivosť
Koncepcia rozvoja mestskej hromadnej dopravy v Bratislave na roky 2013-2025 ŽSR dopravný uzol Bratislava – štúdia realizovateľnosti (2019) Vyhľadávacia štúdia možností realizácie záchytných parkovísk a parkovacích domov v Bratislave (2017) Územný generel dopravy HM SR Bratislava (2015) vrátane príloh Akčný plán rozvoja cyklistickej a pešej dopravy HM SR Bratislava (pre príslušné roky)	lokálny	doprava
Územný plán hlavného mesta SR Bratislava Územné plány okresných miest (Malacky, Senec a Pezinok)	lokálny	multisektorový
Komunitné plány miest a obcí	lokálny	sociálne veci
Hluková mapa (Strategická hluková mapa) a akčný plán ochrany pred hlukom Bratislavskej aglomerácie	lokálny	životné prostredie

Nadnárodné dokumenty

Za kľúčový nadnárodný strategický dokument môžeme považovať **Agendu OSN pre udržateľný rozvoj 2030 (Agenda 2030)**, ktorá je súhrnom globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti, ako sú zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Agenda udržateľného rozvoja obsahuje 17 cieľov v oblasti udržateľného rozvoja a 169 súvisiacich čiastkových cieľov, ktoré vyvažujú tri aspekty udržateľného rozvoja – ekonomický,

sociálny a environmentálny. Slovenská republika sa k implementácii Agendy 2030 prihlásila v dokumente Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj schválenom uznesením vlády č. 95/2016.

Obrázok 1 Agenda 2030 - Ciele udržateľného rozvoja

Zdroj: <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/investicie/agenda-2030/index.html>, Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, september 2019

V oblasti životného prostredia je kľúčovým nadnárodným dokumentom **Parížska dohoda o zmene klímy**. Parížska dohoda stavia na dohovore a po prvý raz priniesla ponuku globálnej dohody o tom, že všetky krajiny podniknú opatrenia v boji proti zmene klímy a prispôbia sa jej dôsledkom, pričom by sa posilnila aj podpora rozvojovým krajinám. Parížska dohoda si za cieľ kladie udržať zvyšovanie teploty výrazne pod dvomi stupňami Celzia a čo najviac sa priblížiť hodnote 1,5 stupňa v porovnaní s teplotou v období pred industrializáciou. **Parížska dohoda o zmene klímy** uvádza, aby sa podarilo obmedziť otepľovanie na 1,5 stupňa, museli by sa do roku 2030 znížiť emisie oxidu uhličitého spôsobené človekom o 40 percent. Do roku 2050 by potom bolo nutné dosiahnuť v čistom nulové emisie. Parížska dohoda zaväzuje každú krajinu vrátane Slovenska k zníženiu emisií skleníkových plynov.

Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy sa štáty spoločne zaviazali zabezpečovať aj vo viacerých iných dokumentoch ako napríklad **Kjótsky protokol** k rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy, Rámcový dohovor OSN o zmene klímy, Montrealský protokol o látkach, ktoré porušujú ozónovú vrstvu, Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy a ďalšie.

Na ochranu vody sú zamerané dokumenty **Protokol o vode a zdraví**, **Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja** a **Dohovor o ochrane a využívaní hraničných tokov a medzinárodných jazier**. Dôležitým legislatívnym rámcem s cieľom zabezpečenia trvalo udržateľného využívania vody Európsky parlament a Rada prijali smernicu 2000/60/ES, ktorá ustanovuje rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky, skrátene nazývaná **Rámcová smernica o vode**. Celý proces implementácie smernice o vode je rozplánovaný do širšieho časového obdobia rokov 2003 – 2027 s podrobnejším vymedzením úloh. Dôležitou úlohou vyplývajúcou zo smernice o vode je vypracovanie a zverejnenie plánov povodí s príslušnými opatreniami na dosiahnutie požadovaného zlepšenia stavu vôd.

Z hľadiska odpadov a odpadového hospodárstva je dôležitým dokumentom **Bazilejský dohovor** o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní. Z hľadiska ochrany prírody je dôležitý **Dohovor o biologickej diverzite**, ktorý je založený na princípe, že každý štát má právo využívať svoje vlastné biologické zdroje, pričom nesmie spôsobovať škody na životnom prostredí iných štátov. Jedným z ďalších významných dokumentov je **Dohovor o mokradiach** majúci medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva.

Európska sociálna charta je obdobou Európskeho dohovoru o ľudských právach, no zameriava sa na práva ekonomické a sociálne. Vo vzťahu k témam týkajúcim sa sociálnych služieb ustanovuje nasledovné:

- Právo na sociálnu a lekársku pomoc;
- Právo na prospech zo sociálnych služieb;
- Právo osôb so zdravotným postihnutím na nezávislosť, na sociálnu integráciu a na účasť na živote spoločnosti a
- Právo starších osôb na sociálnu ochranu.

Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom v oblasti ľudských práv, ktorého zmluvnou stranou je aj Slovenská republika. Cieľom Dohovoru je presadzovať, chrániť a zabezpečovať plné a rovnaké užívanie ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich prirodzenej dôstojnosti bez akejkoľvek diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Dohovor zaväzuje zmluvné strany aby zabezpečili, že osoby so zdravotným postihnutím budú môcť plne využívať svoje práva na rovnakom základe ako všetci ostatní občania. Ustanovuje minimálne normy ochrany a zabezpečenia celého rozsahu občianskych, politických, sociálnych a ekonomických práv osôb so zdravotným postihnutím.

Najdôležitejším dokumentom popisujúcim základné ľudské práva je **Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDĽP)** schválená Organizáciou spojených národov v New Yorku 10. decembra 1948. VDĽP vznikla ako reakcia na hrôzy, ktoré sa stali počas druhej svetovej vojny. VDĽP bola vyhlásená za „spoločný štandard, ktorý majú dosiahnuť všetky národy a štáty...“ (z preambuly). Má 30 článkov, ktoré zahŕňujú občianske, politické, ekonomické, sociálne a kultúrne práva. Členské štáty OSN sa zaviazali v spolupráci s OSN usilovať o všeobecné uznávanie a zachovávanie ľudských práv a základných ľudských slobôd.

Charta základných práv Európskej únie bola po prvýkrát vyhlásená koncom roku 2000 ako spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu, Rady a Komisie ako nezáväzný dokument. Charta sa následne stala súčasťou Ústavy pre Európu, konkrétne tvorila celú jej druhú časť. Charta základných práv sa stala súčasťou Lisabonskej zmluvy. Lisabonská zmluva však, na rozdiel od Ústavy pre Európu nezačleňuje Chartu priamo do zakladajúcich zmlúv Únie, ale odkazuje na ňu v budúcom čl. 6 Zmluvy o Európskej únii a deklaruje ju za právne záväznú s rovnakou právnou silou, akú majú zakladajúce zmluvy.

Dohovor o právach dieťaťa bol prijatý dňa 20.11.1989 Valným zhromaždením OSN. Tento dokument postupne ratifikovalo 193 krajín, v dôsledku čoho sa stal najširšie prijatou zmluvou o ľudských právach v histórii. Dohovor o právach dieťaťa je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom presadzovania práv detí, pričom definuje občianske, politické, ekonomické, sociálne, zdravotné a kultúrne práva detí. Štáty, ktoré ratifikovali Dohovor o právach dieťaťa, sa zaviazali rešpektovať a zabezpečiť dodržiavanie všetkých práv garantovaných týmto dokumentom.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Európsky dohovor o ľudských právach) je najdôležitejšou medzinárodnou „ľudskoprávnou“ zmluvou na európskom kontinente, ktorá zabezpečuje dodržiavanie práv človeka a zároveň obsahuje aj inštitucionálny rámec, takže sa môže jednotlivec efektívne brániť proti štátu tak, že sa obráti na ESĽP.

Účelom **Európskeho piliera sociálnych práv** je zavedenie nových a účinnejších práv pre občanov. Vychádza z 20 kľúčových zásad, ktoré sú rozdelené do troch kategórií: rovnaké príležitosti a prístup na trh práce, spravodlivé pracovné podmienky, sociálna ochrana a začlenenie. Každý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce.

OECD Skills Strategy for Slovakia predstavuje strategický dokument pre oblasť celoživotného vzdelávania (vzdelávania dospelých). Z projektu Stratégia národných zručností pre Slovensko vyplynuli tri dôležité témy: Vybavenie mladšej a staršej generácie tými správnymi zručnosťami pre budúcnosť, Zabezpečenie inkluzívnosti pri rozvoji zručností a Posilnenie riadenia politik v oblasti zručností. Zároveň boli definované 4 prioritné oblasti a to: Priorita 1: Posilňovanie zručností mládeže, Priorita 2: Znižovanie nerovnováhy zručností, Priorita 3: Podpora väčšej účasti na vzdelávaní dospelých a Priorita 4: Posilnenie využívania zručností na pracovisku.

Národné dokumenty

Jediným schváleným dokumentom z pozície regionálnej politiky SR, v čase spracovania tohto dokumentu, boli **Národné priority implementácie Agendy 2030**, ktoré prijala Vláda SR v roku 2018 a sú nasledovné:

- Vzdelanie pre dôstojný život;
- Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí;
- Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia;
- Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy;
- Právny štát, demokracia a bezpečnosť;
- Dobré zdravie.

Zodpovednosť za Agendu 2030 je na Slovensku rozdelená medzi Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. V rámci konzultatívneho procesu zahrňujúceho vládu, samosprávy a odbornú verejnosť sa navrhli **národné priority implementácie Agendy 2030** (Vzdelanie pre dôstojný život, Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí, Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia, Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy, Právny štát, demokracia a bezpečnosť a Dobré zdravie), ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce, a ktoré boli predložené vláde SR a schválené 13. júna 2018 uznesením č. 273/2018. Uvedené priority tvoria základ pre formulovanie **Návrh Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030** (národná stratégia regionálneho rozvoja). Návrh dokumentu z októbra 2020 definuje **3 integrované rozvojové programy: I. Ochrana a rozvoj zdrojov**, ktorého cieľom je Rast a kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru a právny štát a ochrana a zveľaďovanie prírodných zdrojov, **II. Udržateľné využívanie zdrojov**, ktorého cieľom je Premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu a **III. Rozvoj komunit**, ktorého cieľom je Rozvoj komunít a zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny prostredníctvom priblíženia správy vecí verejných občanom a sociálnej inklúzie a dostupných, kvalitných a efektívnych služieb. V rámci analytickej časti tohto dokumentu bolo identifikovaných viacero problémových oblastí, ku ktorým boli zadefinované aj cieľové očakávané hodnoty v jednotlivých tematických oblastiach (do roku 2030 sa očakáva dosiahnutie stopercentného podielu odvádzaných a čistených odpadových vôd v aglomeráciách s viac ako 2 000 EO a vo všetkých obciach, cieľom je 35-percentný podiel verejnej dopravy a zároveň minimálne 20 percent záťaže z cestnej nákladnej a osobnej dopravy by sa súčasne malo presunúť na železničnú sieť, preferencia koľajovej dopravy a elektromobility a pod.). Návrh vízie a stratégie je rozsiahly, zameraný je na viaceré oblasti, aby bolo možné účinne čeliť problémom a výzvam, ktoré prinášajú globálne zmeny. K nim patria zmena klímy, mobilita a migrácia, rastúca globalizácia, dynamika a nestabilita svetovej ekonomiky, prudký rozvoj umelej inteligencie, prehlbujúce sa rozdiely medzi bohatými a chudobnými vrstvami obyvateľstva, nárast extrémizmu a nárast nedôvery k demokratickým inštitúciám.

Hlavným územnoplánovacím dokumentom SR je **Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001** (aktualizácia 2011). Koncepcia predpokladá vytváranie takých sídelných a priestorových podmienok rozvoja spoločnosti, ktoré budú podporovať rozvoj a využitie existujúcich regionálnych špecifik, ako aj viesť k znižovaniu existujúcich rozdielov medzi jednotlivými regionálnymi celkami.

Súčasťou národných strategických dokumentov je aj **Národný investičný plán SR na roky 2018 – 2030** (NIP SR), zatiaľ vo forme návrhu. NIP SR v nadväznosti na ciele udržateľného rozvoja Agendy 2030 OSN obsahuje charakteristiky súčasného stavu, želaného stavu v roku 2030 a **kľúčové investičné programy** a projekty v nasledovných oblastiach: doprava, energetika, informatizácia a elektronické komunikácie, výskum a inovácie, zdravotníctvo, životné prostredie, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, sociálna inklúzia a zamestnanosť a regionálny rozvoj. Pre územie Bratislavského kraja to boli projekty ako rekonštrukcia a výstavby úsekov D1, obchvaty miest cestami I. triedy, Modernizácia železničného uzla Bratislava a ďalších tratí, modernizácia letiska, zlepšenie splavnosti Dunaja (doprava), projekt ACCORD - posilnenie kapacít Slovenskej technickej univerzity a Univerzity Komenského v Bratislave (výskum a inovácie) a Nová Univerzitná nemocnica Bratislava (zdravotníctvo).

Predchádzajúce **programové obdobie EÚ** (resp. Kohéznej politiky EÚ) **2007 - 2013** bolo pre Slovenskú republiku prvým riadnym programovým obdobím. Stratégia, priority a ciele boli implementované cez 11 operačných programov (Regionálny OP, OP Životné prostredie, OP Doprava, OP Informatizácia spoločnosti, OP Výskum a vývoj, OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, OP Zdravotníctvo, OP Technická pomoc, OP Bratislavský kraj, OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia a OP Vzdelávanie) v rámci jednotlivých cieľov kohéznej politiky EÚ spolu v sume približne 11,7 mld. EUR. Okrem toho ešte v rámci Európskej poľnohospodárskej politiky existovali operačné programy a to Program rozvoja vidieka a OP Rybné hospodárstvo. Pre územie Bratislavského kraja bol určený samostatný operačný program a to OP Bratislavský kraj v sume približne 95 mil. EUR. Územie Bratislavského kraja bolo oprávnené na čerpanie prostriedkov v rámci Kohézneho fondu, ktorý bol realizovaný najmä cez OP Životné prostredie a OP Doprava. V ostatných OP boli možnosti značne obmedzené a realizované najmä prostredníctvom národných projektov.

Aktuálne **programové obdobie EÚ** (resp. Kohéznej politiky EÚ) **2014 - 2020** je realizované prostredníctvom 7 hlavných operačných programov (OP) a to OP Výskum a inovácie (OP Výskum a inovácie bol v decembri 2019 zlúčený s OP Integrovaná infraštruktúra), OP Integrovaná infraštruktúra, OP Ľudské zdroje, OP Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program, OP Efektívna verejná správa a OP Technická pomoc v celkovej sume približne 13,8 mld. EUR. Bratislavský kraj nemá určený samostatný OP, ale projekty s miestom realizácie na území Bratislavského kraja sú realizované najmä prostredníctvom Integrovaného regionálneho operačného programu. V obmedzenie miere je možné financovať projekty na území BSK aj z iných OP, napríklad aj cez národné projekty, prípadne projekty financované z Kohézneho fondu. Okrem toho ešte v rámci Európskej poľnohospodárskej politiky existujú operačné programy a to Program rozvoja vidieka a OP Rybné hospodárstvo. Okrem toho existujú ešte programy realizované v rámci cieľa Európska územná spolupráca v rámci ktorých je oprávnené miesto realizácie aj na území Bratislavského kraja a to Programy cezhraničnej spolupráce (Slovensko-Rakúsko, Slovensko-Maďarsko a čiastočne aj Slovensko-Česká republika), Programy nadnárodnej spolupráce (Dunajský nadnárodný program 2014 – 2020 a Stredná Európa 2014 - 2020) a Programy medziregionálnej spolupráce (ESPON 2020, Interreg Europe, URBACT III, Interact III). K ďalším finančným nástrojom, v rámci ktorých bolo možné uchádzať sa o podporu aj na území Bratislavského kraja patrili granty EHP a Nórska a Švajčiarsky finančný mechanizmus ale napríklad aj Nástroj na prepájanie Európy (CEF - Connecting Europe Facility).

Ku dňu 31.01.2021 dosiahla SR za všetky fondy pre programové obdobie 2014 – 2020 čerpanie na národnej úrovni predstavuje 42,17 % z celkovej alokácie (EÚ zdroj), pričom kontrahované prostriedky boli na úrovni 81,38 % z celkovej alokácie (EÚ zdroj).¹

Z pohľadu nového programového obdobia EÚ (2021-2027) je významným dokumentom **Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020** (Zdroj: Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu), ktorá bola schválená vládou SR v roku 2018 a v rámci ktorého SR presadzuje zachovanie silnej pozície politiky súdržnosti v budúcom viacročnom finančnom rámci EÚ po roku 2020, vrátane udržania jej percentuálneho pomeru na čo najvyššej úrovni na celkovom rozpočte EÚ, ako hlavnej investičnej politiky EÚ na podporu rastu a zamestnanosti.

¹ Informácia o implementácii EŠIF k 31.01.2021, MIRRI SR

Obrázok 2 Prehľad cieľov Partnerskej dohody na obdobie 2021 - 2027

Zdroj: Návrh partnerskej dohody, október 2020, MIRRI SR

Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030 (schválená vládou SR v roku 2018) navrhuje opatrenia, ktorých podpora a implementácia zabezpečí konkurencieschopnosť a udržateľnosť hospodárskeho rastu pri zohľadnení ochrany životného prostredia a to prostredníctvom nasledovných kľúčových oblastí: rozvoj ľudského kapitálu, technologické zmeny a podpora inovatívneho potenciálu SR, environmentálna a energetická efektívnosť hospodárstva, rozvoj podnikateľského prostredia a regionálny rozvoj spolu s oblasťou pôdohospodárstva. Stratégia definuje opatrenia v niekoľkých oblastiach všeobecne pre celé územie SR.

V oblasti rozvoja ľudského kapitálu navrhuje stratégia hospodárskej politiky nasledovné opatrenia:

- Predložiť a následne efektívne realizovať plánovanú komplexnú reformu školstva zahŕňajúcu všetky stupne vzdelávania s dôrazom na kvalitu a uplatniteľnosť žiakov na modernom trhu práce spolu so zavedením efektívnych spôsobov celoživotného vzdelávania a zohľadňujúcu demografický vývoj SR;
- Zefektívniť a zjednodušiť systém odborného vzdelávania a prípravy v regionálnom školstve. Zjednodušiť podmienky vstupu zamestnávateľov a stredných odborných škôl do systému duálneho vzdelávania a zvýšiť úroveň praktických a všeobecných zručností žiakov s prepojením na trh práce;
- Zavedenie profesijne orientovaných študijných programov na vysokých školách s praktickým vzdelávaním v odborných smeroch, ktoré si študent vybral z ponúkaných možností nastavených školou po dohode s podnikmi, s cieľom zvýšenia uplatniteľnosti absolventov v odbore;
- Prehodnotiť efektívnosť a nastavenie systému financovania a podpory škôl s akcentom na odbory a prax potrebnú pre zamestnávateľov;
- Pravidelne prehodnocovať flexibilitu trhu práce s cieľom vhodného nastavenia systému podľa aktuálnych spoločenských potrieb v súvislosti s novými možnými formami pracovných úväzkov či pracovných pozícií pre potreby moderného trhu práce;
- Posilňovať spoluprácu verejného a súkromného sektora pri rekvalifikačných programoch, cielených na profesijné potreby nových pracovných miest a podporovať projekty pre koordináciu vzdelávacích, rekvalifikačných a motivačných programov s tvorbou pracovných miest;
- Podpora aktívnej politiky trhu práce v otázkach dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnatelnosti znevýhodnených skupín obyvateľstva najmä formou vzdelávania a rekvalifikácií;
- Podpora a dôraz na zvýšenie inklúzie marginalizovaných rómskych komunít vo vzdelávaní v materských, základných a stredných školách;
- Prehodnotiť efektívnosť podmienok pre riadenú imigráciu pracovnej sily zo zahraničia s ich následnou úpravou do nasledovného obdobia a to spôsobom vyhovujúcim hospodárskemu záujmu SR a jej obyvateľstvu;
- Zvýšiť podiel cenovo dostupného, komerčného nájomného bývania, bez ohľadu na príjmovú či sociálnu situáciu nájomcu zavedením verejnej podpory nad rámec existujúcich programov spolu so zvýšením angažovanosti samospráv na obstarávaní nájomného bývania;
- Stimulovať vzdelávanie v oblasti kreatívnych činností so zameraním na podnikateľské zručnosti s cieľom zvýšiť potenciál ľudských zdrojov pri tvorbe, šírení a ekonomickom zhodnocovaní kreatívnych činností a vytvoriť špecializované

tréningové a poradenské programy, postupne ich certifikovať a zabezpečiť tak požadovanú kvalitu a jednotný štandard získaných zručností;

- Vytvoriť podmienky pre mobilitu pracovnej sily v oblasti nájomného bývania a budovania, prípadne zásadnej rekonštrukcie dopravnej infraštruktúry.

V oblasti technologických zmien a podpory inovatívneho potenciálu SR navrhuje stratégia hospodárskej politiky nasledovné opatrenia:

- Podporovať efektívne prepojenie akademického a súkromného sektora pri vývojovej a výskumnej činnosti spolu s efektívnym zavádzaním inovácií do praxe;
- Vytvárať prostredie podporujúce významné zvýšenie podielu výskumu a vývoja v podnikateľských subjektoch;
- Rozvíjať inovačný a technologický potenciál hospodárstva s podporou investícií s pridanou hodnotou posilňujúc technologický rozvoj. Podpora inovácií smerujúcich do odvetví so silným efektom inovačnej difúzie a ich následného šírenia na ostatné naviazané segmenty a odvetvia;
- Podporovať nadobúdanie intelektuálnych aktív v majetkovej štruktúre podnikov, zvyšovať inteligentnú zamestnanosť a efektívne využívanie informačných a komunikačných technológií;
- Rozvíjať a zlepšovať oblasť patentového práva a ochrany duševného vlastníctva;
- Prehodnocovať účelnosť a efektívnosť investičných pomoci s dôrazom na podporu pre zvyšovanie pridanej hodnoty a technologického rozvoja;
- Pripraviť priemyselnú politiku SR s podporou inovácií a zdrojovej a energetickej efektívnosti a to v nadväznosti na implementáciu koncepcie Priemyslu 4.0;
- Podporovať tvorbu a zavádzanie efektívnych platforiem orientovaných na dosahovanie vedúceho postavenia vo vybraných technológiách a odvetviach na základe vzájomnej komunikácie medzi vedcami a podnikmi;
- Rozvoj spolupráce kreatívnych podnikov s technologickým sektorom a tradičným priemyslom, ako aj v oblasti tvorby inovatívnych produktov za účelom umožniť spoluprácu inovatívnych podnikov v sektore kultúrneho a kreatívneho priemyslu naprieč hodnotovým reťazcom;
- Zvyšovať výdavky na výskum a vývoj tak, aby SR postupne do r. 2030 dosiahla úroveň prvej päťky krajín EÚ z pohľadu podielu výdavkov na výskum a vývoj na HDP;
- Odstraňovať administratívne prekážky pružného využívania verejných zdrojov, najmä prostriedkov štrukturálnych fondov, na podporu výskumu, vývoja a inovácií.

V oblasti environmentálnej a energetickej efektívnosti hospodárstva navrhuje stratégia hospodárskej politiky nasledovné opatrenia:

- Prijíť dokument pre implementáciu obehového hospodárstva SR s jeho následnou realizáciou s cieľom rozvoja zeleného hospodárstva, postavenom na vzájomne sa podporujúcich aspektoch hospodárskej, environmentálnej a energetickej politiky, podpore inovácií a znižujúcom energetickej, materiálnej a emisnej náročnosti hospodárstva SR;
- Diverzifikovať zdroje a prepravné cesty pre zemný plyn, ropu a elektrinu tam, kde je to nevyhnutné z hľadiska energetickej bezpečnosti, ekonomickej efektivity a konkurencieschopnosti odberateľov energie;
- Podporovať využívanie domácich obnoviteľných zdrojov energií, biomasy a hydroenergetického potenciálu SR so zohľadnením požiadaviek kvality ovzdušia (najmä v prípade využívania biomasy);
- Podporovať dosiahnutie optimálneho energetického mixu s prevahou zdrojov neproduktujúcich CO₂ emisie, ako aj emisie znečisťujúcich látok s uprednostňovaním jadrovej energie a zemného plynu, ako nástrojov prechodu k nízko-uhlíkovej energetike pri nahradzovaní uhlia;
- Posilňovať výstavbu, rozvoj a efektívnosť dopravnej infraštruktúry, verejnej osobnej dopravy, nemotorovej dopravy a elektrifikovanej hromadnej dopravy z dôvodu energetickej efektívnosti a znižovania emisií a zlepšovania kvality ovzdušia;
- Stimulovať rozvoj technológií a infraštruktúry využívajúcich alternatívne formy palív v osobnej motorovej doprave na konkurencieschopnú a cenovo dostupnú úroveň napr. v oblasti elektromobility;
- Podporovať obnovu existujúcich budov s cieľom znižovať ich energetickej náročnosť a výstavbu ultranízkoenergetických, pasívnych a aktívnych budov a budov s takmer nulovou spotrebou energie s dôrazom na zdravé vnútorné prostredie a využívanie inteligentných meracích systémov pri dosahovaní úspor energie;
- Prehodnotiť možnosti a realizáciu zavedenia zelenej daňovej reformy založenej na zvýšení, resp. zavedení environmentálnych daní a znížením zaťaženia práce (dane a odvody) tak, aby sa celkové daňovo-odvodové zaťaženie znižovalo;

- Podporovať energeticky efektívne opatrenia zohľadňujúce požiadavky na ochranu životného prostredia vo všetkých sektoroch národného hospodárstva s cieľom dosiahnutia zníženia energetickej náročnosti hospodárstva na úroveň priemeru EÚ;
- Vytvoriť sieť stimulačných, ale i obmedzujúcich nástrojov zabezpečujúcich presun tovaru z cestnej na železničnú dopravu pri preprave nad 250 km;
- Zabezpečiť v rámci obehového hospodárstva trvalo udržateľné zhodnocovanie odpadov uzatváraním materiálových tokov v dlhotrvajúcich cykloch, s dôrazom najmä na získavanie kritických surovín z odpadov;
- Posilňovať modernizáciu a efektívne využívanie existujúcej teplárenskej infraštruktúry na zvyšovanie podielu využitia obnoviteľných zdrojov, odpadového tepla a nízkoemisných technológií.

V oblasti rozvoja podnikateľského prostredia navrhuje stratégia hospodárskej politiky nasledovné opatrenia:

- Podporovať export, internacionalizáciu a zapojenie slovenských podnikov do globálnych hodnotových reťazcov s posilňovaním podpory podnikov tak vo fáze ich vzniku, ako aj rozvoja.
- Formou vhodných nástrojov kontinuálne a systémovo znižovať administratívne zaťaženie s dôrazom na stabilitu kľúčových právnych predpisov determinujúcich podnikateľské prostredie v SR aj na základe princípov ako „one in – one out“, „jeden rok, jedny pravidlá“, či „jedenkrát a dosť“;
- Rozvíjať a pravidelne prehodnocovať v dlhodobom horizonte spôsoby implementácie princípov lepšej regulácie v podmienkach SR s prehodnotením možností uplatnenia Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov poslaneckých návrhov;
- Podporovať stimulačný charakter daňovej politiky, zefektívňovať výber daní, zamedzovať daňovým únikom a posilňovať dobrovoľné plnenie daňovej povinnosti;
- Zvážiť prehodnotenie nastavenia daňovej politiky štátu s orientáciou na podporu progresívnych štruktúrnych zmien v hospodárstve SR s cieľom podpory produktivity, pridanej hodnoty, inovácií ekologických riešení a vzdelávania v závislosti od fiškálnych cieľov a možností rozpočtu;
- V oblasti boja proti šedej ekonomike posilňovať a rozvíjať bezhotovostný platobný styk aj v odvetviach, v ktorých jej podiel prevažuje;
- Rozvíjať a kontinuálne zlepšovať kvalitu služieb štátu pri zavádzaní modernej a efektívnej elektronizácie a podpora konkurencie v rámci IT sektora pri rozvoji a implementácii služieb verejnej správy;
- Kontinuálne posilňovať a zlepšovať vnútornú a vonkajšiu efektivitu súdnej moci a vymožitelnosť práva v SR vhodnými nástrojmi;
- Vhodne nastaviť podmienky regulácie nových foriem podnikania v súvislosti s digitálnou ekonomikou, pri zohľadnení záujmov štátu najmä v oblasti daní, pracovného práva a ochrany spotrebiteľa;
- Podporovať zachovanie a rozvíjanie férového medzinárodného obchodného systému, rešpektujúceho pravidlá Svetovej obchodnej organizácie, ako aj uzatváranie vyvážených a ambiciózných preferenčných obchodných dohôd s tretími krajinami rešpektujúcich existujúce environmentálne, sociálne a pracovné štandardy v EÚ;
- Stimulovať rozvoj podnikateľského prostredia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu s podporou rozvoja klastrových organizácií, sietí a kooperačných platforiem v sektore kultúrneho a kreatívneho priemyslu;
- Zamedziť, aby pri transpozícii legislatívy EÚ dochádzalo k sprísňovaniu podmienok nad rámec štandardu vyžadovaného príslušným právnym aktom EÚ – „Gold-plating“;
- Zabezpečiť efektívne fungovanie štátnej a verejnej správy z pohľadu prístupu k službám štátu, personálnemu či finančnému zabezpečeniu s cieľom efektívnej a štrhovej štátnej a verejnej správy a efektívnych služieb štátu s presadzovaním účinnej kontroly hospodárenia s verejnými financiami.

V oblasti regionálneho rozvoja, a s tým súvisiaceho pôdohospodárstva, navrhuje stratégia hospodárskej politiky nasledovné opatrenia:

- Posilňovať a rozvíjať kvalitnú, dostupnú a integrovanú dopravnú infraštruktúru s prepojením na menej rozvinuté regióny s dostavbou prioritných úsekov diaľnic a rýchlostných ciest a s rozvojom a údržbou ciest I., II. a III. triedy;
- Modernizovať, revitalizovať a skvalitňovať železničnú dopravu a jej prepojenia s rozvojom nákladnej železničnej dopravy;
- V oblasti turizmu podporovať cieľové miesta s dostatočným prírodným a kultúrohistorickým potenciálom v zaostávajúcich regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti;
- Podporovať a rozvíjať existujúci prírodný a kultúrohistorický potenciál turizmu v SR s akcentom na existujúce stabilné cieľové miesta a podporou ponuky nových inovatívnych služieb a s využitím rekreačných poukážok;

- Podporovať domácu regionálnu produkciu potravín a podiel slovenských potravín s akcentom na skracovanie dodávateľského reťazca medzi prvovýrobcom a konečným spotrebiteľom s posilňovaním potravinovej sebestačnosti a bezpečnosti;
- Podporovať a rozvíjať kvalifikovanú zamestnanosť v pôdohospodárskych odvetviach a podnikníť generačnú obmenu a stabilizovať populáciu vidieckeho obyvateľstva;
- Efektívne rozvíjať domácu lesohospodársku politiku s podporovaním stability a produkčnosti lesných porastov ako najvýznamnejšej domácej obnoviteľnej suroviny s významom pre ekonomický, sociálny a environmentálny aspekt rozvoja na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni;
- Efektívne rozvíjať stimulačný charakter hospodárskej politiky vo vzťahu k agrosektorom s podporou inovácií a tvorbou domácej pridanej hodnoty;
- Pri riešení a realizácii infraštruktúrnych projektov zohľadňovať potreby a požiadavky, ktoré vyplývajú z rozvoja moderných dopravných systémov;
- Zintenzívnenie podpory komasácie s cieľom eliminovať rozdrobenosť vlastníctva poľnohospodárskej pôdy;
- Podporovať uzatváranie dlhodobých nájomných zmlúv na poľnohospodársku pôdu s poľnohospodárskymi producentami;
- Podporovať a chrániť tradičné a lokálne druhy rastlín a zvierat, ktoré sú vzácne z historického hľadiska a zároveň sa vedia najlepšie adaptovať na naše lokálne prírodné podmienky, čím najlepšie prispievajú k ochrane zmeny klímy ako aj k ochrane biodiverzity.

K podkladovým materiálom z národnej úrovne môžeme zaradiť aj **Analýzu regiónov na úrovni VÚC a na úrovni subregiónov** a v rámci nej Komparatívna analýza Bratislavského kraja (analytické materiály CKO, 2018, ktoré boli vypracované ako podkladové materiály pre definovanie nového programového obdobia 2021-2027), v rámci ktorej sú okrem iného identifikované aj potenciály rozvoja a investičné príležitosti na území Bratislavského kraja v oblastiach Životné prostredie, podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo a zmeny klímy, Podnikanie, inovačná výkonnosť a rozvoj informačných technológií, Trh práce a sociálna inklúzia (zamestnanosť, vzdelávanie, zdravie), Rozvoj infraštruktúry (doprava, energetika, environmentálne technológie, bývanie) a Verejná správa a inteligentná regulácia. V rámci tejto analýzy boli identifikované nasledovné kľúčové problémy (podľa politických cieľov EÚ pre nové programové obdobie). Niektoré z problémov sú však špecifické pre územie kraja, resp. hlavného mesta a treba ich správne interpretovať.

Na úrovni kraja ako celok to boli:

- výrazne nadpriemerná spotreba tepla, výrazne nadpriemerná spotreba elektriny, výrazne nadpriemerná spotreba zemného plynu, výrazne nadpriemerná spotreba motorovej nafty, výrazne podpriemerný počet čistiarň odpadových vôd, výrazne nadpriemerná spotreba pitnej vody, výrazne nadpriemerná produkcia komunálneho odpadu a nadpriemerná produkcia emisií oxidu dusíka (Cieľ Ekologickejšia Európa);
- nadpriemerná nehodovosť na cestách (Cieľ Prepojenejšia Európa)
- podpriemerný počet miest v zariadeniach sociálnych služieb (Cieľ Sociálnejšia Európa)
- všetky vyššie uvedené problémy a podpriemerný počet kultúrnych a voľnočasových zariadení (Cieľ Európa bližšie k občanom).

Pre okresy Bratislava I až V to boli najmä:

- výrazne nadpriemerná spotreba elektriny, výrazne nadpriemerná spotreba zemného plynu, výrazne nadpriemerná spotreba motorovej nafty, výrazne nadpriemerná produkcia emisií oxidu siričitého, nadpriemerná produkcia emisií oxidu dusíka (Cieľ Ekologickejšia Európa);
- nadpriemerná nehodovosť na cestách (Cieľ Prepojenejšia Európa);
- všetky vyššie uvedené problémy a podpriemerný počet kultúrnych a voľnočasových zariadení (Cieľ Európa bližšie k občanom).

Pre okres Malacký to boli:

- výrazne nadpriemerná spotreba pitnej vody, výrazne nadpriemerná produkcia emisií oxidu dusíka, výrazne nadpriemerná produkcia emisií oxidu uhoľnatého a nadpriemerná spotreba motorovej nafty (Cieľ Ekologickejšia Európa);
- podpriemerná dĺžka cestnej siete a nadpriemerná nehodovosť na cestách (Cieľ Prepojenejšia Európa);

- výrazne podpriemerný počet stredných odborných škôl, podpriemerný počet gymnázií, podpriemerný počet ambulancií a podpriemerný počet miest v zariadeniach sociálnych služieb (Cieľ Sociálnejšie Európa);
- všetky vyššie uvedené problémy, výrazne podpriemerný počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach a podpriemerný počet kultúrnych a voľnočasových zariadení (Cieľ Európa bližšie k občanom).

Pre okres Pezinok to boli:

- výrazne nadpriemerná spotreba pitnej vody (Cieľ Ekologickejšia Európa);
- výrazne podpriemerná dĺžka diaľnic, rýchlostných ciest, resp. ciest 1. triedy (Cieľ Prepojenejšia Európa);
- podpriemerný počet gymnázií, podpriemerný počet stredných odborných škôl a podpriemerný počet ambulancií (Cieľ Sociálnejšie Európa),
- podpriemerný počet kultúrnych a voľnočasových zariadení (Cieľ Európa bližšie k občanom).

Pre okres Senec to boli:

- výrazne nadpriemerná spotreba pitnej vody a nadpriemerná spotreba motorovej nafty (Cieľ Ekologickejšia Európa);
- nadpriemerná nehodovosť na cestách (Cieľ Prepojenejšia Európa);
- výrazne podpriemerný počet stredných odborných škôl, výrazne podpriemerný počet ambulancií, výrazne podpriemerný počet miest v zariadeniach sociálnych služieb, podpriemerný počet gymnázií a podpriemerný počet lekární, resp. výdajní liekov (Cieľ Sociálnejšie Európa);
- všetky vyššie uvedené problémy, výrazne podpriemerný počet kultúrnych a voľnočasových zariadení a podpriemerný počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach (Cieľ Európa bližšie k občanom).

Hlavným zámerom **Koncepcie energetickej efektívnosti SR** (schválená vládou SR v roku 2007) je dosiahnuť postupné zníženie energetickej náročnosti na úroveň Európskej únie, vytvoriť motivačné prostredie na energeticky efektívne správanie sa obyvateľov a účastníkov trhu pri optimalizácii štátnej ingerencie, ako aj podporiť trvalo udržateľné energetické riešenia a zavádzanie nových inovácií a energeticky efektívnych technológií vo všetkých sektoroch národného hospodárstva. Hlavnými cieľmi je:

- Dosiahnuť postupného zníženia energetickej náročnosti na úroveň priemeru pôvodných 15 členských štátov EÚ;
- Dosiahnuť celkového národného indikatívneho cieľa úspor energie za 9 rokov (2008 - 2016) podľa smernice 2006/32/ES o efektívnosti kumulovanú hodnotu úspor vo výške 9 % konečnej energetickej spotreby t. j. 37 215 TJ.
- Nasledujúcich 5 rokov (2017 - 2021) dosiahnuť cieľa úspor 0,5 % konečnej energetickej spotreby ročne.

Pre roky 2022 - 2030 bol stanovený cieľ úspor 0,1 % konečnej spotreby ročne. Pričom ďalším cieľom je zlepšiť účinnosť zariadení v oblasti výroby tepelnej a elektrickej energie (napr. použitím vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla) a znížiť energetické straty pri prenose, preprave a distribúcii energie.

Hlavné opatrenia prezentované v koncepcii:

- Zvýšiť efektívnosť lokálneho a regionálneho energetického plánovania;
- Prehodnotiť štatút, financovanie a personálne posilnenie Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry ako aj štátnej energetickej inšpekcie;
- Posilniť personálne štruktúry a vytvoriť nové mechanizmy na plnenie a kontrolu povinností;
- Skvalitniť spoluprácu medzi rôznymi inštitúciami prostredníctvom zabezpečenia koordinácie;
- Pri zostavovaní štátneho rozpočtu na príslušný rozpočtový rok je potrebné zohľadniť požiadavky jednotlivých rezortov na realizovanie opatrení;
- Čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov;
- Vytvorenie inovatívnych finančných podporných mechanizmov a programov;
- Zjednodušenie administratívy schém štátneho podporného financovania;
- Zlepšenie informovanosti bankového sektora o investičnom potenciáli v oblasti energetickej efektívnosti;
- Zlepšenie rozvoja energetických služieb, kontraktov a limitovaného rozsahu investícií zabezpečovaných podnikmi energetických služieb;

- Zabezpečenie informovanosti medzi užívateľmi o spotrebe a nákladoch na energiu;
- Zvyšovanie informovanosti o dostupnosti a spoľahlivosti technológií na zvýšenie energetickej efektívnosti;
- Zvýšená informovanosť o dodatočných výhodách, ktorá podporí rozhodovanie.

Ostatný Akčný plán Koncepcie energetickej efektívnosti predpokladá nasledovné opatrenia:

- Zlepšovanie tepelnotechnických vlastností budov v bytových domoch z prostriedkov ŠFRB, ako aj rodinných domov prostredníctvom dotácií MDV SR (sektor budov);
- Využívať financovanie z EŠIF (2014-2020), a to najmä prostredníctvom OP VaI a OP KŽP (sektor priemysel);
- Podpora zlepšovania tepelnotechnických vlastností budov z existujúcich podporných mechanizmov (najmä OP KŽP, IROP a Environmentálny fond) (verejný sektor);
- Obnova a modernizácia vozidlového parku“ (obnova prostriedkov verejnej autobusovej dopravy bude financovaná z IROP 2014-2020, obnova prostriedkov dráhovej dopravy bude financovaná prostredníctvom OPII 2014-2020), ako aj opatrenie „Budovanie a modernizácia dopravnej infraštruktúry“ (OP II 2014-2020 a IROP 2014-2020), podporovať rozvoj nemotorovej dopravy v súlade s Národnou stratégiou rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR (sektor doprava);
- Obmena bielej techniky, inštalácia úsporných svietidiel a sprísňovanie minimálnych technických požiadaviek zo strany EK v rámci stanovenom legislatívou v oblasti ekodizajnu a štítkovania (sektor spotrebiče);
- Opatrenia financované z OP KŽP (2014-2020) zamerané jednak na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu rozvodov tepla ako aj na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení na výrobu elektriny a tepla vysoko účinnou kombinovanou výrobou s maximálnym tepelným príkonom do 20 MW. Nakoľko OP KŽP je financované z ERDF, z ktorého nemožno tieto opatrenia realizovať v BSK, MH SR bude poskytovať dotácie na rekonštrukciu a modernizáciu zariadení na výrobu elektriny a tepla a rozvodov tepla v BSK. (sektor premena, prenos a distribúcia energie).

Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 (schválený vládou SR v decembri 2019) stanovil národné ciele do roku 2030:

- Zníženie emisií skleníkových plynov (k roku 2005): o 20 %;
- Podiel obnoviteľných zdrojov energie spolu: 19,2 %;
- Podiel obnoviteľných zdrojov energie v doprave: 14 %;
- Energetická efektívnosť: 30,3 %;
- Prepojenie elektrických sústav: 52 %.

Hlavnými kvantifikovanými cieľmi Integrovaného národného energetického a klimatického plánu v rámci SR do roku 2030 je zníženie emisií skleníkových plynov pre sektory mimo obchodovania s emisiami o 20 %. Využívanie obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie je stanovené v roku 2030 vo výške 19,2 % s plnením požadovaného cieľa 14 % obnoviteľných zdrojov energie v doprave. Spracované opatrenia pre dosiahnutie národného príspevku SR v oblasti energetickej efektívnosti ukazujú hodnoty o niečo nižšie (30,3 %) ako je európsky cieľ 32,5 %. Kľúčovými pre dosiahnutie cieľov budú sektory priemyslu a budov. Prepojenosť elektrických sústav sa už teraz pohybuje nad hranicou 50 % a bude taká aj v roku 2030, takže cieľ bude splnený.

Cieľom **Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3) a jej príslušného implementačného plánu** (ktorú vláda SR schválila na svojom rokovaní dňa 13. 11. 2013 uznesením č. 665/2013) je podnietiť štrukturálnu zmenu slovenskej ekonomiky smerom k rastu založenému na zvyšovaní inovačnej schopnosti a excelentnosti vo výskume a inováciách cieľom podporovať udržateľný rast príjmov, zamestnanosti a kvality života.

Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030 definuje stratégiu akcelerácie zapojenia Slovenska do európskeho jednotného digitálneho trhu, ktorá vychádza z výskumu súčasných trendov a priorít EÚ, príkladov najlepšej praxe v zahraničí a analýzy súčasného stavu na Slovensku. Hlavným prínosom strategickej časti je určenie hlavných prioritných oblastí Slovenska pre kvalitatívne a kvantitatívne zlepšenie budovania jednotného digitálneho trhu.

Stratégie definovala v krátkodobom horizonte nasledovné opatrenia:

- Zlepšime vzdelávanie a zabezpečíme digitálne zručnosti a zamestnanosť pre modernú dobu;
- Vytvoríme základy pre moderné digitálne hospodárstvo;
- Zlepšime schopnosti verejnej správy inovovať a využívať dáta a spustíme implementáciu konceptu „Data-driven state“.

K dlhodobým prioritám patria:

- Zmena orientácie slovenského hospodárstva na digitálnu ekonomiku; Využiť potenciál nových technológií (umelá inteligencia, blockchain, cloud, robotika) a inovácií pre podporu digitálnej ekonomiky a Smart Industry; Vytvoriť ekosystém slovenských Digitálnych inovačných hubov (DIHs); Využiť pozíciu Bratislavy ako veľkého inovačného hubu v regióne Vyšehradkej štvorky (V4); Budovať dátové hospodárstvo pre lepšie využívanie dát; Implementovať novú legislatívnu a regulačnú politiku pre vytvorenie ideálneho ekosystému pre malých a stredných podnikateľov a start-upy; Pripraviť moderné nástroje pre rozvoj digitálneho priemyslu a zefektívniť zadávanie plánovacích procesov pre akčné plány, stratégie a reformy; Zlepšiť verejné politiky v oblasti dopravy a zavádzanie inteligentnej mobility, vrátane autonómnych vozidiel a Vytvorenie prostredia pre podporu investícií do špičkovej komunikačnej infraštruktúry (Digitálne a dátové hospodárstvo);
- Implementovať reformu systému vzdelávania rešpektujúca požiadavky digitálnej doby; Vytvoriť systém poskytovania školení, tréningov, kurzov, celoživotného a formálneho vzdelávania, rekvalifikácií a iných foriem odbornej prípravy pre obyvateľov; Podporiť získavanie domácich a zahraničných talentov, zatriktívniť podmienky ich zamestnávania predovšetkým vo verejnej správe a vytvoriť motivačný program pre ich rozvoj; Využiť umelú inteligenciu a iné technológie pre personalizované vzdelávanie; Zatriktívniť učiteľské povolanie; Preorientovať systém zdravotníctva; Bojovať proti dezinformáciám; Šíriť osvetu o zodpovednom používaní digitálnych technológií; Podporiť bezpečnosť nástrojmi prediktívnej polície a výrazne zlepšiť prácu bezpečnostných zložiek s informáciami (Vzdelaná, zdravá a bezpečná spoločnosť);
- Zlepšiť digitálne služby pre občanov na Slovensku; Zefektívniť a zjednodušiť nastavenia a procesy regulačného systému; Modernizovať fungovanie štátneho sektora (Digitálna transformácia verejnej správy); Byrokraticky zjednodušiť a administratívne sprehľadniť systém pre získanie eurofondov (Moderná verejná správa);
- Zmodernizovať proces tvorby územného plánovania a pretransformovať ho na participatívne územné plánovanie využívajúce inovácie; Vytvoriť moderný systém strategického plánovania krajov, miest a obcí; Vytvárať národné projekty a promovať medzinárodné iniciatívy pre tvorbu inteligentných regiónov, miest a obcí – Smart City; Implementovať novú legislatívnu a regulačnú politiku na ochranu životného prostredia; Zaviesť systém participatívneho rozhodovania a online demokracie na miestnej úrovni (Inteligentný rozvoj územia).
- Zvýšiť investície do vedy a výskumu; Zvýšiť počet štátnych grantov na podporu vedecko-výskumnej mobility a zjednodušiť zamestnávanie zahraničných expertov na Slovensku; Zvýšiť motiváciu vedeckého výskumu v pedagogike zameraného na identifikovanie nedostatkov v oblasti IT vzdelávania; Podporiť výskum v oblastiach nových technológií a umelej inteligencie (Kvalitná veda a výskum svetovej úrovne).

Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky (2015) má za cieľ iniciovať systematickú podporu a rozvoj elektromobility, ako perspektívneho odvetvia automobilového priemyslu. Medzi parciálne ciele stratégie zaraďuje: zvýšenie objemu, resp. prílevu zahraničných investícií a tvorby pracovných miest v tých odvetviach, ktoré sú systémovou infraštruktúrou, technologickým vybavením, ako i produkciou subdodávateľsky previazané s odvetvím elektromobility; rast sofistikovanej priemyselnej produkcie a výrobných služieb s vyššou pridanou hodnotou; posilnenie domáceho dopytu a exportnej výkonnosti automobilového priemyslu a národného hospodárstva; zníženie znečistenia exhalátmi a pokles akustického hluku spôsobeného dopravou s pozitívnym dopadom na ľudské zdravie a životné prostredie; rozšírenie vedecko-výskumnej činnosti a posilnenie inovačného potenciálu v oblasti elektromobility, ako relevantnej sféry znalostne orientovanej ekonomiky. Súčasťou stratégie je okrem iného aj návrh optimálnych termínov výstavby Národnej siete nabíjajúcich centier.

Hlavným cieľom **Návrhu akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)**² je prechod na nízkoemisné a bezemisné formy dopravy. Dôležitými cieľmi (a zároveň indikátormi) sú:

² MH SR

- Monitorovanie rastu počtu elektrických vozidiel a nabíjacej infraštruktúry,
- Zabezpečenie zahrnutia problematiky elektromobility do všetkých relevantných stratégií a politík štátu aj v nadväznosti na legislatívu EÚ,
- Nárast počtu elektromobilov a plug-in hybridov,
- Nárast počtu nabíjacích staníc,
- Vznik nových pracovných miest, vznik ekosystému batériového odvetvia pre automobilový priemysel,
- Nárast počtu zavedených nízkoemisných zón.

Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 – Fáza II (2016) je dlhodobý strategický dokument, ktorý si kladie za cieľ nastaviť efektívny smer rozvoja dopravného sektora. Základom bolo identifikovanie problémov dopravného sektora. Dokument bude pokračovať implementačným plánom, ktorý bude obsahovať definíciu jednotlivých projektov a aktivít. Identifikované problémy dopravného sektora boli rozdelené do oblastí: cestná doprava, železničná doprava, verejná osobná a udržateľná lokálna a regionálna doprava, vodná doprava a civilné letectvo. Na dokument nadväzuje aj metodika prioritizácie cestných projektov prijatá vládou SR v roku 2020 a jeho ekvivalent pre železničnú dopravu MDV SR pripravuje na rok 2021.

Víziou strategického dokumentu **Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (MDV SR)** je uznanie cyklistickej dopravy ako rovnocenného druhu dopravy a jej integrácia s ostatnými druhmi dopravy, zlepšenie vnímania cyklistov ako plnohodnotných účastníkov cestnej premávky v súlade so záujmom o trvalo udržateľný rozvoj mobility a o zvyšovanie celkovej kvality života obyvateľstva, ako aj výrazné posilnenie cykloturistiky ako dôležitého segmentu cestovného ruchu s veľkým potenciálom najmä pre vidiecke oblasti, ich rozvoj, zvýšenie konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Uplatňovaním „Cyklostratégie“ na úrovni štátu, samosprávnych krajov i jednotlivých miest a obcí možno postupne dosiahnuť efektívne začlenenie cyklistickej dopravy do dopravných systémov, čo povedie k redukcii negatívnych dôsledkov automobilovej dopravy a k celkovému zlepšeniu životného prostredia.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020 predstavujú nástroj štátnej politiky na smerovanie a prezentovanie východiskových systémových záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR a v oblasti sociálnych služieb sú vypracované v súlade s pôsobnosťou MPSVaR SR, ako ústredného orgánu štátnej správy SR pri poskytovaní sociálnych služieb. Národné priority reagujú na aktuálne výzvy sociálnej pomoci občanom, ku ktorým patrí predovšetkým rozvoj rôznorodých služieb starostlivosti na komunitnej úrovni, vrátane potreby modernizácie sociálnych služieb. Potvrďuje sa nimi zároveň hlavné poslanie sociálnych služieb, ktorým je podpora začleňovania ľudí do spoločnosti, sociálna súdržnosť, smerovanie k službám poskytovaným na komunitnej úrovni a rozvinutie ich potenciálu v oblasti zamestnanosti a zamestnateľnosti. Sociálne služby sa tak stávajú neoddeliteľnou súčasťou plnenia cieľov Stratégie Európa 2020.

Komplementárne k Stratégii aktívneho starnutia je spracovaný **Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020**, ktorým sa Slovensko hlási k problematike aktívneho starnutia ako k politickej prioritě v celej jej komplexnosti. Ide o nový a komprehenzívny programový dokument zameraný na podporu ľudských práv starších osôb cestou ich aktivizácie prostredníctvom verejných podporných politík. Nejde pritom len o politiky v oblasti zamestnanosti a zamestnateľnosti starších ľudí (na čo je primárne zameraná Stratégia aktívneho starnutia), ale aj o politiky v oblasti podpory ich celoživotného vzdelávania, občianskych a sociálnych aktivít mimo formálneho trhu práce, podpory ich nezávislosti, dôstojnosti, ekonomickej a sociálnej bezpečnosti, vrátane ochrany pred zlým zaobchádzaním vo všetkých spoločenských sférach a vzťahoch. Komprehenzívnosť dokumentu je daná cieľovou skupinou politiky aktívneho starnutia, ktorou sú osoby 50-ročné a staršie. Zachytáva teda pomerne široký časový úsek ľudského života a tým aj rôznorodosť pozícií a vzťahov, v ktorých 50-roční a starší ľudia aktívne fungujú. Keďže ide o dokument zasahujúci roky 2014-2020, má ambíciu ovplyvňovať verejné politiky počas viacerých volebných období. Tým priznáva problematike podpory aktívneho starnutia pozíciu verejného záujmu a trvalej politickej priority, ktorá ponúka šancu na kvalitnejší a udržateľný rozvoj pre všetkých ako základnú víziu slovenskej spoločnosti. Cieľom dokumentu je vytvoriť podmienky pre podporu naplňovania tejto vízie.

Cieľom **Koncepcie mestského rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030** je navrhnuť všeobecne prospešné a aplikovateľné princípy a ucelený súbor opatrení, ktoré systémovo posilnia úlohu miest v celkovom rozvoji Slovenskej republiky budú ich motivovať ku kvalitnejším výkonom a monitorovaniu prínosu realizovaných opatrení. Koncepcia má bez zásahu do ústavou stanovených právomocí samospráv podporiť cielenú koordináciu a zapájanie rôznych subjektov tak, aby sa slovenské mestá v dlhodobom horizonte lepšie prispôbovali novým výzvam, boli udržateľné, produktívne a odolné.

Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách je dokument, ktorý môže vytvoriť základ pre podporu a zavádzanie Smart City projektov v Slovenskej republike čo môže napomôcť ich progresívnejšiemu rozvoju. Prostredníctvom konkrétnych podporných mechanizmov bude stimulovať rozvíjajúci sa segment trhu s riešeniami v uvedenej oblasti, pričom prínos projektov by mal zahŕňať konkrétny ekonomický, sociálny a technický aspekt. Implementácia projektov by sa mala realizovať v praxi najmä prostredníctvom podnikateľských subjektov, najmä MSP.

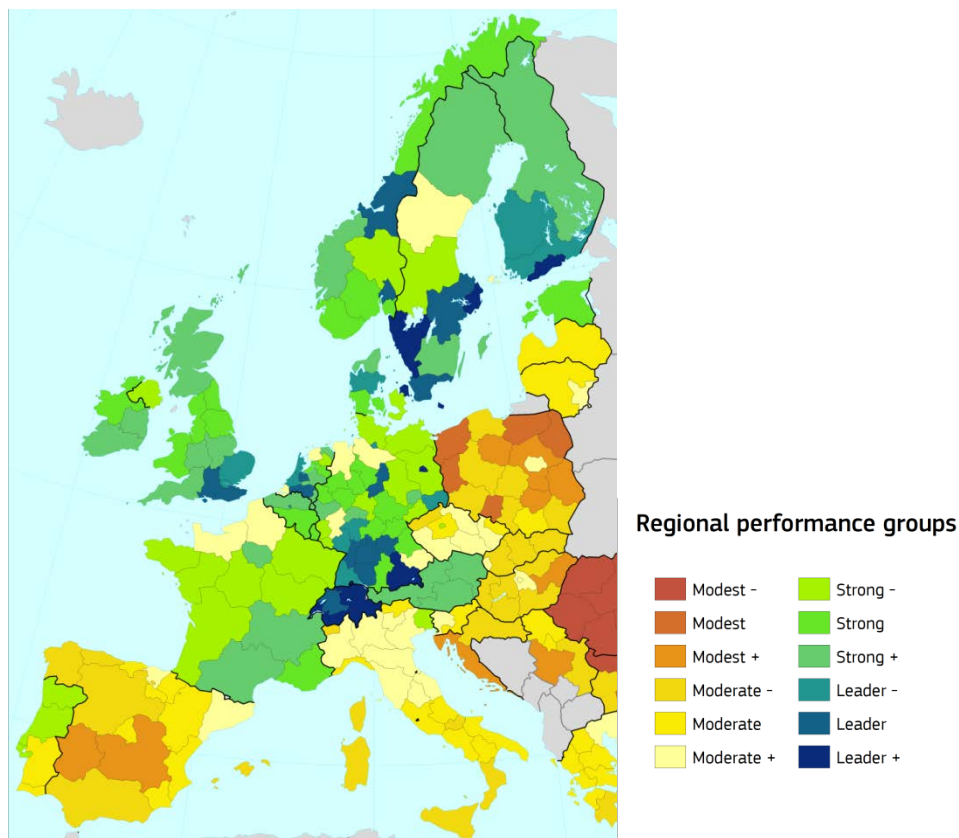
Regionálne dokumenty

Základným dokumentom, z ktorého vychádza táto verzia strategického dokumentu je **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014-2020** (ďalej aj ako „Program“ alebo PHRSR BSK). Globálnym cieľom bolo zlepšiť celkové hodnotenie kraja v rámci poradia inovačnej výkonnosti regiónov na území EÚ (Regional innovation scoreboard - RIS) z úrovne priemerného inovátora na úroveň stredne-vysokého inovátora. Podľa ostatných údajov bol Bratislavský kraj na úrovni, ktorá zodpovedá „priemernému inovátorovi“.

Spolu boli definované 4 strategické ciele: **1. Rozvoj poznatkovo orientovanej ekonomiky; 2. Rozvoj služieb a turizmu; 3. Integrovaná a ekologická doprava a znižovanie energetickej náročnosti a 4. Zlepšenie kvality životného prostredia**, ktoré sa naplňovali realizovaním 5 prioritných oblastí (PO): PO 1: Veda, výskum a inovácie, PO 2: Ľudské zdroje, PO 3: Zamestnanosť, PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie a PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie. Každá z prioritných oblastí bola ďalej členená na podrobnejšie opatrenia (spolu 11) a skupiny aktivít.

Počas doby realizácie Programu bolo vykonávané priebežné hodnotenie (ostatné hodnotiace obdobie bolo do konca roku 2018), ktorého úlohou bolo sledovať napĺňanie cieľových hodnôt definovaných merateľných ukazovateľov.

Obrázok 3 Inovačná výkonnosť regiónov

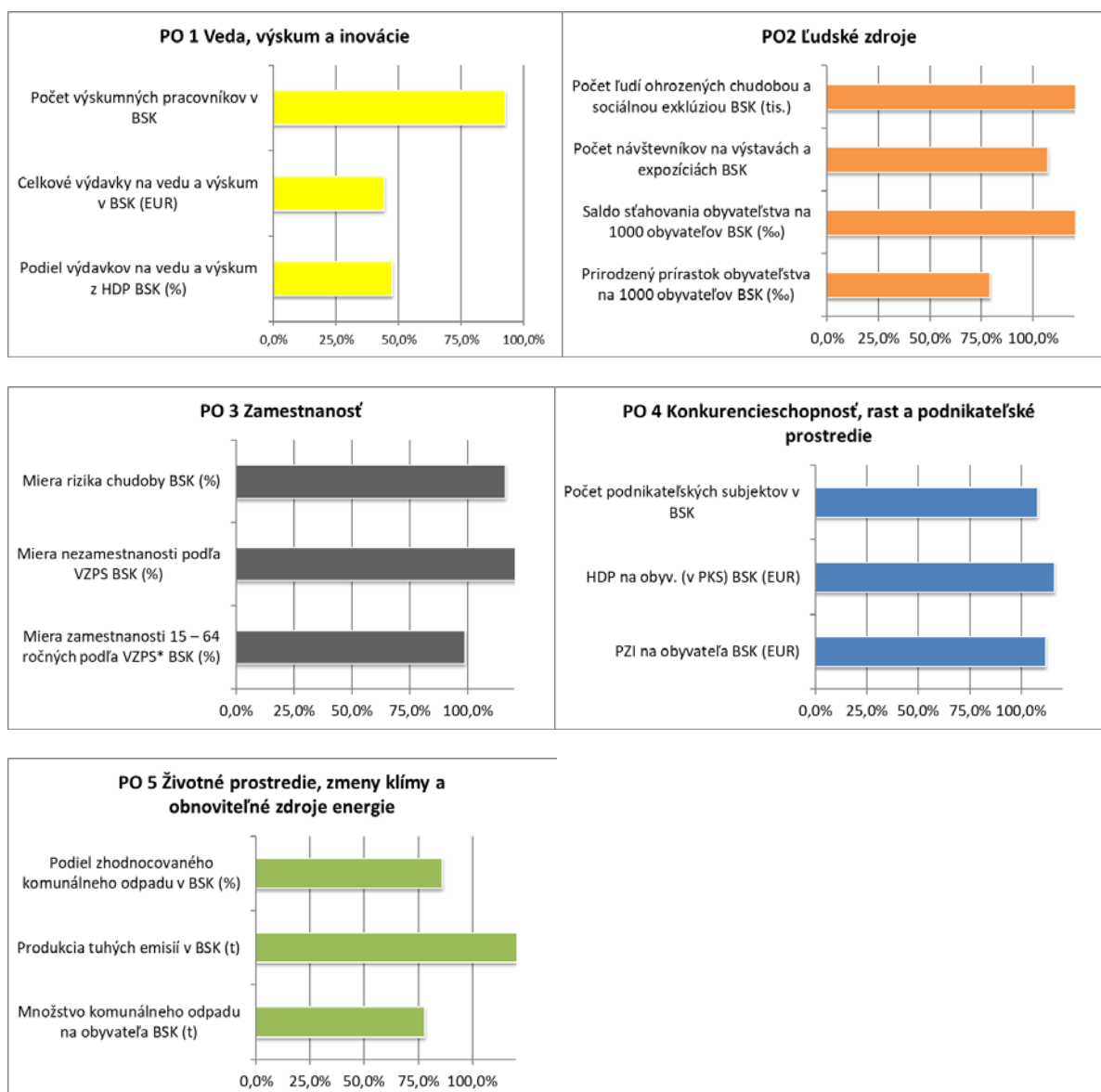

Zdroj: Regional Innovation Scoreboard 2019, European Union, 2019

Z pohľadu jednotlivých prioritných oblastí môžeme konštatovať, že **najvýraznejší pokrok v hodnotiacom období 2014-2018 bol zaznamenaný v rámci PO 3: Zamestnanosť**, ktorá sa venuje znižovaniu nezamestnanosti vrátane dlhodobej, **PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie**, ktorá sa orientovala na prílev investícií a tvorbu HDP ale aj na podporu vzniku podnikateľských subjektov a **PO 2: Ľudské zdroje**. V ostatných oblastiach (PO1 Veda, výskum a inovácie a PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie), pozorujeme určitý pokrok. Pomerne vysoké riziko nenaplnenia cieľov predchádzajúceho PHSR majú aktivity zamerané na zvyšovanie výdavkov na výskum a vývoj (naplnenosť niektorých cieľových hodnôt je iba na úrovni približne 50 %). **Negatívny vývoj** má aj ukazovateľ **Množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa BSK** (PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie), kde sa taktiež nedá očakávať naplnenie jeho cieľovej hodnoty. Pri ukazovateli Množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa BSK bolo plánované zníženie východiskovej hodnoty o približne 10 % avšak pri sledovaní vývoja tohto ukazovateľa môžeme konštatovať, že došlo dokonca k navýšeniu jeho hodnoty oproti východiskovému stavu.

Záverom môžeme ešte konštatovať, že niektoré sledované ukazovatele majú celoslovenský charakter a pre presnejšie sledovanie plnenia cieľov PHRSR BSK by v ďalšom období bolo potrebné nahradiť ich ukazovateľmi regionálneho charakteru. Zároveň pri tých ukazovateľoch, pri ktorých boli dosiahnuté cieľové hodnoty, bude potrebné ich udržať aj do konca programového obdobia. V ďalšom období by bolo vhodné doplniť sadu sledovaných ukazovateľov aj o ďalšie témy v súlade s kompetenciami miestnej a regionálnej samosprávy ako napríklad z oblasti dopravy a mobility.

Graf 1 Naplnenosť vybraných cieľov v rámci jednotlivých prioritných oblastí

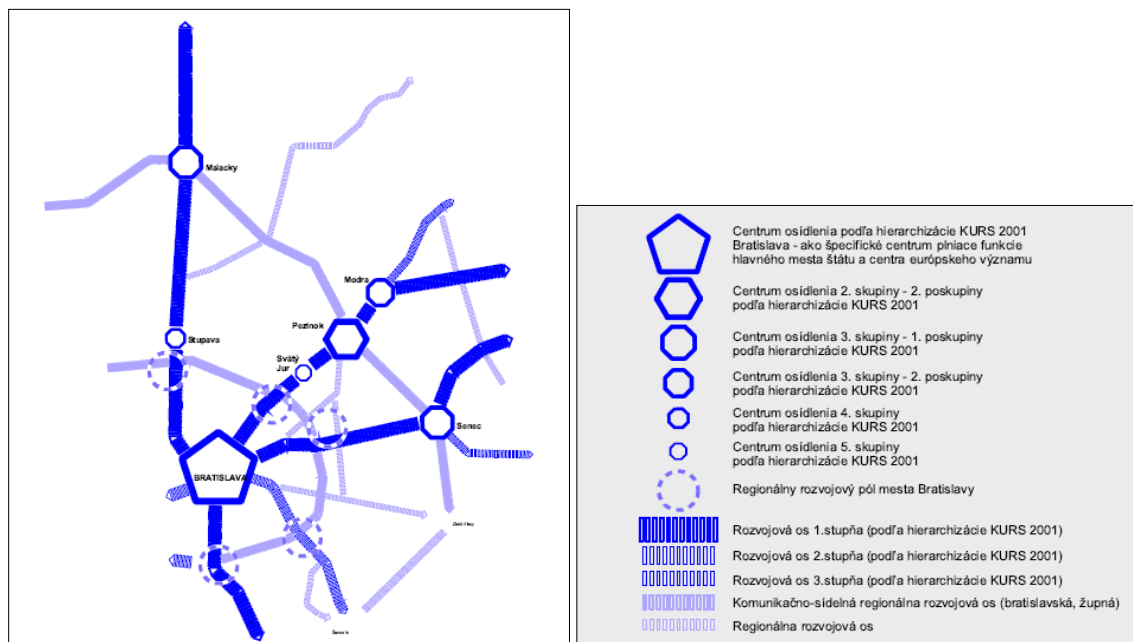
Zdroj: Správa z hodnotenia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020 za rok 2019, Bratislavský samosprávny kraj, 2020

Hlavné ciele **Územného plánu regiónu – Bratislavský samosprávny kraj (2013) v znení Zmien a doplnkov č. 1 (2017)** vychádzajú z cieľov vyjadrených v §1 stavebného zákona (zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov), podľa ktorého „*územné plánovanie vytvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, na šetrné využívanie prírodných zdrojov a na zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.*“ Závazná časť KURS 2001, aktualizácia 2011, bola premietnutá do ÚPNR-BSK ako nadradená ÚPD národnej úrovne. Ciele, ktoré sa v riešení ÚPN R BSK pri rozvoji Bratislavského samosprávneho kraja sledujú, sú najmä: 1. dosiahnutie vyváženého rozvoja kraja vo všetkých jeho socioekonomických, územnotechnických, environmentálnych a kultúrnohistorických stránkach, 2. dosiahnutie zapojenia kraja do medzinárodných a celoslovenských sídelných a hospodárskych sústav, 3. podporovanie rozvoja kraja na základe rovnocenného zohľadnenia endogénnych a exogénnych podmienok a potenciálov rozvoja a 4. zdôraznenie špecifik kraja vyplývajúcich najmä z lokalizácie hlavného mesta Slovenska na jeho území, polohového potenciálu kraja vyplývajúceho z polohy na hranici troch štátov a zohľadňujúc otvorené možnosti schengenského priestoru Európskej únie.

Územný plán regiónu – Bratislavský samosprávny kraj (ďalej len ÚPNR-BSK), bol schválený Uznesením zastupiteľstva BSK č. 60/2013 zo dňa 20.09.2013 a záväzná časť vyhlásená Všeobecne záväzným nariadením BSK č. 1/2013 zo dňa 20.09.2013. Uznesením č. 94/2017 zo dňa 29.09.2017 boli schválené Zmeny a doplnky č. 1 Územného plánu regiónu – Bratislavský samosprávny kraj (ďalej len ZaD č. 1), ktorých záväzná časť bola vyhlásená Všeobecne záväzným nariadením BSK č. 3/2017 zo dňa 29.09.2017. Záväznú časť ÚPN R BSK predstavujú Záväzné regulatívy územného rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja v znení Zmien a doplnkov č.1 a Verejnoprospešné stavby v znení Zmien a doplnkov č.1.

Podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, § 7 a odseku (1) Program rozvoja vyššieho územného celku je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu.

Obrázok 4 Štruktúra osídlenie BSK

Zdroj: Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia, In: ÚPN R BSK - v znení ZaD č.1 (2017)

Zásady a regulatívy štruktúry osídlenia, priestorového usporiadania osídlenia a zásady funkčného využívania územia z hľadiska rozvoja urbanizácie, v rámci záväznej časti ÚPN R BSK, definujú:

- v oblasti medzinárodných vzťahov rozvíjať bratislavsko-trnavské ťažisko osídlenia ako súčasť medzinárodného sídelného systému vo väzbe na aglomerácie Viedne, Győru a Budapešti,
- v oblasti celoštátnych a nadregionálnych vzťahov rozvíjať na území bratislavskej aglomerácie kvartérne aktivity celoštátneho a medzinárodného významu,
- v oblasti regionálnych vzťahov rozvíjať regionálny systém vzájomne prepojených hierarchických centier a subcentier a vytvárať tak predpoklady adekvátnej funkčnej komplexnosti celého územia kraja v záujme znižovania dopravných nárokov a znižovania migrácie za prácou a požadovanými službami v smere do mesta Bratislavy a dostupnosti k obslužným a pracovným zariadeniam, riešiť kvalitatívne zmeny vytvorenej sídelnej štruktúry dobudovaním požadovanej obslužnej infraštruktúry jednotlivých obcí, **rozvíjať regionálne rozvojové centrum Pezinok**, ako centrum druhej skupiny v celoštátnej hierarchii, čo predpokladá, popri zabezpečení zariadení základnej občianskej vybavenosti, podporovať adekvátne rozvoj zariadení stredných škôl so štúdiom končiacim maturitou, vyššieho systému vzdelávania, zdravotníckych a sociálnych s funkciou regionálneho až nadregionálneho poskytovania špecifických služieb a technologických centier a parkov, **rozvíjať regionálne rozvojové centrá Malacký a Senec a centrum Modra**, ako centrá tretej skupiny v celoštátnej hierarchii, čo predpokladá, popri zabezpečení zariadení základnej občianskej vybavenosti, podporovať adekvátne rozvoj zariadení stredných škôl a zdravotníckych a sociálnych služieb, **vytvárať a rozvíjať regionálne rozvojové póly mesta Bratislavy** v priestoroch (1.) Záhorská Bystrica/Devínska Nová Ves – Lamač – Stupava, (2.) Rača – Svätý Jur, (3.) mestská časť Nové Mesto – Ivanka pri Dunaji – Bernolákovo – Vajnory – Chorvátsky Grob, (4.) Podunajské Biskupice – Rovinka – Dunajská Lužná, (5.) južne od Petržalky vo väzbe na Jarovce a Rusovce, čo

predpokladá, popri zabezpečení zariadení základnej občianskej vybavenosti, podporovať adekvátne rozvoj zariadení stredných odborných, resp. učňovských škôl a zdravotníckych zariadení s ambulanciami všeobecných lekárov a zubnými ambulanciami.

Medzi ďalšie strategické dokumenty regionálnej úrovne patria aj **Regionálna integrovaná územná stratégia Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014-2020**. Globálny cieľom bolo prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť kraja, miest a obcí. Medzi strategické priority boli zaradené: Bezpečná a ekologická doprava v Bratislavskom kraji, Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám, Mobilizácia kreatívneho potenciálu v Bratislavskom kraji a Rozvoj environmentálnej infraštruktúry.

Strategickým cieľom **Stratégie rozvoja vidieka Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2016-2020** bolo „Zlepšenie kvality života obyvateľov vidieka Bratislavského kraja a zvýšenie jeho príťažlivosti pre návštevníkov“. Medzi prioritné oblasti boli zaradené Ľudský kapitál a miestna ekonomika, Krajinný a kultúrny potenciál a Dostupnosť a vybavenosť sídel. Platnosť stratégie bola predĺžená až do roku 2021.

Predmetom **Koncepcie územného rozvoja cyklotrás Bratislavského samosprávneho kraja vo vzťahu k integrovanému dopravnému systému a významným bodom cestovného ruchu – Aktualizácia 2017** bola analýza jestvujúceho stavu cyklistickej infraštruktúry, dostupnosti prestupových uzlov Integrovaného dopravného systému (ďalej len IDS) a významných bodov turizmu (ďalej len CR). Hlavnou časťou koncepcie rozvoja cyklotrás so zameraním na cyklistickú dopravu je návrh vedenia cyklistov na samostatných cyklistických komunikáciách a cyklistických cestičkách k prestupovým uzlom IDS a cieľom CR. V koncepcii bolo vytipovaných 85 cieľov turizmu v Bratislavskom samosprávnom kraji, ktoré je potrebné zapojiť do koncepcie cyklotrás. Súčasťou je návrh zrušenia vybraných nebezpečných úsekov, ako aj návrh nového trasovania cyklistickej dopravy v kraji. Koncepcia definuje hlavné (kmeňové) a pridružené (vetvové, podvetvové) cyklistické trasy, vrátane ich značenia. Zásobník projektov pre podporu výstavby cyklotrás a súvisiacej infraštruktúry v programovom období 2014 – 2020 uvádza 10 projektov s vyznačením príslušných úsekov na podkladovej mape. Aktuálne (rok 2020) sa pripravuje aktualizácia uvedenej koncepcie.

Predmetom **Štúdie realizovateľnosti - Parkovacie systémy pre bicykle³** (2018) bolo zhodnotiť dostupné technické riešenia a ich aplikáciu v kontexte konkrétnych vybraných lokalít. V návrhu sú podrobne popísané lokality (vytipované v spolupráci s BSK), najmä významné dopravné uzly. Hlavným cieľom je podporiť dochádzanie miestnych obyvateľov bicyklom a nie osobným motorovým vozidlom.

Predmetom **Štúdie realizovateľnosti - Výpožičné systémy pre bicykle⁴** (2018) bolo zhodnotiť dostupné technické riešenia a ich aplikáciu v kontexte konkrétnych vybraných lokalít. V návrhovej časti sú navrhnuté konkrétne formy bikesharingu, technické podmienky jeho realizácie, výber vhodných lokalít na umiestnenie dokovacích staníc, zhodnotenie majetko-právnych pomerov, cost-benefit analýza a návrh etapizácie budovania systému. Hlavným cieľom je podpora a rozvoj turizmu udržateľnou formou mobility, súčasťou čoho je aj prezentácia kultúrneho a prírodného dedičstva lokalít, kde sú konkrétne bikesharingové subsystémy navrhované.

³ Transdanube.Pearls (2018): Network for Sustainable Mobility along the Danube: Štúdia realizovateľnosti Parkovacie systémy pre bicykle. Bratislava: Cykloprojekt s.r.o. Project co-founded by EU Funds.

⁴ Transdanube.Pearls (2018): Network for Sustainable Mobility along the Danube: Štúdia realizovateľnosti Výpožičné systémy pre bicykle. Bratislava: Cykloprojekt s.r.o. Project co-founded by EU Funds.

Vypracovanie **Inovačnej stratégie BSK (2014 - 2020)** bolo ex ante podmienkou na získanie štrukturálnych a investičných fondov pre vedu, výskum a inovácie. Vybudovanie výskumno-vývojového a inovačného (VVI) regiónu európskeho významu s previazanosťou na európske a svetové hospodárstvo a dosiahnutie kritickej koncentrácie technologických firiem (vrátane hi-tech firiem) v regióne v technologických doménach - materiály, informačno-komunikačné technológie a biotechnológie.

Cieľom **Stratégie rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji (do roku 2020)** je sformulovať strategické opatrenia, ktoré pomôžu Bratislavskému regiónu k rozvoju územia ako obľúbenej a prosperujúcej turistickej destinácie. Ako kľúčové oblasti boli definované Strategický rozvoj destinácie, Tvorba a podpora produktu a Marketing. Za hlavný kvantitatívny cieľ sa pre obdobie 2015 – 2020 považuje dosiahnutie priemerného medziročného rastu počtu návštevníkov a ich prenocovaní za celý kraj vo výške dvojnásobku rastu dosiahnutého v Európe a v 3 mimobratislavských destináciách rovnakej priemernej miere rastu ako v Európe.

Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava na roky 2018 – 2022 predstavuje dôležitý koncepčný dokument BTB, ktorý mapuje východiskové postavenie destinácie Bratislava na národnom a medzinárodnom trhu, nastavuje marketingovú a komunikačnú stratégiu CR v Bratislave v časovom horizonte 2018 - 2022. Stratégia marketingovej komunikácie na obdobie rokov 2018 – 2022 sa odvíja od cieľov a cieľových skupín a má niekoľko rovín: A. Zvýšiť znalosť destinácie, B. Vyvolať záujem zo zdrojových trhov, C. Zvýšiť informovanosť tour-operátorov, D. Bratislava ako MICE destinácia, E. Historické, športové a iné udalosti. Víziou Bratislava Tourist Boardu je stať sa konkurencieschopnou, rešpektovanou profesionálnou organizáciou pre rozvoj destinačného manažmentu a marketingu destinácie na trhu cestovného ruchu doma aj v stredoeurópskom priestore. Jeho hlavnou úlohou je: rozvoj cestovného ruchu na území mesta Bratislava, zvyšovanie návštevnosti mesta domácimi, ale najmä zahraničnými turistami a rast prenocovaní a predlžovanie priemernej dĺžky ich pobytu.

Stratégia rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2015-2020 definuje niekoľko strategických oblastí rozvoja kultúry na území kraja a to: Otvorený a efektívny systém financovania kultúry a umenia, Diverzita a optimalizácia infraštruktúry kultúry, Nefinančná podpora kultúry, Ochrana, sprístupňovanie a prezentácia kultúrneho dedičstva, Modernizácia, Sociálny aspekt kultúry a Školstvo. Implementácia stratégie sa uskutočňuje prostredníctvom akčného plánu, ktorý stanovil nasledovné priority: 1. Nastavenie funkčného systému finančnej podpory kultúry a umenia, 2. Podpora inštitucionálneho rozvoja kultúry, 3. Nastavenie systému hodnotenia kvality a efektívnosti, 4. Optimalizácia infraštruktúry, 5. Nastavenie systému nefinančných stimulov podpory kultúry, 6. Skvalitňovanie poskytovaných služieb, inovácie a 7. Zachovanie, sprístupňovanie a prezentácia kultúrneho dedičstva.

Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov BSK je ucelený strednodobý strategický dokument na roky 2014-2020, ktorý definuje aktivity úradu Bratislavského samosprávneho kraja zamerané na zefektívnenie prevádzkových nákladov, znižovanie nákladov na energie a znižovanie emisií CO₂. Úlohou dokumentu je navrhnúť také opatrenia na šetrenie energiou, znižovanie energetickej náročnosti v celom energetickom hospodárstve budov BSK zavádzaním moderných technológií alebo výraznými stavebnotechnickými zmenami, či využitím obnoviteľných zdrojov energií v tých formách, ktoré budú ekonomicky únosné a prijateľné. Jednoduchšie povedané, základným účelom stratégie je prostredníctvom praktických opatrení navrhnúť optimálne riešenie na dosiahnutie zníženia prevádzkových nákladov na energie pre budovy v majetku BSK.

Plán dopravnej obslužnosti Bratislavského kraja (2017) je strategický dokument, ktorý analyzuje súčasný stav verejnej dopravy v Bratislavskom kraji a navrhuje opatrenia pre zvýšenie jej atraktívnosti pre cestujúcich. Tento dokument bude slúžiť objednávatelom dopravy ako podklad pre udeľovanie dopravných licencií, zostavovanie cestovných poriadkov, optimálne určovanie trás či kapacít vozidiel na jednotlivých spojoch (cit. z <https://www.idsbk.sk/system/dokumenty/>). „Plán dopravnej obslužnosti BSK neobsahuje plány dopravnej obslužnosti miest na území kraja (tie majú povinnosť vypracovať jednotlivé mestá), zaoberá sa však zosúladením a nadväznosťou najmä z hľadiska voľných kapacít na vybraných linkách MHD ... s cieľom vytvoriť väčšiu možnosť prestupu z PHD na mestskú dráhovú dopravu. Dopravnou obslužnosťou sa rozumie vytvorenie

ponuky primeraného rozsahu dopravných služieb vo vnútroštátnej doprave na zabezpečenie pravidelnej dopravy na území kraja. Súčasťou dokumentu je aj harmonogram realizácie významných aktivít súvisiacich s dopravou obsluhou.

Urbanistická štúdia cezhraničného prepojenia územia BSK a susediacich rakúskych obcí formou cyklolávk cez rieku Morava (2015) zadefinovala nasledovné ciele:

- vytvorenie cezhraničného prepojenia regiónu Záhoria a Dolného Rakúska pre zintenzívnenie ekonomických väzieb medzi prihraničnými obcami,
- odľahčenie preťaženej dopravnej infraštruktúry znížením podielu IAD v prospech cyklistickej dopravy,
- stanovenie koncepcie urbanistického riešenia, funkčného využitia a hmotovo-priestorového usporiadania územia, dopravného a technického vybavenia územia,
- stanovenie zásad a regulatívov funkčného využitia a hmotovo - priestorového usporiadania pozemkov a stavieb,
- stanovenie zásad a podmienok vecnej a časovej koordinácie výstavby v území,
- preverenie a zdokumentovanie napojenia stavieb na systémy technickej infraštruktúry ako aj priame väzby a vzťahy s kontaktným územím.

Súčasťou sú aj návrhy zmien a doplnkov územných plánov dotknutých obcí. Konkrétne navrhované úseky sú:

- cykloávka Malé Leváre – Drösing,
- cykloávka Gajary – Dürnkrot,
- cykloávka Suchohrad – Stillfried.

Okrem vyššie uvedených projektov bol súčasťou aj návrh úsek (cykloávka) Vysoká pri Morave – Marchegg, aktuálne už vo výstavbe.

Regionálny plán udržateľnej mobility Bratislavského samosprávneho kraja (PUM t. č. v štádiu hodnotenia vplyvov na životné prostredie) je vytváraný s cieľom naplniť potreby mobility ľudí v mestách a regiónoch a na zvýšenie kvality života. Predpoklad schválenia dokumentu je začiatok roka 2021. PUM bude slúžiť ako základný nástroj na zabezpečenie vyváženého rozvoja dopravného systému v regióne. Určí relevantné prepojenia jednotlivých druhov dopravy tak, aby bola zaistená minimálna potrebná úroveň mobility a určí typ intervencií, ktoré majú byť na nich vykonané (bezpečnosť, rekonštrukcia, modernizácia, integrácia atď.). Dokument pozostáva z viacerých častí, jadrom ktorých sú Analýzy (Analýza súčasného stavu a trendu vývoja, Varianty budúceho vývoja, Základné disproporcie súčasného stavu a SWOT analýza), Návrhová časť a Plán implementácie. Priorita je kladená, okrem iného, na podporu hromadnej, integrovanej dopravy a nemotorovej dopravy a ekologizáciu udržateľnej dopravy.

Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020-2030 prostredníctvom návrhu priorít, opatrení a aktivít stanovuje možnosti riešenia, ako zabezpečiť prijateľnejšie životné podmienky jednotlivých ohrozených skupín obyvateľstva. Hlavné skupiny obyvateľstva ohrozené sociálnym vylúčením sú seniori, ľudia bez domova, deti a mladí ľudia, nízkopríjmové skupiny, Rómovia a cudzinci.

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2018 – 2023⁵ stanovuje priority rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK na obdobie rokov 2018 – 2023, pričom priority sú definované nasledovne: 1. Zabezpečenie dostupnosti a finančnej udržateľnosti sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity a na základe individuálnych potrieb jednotlivca, 2. Podporenie prechodu poskytovania sociálnych služieb z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť. Vytváranie podmienok pre dôstojne prežitý, nezávislý, aktívny a plnohodnotný život, podporovanie činností, ktoré pozitívne ovplyvňujú začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím a zvlášť seniorov do spoločnosti a ktoré odstraňujú stereotypy spojené so zdravotným postihnutím a vekom, 3. Zvyšovanie a posilňovanie kvality a efektívnosti poskytovaných sociálnych služieb a 4. Podporenie rozvoja sociálnych služieb vedúcich k odstraňovaniu sociálnych bariér a

⁵ Na lokálnej úrovni patria medzi strategické dokumenty v sociálnej oblasti komunitné plány sociálnych služieb.

sociálneho vylúčenia, k zmierneniu nepriaznivej sociálnej situácie občanov a za účelom odstraňovania marginalizácie a jej dôsledkov pre osoby zotrvávajúce v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Koncepcie rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2019 – 2021 popisuje priority a ciele rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny na obdobie rokov 2019-2021, vrátane spôsobu vyhodnocovania plnenia cieľov a opatrení. Medzi priority patrí: Podpora informovanosti ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín, Podpora rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny, Podpora zlepšovania životných podmienok prijímateľov sociálnych služieb s mentálnym postihnutím v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK a Podpora iniciatív zameraných na zlepšenie životných podmienok a spoločenského uplatnenia sa ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín v oblastiach, ktoré nespádajú do kompetencie BSK.

Regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania v stredných školách v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2019 – 2022 pomenúva princípy a ciele rozvoja výchovy a vzdelávania na stredných školách v Bratislavskom samosprávnom kraji. Základné princípy sú:

- Otvorená komunikácia v záujme skvalitňovania školstva (spravodlivé a transparentné určovanie počtov žiakov I. ročníkov stredných škôl, vyvážený rozvoj siete odborov a škôl, spolupráca verejných, cirkevných a súkromných škôl, spoločné športové aktivity škôl v BSK, vytváranie zázemia pre ostatných zriaďovateľov, a rozvoj ľudského kapitálu na školách v BSK);
- Kraj ako zodpovedný partner všetkých škôl; Kraj ústretový k zamestnávateľom (vytvorenie zázemia pre rozvoj duálneho vzdelávania, podpora zavádzania duálneho vzdelávania na školách BSK, aktívne zohľadňovanie potrieb zamestnávateľov a trhu práce pri určovaní počtu žiakov I. ročníkov SŠ, zavádzanie nových odborov a inovácia existujúcich podľa potrieb zamestnávateľov a trhu práce a administratívna podpora spolupráce škôl a zamestnávateľov);
- Zvyšovanie kvality škôl a školských zariadení zriadených BSK (zvyšovanie kvality jazykového vzdelávania na školách, zvýšenie atraktívnosti škôl zavádzaním inovatívnych odborov, kvalitné technické školy, zefektívnenie fungovania škôl, inkluzívne vzdelávanie ako nástroj zvyšovania kvality vzdelávania a zvyšovanie kvality školských jedální a internátov);
- Regionálna a sociálna dostupnosť škôl (stabilizácia stredného školstva v okresoch Pezinok a Senec, rozvoj stredného školstva v okrese Malacky, spolupráca samospráv prostredníctvom zriaďovania Spojených škôl a zvyšovanie sociálnej dostupnosti stredných škôl) a
- Zvyšovanie ohodnotenia a postavenia učiteľov a zamestnancov škôl BSK (preplácanie mimovyučovacej činnosti na školách BSK, príplatky za adaptačné vzdelávanie nastupujúcich učiteľov, zvyšovanie kvalifikácie učiteľov na školách BSK, motivačné odmeny pre učiteľov a zamestnancov škôl, zvýšené odchodné za roky odpracované v školstve, maximalizovanie potenciálu rastu plátov na jednotlivých školách a aktivity pre učiteľov a zamestnancov škôl BSK).

Regionálne stratégie CLLD na území Bratislavského samosprávneho kraja zastrešujú 3 miestne akčné skupiny (MAS) a to MAS OZ MALOKARPATSKÝ REGIÓN, MAS OZ Podhoran a MAS Dolné Záhorie. Každá z nich má definovanú víziu a stratégiu rozvoja pre svoje územie, pričom obdobím platnosti je rok 2020, resp. 2025.

Relevantné lokálne dokumenty

Koncepcia rozvoja mestskej hromadnej dopravy v Bratislave na roky 2013-2025, časť: Rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry dopravnej siete električkových a trolejbusových tratí analyzuje súčasný stav (k roku 2016) električkovej a trolejbusovej dopravy, jej rozvoj vrátane modernizácie a budovania prestupných uzlov. Okrem toho definuje požiadavky na technické riešenia tratí a vybavenie zastávok MHD, ako aj preferenciu vozidiel MHD. „Budovaním nových koľajových a trolejbusových subsystémov MHD sa predpokladá presun ako dopravných tak aj prepravných výkonov do novej

infraštruktúry elektrickej trakcie“. Konceptia má odporúčací charakter týkajúci sa rekonštrukcie električkových radiál: (1) Dúbravsko-Karľovská radiála (aktuálne prebieha rekonštrukcia), (2) Račianska radiála, (3) Vajnorská radiála a (4) Ružinovská radiála; a budovania nových tratí: Petržalská radiála a trolejbusové prepojenie Patrónka – Karlova Ves.

K významným lokálnym dokumentom patrí **Územný plán hlavného mesta SR Bratislava** (v aktuálnom znení 2017), ktorého pôvodná verzia bola schválená ešte v roku 2007 (uznesením Mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy č. 123/2007 a jeho záväzná časť bola zverejnená Všeobecne záväzným nariadením hlavného mesta SR Bratislavy č. 4/2007). Dlhodobé formovanie mesta vychádza zo Stratégie rozvoja hlavného mesta z roku 1999, reflektuje závery medzinárodných dokumentov pre rozvoj stredoeurópskeho priestoru. K základným strategickým plánovacím dokumentom mesta patrí aj **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislava** (2010), ktorého obdobie platnosti je na roky 2010-2020. Aktuálne je v príprave nový strategický materiál mesta na obdobie do roku 2030.

Územné plány okresných miest (Malacky, Senec a Pezinok) boli vypracované v rôznom období (Malacky-2002, Senec-1993 a Pezinok-2017) a aktualizované prostredníctvom zmien a doplnkov. Obdobne sú na tom aj Programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja okresných miest Malacky (Obdobie platnosti: 2014-2020) a Pezinok (Obdobie platnosti: 2017-2023). Výnimkou je mesto Senec, kde bol aktuálny PHSR schválený v roku 2019 s obdobím platnosti 2019-2028.

Komunitné plány miest a obcí predstavujú základné strategické dokumenty v oblasti sociálnej starostlivosti.

ŽSR dopravný uzol Bratislava – štúdia realizovateľnosti (2019)⁶ priniesla 5 alternatív rozvoja železničnej dopravy v Bratislave a jej okolí, z ktorých spracovatelia dokumentu odporúčajú dve riešenia. Všetky alternatívy počítajú s druhou traťovou koľajou v úseku Bratislava - Nové Mesto – Bratislava Hlavná stanica a s treťou traťovou koľajou v úseku Bratislava-Lamač – Bratislava Hlavná stanica. Taktiež rátajú s modernizáciou Hlavnej stanice, kapacita stanice je však v jednotlivých alternatívach rozdielna. Súčasťou riešení je aj modernizácia železničnej zastávky Bratislava-Vinohrady a realizácia nových železničných zastávok Bratislava-Bory, Bratislava-Železná studienka/Patrónka, Bratislava-Ružinov a Bratislava-Vrakuňa. Vo všetkých finálnych riešeniach je v nákladnej doprave zachovaný súčasný prevádzkový koncept.

Vyhľadávacia štúdia možností realizácie záchytných parkovísk a parkovacích domov v Bratislave (2017). Štúdia posudzuje potenciálne územia, resp. overuje lokality z hľadiska realizácie nových parkovacích možností v celomestských súvislostiach. Dôraz je kladený na preferenciu mestskej hromadnej dopravy, k čomu prislúcha aj návrh nových vyhradených BUS pruhov, ako aj napojenie na kapacitnú železničnú dopravu, či metodika zavedenia regulácie statickej dopravy. Celkovo bolo preverovaných 32 lokalít.

Územný generel dopravy HM SR Bratislava (2015) vrátane príloh a Akčný plán rozvoja cyklistickej a pešej dopravy HM SR Bratislava (pre príslušné roky) predstavujú kľúčové strategické materiály rozvoja dopravy na území hlavného mesta SR Bratislavy.

Pre územie Bratislavskej aglomerácie (mesto Bratislava a vybrané obce v okolí mesta) je spracovaná **Hluková mapa (Strategická hluková mapa) a akčný plán ochrany pred hlukom Bratislavskej aglomerácie**⁷. V zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d, zákona č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov zabezpečuje vypracovanie strategických hlukových máp a akčných plánov ochrany pred hlukom pre územie Bratislavskej aglomerácie Hlavné mesto SR

⁶ Bratislava: ŽSR – Reming, Sudop, Prodex, Dopravoprojekt

⁷ Zdroj: http://www.hlukovamapa.sk/shm_ba_2016.html

Bratislava, ako obec s najväčším počtom obyvateľov v aglomerácii. Dokument obsahuje návrh opatrení na zníženie hlukovej záťaže a obťažovania hlukom zo sledovaných zdrojov hluku.

Zhrnutie a dôsledky

Základným strategickým dokumentom na medzinárodnej úrovni je **Agenda 2030**, ktorú vypracovala OSN. Agenda 2030 je súhrnom globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti, ako sú zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Agenda udržateľného rozvoja obsahuje 17 hlavných cieľov v oblasti udržateľného rozvoja. K ďalším významným dokumentom je **Parížska dohoda o zmene klímy**, ktorá vyslovuje požiadavku do roku 2030 znížiť emisie oxidu uhličitého spôsobené človekom o 40 percent a do roku 2050 dosiahnuť v čistom nulové emisie. Parížska dohoda zaväzuje každú krajinu vrátane Slovenska k znižovaniu emisií skleníkových plynov.

Slovenská republika sa k cieľom Agendy 2030 prihlásila aj prostredníctvom definovania Národných priorít implementácie Agendy 2030. Aktuálne Národné priority implementácie Agendy 2030 predstavujú jediný Vládou SR schválený prierezový strategický dokument na národnej úrovni. Na národné priority nadväzuje aj tvorba národnej stratégie regionálneho rozvoja SR vo forme **Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030**. V čase spracovania tohto dokumentu bol k dispozícii návrh tejto vízie, ktorý definuje **3 integrované rozvojové programy: I. Ochrana a rozvoj zdrojov**, ktorého cieľom je „Rast a kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru a právny štát a ochrana a zveľaďovanie prírodných zdrojov“, **II. Udržateľné využívanie zdrojov**, ktorého cieľom je „Premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu“ a **III. Rozvoj komunit**, ktorého cieľom je „Rozvoj komunit a zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny prostredníctvom priblíženia správy vecí verejných občanom a sociálnej inklúzie a dostupných, kvalitných a efektívnych služieb“. Z pozície štátu na národnej úrovni existuje viacero strategických dokumentov väčšinou pod záštitou jednotlivých rezortov (ministerstiev) ako napr. Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030, Koncepcia mestského rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030, Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030, Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike, Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030 alebo Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030.

Hlavným podkladovým materiálom pre spracovanie aktuálneho PHRSR BSK na roky 2021 – 2027 je **predchádzajúca verzia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja kraja** (PHRSR BSK 2014-2020). Čo sa týka pokroku plnenia tohto predchádzajúceho strategického dokumentu môžeme konštatovať, že najvýraznejší pokrok bol zaznamenaný v rámci oblastí zameraných na zamestnanosť a konkurencieschopnosť a podnikateľské prostredie. Naopak problémom sa javí v oblasti životného prostredia, téma produkcie komunálneho odpadu.

Ďalším východiskovým dokumentom na regionálnej úrovni, podľa ktorého musí byť Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja kraja spracovaný je **územný plán regiónu**. Tento dokument definuje, v rámci svojej záväznej časti, viacero regulatívov pre jednotlivé tematické oblasti ako hospodárska štruktúra, demografia, občianska vybavenosť, rekreácia a turizmus, kultúrno-historické hodnoty, doprava, technická infraštruktúra a životné prostredie. V oblasti regionálnych vzťahov definuje systém rozvoja jednotlivých centier osídlenia kraja. Okrem hl. m. SR Bratislavy ako centra osídlenia najvyššej úrovne so špecifickými funkciami definuje aj rozvoj ďalších centier osídlenia a to rozvoj regionálneho centra Pezinok, Malacky, Senec a centra Modra ako aj tvorbu a rozvoj regionálnych rozvojových pólov mesta Bratislava s požadovaným funkčným vybavením (zariadenia občianskej vybavenosti).

Z pozície regionálnej samosprávy existuje viacero sektorových alebo špecializovaných podkladových dokumentov, ktoré sú na úrovni kraja vypracované a slúžili ako podklad pre tvorbu tohto aktuálneho programového dokumentu. K takýmto dokumentom patria najmä **Regionálny plán udržateľnej mobility Bratislavského samosprávneho kraja**, **Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020-2030**, **Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2018 – 2023** a **Plán dopravnej obslužnosti Bratislavského kraja**.

B. Analytická časť

Predmetom analytickej časti je popis identifikácie riešeného územia, charakteristika sociálno-ekonomickej, územno-technickej, prírodno-environmentálnej a inštitucionálno-organizačnej oblasti relevantnej k územiu Bratislavského kraja. V rámci predmetných oblastí boli zároveň identifikované trendy budúceho vývoja, kľúčové problémy a výzvy na riešenie. Špecializovanú časť tvorí analýza silných a slabých stránok a príležitostí a rizík v podobe SWOT analýzy.

Ako základné podkladové zdroje pre spracovanie jednotlivých analytických častí boli využité údaje zo Štatistického úradu SR, SODB 2011, Ministerstva životného prostredia SR, ŠGUDŠ, ŠOP SR, Informačného systému environmentálnych záťaží, www.enviroportal.sk, Národného Emisného Inventarizačného Systému, Koncepcie územného rozvoja Slovenska, Úradu Bratislavského samosprávneho kraja, z databázy INEKO ale aj výstupy špecializovaných štúdií a projektov ako napr. Prieskum SIM kariet v Bratislavskom kraji, odvetvové štatistiky (napr. Trend Analyses) ale aj dáta z územného plánu regiónu.

B.1 Identifikácia územia

Predmetom tejto kapitoly je popis základných charakteristík riešeného územia, popis geomorfologického členenia a spádovosti územia.

B.1.1 Základná charakteristika územia

Bratislavský kraj sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenskej republiky, zaberá územie 2 053 km², a svojou rozlohou je najmenším slovenským krajom (zaberá len 4,2% rozlohy SR). Na jeho území sa nachádza 8 okresov, z toho je 5 mestských okresov (BA I. – V.) a okresy Malacky, Pezinok a Senec. Osídlenie BSK pozostáva zo 73 obcí, resp. 89 základných územných jednotiek (ZUJ), ktoré reprezentujú úroveň LAU2. Mesto Bratislava má špecifický štatút hlavného mesta SR tvoreného 17 mestskými časťami. Okrem Bratislavy sa v kraji nachádza 6 obcí so štatútom mesta (zoraďené zostupne podľa populačnej veľkosti): Pezinok, Senec, Malacky, Modra, Stupava a Svätý Jur). Ostatné obce, v počte 65, majú štatút vidieckej obce. Urbanizácia (podiel mestského obyvateľstva) činí 79,5%.

Z fyzicko-geografického hľadiska územie tvorí južná časť pohoria Malé Karpaty, južná časť Záhorskej nížiny a najzápadnejšia časť Podunajskej nížiny. Z historicko-geografického hľadiska leží na historickej križovatke dvoch obchodných ciest – Podunajskej a „Jantárovej“ (severo–južnej).

Zo severnej a východnej strany susedí s Trnavským krajom, na juhu hraničí s maďarskou župou Győr-Moson-Sopron (Rábsko–mošonsko–šopronská župa) a na západe s dvomi rakúskymi spolkovými republikami: Niederösterreich (Dolné Rakúsko) a Burgenland. Hlavným sídlom BSK je hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava. Priestorovým špecifikom kraja je excentrická poloha hlavného mesta v rámci územia SR. Na základe toho sa cez územie BSK do Bratislavy dostredivo realizuje veľký objem migrácie tovarov i obyvateľstva v smere z ostatného územia Slovenska.

Z hľadiska nomenklatúry územno–štatistických jednotiek a rovnako i z územnosprávneho členenia SR reprezentuje BSK v rámci územia Slovenska úroveň NUTS 2 (spoločne so Západným, Stredným a Východným Slovenskom), ako aj NUTS 3 reprezentovanej ôsmimi samosprávnymi krajinami SR. BSK sa ďalej člení na osem okresov (úroveň LAU1): Bratislava I. až Bratislava V., Malacky, Senec a Pezinok. Súčasťou územia BSK je aj osobitne určený vojenský obvod Záhorie.

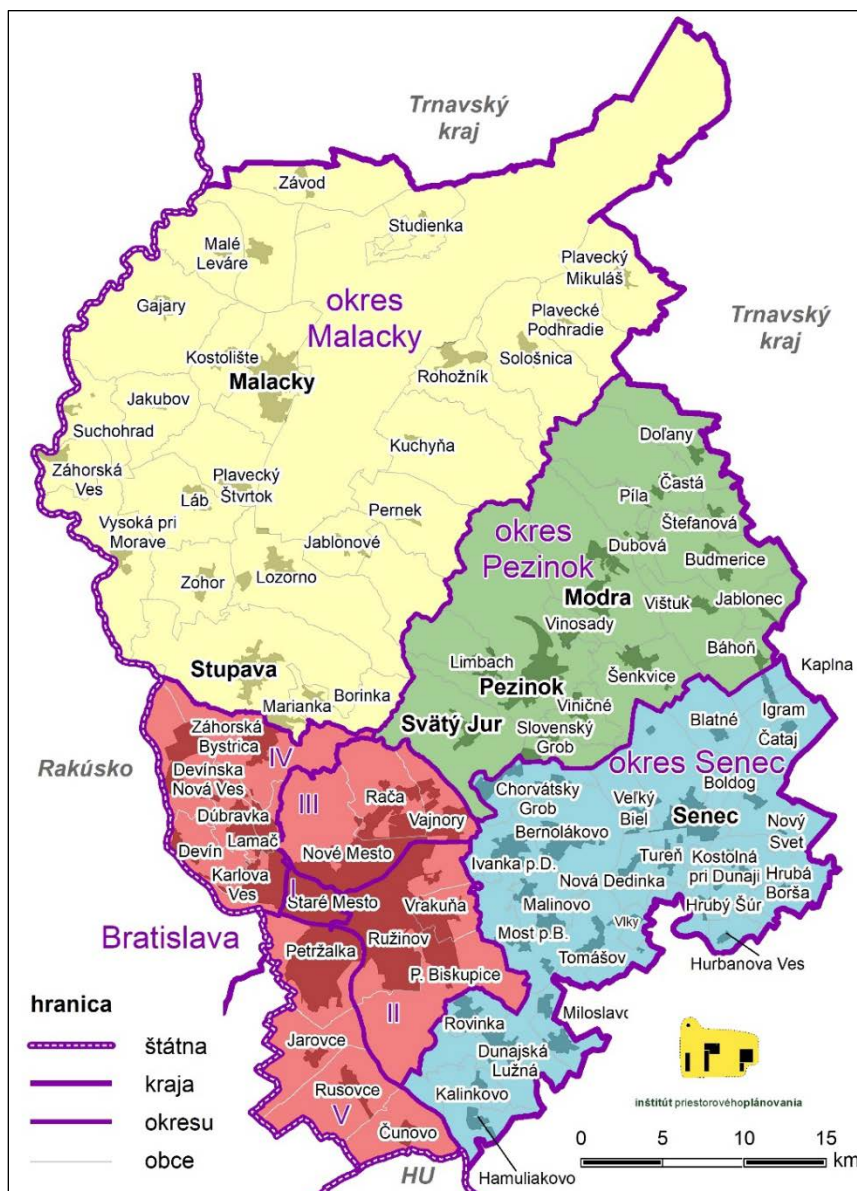
Tabuľka 3 Základné údaje o okresoch Bratislavského samosprávneho kraja

sídelná štruktúra	výmera v km ²		počet obcí		z toho so štatútom mesta		počet obyvateľov k 31.12. 2019		počet obyv. na km ²
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
Bratislavský kraj	2 052,62	100	89	100	7	100	669 592	100	326
Bratislava	367,62	17,91	1	1,12	1	14,3	437 726	65,37	1 190
okres Bratislava I	9,59	0,47	1	1,12	-	-	41 893	6,25	4 368
okres Bratislava II	92,49	4,51	3	3,37	-	-	116 223	17,35	1 256
okres Bratislava III	74,68	3,64	3	3,37	-	-	69 479	10,37	930
okres Bratislava IV	96,67	4,71	6	6,74	-	-	97 792	14,60	1 011
okres Bratislava V	94,20	4,59	4	4,49	-	-	112 339	16,77	1 192

okres Malacký	949,56	46,26	26	29,21	2	28,6	74 661	11,15	78
okres Pezinok	375,54	18,30	17	19,10	3	42,9	65 593	9,79	174
okres Senec	359,88	17,53	29	32,58	1	14,3	91 612	13,68	254

Zdroj: DATAcube 2020 (www.statistics.sk)

Mapa 1 Administratívne členenie BSK

Zdroj: Geoportal.sk (2020)

B.1.2 Geomorfologické členenie a reliéf

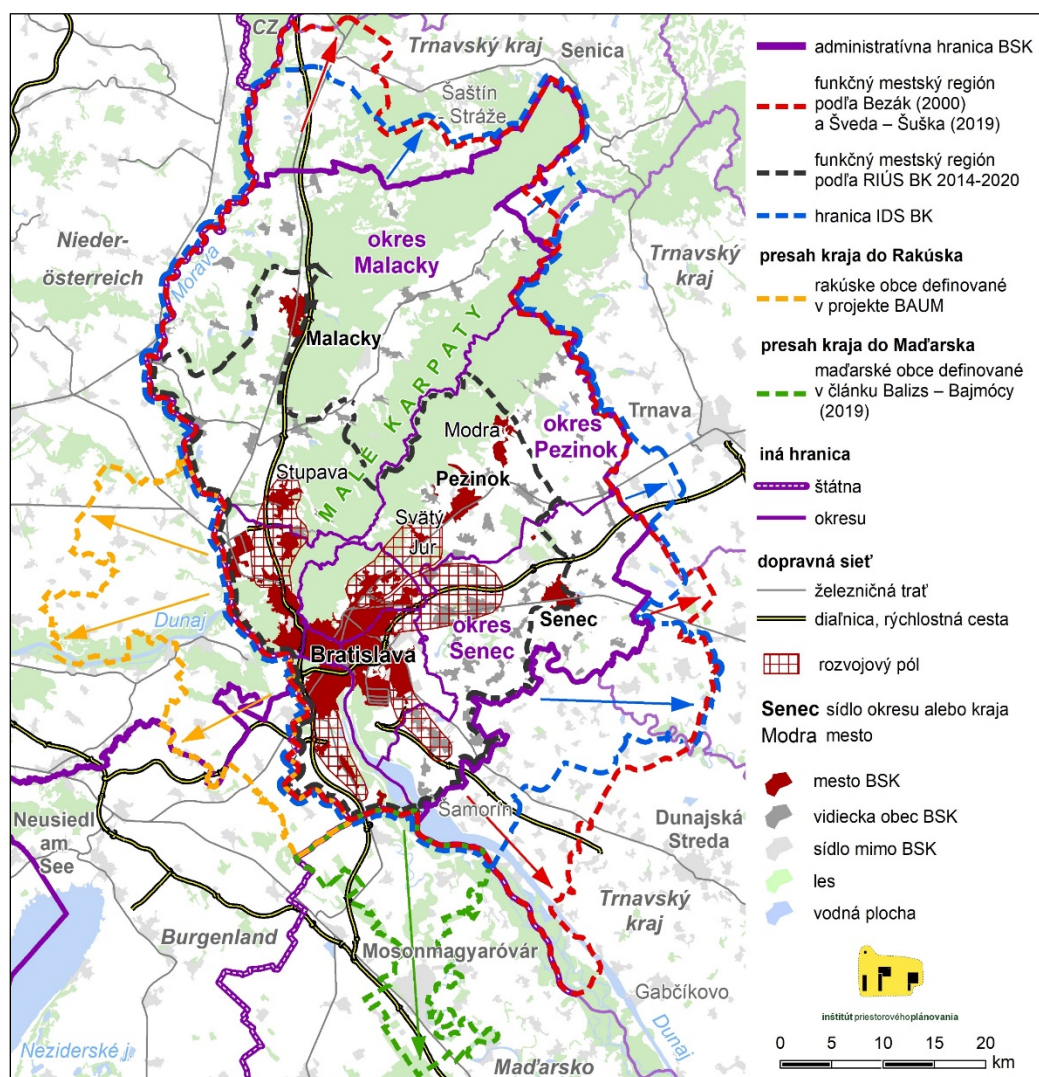
Podľa mapy Geomorfologického členenia Slovenska (KOČICKÝ – IVANIČ, 2011) spadá riešené územie do dvoch rozdielnych podsústav Alpsko-himalájskej sústavy, a to Karpaty a Panónska panva.

Riešené územie sa rozprestiera na styku dvoch nížin - Záhorskej a Podunajskej s pohorím Malých Karpát. Geologická stavba územia je veľmi pestrá a je tvorená útvarmi paleozoika, mezozoika, terciéru aj kvartéru. Najstaršie paleozoické horniny budujú kryštalinikum Malých Karpát.

B.1.3 Spádovosť územia a suburbanizácia

Podľa Konceptie územného a rozvoja Slovenska (2001) pôsobí mesto Bratislava ako jednoznačné centrum najvyššieho významu mimo všetkých skupín centier. Je to ako z dôvodu funkcie hlavného mesta, tak aj na základe jeho historického vývoja, kedy sa na jeho území koncentrovali najvýznamnejšie vzdelávacie, výskumné, zdravotné, finančné, kultúrne a ostatné obslužné zariadenia celoštátneho významu. Bratislava je jednoznačným centrom medzinárodného a v prepojení na viedenskú aglomeráciu až európskeho významu (Konceptia územného a rozvoja Slovenska - KÚRS 2001). Aglomeračné vzťahy mesta Bratislavy sa postupne prejavujú na obciach priliehajúcich k hraniciam ako na rakúskej, tak na maďarskej strane. Z tohto hľadiska sa tomu venovali rôzne štúdie, ako napr. projekt KOBRA (Stadt-Umland-Kooperation Bratislava), projekt CUPA (co-operative urban planning approaches), najmä projekt BAUM a viaceré vedecké články, napr. Balizs - Bajmócy (2019), Ira – Szóllós - Šuška (2011). Významné kooperačné a aglomeračné sily prerastajú územie aj na územie Trnavského aj Nitrianskeho kraja (vrátane miest Trnava a Nitra), kedy sa hovorí o bratislavsko-trnavsko-nitrianskej aglomerácii, resp. ťažisku osídlenia KÚRS (2001).

Mapa 2 Rôzne pohľady na definíciu funkčného mestského regiónu Bratislavy

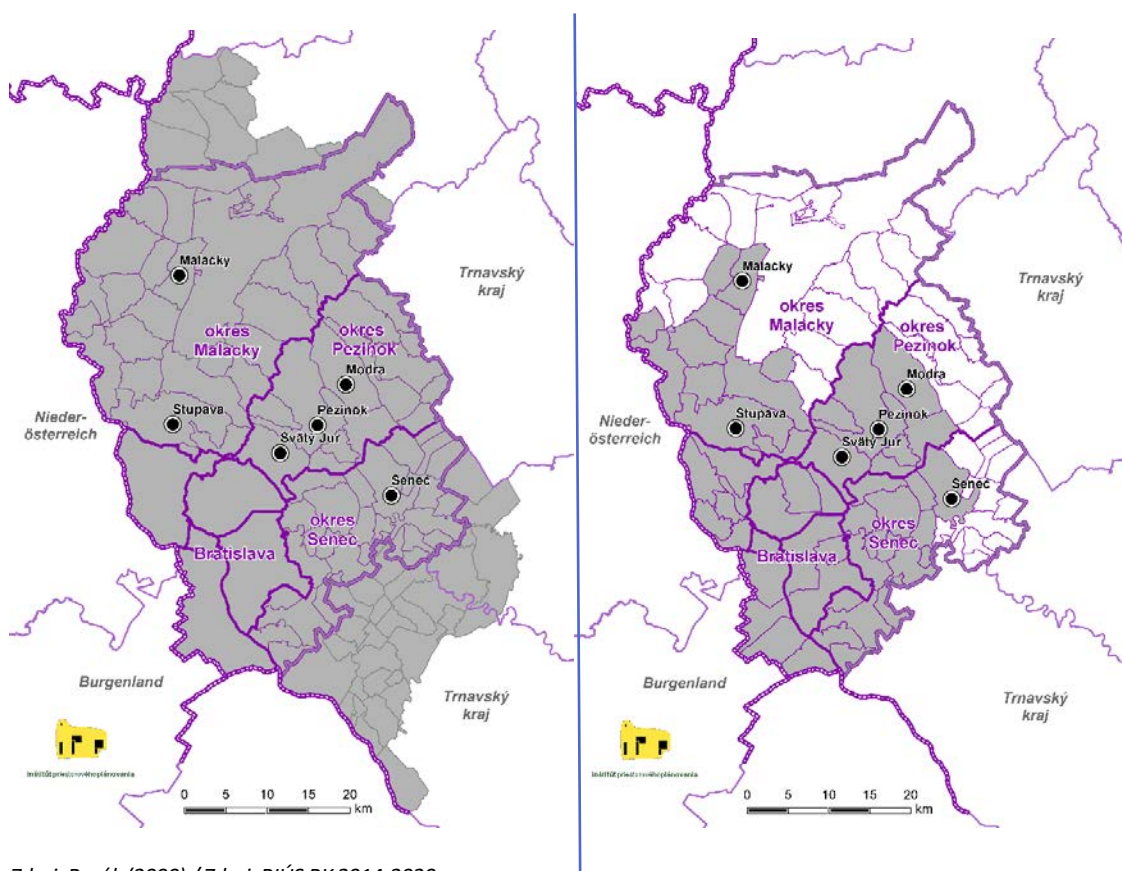

Zdroj: vlastné spracovanie, podkladové mapy: CORINE Landcover (2018)

Bratislavský kraj je súčasťou stredoeurópskeho priestoru CENTROPE. Centrope je územie so 6,5 milióna ľuďmi na rozlohe asi 44 500 km². Nachádzajú sa tu 2 hlavné mestá (Bratislava a Viedeň) a 8 regiónov (spolkových krajín, krajov a žúp)⁸.

Funkčný mestský región (FMR) definovaný na báze denných tokov do zamestnania bol vymedzený v štúdiu Halás et al. (2014) a Bezák (2000). V publikácii o suburbanizácii Bratislavy (Šveda - Šuška 2019) bol využitý model FMR 0-1C zo štúdie Bezák (2000) s rozsahom, ktorý znázorňuje nasledovná mapa. Pre porovnanie bola vytvorená mapa znázorňujúce vymedzenie FMR v dokumente RIÚS BK 2014-2020 (ten bol definovaný s ohľadom na hranice kraja).

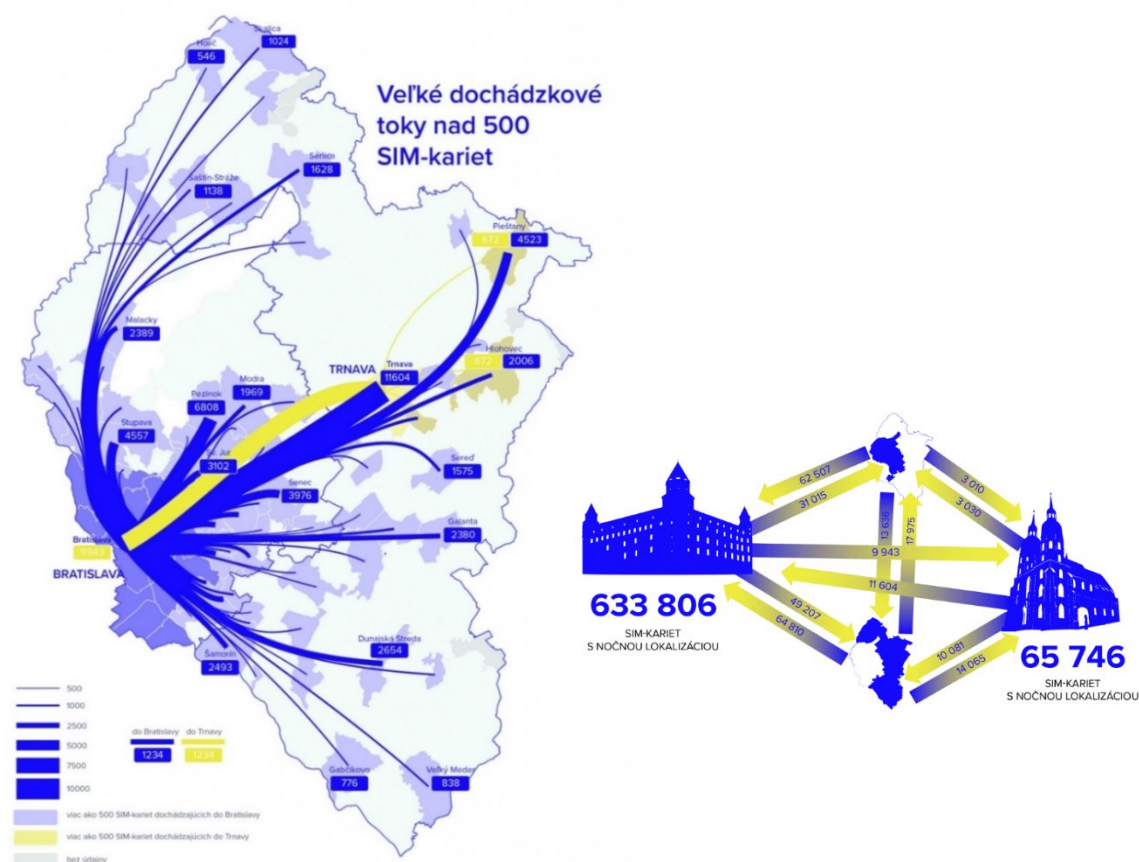
Mapa 3 Funkčný mestský región Bratislavy podľa denných tokov za prácou (vľavo) / Mapa – Funkčný mestský región Bratislavy podľa dokumentu RIÚS BK 2014-2020 (vpravo)

Zdroj: Bezák (2000) / Zdroj: RIÚS BK 2014-2020

⁸ www.centropemap.org, domcentrope.sk/o-projekte-centrope

Obrázok 5 Prieskum SIM kariet v BK – migračné toky medzi Bratislavou, Trnavou a ostatným územím BK a TK

Zdroj: BID, a. s. (www.bid.sk) (2019)

Úplne nový a aktuálny pohľad na rozsah **nodálneho** (funkčného) **regiónu Bratislavy** priniesla Štúdia BID, a to na báze počtu aktívnych **SIM kariet**, ktoré sa pohybovali na území BK a susedného Trnavského kraja. Napriek limitácii tohto prieskumu⁹ možno považovať daný prieskum za reprezentatívny. Počas preverovaného pracovného dňa bolo na území hlavného mesta zaznamenaných 633 806 SIM kariet. Ak by skutočne platil pomer 1 SIM karta = 1 človek, na území mesta tak prenocije o 32 % (takmer jedna tretina) viac populácie ako je trvale bývajúceho obyvateľstva Bratislavy (434 214). Do tohto počtu sú prirodzene započítaní aj turisti a študenti bývajúci v študentských domovoch. (Pozn.: pre porovnanie pozri kapitolu B2.4 Ekonomika a hospodárstvo, časť Dochádzka a odchádzka).

Zhrnutie a dôsledky

Poloha v stredoeurópskom priestore, „funkcia“ medzinárodnej križovatky cestnej, železničnej, ale aj vodnej a leteckej dopravy, patria spolu s dosiahnutou úrovňou ekonomických ukazovateľov, k výrazným rozvojovým faktorom Bratislavského kraja.

Bratislavský región nemožno posudzovať len v rámci hraníc Bratislavského kraja, ale v širších dimenziách. Vymedzenie funkčného regiónu Bratislavy sa viaže na konkrétnu použitú metódu, jednotlivé metódy však vykazujú odlišné výsledky v územnom rozsahu regiónu. Možno sa zhodnúť, že funkčný región Bratislavy presahuje hranice Bratislavského kraja do Trnavského kraja, ale aj do maďarskej župy Győr-Moson-Sopron a rakúskych spolkových republík Dolné Rakúsko (Niederösterreich) a Burgenland.

⁹ Jeden človek môže aktívne využívať viac ako 1 SIM kartu, na druhej strane deti do určitého veku nedisponujú, a teda aktívne nevyužívajú ani 1 SIM kartu.

B.2 Sociálno-ekonomická analýza

Predmetom tejto kapitoly je charakteristika viacerých tematických oblastí ako ľudské zdroje, sociálna inklúzia, ekonomika a hospodárstvo, výskum a vývoj, turizmus a kultúra, občianska vybavenosť, stav digitalizácie a analýza financovania.

Predmetom analýzy ľudských zdrojov je popis vývoja počtu obyvateľov, prírastok/úbytok obyvateľov (prirodzený prírastok a migrácia), etnické zloženie obyvateľstva, náboženské zloženie obyvateľstva a vzdelanostná štruktúra obyvateľstva. Osobitná pozornosť je venovaná problematike demografickej zmeny a starnutiu populácie.

Časť zameraná na sociálnu inklúziu sa venuje identifikácii skupín obyvateľov najviac ohrozených sociálnym vylúčením. Podrobnejšie informácie o jednotlivých skupinách sú uvedené v rámci dokumentu Konceptia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020-2030.

Predmetom kapitoly zameranej na ekonomiku a hospodárstvo je popis regionálne významných zamestnávateľov, analýza ekonomických ukazovateľov, ekonomická aktivita obyvateľstva, dochádzka a odchádzka (pohyb za prácou), stav a vývoj malého a stredného podnikania, ekosystém start-upov a spinoffov v BSK, úroveň cezhraničného obchodu, priamych zahraničných investícií, prehľad štruktúry podnikateľského sektoru (podľa oblastí podnikania), stav a potenciál regiónu z hľadiska princípov 4. priemyselnej revolúcie, priemyselné a logistické parky, potenciál striebornej ekonomiky a iné. V rámci tejto kapitoly je zhrnutá celková makroekonomická úroveň kraja, ďalej je tu analyzovaná hospodárska situácia z pohľadu podnikateľských charakteristík a bližšie sú identifikované jednotlivé sektory hospodárstva.

Predmetom kapitoly zameranej na výskum a vývoj je popis základných informácií týkajúcich sa oblasti výskumu a vývoja. Kapitola obsahuje prehľad financovania vedy a výskumu v rámci naplňania inteligentnej špecializácie, stav čerpania OP Val v BSK, prehľad vedeckých parkov, cezhraničný výskum a vývoj.

Kapitola zameraná na turizmus obsahuje popis návštevnosti destinácií domácimi a zahraničnými turistami a návštevníkmi a identifikovanie hlavných produktových línií rozvoja turizmu v regióne. Súčasťou je aj prehľad kultúrnej infraštruktúry s dôrazom na potrebu hľadania využitia pre NKP vo vlastníctve VÚC (a miest a obcí) a iných historických zaujímavostí na oživenie mestských a vidieckych oblastí a podporu udržateľného turizmu. Kapitola obsahuje aj popis vybraných ukazovateľov turizmu v Bratislavskom kraji sledované Štatistickým úradom SR (kapacity a výkony ubytovacích zariadení), analýza potenciálu pre rozvoj turizmu, hlavné rekreačné ciele, prehľad organizácií, združení turizmu s účasťou BSK a iné.

V rámci kultúry sa popisujú základné zariadenia v oblasti kultúry, ich lokalizácia v rámci územia kraja, kapacita a návštevnosť. Samostatná pozornosť je venovaná národným kultúrnym pamiatkam a pamiatkam svetového dedičstva. Súčasťou kapitoly je aj charakteristika kultúrno-kreatívneho priemyslu na území kraja.

Časť zameraná na charakteristiku občianskej vybavenosti popisuje prehľad školských (materské školy, základné školy, stredné školy, vysoké školy, univerzity), zdravotníckych a lekárenských zariadení a zariadení sociálnych služieb s ohľadom na dostupnosť týchto zariadení a ich kapacity.

Predmetom časti zameranej na stav digitalizácie je prehľad elektronizácie služieb, ktoré poskytuje úrad BSK občanom, typy registrov a údajov, ktoré sú zbierané na úrovni úradu BSK a iné.

Predmetom časti zameranej na analyzovanie financovania je popis systém súčasného financovania obce a VÚC (zdroje, postupy, výhody a nevýhody) a popis príkladu financovania hlavného mesta SR Bratislavy, mestskej časti a obce. Ako podkladové údaje boli využité aktuálne legislatívne normy, údaje z rozpočtov jednotlivých územných samospráv ako aj údaje o hospodárení obcí spracované organizáciou INEKO.

B.2.1 Analýza ľudských zdrojov a demografická analýza

Retrospektívny vývoj obyvateľstva

V období po SODB 2011 sledujeme trvalý rast počtu obyvateľov Bratislavského kraja na hodnotu 669 592 osôb, z toho bolo takmer 48 % mužov a približne 52 % žien. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, najvyšší prírastok v období 2012-2019 sledujeme v okrese Senec, a to približne 21,7 tis. osôb. Po ňom nasledujú okresy Pezinok, Bratislava II, Bratislava III a Malacky s prírastkom obyvateľstva na úrovni približne 6-7 tis. osôb. Pokles počtu obyvateľov v období 2012-2019 nevykázal žiaden okres. Od roku 2018 eviduje nárast počtu obyvateľov aj v V. bratislavskom okrese.

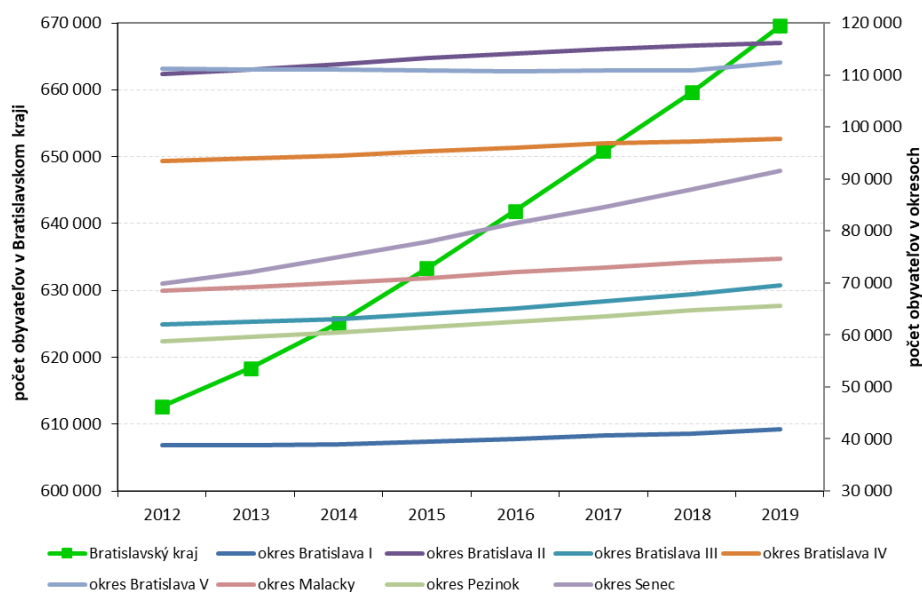
V období po SODB 2011 sa počet obyvateľov Bratislavského kraja vyvíjal nasledovne:

Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov podľa okresov Bratislavského kraja v r. 2012-2019 (stav k 31.12.)

sídelná štruktúra	počet obyvateľov								prír./úbyto k obyv. 2012-2019	index rastu 2019/2012 (%)
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
okres Bratislava I	38 867	38 823	38 988	39 470	39 953	40 610	41 095	41 893	3 026	107,8
okres Bratislava II	110 158	111 051	112 054	113 201	114 092	114 920	115 653	116 223	6 065	105,5
okres Bratislava III	62 054	62 546	63 081	63 997	65 093	66 442	67 913	69 479	7 425	112,0
okres Bratislava IV	93 386	93 948	94 554	95 376	96 032	96 791	97 261	97 792	4 406	104,7
okres Bratislava V	111 124	111 021	111 001	110 888	110 753	110 801	110 942	112 339	1 215	101,1
<i>Bratislava, hl. m. SR</i>	415 589	417 389	419 678	422 932	425 923	429 564	432 864	437 726	22 137	105,3
okres Malacky	68 517	69 222	70 043	70 964	72 098	72 999	73 985	74 661	6 144	109,0
<i>Malacky</i>	17 061	17 087	17 135	17 253	17 357	17 430	17 438	17 467	406	102,4
<i>Stupava</i>	9 665	9 944	10 235	10 597	11 099	11 471	11 887	12 108	2 443	125,3
okres Pezinok	58 696	59 602	60 445	61 504	62 459	63 638	64 697	65 593	6 897	111,8
<i>Modra</i>	8 797	8 785	8 817	8 901	8 934	8 976	9 042	9 046	249	102,8
<i>Pezinok</i>	21 508	21 851	22 129	22 467	22 633	22 861	23 002	23 034	1 526	107,1
<i>Svätý Jur</i>	5 317	5 442	5 500	5 523	5 593	5 655	5 700	5 724	407	107,7
okres Senec	69 880	72 167	75 001	77 888	81 412	84 637	88 052	91 612	21 732	131,1
<i>Senec</i>	17 566	17 806	18 208	18 658	19 086	19 410	19 711	19 963	2 397	113,6
Bratislavský kraj	612 682	618 380	625 167	633 288	641 892	650 838	659 598	669 592	56 910	109,3

Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, 2020

Graf 2 Vývoj počtu obyvateľov podľa okresov Bratislavského kraja v r. 2011-2019 (stav k 31.12.)

Zdroj: vlastné na základe údajov ŠÚ SR, 2020

Zastúpenie jednotlivých okresov na počte obyvateľov Bratislavského kraja je veľmi rôznorodé a ich postavenie v hierarchii podľa počtu obyvateľov v rámci dotknutého kraja v rokoch 2012 a 2019 sa podstatne nemení. Početne najväčšími okresmi v rokoch 2012 a 2019 sú okresy Bratislava II a Bratislava V. Celkovo obyvateľstvo mesta Bratislava tvorilo ku koncu roka 2019 až 65,4 % obyvateľstva kraja, v roku 2012 to bolo 67,8 %.

Podľa hodnôt indexu rastu počtu obyvateľov, ktorý udáva pomer počtu obyvateľov pre dané obdobia (v našom prípade sú to roky 2012 a 2019), rozlišujeme tieto rastové typy:

- pre hodnoty menej ako 90 – regresívny typ rastu,
- <90-110) – stacionárny typ rastu,
- 110 a viac – progresívny typ rastu.

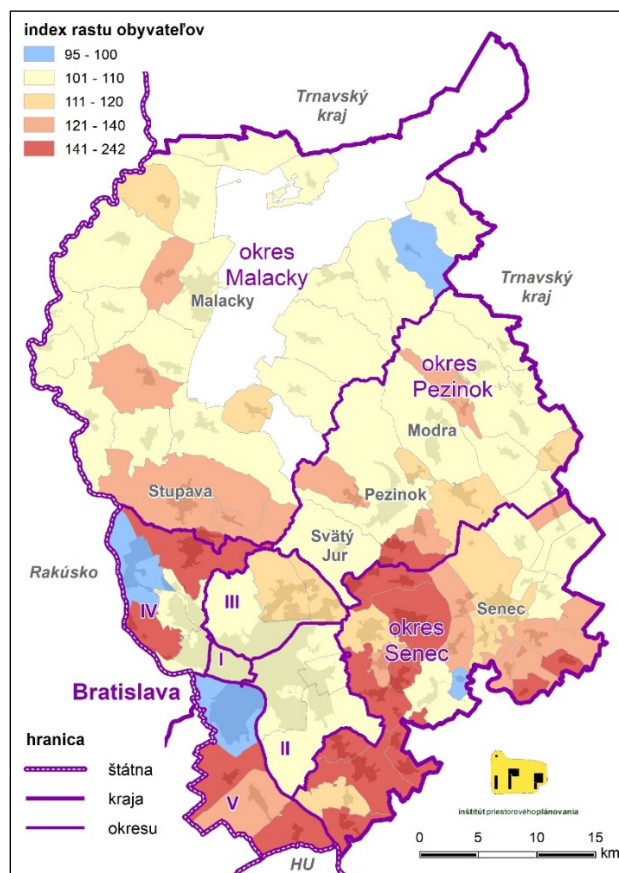
Z hľadiska kategórií rastových typov zaradenie jednotlivých okresov Bratislavského kraja je nasledovné:

Tabuľka 5 Rastové typy populácie za obdobie 2012-2019 – Bratislavský kraj a jednotlivé okresy Bratislavského kraja

regresívny typ	stacionárny typ	progresívny typ
-	Bratislavský kraj okres Bratislava I okres Bratislava II okres Bratislava IV okres Bratislava V okres Malacky	Bratislava III okres Pezinok okres Senec

Zdroj: vlastné výpočty na základe údajov z databázy DATAcube, ŠÚ SR, 2020

Mapa 4 Index rastu obyvateľov obcí BSK 2012-2019

Zdroj: vlastné výpočty na základe údajov z databázy DATAcube., ŠÚ SR (2020)

Na celkovom počte obyvateľov Slovenskej republiky (5 456 362 obyvateľov k 31.12. 2019) sa obyvateľstvo Bratislavského kraja podieľalo približne 12 %-ami. Z hľadiska porovnania počtu obyvateľov v jednotlivých krajoch SR (podľa zostupného poradia) je Bratislavský kraj na piatom mieste. Hustota obyvateľstva kraja (323 obyv./km²) v roku 2019 výrazne prevyšuje celoslovenský priemer (111,2 obyv./km²). Z hľadiska hustoty obyvateľstva na úrovni jednotlivých krajov SR (podľa zostupného poradia) je Bratislavský kraj s hustotou 323 obyv./km² na prvom mieste, za ním nasleduje Trnavský kraj s hustotou 136 obyv./km². Najvyšší podiel na počte obyvateľov Bratislavského kraja tvorí okres Bratislava II (najnižší okres Bratislava I), najvyššiu hustotu vykázal okres Bratislava I (najnižšiu okres Malacky).

Bilancia pohybu obyvateľstva

Bilanciu pohybu obyvateľstva Bratislavského kraja (do úrovne jednotlivých okresov) môžeme sledovať na základe podkladov ŠÚ SR (databáza DATAcube.), ktoré sa týkajú trvalo žijúceho obyvateľstva na dotknutom území.

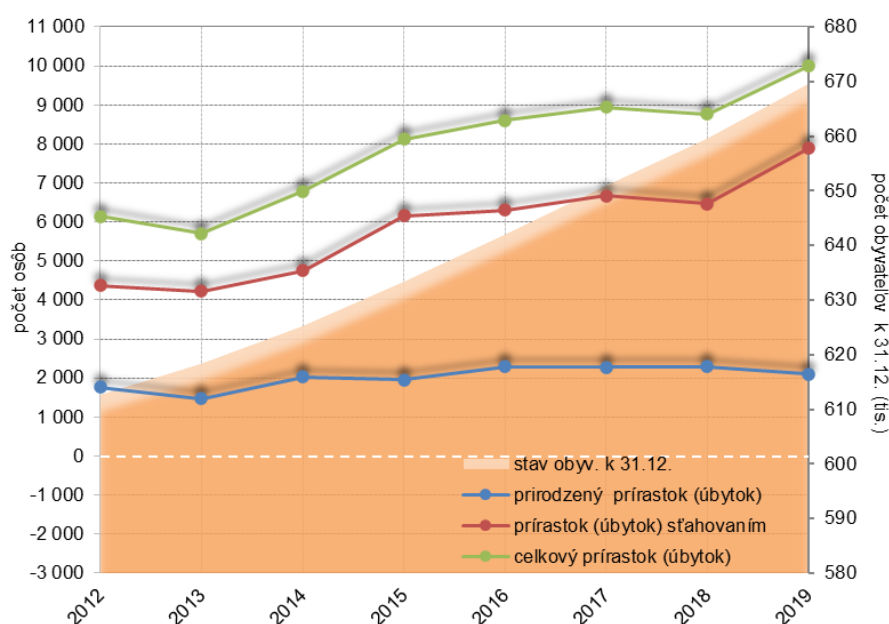
Prirodzený pohyb obyvateľstva Bratislavského kraja v rokoch 2012-2019 sa pohyboval v kladných polohách a celkový počet obyvateľov kraja v období rokov 2012-2019 ovplyvnil kladným saldom 16 194 obyvateľov. Najvyšší prirodzený prírastok v sledovanom období bol v roku 2016, a to 2 296 osôb. (Pozn. – V SR dosahuje prirodzený pohyb v rokoch 2012-2019 taktiež kladné hodnoty.) Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, prirodzený úbytok obyvateľstva sledujeme iba v okrese Bratislava I. Vo všetkých ostatných okresoch sledujeme prirodzený prírastok obyvateľstva, najvyšší v okrese Bratislava V. a v okrese Senec.

Saldo migračného pohybu obyvateľstva v tom istom časovom horizonte sa takisto pohybuje v kladnej polohe a počet obyvateľov Bratislavského kraja zvýšilo o takmer 47 tis. osôb. Najvyšší prírastok obyvateľstva sťahovaním bol v roku 2017, a to 6 673 osôb. (Pozn. – Taktiež na úrovni Slovenskej republiky dosahuje saldo sťahovania kladné hodnoty počas celého obdobia.) Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, úbytok obyvateľstva sťahovaním sledujeme iba v okrese Bratislava V. Vo všetkých ostatných okresoch sledujeme migračný prírastok obyvateľstva, s dominantným postavením okresu Senec.

Prirodzený a migračný pohyb obyvateľstva sa zlučujú v celkovom prírastku alebo úbytku obyvateľstva. Za celé obdobie 2012-2019 zaznamenávame v Bratislavskom kraji celkový prírastok obyvateľstva (približne 56 tis. osôb), pričom najvyšší prírastok v počte obyvateľov bol v roku 2017, a to 8 946 osôb. (Pozn. – Na úrovni Slovenskej republiky sa celkový pohyb udržuje v kladnej polohe v celom sledovanom období.) Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, celkový úbytok obyvateľstva sledujeme iba v okrese Bratislava V. v rokoch 2011-2016, kedy prirodzený prírastok nedokázal vykompenzovať straty z migračného úbytku. Vo všetkých ostatných okresoch sledujeme celkový prírastok obyvateľstva, pričom najvyššie prírastky dosahuje okres Senec.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že Bratislavský kraj vykazuje priaznivé trendy vývinu prirodzeného pohybu obyvateľstva aj salda sťahovania, s rastúcou tendenciou v posledných rokoch, ktoré sa odrážajú v celkovom prírastku obyvateľstva. **V rámci jednotlivých krajov SR vykazuje Bratislavský kraj v období 2012-2019 najvyššie hodnoty celkového aj migračného prírastku obyvateľstva, čo sa týka prirodzeného prírastku obyvateľstva, po Prešovskom kraji je Bratislavský kraj druhým krajom s najvyššími hodnotami.** Trend vývoja prirodzeného, migračného a celkového pohybu obyvateľstva Bratislavského kraja v období 2012-2019 je zobrazený v grafe.

Graf 3 Bilancia pohybu obyvateľstva Bratislavského kraja v r. 2012-2019

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR, 2020

Tabuľka 6 Prirodzený prírastok obyvateľstva za jednotlivé kraje SR (stav k 31.12.)

Územie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislavský kraj	1 771	1 469	2 029	1 960	2 296	2 273	2 288	2 108
Trnavský kraj	-170	-234	-88	-458	-86	-209	-367	-25
Nitriansky kraj	-1 683	-284	-538	-660	-655	-962	-1 013	-702
Trenčiansky kraj	-626	-1 721	-1 596	-1 945	-1 411	-1 495	-1 722	-1 484
Žilinský kraj	739	398	513	423	766	656	722	781
Banskobystrický kraj	-986	-728	-631	-1 167	-598	-731	-925	-1 151
Prešovský kraj	2 638	2 640	2 629	2 390	3 177	3 039	2 655	2 909
Košický kraj	1 415	1 194	1 369	1 233	1 717	1 484	1 658	1 384

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR, 2020

Bratislavský kraj dlhodobo vykazuje pozitívne hodnoty (prirodzeného) prírastku obyvateľstva. Spolu s Prešovským krajom patrí ku krajom s najvyššou hodnotou prírastku obyvateľstva. Na rozdiel od Prešovského kraja je však pre Bratislavský kraj typickým najmä prírastok obyvateľstva sťahovaním. Plusové hodnoty prirodzeného prírastku vykazujú ešte Košický a Žilinský kraj, pričom ostatné kraje vykazujú prirodzený úbytok obyvateľstva.

Veková štruktúra obyvateľstva

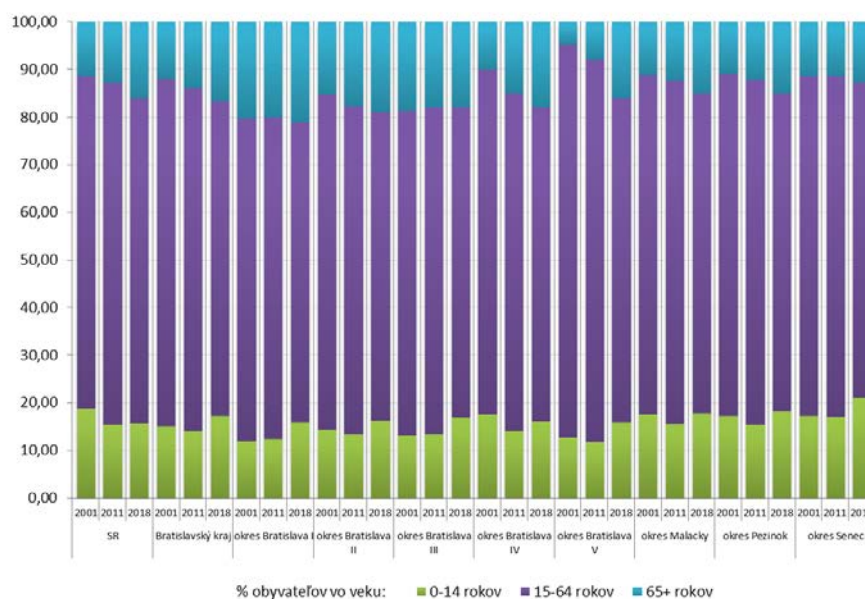
Vekovú štruktúru obyvateľstva charakterizuje rozdelenie obyvateľstva (podľa ekonomickej aktivity, metodika EÚ) do hlavných vekových skupín, ktoré sú:

- predproduktívny vek (0 - 14 rokov) – je vek, v ktorom obyvateľstvo ešte nie je ekonomicky aktívne,
- produktívny vek (15 - 64 rokov) – je vek, v ktorom je väčšina obyvateľstva ekonomicky aktívna,
- poproduktívny vek (65 a viac rokov) – je vek, v ktorom väčšina obyvateľstva už nie je ekonomicky aktívna.

Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva Bratislavského kraja v roku 2018 je, vzhľadom na priemer SR, pozitívnym faktorom vyšší podiel najmladšej zložky obyvateľstva, avšak, na druhej strane, zastúpenie produktívneho obyvateľstva je nižšie a zastúpenie najstaršej zložky obyvateľstva vyššie. Taktiež, na úrovni Bratislavského kraja v období 2001-2018 sledujeme síce nárast podielu predproduktívneho obyvateľstva (o 2,1 p.b.), ale negatívnym javom je tempo poklesu produktívneho (6,9 p.b.) a nárastu poproduktívneho obyvateľstva (4,8 p.b.). Najpriaznivejšiu vekovú štruktúru obyvateľstva na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja v roku 2018 vykazoval okres Senec (najvyšší podiel obyvateľov vo veku 0-14 rokov a najnižší

podiel obyvateľov vo veku 65+ rokov) a najhoršiu vekovú štruktúru sledujeme v okrese Bratislava I (okres s druhým najnižším podielom obyvateľov vo veku 0-14 rokov a najvyšší podiel obyvateľov vo veku 65+ rokov).

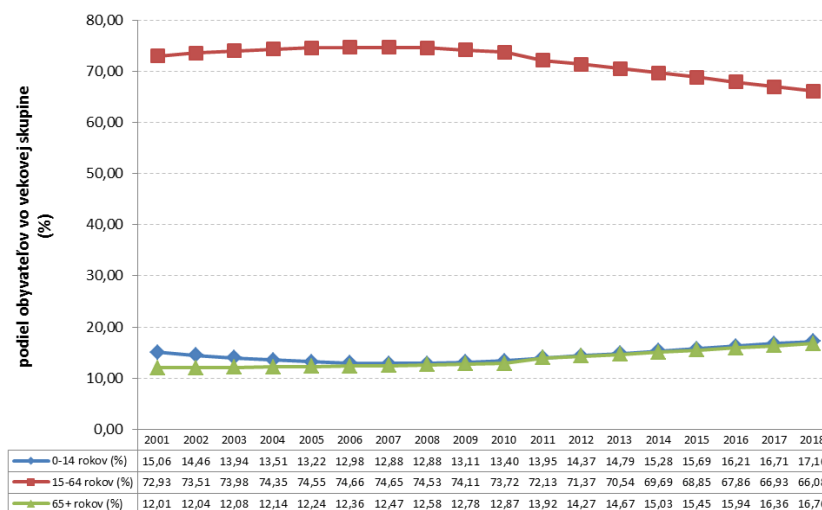
Graf 4 Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Bratislavského kraja a v SR v r. 2001, 2011 a 2018

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR z databázy DATAcube, 2019

Vývoj (relatívnych hodnôt) podielu obyvateľov Bratislavského kraja podľa hlavných vekových kategórií v období 2001-2018 je zobrazený v grafe nižšie.

Graf 5 Vývoj podielu obyvateľov (%) Bratislavského kraja podľa hlavných vekových skupín v r. 2001-2018

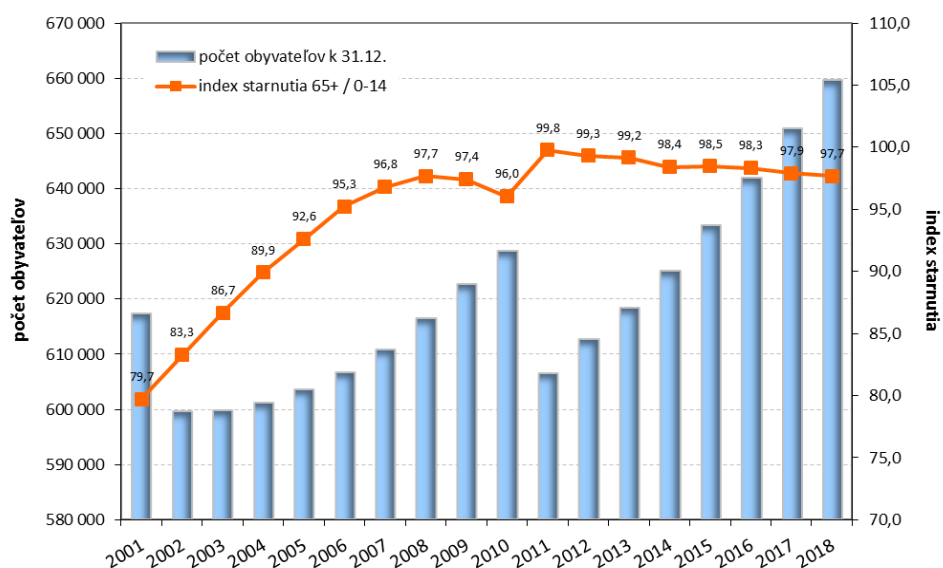

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR z databázy DATAcube, 2019

Čo sa týka vývoja podielu obyvateľstva podľa hlavných vekových skupín, v prípade predproduktívnej zložky sledujeme pokles do roku 2008 a následne rast po rok 2018. Podiel produktívnej zložky obyvateľstva klesá po roku 2006 a podiel poproduktívnej zložky trvale rastie v celom sledovanom období.

Vývoj indexu starnutia (pomer poproduktívneho obyvateľstva k predproduktívnemu) v období 2001-2018 (stav k 31.12.) v Bratislavskom kraji je zobrazený v nasledujúcom grafe. V roku 2018 dosiahol index hodnotu 97,7 %, čo znamená, že na 100 detí do 14 rokov pripadá cca 98 osôb v poproduktívnom veku.

Graf 6 Vývoj indexu starnutia v Bratislavskom kraji v r. 2001-2018 (stav k 31.12.)

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR z databázy DATAcube, 2019

V období rokov 2001-2019 vzrástla hodnota indexu starnutia z hodnoty 79,7 % na 98,06 %. Najvyššiu hodnotu dosiahol tento ukazovateľ v roku 2011 (99,8 %) a od tohto roku sledujeme mierny pokles jeho hodnôt avšak v ostatnom roku už nárast jeho hodnoty.

Bratislavský kraj patrí ku krajom, kde index starnutia neprekročil úroveň 100 aj keď iba veľmi tesne. Pri porovnaní v rámci Slovenska dosahuje Bratislavský kraj priemerné hodnoty. Najlepšia situácia so starnutím populácie je na území Prešovského a Košického kraja, naopak najhoršia je na území Nitrianskeho a Trenčianskeho kraja.

Tabuľka 7 Vývoj indexu starnutia v jednotlivých krajoch SR v % (stav k 31.12.)

územie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislavský kraj	99,31	99,16	98,4	98,47	98,33	97,89	97,67	98,06
Trnavský kraj	97,25	100,29	103,18	106,33	109,25	111,8	114,39	117,92
Nitriansky kraj	106,93	110,42	113,94	118,09	121,57	125,1	128,56	132,35
Trenčiansky kraj	108,03	111,41	155,3	119,55	122,71	125,53	128,3	131,85
Žilinský kraj	78,49	81,73	84,97	88,44	91,61	94,38	96,88	99,75
Banskobystrický kraj	92,66	96,21	99,88	103,76	107,48	110,89	114,77	119,00
Prešovský kraj	62,19	64,77	67,47	70,12	72,69	75,05	77,28	79,94
Košický kraj	68,68	71,5	74,51	77,46	80,38	83,21	86,13	89,22

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR z databázy DATAcube, 2020

Najstaršia veková skupina, t. j. obyvateľstvo 65 + neustále narastá a to platí nielen v rámci územia Bratislavského kraja ale aj v rámci Slovenska. Pri porovnaní jednotlivých krajov SR dosahuje Bratislavský kraj priemerné hodnoty. Najvyššie hodnoty na území kraja vykazuje II. a V. bratislavský okres, čo je logické vzhľadom k celkovému počtu obyvateľov. Od roku 2012 pozorujeme pomerne výrazný nárast obyvateľov vo veku 65 a viac rokov na území kraja a to o približne 27 tis. obyvateľov.

Tabuľka 8 Stav trvale bývajúcего obyvateľstva k 31.12. (osoba), 65 rokov alebo viac

územie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislavský kraj	87417	90704	93988	97868	102286	106472	110554	114693
Okres Bratislava I	7917	7955	8088	8218	8380	8534	8694	8858
Okres Bratislava II	19693	19999	20350	20742	21210	21581	21951	22252

Okres Bratislava III	11273	11390	11515	11682	11941	12105	12335	12616
Okres Bratislava IV	14628	15244	15710	16283	16827	17211	17554	17882
Okres Bratislava V	9718	10728	11857	13118	14656	16241	17840	19530
Okres Malacky	8646	9085	9418	9818	10288	10742	11187	11580
Okres Pezinok	7457	7804	8127	8534	8979	9446	9819	10217
Okres Senec	8085	8499	8923	9473	10005	10612	11174	11758
Trnavský kraj	74993	77557	80188	83112	86584	89965	93328	97110
Trenčiansky kraj	85266	88015	90623	93778	97081	100379	103570	107094
Nitriansky kraj	99158	101572	104263	107709	111409	115343	119014	122788
Žilinský kraj	85571	88379	91199	94529	98326	101827	105320	108999
Banskobystrický kraj	89792	92513	95343	98417	102150	105697	109355	112809
Prešovský kraj	92826	95991	99368	102852	106883	110828	114552	118802
Košický kraj	95199	98405	101907	105671	109940	114344	118626	122880

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR z databázy DATAcube, 2020

Tabuľka 9 Index vitality v r. 2018 – SR, Bratislavský kraj, okresy Bratislavského kraja

bodová hodnota	typ populácie	územie	hodnota
300 a viac b	veľmi progresívny		
201-300 b	progresívny		
151-200 b	stabilizovaný rastúci	okres Senec	165,85
121-150 b	stabilizovaný		
101-120 b	stagnujúci	Bratislavský kraj okres Malacky okres Pezinok	102,39 117,02 119,70
pod 100 b	regresívny	SR okres Bratislava I okres Bratislava II okres Bratislava III okres Bratislava IV okres Bratislava V	98,14 75,35 85,17 92,93 88,70 98,32

Zdroj: vlastné výpočty na základe údajov ŠÚ SR za rok 2018 (databáza DATAcube, 2019)

Opačným indexom k indexu starnutia je index vitality. Ten hovorí o podiel predproduktívnej populácie k poproduktívnej. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja najvyšší priemerný vek (vyšší než krajský aj celoslovenský priemer) v roku 2018 dosahoval okres Bratislava I (iba približne 75 %). Najnižší priemerný vek bol v okrese Senec (pod úrovňou krajského aj celoslovenského priemeru). Územie okresu Senec je charakteristické vysokým prírastkom obyvateľstva a pričom výrazne prevažuje mladšia zložka populácie. Aj pre okresy Malacky a Pezinok a zároveň kraj ako celok platí, že mladšia zložka populácie prevyšuje staršiu zložku, ale už nie tak výrazne ako v prípade okresu Senec. Všetky bratislavské okresy zaraďujeme do regresívneho typu populácie, t. j. s prevažujúcou staršou zložkou obyvateľstva.

Tabuľka 10 Priemerný vek obyvateľstva SR, Bratislavského kraja a jednotlivých okresov Bratislavského kraja v r. 2001, 2011 a 2019

územie	priemerný vek (v rokoch)								
	rok 2001			rok 2011			rok 2019		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
SR	34,57	37,68	36,17	37,41	40,61	39,05	39,45	42,59	41,06
Bratislavský kraj	36,35	39,60	38,07	38,78	42,18	40,57	39,2	42,57	40,97
okres Bratislava I	40,56	45,53	43,25	42,26	46,72	44,62	41,45	44,82	43,21
okres Bratislava II	38,38	42,08	40,38	39,81	43,97	42,06	39,93	44,25	42,25
okres Bratislava III	39,53	43,74	41,79	40,45	44,68	42,72	39,47	43,38	41,53
okres Bratislava IV	35,72	38,65	37,27	38,86	41,98	40,51	39,83	43,53	41,78
okres Bratislava V	34,03	35,67	34,89	38,47	41,27	39,94	39,91	43,26	41,66
okres Malacky	34,80	37,72	36,29	37,67	40,32	39,02	38,77	41,22	40,02
okres Pezinok	34,94	38,22	36,63	37,50	40,58	39,09	38,52	41,34	39,98
okres Senec	35,24	38,54	36,95	36,46	39,16	37,84	36,43	38,76	37,64

Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, 2020

Do budúcnosti, v súlade s oficiálnou prognózou vývoja obyvateľstva Slovenskej republiky, ako aj s ohľadom na aktualizovanú regionálnu (okresnú) prognózu publikovanú v októbri 2013 (pozn. – bližšie spomenuté v časti Výhľadový počet obyvateľov) a s ohľadom na predpokladané znižovanie prírastku obyvateľstva vlastnou (prirodzenou) zmenou a proces starnutia populácie, je potrebné počítať s početným absolútnym aj relatívnym nárastom vyšších vekových skupín obyvateľstva v poproduktívnom veku.

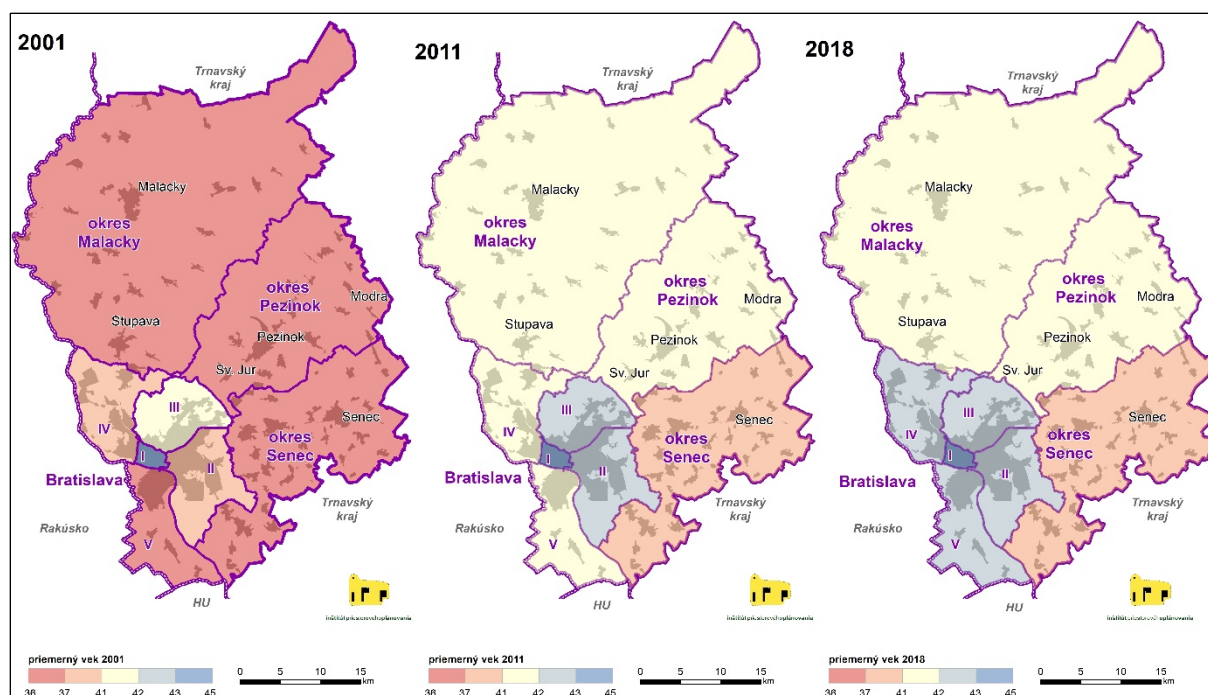
Vychádzajúc z oficiálnych prognóz obyvateľstva môžeme na úrovni Bratislavského kraja očakávať k horizontu prognózy 2035 pokles podielu predproduktívneho aj produktívneho obyvateľstva a výrazný nárast najstaršej zložky obyvateľstva. Prognózovaný priemerný vek obyvateľstva v roku 2035 sa očakáva na úrovni 47,6 rokov. Tento trend starnutia obyvateľstva bude prebiehať vo všetkých okresoch Bratislavského kraja. Z hľadiska vývoja obyvateľstva na úrovni jednotlivých krajov SR, najväčší rast do roku 2035 sa predpokladá práve v Bratislavskom kraji, ďalej nasledujú Košický, Prešovský, Trnavský a Žilinský kraj. Naopak, najväčší úbytok počtu obyvateľov je očakávaný v Banskobystrickom kraji, ale aj v Nitrianskom a Trenčianskom kraji.

Tabuľka 11 Priemerný vek obyvateľstva jednotlivých krajov SR v r. 2001, 2011 a 2019

územie	priemerný vek (v rokoch)								
	rok 2001			rok 2011			rok 2019		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
SR	34,57	37,68	36,17	37,41	40,61	39,05	39,45	42,59	41,06
Bratislavský kraj	36,35	39,60	38,07	38,78	42,18	40,57	39,2	42,57	40,97
Trnavský kraj	35,13	38,1	36,65	38,31	41,35	39,86	40,47	43,46	41,99
Nitriansky kraj	35,65	39,2	37,49	38,63	42,24	40,49	40,95	44,5	42,77
Trenčiansky kraj	35,44	38,23	36,87	38,86	41,79	40,35	41,27	44,23	42,78
Žilinský kraj	33,79	36,72	35,28	36,81	39,84	38,35	38,73	42	40,52
Banskobystrický kraj	35,08	38,42	36,81	37,87	41,26	39,62	40,24	43,63	41,98
Prešovský kraj	32,44	35,21	33,85	35,21	38,08	36,66	37,44	40,23	38,85
Košický kraj	33,58	36,75	35,21	36,06	39,23	37,69	38,18	41,3	39,77

Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, 2020

Mapa 5 Priemerný vek obyvateľstva BK a jeho okresov v r. 2001, 2011 a 2018

Zdroj: databáza DATAcube, ŠÚ SR, 2019

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva ¹⁰

Údaje za vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva sa podrobne sledujú pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov. V intercenzálnom období sú k dispozícii iba odhady a bilancie zloženia obyvateľstva Slovenska podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania.

Štruktúra trvalo bývajúceho obyvateľstva Bratislavského kraja z hľadiska vzdelanostnej úrovne, tak ako ju zachytilo SODB v roku 2011, je nasledovná: základné vzdelanie má ukončené 9,6 % obyvateľov, stredné odborné a stredné vzdelanie bez maturity 17,1 %, stredné odborné a stredné vzdelanie s maturitou 31,9 % a vysokoškolské vzdelanie dosiahlo 26,2 % obyvateľov. Podiel obyvateľstva bez školského vzdelania vrátane detí do 16 rokov tvorí 13,7 % trvalo bývajúceho obyvateľstva BSK.

Tabuľka 12 Trvalo býajúce obyvateľstvo v okresoch BK podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v r. 2011 (%)

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Bratislava hl. m. SR	okres Bratislava I	okres Bratislava II	okres Bratislava III	okres Bratislava IV	okres Bratislava V	okres Malacky	okres Pezinok	okres Senec	BSK spolu
základné	7,91	10,92	8,68	7,49	7,15	6,98	15,72	10,86	12,33	9,55
stredné bez maturity	14,97	16,82	20,41	12,07	11,30	13,64	25,07	21,10	18,97	17,12
stredné s maturitou	33,37	21,94	33,15	40,04	35,69	31,99	27,77	31,09	28,05	31,94
vysokoškolské	29,78	33,29	23,72	25,83	31,35	35,32	14,67	19,16	21,61	26,17
bez školského vzdelania vr. detí do 16 rokov	12,64	12,27	13,09	13,12	13,66	11,24	15,21	16,08	16,72	13,71
nezistené	1,33	4,75	0,96	1,45	0,86	0,83	1,56	1,71	2,32	1,50
spolu	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: SODB 2011, ŠÚ SR

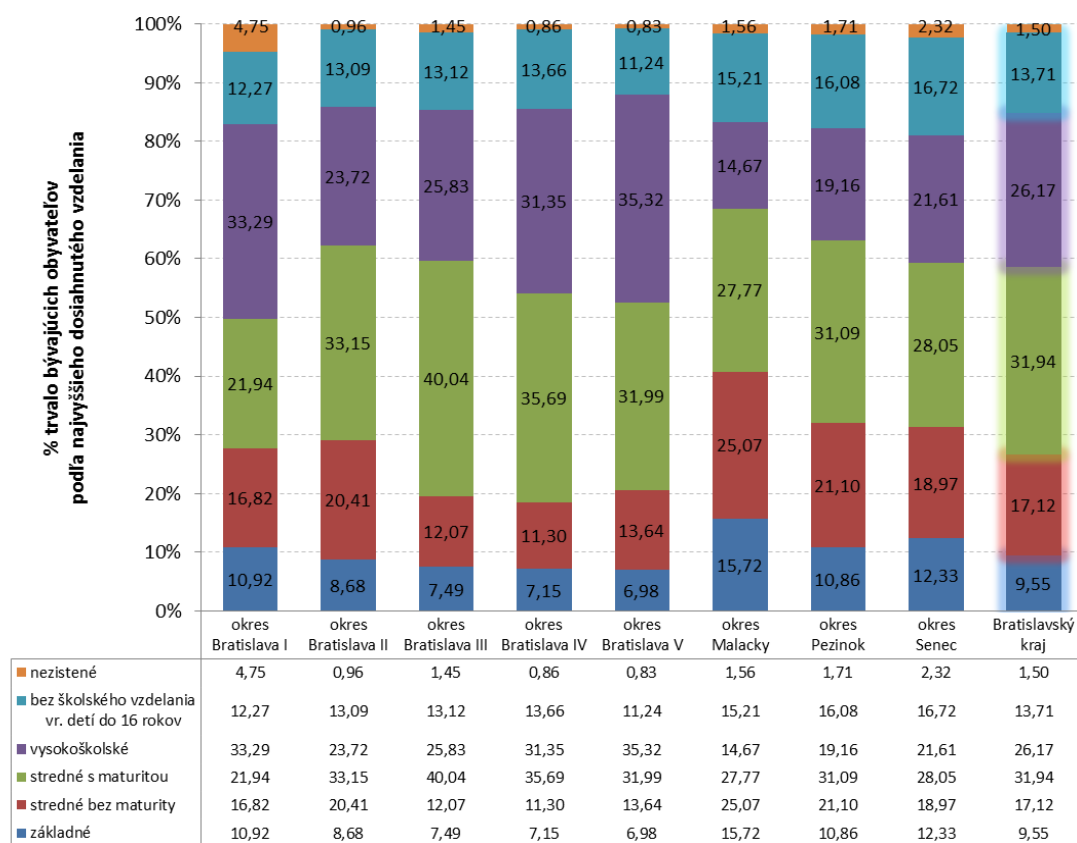
¹⁰ Pod najvyšším dosiahnutým vzdelaním sa pri SODB 2011 rozumel najvyšší stupeň štúdia, ktorý obyvateľ ukončil. Študenti stredných odborných učilišť a stredných škôl si vyznačili základné vzdelanie, študenti vysokých škôl príslušné stredoškolské vzdelanie.

V roku 2011 bola v Bratislavskom kraji veľmi priaznivá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva v porovnaní s celoslovenským priemerom. Je tu podstatne nižšie zastúpenie obyvateľstva s najvyšším dosiahnutým základným vzdelaním (priemer za SR 15,0 %), stredným vzdelaním bez maturity (priemer za SR 23,1 %) a bez vzdelania vrátane detí do 16 rokov (celoslovenský priemer 15,7 %). Zvlášť pozitívnym faktom je takmer dvojnásobne vyššie zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním (celoslovenský priemer 13,9 %).

Rovnako aj z pohľadu dlhodobého vývoja vzdelanosti možno konštatovať, že obyvateľstvo Bratislavského kraja vykazuje priaznivý trend vývoja vzdelanostnej úrovne (vzhľadom na výsledky SODB 2001). Do roku 2011 klesol podiel obyvateľov s najvyšším dosiahnutým základným vzdelaním, bez vzdelania (vr. detí do 16 rokov), ako aj podiel obyvateľov s neudaným vzdelaním a vzrástol podiel obyvateľov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním. Podiel obyvateľov s najvyšším dosiahnutým stredným vzdelaním bez maturity a s maturitou ja zhruba na rovnakej úrovni. Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva je možné aj naďalej počítať s neustálym nárastom vzdelanostnej úrovne obyvateľstva kraja, najmä so zvýšením počtu vysokoškolsky vzdelaných a stredoškolsky vzdelaných obyvateľov s maturitou.

Vzdelanostnú úroveň obyvateľstva Bratislavského kraja výrazne ovplyvňuje mesto Bratislava, kde viac než 63 % obyvateľov má stredné vzdelanie s maturitou a vysokoškolské vzdelanie. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, najvyšší podiel obyvateľov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním sledujeme v okrese Bratislava V. a Bratislava I. a najvyšší podiel obyvateľov s ukončeným stredným vzdelaním s maturitou dosahoval okres Bratislava III. Najnižší podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva vykazoval okres Malacky.

Graf 7 Trvalo bývajúcce obyvateľstvo v okresoch BK podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v r. 2011 (%)

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR zo SODB 2011

Národnostná štruktúra obyvateľstva ¹¹

V národnostnej štruktúre obyvateľstva Bratislavského kraja má podstatné zastúpenie obyvateľstvo slovenskej národnosti. Ku dňu SODB 2011 to bolo 90,23 %. K maďarskej národnosti sa hlásilo 3,97 % a k českej 1,13 % obyvateľov. Zastúpenie všetkých ostatných národností jednotlivo sledovaných (predznačených) pri SODB 2011 proporčne nedosahovalo ani pol percenta. Obyvateľstvo nezistenej národnosti tvorilo 2,99 % obyvateľstva kraja.

Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, zastúpenie hlavných národností v okresoch Bratislava I – Bratislava V podľa SODB 2011 kopíruje štruktúru kraja. V okresoch Malacky a Pezinok, v porovnaní s ostatnými okresmi, dosahuje zastúpenie slovenskej národnosti najvyššie hodnoty nad priemerom kraja (cca 95 %), zastúpenie maďarskej národnosti (0,5-0,6 %) a českej národnosti (0,7-0,8 %) je výrazne nižšie a vyššie zastúpenie má rómska národnosť (0,2-0,3 %). Čo sa týka okresu Senec, ten má úplne odlišnú národnostnú štruktúru obyvateľstva. Zastúpenie obyvateľstva slovenskej národnosti predstavuje len 77,4 %, maďarskej 13,8 %, českej 0,7 % a podiel obyvateľstva nezistenej národnosti tvoril až 6,8 % obyvateľstva okresu.

Podľa dostupných podkladov ŠÚ SR (databáza DATAcube, Bilancia obyvateľstva podľa národnosti a pohlavia) za rok 2018 zostáva v Bratislavskom kraji zastúpenie slovenskej (89,94 %), maďarskej (3,82 %) aj českej (1,23 %) národnosti viac-menej stabilné, z ostatných národností sledujeme nárast podielu obyvateľstva ukrajinskej a nemeckej národnosti (o 0,12 p. b.).

Religiózna štruktúra obyvateľstva ¹²

Údaje za religióznu štruktúru obyvateľstva sa podrobne sledujú pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov.

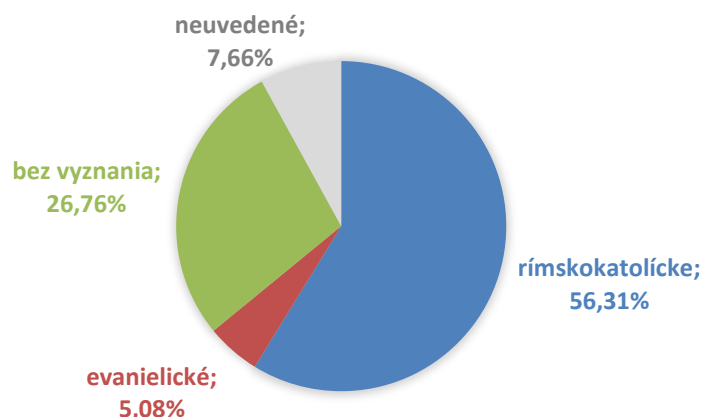
V Bratislavskom kraji sa ku dňu SODB 2011 (stav k 21.5.) hlásilo k rímskokatolíckemu vyznaniu 56,31 % obyvateľov a k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania 5,08 % obyvateľov. Bez vyznania bolo 26,76 % obyvateľov a 7,66 % obyvateľov náboženské vyznanie neuviedlo.

Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, v okresoch Bratislava I – Bratislava V podiel obyvateľstva rímskokatolíckeho vyznania dosahuje nižšie hodnoty, než bol priemer kraja (z toho najnižší podiel v okrese Bratislava I – 50,1 %) a opačne, podiel obyvateľstva bez vyznania dosahuje vyššie hodnoty, ako bol krajský priemer (z toho najvyšší podiel v okrese Bratislava V – 32,9 %). Okresy Malacky, Pezinok a Senec dosahujú vyšší podiel obyvateľstva rímskokatolíckeho vyznania, než bol priemer kraja (z toho najvyšší podiel v okrese Malacky – 70,3 %) a zároveň v týchto okresoch podiel obyvateľstva bez vyznania dosahuje podstatne nižšie hodnoty, ako bol krajský priemer (z toho najnižší podiel v okrese Malacky – 17,6 %). Okrem toho, v porovnaní s krajským priemerom, v okresoch Bratislava I a Pezinok sledujeme vyšší podiel obyvateľstva evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (7,2-7,9 %) a výrazne nižší podiel tohto vierovyznania bol dosiahnutý v okrese Malacky (1,5 %).

¹¹ Národnosťou sa rozumie príslušnosť k národu alebo etnickej skupine. Pri SODB 2011 sa vyznačovala podľa vlastného rozhodnutia. Nebol určujúci materinský jazyk, ani reč, ktorú obyvateľ používal alebo ovládal, ale vlastné rozhodnutie obyvateľa o príslušnosti k určitému národu, národnostnej menšine alebo etnickej skupine. Národnosť detí do 15 rokov sa vyznačovala/zapísala podľa národnosti rodičov. Ak mali rodičia rôznu národnosť, národnosť dieťaťa sa vyznačovala/zapísala podľa národnosti jedného z rodičov.

¹² Pod náboženským vyznaním sa rozumie účasť obyvateľov na náboženskom živote niektorej cirkvi (náboženskej spoločnosti) alebo vzťah k nej. Na sčítacom formulári boli predznačené cirkvi a náboženské spoločnosti registrované v SR, možnosť „iné“ (náboženské vyznanie) a možnosť „bez vyznania“. Obyvateľ vyznačil/zapísal odpoveď podľa vlastného rozhodnutia. Náboženské vyznanie detí do 15 rokov sa vyznačovalo/zapísalo podľa rozhodnutia rodičov pri zohľadnení názoru dieťaťa.

Graf 8 Religiózna štruktúra obyvateľstva v Bratislavskom kraji

Zdroj: SODB 2011

Výhľadový počet obyvateľov

Pri stanovovaní výhľadového počtu obyvateľov Bratislavského kraja je potrebné zohľadniť očakávané dlhodobé trendy demografického vývoja na Slovensku. Tieto boli spracované vo Výskumnom demografickom centre pri INFOSTAT-e v práci Prognóza populačného vývoja Slovenskej republiky do roku 2060. Prognóza bola publikovaná v marci 2013 (v nadväznosti na výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011) v troch základných scenároch vývoja – nízkom, strednom a vysokom. Tieto scenáre pokrývajú celé reálne spektrum možného budúceho vývoja počtu, prírastku a vekovej štruktúry obyvateľstva SR. Stredný scenár je z dnešného pohľadu najpravdepodobnejším scenárom budúceho vývoja.

Hlavné závery tejto práce sú zhrnuté nasledovne:

- obdobie najbližších rokov bude charakteristické zmenou trendu vo vývoji počtu obyvateľov a kontinuálnym pokračovaním populačného starnutia,
- obyvateľstvo Slovenska v roku 2060 bude menej početné, staršie a pravdepodobne aj etnicky pestrejšie,
- úbytok počtu obyvateľov začne s veľkou pravdepodobnosťou najneskôr v roku 2030 a s veľmi veľkou pravdepodobnosťou, ktorá hraničí s istotou, sa zachová až do konca prognózovaného obdobia,
- starnutie obyvateľstva bude počas celého prognózovaného obdobia nezvratné a hlavne v období 2020 až 2040 veľmi intenzívne,
- počet obyvateľov SR v roku 2060 by sa mal pohybovať okolo hranice 5,3 milióna osôb.

Z hľadiska vývoja obyvateľstva na úrovni jednotlivých krajov SR, najväčší rast do roku 2035 sa predpokladá práve v Bratislavskom kraji, ďalej nasledujú Košický, Prešovský, Trnavský a Žilinský kraj. Naopak, najväčší úbytok počtu obyvateľov je očakávaný v Banskobystrickom kraji, ale aj v Nitrianskom a Trenčianskom kraji.

V novembri 2018 vydal INFOSTAT revidovanú Prognózu obyvateľstva Slovenska do roku 2060 – Revízia poznatkov a predpokladov v kontexte pokračujúcej transformácie (autori: Bleha, B., Šprocha, B., Vaňo, B.). Hlavnými dôvodmi na vypracovanie aktualizovanej prognózy v priebehu intercenzálneho obdobia bola potreba aktualizácie pozorovaných trendov, ktoré sa odchyľujú od predpokladaného vývoja scenárov jednotlivých komponentov kmeňovej prognózy, ale aj zohľadnenie výsledkov nových výskumov teoretického i empirického charakteru. Demografický vývoj na Slovensku je najmä v posledných rokoch veľmi turbulentný, dynamický. Netýka sa to iba migrácie, ale aj ostatných demografických procesov priamo ovplyvňujúcich vývoj počtu, prírastku a vekového zloženia obyvateľstva. Prognóza bola spracovaná najčastejšie aplikovanou kohortne-komponentnou metódou v troch variantoch. Prahom prognózy je koniec roka 2017 (31.12.) a horizontom prognózy koniec roka 2060 (31.12.). Základným výsledkom kohortne-komponentnej populačnej prognózy sú údaje o počte obyvateľov podľa pohlavia a veku. Ide o údaje založené na trvalom pobyte osôb. Kombináciou variantov plodnosti, úmrtnosti a migrácie vznikli prognostické scenáre – stredný, nízky a vysoký. Stredný scenár predstavuje najpravdepodobnejší budúci vývoj počtu, prírastku a vekového zloženia obyvateľstva. Vysoký a nízky scenár predstavujú hranicu, kam by sa až mohol budúci vývoj posunúť v prípade priaznivých alebo nepriaznivých (ale stále reálnych) okolností budúceho vývoja plodnosti, úmrtnosti a migrácie. Hlavným zistením pri prvotnom porovnaní prognózovaného stavu počtu obyvateľov v kmeňovej prognóze

a reálneho bilanciou zostaveného počtu osôb s trvalým pobytom na Slovensku ku koncu roka je, že posledná národná kmeňová prognóza vo všetkých variantoch predikovala mierne nadhodnotené výsledky. Najpravdepodobnejším vývojom počtu obyvateľov do roku 2060 bude pokles, ktorému by malo predchádzať krátke obdobie stagnácie trvajúce zhruba do roku 2030. Podľa najpravdepodobnejšieho scenára sa počet obyvateľov na Slovensku zníži v období 2017-2060 o 308,3 tis. osôb, resp. 5,7 %, pričom reálne znižovanie počtu obyvateľov by malo začať až na konci 20. rokov, t. j. nie skôr ako o 10 rokov. Reálnou možnosťou budúceho vývoja počtu obyvateľov na Slovensku je aj výrazný pokles, ktorý by mohol nastať predovšetkým ako dôsledok nízkeho migračného prírastku. Tento vývoj odráža nízky prognostický scenár. Znižovanie počtu obyvateľov by sa začalo skôr, ako v prípade stredného scenára. Obdobie stagnácie počtu obyvateľov by trvalo len do roku 2022. Za celé prognózované obdobie 2017-2060 by sa počet obyvateľov SR znížil zhruba o 734 tis. osôb, resp. 13,5 %, pričom úbytok obyvateľstva by sa postupne zrýchľoval. V prípade, že by vývoj počtu obyvateľov prebiehal podľa vysokého scenára, počet obyvateľov SR by sa do roku 2060 výraznejšie nezmenil a stagnoval by na hodnotách mierne vyšších, ako je súčasný stav. To znamená, že v prípade vyššieho migračného salda a vyššej pôrodnosti by sa mal počet obyvateľov na Slovensku od roku 2025 pohybovať tesne nad hranicou 5,5 mil. osôb. V roku 2060 by sa mal počet obyvateľov SR pohybovať v rozpätí od 4 709 tis. do 5 556 tis. osôb. Najpravdepodobnejšie by mal dosiahnuť hodnotu 5 135 tis. osôb. Hlavnými demografickými trendmi na Slovensku do roku 2060 bude úbytok počtu obyvateľov, ktorý nastane s veľkou pravdepodobnosťou a intenzívne populačné starnutie, ktoré je v najbližších desaťročiach nezvratné. Pri klesajúcom celkovom počte obyvateľov zostane podiel obyvateľov v predproduktívnom veku stabilný. Celkom inak sa bude vyvíjať situácia u produktívneho a poproduktívneho obyvateľstva. Produktívne obyvateľstvo čaká do roku 2060 dramatický pokles a poproduktívne zas naopak dramatický rast. (Zdroj: BLEHA, B., ŠPROCHA, B., VAŇO, B. (2018). Prognóza obyvateľstva Slovenska do roku 2060 – Revízia poznatkov a predpokladov v kontexte pokračujúcej transformácie. Bratislava: Infostat.)

Vzhľadom na výrazné regionálne a priestorové rozdiely a disparity, ktoré sú pre Slovenskú republiku značne charakteristické, bola pôvodná kmeňová Prognóza populačného vývoja Slovenskej republiky do roku 2060 ďalej rozpracovaná v októbri 2013 do podrobnosti jednotlivých okresov s časovým horizontom do roku 2035. Revidovaná novšia celoslovenská prognóza zatiaľ do úrovne krajov a okresov SR rozpracovaná nebola.

Podľa Prognózy vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035 sa predpokladá, že vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja bude do roku 2035 prebiehať nasledovne:

Tabuľka 13 Predpokladaný vývoj počtu obyvateľov v okresoch Bratislavského kraja do r. 2035

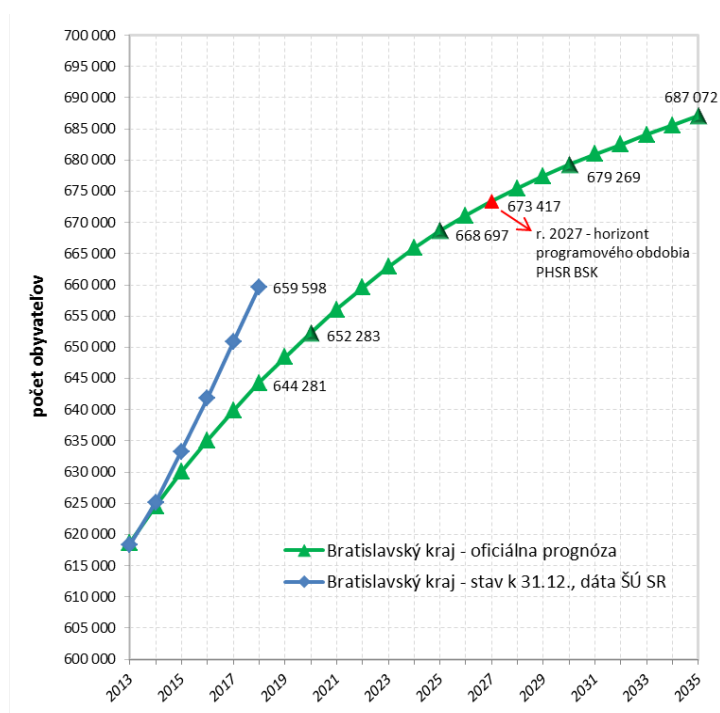
sídlna štruktúra	počet obyvateľov v roku			
	2025	2027	2030	2035
Bratislava, hl. m. SR	438 951	440 569	441 996	445 048
okres Bratislava I	39 881	39 901	39 886	39 779
okres Bratislava II	117 455	117 953	118 569	119 476
okres Bratislava III	65 608	65 872	66 193	66 640
okres Bratislava IV	103 273	104 209	105 299	106 573
okres Bratislava V	112 734	112 635	112 048	112 579
okres Malacky	74 340	74 791	75 360	76 163
okres Pezinok	62 864	63 108	63 344	63 578
okres Senec	92 542	94 949	98 570	102 283
Bratislavský kraj	668 697	673 417	679 269	687 072

Zdroj: Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035, PU SAV, INFOSTAT – VDC, KHGaD PrIF UK, október 2013

Oficiálna prognóza predpokladá, že počet obyvateľov Bratislavského kraja dosiahne v roku 2025 celkom 668 697 osôb, v roku 2027 – horizont programového obdobia PHRSR – 673 417 osôb, v roku 2030 celkom 679 269 osôb a v horizonte publikovanej prognózy (rok 2035) celkom 687 072 osôb. Vzhľadom na súčasný stav počtu obyvateľov Bratislavského kraja by prírastok obyvateľstva do roku 2035 predstavoval cca 27,5 tis. osôb.

V čase spracovania po SODB 2011 predpokladala regionálna prognóza v Bratislavskom kraji celkom 644 281 obyvateľov k roku 2018. Podľa podkladov ŠÚ SR reálny stav počtu obyvateľov kraja ku koncu roka 2018 predstavoval 659 598 osôb, tzn. o 15 317 osôb (o 2,4 %) viac oproti oficiálnej prognóze.

Graf 9 Vývoj počtu obyvateľov Bratislavského kraja do r. 2035

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR, 2019 a Prognózy vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035, PU SAV, INFOSTAT – VDC, KHGaD PrIF UK, október 2013

Čo sa týka Bratislavy, hl. m. SR, je potrebné poznamenať, že v Územnom pláne hlavného mesta SR Bratislavy je vypracovaná prognóza vývoja obyvateľov za bratislavské mestské časti a okresy do roku 2035. Demografický potenciál vývoja obyvateľov Bratislavy, hl. m. SR je odvodený od disponibilít navrhovaných plôch v riešených územiach, od možného potenciálu zastavania územia, zo štúdií ďalšieho investičného rozvoja a od predpokladaného územného rozvoja. Konkrétne, podľa Územného plánu hlavného mesta SR Bratislavy – ZaD 02 (pozn. – v neskorších ZaD Územného plánu hlavného mesta SR Bratislavy nebola prognóza vývoja obyvateľov upravovaná) sa predpokladá nárast počtu obyvateľov hlavného mesta do roku 2030 na 591 266 osôb, čo oproti Prognóze vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035 predstavuje o 149 270 osôb viac.

V roku 2017 vydalo Výskumné demografické centrum pri INFOSTAT-e v spolupráci s Univerzitou Komenského, Prírodovedeckou fakultou – Katedrou humánnej geografie a demografie a Centrom spoločenských a psychologických vied SAV – Prognostickým ústavom SAV publikáciu Perspektívy, riziká a výzvy demografického vývoja najväčších miest Slovenska (autori: Šprocha, B., Bleha, B., Vaňo, B., Buček, J.). Analýza demografického vývoja najväčších miest na Slovensku, ako aj ich vybraných populačných štruktúr, je založená na oficiálnych údajoch poskytovaných demografickou štatistikou. Prognóza je strednodobá, s horizontom 2035, spracovaná s využitím deterministického prístupu, konkrétne v troch vývojových scenároch (nízky, stredný, vysoký). Podľa prognózy spracovanej v tomto dokumente, v Bratislave, hl.m. SR sa predpokladá nasledovný vývoj: V Bratislave sa bude počet obyvateľov pravdepodobne zvyšovať počas celého prognózovaného obdobia, každopádne by sa nemal v porovnaní so súčasnosťou znížiť. Len v prípade vývoja podľa nízkeho scenára by sa zvyšovanie počtu obyvateľov zastavilo okolo roku 2025 a nasledoval by veľmi mierny pokles, ktorý by však neznamenal zníženie počtu obyvateľov v porovnaní so súčasnosťou. Z pohľadu celého prognózovaného obdobia by išlo o veľmi malé zmeny počtu obyvateľov, ktoré je možné hodnotiť ako stagnáciu (prognóza na rok 2035 – nízky scenár – 430 108 osôb). Stredný aj vysoký scenár prognózy by priniesli zvyšovanie počtu obyvateľov počas celého prognózovaného obdobia. S najväčšou pravdepodobnosťou sa počet obyvateľov v hlavnom meste zvýši zo súčasných zhruba 430 tis. (stav za rok 2017) na cca 450 tis. v roku 2035. V prípade vyššej plodnosti a vyššieho migračného prírastku by počet obyvateľov Bratislavy mohol dosiahnuť hodnotu zhruba 465 tis. osôb. K roku 2027 – horizont programového obdobia PHSR – predpokladá nízky scenár v Bratislave 434 358 osôb, stredný 445 099 osôb a vysoký 451 522 osôb. (Zdroj: ŠPROCHA, B., BLEHA, B., VAŇO, B., BUČEK, J. (2017). Perspektívy, riziká a výzvy demografického vývoja najväčších miest Slovenska. Bratislava: INFOSTAT – Výskumné demografické centrum, Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, Katedra humánnej geografie a demografie a Centrum spoločenských a psychologických vied SAV.)

Ďalšou publikáciou, ktorá sa zaoberala vývojom počtu obyvateľov v Bratislave, je Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050 spracovaná INFOSTAT-om (autori: Bleha, B., Šprocha, B., Vaňo, B.). Prognóza vývoja obyvateľstva za Bratislavu do roku 2050 bola vypracovaná v troch scenároch – strednom, nízkom a vysokom. Podľa tejto výskumnej štúdie, v Bratislave sa do roku 2050 výraznejšia zmena počtu obyvateľov neočakáva. Pravdepodobné je mierne zvýšenie počtu obyvateľov. V prípade menej priaznivého demografického vývoja a nižšej imigrácii by sa dokonca po roku 2025 mohol počet obyvateľov Bratislavy znížiť. V roku 2050 by sa počet obyvateľov mal teda pohybovať v rozpätí od 420 tis. do 490 tis., najpravdepodobnejšie tesne pod hranicou 460 tis. osôb. Podľa najpravdepodobnejšieho stredného scenára sa k roku 2035 očakáva v Bratislave 448 631 obyvateľov. **Bratislava však napriek tomu bude čeliť demografickému starnutiu a prirodzenému, neskôr i celkovému úbytku obyvateľstva.** (Zdroj: BLEHA, B., ŠPROCHA, B., VAŇO, B. Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050. Bratislava: INFOSTAT – Výskumné demografické centrum)

Zhrnutie a dôsledky

V období po SODB 2011 sledujeme trvalý rast počtu obyvateľov Bratislavského kraja na hodnotu 659 598 osôb. V ostatných 5-tich rokoch pozorujeme každoročne nárast o približne 9 tis. obyvateľov. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, **najvyšší prírastok** v období 2011-2018 sledujeme v **okrese Senec**, a to až takmer 20,5 tis. osôb. Po ňom nasledujú okresy Pezinok, Bratislava II, Bratislava III a Malacky s prírastkom obyvateľstva 6,2-6,7 tis. osôb. Pokles počtu obyvateľov v období 2011-2018 vykázal iba okres Bratislava V, a to cca 200 osôb. V roku 2018 však eviduje nárast počtu obyvateľov aj v V. bratislavskom okrese.

Bratislavský kraj vykazuje priaznivé trendy vývinu prirodzeného pohybu obyvateľstva aj salda sťahovania, s rastúcou tendenciou v posledných rokoch, ktoré sa odrážajú v celkovom prírastku obyvateľstva. V rámci jednotlivých krajov SR vykazuje Bratislavský kraj v období 2011-2018 najvyššie hodnoty celkového aj migračného prírastku obyvateľstva, čo sa týka prirodzeného prírastku obyvateľstva, po Prešovskom kraji je Bratislavský kraj druhým krajom s najvyššími hodnotami.

Z hľadiska vekového zloženia obyvateľstva podľa 5-ročných vekových skupín, najvyšší počet obyvateľov je v mladších vekových skupinách 30-34 ročných a 35-39 ročných, u ktorých sa očakáva reprodukcia.

Vychádzajúc z oficiálnych prognóz obyvateľstva môžeme na úrovni Bratislavského kraja očakávať k horizontu prognózy 2035 pokles podielu predproduktívneho aj produktívneho obyvateľstva a výrazný nárast najstaršej zložky obyvateľstva. Prognózovaný priemerný vek obyvateľstva v roku 2035 sa očakáva na úrovni 47,6 rokov. Tento trend starnutia obyvateľstva bude prebiehať vo všetkých okresoch Bratislavského kraja.

V Bratislavskom kraji je veľmi priaznivá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva v porovnaní s celoslovenským priemerom. Je tu podstatne nižšie zastúpenie obyvateľstva s najvyšším dosiahnutým základným vzdelaním (priemer za SR 15,0 %), stredným vzdelaním bez maturity (priemer za SR 23,1 %) a bez vzdelania vrátane detí do 16 rokov (celoslovenský priemer 15,7 %). Zvlášť pozitívnym faktom je takmer dvojnásobne vyššie zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním (celoslovenský priemer 13,9 %).

Vzdelanostnú úroveň obyvateľstva Bratislavského kraja výrazne ovplyvňuje mesto Bratislava, kde viac než 63 % obyvateľov má stredné vzdelanie s maturitou a vysokoškolské vzdelanie. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, najvyšší podiel obyvateľov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním sledujeme v okrese Bratislava V a Bratislava I a najvyšší podiel obyvateľov s ukončeným stredným vzdelaním s maturitou dosahoval okres Bratislava III. Najnižší podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva vykazoval okres Malacky.

Z hľadiska vývoja obyvateľstva na úrovni jednotlivých krajov SR, najväčší rast do roku 2035 sa predpokladá práve v Bratislavskom kraji. Oficiálna prognóza predpokladá, že počet obyvateľov Bratislavského kraja dosiahne v roku 2025 celkom 668 697 osôb, v roku 2027 – horizont programového obdobia PHSR – 673 417 osôb, v roku 2030 celkom 679 269 osôb a v horizonte publikovanej prognózy (rok 2035) celkom 687 072 osôb. Vzhľadom na súčasný stav počtu obyvateľov Bratislavského kraja by prírastok obyvateľstva do roku 2035 predstavoval cca 27,5 tis. osôb. Podľa podkladov ŠÚ SR však reálny stav počtu obyvateľov kraja ku koncu roka 2018 predstavoval 659 598 osôb, tzn. o 15 317 osôb (o 2,4 %) viac oproti oficiálnej prognóze.

B.2.2 Sociálna starostlivosť

Základná charakteristika

Sociálne služby sú mimoriadne významnou časťou aktivít Bratislavského samosprávneho kraja. Právna úprava zákona o sociálnych službách definuje, že sociálna služba je odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

Sociálne služby sa poskytujú ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou týždennou alebo pobytovou celoročnou formou, na čas určitý alebo neurčitý.

V zmysle zákona o sociálnych službách sociálne služby sa podľa druhu členia na¹³:

- **sociálne služby krízovej intervencie**, ktorými sú: terénna sociálna služba krízovej intervencie, poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania, integračné centrum, komunitné centrum) a nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu,
 - obec poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie terénnej sociálnej služby krízovej intervencie, sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu,
 - vyšší územný celok zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre, útulku, v domove na pol ceste, v zariadení núdzového bývania.
- **sociálne služby na podporu rodiny s deťmi** (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa, pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života, služba na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa, službačasnej intervencie),
 - obec poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa,
 - vyšší územný celok zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o dieťa a službyčasnej intervencie.
- **sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku** (poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská služba a predčitateľská služba, tlmočnická služba, sprostredkovanie tlmočnickej služby, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),
 - obec poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, domácej opatrovateľskej služby, prepravnej služby,
 - vyšší územný celok zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v domove sociálnych služieb, špecializovanom zariadení, v rehabilitačnom stredisku, zariadení podporovaného bývania, tlmočnickej služby.
- **sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií** (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
- **podporné služby** (odľahčovacia služba, pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností, poskytovanie sociálnej služby v dennom centre, poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre, poskytovanie sociálnej služby v jedálni, poskytovanie sociálnej služby v práčovni, poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny),
 - obec poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie odľahčovacej služby,
 - vyšší územný celok zabezpečuje poskytovanie podpory samostatného bývania.

¹³ Zákon 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Právo na poskytnutie sociálnych služieb

Dostupnosť sociálnych služieb je výrazne ovplyvnená politikou samosprávnych krajov a obcí. Samosprávne kraje vypracúvajú koncepciu rozvoja sociálnych služieb vo svojom územnom obvode, ktorej súčasťou je i analýza skutkového stavu poskytovaných sociálnych služieb, na základe ktorého sa určujú priority a potreby ich ďalšieho rozvoja.

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2018 – 2023 definuje nasledovné oblasti podpory na vymedzené obdobie a to¹⁴:

1. Zabezpečenie dostupnosti a finančnej udržateľnosti sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity a na základe individuálnych potrieb jednotlivca;
2. Podpora prechodu poskytovania sociálnych služieb z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť. Vytváranie podmienok pre dôstojne prežitý, nezávislý, aktívny a plnohodnotný život, podporovanie činností, ktoré pozitívne ovplyvňujú začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím a zvlášť seniorov do spoločnosti a ktoré odstraňujú stereotypy spojené so zdravotným postihnutím a vekom;
3. Zvyšovanie a posilňovanie kvality a efektívnosti poskytovaných sociálnych služieb;
4. Podpora rozvoja sociálnych služieb vedúcich k odstraňovaniu sociálnych bariér a sociálneho vylúčenia, k zmierneniu nepriaznivej sociálnej situácie občanov a za účelom odstraňovania marginalizácie a jej dôsledkov pre osoby zotrvávajúce v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Zariadenia sociálnych služieb

V porovnaní s ostatnými sociálnymi službami, ktoré sa na území BSK poskytujú, starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb je svojim rozsahom, počtom poskytovateľov i počtom prijímateľov najväčšou a najrozšírenejšou sociálnou službou celého regiónu.

Podmienky poskytnutia sociálnych služieb ustanovené zákonom o sociálnych službách sa zaručujú rovnako všetkým občanom v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

Sociálne služby sú obyvateľom územia Bratislavského kraja poskytované prostredníctvom:

1. zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK,
2. zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí,
3. iných fyzických a právnických osôb, poskytujúcich sociálnu pomoc v zmysle zákona o sociálnych službách (ďalej len „neverejný poskytovateľ“).

Významnú úlohou pri zabezpečení sociálnej starostlivosti teda zohrávajú regionálna a miestna samospráva. Pôsobnosť jednotlivých subjektov samosprávy je pomerne rozsiahla. Nižšie je uvedený prehľad pôsobnosti VÚC a obce v zmysle zákona o sociálnych službách.

Tabuľka Pôsobnosť vyššieho územného celku a obce v zmysle zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

VÚC	Obec
a) vypracúva, schvaľuje koncepciu rozvoja sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,	a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
b) je správnym orgánom v konaniach o: 1. odkázanosti na sociálnu službu poskytovanú v zariadení podporovaného bývania, v rehabilitačnom stredisku, v domove sociálnych služieb	b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,

¹⁴ Zdroj: Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2018 – 2023

a v špecializovanom zariadení, 2. zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode, 3. odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti, 4. povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 13, 5. nezapísaní do registra, 6. zákaze poskytovať sociálnu službu, 7. výmaze poskytovateľa sociálnej služby z registra,

c) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,

d) zabezpečuje poskytovanie: 1. sociálnej služby v útulku, v domove na polceste, v zariadení núdzového bývania, v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, v zariadení podporovaného bývania, v rehabilitačnom stredisku, v domove sociálnych služieb, v špecializovanom zariadení a v integračnom centre, 2. podpory samostatného bývania, 3. tľmočnickej služby,

e) poskytuje základné sociálne poradenstvo,

f) zabezpečuje poskytovanie sociálneho poradenstva a služby včasnej intervencie,

g) môže zabezpečiť poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,

h) uzatvára zmluvu: 1. o poskytovaní finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby, 2. o uhradení ekonomicky oprávnených nákladov podľa § 71 ods. 10,

i) zriaďuje, zakladá a kontroluje útulok, domov na pol ceste, zariadenie núdzového bývania, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie a integračné centrum,

j) môže zriaďovať, zakladáť a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,

k) uhrádza ekonomicky oprávnené náklady podľa § 71 ods. 10,

l) poskytuje podľa § 75 ods. 3 a 4 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 6 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 8 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

o) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 8 písm. b) na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu a kontroluje hospodárenie s ním,

p) vykonáva zápis do registra, oznamuje vykonanie zápisu do registra, vydáva výpis z registra, vykonáva výmaz z registra,

c) je správnym orgánom v konaniach o: 1. odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu, 2. zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode, 3. odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti, 4. povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 13,

d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,

e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie: 1. sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári, 2. nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu, 3. opatrovateľskej služby, 4. prepravnej služby, 5. odľahčovacej služby, 6. pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31, 7. terénnej sociálnej služby krízovej intervencie,

f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,

g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,

h) uzatvára zmluvu: 1. o poskytovaní sociálnej služby, 2. o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,

j) môže zriaďovať, zakladáť a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,

k) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 8 písm. a) a § 78aa ods. 5 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu¹³⁾ a kontroluje hospodárenie s ním,

l) poskytuje podľa § 75 ods. 1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 6 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

o) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,

<p>q) vedie register a vykonáva zmeny v registri vo svojom územnom obvode,</p> <p>r) predkladá štvrtročne aktualizovaný register ministerstvu,</p> <p>s) kontroluje plnenie podmienok na zápis do registra počas poskytovania sociálnej služby a povinností poskytovateľa sociálnej služby,</p> <p>t) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančným príspevkom na prevádzku,</p> <p>u) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmenách r) a s) a kontroluje ich plnenie,</p> <p>v) kontroluje účelnosť využitia finančných prostriedkov poskytnutých podľa § 71 ods. 10,</p> <p>w) vedie evidenciu: 1. vyhotovených posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, 2. rozhodnutí podľa písmena b), 3. prijímateľov sociálnej služby vo svojom územnom obvode,</p> <p>x) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,</p> <p>y) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,</p> <p>z) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadil alebo založil, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena c),</p> <p>za) bezodkladne zasiela údaje podľa § 64 ods. 2 písm. i) v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na vydanie výpisu z registra trestov,</p> <p>zb) vydáva písomné vyjadrenie podľa § 83 ods. 9.</p>	<p>p) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,</p> <p>q) vedie evidenciu: 1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, 2. rozhodnutí podľa písmena c), 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,</p> <p>r) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,</p> <p>s) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,</p> <p>t) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,</p> <p>u) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena d),</p> <p>v) vydáva písomné vyjadrenie podľa § 83 ods. 8.</p>
--	--

Zdroj: Zákon 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Poskytovatelia sociálnych služieb

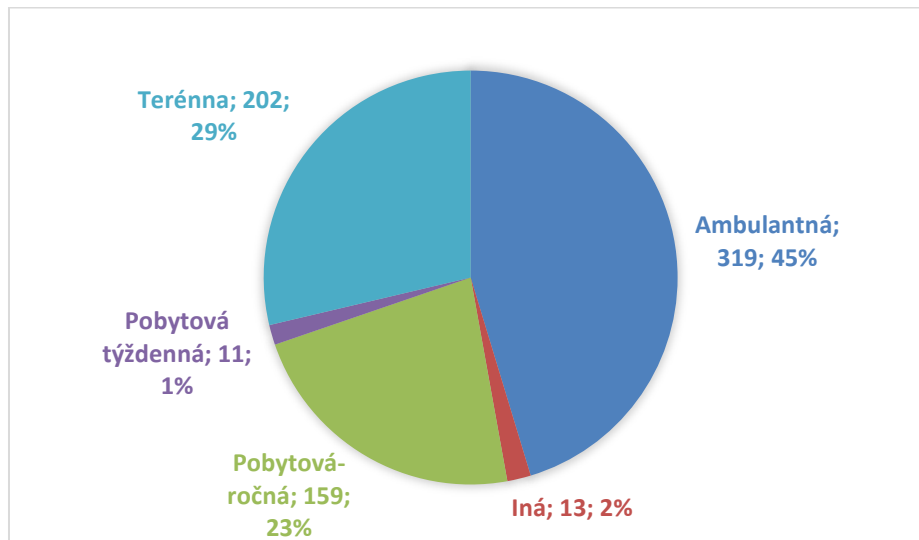
Celkový počet poskytovateľov sociálnych služieb na území kraja (verejní aj neverejní spolu) je 704 (k decembru 2020)¹⁵. Z toho neverejných poskytovateľov je 473 čo predstavuje približne 2/3 zo všetkých poskytovateľov služieb. Aj napriek tomu, že 2/3 poskytovateľov sociálnych služieb sú neverejní poskytovatelia, tí sú často postihnutí nestabilitou finančných zdrojov.

Ambulantnú formu poskytuje najviac, takmer polovica poskytovateľov (spolu 223). Pomerne vysoký počet poskytovateľov sa zameriava aj na terénnu službu (152) a ročnú pobytovú službu (85). Inú formu (telefonicky, pomocou telekomunikačných technológií) poskytuje iba 13 poskytovateľov a týždennej pobytovej sa nevenuje žiadny neverejný poskytovateľ. Ročnú pobytovú službu poskytovalo 159 poskytovateľov z čoho približne polovicu tvorili neverejní poskytovatelia.

¹⁵ Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb (len aktuálni poskytovatelia)

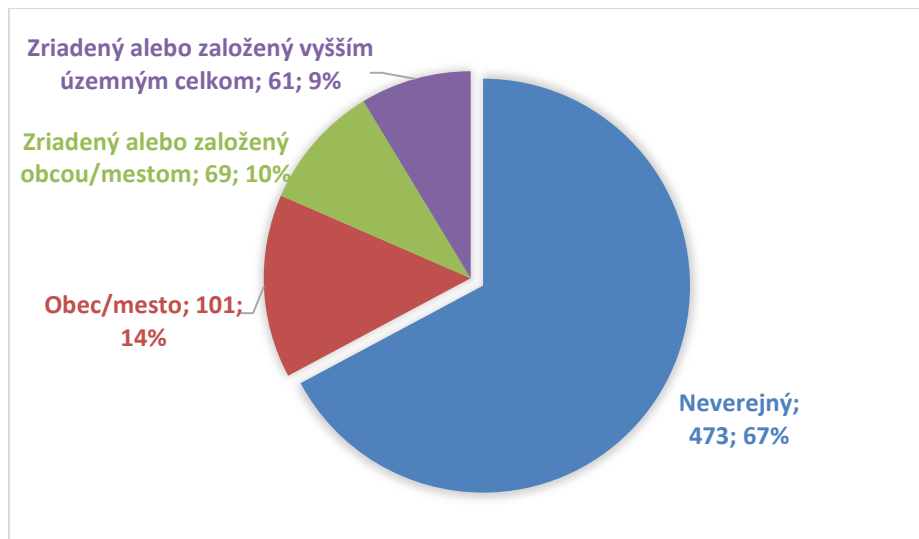
Obce a mestá, resp. mestské časti najčastejšie poskytujú sociálne služby formou ambulantnej a terénnej služby (60, resp. 35 poskytovateľov služieb na území kraja, zriadených obcou alebo mestom, mestskou časťou). Najčastejším druhom služby spomedzi ambulantných služieb je denné centrum (41 poskytovateľov). Najčastejším druhom služby spomedzi terénnych služieb je opatrovateľská služba (28 poskytovateľov).

Graf 10 Sociálne služby podľa formy poskytovania

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb (len aktuálni poskytovatelia), december 2020

Graf 11 Sociálne služby podľa poskytovateľa

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb (len aktuálni poskytovatelia), december 2020

Pozn.: v rámci jedného zariadenia sa zvyčajne poskytuje viacero druhov sociálnych služieb

Zariadenia sociálnych služieb

V sledovanom období počet sociálnych zariadení ako aj počet miest v týchto zariadeniach v celoslovenskom meradle stúpali, čo sa týkalo aj BK. Stúpajúci trend sa prejavil v každom okrese. Celkový počet zariadení na území kraja predstavoval za rok

2019 približne 12 % z celkového počtu v SR čo je približne na úrovni priemeru. Obdobná situácia je aj pri porovnaní celkového počtu miest (tam je podiel približne na úrovni 11 %).

Najviac zariadení sociálnych služieb sa v roku 2019 nachádzalo v okrese Pezinok (25) a Bratislava V (23). Najväčší počet miest je, logicky, sústredený na území Hl. m. SR Bratislavy a to konkrétne do územia okresu Bratislava IV.

Tabuľka 14 Zariadenia sociálnych služieb na území kraja v rokoch 2001-2019

Územie	počet zariadení			počet miest		
	2019	2011	2001	2019	2011	2001
SR	1 357	1 135	670	51 686	45 328	33 847
BK	157	134	95	5 702	5 480	4 338
Okres Bratislava I	21	18	12	778	561	417
Okres Bratislava II	19	19	15	731	974	652
Okres Bratislava III	16	12	8	723	573	392
Okres Bratislava IV	21	20	9	1 260	1 242	1 120
Okres Bratislava V	23	13	17	711	666	492
Okres Malacky	19	18	13	469	664	543
Okres Pezinok	25	20	14	673	512	442
Okres Senec	13	14	7	357	288	280

Zdroj: DATAcube (2020)

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK

V súčasnosti má BSK v zriaďovateľskej pôsobnosti 14 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou.

Tabuľka 15 Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK

zariadenie	sídlo - obec
Centrum sociálnych služieb Sibírka	Bratislava
Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých Kampino	Bratislava
Domov sociálnych Domov sociálnych služieb prof. Karola Matulaya pre deti a dospelých	Bratislava
Gaudeamus – zariadenie komunitnej rehabilitácie	Bratislava
Domov sociálnych služieb Integra	Bratislava
Zariadenie sociálnych služieb Rosa	Bratislava
Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých	Bratislava
Domov sociálnych služieb Rozsutec	Bratislava
Centrum sociálnych služieb Pod Karpatmi	Pezinok
Domov sociálnych služieb a Zariadenie pre seniorov Kaštieľ	Stupava
Domov sociálnych služieb pre dospelých	Báhoň
Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Rača	Bratislava
Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Merema	Modra
Zariadenie sociálnych služieb Pod hradom	Plavecké Podhradie

Zdroj: Úrad BSK (december 2020)

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Hl. m. SR Bratislavy

V súčasnosti má Hl. m. SR Bratislava v zriaďovateľskej pôsobnosti 9 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou.

Tabuľka 16 Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Hl. m. SR Bratislavy

Zariadenie	Druh zariadenia
Domov seniorov ARCHA, Rozvodná 25, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
PETRŽALSKÝ DOMOV SENIOROV, Vilová 19/A, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
DOMOV JESENE ŽIVOTA, Hanulova 7/a, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
DOM TRETIEHO VEKU, Polereckého 2, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
DOMOV SENIOROV LAMAČ, Na barine 5, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
GERIUM, Pri trati 47, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
Domov pri kríži, Pri kríži 26, Bratislava	Zariadenie pre seniorov
FORTUNAČIK, Agátová 1/A, Bratislava	Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu

Zdroj: Mestské zariadenia III.Q 2020, <https://bratislava.sk/sk/socialne-sluzby-a-pomoc> (december 2020)

Vysvetlivky: ZS* zariadenie pre seniorov ZOS** zariadenie opatrovateľskej služby DS*** denný stacionár

Treba poznamenať, že pre jednotlivé služby v rámci uvedených zariadení existuje pomerne vysoký počet obyvateľov zaradených do evidencie čakaťelov, v niektorých prípadoch až v niekoľkých stovkách.

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti mestských častí Hl. m. SR Bratislavy

V zriaďovateľskej pôsobnosti mestských častí je 8 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou.

Tabuľka 17 Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti mestských častí Hl. m. SR Bratislavy

Zariadenie	Sociálna služba (kapacita)
Dom sociálnych služieb Senecio, n.o., Na Grbe 6195/2, 841 07 Bratislava	domov sociálnych služieb (1) špecializované zariadenie (4) zariadenie pre seniorov (40) prepravná služba (-) opatrovateľská služba (-) jedáleň (-) práčovňa (-)

Dom tretieho veku, Polereckého 2, 851 04 Bratislava	zariadenie pre seniorov (263)
Domov dôchodcov, Pažitkova 814/2, 821 01 Bratislava-Ružinov	zariadenie pre seniorov (126) prepravná služba (-) opatrovateľská služba (-)
JESEŇ n. o.Hlavná 129, 900 65 Záhorská Ves	opatrovateľská služba (-) jedáleň (-) práčovňa (-)
Jeseň života, Hlavná 550/129, 900 65 Záhorská Ves	zariadenie opatrovateľskej služby (9) opatrovateľská služba (-) práčovňa (-)
Ružinovský domov seniorov, Sklenárova 1361/14, 821 09 Bratislava*	jedáleň-Sklenárova 14, 821 09 Bratislava (-) zariadenie pre seniorov-Sklenárova 14, 821 09 Bratislava (250) zariadenie pre seniorov-Pivoňková 2, 821 01 Bratislava (30)
Seniorcentrum Staré Mesto, Podjavorinskej 771/6, 811 03 Bratislava	zariadenie opatrovateľskej služby-Paulínyho 6, 811 02 Bratislava (15) zariadenie opatrovateľskej služby-Vajanského nábrežie 59/17D, 811 02 Bratislava (12) zariadenie opatrovateľskej služby-Maróthyho 815/4, 811 06 Bratislava (15) opatrovateľská služba-Bratislava-mestská časť Staré Mesto (-) prepravná služba-Bratislava - mestská časť Staré Mesto (-) zariadenie pre seniorov-Podjavorinskej 771/6, 811 03 Bratislava (57) jedáleň-Podjavorinskej 771/6, 811 03 Bratislava (-) špecializované zariadenie-Podjavorinskej 771/6, 811 03 Bratislava (8) denný stacionár-Podjavorinskej 771/6, 811 03 Bratislava (5) denný stacionár-Záhrebská 5264/9, 811 05 Bratislava (15) pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa-Seniorcentrum Staré Mesto (-)
Stredisko sociálnych služieb Petržalka, Mlynarovičova 23, 851 03 Bratislava	zariadenie dočasnej starostlivosti o deti-Vavilovova 18, 851 01 Bratislava (3) zariadenie núdzového bývania-Vavilovova 18, 851 01 Bratislava (7) opatrovateľská služba (-) zariadenie opatrovateľskej služby- Mlynarovičova 23, 851 03 Bratislava (30) zariadenie opatrovateľskej služby-Vavilovova 18, 851 01 Bratislava (20) útulok-Vavilovova 18, 851 01 Bratislava (11) pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa prepravná služba

Zdroj: Register poskytovateľov sociálnych služieb na území Bratislavského kraja k 30.9.2020, <https://bratislavskykraj.sk/mdocs-posts/register-poskytovatelov-socialnych-sluziebk-30-09-2020/> (december 2020)

* V rámci zariadenia Ružinovský domov seniorov, Sklenárova došlo od 1.1.2021 k presunu denných centier: Kaštielska 30, 821 05 Bratislava (70), Na úvratí 52, 821 04 Bratislava (53), Párickova 17, 821 08 Bratislava (49) a jedálne-Zimná 1, 821 02 Bratislava (-) pod priamu správu mestskej časti Bratislava-Ružinov.

Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“) vykonávajú v:

- v prirodzenom rodinnom prostredí,
- v náhradnom rodinnom prostredí,
- v otvorenom prostredí,
- v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú aj v priestoroch subjektov oprávnených na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

BSK v rámci spolupráce s obcami, ktoré sa nachádzajú v jeho územnom obvode, na účely výkonu ich samosprávnej pôsobnosti poskytuje informácie o akreditovaných subjektoch a neakreditovaných subjektoch vykonávajúcich opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pôsobiace v jeho územnom obvode.

Pôsobnosť regionálnej a lokálnej samosprávy v rámci sociálnej kurately

Tabuľka 18 Pôsobnosť vyššieho územného celku a obce v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli

VÚC	Obec
a) zabezpečuje tvorbu a plnenie sociálnych programov zameraných na ochranu práv a právom chránených záujmov detí a na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov na svojom území,	a) vykonáva: 1. opatrenia zamerané na predchádzanie vzniku porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb podľa § 10, 2. opatrenia podľa § 11 ods. 1,
b) vypracúva na účely utvárania podmienok podľa písmena c) analýzu nepriaznivých vplyvov pôsobiace na deti a rodiny, vývojových trendov sociálnopatologických javov na svojom území,	b) spolupracuje s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a so zariadením pri vykonávaní odbornej metódy podľa § 11 ods. 3 písm. b) piateho bodu,
c) utvára podmienky: 1. na organizovanie opatrení podľa § 10 a 11, 2. na zabezpečenie priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa, vykonávanie rodičovských práv a povinností a vykonávanie výchovných opatrení podľa tohto zákona a osobitného predpisu, 4), 3. na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii, podľa potrieb obyvateľov svojho územia, 4. na prípravu obyvateľov svojho územia, ktorí majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť a na prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, 5. na opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 33 ods. 12, 6. na organizovanie sociálnych programov najmä pre drogovu závislých a inak závislých obyvateľov svojho územia, obyvateľov po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, obyvateľov po ukončení resocializačného programu,	c) spolupôsobí: 1. pri výkone výchovných opatrení uložených súdom alebo orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, 2. pri pomoci deťom, pre ktoré orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva sociálnu kuratelu, a podieľa sa na spracovaní a plnení plánu sociálnej práce s dieťaťom, 3. pri úprave a obnove rodinných pomerov dieťaťa,
	d) poskytuje: 1. rodičovi dieťaťa alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, príspevok na dopravu do zariadenia podľa § 64 ods. 1 písm. a), 2. informácie fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na podanie žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov a o subjektoch vykonávajúcich prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť, 3. štatistické údaje z oblasti výkonu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately štátnym orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účely

7. na vykonávanie opatrení v prostredí podľa § 4 ods. 4 a 5 podľa potrieb obyvateľov územia,

d) vedie evidenciu zariadení zriadených podľa tohto zákona na svojom území,

e) môže zriadiť centrum, kontroluje a metodicky usmerňuje ním zriadené centrum; zriadenie centra oznamuje orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 73 ods. 1,

f) poskytuje: 1. obci, akreditovanému subjektu, ktorý nie je centrom, právnickej osobe alebo fyzickej osobe podľa § 71 ods. 1 písm. e) finančný príspevok na vykonávanie opatrení podľa tohto zákona, 2. štatistické údaje z oblasti výkonu sociálnoprávnej ochrany detí štátnym orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov a poskytuje údaje z evidencie zariadení,

g) spolupracuje s obcami, orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, akreditovanými subjektmi a ďalšími právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré pôsobia v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tohto zákona v oblasti predchádzania a zamedzenia nárastu sociálnopatologických javov,

h) kontroluje úroveň vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately u subjektov, ktorým poskytuje finančný príspevok,

i) plní ďalšie úlohy podľa tohto zákona a osobitných predpisov.

spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov, 4. finančný príspevok podľa § 69,

e) poskytuje pomoc: 1. dieťaťu v naliehavých prípadoch, najmä ak je ohrozený jeho život, zdravie alebo priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin, 2. dieťaťu alebo plnoletej fyzickej osobe ohrozenej správaním člena rodiny, členov rodiny alebo správaním iných fyzických osôb, 3. na zachovanie a úpravu vzájomných vzťahov medzi dieťaťom a rodičom a úpravu rodinných pomerov dieťaťa, ak bolo dieťa umiestnené v zariadení na výkon ústavnej starostlivosti, neodkladného opatrenia alebo výchovného opatrenia, 4. mladému dospelému po skončení náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a ústavnej starostlivosti pri zabezpečení bývania a zamestnania,

f) poskytuje súčinnosť: 1. štátnym orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri zisťovaní rodinných pomerov, bytových pomerov a sociálnych pomerov dieťaťa a jeho rodiny na účely vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, 2. zariadeniu pri zabezpečovaní osamostatnenia sa mladého dospelého,

g) utvára podmienky na prácu s komunitou,

h) môže zriadiť centrum, kontroluje a metodicky usmerňuje ňou zriadené centrum; zriadenie centra oznamuje orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 73 ods. 1,

i) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým by bolo možné zveriť dieťa do starostlivosti,

j) vyjadruje sa k spôsobu života fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, a jej rodiny podľa § 35 ods. 4 písm. d),

k) vedie evidenciu detí, rodín a plnoletých fyzických osôb, pre ktoré vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,

l) kontroluje úroveň vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately u subjektov, ktorým poskytuje finančný príspevok,

m) plní ďalšie úlohy podľa tohto zákona a osobitných predpisov.

Zdroj: Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele

Pozn.: Obec môže s výnimkou odseku 1 písm. c) prvého a druhého bodu, písmena d), písmena e) prvého a štvrtého bodu, písmena f), písmen g), j) až m) zabezpečiť výkon samosprávnej pôsobnosti aj prostredníctvom centra podľa odseku 1 písm. h), akreditovaného subjektu alebo prostredníctvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ak sa nevyžaduje akreditácia na vykonávané opatrenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tohto zákona.

Dôležitou súčasťou kompetencií BSK v oblasti sociálnych vecí je tiež oblasť opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré boli v roku 2019 realizované prostredníctvom:

1. finančnej podpory neštátnych subjektov vykonávajúcich opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (akreditované a neakreditované subjekty),
2. činností vykonávaných v rámci sociálneho programu „Centrum pre rodiny v kríze“,
3. činností vykonávaných v rámci sociálneho programu „Pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie“.

BSK poskytol v roku 2019 na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej aj ako „SPODaSK“) finančné prostriedky 15 akreditovaným subjektom vo výške 437 308,00 € a 7 neakreditovaným subjektom vo výške 104 371,33 €.

V rámci Centra pre rodiny v kríze bola v r. 2019 poskytnutá pomoc 149 rodinám s deťmi prostredníctvom 3 neštátnych akreditovaných subjektov (Detský fond Slovenskej republiky, Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov, Poradenské Centrum Nádej).

Do sociálneho programu sa v roku 2019 zapojila nezisková organizácia Linka detskej istoty. Zameraním projektu neziskovej organizácie Linka detskej istoty je prostredníctvom odborných intervencií (psychologických, sociálnych a právnych) vytvoriť bezpečný priestor na pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie, alebo sú ohrozené páchaním násilia a znižovať tak negatívne dopady násilia páchaného na ženách a sekundárnych obetiach (deťoch). V roku 2019 nezisková organizácia pracovala v rámci sociálneho programu s 25 rodinami (28 dospelých a 36 detí).¹⁶

Centrum pre deti a rodiny

Centrum pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“) je zariadenie zriadené na účel 1) vykonávania opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia, 2) výchovných opatrení, 3) opatrení na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa v prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, porúch psychického vývinu, fyzického vývinu alebo sociálneho vývinu dieťaťa z dôvodu problémov v prirodzenom rodinnom prostredí, náhradnom rodinnom prostredí, širšom sociálnom prostredí a v medziľudských vzťahoch, 4) špecializovaného programu na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa, ktoré je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, dieťaťa týraného alebo sexuálne zneužívaného alebo na vykonávanie opatrení na overenie miery ohrozenia dieťaťa týraním, sexuálnym zneužívaním alebo inými činmi ohrožujúcimi jeho život, zdravie, priaznivý psychický vývin, fyzický vývin alebo sociálny vývin a 5) resocializačného programu na podporu sociálneho začlenenia dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby závislých od alkoholu, drog alebo patologického hráčstva.

Centrum vykonáva opatrenia podľa tohto zákona podľa účelu, na ktorý bolo zriadené pobytovou formou, ambulantnou formou alebo terénou formou. Pôsobnosť jednotlivých zariadení je pomerne rovnomerne rozdelená na celom území Slovenska.

Tabuľka 19 Prehľad zariadení na výkon sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na území Bratislavského kraja

p. č.	Názov zariadenia	Sídlo / miesto výkonu
1	Centrum pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova	Röntgenova 6, Bratislava - mestská časť Petržalka, 85101
2	Centrum pre deti a rodiny Bratislava - Učiteľská	Učiteľská 42, Bratislava - mestská časť Podunajské Biskupice, 82106
3	Centrum pre deti a rodiny Malacky	Hviezdoslavova 73 Malacky, 90101
4	Centrum pre deti a rodiny Pezinok	Nová 4642/9, Pezinok, 90203
5	Centrum pre deti a rodiny Bernolákovo	Trnavská 62, Bernolákovo, 90027
6	Centrum pre deti a rodiny sv. Antona o. z.	Pri potoku 45/3, 906 38 Rohožník, okres Malacky / bydliská PNR
7	Nezisková organizácia Peto	Prokopova 45, 851 01 Bratislava - Petržalka, okres: Bratislava 5
8	Súkromné liečebno-výchovné sanatórium	Diaľničná č. 1, 903 01 Senec, okres: Senec
9	OZ DOMOV - DÚHA	Pavlovova 5, 821 08 Bratislava - Ružinov, okres: Bratislava 2 / Stavbárska 6, 821 07 Bratislava

¹⁶ Zdroj: Správa o stave zabezpečenia sociálnych služieb v regióne Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2019

10	Magistrát hl. mesta Bratislava, Centrum pre deti a rodiny Repuls	Budatínska 59/A, 851 06 Bratislava - Petržalka, Bratislava 5
11	Návrat, o.z.	Pluhová 1, 831 03 Bratislava - Nové Mesto, Bratislava 3
12	Tenenet o.z.	Lichnerova 41, 903 01 Senec, okres: Senec
13	ROAD, n.o.	Tomky 664, Borský Svätý Jur, Handlovská 11, Bratislava, Gwerkovej 14, Bratislava
14	Združenie MUDr. Ivana Novotného	Sanatórium AT, Osuského 10, Bratislava
15	Magistrát hl. mesta Bratislava, Centrum pre deti a rodiny RETEST	Ľadová 11, Bratislava

Zdroj: Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny, Adresár zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (december 2020)

Pozn.: P. č. 1-5 sú centrá pre deti a rodiny v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, p. č. 7-12 sú centrá pre deti a rodiny zriadené akreditovaným subjektom a samosprávou a p. č. 13-15 sú akreditované subjekty s resocializačným programom.

Zhrnutie a dôsledky

Sociálne služby sú mimoriadne významnou časťou aktivít Bratislavského samosprávneho kraja. Dostupnosť sociálnych služieb je výrazne ovplyvnená politikou samosprávnych krajov a obcí. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC aj mesta a mestských častí sú najvýznamnejšími poskytovateľmi sociálnych služieb v kraji a rozhodujúcou mierou prispievajú k uspokojovaniu dopytu po sociálnych službách.

Samosprávne kraje vypracúvajú koncepciu rozvoja sociálnych služieb vo svojom územnom obvode, ktorej súčasťou je i analýza skutkového stavu poskytovaných sociálnych služieb, na základe ktorého sa určujú priority a potreby ich ďalšieho rozvoja. Aktuálna Koncepcia (na roky 2018-2023) definovala oblasti podpory ako **zabezpečenie dostupnosti a finančnej udržateľnosti sociálnych služieb, podpora prechodu poskytovania sociálnych služieb z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť** (deinštitucionalizácia a transformácia), **zvyšovanie a posilňovanie kvality a efektívnosti poskytovaných sociálnych služieb a podpora rozvoja sociálnych služieb vedúcich k odstraňovaniu sociálnych bariér a sociálneho vylúčenia**.

Na území kraja pôsobí spolu viac ako sedemsto poskytovateľov sociálnych služieb, z nich až 2/3 predstavujú neverejní poskytovatelia. Pričom takmer polovica je poskytovaná ambulantnou formou.

Celkovo na území kraja sa ku koncu roku 2019 nachádzalo spolu 157 zariadení sociálnych služieb, ktoré sú pomerne rovnomerne lokalizované na území kraja. Najmenší počet zariadení ale pôsobí na území okresu Senec. Počet zariadení má však stúpajúci trend.

Významnými poskytovateľmi sociálnych služieb sú obce a mestá. Spolu približne štvrtinu poskytovateľov sociálnych služieb tvoria subjekty zriadené miestnou samosprávou, resp. priamo ich poskytuje miestna samospráva. V zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC je 14 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou. Väčšina z nich je lokalizovaná na území Hl. m. SR Bratislavy.

Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela sa vykonáva viacerými spôsobmi: v prirodzenom rodinnom prostredí, v náhradnom rodinnom prostredí, v otvorenom prostredí alebo v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. BSK v rámci spolupráce s obcami, ktoré sa nachádzajú v jeho územnom obvode, na účely výkonu ich samosprávnej pôsobnosti poskytuje informácie o akreditovaných subjektoch a neakreditovaných subjektoch vykonávajúcich opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pôsobiach v jeho územnom obvode. Na území kraja pôsobí viacero (ku koncu roku 2020 to bolo spolu 15) zariadení na výkon sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v pôsobnosti verejných a neverejných poskytovateľov.

Významným faktorom, ktorý bude aj v ďalšom období ovplyvňovať potrebu rozvoja poskytovaných sociálnych služieb patrí aj starnutie obyvateľstva kraja a nárast počtu osôb v seniorskom veku ako ukázala analýza ľudských zdrojov a demografická analýza.

B.2.3 Sociálna inklúzia

Deti a mládež

Sociálne vylúčenie detí býva spájané najmä so sociálnym statusom ich rodiny, s jej veľkosťou a postavením vo vnútri rodiny. Príčinou zraniteľnosti detí je do veľkej miery po-stavenie ich rodičov na trhu práce, najmä ak je spojené s obmedzeným prístupom k sociálnym službám a nízkym príjmom. Chudoba rodičov ovplyvňuje život detí, ktoré sú na svojich rodičoch existenčne závislé. Všeobecne platí, že čím je počet detí v rodine vyšší, tým je vyššie riziko chudoby rodiny, pretože s rastom počtu detí je ohrozené finančné zaistenie rodiny. Rovnako je sociálne postavenie detí v neúplných rodinách ovplyvnené tým, že domácnosť disponuje iba jediným príjmom. Podiel neúplných rodín v BSK z 18,1 % v roku 1991 vzrástol na 25,26 % v roku 2011.

Na základe dát EU SILC 2019 sú to z demografických skupín práve deti, ktoré na Slovensku najviac ohrozuje príjmová chudoba. Z hľadiska typu domácnosti sú na Slovensku najviac ohrozené rizikom chudoby domácnosti 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom (32,1 %) a domácnosti 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi (37,8 %). Pretrvávajúca chudoba je u detí do 18 rokov dvakrát vyššia ako v celej populácii. Približne polovica jednorodičovských domácností a viac 40 % domácností s tromi a viac deťmi nedokázalo čeliť neočakávaným výdavkom (1/3 populácia SR); necelá tretina jednorodičovských domácností a štvrtina domácností s tromi a viac deťmi si nemôže dovoliť každý druhý deň mäsité jedlo, rybu alebo hydinu (priemer SR je približne 15 %). Z hľadiska veku môžeme povedať, že deti sú vystavené vyššiemu riziku chudoby ako dospelé a staršie osoby. Osoby vo veku 0 – 17 rokov celkovo tvoria najzraniteľnejšiu vekovú skupinu. Ich miera rizika chudoby bola na úrovni 19 % a bola odrazom príjmovej situácie domácnosti, v ktorej dieťa žilo. Deti boli dvojnásobne viac ohrozené rizikom chudoby v porovnaní s osobami vekovej skupiny 50 – 64 roční a 65 a viac roční bol tento rozdiel takmer trojnásobný. Počet závislých detí v BSK bol viac ako 126 tis.

Materské a rodinné centrá (ďalej ako MC/RC) fungujú ako občianske združenia, ktoré poskytujú priestor pre svojpomocné skupiny rodičov s malými deťmi do 3, resp. až 5 rokov veku dieťaťa. Na území Bratislavského kraja pôsobí približne 25 centier, ktoré sa venujú rodinám. Do jedného materského/rodinného centra príde denne cca 20 rodín s deťmi, t. j. návštevnosť 50-60 klientov denne. Únia materských centier zastrešuje 12 takýchto centier, pre ktoré je garantom činnosti a programových náplní v nich. Poskytuje im vzdelávanie, poradenstvo a napomáha trvalej udržateľnosti materských/rodinných centier formou vzdelávania vo vedení centier, projektovom manažmente, marketingu, medializácii, ale i vzdelávaním v oblastiach sociálnej, scitlivovacom prístupe k vylúčeným skupinám rodín, ktoré sú buď sociálne slabé, alebo so zdravotným znevýhodnením rodičov, alebo detí. Materské centrum/rodinné centrum je priestor, kde sa môžu realizovať matky, rodičia svojou aktívnou činnosťou prostredníctvom vzájomnej podpory, zdieľaním skúseností. Realizujú sa tu vzdelávacie programy pre rodičov a deti, čiže odborné vzdelávanie i neformálne. Skupiny zamerané na osobný rozvoj a sebarealizáciu: členov spája predovšetkým presvedčenie, že si účastníci v skupine môžu navzájom pomáhať zlepšiť kvalitu svojho života. Každý môže byť prospešný pri riešení problémov niekoho iného. V tomto zohráva dôležitú úlohu Únia materských centier, ktorá vzdeláva vedúce pracovníčky MC/RC v oblastiach komunikačných zručností, projektových, ekonomických, digitálnych zručností, ale taktiež poskytuje poradenstvo v oblasti sociálnej, psychologickaj a právnej.

Poskytuje priestor na:

- psychoemocionálnu podporu;
- prekonanie sociálnej izolácie;
- praktickú podporu;
- výmenu informácií a skúseností;
- zastúpenie záujmov rodičov
- pre dobrovoľníkov a ich aktivity.

Členovia Únie materských centier sú podporovaní metodickým vedením, organizovaním vzdelávania Únia materských centier poskytuje základné aj špecializované sociálne poradenstvo v Poradenskom centre Ženy ženám pre ženy ohrozené násilím. Toto poradenstvo poskytujú odborníčky v oblasti sociálnej, psychologickaj a právnej (zdroj: Únia materských centier, november 2019).

Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020-2030 identifikovala v rámci ohrozenej skupiny **deti a mládež** nasledovné kľúčové zistenia (ku koncu roku 2019):

- počet žiakov so ŠVVP sa neustále zvyšuje,
- v 269 MŠ je zapísaných 25,2 tis. detí predškolského veku, z toho 34 začlenených detí s postihnutím a 7 zo znevýhodneného prostredia,
- v školskom roku 2018/2019 bolo evidovaných takmer 4,3 tis. žiakov základných a stredných škôl so ŠVVP,
- najpočetnejšími skupinami sú žiaci s vývinovými poruchami učenia (2 937), narušenou komunikačnou schopnosťou (250) a syndrómom autizmu (215),
- do systému duálneho vzdelávania je zapojených 15 škôl (279 študentov), ktoré majú zmluvy so 65 zamestnávateľmi,
- v BSK pôsobí 19 CVČ, ktoré poskytujú pre 6,9 tis. svojich členov (z toho 80 % detí do veku 15 rokov) vhodné podmienky pre všestranné a efektívne využitie voľného času.

Osoby so zdravotným znevýhodnením

Zdravotné postihnutie predstavuje zmenu zdravotného stavu, ktorá je dlhodobá a objektívne človeka znevýhodňuje oproti iným ľuďom.

Medzi osobami so zdravotným postihnutím je v SR ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením výrazne viac osôb ako v prípade osôb bez zdravotného postihnutia. Toto riziko sa zvyšuje so závažnosťou postihnutia. Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia osôb so ZP (18,4 %) je vyššia ako u osôb bez ZP (13,6 %). Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva so zdravotným postihnutím v Bratislavskom kraji predstavuje hodnotu 18,3 %. K tejto skupine je potrebné zahrnúť aj osoby, resp. rodiny starajúce o osobu so zdravotným postihnutím, nakoľko z dôvodu opatery sú často nútení vzdať sa zamestnania a teda aj zdroja príjmu.

Uchádzačov o zamestnanie (UoZ) so zdravotným postihnutím¹⁷ ku koncu roku 2018 bolo v evidencii ÚP 191, z toho absolútne najviac v okresoch Malacky (39; 3,1 % UoZ), Bratislava V (38; 2,2 %), Bratislava II (23; 1,2 %) a Bratislava III (18; 1,6 %).

Tabuľka 20 Uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím v okresoch Bratislavského kraja

Územie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Okres Bratislava I	11	8	6	11	20	14	10	6	4
Okres Bratislava II	55	71	46	73	62	47	42	17	23
Okres Bratislava III	37	37	22	33	39	31	23	17	18
Okres Bratislava IV	61	67	43	60	50	59	59	35	35
Okres Bratislava V	77	84	40	70	57	58	58	43	38
Okres Malacky	79	74	39	59	60	71	42	40	39
Okres Pezinok	64	70	48	71	93	42	37	29	20
Okres Senec	37	35	9	27	36	26	15	15	14
BSK	421	446	253	404	417	348	286	202	191

Zdroj: UPSVaR (in: Konceptia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030)

Stav regionálneho trhu práce je výrazne ovplyvnený ponukou voľných pracovných miest (ďalej VPM), avšak predpokladom vyrovnaného regionálneho trhu práce je súlad medzi profesijnou a vzdelanostnou štruktúrou, resp. štruktúrou zručností UoZ na jednej a požiadavkami a nárokmi zamestnávateľov na profesijné a kvalifikačné nároky na pracovné miesta na strane druhej. Počet voľných pracovných miest na regionálnom trhu práce, osobitne pre znevýhodnených UoZ (znevýhodnené skupiny v zmysle § 8 zákona o službách zamestnanosti), je primárnym predpokladom pre aktívne zapojenie sa do pracovného trhu a vymáhanie sa zo svojej nepriaznivej ekonomickej a sociálnej situácie. Dostatok voľných pracovných miest je základným predpokladom pre integráciu do trhu práce, no v prípade znevýhodnených skupín UoZ je rovnako dôležitý individuálny prístup, profilácia a poradenstvo. V roku 2018 bolo v ponuke pracovného trhu Bratislavského kraja 20,8 tis. voľných pracovných miest a na 1 voľné pracovné miesto pripadali cca 2 UoZ. Tvorba a ponuka nových pracovných miest v Bratislavskom kraji zintenzívnila vnútroštátnu mobilitu pracovných síl. Pracovné miesta v Bratislavskom kraji sú obsadzované aj nezamestnanými z iných krajov. Aktuálne až tretina ľudí s trvalým pobytom v inom kraji má pracovné miesto v Bratislavskom kraji. Dokonca niektoré odvetvia avizujú nedostatok pracovných síl, ktoré riešia zamestnancami zo zahraničia.

¹⁷Uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Tabuľka 21 Voľné pracovné miesta v okresoch BSK

Územie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Okres Bratislava I	177	230	85	210	353	922	1 138	2 427	2 990
Okres Bratislava II	436	509	129	203	318	863	1 340	2 450	4 598
Okres Bratislava III	323	216	74	137	174	536	1 394	1 912	2 511
Okres Bratislava IV	158	122	11	104	378	982	2 110	4 700	5 505
Okres Bratislava V	174	85	44	55	169	382	827	934	1 267
Okres Malacký	126	130	61	239	537	571	935	1 949	2 131
Okres Pezinok	144	113	63	40	140	207	280	325	259
Okres Senec	37	75	38	62	363	385	619	840	1 537
BSK	1575	1480	505	1050	2432	4848	8 643	15 537	20 798

Zdroj: UPSVaR (in: Konceptia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030)

Pre UoZ s neukončeným, základným a nižším stredným vzdelaním je v ponuke 14,6 tis. voľných pracovných miest (70 % celkového počtu voľných pracovných miest). Na základe dopytu a ponuky by sa dalo predpokladať, že časť UoZ s nízkym stupňom vzdelania má reálnu možnosť zamestnať sa, avšak pravdepodobne z dôvodov nízkej motivácie a vlastnej preferencie zotrváva v stave nezamestnanosti a odkázanosti.

V roku 2018 boli 283 UoZ, okrem podpory v nezamestnanosti, aj vyplatená pomoc v hmotnej núdzi a príspevky pre uchádzačov o zamestnanie v celkovom objeme 27 020 Eur a najvyšší počet poberateľov tejto dávky bol v okresoch Malacký (63), Pezinok (50) a Bratislava II (51).

Sociálne podnikanie

V súčasnosti existuje množstvo príkladov udržateľných sociálnych podnikov nielen v zahraničí, ale postupne sa rozvíjajú udržateľné koncepty aj na Slovensku. Zásadným znakom úspešných sociálnych podnikov je aj osobitný prístup k práci so znevýhodnenými a zraniteľnými skupinami osôb, ktorý by mala dopĺňať motivácia zamestnať ich na otvorenom trhu práce. V tomto smere sú sociálne podniky v porovnaní s bežnými subjektmi náročnejšie najmä z pohľadu sociálnej, emocionálnej a morálnej úrovne kvality stredného manažmentu. Celkom na Slovensku pôsobí takmer 230 registrovaných sociálnych podnikov, pričom **na území Bratislavského kraja to bolo v roku 2020 spolu 9 podnikov, najviac ich pôsobilo na území hl. m. SR Bratislavy (5)**, na území okresu Pezinok to boli 3 subjekty a na území okresu Senec 1 subjekt. Úspešným príkladom sociálneho podniku v BSK je združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím BIVIO. V rámci prevádzkovania ubytovania, reštaurácie a pracovne zamestnáva BIVIO predovšetkým osoby s mentálnym postihnutím. Prispieva tak k riešeniu ich uplatnenia na trhu práce. Popri pracovnej integrácii sa sociálny podnik venuje aj vzdelávaniu, resp. príprave osôb s mentálnym postihnutím na zamestnanie. Organizuje tiež rôzne vzdelávacie kurzy a konferencie nielen pre osoby s mentálnym postihnutím, ale aj pre odborníkov a rodičov.¹⁸

Seniori a sociálne vylúčenie

Ľudia v poproduktívnom veku patria k najohrozenejším skupinám z hľadiska rizika chudoby a často sú ohrození sociálnym vylúčením. Sú obmedzovaní hlavne nízkymi príjmami (priemerný dôchodok v Bratislavskom kraji predstavoval 471 Eur), nedostatkom mobility, neúctou a zdravotnými problémami. Majú rozdielny prístup k službám a nerovnaké podmienky pri zabezpečovaní svojich životných podmienok. Hlavne osamelí seniori, s určitým druhom postihnutia a ženy sú najviac vystavení riziku chudoby.

Veková štruktúra obyvateľstva Bratislavského kraja k 31.12.2018 (ŠU SR) bola rovnako ako v roku 2011 menej priaznivá v porovnaní s celoslovenským priemerom. Mierne sa zvýšil podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva z 14 % na 17,1 %, poklesol však podiel produktívneho obyvateľstva z 72,1 % na 66 %. Podiel najstaršej zložky (65 a viac rokov) obyvateľstva sa zvýšil z 13,9 % na 16,7 %. Celková tendencia vo vývoji vekovej štruktúry obyvateľstva kraja povedie k zhoršovaniu jej skladby

¹⁸ Zdroj: <https://www.podnikajte.sk/manazment-a-strategia/socialne-podniky-na-slovensku-priklady> (25.10.2020)

v dôsledku výrazného zvyšovania podielu obyvateľstva v poproduktívnom veku a znižovania počtu produktívneho obyvateľstva.

Populácia v Bratislavskom kraji sa bude zaraďovať k regresívnemu typu. Znižovaním podielu a počtu osôb v predproduktívnom veku a rastom početnosti obyvateľov v poproduktívnom veku sa vplyvom starnutia obyvateľstva postupne ročne zvyšuje aj priemerný vek žijúcich obyvateľov. Index starnutia v BSK dosiahol hodnotu 98. To znamená, že na 100 obyvateľov vo vekovej skupine 0 - 14 rokov pripadalo takmer 100 osôb v poproduktívnom veku. Zmeny vo vekovom zložení obyvateľstva sa premietajú aj do ekonomického zaťaženia. Index ekonomického zaťaženia, ktorý v roku 2018 dosiahol hodnotu 51,3 vyjadruje akou mierou je v populácii zaťažená produktívna zložka obyvateľstva neproduktívnou zložkou. Vývoj je ovplyvnený klesajúcim zastúpením detí a zvyšujúcim sa zastúpením produktívnej zložky obyvateľstva.

Marginalizované rómske komunity

Za najčastejšie formy sociálneho vylúčenia obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít sú považované ekonomické vylúčenie (vylúčenie zo životného štandardu a životných šancí obvyklých v spoločnosti či v danej skupine, pričom východiskom môže byť napríklad postavenie jednotlivcov na trhu práce, úroveň spotreby a veľkosti príjmu, majetok, štandard bývania a pod), kultúrne vylúčenie (nemožnosť zdieľať kultúrny kapitál, vzdelanosť a kultúru spoločnosti), symbolické vylúčenie (často spojené so stigmatizáciou jedincov a skupín vnímaných ako odlišné, existencie predsudkov či stereotypov) a priestorové vylúčenie (koncentrácia vylúčených jednotlivcov a sociálnych skupín v určitých geografických priestoroch).

Bratislavský kraj sa na geografickom rozmiestnení obcí s rómskou komunitou, v porovnaní s ostatnými kraji Slovenska, podieľa iba marginálne. Podľa najaktuálnejších údajov v 19 obciach žije v koncentrovaných osídleniach spolu 6 957 Rómov (podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2013 to bolo 14 142 Rómov, rozdiel je spôsobený odlišnou metodikou). Percentuálne zastúpenie Rómov v obciach sa pohybuje od 1 % (v Pezinku) po 30 % (v Plaveckom Štvrtku). V Bratislavskom kraji je identifikovaných 20 koncentrácií, pričom 1 je mimo obce, 12 sa nachádza na okraji obcí a 7 vo vnútri obce. V 12 obciach žijú Rómovia integrované s majoritným obyvateľstvom. Najvypuklejší problém s marginalizovanou rómskou komunitou je v obci Plavecký Štvrtok, kde však problémom nie je ani tak vysoká nezamestnanosť, ako skôr existencia periodicky sa opakujúcich konfliktov spôsobených niektorými jednotlivcami z jednotlivých širších rodín, ktorých vzájomné vzťahy sú výrazne narušené.

Tabuľka 22 Odhadovaný počet Rómov v BSK v rôznych typoch koncentrácií a ich podiel na počte odhadovaných Rómov v kraji

Rómovia bývalí integrované		Rómovia žijúci v osídleniach vo vnútri obce		Rómovia žijúci v osídleniach na okraji obce		Rómovia žijúci v osídleniach mimo obce	
Spolu	%	Spolu	%	Spolu	%	Spolu	%
3 626	52,12	910	13,08	2354	33,83	67	0,96

Zdroj: Atlas rómskych komunít na Slovensku 2019 (in: Konceptcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030)

Dôležitým ukazovateľom pre sledovanie úrovne životných podmienok je dostupnosť a využívanie inžinierskych sietí. V prvom rade ide o dostupnosť a využívanie rozvodov elektrickej energie, verejného vodovodu, verejnej kanalizácie a plynu.

Úplné pokrytie verejným vodovodom má 17 z 19 obcí. V Bratislavskom kraji je evidovaná jediná jedna obec, ktorá nemá vôbec infraštruktúru verejného vodovodu, Plavecký Štvrtok. Obec Malé Leváre je vodovodom pokrytá čiastočne (40 %), v týchto dvoch obciach obyvatelia využívajú vlastnú studňu. Dostupnosť kanalizácie v sledovaných obciach je nasledovná: 4 obce (Jablonové, Kuchyňa, Pernek a Záhorská Ves) nemajú pripojenie na kanalizáciu. Zvyšné obce sú pripojené na kanalizáciu. Veľmi podobná situácia je aj v prípade plynofikácie obcí. V Bratislavskom kraji sú zo sledovaných obcí plne plynofikované všetky obce s výnimkou štyroch (Kuchyňa, Malé Leváre, Plavecký Štvrtok a Studienka). Pripojenie na elektrinu majú všetky obce, 10% obyvateľov obce Plaveckého Štvrtku nemá dostupnú energiu, ide o obyvateľov segregovanej komunity.

Jednou z dôležitých tém diskusie o životných podmienkach Rómov na Slovensku sú otázky spojené s bývaním. Na základe Atlasu sú obydliá v jednotlivých osídleniach delené do dvoch základných kategórií: na obydliá bytového charakteru (bytové domy a v nich byty) a individuálne obydliá (domy, drevenice, chatrče, unimobunky, marigotky a pod.). Samostatnú kategóriu tvoria nebytové a tzv. iné obydliá, slúžiace na bývanie. Na základe uvedených kritérií sa v Bratislavskom kraji nachádza celkovo 641 obydlií, v ktorých podľa odhadov bývalo 3 331 ľudí.

V osídleniach sú najviac zastúpené legálne murované domy, t. j. domy zapísané v katastri nehnuteľností, ktorých počet je 390 a býva v nich až 2 041 ľudí, čo predstavuje 61,27 % všetkých obyvateľov osídlení. Druhým najčastejším typom bývania sú murované domy nezapísané do katastra, ktorých je 199 a podľa odhadov v nich býva 1 077 obyvateľov (32,33 % všetkých obyvateľov osídlení). Často diskutovanou témou, ktorú Atlas 2019 zaznamenal, je politická participácia Rómov na verejnom a politickom živote. V 19 sledovaných samosprávach pracuje 198 poslancov obecných a mestských zastupiteľstiev, z ktorých sú podľa odhadov zastúpení Rómovia iba v jednej obci (Dunajská Lužná).

Obce Lozorno, Plavecký Štvrtok a Pezinok disponujú komunitným centrom. V troch obciach (Plavecký Štvrtok, Veľké Leváre a Veľký Biel) je do práce s rómskymi komunitami zapojená aj cirkev.

Z celkového počtu obcí až v 14 sú využívané aktivačné práce, pričom vo všetkých 14 sú do aktivačných prác zapojení aj Rómovia.

Ľudia bez domova

V právnej terminológii sa výraz bezdomovec, ani osoba bez domova nepoužíva. Zákon o sociálnych službách (§25 – §28 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov) definuje ľudí bez domova ako fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorou je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb alebo z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania. Tento zákon v tretej hlave definuje sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb.

Zákon o pomoci v hmotnej núdzi (zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) používa výraz „občan v hmotnej núdzi“, pričom hmotná núdza je definovaná ako stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Základné životné podmienky podľa zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie.

Odborná literatúra hovorí v súvislosti s ľuďmi bez domova až o extrémnom vylúčení (Hradecký, Hradecká 1996, 2006). Môžu byť nimi ľudia v rôznych životných situáciách, od tých, ktorí sú bez strechy nad hlavou spiaci na ulici, v parkoch, alebo na iných verejných miestach, až po tých, ktorých bývanie je neisté, alebo nevyhovujúce, napríklad kvôli neplateniu nájomného, prípadne žijúcich v opustených záhradkách, v budovách určených na demoláciu, alebo v núdzovom ubytovaní.

Podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 je v BSK 2 396 ľudí bez domova, z toho 1 289 mužov a 1 107 žien. Ide o tzv. koncept sekundárneho bezdomovectva, ktorý použil Štatistický úrad SR v rámci SODB 2011. Išlo o osoby sčítané v obydli mimo bytového fondu, v hromadnom ubytovacom zariadení dočasného ubytovania (nocľaháreň, domov na pol ceste, útulok, ubytovňa pre ľudí bez domova, zariadenia pre ľudí bez domova), bez prístrešia a vo fiktívnom dome. V malých obciach a mestách BSK bol podiel ľudí bez domova výrazne nižší. Podľa kompletných výsledkov historicky prvého výskumu z roku 2016 je v Bratislave minimálne 2 064 ľudí bez domova, z toho 1 780 je dospelých osôb a 284 detí (Ondrušová et al. 2016). Neoficiálne odhady hovoria však až o 4 000 až 5 000 ľudí bez domova. Podľa neziskovej organizácie Depaul Slovensko, n.o. je z uvedeného počtu len 20 % tých, ktorých ľudia spoznávajú podľa neupraveného vzhľadu, špinavého oblečenia či toho, že sú pod vplyvom alkoholu. Na väčšine, presnejšie 80 percentách týchto ľudí, však nie je možné spoznať, že nemajú domov.

Na základe výsledkov výskumu z roku 2016 takmer polovica z týchto ľudí trpí dlhodobým zdravotným problémom, až 61 % ľudí bez domova čelí exekúciám a viac ako polovica z nich má problém s dlhmi. Najväčší problém s bezdomovectvom má mestská časť Ružinov, kde žije každý piaty sčítaný človek bez domova. Na ulici alebo v nocľahárňach bolo sčítaných spolu 1 310 osôb, z ktorých väčšinu tvorili muži (74 %). Trvalý pobyt v Bratislave uviedlo 61 % týchto ľudí. Najviac ľudí žijúcich v bratislavských nocľahárňach a na ulici je vo veku 50-64 rokov. Najvyššie percento ľudí bez domova bolo zaznamenané práve na ulici alebo v nocľahárňach (64 %), väčšina sčítaných detí bola umiestnená v zariadeniach (92 %), v nocľahárňach a na ulici bolo sčítaných 24 detí (8 %). V čase zaznamenávania priamo na ulici strávilo noc 21 % ľudí. Ľudia bez domova žijú najčastejšie osamote, v ojedinelých prípadoch s partnerom/ partnerkou, s kamarátom či známym. Iné druhy spolužitia sú zriedkavé. Viac ako rok je bez občianskeho preukazu vyše 30 % ľudí bez domova.

Okrem Ružinova, ďalšími mestskými časťami so značným výskytom ľudí bez domova sú Staré Mesto (10 %) a Vrakuňa (11,4 %). Veľká časť ľudí bez domova (takmer 40 %) trpí dlhodobým bezdomovectvom (bez domova je desať a viac rokov). To potvrdzuje, že systém týmto ľuďom neponúka možnosť vymaniť sa z bezdomovectva.

Na území hlavného mesta je zriadených viacero zariadení pre ľudí bez domova. Ich zriaďovateľmi sú hlavné mesto, neziskové organizácie a cirkev. Zároveň v hlavnom meste prostredníctvom mimovládnych organizácií existuje viacero projektov, ktorých cieľom je pomoc ľuďom bez domova. Na území hlavného mesta, kde je najväčšia koncentrácia ľudí bez domova pôsobia viaceré organizácie, ktoré poskytujú rôzne formy pomoci ľuďom bez domova.

- Depaul Slovensko, n.o. - nezisková organizácia zameraná na pomoc ľuďom bez domova. Vo svojich zariadeniach uplatňuje nízkoprahový prístup, čo znamená, že služby sú dostupné všetkým bez žiadnych ďalších podmienok a teda aj ľuďom pod vplyvom alkoholu alebo drog, v zlom zdravotnom stave, psychicky chorým, bez do-kladov, bez finančných prostriedkov, atď. Depaul Slovensko, n.o. poskytuje viaceré sociálne služby:
 - Ošetrovňa sv. Alžbety - v budove Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Nám. 1. mája 1, - poskytuje ošetrovanie a preväzy rán, sprchu, ošatenie, sociálne poradenstvo;
 - Nocľaháreň a Útulok sv. Vincenta de Paul – poskytuje nocľah, stravu, hygienu, šatstvo a sociálne poradenstvo;
 - Útulok a ZOS sv. Lujzy de Marillac – útulok je určený pre chorých ľudí bez domova, pri akútnych stavoch alebo po prepustení z nemocnice do domáceho liečenia. Poskytuje celodennú starostlivosť, ubytovanie, stravu, ošatenie, hygienu, sprevádzanie k lekárom a sociálne poradenstvo. V zariadení sa nesmie požívať alkohol;
 - terénnu prácu bl. Rozálie Rendu,
 - a iné.
- Domov pre každého – občianske združenie na podporu hmotného zaopatrenia ľudí bez domova, ktoré prevádzkuje útulok s kapacitou 140 lôžok, nocľaháreň s kapacitou 40 lôžok a stredisko osobnej hygieny, poskytuje služby hlavne sociálne odkázaným občanom;
- Resoty – resocializačná komunita Antona Srholca, ubytovňa pre ľudí bez domova;
- Vagus – vo svojej činnosti sa zameriava na vytváranie nových a inovatívnych služieb pre ľudí bez domova, prevádzkuje nízkoprahové denné a integračné centrum pre ľudí bez domova;
- Proti prúdu – občianske združenie, s cieľom pomôcť ľuďom bez domova integrovať sa do spoločnosti, pracovať v oblasti prevencie bezdomovectva a pozitívne vplývať na postoje verejnosti voči ľuďom bez domova;
- Domov Sv. Jána z Boha, n. o. – nezisková organizácia pozostávajúca z viacerých pracovísk, prevádzkuje stredisko osobnej hygieny, nízkoprahové denné centrum, integračné centrum, mobilnú ošetrovňu a jedáleň;
- Hľa, človek – neformálne združenie, ktoré funguje na báze dobrovoľníctva, vedie klub, kam môžu ľudia bez domova prísť, zohriať sa, občerstviť, alebo len porozprávať;
- Sant'Egidio – komunita, laické katolícke spoločenstvo, ktoré sa venuje službe chudobným, najmä ľuďom bez domova;
- OZ Stopa – integračné centrum pre ľudí bez domova, so zameraním na rozvoj, edukáciu a začlenenie klientov do spoločnosti pomocou rôznych typov pracovných terapií, špeciálneho sociálneho poradenstva, individuálnych a skupinových sedení;
- Betlehem sv. Matky Terezy – zariadenie len pre ťažko chorých ľudí bez domova;
- Kresťania v meste – občianske združenie, ktoré prostredníctvom dobrovoľníkov zabezpečuje celoročný projekt varenia a výdaja polievok ľuďom bez domova.

Cudzinci

Počet cudzincov na území Slovenska v poslednom období dynamicky rastie. Na území BSK ich počet v roku 2018 dosiahol 38 819 osôb. Väčšina z nich prišla na územie Slovenska so zámerom zlepšenia svojej ekonomickej situácie a cieľom zamestnať sa. Nie všetci však majú rovnaké podmienky pohybu a zamestnávania sa na území SR. Cudzinci – občania EÚ/EHP sa na Slovensku pohybujú a zamestnávajú na základe pravidiel jednotného trhu EÚ (zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Cudzinci – štátni príslušníci tretích krajín (krajín mimo EÚ) potrebujú povolenie na pobyt i na zamestnanie. Práve cudzinci z tejto skupiny sa často stávajú obeťami pracovného vykorisťovania alebo zneužívania zo strany agentúr a zamestnávateľov a sú konfrontovaní s nelegálnym zamestnávaním. Vzhľadom na odlišný jazyk a legislatívu štátu pôvodu cudzincov, je práve u tejto skupiny osôb zvýšený predpoklad nízkeho povedomia o ich právach a povinnostiach v zmysle legislatívy SR, čím sa stávajú zraniteľnejšími vo vzťahu k vymáhaniu svojich práv.

V roku 2018 v BSK pracovalo 28 tisíc cudzincov, z ktorých 39 % pochádzalo z krajín mimo EÚ. Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia osôb, ktoré pochádzajú z krajín mimo EÚ sa v roku 2015 odhadovalo na úrovni 39,1 % – takmer dvojnásobok úrovne rizika v prípade domáceho obyvateľstva (21,6 %).

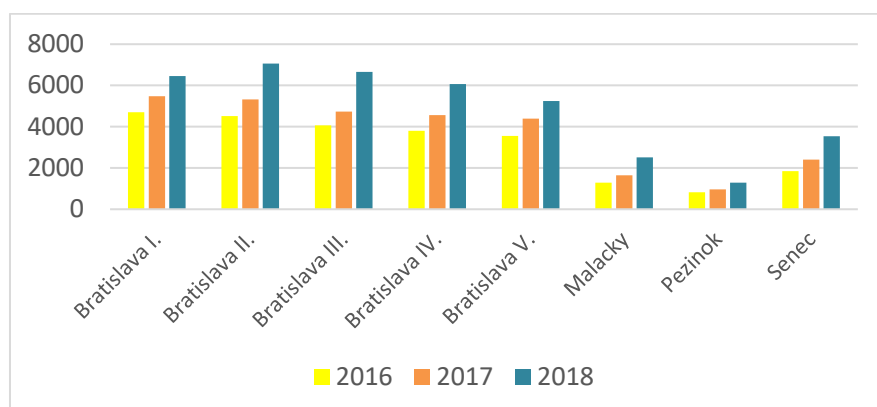
Bratislavský kraj spolu s mestom Bratislava je z hľadiska zahraničnej migrácie najatraktívnejším miestom na Slovensku. Svedčí o tom aj dlhodobý najvyšší počet cudzincov v rámci krajov Slovenska. K 31.12.2010 žilo v Bratislavskom kraji 8 960 cudzincov, čo predstavovalo 39 % všetkých cudzincov evidovaných v tom čase v SR. Odvtedy sledujeme zrýchľujúci sa rast počtu cudzincov na území Slovenska a aj Bratislavského kraja. Do roku 2018 sa ich počet zvýšil viac ako štvornásobne a k 31.12.2018 žilo v Bratislavskom kraji 38 819 cudzincov (33 % všetkých cudzincov žijúcich v SR), čo predstavuje takmer 6 % z celkového počtu obyvateľov Bratislavského kraja (viď tabuľka nižšie).

Z hľadiska evidencie Úradu hraničnej a cudzineckej polície cudzincov rozlišujeme na cudzincov z krajín Európskej únie (EU) a Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), ktorí sa na Slovensku pohybujú a zamestnávajú na základe pravidiel jednotného trhu EU, a na cudzincov z tretích krajín t. j. krajín mimo EU a EHP.

Podiel občanov z krajín mimo EU a EHP bol na celkovom počte cudzincov 58,6 %. Z celkového počtu 22 768 cudzincov ženy tvorili 41,9 % a muži 58,1 %. Výrazná väčšina cudzincov z tretích krajín bola vo vekovej kategórii 17-62 rokov, teda v produktívnom veku a to 84,3 %. Z hľadiska typu pobytu prevládali cudzinci s prechodným pobytom (74 %) a 25,7 % malo trvalý pobyt (Kadlečíková, 2018).

Až 81 % cudzincov z tretích krajín bolo evidovaných v mestských okresoch Bratislavy najviac v okrese Bratislava II, Bratislava III a Bratislava I. Najmenej 3,1 % v okrese Pezinok. Ich najčastejšou krajinou pôvodu boli: Srbsko, Ukrajina, Rusko a Vietnam (PPZ UHCP).

Obrázok 6 Cudzinci s platným pobytom v okresoch Bratislavského kraja v rokoch 2016-2018

Zdroj: PPZ UHCP (in: Konceptia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030)

Podľa štatistiky UPSVaR o zamestnávaní cudzincov, ku koncu roka 2018 pracovalo v Bratislavskom kraji 28 259 cudzincov z čoho 39,2 % bolo štátnych príslušníkov tretích krajín a 60,8 % tvorili občania EÚ/EHP. Až 83 % cudzincov pracovalo v meste Bratislava. Takmer 48 % zamestnaných občanov tretích krajín pracovalo na základe povolenia na zamestnanie a 52 % na základe tzv. informačných kariet. Občania iných EÚ/EHP krajín nepotrebujú pracovné povolenie, sú len evidovaní úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom informačných kariet.

Tabuľka 23 Cudzinci evidovaní na ÚPSVaR v roku 2018

Okres	Cudzinci – štátni príslušníci z tretích krajín			Cudzinci – občania EÚ/EHP	Cudzinci spolu
	spolu	s informačnou kartou	s povolením		
Bratislava I.	1 913	903	1 010	4 083	5 996
Bratislava II.	1 778	1 057	721	4 707	6 485
Bratislava III.	1 019	478	541	2 182	3 201
Bratislava IV.	2 971	1 520	1 451	1 516	4 487
Bratislava V.	920	431	489	2 559	3 479
Malacky	1 390	548	842	1 348	2 738
Pezinok	128	70	58	72	200
Senec	957	300	657	716	1 673

BSK	11 076	5 307	5 769	17 183	28 259
BA mesto	8 601	4 389	4 212	15 047	23 648
vidiecke okresy	2 475	918	1 557	2 136	4 611

Zdroj: ÚPSVaR (in: *Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030*)

Špecifickými ohrozenými skupinami sú osamelí rodičia s deťmi (väčšinou ženy – matky), seniori a cudzinci so zdravotným postihnutím.

Slovenčina pre cudzincov je v BSK v ponuke viacerých jazykových škôl vo forme skupinových alebo individuálnych kurzov. Sú dostupné aj bezplatné jazykové kurzy, ktoré poskytuje MIC. Výučbu slovenčiny zabezpečuje aj Studia Academica Slovaca, Centrum ďalšieho vzdelávania UK a jazyková škola. Kurzy slovenčiny ponúka aj mimovládna organizácia Mareena.

V meste Bratislava pracuje viacero občianskych združení zameraných na integráciu cudzincov a prepájanie domácich obyvateľov a cudzincov. Občianske združenie PUNKT, ktoré organizuje Dobrý trh, ďalej aktivity v rámci Starej tržnice, najmä podujatie Komunitná kuchyňa, Stará jedáleň v Rači, Kalab a podobne, ale aj Festival Fjúžn, ktorý organizuje Nadácia Milana Šimečku. Občianske združenie Mareena, ktoré vzniklo na základe iniciatívy “Kto pomôže?” prevádzkuje komunitné centrum, ktoré vytvára zázemie pre cudzincov žijúcich v Bratislave a prepája ich s domácou populáciou.

V meste pôsobia viaceré organizácie a komunity cudzincov, napríklad vietnamská komunita, Islamská nadácia, afgánska komunita, Africké kultúrne a integračné centrum. Na území kraja sú dostupné aj bezplatné jazykové kurzy, ktoré poskytuje Migračné informačné centrum-Medzinárodná organizácia pre migráciu IOM (MIC). MIC na území BSK od roku 2006 poskytuje cudzincom z krajín mimo EÚ komplexné služby v oblasti právneho, sociálneho a pracovného poradenstva, ďalšieho vzdelávania, inklúzie na trh práce a podpory komunitného života cudzincov.

Samostatnou kapitolou je vzdelávanie detí a mladých ľudí. Podľa školskej štatistiky bolo v školskom roku 2017/2018 do materských, základných a stredných škôl v Bratislave zapísaných 1 593 detí cudzincov (Centrum vedecko-technických informácií). Situácia v oblasti vzdelávania detí cudzincov na základných školách už niekoľko rokov stagnuje, školy nie sú pripravené na vzdelávanie cudzincov, neexistujú žiadne podporné opatrenia. Jedným z opatrení, ktoré by napomohlo pri vzdelávaní detí cudzincov, je väčšia prítomnosť pedagogických asistentov v školách, tých je však v súčasnosti nedostatok. Problémom je aj nedostatočná príprava pedagógov pre výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka.

Čo sa týka sociálnych služieb, cudzinci často nedisponujú informáciami o jednotlivých službách na úrovni samosprávy v inom ako slovenskom jazyku. Okrem jazykovej bariéry tiež absentujú sociálne služby zamerané na zraniteľné skupiny cudzincov.

V Bratislave nie sú mestské nájomné byty, štartovacie nájomné byty alebo iné dostupné nájomné bývanie, o ktoré by sa mohli uchádzať aj prichádzajúci cudzinci. Cudzinci sa často stretávajú s diskrimináciou pri hľadaní bývania.

Chudobní pracujúci

Nezanedbateľnou skupinou ohrozenou sociálnym vylúčením je skupina pracujúcich chudobných. Hoci sa v Bratislavskom kraji nachádza pod hranicou chudoby najmenší podiel obyvateľov (4,3 % domácností na základe EU SILC 2019), v porovnaní s inými regiónmi tí, čo sú chudobní sa nachádzajú hlboko pod hranicou chudoby. Na základe EU SILC 2018 uvádza ťažkosti pri platení zvyčajných výdavkov v Bratislavskom kraji až 59 % domácností. Až 82,1 % domácností v kraji uvádza, že platiť celkové náklady na bývanie domácnosť zaťažujú. Splácať pôžičky, leasing, nákup na splátky zaťažuje až 90,8 % domácností, pričom 50,5 % zaťažuje veľmi, čo je najvyššia hodnota na Slovensku (priemer je 42,2 % domácností).

Jednou z možných príčin nízkych miezd a následného vyššieho rizika chudoby pracujúcich môže byť aj vysoký podiel odvetví (ubytovacie a stravovacie služby, administratívne a podporné činnosti, vzdelávanie a pod.), ktoré zamestnancom poskytujú možnosť zarobiť len o niečo vyššie ako minimálnu mzdu.

Dôležitá je aj veľkosť a štruktúra domácnosti. Osoba, ktorá pracuje, sa môže stať chudobnou v podstate dvojakým spôsobom: buď má veľmi nízku mzdu (ktorú dostatočne nedoplní iný príjem/finančné transfery), alebo má postačujúci príjem, ale zloženie domácnosti ho posúva pod hranicu chudoby. Ohrozené sú napríklad jednorodičovské domácnosti, pracujúci na vybraných pracovných pozíciách v školstve, zdravotníctve, sociálnych, ubytovacích a stravovacích službách. Podľa stránky

platy.sk sú v Bratislavskom kraji pozície s najnižším platom: školník (539 €), upratovačka (664 €), vrátnik, informátor (698 €), sanitár (706 €), vodič sanitky (744 €), pomocný pracovník (748 €), opatrovateľ, osobný asistent (748 €), knihovník (756 €), vedúca školskej jedálne (771 €), opatrovateľ seniorov (772 €), pomocný kuchár (782 €).

V Bratislavskom kraji sú lepšie predpoklady čeliť riziku nezamestnanosti vďaka pracovným príležitostiam ako v iných regiónoch Slovenska. Skupina nezamestnaných nepredstavuje v regióne najohrozenejšiu kategóriu. Oveľa závažnejšou je skupina pracujúcich chudobných. Okrem nízkeho príjmu, je dôvodom aj nepravidelné zamestnanie (zamestnanci agentúr), alebo práca na čiastočný pracovný úväzok. Navyše, Bratislavský kraj a najmä hlavné mesto predstavuje miesto s vysokými životnými nákladmi, kde najmä vysoké ceny nehnuteľností spôsobujú, že množstvo obyvateľov kraja je zadlžených vysokými hypotékami. Následným problémom je, že chudobné obyvateľstvo má tiež často nevýhodnejšie podmienky v bankách, ťažší prístup k hypotékam.

Dlhodobo nezamestnaní

Vo všeobecnosti patria dlhodobo nezamestnaní k obyvateľom ohrozeným sociálnym vylúčením, najmä v kontexte chudoby a limitovaným príjmom. Dlhodobá nezamestnanosť vo všeobecnosti najviac postihuje nepružnú pracovnú silu, osoby s nízkymi príjmami, nekvalifikovanú pracovnú silu, osoby s kumulovanými osobnými a sociálnymi hendikepmi, príslušníkov etnických skupín, obyvateľov vidieckych oblastí, občanov so zdravotným postihnutím, ako aj občanov z opačných pólů vekového spektra, t. j. ľudí nad 50 rokov. V BSK dlhodobo nezamestnaní, ktorých je v súčasnosti evidovaných 1 963 UoZ nepredstavujú v kontexte sociálnej inklúzie závažný problém.

Osoby s drogovou závislosťou

Problematika drogovej závislosti je dlhodobým problémom BSK, ktorý počtom liečených užívateľov drog vysoko prevyšuje priemer Slovenska. V ústavných zdravotníckych zariadeniach sa v roku 2018 z dôvodu užívania nezákonných drog liečilo 3 038 osôb, z ktorých 908 bolo s trvalým pobytom v BSK (čo predstavuje takmer 1/3 všetkých osôb). Medzi liečenými až trojnásobne prevažovali muži, užívatelia heroínu a stimulačných látok a tí, ktorí si drogu aplikovali injekčne. Najpočetnejšie zastúpenie mali liečené osoby vo vekových kategóriách 25 – 35 rokov (33 %) a 35 – 45 rokov (42 %). Sociálno-ekonomické ukazovatele naznačujú, že podľa pracovného stavu boli zo závislosti liečení predovšetkým nezamestnaní a závislí od inej osoby (46,2 %), podľa rodinného stavu slobodní užívatelia (83,1 %) a podľa spôsobu života žijúci s pôvodnou rodinou (36,6 %). Podľa vzdelania išlo hlavne o mužov so stredným vzdelaním bez maturity (35,0 %) a ženy s ukončeným základným vzdelaním (37,9 %) (NCZI, 2018).

Napriek tomu, že z drogovej závislosti sa lieči čoraz viac užívateľov drog, z výskumov vyplýva, že ich vek klesá. Viaceré prieskumy odhalili, že s alkoholom a tabakom sa stretávajú už 10-ročné deti a skúsenosti s nelegálnymi drogami majú žiaci posledných ročníkov základných škôl, respektíve študenti prvých ročníkov stredných škôl. Na území kraja sa v roku 2018 liečilo z drogovej závislosti až 58 detí vo veku do 19 rokov.

Z celospoločenského pohľadu možno práve deti, žiakov a študentov základných a stredných škôl považovať za najrizikovejšiu skupinu vo vzťahu k drogám. Sú ovplyvniteľné rôznymi skupinami osôb v okolí, ktoré ich môžu naviesť na užívanie drog. Liečbou drogovo závislých sa zaoberajú špecializované zdravotnícke zariadenia.

Pri riešení problému drogovej závislosti je dôležitým prvkom prevencia vo forme informovanosti a edukácie nielen žiakov, ale aj rodičov a učiteľov.

Medzi organizácie poskytujúce sociálne služby resp. opatrenia sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately, pre túto cieľovú skupinu patria, napr. Odyseus, Prima, Viera reštart, a pod.

Sociálna inklúzia a bývanie

V spoločnosti vždy existujú určité skupiny obyvateľstva, ktoré si nedokážu, alebo len s problémami dokážu zabezpečiť zodpovedajúce bývanie vlastnými silami. Vždy ide o sociálne najslabšie vrstvy obyvateľstva. Z tohto pohľadu sa sociálna pomoc dotýka mladých rodín s malými deťmi, občanov v dôchodkovom veku, ľudí so zdravotnými ťažkosťami, hendikepovaných ľudí ale aj nízkopríjmových pracujúcich. Okrem toho je táto pomoc zameraná tiež na špecifické skupiny obyvateľstva, ako sú cudzinci, ľudia bez domova a pod. Toto znevýhodnené postavenie v spoločnosti môže byť prechodného

charakteru a súvisí napr. s určitými fázami životného a rodinného cyklu, so zdravotným hendikepom, ale na druhej strane môže mať aj trvalý charakter.

V BSK sa priemerne ročne dokončuje približne 5 000 nových bytov (30 % všetkých nových bytov). V roku 2019 sa cena za 1 m² nehnuteľnosti pohybovala okolo 2 000 €, čo je oproti roku 2015 nárast o takmer 400 €. Záujem bol hlavne o menšie byty. Priemerná plocha dokončených bytov bola 65 m². Napriek tomu, že v BSK príjmy domácností sú v rámci Slovenska najvyššie, môžeme tu hovoriť o najhoršej cenovej dostupnosti bývania.

Obyvateľ BSK si v roku 2018 mohol na základe priemerného disponibilného ekvivalentného príjmu domácnosti mesačne kúpiť 0,43 m² nehnuteľnosti, čo by v prípade kúpy bytu s rozlohou 65 m² znamenalo odloženie až 147 mesačných príjmov. Pre porovnanie, obyvateľ Nitrianskeho kraja si z priemerného mesačného príjmu môže dovoliť takmer 2-násobok metrážnej plochy (0,93 m²), čo v praxi znamená odloženie 79 mesačných príjmov. V porovnaní s Košickým krajom je cena 1 m² nehnuteľnosti takmer 2-násobná, čo výrazne sťažuje obyvateľom BSK zabezpečiť si vlastné bývanie.

Tabuľka 24 Počet všetkých dokončených bytov v okresoch BSK

územie	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Okres Bratislava I	143	350	87	748	147	86	120	103	366
Okres Bratislava II	440	417	293	834	354	157	327	1 038	762
Okres Bratislava III	1 025	676	513	338	536	274	1 491	286	746
Okres Bratislava IV	611	411	643	309	320	455	485	254	1 189
Okres Bratislava V	552	940	416	165	329	597	493	87	179
Okres Malacky	694	535	520	604	537	386	500	444	418
Okres Pezinok	743	657	536	516	486	670	356	567	440
Okres Senec	1 770	1 651	1 540	1 232	882	943	798	849	1 122
BSK	5 978	5 637	4 548	4 746	3 591	3 568	4 570	3 628	5 222
Slovenská republika	19 071	16 946	15 672	15 471	14 985	15 100	15 255	14 608	17 076

Zdroj: ŠÚ SR (in: Konceptia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030)

Tabuľka 25 Cena za 1 m² obytnej plochy (v €) v krajoch SR

Rok	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE	SK
2015	1 693	830	633	556	753	712	745	946	1 240
2016	1 790	863	653	587	812	714	784	932	1 301
2017	1 896	936	740	663	864	745	833	1 015	1 388
2018	1 973	1 060	786	748	936	777	875	1 071	1 464
2Q 2019	2 072	1 146	948	857	1 099	843	1 025	1 016	1 556

Zdroj: <https://reality.etrend.sk/reality-grafy/ceny-bytov-a-domov-na-slovensku.html> (in: Konceptia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja 2020-2030)

Aktuálne poznatky v oblasti sociálnej inklúzie

V súčasnosti pozorujeme zmenu paradigmy smerom k zabezpečovaniu dostupného a štandardného bývania pre všetkých a poskytovania sociálnej podpory (soc. práce) šitej na mieru domácnostiam. Táto paradigmatická zmena je prepojená na zistenia spojené s potrebou predchádzať segregácii, zabezpečovať dobrý zdravotný stav, vzdelávacie možnosti pre deti a pod. (viď rozsiahle publikácie venované bývaniu - Inštitút pre výskum práce a rodiny). Aktuálnou výzvou je potreba zabezpečiť efektívnu prevenciu straty bývania a zabezpečiť verejné politiky postavené na dostupnom bývaní pri zabezpečovaní sociálneho mixu.

Zhrnutie a dôsledky

Sociálne vylúčenie detí býva spájané najmä so sociálnym statusom ich rodiny, s jej veľkosťou a postavením vo vnútri rodiny.

K najvýznamnejším problémom sociálnej inklúzie detí a mládeže patria: nedostatok finančných prostriedkov na personálne a materiálno-technické zabezpečenie efektívneho inkluzívneho vzdelávania, nedostatočné personálne zabezpečenie inkluzívnych tímov, predovšetkým na pracovných pozíciách pedagogický asistent, špeciálnych a sociálnych pedagógov, školských psychológov, liečebných pedagógov, logopédov, výchovných a kariérnych poradcov, pedagogických a ostatných pracovníkov pre prácu so žiakmi so ŠVVP, nedostatočné odborné znalosti a kompetencie učiteľov a pedagogických pracovníkov, asistentov a ostatných členov tímov v oblasti inkluzívneho vzdelávania, nedostatočné materiálno-technické vybavenie priestorov škôl pre inkluzívne vzdelávanie, vysoký počet hodín priamej vyučovacej povinnosti pre osoby, ktoré zabezpečujú vzdelávací proces so žiakmi so ŠVVP, málo efektívny výkon pedagogického procesu počas vyučovacích hodín v triedach so žiakmi so ŠVVP, nesúhlas viacerých rodičov detí/žakov bez ŠVVP s inkluzívnym vzdelávaním v triede/škole, ktorú navštevuje ich dieťa, slabá a málo efektívna spolupráca škôl s rodičmi a poradenskými centrami, ktorých kapacita nezodpovedá reálnym potrebám. Z uvedeného dôvodu školy deklarovali potrebu vzniku a činnosti nového regionálneho subjektu so zameraním na spoluprácu so školami a rodičmi žakov so ŠVPP, nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania zo strany samosprávy, niektoré školy sa nestotožňujú s myšlienkou inkluzívneho vzdelávania a vyjadrili zamietavý postoj s jeho zavádzaním, nedostatočná kapacita dostupnosť MŠ, nízka zaškolenosť detí predškolského veku, nesúlad stredného odborného vzdelávania s potrebami praxe, nedostatočná podpora zariadení pre voľnočasové aktivity detí a mládeže a absencia identifikácie potrieb detí a mládeže a programovej podpory rozvoja mládeže a športu.

Bratislavský kraj, spolu s hl. m. SR Bratislavou, je z hľadiska zahraničnej migrácie najatraktívnejším miestom na Slovensku, dlhodobo najvyšší počet cudzincov v rámci krajov Slovenska (počet cudzincov od roku 2010 narástol viac ako štvornásobne, k 31.12.2018 žilo v BSK 38 819 cudzincov (33 % všetkých cudzincov žijúcich v SR). **K najvýznamnejším problémom sociálnej inklúzie cudzincov patria:** jazyková a kultúrna bariéra, nedostatok informácií v inom ako slovenskom jazyku, nízke právne povedomie o fungovaní verejnej správy v SR, nerovnaký prístup pri získavaní bývania, problémový prístup k vzdelávaniu a zdravotnej a sociálnej starostlivosti a nedôvera vo verejné inštitúcie, nedostatok skúseností samospráv s prácou s cudzincami.

V 22 obciach Bratislavského kraja žije 14 476 Rómov, s najvyšším podielom na počte obyvateľov v Plaveckom Štvrtku (30 %), Lozorne (19,8 %), Malých Levároch (16,1 %), Vysokej pri Morave (15 %), Zohore (11 %) a Záhorskej Vsi (10 %), identifikovaných je 24 koncentrácií, z nich 2 mimo, 15 na okraji a 7 vo vnútri obce a žije v nich 6 016 Rómov. **K najvýznamnejším problémom sociálnej inklúzie Rómov patria:** segregácia, viacnásobné sociálne vylúčenie, koncentrácia chudoby a nedostatočný prístup k službám.

Špecifickým problém v Bratislavskom kraji sú **pracujúci chudobní**. Napriek tomu, že Bratislavský kraj je „najbohatším“ regiónom SR (podľa tvorby HDP aj platov) evidujeme na území kraja **vysokú zadlženosť obyvateľstva** (na 1 000 obyv. pripadalo 78,6 exekúcií, čo je viac ako dvojnásobok počtu exekúcií na 1 000 obyv. Prešovského kraja). **Najvýznamnejšie identifikované problémy v rámci ohrozenia chudobou** sú mzdové a príjmové nerovnosti v kontexte nadpriemerných výdavkov domácností, nadpriemerné výdavky domácností, najmä v súvislosti s cenami nehnuteľností.

Z hľadiska dostupnosti bývania evidujeme v Bratislavskom kraji najhoršiu cenovú dostupnosť na Slovensku. Na území kraja sa priemerne ročne dokončuje 5 000 nových bytov, výstavba a obstarávanie obecných nájomných bytov má od roku 2010 klesajúcu tendenciu.

Najvýznamnejšie identifikované problémy v rámci dostupnosti bývania sú: rast nadobúdacích cien nehnuteľností – vysoká zadlženosť, vysoké ceny trhového nájomného – nedostatok obecných nájomných bytov, nedostatok cenovo dostupného bývania, neexistujúca evidencia nájomných bytov, nedostatočná kapacita zariadení pre ľudí bez domova, osobitne so zdravotným postihnutím.

Podľa výsledkov výskumu z roku 2016 je v Bratislave minimálne 2 064 **ľudí bez domova**, z toho 1 780 dospelých osôb a 284 detí, odhady mimovládnych organizácií, ktoré poskytujú sociálne služby ľuďom bez domova v Bratislave hovoria však až o 4 000 až 5 000 ľuďoch bez domova. Takmer 50 % ľudí bez domova trpí dlhodobým zdravotným problémom, až 61 % z nich čelí exekúciám a viac ako polovica má problém s dlhmi.

Na území kraja pozorujeme demografické starnutie obyvateľstva, t. j. znižovanie podielu produktívneho obyvateľstva a nárast počtu obyvateľov vo veku 65 a viac rokov. Podľa **Prognózy vývoja vekovej štruktúry do roku 2035** počet obyvateľov vo veku 65 a viac rokov môže dosiahnuť v priemere až 25 % (okres BA I až 30 %), výrazne narastie aj podiel obyvateľov nad

80 rokov, ktorý bude predstavovať viac ako 10 % a výraznejšie poklesne podiel obyvateľov vo veku 0 – 14 rokov, zo súčasných 17,2 % na 11 %. Súvisiacim problémom bude aj rastúci dopyt po službách v oblasti sociálnej starostlivosti a zdravotníctva.

Najvýznamnejšie identifikované problémy spojené so starnutím obyvateľstva sú: nedostatočná kapacita poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb, preferencia sociálnych služieb pobytovou formou pred terénnou a ambulantnou formou, nedostatok sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím, hlavne v oblasti duševného zdravia, nízka ponuka služieb, nerovnomerné rozloženie sociálnych služieb a ich koncentrácia do miest, nedokonalý systém evidencie žiadateľov odkázaných na sociálnu službu v zariadeniach poskytujúcich sociálne služby pobytovou formou v duplicitnej evidencii žiadateľov, neexistujúca prepojenosť informácií medzi poskytovateľmi sociálnych služieb a nedostatok odborných pracovníkov v sociálnych službách – nízka motivácia pracovať v sociálnych službách, podpora aktívneho starnutia a podporu neformálnych opatrovateľov, chýbajúca dlhodobá zdravotno-sociálna starostlivosť.

B.2.4 Ekonomika a hospodárstvo

Hrubý domáci produkt

Hrubý domáci produkt (HDP) je v súčasnosti na úrovni EÚ považovaný za kľúčový ukazovateľ pre meranie vyspelosti štátov či regiónov resp. na skúmanie konvergencie medzi štátmi/regionmi a vo všeobecnosti je považovaný za jeden z hlavných ukazovateľov úspechu. HDP je zároveň hlavným indikátorom, ktorý ovplyvňuje výšku alokácie v rámci kohéznej politiky EÚ (nižšia miera pomoci a vyššie spolufinancovanie). Tento stav zostane s veľkou pravdepodobnosťou zachovaný aj v budúcom programovom období 2021-2027.

BSK dlhodobo figuruje medzi 10 najrozvinutejšími regiónmi EÚ podľa metodiky Eurostatu, ktorej hlavným a rozhodujúcim indikátorom je HDP na obyv. v parite kúpnej sily. Podľa výsledkov Eurostatu za rok 2018 bol BSK klasifikovaný ako 10. najrozvinutejší región s HDP na úrovni 179 % priemeru EÚ. Celkovo sa Bratislavský kraj podieľa 1/3 na tvorbe HDP Slovenska. Vysoká úroveň HDP je charakteristická pre väčšinu hl. miest a ich širšie regióny v krajinách EÚ. Uvedené je spôsobené aj lokalizáciou sídel významných subjektov hospodárstva práve na území týchto regiónov, resp. na území hlavného mesta.

Bratislavský kraj má podľa súčasných pravidiel Kohéznej politiky EÚ nárok na finančnú podporu z fondov EÚ. Keďže sa však zaraďuje medzi najvyspelejšie regióny v rámci celej európskej dvadsaťosmičky, objem financií, na ktoré môže reálne dosiahnuť, je výrazne nižší ako u ostatných krajov. Môže za to spôsob, akým sa jednotlivé európske regióny rozdeľujú do troch hlavných kategórií, na základe ktorých sa rozdeľujú „eurofondy“. Suverénne najviac peňazí v aktuálnom programovom období smeruje do „menej rozvinutých regiónov“, ktorých HDP je menšie ako 75 percent priemeru EÚ. V tejto kategórii sa nachádza až sedem z ôsmich slovenských krajov. HDP Bratislavského kraja vysoko presahuje 90 percent priemeru EÚ, čo je podmienka pre zaradenie do skupiny takzvaných rozvinutejších regiónov. Do nich putuje len zhruba 20 percent všetkých prostriedkov z politiky súdržnosti.

Vôbec najbohatším regiónom ostáva vnútorný Londýn s 626 % HDP na obyvateľa z európskeho priemeru. Za ním nasleduje Luxemburg (253 %), Southern (Írsko) (220 %) a Hamburg (202 %). Pre porovnanie, zvyšné tri slovenské NUTS II regióny výrazne zaostávajú za Bratislavským regiónom. Západné Slovensko dosahuje úroveň 70 %, Stredné Slovensko 61 % a Východné Slovensko len 54 % priemeru EU28.

Existuje niekoľko hlavných dôvodov spôsobujúcich skreslenie štatistík a vysokú úroveň HDP v regióne:

- Vysoký počet obyvateľov, ktorí v Bratislave žijú a pracujú, čím sa podieľajú aj na tvorbe HDP, avšak sú registrovaní v iných regiónoch SR, resp. do Bratislavy denne dochádzajú. Podľa odhadov sa môže jednať až o tretinu obyvateľov. Tým je produktivita práce v regióne tak značne nadhodnotená, nakoľko títo obyvatelia vytvárajú HDP v BSK na úkor regiónov, v ktorých majú oficiálny pobyt.
- Koncentrácia centrál podnikov v Bratislave s pôsobnosťou aj v iných regiónoch SR. Pridaná hodnota vytvorená v iných regiónoch SR sa tak započítava do štatistík BSK.
- Nezohľadnenie parity kúpnej sily, resp. cenových rozdielov v regiónoch. Pre reálnejšiu interpretáciu HDP je potrebné zohľadniť rôzne cenové úrovne v regiónoch. V prípade BSK sú priemerné ceny za služby či nehnuteľnosti výrazne vyššie ako v iných regiónoch. Eurostat pri výpočte HDP však nezohľadňuje tieto cenové rozdiely, ale využíva sa celonárodný koeficient parity kúpnej sily. Tým sa umelo navyšuje kúpna sila obyvateľov BSK.

Aj v rámci Slovenska patrí Bratislavský región k najbohatším z hľadiska výšky HDP na obyvateľa (rok 2018). Hoci v ostatných rokoch pozorujeme mierny pokles oproti roku 2015, stále je jeho úroveň viac ako dvojnásobná oproti druhému najproduktívnejšiemu, Trnavskému regiónu. V porovnaní s Prešovským krajom, ktorý vykazuje najnižšiu hodnotu HDP/obyv. je tento rozdiel dokonca 4-násobný.

Tabuľka 26 Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa v bežných cenách meraný paritou kúpnej sily

územie	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bratislavský kraj	49 748,295	51 328,59379	54 202,683	54 011,044	53 778,833	52 317,907
Trnavský kraj	22 182,131	23 798,57259	23 871,504	24 509,655	24 829,359	24 137,529
Trenčiansky kraj	17 514,978	18 434,37111	19 351,712	19 203,749	18 946,738	18 512,237

Nitriansky kraj	17 678,628	18 514,37906	18 971,477	19 416,806	19 992,252	18 548,513
Žilinský kraj	17 176,830	18 327,6173	19 405,023	19 384,089	19 509,751	18 965,907
Banskobystrický kraj	14 607,377	15 157,29183	16 244,686	16 406,389	16 862,739	16 252,260
Prešovský kraj	11 835,745	12 594,37596	13 357,536	13 629,564	13 681,759	13 994,933
Košický kraj	15 738,460	16 713,29376	17 952,555	17 631,794	19 009,603	17 988,419
Slovenská republika	20 165,785	21 225,43527	22 332,970	22 477,460	22 860,009	22 193,779

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2020

Index sociálneho rozvoja (SPI)

Pri hodnotení vyspelosti regiónu, či krajiny sa v poslednom čase dostáva do popredia aj agregované indexy, ktoré okrem tzv. „tvrdých“ štatistických dát využívajú aj ukazovatele vyjadrujúce subjektívne vnímanie jednotlivých aspektov a faktorov ovplyvňujúcich kvalitu života.

Jednou z iniciatív, ktorá sa snaží zhodnotiť komplexnú situáciu v oblasti rozvoja spoločnosti je aj hodnotenie prostredníctvom tzv. indexu sociálneho rozvoja (SPI). Jedná sa o nástroj, ktorý dokáže porovnávať úroveň rozvoja krajín, či regiónov navzájom. Index sa zameriava výlučne na sociálne a environmentálne indikátory a ekonomické ukazovatele v ňom zámerne absentujú. SPI následne výsledky v rámci týchto ukazovateľov dáva do kontrastu k úrovni HDP. Primárnym cieľom EU-SPI je pomôcť regiónom adresnejšie definovať svoje priority v rámci regionálneho plánovania a tvorby politik a identifikovať partnerov v rôznych štádiách hospodárskeho rozvoja, za účelom výmeny skúsenosti a nastavovania rozvojových priorít. SPI zároveň predstavuje dôležitý prínos do diskusie v rámci iniciatívy „beyond GDP“ („nad rámec hrubého domáceho produktu - HDP“), ktorá sa usiluje hľadať alternatívne prístupy k meraniu vyspelosti regiónov, ktoré by nezohľadňovali len HDP ako jediný indikátor.

Index sociálneho rozvoja zaviedla americká nezisková organizácia Social Progress Imperative pre definovanie úrovne sociálneho rozvoja krajín a regiónov na základe súboru 50 indikátorov. Index predstavuje možnosť, ako doplniť existujúce štatistické spôsoby (HDP, nezamestnanosť a pod.) k meraniu vyspelosti regiónov (podrobnejšie aj v rámci kapitoly **B10 Benchmarking metropolitných regiónov**).

Tvorba hrubej pridanej hodnoty v bežných cenách je z regionálneho pohľadu úrovne NUTS 3 dominanciou Bratislavského kraja, ktorý z pomedzi ôsmich samosprávnych krajov vytváral v roku 2017 takmer 28% národnej hrubej pridanej hodnoty. Za ostatných päť rokov môžeme v Bratislavskom kraji, podobne ako vo všetkých krajoch SR, sledovať stabilný nárast tohto ukazovateľa.

Z pohľadu odvetvového členenia sa najviac na tvorbe hrubej pridanej hodnoty podieľa odvetvie obchodu, dopravy, ubytovania a stravovania spolu s odvetvím ťažba, priemysel, elektrina, plyn, voda, odpady.

Tabuľka 27 Vývoj regionálnej hrubej pridanej hodnoty v bežných cenách v miliónoch EUR

územie	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bratislavský kraj	18 940,368	19 120,993	20 116,751	20 716,842	21 372,567	22 832,589
Trnavský kraj	7 643,466	7 958,186	7 873,467	8 263,329	8 574,611	9 050,203
Trenčiansky kraj	6 421,859	6 536,296	6 741,085	6 808,917	6 847,706	7 231,071
Nitriansky kraj	7 517,981	7 607,117	7 650,868	7 962,338	8 352,325	8 369,006
Žilinský kraj	7 333,690	7 581,353	7 902,600	8 053,324	8 285,250	8 728,000
Banskobystrický kraj	5 941,937	5 958,001	6 268,227	6 437,786	6 743,373	7 022,947
Prešovský kraj	5 989,465	6 183,225	6 463,196	6 735,828	6 922,831	7 682,064
Košický kraj	7 733,146	7 962,234	8 429,992	8 457,831	9 331,791	9 579,034
Slovenská republika	67 521,912	68 907,405	71 446,186	73 436,195	76 430,454	80 494,914

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2020

Na tvorbe hrubej pridanej hodnoty sa v Bratislavskom kraji v najväčšej miere podieľa obchod, doprava ubytovanie a stravovanie. Druhým najvýznamnejším prvkom je priemysel. Veľmi nízku pridanú hodnotu produkuje poľnohospodárstvo.

Tabuľka 28 Hrubá pridaná hodnota Bratislavského samosprávneho kraja podľa ekonomických činností v bežných cenách v miliónoch EUR v roku 2018

odvetvie	SR		BSK	
Ekonomická činnosť	mil. €	%	mil. €	%
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	2 119,877	2,63%	215,688	0,94%
Ťažba, priemysel, elektrina, plyn, voda, odpady	20 661,030	25,67%	3 770,522	16,51%
Priemyselná výroba	17 653,486	21,93%	3 400,130	14,89%
Stavebníctvo	6 374,748	7,92%	1 085,913	4,76%
Obchod, doprava, ubytovanie, stravovanie	15 684,991	19,49%	5 429,660	23,78%
Informácie a komunikácia	3 786,205	4,70%	1 252,743	5,49%
Finančné a poisťovacie činnosti	2 508,016	3,12%	1 460,695	6,40%
Činnosti v oblasti nehnuteľností	7 902,130	9,82%	2 961,986	12,97%
Vedecké a technické činnosti, administratíva	8 166,850	10,15%	2 876,914	12,60%
Verejná správa, vzdelávanie, zdravotníctvo	11 626,460	14,44%	3 056,179	13,39%
Umenie, zábava, domácnosti, ostatné činnosti	1 664,607	2,07%	722,289	3,16%
Spolu	80 494,914	100,00%	22 832,589	100,00%

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2020

Pozn.: Podľa klasifikácie SKNACE Rev. 2

Import

Do Slovenskej republiky boli v roku 2018 dovezené komodity o hodnote 77 326 mil. EUR pri medziročnom náraste o takmer 8 %.

Z tovarového hľadiska medziročne najviac, o 1 961,3 mil. EUR, vzrástol dovoz tovarov z kategórie stroje, prístroje, el. zariadenia, prístroje na záznam a reprodukcie obrazu a zvuku. Významne vzrástol aj dovoz tovarov z kategórie vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia, celkom o 1 918,3 mil. EUR, nerastných výrobkov o 672,3 mil. EUR, základných kovov a výrobkov zo základných kovov o 543,5 mil. EUR a rôznych priemyselných výrobkov o 328,2 mil. EUR.

Najviac klesol dovoz tovarov a produktov z kategórie prístroje optické, fotograf., meracie, lekárske; hodiny a hodinky; hudobné nástroje a to o 391,1 mil. EUR. Klesol aj dovoz textílií a textilných výrobkov o hodnotu 50,3 mil. EUR, živočíšnych a rastlinných tukov, olejov, voskov o 14 mil. EUR a produktov z kategórie surové kože, kožky, usne, kožušiny a výrobky z nich o 11,3 mil. EUR.

Najväčšie zastúpenie na dovoze do Slovenskej republiky z pohľadu krajín majú Nemecko (s takmer 18 % podielom), Česká republika (10,4 %), Čína (5,9 %), Kórejská republika (5,8 %) a Ruská federácia (5,3 %). Z uvedených jedine v prípade Číny pozorujeme medziročný pokles importu o vyše 13 %.

Export

Zo Slovenskej republiky sa v roku 2018 vyviezol tovar v hodnote 79 785,6 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2017 sa zvýšil celkový vývoz o 6,7 %.

V porovnaní s rokom 2017 z tovarového hľadiska najvýraznejšie vzrástol vývoz tovarov z kategórie vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia a to o 3 896 mil. EUR. Výraznejšie vzrástol aj vývoz základných kovov a výrobkov zo základných kovov o hodnotu 410,2 mil. EUR, rôznych priemyselných výrobkov o 223,1 mil. EUR a tovarov z kategórie plasty, kaučuk a výrobky z nich častí o 190,9 mil. EUR.

Najviac klesol vývoz nerastných výrobkov a to o hodnotu 282,7 mil. EUR. Mierny pokles zaznamenali aj tovary a produkty z kategórie rastlinné výrobky; surové kože, kožky, usne, kožušiny a výrobky z nich; živočíšne a rastlinné tuky, oleje, vosky; výrobky potravinárskeho priemyslu, nápoje, tabak a umelecké diela, zberateľské predmety a starožitnosti.

V rámci najvýznamnejších obchodných partnerov z hľadiska vývozu tovarov v roku 2018 patrilo, rovnako ako v prípade dovozu, Nemecko (22,1 % podiel), Česká republika (11,9 %), Poľsko (7,6 %), Francúzsko (6,3 %), Rakúsko (5,7 %), Taliansko (5,7 %), Maďarsko (5,6 %) a Spojené kráľovstvo (5,2 %). Z uvedených krajín bol zaznamenaný medziročný pokles v prípade Spojeného kráľovstva (-7,4 %) a Maďarska (-0,8 %).

Okrem vývozu tovarov k významnej časti exportu patrí aj export služieb. Po doprave je druhým najväčším exportérom služieb v SR odvetvie cestovného ruchu. K významným exportérom v rámci služieb patria aj logistické služby a centrá zdieľaných služieb vyvážajú najmä finančné a účtovné služby, IT služby a služby call centier.

Tabuľka 29 Najväčší exportéri Bratislavského kraja vo vývoze tovarov a služieb

Spoločnosť		Export (tis. EUR)		Zmena (%)		Export / tržby (%)		Export na zamestnanca (tis. EUR)	
		2018	2017	2018/17	2017/16	2018	2017	2018	2017
1	Volkswagen Bratislava, a.s. Bratislava	10 319 508	7 508 144	37,4	-0,3	99,4	99,5	706	574
2	Slovnaft, a.s., Bratislava	2 377 750	2 180 925	9,0	15,5	61,2	63,8	684	643
3	Slovenské elektrárne, a.s. Bratislava	1 297 979	1 213 201	7,0	0,7	51,1	51,8	298	280
4	IKEA Components. s.r.o., Malacký	515 015	476 951	8,0	4,9	95,0	94,0	606	618
5	Eset s.r.o. Bratislava	475 587	461 005	3,2	16,6	98,0	98,1	600	647
6	Adient Slovakia, s.r.o., Bratislava	225 324	130 816	72,2	-	65,2	28,8	87	56
7	Inteva Products Slovakia, s.r.o., Lozorno	190 790	200 221	-4,7	-18,3	100,0	99,5	249	223
8	Jaguar Land Rover Slovakia, s.r.o., Bratislava	186 783	69 661	168,1	-	100,0	100,0	124	140
9	LE Trading, a.s., Bratislava	182 499	163 191	11,8	63,3	92,4	100,0	60 833	54 397
10	Asseco Central Europe, a.s., Bratislava	181 766	135 951	33,7	50,8	63,9	63,0	63	63

Zdroj: TREND Analyses, dostupné na <https://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2019/cislo-44/najvacsi-exporteri-slovenska-1.html> (k 6.11.2019)

Priame zahraničné investície

Celkový stav priamych zahraničných investícií v Slovenskej republike dosiahol za rok 2017 úroveň 49,62 mld. EUR, čo predstavuje medziročný nárast o takmer 10 %. Z toho prílev investícií do Bratislavského kraja predstavoval 34,4 mld. EUR, t.j. podiel až 69,4 %. Bratislavský kraj dosiahol medziročné zvýšenie o 3 mld. EUR. Stav priamych zahraničných investícií v krajine je tak výrazne determinovaný stavom v Bratislavskom kraji.

Tabuľka 30 Stav priamych zahraničných investícií v SR (v mld. EUR)

územie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
SR	40,17	41,78	42,07	40,97	42,27	45,15	49,62
BSK	27,32	28,95	29,81	28,35	29,04	31,10	34,42

Zdroj: NBS

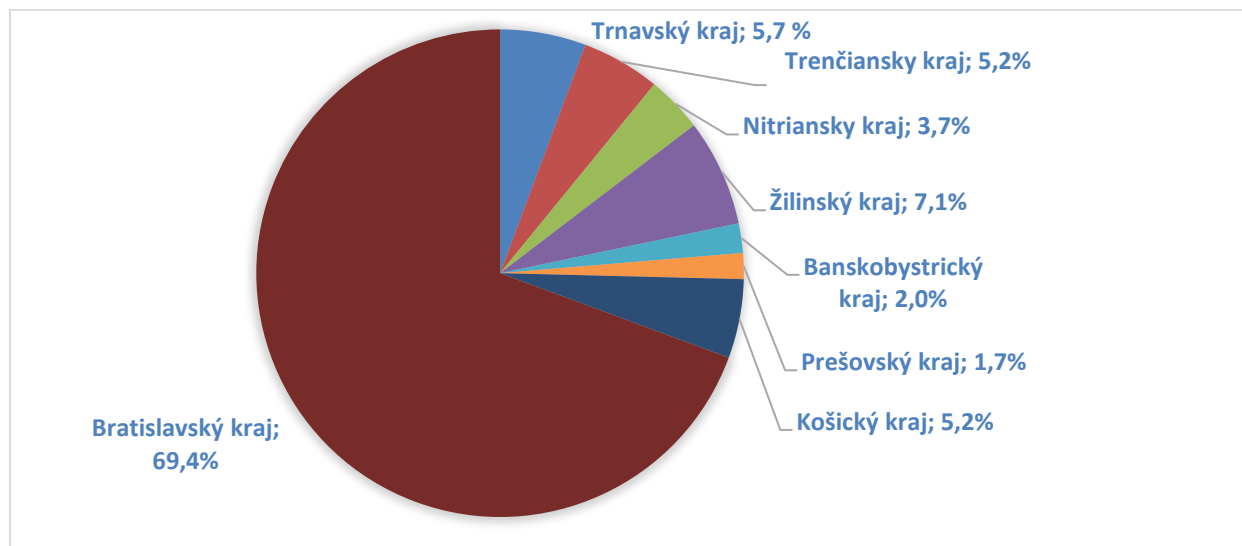
Stav priamych zahraničných investícií v krajine z časového hľadiska medzi rokmi 2011 – 2017 vykazuje stabilný až mierne rastúci trend. Z uvedeného obdobia najvyšší objem priamych zahraničných investícií bol zaznamenaný v roku 2017. Na Slovensku medzi rokmi 2011 – 2017 došlo k nárastu PZI o 23,5 %, pričom v Bratislavskom kraji je evidovaný nárast až o 26 %.

Tabuľka 31 Stav PZI v samosprávnych krajoch SR v tisícoch EUR

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Trnavský kraj	2 277 266	2 364 321	1 962 955	1 815 434	1 742 545	1 778 428	2 823 766
Trenčiansky kraj	2 082 082	1 989 908	2 142 805	2 299 268	2 260 542	2 707 001	2 583 395
Nitriansky kraj	1 627 601	1 724 309	1 595 784	1 641 344	1 991 881	2 421 814	1 852 385
Žilinský kraj	2 701 659	2 687 683	2 721 812	2 722 713	3 051 147	3 082 535	3 517 650
Banskobystrický kraj	1 105 908	1 074 666	734 119	760 536	784 792	1 006 231	970 108
Prešovský kraj	474 080	517 195	552 368	655 833	927 511	800 615	852 315
Košický kraj	2 585 688	2 475 938	2 554 317	2 722 883	2 465 110	2 253 972	2 599 991
Bratislavský kraj	27 319 164	28 945 791	29 807 715	28 351 228	29 041 924	31 099 668	34 420 098
SR spolu	40 173 448	41 779 811	42 071 875	40 969 240	42 265 453	45 150 265	49 619 709

Zdroj: NBS

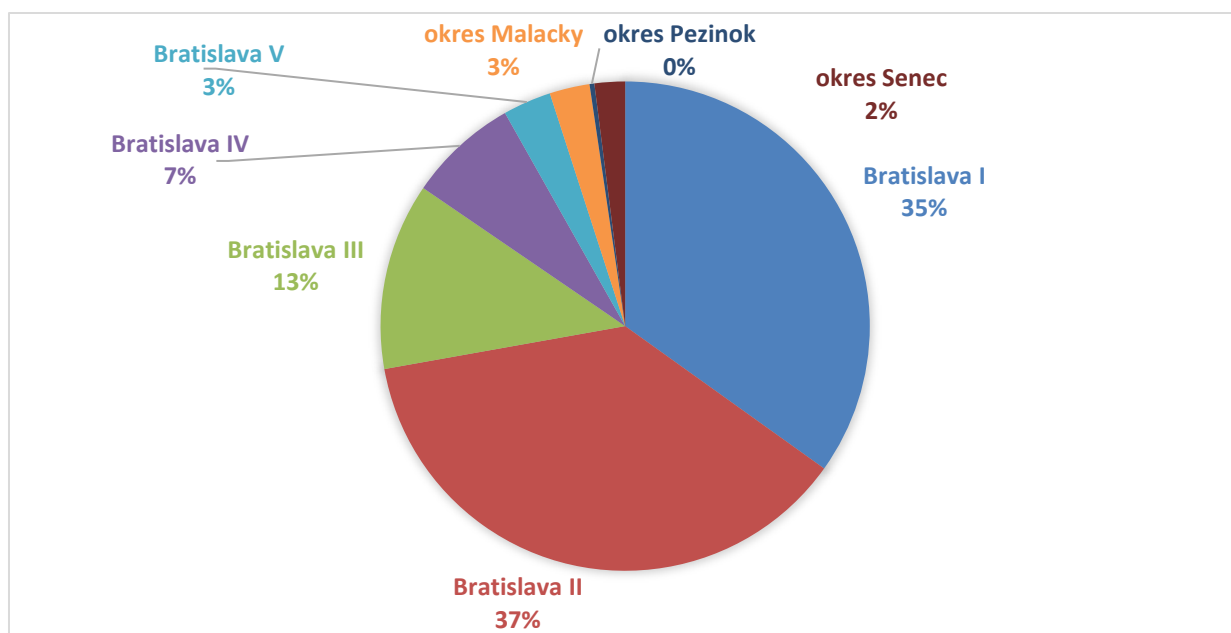
Graf 12 Podiel (v %) priamych zahraničných investícií v samosprávnych krajoch SR v roku 2017

Zdroj: NBS

Stav priamych zahraničných investícií dosiahol v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja v roku 2017 hodnoty v rozmedzí od 109 065 tis. Eur v okrese Pezinok až po 12 839 892 tis. Eur v okrese Bratislava II. Pri alokácii zahraničných investícií sú tak najvyhľadávanejšími okresmi v SR vôbec práve okresy na území hlavného mesta. Zostupne Bratislava II, I, III, IV a V.

Graf 13 Podiel (v %) priamych zahraničných investícií v okresoch Bratislavského kraja v roku 2017

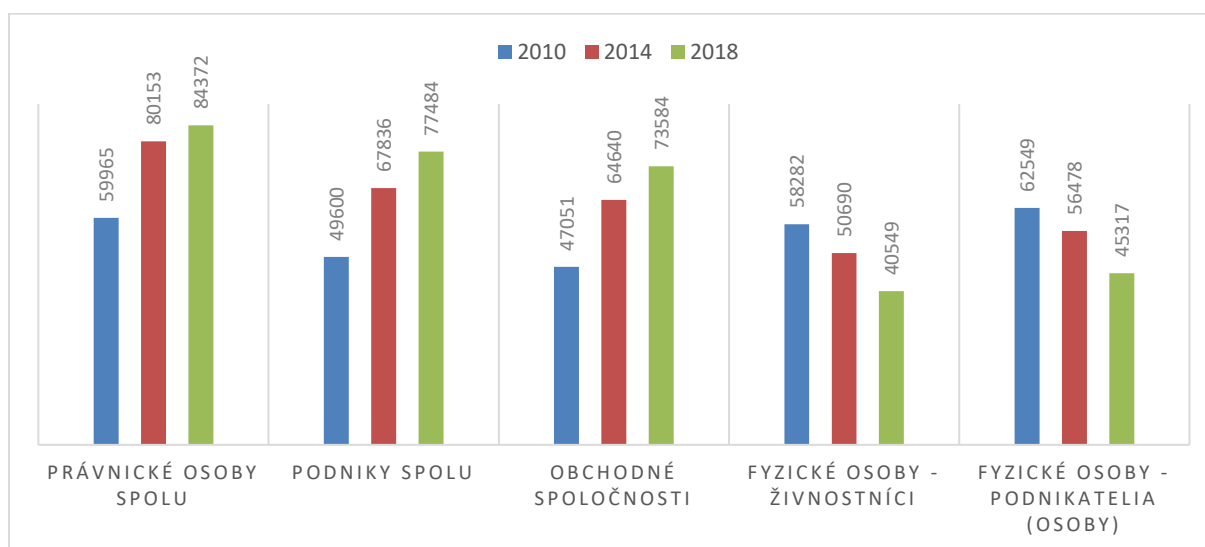
Zdroj: NBS

Organizačná štruktúra hospodárstva

V rámci takto diferencovanej organizačnej štruktúry hospodárstva Bratislavského kraja evidujeme na základe sídiel ekonomických subjektov za rok 2018 celkovo 84 372 právnických osôb a 45 317 fyzických osôb evidovaných ako podnikatelia.

Časový vývoj právnických osôb sídlacích na území kraja predstavuje celkový nárast od roku 2010 z pôvodných 59 965 subjektov na 84 372 subjektov v roku 2018. V sledovanom období ôsmich rokov tak počet subjektov v registri vzrástol o takmer 41 %. V rovnakom období vzrástol najmä počet obchodných spoločností a to z 47 051 v roku 2010 na 73 584 v roku 2018, čo predstavuje 56 % nárast. V rámci organizačnej štruktúry Bratislavského kraja je tento rast spôsobený aj prílevom zahraničných investícií, o čom svedčí aj viac ako 87 % nárast podnikov v zahraničnom vlastníctve medzi rokmi 2008-2018.

Graf 14 Vývoj vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji

Zdroj: ŠÚ SR

Počet fyzických osôb evidovaných ako fyzické osoby-podnikatelia sa v sledovanom období pomerne výrazne znížil a to zo 62 549 v roku 2010 na 48 082 v roku 2019, čo predstavuje pokles o takmer 23 %. Naopak, v danom období významne vzrástol počet obchodných spoločností (o viac ako 61 %). Kým v roku 2010 ešte prevyšoval počet FO, od roku 2014 je už počet obchodných spoločností vyšší. Celkovo môžeme konštatovať, že počet podnikateľských subjektov, resp. právnických subjektov počas obdobia rastie. Zmena medzi jednotlivými organizačnými štruktúrami je do veľkej miery spôsobená aj zmenou v legislatívnych, resp. daňovo-odvodových podmienok ako aj v zjednodušení podmienok pre vznik a založenie daných subjektov.

Tabuľka 32 Počet vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji

BSK	2010	2014	2019
Právnické osoby spolu	59 965	80 153	89 361
Podniky spolu	49 600	67 836	82 645
Obchodné spoločnosti	47 051	64 640	77 264
Fyzické osoby - živnostníci	58 282	50 690	43 462
Fyzické osoby – podnikatelia (osoby)	62 549	56 748	48 082

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 33 Počet vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji za jednotlivé okresy

Rok	Právnické osoby spolu	Podniky spolu	Obchodné spoločnosti	Fyzické osoby - živnostníci	Fyzické osoby – podnikatelia (osoby)
2019					
Okres Bratislava I	19 370	17 988	17 168	3 050	3 962
Okres Bratislava II	21 779	20 569	19 349	7 445	8 472
Okres Bratislava III	14 877	13 969	12 539	4 689	5 258
Okres Bratislava IV	8 700	7 764	7 423	6 123	6 719
Okres Bratislava V	11 558	10 748	10 235	7 279	8 067
Okres Malacky	3 665	3 241	2 864	4 942	5 249
Okres Pezinok	3 978	3 478	3 259	4 467	4 792
Okres Senec	5 434	4 888	4 427	5 167	5 563

Zdroj: ŠÚ SR

Pri pohľade na okresnú úroveň evidujem najväčší počet podnikateľských subjektov v okrese Bratislava II a Bratislava I. Naopak najmenej subjektov je evidovaných v rámci okresu Malacky.

Podnikateľské štatistiky

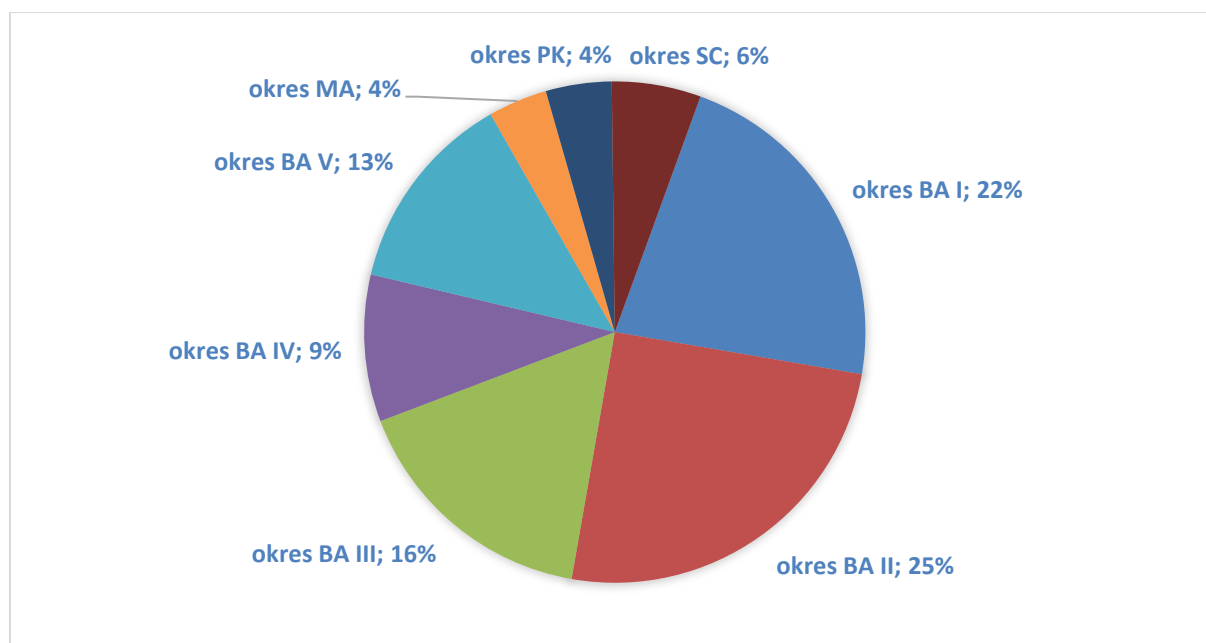
V roku 2018 pôsobilo podľa evidencie regionálnej databázy Štatistického úradu SR v Slovenskej republike celkovo 230 143 podnikov¹⁹. Z toho v Bratislavskom samosprávnom kraji sídlilo 77 484 podnikov, čo predstavuje podiel takmer 34 %. Jedná sa teda o výraznú koncentráciu podnikateľskej činnosti do Bratislavského kraja z celonárodného pohľadu, čo súvisí s aj s faktom, že sa tu nachádza hlavné mesto SR Bratislava.

Z hľadiska počtu podnikov pôsobiach v jednotlivých okresoch SR zastávajú štyri okresy mesta Bratislava najvyššie pozície, postupne Bratislava II, I, III, V. Okres Bratislava IV sa umiestnil na siedmom mieste spomedzi všetkých okresov SR. Absolútne najviac, vyše 20 tis. podnikov, pôsobí, resp. má svoje sídlo v okrese Bratislava II. Aj ostatné okresy BSK vykazujú v celonárodnom meradle nadpriemerné hodnoty. Pri zostupnom zoradení 79 okresov SR na základe tohto ukazovateľa

¹⁹ Podnik je právna jednotka, ktorá tvorí organizačnú jednotku vyrábajúcu výrobky alebo poskytujúcu služby, ktorá má určitý stupeň rozhodovacej samostatnosti (zdroj: ŠÚ SR).

zastáva okres Senec 16. miesto, okres Pezinok 20. a okres Malacky 24. miesto. Obdobné je vidieť aj pri pohľade na podiel počtu podnikov v jednotlivých okresoch v rámci kraja, ktoré je znázornené na grafe nižšie.

Graf 15 Podiel (v %) podnikov v okresoch na celkovom počte podnikov v Bratislavskom kraji v roku 2018

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR

Z hľadiska ekonomických činností najviac podnikov pôsobí v kategórii odborné, vedecké a technické činnosti, veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov a administratívne a podporné služby a to v rámci jednotlivých okresov, ako aj celkovo v Bratislavskom kraji.

Tabuľka 34 Podniky podľa ekonomických činností v okresoch Bratislavského kraja v r. 2018

	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V	MA	PK	SC	BSK
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	93	108	70	48	69	78	53	73	592
Priemysel spolu	953	1 481	1 092	529	730	405	427	469	6 086
Ťažba a dobývanie	2	16	3	6	1	3	2	3	36
Priemyselná výroba	849	1 360	1 011	495	679	376	406	446	5 622
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	69	46	35	5	11	1	2	4	173
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	33	59	43	23	39	25	17	16	255
Stavebníctvo	804	1 372	969	478	636	396	326	467	5 448
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	2 603	3 127	2 274	1 051	1 528	454	580	709	12 326
Doprava a skladovanie	381	687	404	193	356	208	177	237	2 643
Ubytovacie a stravovacie služby	514	514	391	193	336	120	128	167	2 363
Informácie a komunikácia	1 279	1 529	975	794	1 021	144	218	316	6 276
Finančné a poisťovacie činnosti	183	105	46	19	52	7	6	9	427
Činnosti v oblasti nehnuteľností	2 074	1 709	930	594	665	164	162	232	6 530
Odborné, vedecké a technické činnosti	4 994	4 748	3 031	1 872	2 607	485	608	860	19 205
Administratívne a podporné služby	2 394	2 806	1 780	948	1 367	320	375	577	10 567
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	2	2	0	0	1	0	0	0	5

Vzdelávanie	262	385	200	181	186	23	46	86	1 369
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	186	260	144	184	186	56	80	85	1 181
Umenie, zábava a rekreácia	224	299	191	132	173	33	54	60	1 166
Ostatné činnosti	208	289	260	123	205	59	50	106	1 300
Spolu	17 154	19 421	12 757	7 339	10 118	2 952	3 290	4 453	77 484

Zdroj: Štatistický úrad SR

Podniky podľa počtu zamestnancov

Vychádzajúc z predchádzajúcej kapitoly, v Bratislavskom kraji sídlilo v roku 2018 celkovo 77 484 podnikov. Pri bližšej špecifikácii podnikov na základe prerozdelenia do kategórií počtu zamestnancov klasifikácie SK NACE Rev. 2 dosahujú Bratislavské okresy II., I., III. a V. v rámci pôsobenia veľkých podnikov s 250 a viac zamestnancami štyri absolútne najvýznamnejšie okresy v SR. Obdobnú dominanciu týchto okresov sledujeme aj v rámci ostatných veľkostných kategórií počtu zamestnancov sledovaných podnikov. Prehľad podnikov podľa veľkostných kategórií v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 35 Najväčší zamestnávateľia so sídlom na území kraja podľa počtu zamestnancov

	názov	Priemerný počet 2018	Zmena (%) 2018/17	sektor / odvetvie
1	Volkswagen Slovakia, a.s., Bratislava	14 624	11,9	automotive
2	Železnice SR, Bratislava	13 693	-0,9	doprava
3	Tesco Stores SR, a.s., Bratislava	8 517	-12,7	obchod
4	Grafobal Group, a.s., Bratislava	6 750	9,9	polygrafia
5	Kaufland Slovenská republika, v.o.s., Bratislava	6 166	2,9	obchod
6	Železničná spoločnosť Slovensko, a.s., Bratislava	5 938	-0,7	doprava
7	Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a.s., Bratislava	5 549	-3,3	logistika
8	IBM International Services Centre, s.r.o., Bratislava	4 941	-2,3	IT, zdieľané služby
9	Lidl Slovenská republika, v.o.s., Bratislava	4 796	8,3	obchod
10	Slovenské elektrárne, a.s., Bratislava	4 357	0,5	energetika
11	Billa, s.r.o., Bratislava	4 192	2,4	obchod
12	Slovak Telekom, a.s., Bratislava	3 526	1,9	IT
13	Slovnaft, a.s., Bratislava	3 477	2,6	chémia
14	AT&T Global Network Services Slovakia, s.r.o., Bratislava	3 347	4,3	IT
15	Asseco Central Europe, a.s., Bratislava	2 907	33,8	IT
16	Index Nosluš, s.r.o., Bratislava	2 771	-6,9	služby
17	Dopravný podnik Bratislava, a.s., Bratislava	2 707	-1,7	doprava
18	Adient Slovakia, s.r.o., Bratislava	2 578	9,6	automotive
19	Faurecia Automotive Slovakia, s.r.o., Bratislava	2 504	20,4	automotive
20	Dell, s.r.o., Bratislava	1 978	23,9	IT
21	Západoslovenská energetika, a.s., Bratislava	1 859	2,7	energetika
22	IKEA Industry Slovakia, s.r.o., Malacky	1 817	8,6	drevovýroba
23	DHL Exel Slovakia, s.r.o., Senec	1 716	30,1	logistika

24	Henkel Slovensko, s.r.o., Bratislava	1 644	0	chémia, centrum zdieľaných služieb
25	DHL Logistics (Slovakia), s.r.o., Senec	1 617	-4,5	logistika
26	Jaguar Land Rover Slovakia, s.r.o., Bratislava	1 506	201,8	automotive

Zdroj: údaje poskytnuté spoločnosťami, doplnené z Registra účtovných závierok SR, zostavila TREND Analyses

Na území kraja má sídlo väčšina materských organizácií uvedených podnikov, pričom jednotliví zamestnanci v skutočnosti pracujú na území celého Slovenska. Ku skutočne najväčším zamestnávateľom na území kraja, kde aj zamestnanci prevažne pracujú na území kraja, patria tie spoločnosti vyznačené tučným písmom.

Ďalšími významnými zamestnávateľmi na území kraja sú:

- **Eset, s.r.o.,**
- **Kraft Foods Slovakia,**
- **Rajo, a.s.,**
- **Cementáreň Rohožníku (CRH) a**
- **priemyselné parky DNV Logistics Park BA, Eurovalley Malacky, Industrial Park Lozorno, Logistic Park Senec.**

Tabuľka 36 Podniky v okresoch Bratislavského kraja podľa kategórií počtu zamestnancov

Okres	nezistené			0 - 49			50 - 249			250 a viac		
	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Bratislava I	1 653	3 742	10 409	8 154	10 881	6 502	147	140	195	39	43	48
Bratislava II	1 374	4 369	10 645	8 817	12 582	8 415	226	250	290	71	78	71
Bratislava III	852	2 148	7 146	4 985	7 205	5 420	131	133	159	35	31	32
Bratislava IV	493	1 158	3 939	3 248	4 536	3 327	45	46	53	9	11	20
Bratislava V	560	1 848	5 621	3 851	6 293	4 379	63	84	90	13	19	28
Malacky	167	370	1 489	1 206	1 801	1 415	33	31	33	10	13	15
Pezinok	147	430	1 566	1 318	2 048	1 690	31	31	30	3	2	4
Senec	195	579	2 271	1 325	2 314	2 130	32	40	45	3	6	7
SPOLU BSK	5 441	14 644	43 086	32 904	47 660	33 278	708	755	895	183	203	225

Zdroj: Štatistický úrad SR

Podniky podľa druhov vlastníctva

Podľa druhu vlastníctva jednoznačne prevládajú podniky v súkromnom sektore. Z toho podiel zahraničných subjektov v organizačnej štruktúre hospodárstva kraja predstavuje 18 %. Podrobný prehľad za jednotlivé okresy Bratislavského kraja je uvedený v tabuľke nižšie.

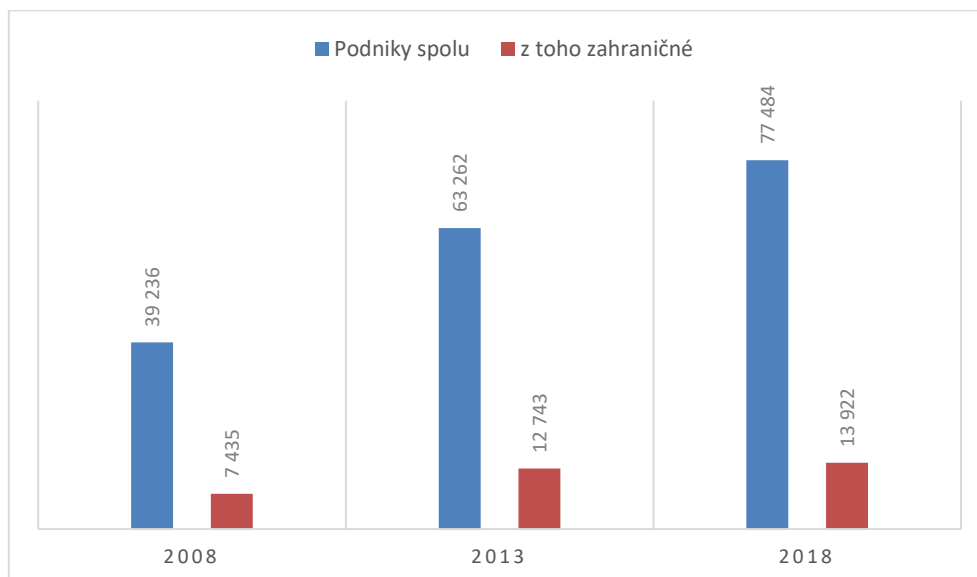
Tabuľka 37 Podniky podľa vybraných druhov vlastníctva v okresoch Bratislavského kraja v roku 2018

Okres	Podniky spolu	Súkromný sektor	z toho zahraničné	z toho medzinárodné
Bratislava I	17 154	17 123	4 444	1 036
Bratislava II	19 421	19 382	3 435	830
Bratislava III	12 757	12 747	2 642	547
Bratislava IV	7 339	7 335	646	210
Bratislava V	10 118	10 112	1 703	377
Malacky	2 952	2 945	379	77

Pezinok	3 290	3 282	236	94
Senec	4 453	4 448	437	111
SPOLU BSK	77 484	77 374	13 922	3 282

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 16 Vývoj počtu podnikov podľa druhu vlastníctva v Bratislavskom kraji medzi rokmi 2008 – 2018

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR

Zatiaľ čo v roku 2008 pôsobilo v Bratislavskom kraji celkovo 39 236 podnikov, ich počet do roku 2018 takmer zdvojnásobil na 77 484. Z toho zastúpenie zahraničných podnikov vzrástlo z 7 435 podnikov na 13 922.

Živnostníci v Bratislavskom kraji

V roku 2018 pôsobilo podľa evidencie Štatistického úradu SR v Slovenskej republike celkovo 303 961 živnostníkov, z toho v Bratislavskom samosprávnom kraji 40 549, čo predstavuje podiel približne 13 %.

Najviac živnostníkov v kraji evidujeme pri činnostiach „Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov“ s počtom 9 590 živnostníkov a v odvetví „Odborných, vedeckých a technických činnostiach“ s 7 304 živnostníkmi.

Zatiaľ čo pri prerozdelení na okresy BSK sídli najviac podnikov v okrese Bratislava II, tak najviac živnostníkov pôsobí v okrese Bratislava V s najobývanejšou mestskou časťou hl. mesta SR Bratislavy – Petržalkou.

Tabuľka 38 Prehľad počtu živnostníkov na území okresov Bratislavského kraja podľa jednotlivých odvetví v roku 2018

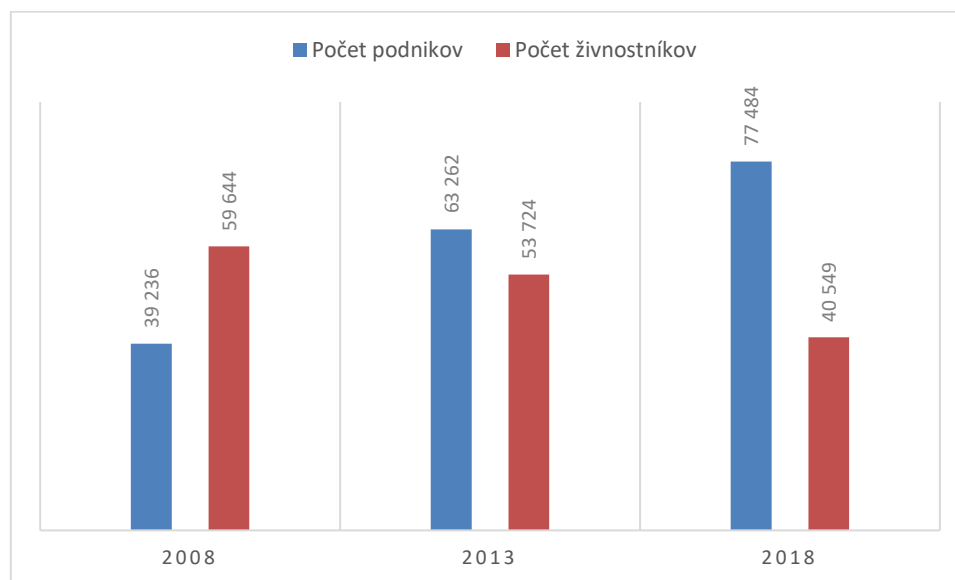
	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V	MA	PK	SC	BSK
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	21	42	45	45	65	143	89	101	551
Priemysel spolu	152	526	328	432	579	601	568	540	3 726
Ťažba a dobývanie	0	0	0	0	2	0	0	1	3
Priemyselná výroba	147	517	325	427	570	590	558	524	3 658
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	5	9	3	5	7	10	10	15	64
Stavebníctvo	133	556	330	524	705	919	652	711	4 530

Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	612	1 738	1 058	1 309	1 672	909	1 031	1 261	9 590
Doprava a skladovanie	66	335	178	215	360	193	178	206	1 731
Ubytovacie a stravovacie služby	79	186	117	131	175	161	157	160	1 166
Informácie a komunikácia	304	645	461	654	681	173	195	306	3 419
Finančné a poisťovacie činnosti	26	82	43	69	76	56	46	48	446
Činnosti v oblasti nehnuteľností	85	111	66	73	76	24	27	41	503
Odborné, vedecké a technické činnosti	752	1 336	802	1 221	1 271	795	527	600	7 304
Administratívne a podporné služby	220	619	375	502	591	301	281	337	3 226
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzdelávanie	121	198	159	196	238	76	74	106	1 168
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	20	31	16	25	16	21	19	15	163
Umenie, zábava a rekreácia	55	88	61	82	87	36	58	53	520
Ostatné činnosti	121	448	225	375	474	284	282	297	2 506
Spolu	2 767	6 941	4 264	5 853	7 066	4 692	4 184	4 782	40 549

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pri porovnaní počtu podnikov a počtu živnostníkov, môžeme v sledovanom období medzi rokmi 2008 až 2018 sledovať značný nárast počtu podnikov z 39 236 a 77 484, zatiaľ čo v prípade počtu živnostníkov došlo k pomerne významnému poklesu a to z 59 644 na 40 549. Počet podnikov tak prevýšil počet živnostníkov. Celkový počet podnikateľských subjektov (teda počet podnikov a živnostníkov) sa však, v rámci sledovaného obdobia, mierne zvýšil. Na výber medzi jednotlivými formami podnikania však majú aj aktuálne legislatívne nariadenia a daňovo-odvodové zaťaženie.

Graf 17 Vývoj počtu podnikov v porovnaní s vývojom počtu živnostníkov v Bratislavskom kraji

Zdroj: Štatistický úrad SR

Stav malého a stredného podnikania na Slovensku

Európska komisia si prostredníctvom Európskeho programu pre podporu MSP (COSME) vytýčila za cieľ podporovať podnikanie a zlepšovať podnikateľské prostredie pre MSP, aby mohli a dokázali úspešne rozbehnúť svoj podnikateľský zámer v súčasnej globalizovanej ekonomike. Program COSME bol navrhnutý na obdobie rokov 2014 až 2020 so stanoveným rozpočtom 2,3 miliardy EUR. Vytvorená podpora MSP je určená predovšetkým na: zlepšenie prístupu k financovaniu, podporu internacionalizácie a prístupu na trhy, vytvorenie prostredia podporujúceho konkurencieschopnosť, podnietenie rozvoja

podnikateľskej kultúry. COSME je program, ktorým sa vykonáva iniciatíva „Small Business Act“ (Zákon o malých podnikoch), ktorá odráža vôľu Komisie uznať ústrednú úlohu MSP v hospodárstve EÚ.

Početnosť a stav MSP

Najväčší podiel podnikov (približne 99 %) tvoria malé a stredné podniky (MSP). Problematike MSP sa venuje špeciálne Slovak Business Agency (SBA). Slovak Business Agency (do 28. februára 2014 NARMSP) predstavuje v SR kľúčovú a najstaršiu špecializovanú inštitúciu z hľadiska podpory MSP. Základnú štatistiku MSP vykazuje SBA za Slovensko ako celok. Početnosť malých a stredných podnikov patrí medzi základné kvantitatívne ukazovatele charakterizujúce stav sektora MSP. Podľa údajov Štatistického úradu SR došlo v roku 2019, po predchádzajúcom poklese, k opätovnému nárastu počtu malých a stredných podnikov. Počet malých a stredných podnikov sa zvýšil o 6,3 % na 595 371 subjektov. V absolútnom vyjadrení sa početnosť malých a stredných podnikov zvýšila o 35 530 subjektov. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov súvisel nárast počtu malých a stredných podnikov predovšetkým s nárastom počtu mikropodnikov (0-9), ktorých počet vzrástol o 6,5 %. Počet malých podnikov (10-49) sa zvýšil o 1,9 %. Naopak, negatívny príspevok k rastu malých a stredných podnikov zaznamenali stredné podniky (50-249), ktorých početnosť sa znížila o 1,5 %. K nárastu početnosti mikropodnikov prispel rast počtu aktívnych živnostníkov, ktorých počet sa po predchádzajúcom poklese zvýšil o 6,6 %.

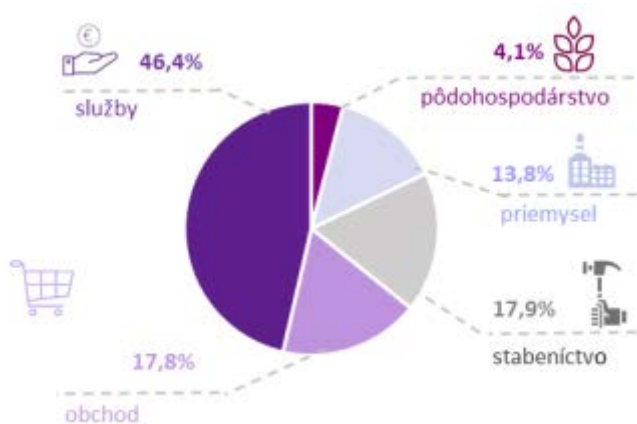
Najvýznamnejšie zastúpenie na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov naďalej dosahujú mikropodniky (96,9 %). Podstatne nižší podiel dosahujú malé (2,4 %) a stredné podniky (0,5 %). V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ Slovensko dosahuje najvyšší podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov. V odvetvovej štruktúre MSP tvoria najvýznamnejší podiel subjekty pôsobiace v oblasti služieb (46,4%; 276 237). Takmer jedna pätina aktívnych MSP pôsobila v odvetví stavebníctva (17,9 %; 106 725) a obchodu (17,8 %; 106 262). V priemysle pôsobilo 13,8 % (82 030) malých a stredných podnikov a v pôdohospodárstve 4,1 % (24 117). Dlhodobý vývoj odvetvovej štruktúry MSP sa vyznačuje rastúcim zastúpením odvetvia služieb, čo je sprevádzané poklesom odvetvia obchodu. Zastúpenie pôdohospodárstva a priemyslu sa v posledných rokoch nezmenilo. Mierny nárast zastúpenia vykazuje v posledných rokoch stavebníctvo. Jednotlivé veľkostné kategórie MSP sa vyznačujú diferencovanou odvetvovou štruktúrou. V rámci MSP s vyšším počtom zamestnancov dosahuje vyššie zastúpenie priemysel. Naopak mikropodniky a malé podniky sa vyznačujú vyšším zastúpením odvetvia stavebníctva a služieb.

Obrázok 7 Vývoj početnosti MSP na Slovensku v rokoch 2015-2019

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Obrázok 8 Odvetvová štruktúra MSP na Slovensku v roku 2019

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Podnikateľský sektor sa v roku 2019 vyvíjal v prostredí, pre ktoré bolo charakteristické pomalšie tempo ekonomického rastu. Dosiahnutý rast bol najnižší za posledné tri roky. Nižší rast ekonomickej výkonnosti bol okrem Slovenska príznačný aj pre väčšinu krajín EÚ, pričom medzi príčiny spomalenia možno uviesť trend prijímania protekcionistických opatrení v globálnej obchodnej politike a pretrvávajúce zvýšenie miery neistoty. Napriek vyššie uvedeným informáciám sa ekonomický rast Slovenska v roku 2019 udržal na nadpriemernej úrovni v porovnaní s krajinami EÚ. Na dynamiku rastu pozitívne vplýval primárne domáci dopyt. Rastúce príjmy domácností a priaznivá situácia na trhu práce mali vplyv na nárast konečnej spotreby domácností. Vysoký rast dosiahla v roku 2019 aj konečná spotreba verejnej správy. Priaznivá situácia na trhu práce sa prejavila na poklese miery nezamestnanosti, ktorá bola na úrovni 5,8 %. Zaznamenaný pokles miery nezamestnanosti bol evidovaný vo všetkých krajinách SR mimo Prešovského kraja. Negatívny príspevok k hospodárskemu rastu zaznamenal v monitorovacom roku čistý export.

Malé a stredné podniky sa považujú za významnú hnaciu silu hospodárstva najmä z dôvodu, že sa významným spôsobom podieľajú na vytváraní pracovných miest, tvorbe pridanej hodnoty a prispievajú tak k ekonomickému rastu. V roku 2019 dosiahol podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike 73,8 % a 59,2 % na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR. Zároveň došlo aj k zvýšeniu podielu MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnoty v nefinančnom podnikovom sektore na 54,9 %. Dosiahnutý podiel MSP je najvyšší za posledných sedem rokov. Najvýznamnejším sektorom z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP zostáva priemysel. V medzioročnom porovnaní sa v absolútnej hodnote zvýšili aj ďalšie ekonomické ukazovatele MSP. Išlo napríklad o rast hrubej produkcie MSP – právnických osôb dosiahol 4,3 %. Na druhej strane zisk pred zdanením poklesol o 7,8 %. Aj objem vývozu MSP zaznamenal medzioročný pokles o 2,5 %. Za znížením celkového vývozu MSP v roku 2019 stojí predovšetkým pokles na strane malých (s počtom zamestnancov 10-49) a stredných (s počtom zamestnancov 50-249) podnikov. Napriek zníženému objemu vývozu MSP došlo k medzioročnému nárastu podielu MSP, k čomu prispela skutočnosť, že v sledovanom roku 2019 došlo k výraznejšiemu poklesu objemu vývozu veľkých podnikov ako MSP. V rámci teritoriálnej štruktúry MSP zostáva naďalej kľúčovým trh EÚ (90,7 % z celkového vývozu MSP). Len 9,3 % z celkového vývozu MSP smerovalo do krajín mimo EÚ, čo poukazuje na pretrvávajúcu potrebu výraznejšej podpory malých a stredných podnikov v danej oblasti.

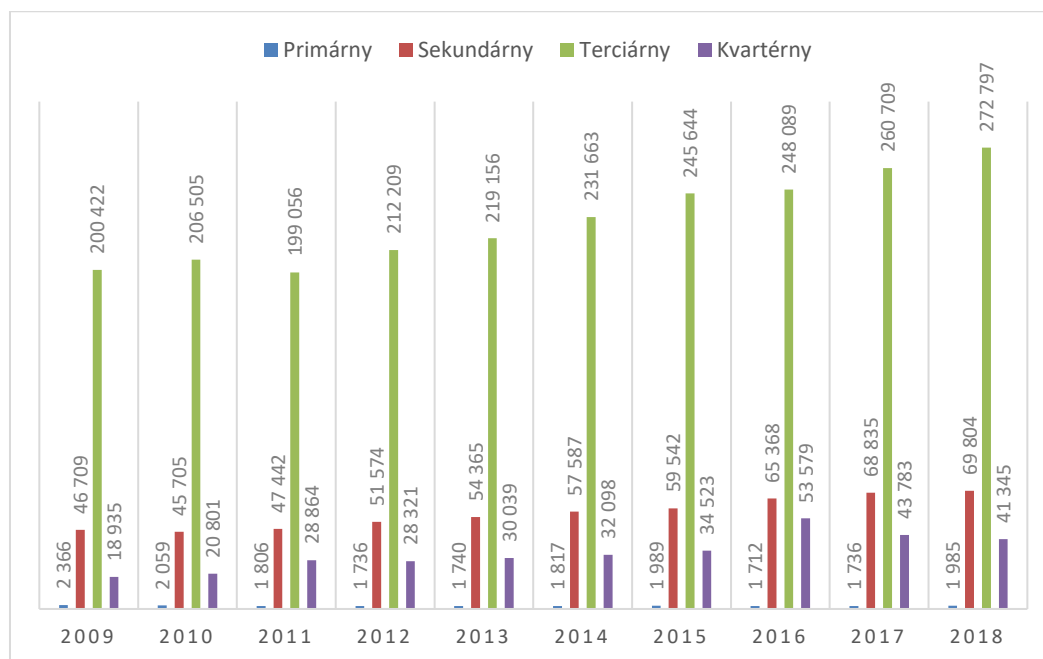
Na základe prieskumov SBA medzi MSP môžeme konštatovať, že možnosti začatia podnikania na Slovensku vníma viac ako polovica opýtaných ako vysoké (čo je vyššie ako je priemer v EÚ). Aktuálnym trendom je kontinuálne zlepšovanie prístupu MSP k zdrojom financovania. Napriek tomu, MSP zo Slovenska aj naďalej zaostávajú za krajinami EÚ vo využívaní grantov alebo rizikového kapitálu a zároveň dosahujú horšie výsledky pri získavaní úverov. Z realizovaných prieskumov možno identifikovať aj ďalšie problematické oblasti, ktorým malé a stredné podniky čelili v monitorovacom období. Ide najmä o pokračujúci trend nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a skúsených manažérov. Medzi dlhodobou vnímané úskalia MSP možno zaradiť nespokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku, najmä v oblasti regulácie pracovno-právnych vzťahov, regulácie cien tovarov a služieb, ako aj v rámci ochrany životného prostredia a častej zmeny v legislatíve. Z prieskumov vyplýva aj skutočnosť, že na Slovensku sa naďalej nedarí v riešení nadmernej administratívnej záťaže, ktorú považuje väčšina MSP za problematickú. Pre mladých podnikateľov sú najväčšími prekážkami v podnikaní vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, administratívne povinnosti a časté zmeny legislatívy. Znepokojujúcou skutočnosťou je, že takmer

polovica z oslovených MSP nerealizovala žiadne inovačné aktivity a ani o tom neuvažuje, čo môže byť potenciálne významným prvkom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť a rozvoj sektora malých a stredných podnikov v budúcnosti.²⁰

Zamestnanosť podľa sektorov

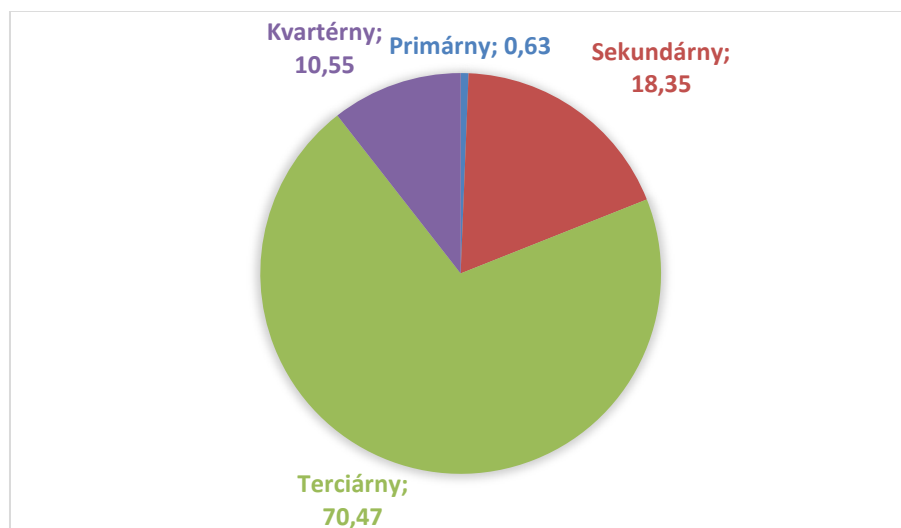
Z hľadiska evidovaného počtu zamestnancov jednoznačne v kraji dominuje postavenie terciárneho sektora (služieb), ktorý tvorí vyše 70 %-ný podiel na celkovej zamestnanosti. Ako je vidieť aj na grafe nižšie, zároveň rastie aj celkový počet zamestnancov v tomto sektore, pričom súčasne sa zvyšuje aj počet zamestnancov v sekundárnom sektore, najmä v priemysle.

Graf 18 Vývoj priemerného evidenčného počtu zamestnancov podľa sektorov v Bratislavskom kraji

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 19 Podiel (v %) jednotlivých sektorov hospodárstva na celkovej zamestnanosti v Bratislavskom kraji v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR

²⁰ Zdroj: Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2018, SBA

Primárny sektor²¹

Bratislavský kraj ako celok je výrazne mestský región, tento fakt je spôsobený najmä lokalizáciou najväčšieho mesta na Slovensku a to hl. m. SR Bratislavy, kde žije väčšina, t. j. 2/3 z celkového počtu obyvateľov kraja. Spolu v mestách, na území kraja, žije takmer 80 % obyvateľov. Pri porovnaní mimobratislavských okresov žije na vidieku väčší podiel obyvateľov. V rámci okresu Pezinok je to približne 40 %, na území okresu Malacky približne 60 % a v okrese Senec takmer 80 % obyvateľov.

Primárny sektor zamestnával v roku 2018 celkovo v Bratislavskom kraji 1 985 zamestnancov, čo predstavuje podiel len 0,51 % z pomedzi všetkých pracujúcich v kraji, pričom z dlhodobého hľadiska pozorujeme jeho trvalý pokles.

Poľnohospodárska pôda

Vývoj výmery poľnohospodárskej a ornej pôdy v Slovenskej republike má dlhodobo klesajúci trend. Od roku 1996 do roku 2018 ubudlo viac ako 6 070 ha poľnohospodárskej pôdy (približne 6 %) a takmer 6 200 ha ornej pôdy (približne 8 %). Dôvodom úbytku poľnohospodárskej pôdy je jej záber na zástavbu, ale tiež zalesňovanie.

Podiel poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery Bratislavského kraja tvorí necelých 44 %. Z toho najväčšiu časť, takmer 80 %, zaberá orná pôda. Orná pôda spolu s lesným porastom majú aj najvyšší podiel na celkovej výmere kraja, spolu vyše 70 %. Zastavaná plocha tvorí necelých 9 % územia kraja a to i napriek silne urbanizovanému územiu hlavného mesta SR Bratislavy a jeho okolia. Najväčšie podiely poľnohospodárskej pôdy nájdeme v okresoch Senec (13 %), Pezinok (8%) a Malacky (16 %).

Bratislavský kraj sa zaraďuje medzi kraje s najvyšším produkčným potenciálom pôd Slovenska. Z neho najproduktívnejšie sú Podunajská nížina a Záhorská nížina.

Tabuľka 39 Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy v Bratislavskom kraji

Rok	Poľnohospodárska pôda - spolu (v m ²)	Poľnohospodárska pôda - orná pôda (v m ²)	Poľnohospodárska pôda - chmeľnica (v m ²)	Poľnohospodárska pôda - vinica (v m ²)	Poľnohospodárska pôda - ovocný sad (v m ²)	Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok (v m ²)	Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha (v m ²)
2019	899 246 400	713 864 944	3 502	43 493 176	7 398 031	750 982 709	58 411 871
2018	901 800 893	715 988 947	3 591	43 583 945	7 427 448	751 050 974	58 435 493
2017	903 428 269	717 505 883	3 852	43 618 768	7 418 153	751 072 610	58 456 211
2016	905 613 267	718 680 181	3 983	43 795 800	7 441 803	751 282 268	58 282 859
2011	921 180 142	729 362 672	1 262	45 291 196	7 870 689	750 544 730	57 866 510
2006	950 441 903	750 611 214	325	46 294 438	9 844 637	752 491 333	55 674 871
2001	960 116 188	761 412 950	749	47 869 495	12 783 055	754 290 785	55 821 552
1996	962 205 427	777 975 824	343	51 084 732	13 396 920	753 660 975	56 392 817

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2020

²¹ Primárny sektor zahŕňa poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov.

Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy v Bratislavskom kraji, vo všetkých jeho okresoch, sa zhoduje s vývojom výmery poľnohospodárskej pôdy v Slovenskej republike, pričom dochádza k jej úbytku.

Výmera poľnohospodárskej pôdy sa znižuje v dôsledku jej zaberania novou obytnou alebo priemyselnou výstavbou. V každom katastrálnom území sú legislatívne definované najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy kódom bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky. Tieto pôdy je potrebné chrániť pred zastavaním, nakoľko sa jedná o jedny z najproduktívnejších poľnohospodárskych pôd. Obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy má vplyv aj na odtok vody v území čo úzko súvisí aj s meniacou sa klímou. Pri nevhodnom obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy môže nastať napr. k zhutneniu pôdy a zadržaniu menej vody čím sa môže významne prispieť k lokálnym a vo väčšom meradle aj regionálnym povodňam.

Rastlinná výroba

V Bratislavskom kraji sa rastlinnou výrobou zaoberá viacero subjektov poľnohospodárskej prvovýroby. Taktiež tu pôsobí veľké množstvo menších poľnohospodárskych družstiev, obchodných spoločností a samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí hospodária na menších výmerách poľnohospodárskej pôdy a pestujú menšie množstvá poľnohospodárskych plodín.

V Bratislavskom kraji je rastlinná výroba zameraná na pestovanie pšenice, jačmeňa, kukurice na zrno, olejní, cukrovej repy, zemiakov, zeleniny a krmovín na ornej pôde.

Agronomická hodnota poľnohospodárskych pôd je znižovaná nedostatkom vlhky. V rámci stabilizácie úrod poľnohospodárskych plodín sú čiastočne využívané zariadenia závlahového hospodárstva.

Tabuľka 40 Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín v tonách na hektár

Kraj	Zrniny spolu			Obilniny			Olejniny		
	1999	2009	2019	1999	2009	2019	1999	2009	2019
Bratislavský kraj	4,10	4,32	4,84	4,18	4,37	4,88	1,81	2,26	2,41
Slovensko	3,78	4,30	5,3	3,86	4,33	5,34	1,67	2,23	2,61

Zdroj: Štatistický úrad SR

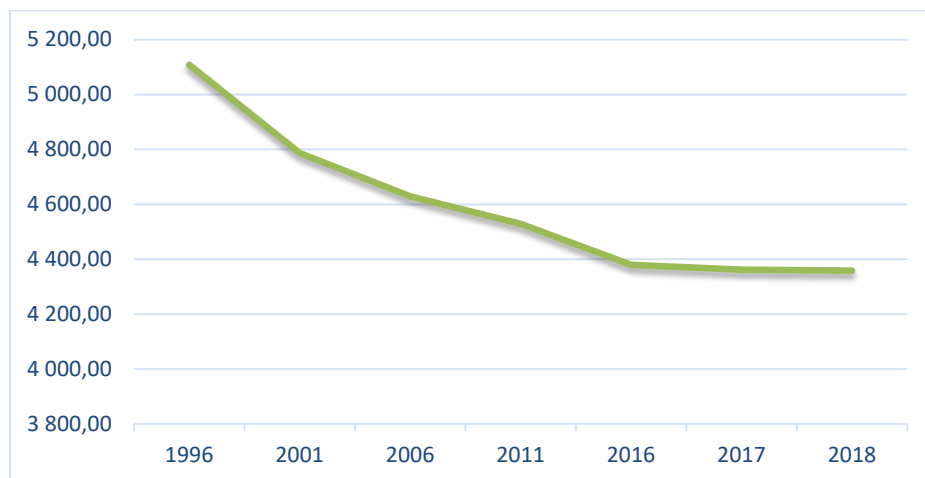
Tabuľka 41 Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín v tonách na hektár

Kraj	Zemiaky			Cukrová repa			Viacročné krmoviny		
	1999	2009	2019	1999	2009	2019	1999	2009	2019
Bratislavský kraj	21,78	30,12	31,52	44,01	55,39	53,42	8,33	3,39	3,02
Slovensko	14,33	18,60	22,27	40,77	56,34	57,62	5,75	4,27	4,48

Zdroj: Štatistický úrad SR

Vinohradníctvo a vinárstvo

Graf 20 Vývoj výmery viníc v Bratislavskom kraji (ha)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Blízkosť svahov pohoria Malých Karpát a vhodné klimatické podnebie vytvárajú v Bratislavskom kraji ideálne podmienky na pestovanie viniča a vinohradnícku činnosť, ktorá tu má dlhodobú tradíciu. V kraji, najmä v oblasti Malých Karpát, pôsobí viacero väčších i menších producentov vína.

V Bratislavskom kraji je podľa údajov katastra nehnuteľností evidovaných 4 358 ha viníc, čo predstavuje 2,12 % z celkovej rozlohy kraja. Z dlhodobého hľadiska však pozorujeme, tak ako v celej Slovenskej republike, pokles výmery vinohradov, hoci od roku 2016 sa tento trend zastavil a plocha viníc sa stabilizovala.

Napriek nevýraznému podielu vinohradov v štruktúre pôdneho fondu zohráva Bratislavský kraj významnú úlohu v produkcii hrozna v Slovenskej republike.

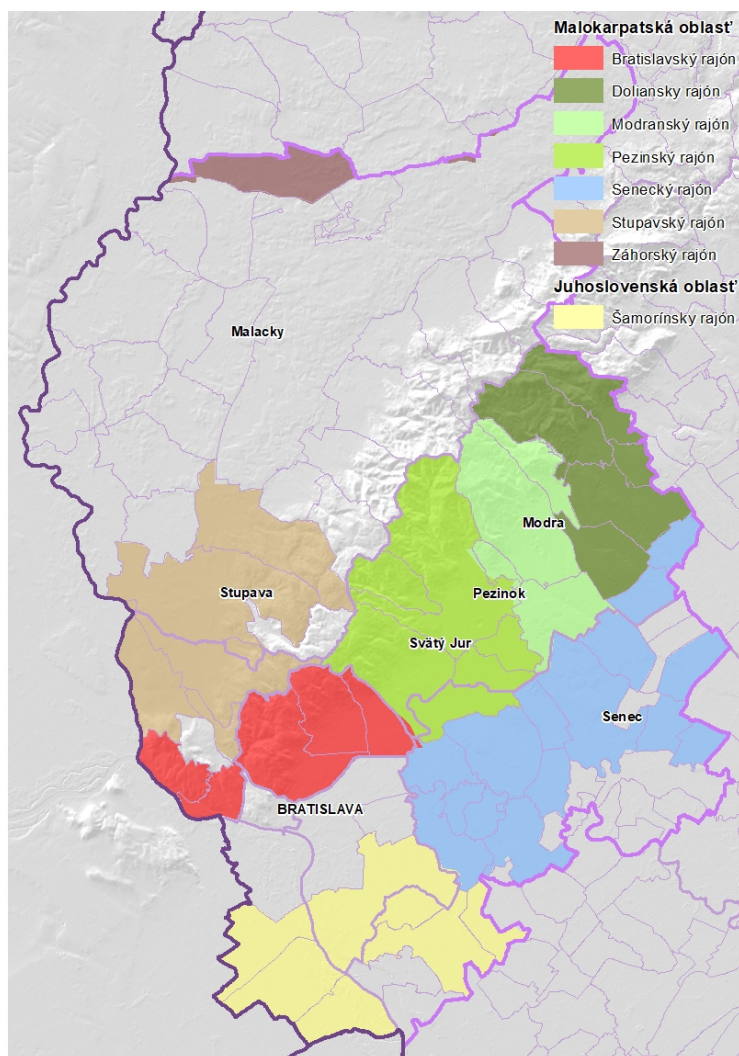
Podľa údajov Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave prevládajú odrody bielych vín na 2 782 ha rodiacich vinohradoch a modrých vín na 894 ha rodiacich vinohradoch. Z bielych odrôd sú najviac zastúpené: Veltlínske zelené, Rizling vlašský a Müller-Thurgau. Z modrých odrôd dominuje Svätovavrinské a Frankovka modrá.

V rámci vinohradníckeho registra bolo v roku 2020 evidovaných 2333 užívateľov s rozlohou užívaných vinohradov do 1 ha, 173 užívateľov s rozlohou užívaných vinohradov od 1 ha do 50 ha a 17 užívateľov s rozlohou užívaných vinohradov nad 50 ha.²²

Na území kraja bolo v roku 2020 registrovaných 265 vinárov a 59 registrovaných obchodníkov. Medzi významných producentov vín z Malokarpatskej oblasti patria Poľnohospodárske družstvo Bratislava – Vinohrady, Vinársky závod Pezinok, s.r.o., Villa Vín Rača, a.s., VÍNO MATYŠÁK, s.r.o. v Pezinku, PEREG, spol. s r.o. v Modre, VPS - Vinohradníctvo PAVELKA A SYN, s.r.o. v Pezinku, ELESKO a.s. v Modre a ďalšie.

²² Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

Mapa 6 Vinohradnícke členenie územia kraja

Zdroj: vytvorené podľa údajov Atlas krajiny SR (2002)

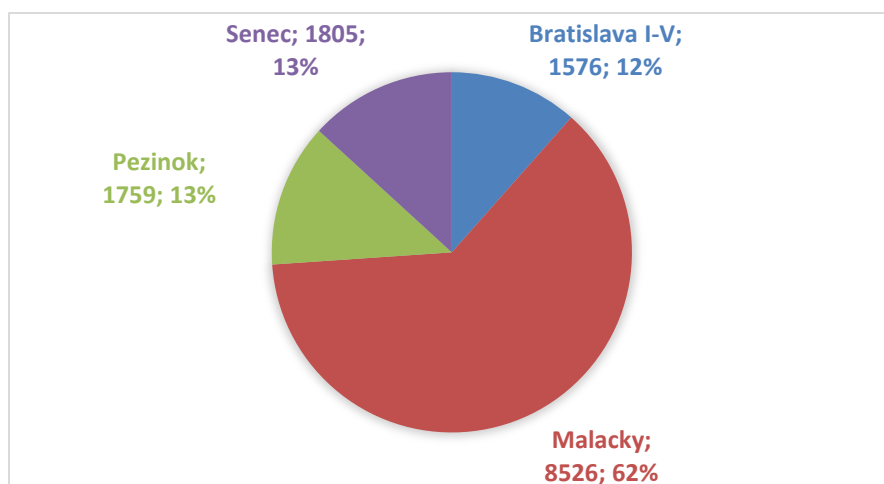
Živočíšna výroba

V oblasti živočíšnej výroby možno konštatovať, že v poslednom období dochádza k jej miernemu nárastu z hľadiska počtu chovaných hospodárskych zvierat. Od roku 2012 vykazujú počty jednotlivých hospodárskych zvierat stabilizovanú situáciu, pričom najväčší podiel, ako aj nárast je evidovaný v prípade hydiny. Pomerne výrazný nárast bol medzi rokmi 2012-2018 zaznamenaný aj v prípade ošípaných. Podrobný prehľad chovaných hospodárskych zvierat na území kraja je uvedený v tabuľke nižšie.

V Bratislavskom kraji sa na chov hospodárskych zvierat orientuje viacero subjektov poľnohospodárskej prvovýroby.

V rámci Bratislavského kraja je chov hovädzieho dobytku z okresného pohľadu najviac zastúpený v okrese Malacky (62 %). Najviac ošípaných a hydiny je chovaných v okrese Pezinok (92, resp. 63 %). Chov oviec v kraji má síce nízke zastúpenie, v poslednom období však môžeme sledovať pomerne výrazný nárast (52 % medzi rokmi 2012-2018).

Graf 21 Stav hovädzieho dobytku na úrovni okresov za rok 2018

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 42 Stav hospodárskych zvierat

Kraj	Hovädzí dobytok		Ošipané		Ovce		Hydina	
	2012	2018	2012	2018	2012	2018	2012	2018
Bratislavský kraj	13616	13666	21736	27888	835	1270	867415	1096068
Bratislava I-V	1398	1576	336	662	161	784	9908	258782
Malacky	7480	8526	754	255	458	339	36078	36152
Pezinok	1991	1759	19250	25595	201	89	629736	693984
Senec	2747	1805	1396	1376	15	58	191693	107150
Slovensko	471091	438855	631464	627022	409569	351122	11849818	14056914

Zdroj: Štatistický úrad SR

Ekologické poľnohospodárstvo a lokálna ekonomika

V súčasnej dobe je potrebné sa zamerať na udržanie a rozvoj lokálneho a udržateľného ekologického poľnohospodárstva a urobiť viac pre podporu jeho kvality a rozmanitosti. Na území Bratislavského kraja pôsobí viacero lokálnych podnikov zameraných napríklad na vinohradníctvo, poľnohospodársku výrobu (farmy, malý pestovatelia) a včelárstvo. Lokálni poskytovatelia týchto služieb sa v súčasnosti stretávajú s viacerými problémami ako sú rozdrobenosť pôdy čo komplikuje jej prenájom, cena prenájmu pôdy, nedostatočná marketingová podpora lokálnych produktov, komplikovaný boj proti škodcom a chorobám rastlinného a živočíšneho pôvodu, problému získavania finančných prostriedkov z rôznych projektov a rozvojových schém a vysoké odvodové zaťaženie sezónnych pracovníkov. Jedným z problémom je aj samotné získavanie informácií o pôsobení lokálnych výrobcov ako napríklad kde pôsobia, čo ponúkajú a za aké ceny.

Dôležité je posilniť lokálne a zároveň udržateľné poľnohospodárstvo tak, aby vzrástol záujem miestnych spotrebiteľov o výroby miestnych drobných poľnohospodárov. Je potrebné podporovať miestne trhy a obchody, ktoré predávajú miestne poľnohospodárske výrobky tak, aby sa stali alternatívou k supermarketom.

Lokálna produkcia v Bratislavskom kraji je zložená pestro. Produkcia podnikov sa zameriava na spracovanie mäsa, rýb, včelích produktov, pestovanie napríklad paradajok, jahôd aj čučoriedok. Najmä v malokarpatskej oblasti je rozšírená výroba vína a v súčasnosti je veľmi obľúbenou aj výroba piva.

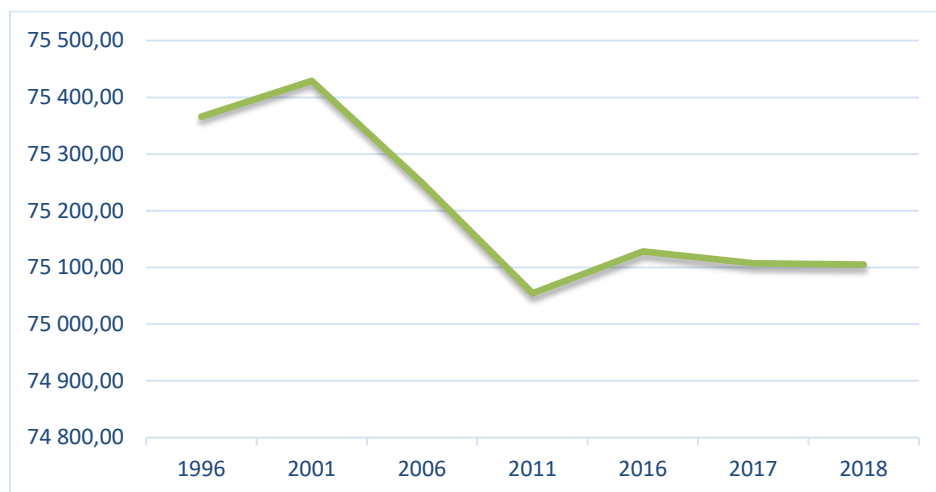
V rámci Bratislavského kraja boli v minulosti vytvorené dve regionálne značky: **Regionálny produkt Záhorie** a **Regionálny produkt Malé Karpaty**. Fungujúcou značkou je v súčasnosti iba Regionálny produkt Záhorie, ktorej nositeľmi je aktuálne 19 certifikovaných produktov a služieb. Nositeľom značky je Miestna akčná skupina Podhoran.

Čoraz väčší dôraz sa kladie na ekologizáciu poľnohospodárstva. Je potrebné podporovať priame dodávky produktov ekologického poľnohospodárstva na domáci trh, vytvoriť dôveru medzi výrobcou a spotrebiteľom a maximálne využívať miestne zdroje a suroviny. V súčasnosti je ekologické poľnohospodárstvo najdynamickejšie sa rozvíjajúcou zložkou agrosektoru. Dôvodom jeho rastu nie je len dotačná politika Európskej únie v oblasti podpory biopotravín, ale aj rastúci dopyt spotreby po kvalitných a zdravých potravinách. V podmienkach SR sa tak ekologické poľnohospodárstvo môže stať významným prvkom pri zvyšovaní zamestnanosti na vidieku, pretože vytvára nové pracovné príležitosti a poskytuje zdroj príjmov. Jeho sociálny aspekt spočíva tiež v rozvoji agroturistiky, výroby tradičných biopotravín, udržiavaní krajiny v kultúrnom stave. Má veľmi pozitívny vplyv na rozvoj vidieka. Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave vedie zoznam registrovaných subjektov v ekologickej poľnohospodárskej výrobe. K 31.1.2021 sa v ňom nachádzalo pre územie Bratislavského kraja 170 subjektov.

Lesníctvo

Lesné pozemky v Bratislavskom kraji zaberajú 3,70 % z celkovej výmery lesných pozemkov v Slovenskej republike. V rámci Bratislavského kraja je podiel výmery lesných pozemkov takmer 37 % z celkovej výmery kraja.

Graf 22 Vývoj výmery lesných pozemkov v Bratislavskom kraji (ha)

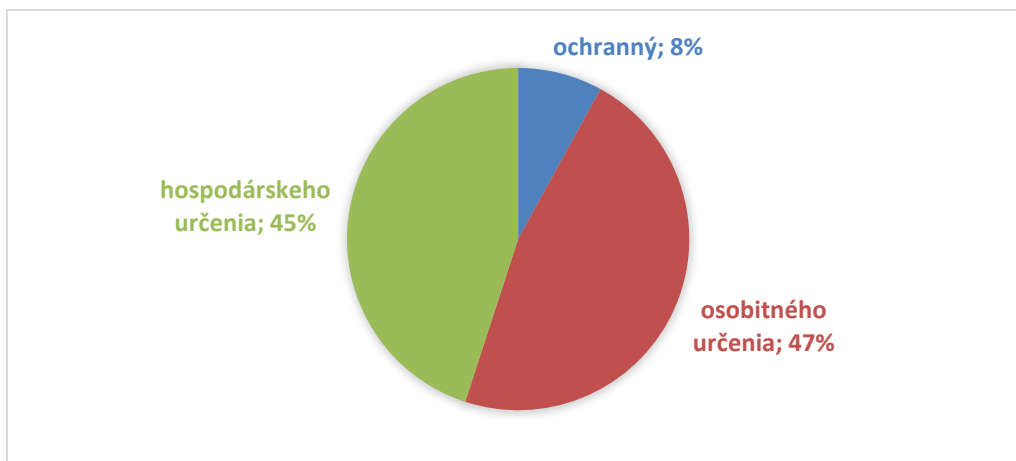

Zdroj: Štatistický úrad SR

Výmera lesných pozemkov z dlhodobého hľadiska má v kraji klesajúcu tendenciu, v posledných rokoch sa však situácia stabilizovala, keď sa výmera ustálila na úrovni 75 000 ha. Z celkovej výmery lesov je podiel hospodárskych lesov na území kraja 45 %, lesov osobitného určenia 47 % a ochranných lesov 8 %.

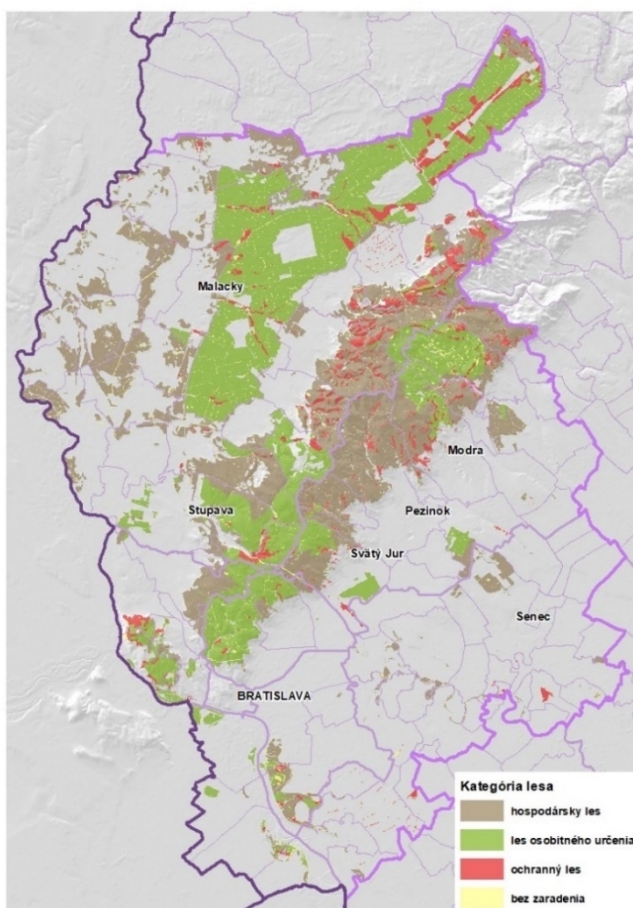
Najväčší lesný komplex tvorí masív Malých Karpát na území okresov Malacky, Pezinok a Bratislava III. Fragmenty lesov sa nachádzajú v Záhorskej nížine. Lužné lesy sú v povodí Dunaja a Moravy. Podobne ako pri poklese poľnohospodárskej pôdy aj tu pravdepodobne za úbytok lesnej pôdy môže nová výstavba. Ďalším faktorom, ktorý vplýva na lesnatosť územia môže byť ťažba a zalesňovanie. Je potrebné poznamenať, že lesy tvoria v krajine významný ekologicky stabilný prvok, zmierňujú následky klimatických zmien a môžu tvoriť viacero funkcií ako napr. ochrana pôdy alebo vody.

Graf 23 Kategória lesa, podiel (v %)

Zdroj: Národné lesnícke centrum (rok 2020)

Obrázok 9 Kategória lesa

Zdroj: Národné lesnícke centrum (2020)

Sekundárny sektor²³

Sekundárny sektor a činnosti s ním spojené patria v kraji k významným ukazovateľom tvorby pracovných miest, ako aj tvorby hrubej pridanej hodnoty.

Tabuľka 43 Podniky sekundárneho sektora podľa ekonomických činností v okresoch BSK v roku 2018

	Ťažba a dobývanie	Priemyselná výroba	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	Dodávka vody; čistenie a odvod odpad. vôd, odpady a služby odstr. odpadov	Priemysel spolu	Stavebníctvo
Bratislava I	2	849	69	33	953	804
Bratislava II	16	1 360	46	59	1 481	1 372
Bratislava III	3	1 011	35	43	1 092	969
Bratislava IV	6	495	5	23	529	478
Bratislava V	1	679	11	39	730	636
Okres Malacky	3	376	1	25	405	396
Okres Pezinok	2	406	2	17	427	326
Okres Senec	3	446	4	16	469	467
BSK SPOLU	36	5 622	173	255	6 086	5 448

Zdroj: Štatistický úrad SR

Ťažba nerastov

Ťažba nerastných surovín patrí podľa odvetvovej štruktúry sekundárneho sektora hospodárstva. Na základe klasifikácie ekonomických činností SK NACE vykazovala Ťažba a dobývanie v BSK v roku 2018 celkovo 714 evidovaných zamestnancov.

Z energetických surovín sa na území Bratislavského kraja vyskytujú prírodné uhľovodíky ako ropa, gazolín, zemný plyn a lignit. Všetky ložiská sú koncentrované v okrese Malacky. Podzemné ložiská prírodných uhľovodíkov zaberajú rozsiahle dobývacie priestory v oblasti Vysoká pri Morave, Láb, Suchohrad, Plavecký Štvrtok, Jakubov, Kostolište, Gajary, Malacky, Závod a Studienka. Ložiská ropy a zemného plynu sú nadregionálneho významu a predstavujú najvýznamnejšiu surovinovú bázu prírodných uhľovodíkov v rámci SR. Z ložísk ropy je najvýznamnejšie rozvinutým ložiskom Gajary - Bádén s najväčšou ťažbou na území SR a z ložísk zemného plynu Závod - mezozoikum.

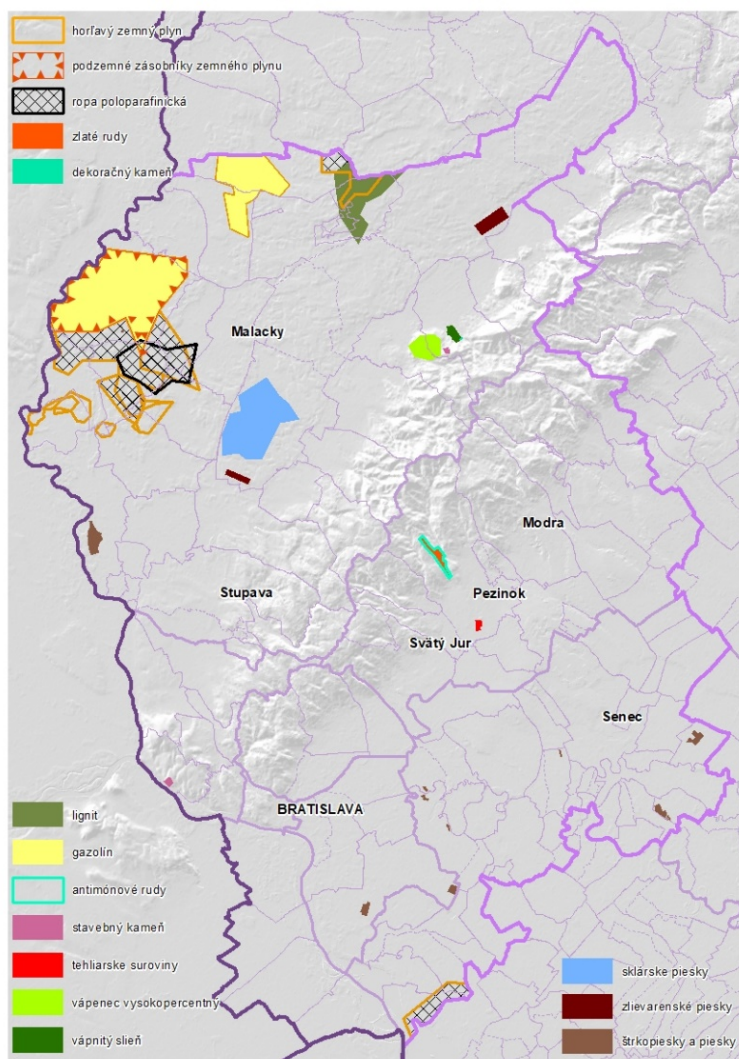
Významnú surovinovú bázu nadregionálneho významu v okrese Malacky predstavujú vysokopercentné vápence a korekčné cementárske sialické suroviny z oblasti Rohožníka a Sološnice, zabezpečujúce dlhodobý rozvoj výroby cementu a vápencu v závode CRH (Slovensko) a.s v Rohožníku. Ložisko vysokopercentných vápencov Rohožník - Vajarská patrí k najväčším na Slovensku a časť vyťaženej suroviny sa využíva pre poľnohospodárstvo, resp. sklársky priemysel.

Intenzívna ťažba štrkopieskov sa v minulosti realizovala najmä na území hlavného mesta SR Bratislavy a v okrese Senec. Vyťažené priestory sú využívané na rekreačné účely (Bratislava - Zlaté piesky, Bratislava - Vajnory, Bratislava - Kuchajda, Senec, Nové Košariská a iné).

K najvýznamnejším podnikom z hľadiska tržieb v kraji v odvetví ťažobného priemyslu patrí spoločnosť Nafta, a.s., Bratislava²⁴.

²³ Sekundárny sektor zahŕňa činnosti spojené s ťažbou a dobývaním nerastných surovín, priemyselnou výrobou, stavebníctvom, dodávkou a rozvodom elektriny, plynu, pary a vzduchu a tiež dodávkou vody, likvidáciou odpadov a odpadových vôd.

²⁴ Zdroj: Najväčšie podniky ťažobného priemyslu (<https://www.etrend.sk/rebricky-firiem/najvacsie-podniky-tazobneho-priemyslu.html>; dostupné k 1.10.2019), Trend

Obrázok 10 Ťažba nerastných surovín na území kraja

Zdroj: ŠGÚDŠ (2020)

Priemysel

Priemyselná výroba v Bratislavskom samosprávnom kraji patrí k významným faktorom zabezpečujúcim výkonnosť hospodárstva nie len v rámci metropolitného regiónu, ale aj na nadnárodnej úrovni. Význam priemyslu spočíva v tom, že toto odvetvie sa výraznou mierou podieľa na celkovej zamestnanosti kraja, a na regionálnej úrovni aj na tvorbe hrubej pridanej hodnoty. K 31. decembru 2018 pracovalo v Bratislavskom kraji v priemysle 54 818 osôb, čo tvorí spolu 14,2 % z celkového počtu zamestnancov v kraji. To znamená druhý najvyšší počet osôb zamestnaných v jednotlivých odvetviach ekonomických činností hospodárstva kraja.

Tabuľka 44 Komparácia vybraných ukazovateľov priemyslu v samosprávnych krajoch SR za rok 2017

	Počet priem. závodov	Hrubý obrat (tis. Eur)	Pridaná hodnota (tis. Eur)
Bratislavský kraj	351	24 758 696	4 234 414
Trnavský kraj	330	11 488 106	1 790 623
Trenčiansky kraj	466	8 841 036	2 231 270
Nitriansky kraj	388	6 364 350	1 309 463
Žilinský kraj	392	13 822 406	2 410 464
Banskobystrický kraj	301	3 667 233	970 319
Prešovský kraj	356	3 589 952	865 085
Košický kraj	266	7 328 176	1 722 075

Slovenská republika	2 850	79 859 954	15 533 713
----------------------------	--------------	-------------------	-------------------

Zdroj: Štatistický úrad SR

Tabuľka 45 Komparácia vybraných ukazovateľov priemyslu v jednotlivých okresoch BSK 2019

Rok 2019	Počet priemyselných závodov	Hrubý obrat v (tis. Eur)	Pridaná hodnota (tis. Eur)
Okres Bratislava I	48	2 710 765	650 663
Okres Bratislava II	95	9 277 502	1 965 666
Okres Bratislava III	54	884 342	242 219
Okres Bratislava IV	35	12 082 883	1 283 464
Okres Bratislava V	21	257 390	38 912
Okres Malacky	47	2 388 313	399 057
Okres Pezinok	23	349 698	69 381
Okres Senec	30	467 817	109 671
BSK	353	28 418 711	4 759 032
SR	2 887	85 339 888	16 583 692

Zdroj: ŠÚ SR

Hrubý obrat SR v priemyselných podnikoch predstavoval v roku 2017 hodnotu 79 859 954 tis. Eur, na ktorej sa Bratislavský kraj podieľal v hodnote 24 758 690 tis. Eur, t. j. 31 %-ným podielom. I napriek faktu, že priemysel nie je v tvorbe pracovných príležitostí v kraji dominantným sektorom, dosahuje tretinový podiel na priemyselnej produkcii hrubého obratu v krajine. Pri porovnaní podielu kraja na počte priemyselných závodov v SR dosahuje Bratislavský kraj s 351 podnikmi 12 %-né zastúpenie z pomedzi 2 850 podnikov v SR. Podobne, ako v prípade hrubého obratu, aj ukazovateľ pridanej hodnoty vytvorenej v podnikoch na území kraja predstavuje, s 27 %-ným podielom, dominantné postavenie v SR.

Pri porovnaní jednotlivých okresov Bratislavského kraja má dominantné postavenie okres Bratislava II, ktorý sa na celkovom obrate priemyselných podnikov kraja podieľal v roku 2017 takmer 39 % a okres Bratislava IV s podielom takmer 36 %. Z hľadiska tohto ukazovateľa je okres Bratislava II najvýznamnejším okresom v SR vôbec, kde vytvára takmer 12 % národného obratu priemyselných podnikov.

Najnižšiu úroveň obratu priemyselných podnikov v kraji vykazuje okres Bratislava V a mimobratislavské okresy Pezinok a Senec.

Prerozdelenie priemyslu do jednotlivých odvetví podľa klasifikácie ekonomických činností poukazuje na dominantné postavenie priemyselnej výroby na celkovej zamestnanosti v jednotlivých pododvetviach priemyslu. Na základe priemerného evidenčného počtu zamestnancov v roku 2018 boli v rámci kraja najvýznamnejšie nasledujúce odvetvia priemyselnej výroby:

- výroba motorových vozidiel 39,02 %,
- oprava a inštalácia strojov 7,52 %,
- dodávka vody 5,85 %,
- dodávka elektriny, plynu, pary 5,69 %,
- výroba potravín 5,47 %.

V ostatných odvetviach pracoval relatívne menší počet zamestnancov. I tak je odvetvová štruktúra zamestnanosti v priemysle dostatočne diverzifikovaná. Aj vzhľadom na vyššie uvedené, výraznú dominanciu predstavuje odvetvie výroby motorových vozidiel, čo vytvára pre región pomerne vyprofilovaný stav priemyselnej výroby, no i silnú závislosť na tomto odvetví. Z hľadiska hospodárskej štruktúry sa trojuholník Bratislava – Trnava – Nitra v ostatnom období vyvinul na európske centrum automobilového priemyslu.

Medzi ďalšie významné odvetvia podľa prehľadu najväčších firiem na základe objemu tržieb²⁵ patrili v roku 2018 aj chemický a strojársky priemysel (Volkswagen Slovakia, a.s. Bratislava, Faurecia Automotive Slovakia, s.r.o. Bratislava, Adient Slovakia, s.r.o., Bratislava, Plastic Omnium Auto Exteriors, s.r.o., Lozorno, HBPO Slovakia, s.r.o., Lozorno, Slovnaft montáže a opravy, a.s., Bratislava, Grupo Antolin Bratislava, s.r.o., Bratislava, RF, s.r.o., Malacky, SAM – Shipbuilding and Machinery, a.s., Bratislava, ECS Slovensko, s.r.o., Bratislava).

Priestorová štruktúra priemyslu

Aktuálny územný plán regiónu Bratislavského samosprávneho kraja²⁶ (ďalej len ÚPN R BSK) uvažuje s nasledovnými významnými, resp. regionálne významnými územiami definovanými ako plochy výroby, ktoré zahŕňujú územia výrobného ako aj skladového hospodárstva.

Tabuľka 46 Prehľad významnejších priemyselných parkov (zóny a areály) na území Bratislavského kraja

P.č.	Názov územia	Lokalizácia	Rozloha (v ha)	Dominantné odvetvie/spoločnosť
1.	Industrial park Devínska Nová Ves (DNV Park)	Bratislava – Devínska Nová ves	58,3	Hella, Seven SK, MC Syncro, Garay, HTS (CWS), Schnellecke, Magna
2.	Eurovalley	Malacky	160 (exist. + návrh)	BASF, Swedwood, VGP, Basso
3.	Logistic park Lozorno (Point park)	Lozorno	85	Brightpoint, Timbeum, Whirlpool, HBPO
4.	Prologis Park Bratislava	Senec	-	Logistika a sklady/ BMW, Hej.sk, Tesco, Lagermax, Tomra, DM drogerie, Gefco
5.	VGP Park Bratislava*	Bernolákovo	55,4	Logistika, výrobné a obchodné aktivity

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov ÚPN R BSK, 2017 a oficiálnych stránok jednotlivých prevádzkovateľov

*pozn.: vo výstavbe

Najväčšie plochy výroby na území kraja zaberajú 2 najvýznamnejšie a najväčšie podniky nielen v rámci kraja ale aj v rámci celého Slovenska a to VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s. (Devínska Nová Ves a SLOVNAFT, a.s. (Vrakuňa).

Významné plochy výroby na území kraja

Na území Bratislavského kraja, konkrétne na území hl. m. SR sa nachádzajú lokality, ktoré svojou rozlohou a funkčným zameraním výraznou mierou ovplyvňujú formovanie priľahlých území.

ÚPN R BSK uvažuje s nasledovnými významnými plochami výroby lokalizovanými na území Bratislavského kraja: **Bratislava, Lozorno, Malacky, Modra, Ivanka pri Dunaji, Gajary, Pezinok, Rohožník, Senec a Veľké Leváre**. Podrobnejšia špecifikácia je uvedená v rámci ÚPN R BSK v smernej časti.

Ďalšie územia priemyselnej výroby (plochy výroby) lokalizované na území Bratislavského kraja predstavujú menšie alebo samostatné jednotky priemyselnej a stavebnej výroby, podnikateľských aktivít a skladov prevažne lokálneho charakteru.

Stavebníctvo

Podľa evidencie ŠÚ SR pre podniky s 20 a viac zamestnancami bol ku koncu roku 2017 v Bratislavskom kraji priemerný evidenčný počet zamestnancov v odvetví stavebníctva celkovo 12 385 osôb, čo predstavuje podiel 3,5 % z celkového počtu zamestnancov v kraji, čo je porovnateľný údaj s celorepublikovým priemerom.

²⁵ Zdroj: Najväčšie podniky v Bratislavskom kraji (<https://www.etrend.sk/rebricky-firiem/najvacsie-podniky-v-bratislavskom-kraji.html>; dostupné k 1.10.2019), Trend analyses

²⁶ Územný plán regiónu - Bratislavský samosprávny kraj v znení zmien a doplnkov, 2017

Vývoj stavebníctva po období útlmu z dôvodu hospodárskej krízy zaznamenáva v posledných rokoch rastúci trend. Vplyv na to majú jednak veľké investičné projekty súkromných investorov, ako aj zákazky realizované pre verejný sektor, predovšetkým v oblasti dopravnej infraštruktúry.

Odvetvie stavebnej produkcie v kraji je rozvinuté vysoko nad úrovňou slovenského priemeru, resp. ostatných krajov SR. Pri porovnaní vybraných ukazovateľov za celé odvetvie stavebníctva vykazuje na území BSK nadpriemerné hodnoty.

Vývoj stavebníctva v okresoch sleduje Štatistický úrad SR prostredníctvom nasledujúcich tabuľkovo vyjadrených vybraných ukazovateľov. Hodnoty uvedených ukazovateľov sú pritom komparatívne porovnateľné na regionálnej, resp. krajskej aj okresnej úrovni.

Tabuľka 47 Vybrané ukazovatele za odvetvie stavebníctva v samosprávnych krajoch SR

	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (osoby)			Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami (tis. EUR)		
	2008	2013	2017	2008	2013	2017
SR	51 181	36 042	35 116	3 214 385,22	2 002 693,79	2 666 017
Bratislavský kraj	13 686	11 561	12385	1 233 101,61	930 611,51	1 454 816
Trnavský kraj	3 250	2 002	2 211	156 545,91	76 599,53	155 526
Trenčiansky kraj	4 517	2 384	2 164	266 734,98	92 047,50	116 030
Nitriansky kraj	4 574	3 669	3 669	241 204,94	143 184,82	181 944
Žilinský kraj	8 459	5 556	4 299	463 578,97	270 873,02	214 927
Banskobystrický kraj	3 445	2 287	2 024	161 435,87	113 457,49	101 287
Prešovský kraj	5 753	4 092	4 030	215 634,37	128 800,10	135 865
Košický kraj	7 497	4 492	4 333	476 148,58	247 119,84	305 623

Zdroj: Štatistický úrad SR

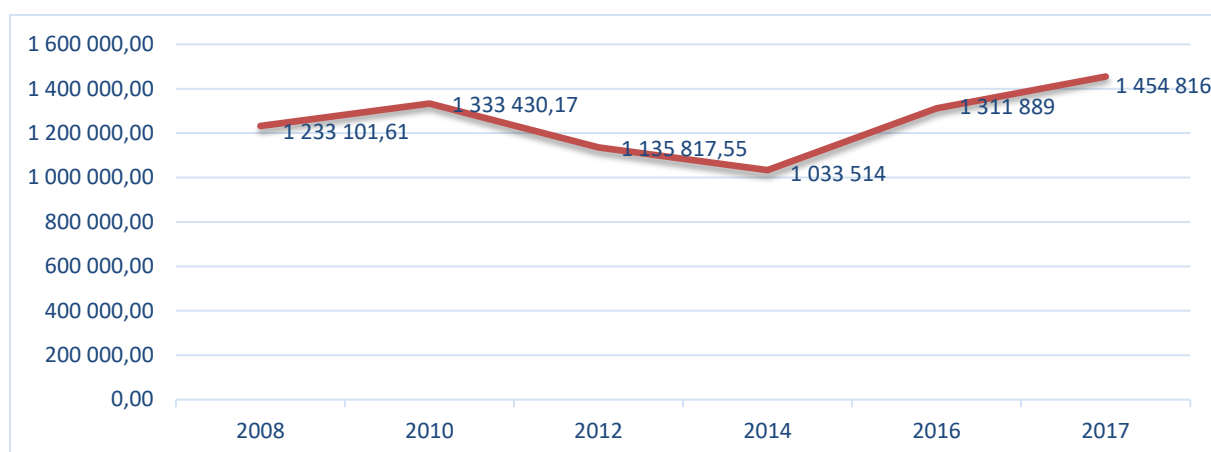
V sledovanom období medzi rokmi 2008 až 2017 majú sledované ukazovatele v Bratislavskom kraji vyrovnaný, resp. mierne rastúci trend. Najmä od roku 2014 pozorujeme nárast počtu zamestnancov, ako aj rast stavebnej produkcie, ako je znázornené aj na grafoch nižšie.

Nižšie je uvedený prehľad najväčších developerských spoločností. K tým najväčším developerským spoločnostiam patria Penta Investment, D O A S a HB REAVIS.

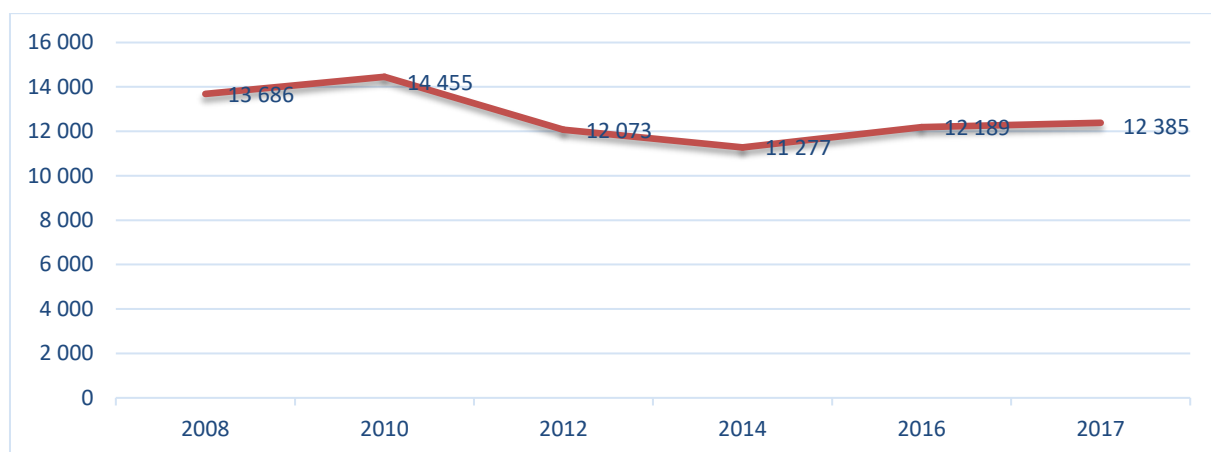
Tabuľka 48 Najväčšie developerské spoločnosti za rok 2018

Developerské spoločnosti podľa tržieb (v EUR)		2018	
		Tržby	Pridaná hodnota
1.	Penta Investments, s. r. o., Bratislava	41 450 587	38 107 168
2.	D O A S, a. s., Bratislava	23 800 896	5 852 511
3.	HB REAVIS Slovakia, a. s., Bratislava	14 736 719	1 485 896
4.	HB REAVIS Group, s. r. o., Bratislava	14 685 402	5 620 684
5.	Penta Real Estate, s. r. o., Bratislava	12 436 591	9 139 347
6.	Accentis Námestovo, s. r. o., Námestovo	10 560 708	5 525 694
7.	Bavint, s. r. o., Bratislava	8 259 610	1 556 716
8.	BA Development II., s. r. o., Bratislava	6 435 748	112 258
9.	J & T REAL ESTATE, a. s., Bratislava	5 918 602	718 176
10.	PROFINEX trading, s. r. o., Banská Bystrica	5 343 207	321 308

Zdroj: Eurostav, <https://www.casopiseurostav.sk/top-100>

Graf 24 Vývoj hodnoty stavebnej produkcie vykonávanej vlastnými zamestnancami v BSK v tisícoch EUR

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 25 Vývoj priemerného evidenčného počtu zamestnancov stavebníctva v BSK

Zdroj: Štatistický úrad SR

Terciárny sektor (sektor služieb)²⁷

Špecifikom Bratislavského kraja je i koncentrácia tzv. vyššej vybavenosti. Z pohľadu komunálnych služieb sa jedná celoštátne a medzinárodné inštitúcie, úrady štátnej a verejnej správy, bankovníctvo a pod. Bratislava je sídlom koncentrácie aktivít v komunálnej administratíve, bankovníctva, poisťovníctva a finančných služieb na Slovensku. Bratislava je sídlom centrálnej banky (Národná banka Slovenska), ako aj sídlom viacerých komerčných bánk pôsobiach na Slovensku.

Zdravotná starostlivosť v meste Bratislava disponuje sieťou zariadení regionálneho až celoštátneho významu reprezentovaná vysokošpecializovanými nemocnicami, odbornými liečebnými ústavmi, špecializovanými a rehabilitačnými zariadeniami poskytujúcimi zdravotnú a liečebnú starostlivosť.

V komerčnej sfére sa v kraji, ale stále najmä na území hl. m. SR Bratislavy, vytvorila hustá sieť zariadení malo a veľkoobchodu, ubytovacích zariadení vrátane hotelov, gastronomických zariadení, informačných, voľnočasových a ďalších služieb. Komerčná vybavenosť, okrem poskytovania služieb obyvateľom (aspekt kvality života), slúži aj potrebám návštevníkov (aspekt pridanej

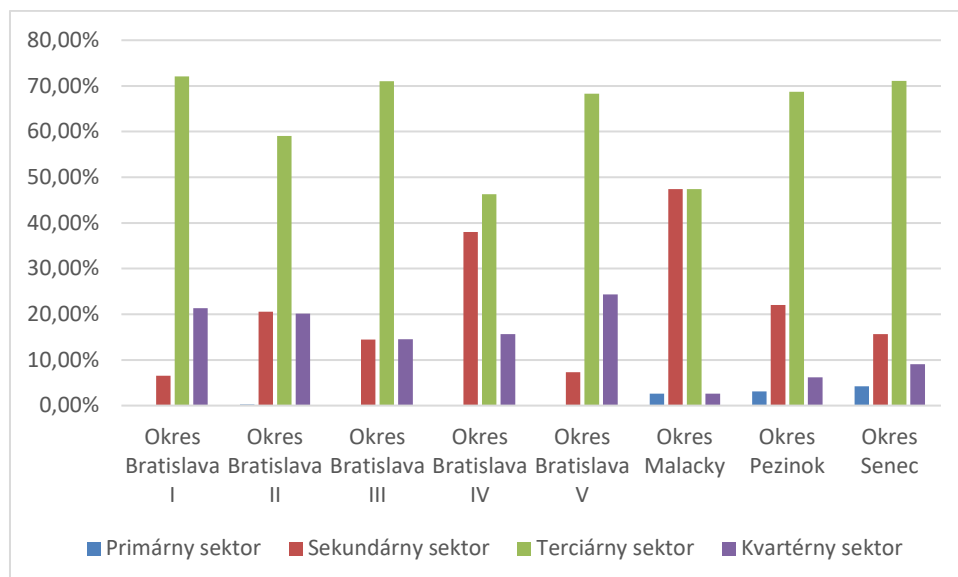
²⁷ Sektor služieb, z hľadiska národného hospodárstva označovaný tiež ako terciárny sektor, zahŕňa všetky odvetvia ľudskej činnosti, ktorých podstatou je poskytovanie služieb (platených aj neplatených), teda obchod, poskytovanie práce, vedomostí, finančných prostriedkov, infraštruktúry, výrobkov alebo ich vzájomná kombinácia. Ide o sektor s najvyšším podielom v krajinách s rozvinutou ekonomikou. Typické pre tento sektor je relatívne nízka investičná náročnosť, vysoké tempo zavádzania vedecko-technického pokroku a vysoká produktivita. Charakteristické je i to, že zamestnanosť v tomto sektore tvorí najvyšší podiel zo všetkých sektorov hospodárstva.

ekonomickej hodnoty s dopadom na tvorbu HDP a zamestnanosť). Zároveň sa na území kraja v ostatných rokoch etablovali aj inovatívne služby komerčného charakteru naviazané na voľnočasové aktivity, zábavu a umenie.

Za posledné dve desaťročia zažilo Slovensko a najmä Bratislavský kraj dynamický rast centier zdieľaných a podnikových služieb. Vďaka zvyšujúcej sa kvalite slovenského podnikateľského prostredia, sa očakáva, že počet nadnárodných centier zdieľaných služieb sa bude ďalej zvyšovať. Kľúčovým faktorom je dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily. Prítomnosť talentovanej, kvalifikovanej, prispôsobivej pracovnej sily ako aj vysokú úroveň ovládania cudzích jazykov si všimli mnohé nadnárodné spoločnosti ako napríklad: AT&T, Dell, Adient, IBM, Amazon, T-Systems, Arval, Siemens. Tí najväčší zamestnávatelia zamestnávajú aj niekoľko tisíc zamestnancov na území kraja.

Ako už bolo spomenuté, terciárny sektor je zastúpený najvyšším podielom zo všetkých sektorov z hľadiska zamestnanosti. Tento podiel sa za sledované obdobie od roku 2009 pohybuje na úrovni 70 %. V rámci sektora si dlhodobo najvyššie zastúpenie zamestnanosti v kraji udržiava odvetvie veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov s podielom takmer 18 % (v roku 2018). Významné zastúpené sú aj odvetvia doprava a skladovanie, informácie a komunikácia, v vzdelávanie a verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie, hoci v tomto prípade môžeme z dlhodobého hľadiska sledovať pokles (z 12,4 % v roku 2009 na 8,6 % v roku 2018).

Graf 26 Podiel (v %) zamestnanosti v jednotlivých okresoch

Zdroj: ŠÚ SR, databáza Datacube

V rámci kraja je najvyšší podiel zamestnancov v terciárnom sektore evidovaný v okresoch Bratislava V, Senec, Bratislava III, Bratislava I a Bratislava II. Naopak, najnižší podiel je v okresoch Malacky a Bratislava IV, v prípade ktorých má významné zastúpenie sekundárny sektor, najmä oblasť priemyselnej výroby.

Vo všetkých okresoch dominuje v počte zamestnancov odvetvie veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov. V prípade ostatných odvetví terciárneho sektora však môžeme pozorovať výrazné rozdiely v priestorovom rozložení v kraji. Odvetvia verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie, finančné a poisťovacie činnosti a vzdelávanie sú sústredené predovšetkým v okrese Bratislava I, odvetvia informácie a komunikácia a zdravotníctvo a sociálna pomoc sú koncentrované v okrese Bratislava II. **Odvetvie doprava a skladovanie je celkovo z hľadiska počtu zamestnancov najviac zastúpené v okrese Bratislava III, no relatívne silné zastúpenie má aj v okrese Senec, kde toto odvetvie tvorí až 34 % podiel zo zamestnaných v terciárnom sektore.** Uvedené je spôsobené lokalizáciou viacerých logistických areálov v blízkosti mesta Senec pozdĺž diaľnice D1.

Strieborná ekonomika²⁸

Starnutie populácie je v Európe dlhodobým trendom, ktorý začal pred niekoľkými desaťročiami. Tomu, že populácia v EÚ 28 starne relatívne rýchlo, nasvedčuje aj to, že medián veku sa za posledných 12 rokov zvyšoval podľa údajov Eurostatu v priemere o 0,3 roka (kým v roku 2001 bol na úrovni 38,3 r., tak do roku 2013 sa zvýšil na 41,9 r.). Podľa prognózy Eurostatu sa celkový počet obyvateľov Európskej únie od roku 2010 v počte 501 miliónov zvýši do roku 2040 na 526 miliónov, kedy bude najvyšší počet obyvateľov. Následne sa počet bude iba znižovať na 517 miliónov do roku 2060, pričom dôjde k prirodzenému úbytku obyvateľstva. Kým v roku 2010 bol podiel obyvateľov nad 65 rokov na populácii vo veku 15 – 64 rokov 17 %, do roku 2060 sa má zvýšiť na viac než 68 %. Podiel osôb vo veku 80 rokov a viac sa za 20 rokov od roku 2010 zvýši z 5 % na 12 %.

K relatívnemu nárastu vyšších vekových skupín obyvateľstva výrazným spôsobom prispeli aj dosiahnuté výsledky pokroku v ekonomickej, sociálnej, ale aj v medicínskej oblasti. V súvislosti so starnutím populácie sa do popredia čoraz viac dostáva pojem strieborná ekonomika. Pod striebornou ekonomikou chápeme adaptáciu ekonomiky na budúce potreby rastúceho počtu starších ľudí, s čím súvisí vytváranie nových trhových príležitostí pre podnikateľský sektor (Deutsche Welle, 2005).

Okrem súvisiacich problémov, ktoré so sebou starnutie populácie prináša je možné túto skutočnosť vnímať aj ako výzvu, resp. príležitosť pre rozvoj nových segmentov hospodárstva – zameraných na potreby seniorov a ľudí v dôchodkovom veku. Jednou z nich sú aj príležitosti pre inovatívne firmy a ich produkty, ktoré by pomohli zlepšiť kvalitu života starších ľudí. Mnohé krajiny tak zakomponovávajú iniciatívy týkajúce sa technológií a starnutia do národných R&D politík alebo inovačných stratégií.²⁹ Na úrovni Európskej únie sa doteraz prijalo niekoľko opatrení, ktoré by mali stimulovať tento trh a ktoré by mali pomôcť malým a stredným podnikom, ktoré na ňom pôsobia. Môžeme sem zaradiť napríklad spoločný program aktívneho a asistovaného bývania (the Active and Assisted Living Joint Programme), akčný plán informatizácie a elektronizácie zdravotníctva (the eHealth Action Plan), európske inovačné partnerstvo v oblasti aktívneho a zdravého starnutia (the European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing) či Horizont 2020, teda najväčší výskumný a inovačný program EÚ, v rámci ktorého možno nájsť výzvu týkajúcu sa zdravia, demografických zmien a blahobytu.³⁰

Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorá v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvára novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami, ako sú automobily s IKT čiastočne nahradzujúce oslabené zmyslové vnímanie, ubytovacie služby priateľské starnutiu, služby súvisiace so starostlivosťou o majetok – správa finančných portfólií, investícií do nehnuteľností a pod. Konkrétne zmeny v parametroch verejného systému služieb veľmi ťažko predvídať. Je však jasné, že úloha verejného sektora bude čoraz viac klesať a do popredia sa dostanú platené služby poskytované súkromným sektorom, a teda veľký objem platieb súkromným opatrovateľským a zdravotným službám.

Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorí v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvárajú novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami ako sú:

- automobily s IKT čiastočne nahradzujúce oslabené zmyslové vnímanie,
- ubytovacie služby priateľské starnutiu,
- špecifické pracovné podmienky,
- služby súvisiace so starostlivosťou o majetok – správa finančných portfólií, investícií do nehnuteľností a pod.,
- trávenie voľného času, špecifické turistické služby,
- starostlivosť o zdravie a pod.

V prípade krajín s relatívne nižšími príjmami bude kľúčom k úspechu konceptu striebornej ekonomiky primárne uspokojenie základných potrieb domáceho trhu a efektívna schopnosť prilákať zahraničných zákazníkov do sektoru služieb. Vzhľadom na rastový potenciál skrytý v striebornej ekonomike by vlády mali zvážiť aplikáciu ekonomických a právnych stimulov, ktoré by zjednodušili prístup podnikov na domáce a zahraničné strieborné trhy.

²⁸ Zdroj: Strieborná ekonomika – potenciál na Slovensku, Viliam Páleník a kolektív, Ekonomický ústav SAV, Bratislava 2014. a Strieborná ekonomika ako možné exportné zameranie slovenskej ekonomiky, Viliam Páleník, Ekonomický ústav SAV, Bratislava 2009. Strieborná ekonomika, Inštitút zamestnanosti <<https://www.iz.sk/sk/projekty/strieborna-ekonomika>>

²⁹ Podľa Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru by malé a stredné podniky mali byť srdcom budúceho Európskeho inovačného plánu.

³⁰ <<https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/growing-silver-economy-europe>>.

Opatrenia zamerané na domáci trh, by mali zahŕňať:

- podporu záujmu a dostupnosť preventívnej zdravotnej starostlivosti;
- podporu dlhodobej starostlivosti a podporných služieb (dodávky jedla domov, a pod.);
- podpora neformálnej starostlivosti o seniora ako člena domácnosti
- podporu energetickej úsporného bývania.

Opatrenia zamerané na zahraničné trhy (vývozu tovarov a služieb):

- podpora domáceho turizmu zaujímavého pre zahraničných seniorov;
- podpora domácej zdravotnej starostlivosti, ktorá môže byť dopytovaná zahraničnými seniorov (vývoz služieb);
- podpora cezhraničnej dostupnosti zdravotnej a sociálnej starostlivosti (jednotný trh verejných služieb);
- podpora konkurencieschopnosti domácich výrobcov v súťaži so zahraničnými výrobcami, a tak prispieť k ich prístupu na zahraničné trhy.

Oblasti potenciálneho rozvoja slovenskej striebornej ekonomiky sú:

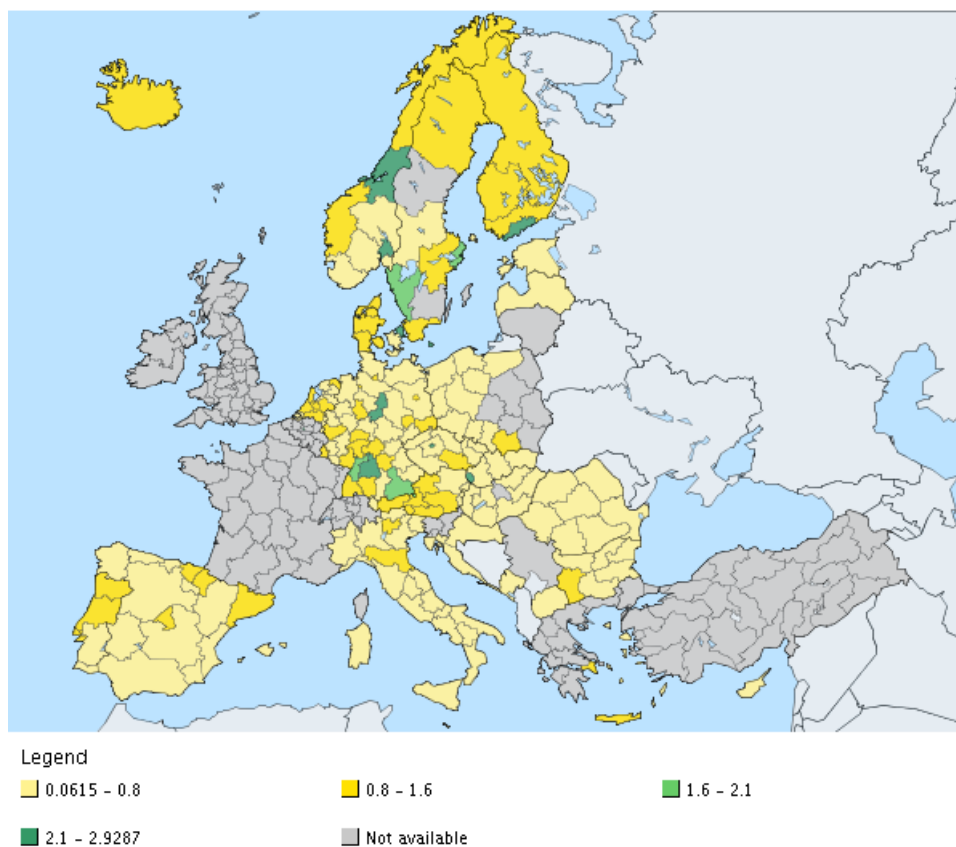
- pôdohospodárstvo a potravinárstvo (veľkovýrobná produkcia bio- /organických výrobkov, využitie vodného hospodárstva a lesníctva v turizme);
- stavebníctvo (v dôsledku klimatických zmien – výstavba seniorských mestečiek a druhých domovov seniorov, rekonštrukcie);
- doprava (autá pre seniorov vs. univerzálny dizajn, bezbariérovosť);
- ubytovacie a stravovacie služby, zábava a rekreácia (v dôsledku klimatických zmien príklon k miernemu pásmu, lokálne kultúry, kúpele, wellness);
- ICT pre bývanie (pohotovostné systémy, inteligentné bývanie - prepojenie spotrebičov, zjednodušovanie používania);
- ICT pre zdravie (zdravotné technológie pre starších, domáca starostlivosť, telemedicína);
- finančné a poisťovacie služby (pripoistenie zdravotné, penzijné a na odkázanosť, reverzná hypotéka, osobné poradenské služby);
- vzdelávanie (rekvalifikačné kurzy, univerzity tretieho veku, socializačno-náučné aktivity).

Kvartérny sektor³¹

V roku 2018 bolo v Bratislavskom kraji v odvetví odborné, vedecké a technické činnosti zamestnaných celkovo 41 345 osôb, čo predstavovalo podiel takmer 11 % z celkového počtu zamestnaných osôb v kraji. V porovnaní s podielom pracujúcich na úrovni SR, kde bolo v roku 2018 v tomto odvetví evidovaných necelých 5 % všetkých pracujúcich, vykazuje Bratislavský kraj vyše dvojnásobnú hodnotu národného priemeru.

Bratislava, ako hlavné mesto SR a Bratislavský kraj zastávajú v rámci krajiny pozíciu prirodzeného centra rozvoja kvartérneho sektora. Vzhľadom na vysokú koncentráciu akademickej a vedeckej obce, ako aj pôsobnosti širokého spektra súkromného sektora sa tu skoncentrovali subjekty, ktoré sa venujú činnostiam typických pre vznik, zavádzanie a šírenie inovácií. Podľa ročenky – Regional yearbook, ktorú vydal v roku 2019 Eurostat, patrí Bratislavský kraj medzi regióny s najvyšším podielom výskumných pracovníkov na celkovom počte zamestnancov v rámci EÚ 28. Je to najmä z dôvodu vysokého počtu vedeckých pracovníkov pôsobiach v akademickom sektore (terciárne vzdelávanie), kde Bratislavský kraj patrí medzi 3 regióny s najvyšším podielom vedeckých pracovníkov na celkovom počte pracovníkov, a zároveň, spolu s regiónom Praha, disponuje aj najväčším podielom vedeckých pracovníkov v rámci verejného sektora. Naopak, podiel vedeckých pracovníkov v súkromnom sektore je relatívne nízky.

³¹ Kvartérny (znalostný) sektor hospodárstva je založený na znalostiach a zahŕňa najmä vedu a výskum. Niekedy sa tiež uvádza širšie poňatie sektora vrátane všetkých služieb založených na znalostiach a informáciách teda vzdelávanie, odvetví informačných a komunikačných technológií, poradenstvo a ďalšie. Kvartérny sektor je založený na vysokej vzdelanosti a vyžaduje vysoko kvalifikovaných pracovníkov. Znalostný sektor je rastúci predovšetkým v najvyspelejších štátoch a je hnacím motorom inovácií v ostatných sektoroch, najmä v priemysle a službách. Znalostný sektor prináša nové trhy, vytvára nové odvetvia, produkuje inovatívne služby, produkty alebo metódy práce. Z toho dôvodu je kľúčový pre rozvoj ekonomiky a celej spoločnosti.

Obrázok 11 Podiel zamestnancov vo výskume a vývoji na celkovej počte zamestnancov v r. 2017

Zdroj: Eurostat

Hoci je v meste Bratislava skoncentrovaná prevažná väčšina vedecko-výskumného potenciálu krajiny, tak tento fenomén predsa len nedosahuje významnejší počet záznamov na mape patentov či na medzinárodne porovnateľných výstupov inovatívneho charakteru. Národné a regionálne intervencie do kvartérneho sektora hospodárstva totiž nepredstavujú dostatočný impulz pre rozvoj odvetví založených na informačných technológiách a aktivitách s vyššou pridanou hodnotou. Bratislava je tak často krát vystavená externalitám v podobe difúzných priamych zahraničných investícií alebo sa spolieha na vlastné endogénne zdroje, ktoré sú však v meradle rastu európskej konkurencieschopnosti pomerne nedostatočné.

Ekonomická aktivita obyvateľstva³²

V Bratislavskom kraji bolo v roku 2011 podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 321 274 ekonomicky aktívnych osôb, z toho bolo 155 490 žien (t.j. 48,4 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych) a 165 784 mužov (51,6 %). Z celkového počtu žien v Bratislavskom kraji bolo ekonomicky aktívnych 49,0 % a z celkového počtu mužov bolo ekonomicky aktívnych 58,1 %. Vzhľadom na počet ekonomicky aktívnych osôb v území Bratislavského kraja v roku 2001 (ku dňu SODB 2001), do roku 2011 ich počet klesol o 10 080 osôb.

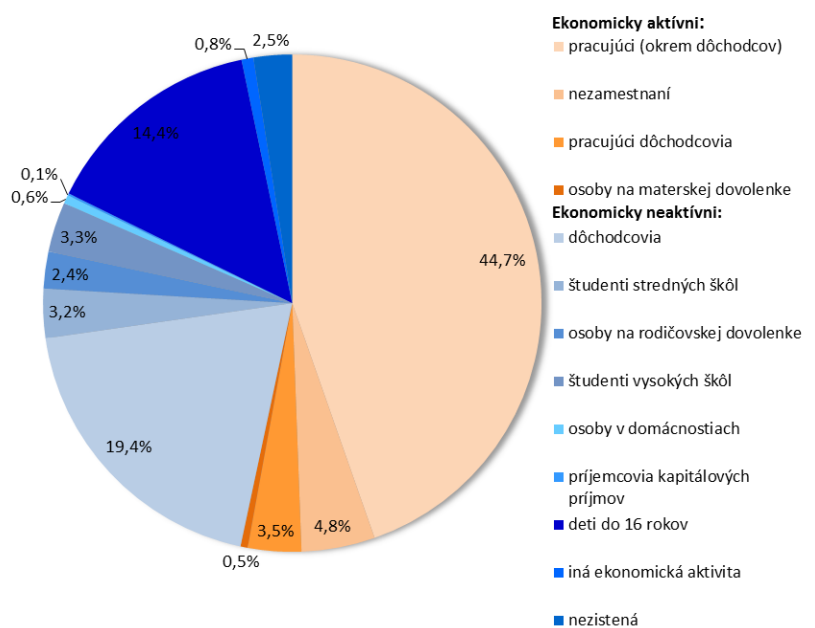
V meste Bratislava sa koncentrovalo 69,2 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych osôb v priestore Bratislavského kraja, a tým Bratislava predstavuje ťažiskový priestor na trhu práce. Ekonomická aktivita obyvateľstva kraja (53,3 %) je vyššia než celoslovenský priemer (48,7 %).

³² Ekonomická aktivita je údaj o postavení obyvateľa na trhu práce k rozhodujúcemu okamihu sčítania. Za jednotlivé sídla sa sleduje štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva iba pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov. Za ekonomicky aktívnych na účely Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 sa považovali obyvatelia, ktorí boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania pracujúci (okrem dôchodcov), pracujúci dôchodcovia, nezamestnaní a osoby na materskej dovolenke.

Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, vyššiu ekonomickú aktivitu, než bol krajský priemer, dosahuje okres Bratislava V. Najnižší podiel ekonomicky aktívnych osôb z celkového počtu obyvateľov (dotknutého okresu) sledujeme v okrese Bratislava I. Ekonomická aktivita obyvateľstva Bratislavy, hl.m. SR dosiahla 54,1 %.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame základné informácie zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 o obyvateľstve SR, Bratislavského kraja a dotknutých okresov podľa ekonomickej aktivity (v absolútnom aj relatívnom vyjadrení).

Obrázok 12 Obyvateľstvo Bratislavského kraja podľa ekonomickej aktivity v roku 2011 (SODB 2011, %)

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR zo SODB 2011

Miera ekonomickej aktivity ((počet ekonomicky aktívnych osôb / počet obyvateľov vo veku 15+ rokov) x 100) obyvateľstva Bratislavského kraja v roku 2011 dosahovala 61,8 %, miera ekonomickej aktivity na úrovni SR dosahovala 57,6 %. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja, vyššie hodnoty ukazovateľa než bol krajský priemer, dosiahli okresy Bratislava V a Malacky. Miera ekonomickej aktivity obyvateľstva Bratislavy, hl.m. SR bola 62,0 %.

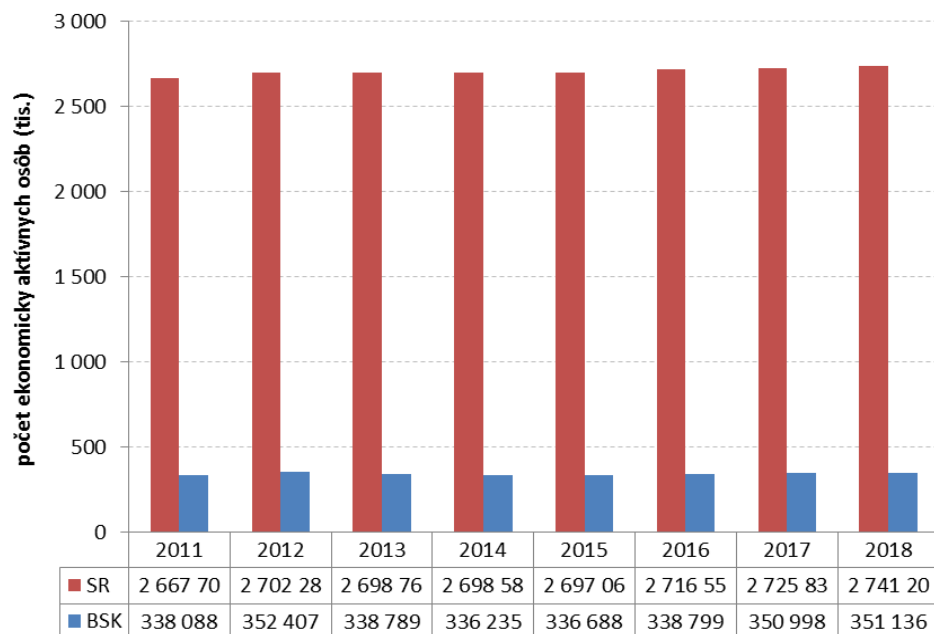
Medzicenzové dáta o ekonomickej aktivite potvrdzujú starnutie populácie. Klesá podiel detí do 16 rokov (v roku 2001 to bolo 16,3 %, v roku 2011 14,4 % z celkového počtu obyvateľov kraja) a stúpa podiel dôchodcov (v roku 2001 – 16,0 %, v roku 2011 – 19,4 %). Podiel pracujúcich dôchodcov stagnuje na rovnakej úrovni (3,5 % v roku 2001 aj 2011). Pozitívny je medzicenzový nárast podielu študentov vysokých škôl (z 2,7 % na 3,3 % do roku 2011), čo súvisí s rozvojom vedomostnej spoločnosti, pre ktorú je charakteristický rast vzdelanosti obyvateľov. Pracujúci vrátane pracujúcich dôchodcov tvorili najpočetnejšiu skupinu ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2001 aj 2011.

Najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov Bratislavského kraja je sústredených v terciárnom sektore (70,4 %), ktorého súčasťou sú služby, doprava, spoje a obchod. V sekundárnom sektore, čiže v odvetviach spracovateľského priemyslu (chemický, textilný, drevospracujúci, potravinársky, hutnícky, strojársky a pod.) a stavebníctva, pracuje 20,7 % a v primárnom sektore, t.j. v odvetviach produkujúcich základné suroviny a materiály (poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo, ťažobný a energetický priemysel), 2,8 % ekonomicky aktívnych. K neudaným odvetviám sa hlásilo 5,8 % EAO. Štruktúra ekonomicky aktívnych osôb podľa sektorov národného hospodárstva na úrovni jednotlivých okresov kopíruje štruktúru na úrovni kraja. Najvyšší podiel ekonomicky aktívnych osôb v terciárnom sektore dosahujú okresy Bratislava IV a Bratislava V, v primárnom aj sekundárnom sektore má prvenstvo okres Malacky.

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov Bratislavského kraja pracovalo v odvetviach verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie (9,3 %), vzdelávanie (7,7 %), maloobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov (7,3 %) a veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov (5,5 %). V týchto

odvetviach ekonomickej činnosti sa realizovalo spolu takmer 95,6 tis. pracujúcich (cca 29,7 % ekonomicky aktívnych osôb). Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva bez udania odvetví predstavoval 5,8 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych osôb v Bratislavskom kraji.

Graf 27 Vývoj počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v r. 2011-2018 (stav k 31.12.)

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ÚPSVaR, 2019

Dochádzka a odchádzka ³³

Ekonomické aktivity obyvateľstva boli vždy spojené s pohybom za prácou. V nasledujúcom texte uvádzame prehľad o dochádzke a odchádzke bývajúceho obyvateľstva v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja do zamestnania a škôl.

Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky je centrom hospodárskeho, ekonomického, kultúrneho, spoločenského, vzdelávacieho a politického života. Tieto funkcie so sebou prinášajú neustály pohyb obyvateľstva zo všetkých oblastí a regiónov Slovenska, ako i zo zahraničia. Bratislava je výrazným centrom dochádzky do zamestnania a do škôl, za služobným a obchodným účelom, turistikou a rekreáciou, športom a je hlavným organizačným, politickým, hospodárskym a školiacim strediskom.

³³ Dochádzka a odchádzka je spracovaná na základe podkladov ŠÚ SR zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov k 21.5. 2011. Údaje sa vzťahujú na obyvateľov trvalo bývajúcich v SR s ekonomickou aktivitou pracujúci a pracujúci dôchodcovia, žiaci základných škôl (t.j. deti 5- až 16-ročné), študenti stredných škôl a študenti vysokých škôl. Vo výstupoch nie sú zahrnutí ekonomicky aktívni obyvatelia s nezisteným vekom a obyvatelia, ktorí denne dochádzajú/odchádzajú do/zo zamestnania, ale ich čas trvania dochádzky/odchádzky sa nezistil.

Dochádzkou do zamestnania a školy sa rozumie dochádzka do obce, ktorá bola k rozhodujúcemu okamihu sčítania miestom výkonu zamestnania, resp. miestom školy obyvateľa. Táto obec nie je zhodná s obcou trvalého pobytu obyvateľa. Údaje sú spracované aj za dochádzku obyvateľov do presne neurčenej (nezistenej) obce miesta zamestnania/školy. Pri dochádzke sú údaje triedené podľa centier odchádzky; jednotlivé obce odchádzky sú uvedené menovite vtedy, ak z nich za prácou alebo do školy odchádza spolu 10 a viac osôb.

Odchádzkou do zamestnania a školy sa rozumie odchod z obce, v ktorej mal obyvateľ k rozhodujúcemu okamihu sčítania trvalý pobyt. Obec trvalého pobytu je rozdielna od obce, kde obyvateľ vykonáva zamestnanie, resp. navštevuje školu. Údaje sú spracované aj za obyvateľov, ktorí do zamestnania alebo školy odchádzajú do zahraničia. Aj pri odchádzke sú uvedené menovite centrá dochádzky vtedy, ak z obce dochádza za prácou alebo do školy spolu 10 a viac osôb.

Prítomnosť obyvateľstva trvalo nebývajúceho v meste spôsobuje, že na území mesta sa nachádza podstatne viac obyvateľstva, ktoré zaťažuje všetky funkčné systémy mesta, zariadenia občianskej vybavenosti, dopravné, komunikačné a inžinierske siete. Podľa podkladov ŠÚ SR zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov za dochádzku a odchádzku do zamestnania a škôl v roku 2011 do mesta Bratislava dochádzalo v roku 2011 za prácou 107 381 ekonomicky aktívnych osôb z obcí iných okresov než z okresov Bratislava I-Bratislava V. Najviac ich dochádzalo z okresu Senec (12,8 %), Pezinok (9,0 %), Malacky (8,8 %) a Dunajská Streda (8,0 %). Na úrovni obcí, najviac ekonomicky aktívnych osôb dochádzajúcich do zamestnania do Bratislavy bolo z mesta Pezinok (3,4 %), z Trnavy (2,6 %) a Senca (2,5 %).

Okrem ekonomicky aktívnych osôb dochádzalo v roku 2011 do Bratislavy aj 36 480 žiakov a študentov z obcí iných okresov, z toho 2 187 žiakov dochádzalo do ZŠ, 6 123 študentov do SŠ a 28 170 študentov do VŠ. Najviac dochádzajúcich žiakov a študentov bolo z okresu Senec (9,1 %) a Malacky (7,9 %).

Celková dochádzka do mesta Bratislava predstavovala v roku 2011 celkovo 143 861 osôb, z toho všetci dochádzajúci boli z obcí iných okresov SR.

Z Bratislavy, hl.m. SR odchádzalo v roku 2011 do zamestnania celkovo 10 208 ekonomicky aktívnych osôb (EAO) (čo je 4,6 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych osôb v Bratislave ku dňu SODB 2011), z toho 5 168 ekonomicky aktívnych obyvateľov (50,6 %) bolo odchádzajúcich do iných okresov SR ako do okresov Bratislava I-Bratislava V a 5 040 ekonomicky aktívnych odchádzalo do zahraničia (49,4 %). Z odchádzajúcich do iných okresov SR najviac EAO odchádzalo do obcí okresu Senec (24,1 %), Malacky (19,1 %) a Pezinok (10,5 %). Čo sa týka úrovne obcí, najviac z EAO v Bratislave odchádzajúcich do obcí iných okresov odchádzalo za prácou do mesta Senec (8,7 %), Trnava (7,2 %), Pezinok (6,3 %) a do obce Ivanka pri Dunaji (6,0 %).

Okrem ekonomicky aktívnych osôb odchádzalo v roku 2011 z Bratislavy aj 3 250 žiakov a študentov, z toho bolo 533 žiakov odchádzajúcich do ZŠ, 351 študentov do SŠ a 2 366 študentov do VŠ. Z celkového počtu odchádzajúcich žiakov a študentov z mesta Bratislava bolo 1 487 odchádzajúcich do obcí iných okresov (45,8 %) a 1 763 (54,2 %) bolo odchádzajúcich do zahraničia. Z celkového počtu odchádzajúcich žiakov a študentov do iných okresov SR najviac ich odchádzalo do okresu Trnava (32,9 %), Senec (11,9 %) a Nitra (9,5 %). Na úrovni obcí, najviac žiakov a študentov odchádzalo do mesta Trnava (14,8 %).

Celková odchádzka z mesta Bratislava predstavovala v roku 2011 celkovo 13 458 osôb, z toho 6 655, tzn. 49,5 % bolo odchádzajúcich do obcí iných okresov SR a 6 803 (50,5 %) do zahraničia. Čo sa týka ekonomicky aktívnych osôb odchádzajúcich do zahraničia, metodika ŠÚ SR nesleduje v tomto prípade konkrétny smer. (Pozn.: Pre porovnanie pozri aj kapitolu B1.3 Spádovosť územia a suburbanizácia)

Nezamestnanosť

Celkový stav na trhu práce signalizuje aj počet a štruktúra uchádzačov o zamestnanie ³⁴ (UoZ).

V tabuľke uvádzame prehľad vývoja počtu uchádzačov o zamestnanie v okresoch Bratislavského kraja a v SR v rokoch 2011-2018 (stav k mesiacu december).

Tabuľka 49 Počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Bratislavského kraja a v SR v r. 2011-2018

sídlna štruktúra	stav UoZ							
	k 31.12.	k 31.12.	k 31.12.	k 31.12.	k 31.12.	k 31.12.	k 31.12.	k 31.12.
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bratislava, hl.m. SR	12 443	13 512	13 985	13 891	12 603	10 980	7 919	6 899
okres Bratislava I	844	1 028	1 013	1 063	1 024	897	673	635
okres Bratislava II	3 436	3 517	3 627	3 980	3 423	2 903	2 196	1 900
okres Bratislava III	1 587	1 981	1 996	1 987	1 945	1 688	1 251	1 106
okres Bratislava IV	2 467	2 747	3 031	2 890	2 697	2 499	1 761	1 546
okres Bratislava V	4 109	4 239	4 318	3 971	3 514	2 993	2 038	1 712
okres Malacky	2 815	3 309	2 882	2 929	2 517	1 853	1 390	1 291

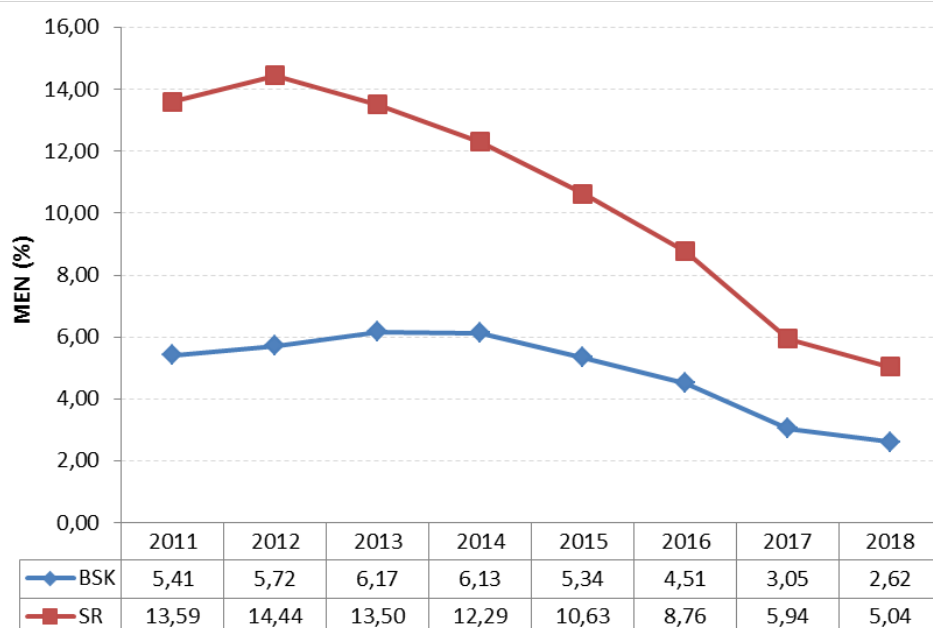
³⁴ Uchádzač o zamestnanie je občan, ktorý môže pracovať, chce pracovať, hľadá si zamestnanie a je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

okres Pezinok	2 289	2 329	2 624	2 502	2 066	1 687	1 110	900
okres Senec	1 870	2 072	2 289	2 278	2 096	1 841	1 313	1 249
Bratislavský kraj	19 417	21 222	21 780	21 600	19 282	16 361	11 732	10 339
SR	399 800	425 858	398 876	373 754	334 379	276 131	195 583	169 802

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2019

Pozn.: Na základe lehôt pri zaraďovaní a vyradovaní občanov v evidencii uchádzačov o zamestnanie, vyplývajúcich z procesov stanovených Zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov a zákonom č. 71/1967 Z. z. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, sú údaje v mesačnej štatistike za dané obdobie sledovania ku dňu spracovania považované za predbežné.

Graf 28 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti (MEN) v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v r. 2011-2018 (stav k decembru)

Spracovanie: vlastné spracovanie na základe údajov ÚPSVaR, 2019

V sledovanom období 2011-2018 bol v Bratislavskom kraji zaznamenaný rast počtu uchádzačov o zamestnanie, disponibilných uchádzačov o zamestnanie, ako aj miery evidovanej nezamestnanosti po rok 2013, kedy dosiahli svoje maximum. Miera evidovanej nezamestnanosti vzrástla od decembra 2011 z 5,41 % na 6,17 % ku koncu roka 2013. Následne až po rok 2018 klesá počet uchádzačov o zamestnanie, počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie, aj miera evidovanej nezamestnanosti na úroveň 2,62 %. Na Slovensku dosiahla MEN ku koncu decembra 2018 hodnotu 5,04 %. Na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja najpriaznivejšia situácia je v okrese Bratislava V a najvyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti sledujeme v okrese Senec. Vzhľadom na priemer Bratislavského kraja, vyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti vykázali okresy Bratislava I-Bratislava IV a okresy Malacky a Senec.

Podľa dostupných údajov za rok 2019 k 31.08. 2019 bolo v Bratislavskom kraji celkovo 11 975 uchádzačov o zamestnanie, 11 104 disponibilných uchádzačov o zamestnanie a miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla 3,10 %, tzn. mierne zvýšenie oproti decembru 2018. V podmienkach SR (MEN k 31.08. 2019 dosiahla 4,97 %) a v porovnaní s ďalšími územnosprávnymi celkami (krajmi) má Bratislavský kraj priaznivú situáciu na trhu práce, keďže miera evidovanej nezamestnanosti je tu tretia najnižšia (po Trnavskom a Nitrianskom kraji). Situácia na úrovni jednotlivých okresov Bratislavského kraja ostáva oproti decembru 2018 nezmenená.

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okresoch Bratislavského kraja a v SR podľa veku, podľa doby trvania nezamestnanosti a podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania k 31.08. 2019 je uvedená v prílohách.

K 31.08. 2019 tvorili najvyšší podiel nezamestnaných v Bratislavskom kraji 35-39 ročné osoby (15,9 %). Podľa doby trvania nezamestnanosti bolo 84,4 % uchádzačov o zamestnanie do 12 mesiacov (vrátane), 8,5 % tvorili nezamestnaní od jedného do

dvoch rokov, 4,0 % nezamestnaní od dvoch do štyroch rokov a 3,1 % predstavovali nezamestnaní nad 4 roky. Podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania najvyšší podiel tvorili nezamestnaní s vysokoškolským vzdelaním (38,4 %) a so stredoškolským vzdelaním s maturitou (37,2 %).

Zhrnutie a dôsledky

Bratislavský kraj dlhodobo figuruje medzi 10 najrozvinutejšími regiónmi EÚ podľa metodiky Eurostatu, ktorej hlavným a rozhodujúcim indikátorom je HDP na obyv. v parite kúpnej sily. Podľa výsledkov Eurostatu z roku 2019 je BSK klasifikovaný ako 8. najrozvinutejší región s HDP na úrovni 179 % priemeru EÚ. Vysoká úroveň HDP je charakteristická pre väčšinu hl. miest a ich širšie regióny v krajinách EÚ. Pre porovnanie, zvyšné tri slovenské NUTS II regióny výrazne zaostávajú za Bratislavským regiónom. Západné Slovensko dosahuje úroveň 70 %, Stredné Slovensko 61 % a Východné Slovensko len 54 % priemeru EÚ28.

Existuje niekoľko hlavných dôvodov spôsobujúcich skreslenie štatistík a vysokú úroveň HDP v regióne: vysoký počet obyvateľov, ktorí v Bratislave žijú a pracujú, čím sa podieľajú aj na tvorbe HDP, avšak sú registrovaní v iných regiónoch SR, resp. do Bratislavy denne dochádzajú; koncentrácia centrál podnikov v Bratislave s pôsobnosťou aj v iných regiónoch SR; nezohľadnenie parity kúpnej sily, resp. cenových rozdielov v regiónoch.

V roku 2018 pôsobilo podľa evidencie regionálne databázy Štatistického úradu SR v Slovenskej republike celkovo 230 143 podnikov. Z toho v Bratislavskom samosprávnom kraji sídlilo 77 484 podnikov, čo predstavuje podiel takmer 34 %. Jedná sa teda o výraznú koncentráciu podnikateľskej činnosti do Bratislavského kraja z celonárodného pohľadu, čo súvisí s aj s faktom, že sa tu nachádza hlavné mesto SR Bratislava.

Z hľadiska ekonomických činností najviac podnikov pôsobí v kategórii odborné, vedecké a technické činnosti, veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov a administratívne a podporné služby a to v rámci jednotlivých okresov, ako aj celkovo v Bratislavskom kraji.

Z hľadiska evidovaného počtu zamestnancov jednoznačne v kraji dominuje postavenie terciárneho sektora (služieb), ktorý tvorí vyše 70 %-ný podiel na celkovej zamestnanosti. Zároveň rastie aj celkový počet zamestnancov v tomto sektore, pričom súčasne sa zvyšuje aj počet zamestnancov v sekundárnom sektore, najmä v priemysle.

Bratislavský kraj sa zaraďuje medzi kraje s najvyšším produkčným potenciálom pôd Slovenska. Z neho najproduktívnejšie sú Podunajská nížina a Záhorská nížina. Blízkosť svahov pohoria Malých Karpát a vhodné klimatické podnebie vytvárajú v Bratislavskom kraji ideálne podmienky na pestovanie viniča a vinohradnícku činnosť, ktorá tu má dlhodobú tradíciu. V kraji, najmä v oblasti Malých Karpát, pôsobí viacero väčších i menších producentov vína. Z dlhodobého hľadiska však pozorujeme, tak ako v celej Slovenskej republike, pokles výmery vinohradov, hoci od roku 2016 sa tento trend zastavil a plocha viníc sa stabilizovala. Napriek nevýraznému podielu vinohradov v štruktúre pôdneho fondu zohráva Bratislavský kraj významnú úlohu v produkcii hrozna v Slovenskej republike.

Najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov Bratislavského kraja je sústredených v terciárnom sektore (70,4 %), ktorého súčasťou sú služby, doprava, spoje a obchod. V sekundárnom sektore, čiže v odvetviach spracovateľského priemyslu (chemický, textilný, drevospracujúci, potravinársky, hutnícky, strojársky a pod.) a stavebníctva, pracuje 20,7 % a v primárnom sektore, t. j. v odvetviach produkujúcich základné suroviny a materiály (poľnohospodárstvo, lesné a vodné hospodárstvo, ťažobný a energetický priemysel), 2,8 % ekonomicky aktívnych. K neudaným odvetviám sa hlásilo 5,8 % EAO. Štruktúra ekonomicky aktívnych osôb podľa sektorov národného hospodárstva na úrovni jednotlivých okresov kopíruje štruktúru na úrovni kraja. Najvyšší podiel ekonomicky aktívnych osôb v terciárnom sektore dosahujú okresy Bratislava IV a Bratislava V, v primárnom aj sekundárnom sektore má prvenstvo okres Malacky.

Prítomnosť obyvateľstva trvalo nebyvajúceho v meste spôsobuje, že na území mesta sa nachádza podstatne viac obyvateľstva, ktoré zaťažuje všetky funkčné systémy mesta, zariadenia občianskej vybavenosti, dopravné, komunikačné a inžinierske siete.

Podľa podkladov ŠÚ SR zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov za dochádzku a odchádzku do zamestnania a škôl v roku 2011 do mesta Bratislava dochádzalo v roku 2011 za prácou 107 381 ekonomicky aktívnych osôb z obcí iných okresov než z okresov Bratislava I-Bratislava V. Najviac ich dochádzalo z okresu Senec (12,8 %), Pezinok (9,0 %), Malacky (8,8 %) a Dunajská Streda (8,0 %). Na úrovni obcí, najviac ekonomicky aktívnych osôb dochádzajúcich do zamestnania do Bratislavy bolo z mesta Pezinok (3,4 %), z Trnavy (2,6 %) a Senca (2,5 %). Pri aktuálnom zisťovaní tokov obyvateľstva prostredníctvom moderných

nástrojov ako sú napr. SIM kariet sa javí, že dochádzka obyvateľov v smere do Bratislavy môže byť aj o 20-30 % vyššia oproti údajom z posledného sčítania.

Okrem ekonomicky aktívnych osôb dochádzalo v roku 2011 do Bratislavy aj 36 480 žiakov a študentov z obcí iných okresov, z toho 2 187 žiakov dochádzalo do ZŠ, 6 123 študentov do SŠ a 28 170 študentov do VŠ. Najviac dochádzajúcich žiakov a študentov bolo z okresu Senec (9,1 %) a Malacky (7,9 %).

Celková dochádzka do mesta Bratislava predstavovala, podľa údajov SODB z roku 2011, celkovo 143 861 osôb, z toho všetci dochádzajúci boli z obcí iných okresov SR.

B.2.5 Výskum a vývoj

Výskum, vývoj a inovácie

Oblasť vedy, výskumu a inovácií je v rámci slovenských podmienok dlhodobo zanedbávaná a predovšetkým z hľadiska objemu finančných prostriedkov podhodnotená. Podiel investícií do sféry vedy a výskumu predstavoval na Slovensku v roku 2018 len 0,84 % HDP³⁵, čo nás radí medzi krajiny s najnižším podielom v rámci EÚ 28. V rámci Bratislavského kraja bol tento podiel na úrovni 1,42 %. Táto úroveň je zároveň výrazne pod priemerom krajín Európskej únie (približne 2 % HDP) a v rozpore so stratégiou Európa 2020, ktorá hovorí o potrebe navýšenia prostriedkov do vedy a výskumu a znalostnej ekonomiky na úroveň 3 % HDP. Napriek existencii viacerých koncepčných a strategických materiálov na národnej úrovni sa tento pomerne nepriaznivý stav dlhodobo nedarí zmeniť.

V roku 2019 súkromné zdroje (vrátane zahraničných súkromných zdrojov) predstavovali 46 % z celkových výdavkov na výskum a vývoj. Približne 40 % výdavkov na výskum a vývoj bolo financovaných zo štátnych zdrojov a 11 % tvorili verejné zahraničné zdroje najmä zo štrukturálnych fondov.

V rámci Slovenska najvyššia koncentrácia vedecko-výskumných a inovačných aktivít je sústredená práve v Bratislavskom kraji. Je miestom koncentrácie najväčšieho počtu inovatívnych podnikov, výskumných univerzít, Slovenskej akadémie vied, ako aj miestom najväčšieho potenciálu pre absorpciu inovácií.

Bratislavský kraj vykazuje takmer 44 % pracujúcich vo vede a výskume na Slovensku, čo v absolútnom vyjadrení znamenalo v roku 2018 celkovo 13 892 vedeckých pracovníkov. Podstatnú časť tvoria pracovníci v oblasti technických vied a tiež prírodné vedy s približne štvrtinou zamestnancov. V spoločenských vedách pracuje približne 15 % pracovníkov. Zvyšné odvetvia sú tvorené pracovníkmi v lekárskejších a farmaceutických vedách, humanitných (približne po 10 % pracovníkov) a pôdohospodárskych vedách (iba 2 % pracovníkov).

Obdobná situácia je aj v prípade vynaložených výdavkov na výskum a vývoj, kde podiel Bratislavského kraja na celkových výdavkoch realizovaných na Slovensku tvorí 48 %. Od roku 2003 sa tieto výdavky zvyšujú, medziročný pokles nastal iba v poslednom období medzi rokmi 2017 a 2018, čo bolo zrejme spôsobené výpadkom zo štrukturálnych fondov EÚ, ktoré tvoria významnú časť výdavkov do výskumu.

Pre Bratislavský samosprávny kraj je pre oblasť vedy a výskumu charakteristické nasledovné:

- pôsobí tu približne 44 % vedeckých a výskumných pracovníkov SR, ktorí sú koncentrovaní predovšetkým v hl. meste SR Bratislave;
- dostatočná báza pracovníkov vedy a výskumu;
- nedostatočné vnútroštátne financovanie výskumu a vývoja nahradzované podporou zo štrukturálnych fondov EÚ.

V priemere sa úroveň výdavkov na vedu a výskum v rámci krajín EÚ-28 pohybovala v roku 2017 na úrovni 2,06 % HDP. Najvyššie hodnoty pritom evidujeme v štátoch severnej Európy (Švédsko vykazuje 3,4 %, Dánsko 3,05 % a Fínsko 2,76 % HDP), ale i v Rakúsku (3,16 % HDP), Nemecku (3,02 % HDP), Belgicku (2,58 % HDP), či Francúzsku (2,19 % HDP). Medzi krajiny s najnižšou podporou vedy a výskumu zo štátneho rozpočtu sa zaradilo s 0,88 % HDP aj Slovensko. Absolútne najnižšie čísla v tomto ponímaní vykazujú v EÚ 28 štáty Rumunsko s 0,5 % HDP, Lotyšsko s 0,51 % HDP a Malta s 0,54 % HDP.

³⁵ Zdroj: Eurostat, 2020

Tabuľka 50 Výdavky na výskum a vývoj podľa vednej oblasti v Bratislavskom kraji v EUR

Oblasť	2003	2008	2013	2017	2018
Prírodné vedy	43 042 422	65 861 150	81 452 566	112 994 639	120 086 551
Technické vedy	34 051 152	49 791 941	149 787 512	194 911 235	166 197 545
Lekárske a farmaceut. vedy	13 276 804	15 274 248	35 968 653	23 113 890	20 953 964
Pôdohospodárske vedy	7 815 807	4 343 358	0	6 368 918	5 945 610
Spoločenské vedy	13 591 881	18 101 939	24 469 762	26 284 337	26 978 566
Humanitné vedy	720 042	4 286 231	55 240 856	19 398 220	20 673 597
SPOLU	112 498 108	157 658 866	346 919 349	383 071 239	360 835 833

Zdroj: Štatistický úrad SR

V roku 2013 bola na národnej úrovni spracovaná Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (tzv. RIS3), ktorá je reakciou na európske iniciatívy v oblasti výskumu, vývoja a inovácií. Jej cieľom je podnietiť štrukturálnu zmenu slovenskej ekonomiky smerom k rastu založenému na zvyšovaní inovačnej schopnosti a excelentnosti vo výskume a inováciách (ďalej aj „Val“) s cieľom podporovať udržateľný rast príjmov, zamestnanosti a kvality života.

Ako uvádza RIS3, vzdelávacia, vedecká a inovačná aktivita v Bratislavskom kraji je previazaná s hospodárskym rozvojom celého Slovenska. Vedecké tímy z výskumných inštitúcií v Bratislave spolupracujú s hospodárskou praxou, ktorej značná časť sa nachádza aj mimo územia regiónu a majú veľký význam pre Slovenské hospodárstvo ako také – či už ide o automobilový priemysel, strojárstvo, energetiku a ďalšie. Bratislavské vzdelávacie inštitúcie vzdelávajú podstatnú časť celoslovenského počtu študentov a vychovávajú kvalitnú pracovnú silu, ktorú vyžaduje aj priemysel na to, aby bol konkurencieschopný. Takmer 80 % študentov dvoch najväčších univerzít – Univerzity Komenského v Bratislave a Slovenskej technickej univerzity v Bratislave – majú trvalé bydlisko mimo Bratislavského kraja.

Pre programové obdobie 2014-2020 bol za účelom podpory výskumu, vývoja a inovácií zo štrukturálnych fondov EÚ spracovaný Operačný program výskum a inovácie (OP Výskum a inovácie bol v decembri 2019 zlúčený s OP Integrovaná infraštruktúra.). Prostriedky operačného programu sú určené na technologický rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikateľov najmä v menej rozvinutých regiónoch. Z európskych prostriedkov operačného programu sú financované aj výskumno-vzdelávacie, inovačné a podnikateľské kapacity v Bratislavskom kraji. Z analýzy stavu implementácie na základe zoznamu projektov k 10.6.2019 vyplýva, že pre zazmluvnené projekty, ktoré sa realizujú úplne alebo čiastočne na území Bratislavského kraja, ku uvedenému dátumu boli celkové nárokovateľné výdavky vo výške 399 450 321 Eur. Z toho najväčšia časť pripadá na projekty realizované minimálne na území dvoch krajov (262 mil. Eur). Prostriedky určené pre MSP (súkromný sektor) predstavujú spolu viac ako 63 mil. Eur, z toho realizovaných iba na území Bratislavského kraja bolo viac ako 50 mil. Eur.

Tabuľka 51 Prehľad výdavkov na projekty realizované cez OP výskum a inovácie realizovaných úplne, alebo čiastočne na území Bratislavského kraja (v Eur), stav k 10.6.2019

Prioritná os	Celkové výdavky
1 Podpora výskumu, vývoja a inovácií	262 118 367,61
2 Podpora výskumu, vývoja a inovácií v Bratislavskom kraji	73 641 907,16
3 Posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP	12 981 770,50
4 Rozvoj konkurencieschopných MSP v Bratislavskom kraji	50 708 276,10
SPOLU	399 450 321,37

Zdroj: Informácia o implementácii EŠIF, Úrad vlády SR, Zoznam projektov k 10.6.2019, dostupné na <https://www.eufondy.sk/zoznamy-projektovlist-of-operations/>

Vedecké parky

Vedecký park slúži ako platforma pre spoluprácu v rôznych oblastiach vedy. Vedecké parky na území Bratislavského kraja sú lokalizované v hlavnom meste SR Bratislave. Sú to:

Vedecký park Univerzity Komenského v Bratislave

Vedecký park je špecializovaným výskumným a vývojovým pracoviskom UK s prioritným zameraním na oblasť biomedicíny, enviro-medicíny a biotechnológií.

Vedné odbory: biotechnológie a biomedicína

Domény inteligentnej špecializácie: Priemysel pre 21. storočie, Zdravie obyvateľstva a zdravotnícke technológie, Zdravé potraviny a životné prostredie, Digitálne Slovensko a kreatívny priemysel, Dopravné prostriedky pre 21. storočie

Vybudované laboratória:

- Laboratórium pre proteomiku
- Laboratórium pre genomiku
- Laboratórium pre metabolomiku
- Laboratórium pre biotechnológie
- Laboratórium pre environmentálnu medicínu
- Geologické a geofyzikálne systémy
- Laboratórium pre GIS

UVP BIOMED (Univerzitný vedecký park pre biomedicínu Bratislava – SAV)

UVP BIOMED je najväčšie multidisciplinárne pracovisko biomedicínskeho výskumu na Slovensku (viac ako 18 000 m² laboratórnych a kancelárskych priestorov) s celkovou kapacitou pre viac ako 500 pracovníkov. Pracovisko má špičkových odborníkov a prístrojové vybavenie pre výskum v oblasti onkológie, genetiky, molekulárnej a bunkovej biológie, biochémie, fyziológie, toxikológie, virológie a klinického výskumu.

Vedné odbory: biotechnológie a biomedicína

Domény inteligentnej špecializácie: Priemysel pre 21. storočie, Zdravie obyvateľstva a zdravotnícke technológie, Zdravé potraviny a životné prostredie, Digitálne Slovensko a kreatívny priemysel

Vybudované laboratória:

- Laboratórium diabetu a porúch metabolizmu
- Laboratórium farmakologickej neuroendokrinológie
- Laboratórium bunkovej endokrinológie
- Laboratórium endokrinológie človeka
- Laboratórium funkčnej neuromorfológie
- Laboratórium molekulárnej endokrinológie
- Laboratórium neurohumorálnej regulácie
- Laboratórium pre výskum stresu
- Laboratórium regulácie metabolizmu
- Laboratórium vývojovej genetiky
- Laboratórium neurobiológie

- Laboratórium vývinovej a behaviorálnej toxikológie
- Laboratórium regulačných mechanizmov kardiovaskulárneho systému
- Laboratórium integratívnej neurovedy
- Laboratórium bioorganickej chémie liečiv
- Laboratórium bunkových kultúr

Univerzitný vedecký park STU Bratislava

Univerzitný vedecký park Slovenskej technickej univerzity v Bratislave je špecializované výskumné a vývojové pracovisko medzinárodného významu. Poslaním Univerzitného vedeckého parku STU je koordinovať a riadiť výskumné činnosti jednotlivých pracovísk zameraných na riešenie tém s vysokou mierou inovácií, ktorého výsledky majú pozitívny dopad na rozvoj a konkurencieschopnosť regiónu.

Vedné odbory: IKT, materiálový výskum a nanotechnológie, biotechnológia a biomedicína, pôdohospodárstvo a životné prostredie

Domény inteligentnej špecializácie: Priemysel pre 21. storočie, Zdravie obyvateľstva a zdravotnícke technológie, Zdravé potraviny a životné prostredie, Digitálne Slovensko a kreatívny priemysel, Dopravné prostriedky pre 21. storočie

Vybudované laboratória:

- Laboratórium fyzikálnych vlastností stavebných konštrukcií
- Laboratórium statiky a dynamiky nosných konštrukcií
- Laboratórium stavebných materiálov
- Laboratórium stavieb na ochranu územia a geohazardov
- Laboratórium modelovania objektov a javov v priestore

Centrum aplikovaného výskumu nových materiálov a transferu technológií VŠVU a SAV

Príčinou vzniku novej spolupráce medzi VŠVU a SAV bolo vytvorenie vedeckého centra zameraného na aplikovaný výskum v oblasti nových materiálov a technológií a vybudovanie platformy na technologický transfer. Súčasťou centra sú napríklad laboratória pre výskum keramických či kovových materiálov, nanomateriálov, ako aj kancelária pre transfer technológií a inkubátor pre perspektívne projekty do priemyselnej oblasti. Do projektu boli zapojené Katedra architektonickej tvorby, Katedra dizajnu, Katedra reštaurovania, Katedra Socha, objekt inštalácia, Katedra textilnej tvorby, Katedra úžitkového umenia. VŠVU realizovala v spolupráci s niektorými ústavmi SAV spoločné projekty. Napríklad Katedra textilnej tvorby VŠVU spolupracovala s Ústavom polymérov SAV a skúmali spoločne možnosti nanášania polymérových hmôt na textilné vzorky. Katedra reštaurovania VŠVU v rámci spolupráce s Ústavom materiálov a mechaniky strojov SAV využíva počítačovú tomografiu na skúmanie špecifických častí objektu, na základe ktorých je možné vidieť dovnútra skúmaného objektu bez jeho narušenia.

Vedné odbory: materiálový výskum a nanotechnológie, IKT

Domény inteligentnej špecializácie: Priemysel pre 21. storočie

Vybudované laboratória:

- Laboratórium keramických materiálov
- Laboratórium materiálov pre elektrotechniku (Elektro-mat)
- Laboratórium kovových materiálov
- Laboratórium nanomateriálov (Nano-mat)
- Laboratórium štruktúrnej analýzy materiálov (Struktur-mat)

Výskumné centrum ALLEGRO

Infraštruktúra Výskumného centra ALLEGRO je určená predovšetkým pre výskum vlastností materiálov pre energetiku s dôrazom na ich mikroštruktúrne a mechanické vlastnosti. Používa metódy nedeštruktívneho a deštruktívneho skúmania materiálov a komponentov energetických zariadení pomocou röntgenovej 3D počítačovej tomografie, ultrazvuku, vírivých prúdov, akustickej emisie, ťahových a tlakových skúšok, creepu a rázovej vrubovej húževnatosti.

Koordinátorom je Slovenská akadémia vied a partnermi sú Ústav materiálov a mechaniky strojov SAV, Ústav anorganickej chémie SAV, Fyzikálny ústav SAV, Elektrotechnický ústav SAV a Slovenská technická univerzita v Bratislave.

Vedné odbory: materiálový výskum

Domény inteligentnej špecializácie: Priemysel pre 21. storočie

Vybudované laboratória:

- Laboratória deštruktívneho a nedeštruktívneho skúšania materiálov
- Laboratórium experimentálnej hélionej slučky
- Laboratórium mikroštruktúrnych analýz materiálov
- Laboratórium keramických komponentov
- Laboratórium Atomárnej silovej mikroskopie (AFM)
- Laboratórium jadrových metód a jadrovej fyziky

Aktuálne výzvy vo vede a výskume

Objektívne a transparentné kritéria pri čerpaní prostriedkov oblasti vedy, výskumu a inovácií

Jednou z najväčších výziev, ktoré priniesla pandémia, je nastaviť objektívne a transparentné kritéria pri čerpaní prostriedkov z Európskeho fondu obnovy ale aj pre štátne financovanie a financovanie z kohéznej politiky v ďalšom období v oblasti vedy, výskumu a inovácií. Nastavenie vhodných kritérií je veľmi dôležité, keďže dodnes bol vo viacerých častiach systému chaos.

Nízky podiel výdavkov do vedy a výskumu

Podľa údajov Eurostatu išlo na Slovensku v roku 2018 0,84% HDP (v rámci BSK to bolo o niečo viac a to 1,42 %) do vedy a výskumu oproti 2,19% HDP priemeru Európskej Únie. Tento rozdiel predstavuje, že veda na Slovensku ročne prichádza o 1,2 miliardy eur a to sa odzrkadľuje na starnúcej infraštruktúre, **vysokom odlive mozgov**, nedostatočne (finančne) ohodnotených a nemotivovaných vedcoch.

Nízka miera súkromných investícií

Podľa odborníkov Slovensko v súčasnosti čerpá financie na vedu najviac z verejných zdrojov a zo zahraničia, a to v objeme viac ako 80% z celkových výdavkov na vedu, preto existuje potreba zvýšiť čerpanie zo súkromných zdrojov. Pri financovaní vedy z verejných zdrojov treba rovnako ako aj pri ostatných verejných výdavkoch sledovať hodnotu za peniaze. Podľa odborníkov by mala byť prijímateľom Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV), ktorá by ich využila napr. pri podpore mladých vedcov alebo na prilákanie špičkových vedcov zo zahraničia. Nepriaznivý stav vo financovaní a podpore sa následne prejavuje v ďalších oblastiach. Slovensko už dlhodobo stagnuje v hodnoteniach inovačnej výkonnosti, pretože investície priemyselného sektora do výskumu a vývoja sú priveľmi nízke na to, aby výkonnosť krajiny výrazne zvýšili. V rebríčkoch sa krajina posledných jedenásť rokov umiestňuje medzi 20. a 23. miestom a je zaraďovaná do skupiny miernych inovátorov. Obdobne je na tom aj Bratislavský kraj. Podľa ostatných údajov (Regional innovation scoreboard - RIS) bol Bratislavský kraj na úrovni, ktorá zodpovedá „priemernému inovátorovi“.

Vznik centrálnej agentúry pre financovanie výskumu

Zároveň sa uvažuje so vznikom centrálnej agentúry, ktorá by financovala vedu, výskum a inovácie a zastrešovala by všetky doterajšie grantové agentúry a schémy – roztrieštenosť financovania vedy a výskumu je totiž tiež jednou z výziev.

Riešenie potrieb regiónov

S výskumom a inováciami súvisia aj ďalšie dôležité spoločenské témy, ako vplyv klimatickej zmeny na ekosystém prírodnej aj kultúrnej krajiny Slovenska, zdravé potraviny a potravinová samostatnosť, strata biologickej diverzity a dlhodobý udržateľný rozvoj krajiny alebo dlho opomínaná téma ochrany prírody a s tým súvisiace hospodárske a turistické aktivity. Vedecké a výskumné kapacity by sa mali zároveň sústrediť na riešenie potrieb a problémov regiónov, v ktorých sa nachádzajú.³⁶

Popularizácia vedy

V súčasnosti sa do popredia dostáva aj snaha zvýšiť atraktivitu vedy a vednej disciplíny ale aj ako zamestnania. Snahou je zvýšiť povedomie o vede a výskume aj medzi obyvateľstvom. Pre tieto účely vzniklo aj na území Bratislavy zážitkové centrum pre popularizáciu vedy s názvom AURELIUM.

Okrem uvedenej iniciatívy výskumné a vedecké subjekty na území kraja participujú aj na rôznych podujatiach podporujúcich popularizáciu vedy a výskumu ako napr. Európska noc výskumníkov, Veda v CENTRE. Zároveň existujú aj rôzne podujatia na popularizáciu vedy ako napr. oceňovanie významných slovenských vedcov, technologov a mladých výskumníkov zo všetkých oblastí vedy a techniky – Vedec roka SR.

Nízka úroveň spolupráce medzi akademickým sektorom a priemyslom a transferu poznatkov a výsledkov medzi nim

Veda a výskum sa v súčasnosti robia globálne, a to nie iba na univerzitách a akademických inštitúciách, ale ideálne aj v súkromných firmách. Spolupráca medzi verejnou sférou, výskumnými inštitúciami a súkromnými podnikmi má na Slovensku veľké rezervy. Prepojenie medzi verejnou a súkromnou sférou je slabé, čoho dôkazom je nízky počet spoločných publikácií či podpriemerné výsledky komerčných a nekomerčných výstupov výskumu. Tieto dve sféry zostávajú do veľkej miery izolované, a to je viditeľné hlavne na financovaní a ľudských zdrojoch. Finančné toky medzi verejným a súkromným sektorom sú nízke, rovnako ako aj podiel výskumníkov pracujúcich v súkromnom sektore v pomere k celkovej zamestnanosti.³⁷

Zhrnutie a dôsledky

Bratislava, ako hlavné mesto SR a Bratislavský kraj zastávajú v rámci krajiny pozíciu prirodzeného centra rozvoja kvartérneho sektora. Vzhľadom na vysokú koncentráciu akademickej a vedeckej obce, ako aj pôsobnosti širokého spektra súkromného sektora sa tu skoncentrovali subjekty, ktoré sa venujú činnostiam typických pre vznik, zavádzanie a šírenie inovácií. Podľa ročenky – Regional yearbook, ktorú vydal v roku 2019 Eurostat, patrí Bratislavský kraj medzi regióny s najvyšším podielom výskumných pracovníkov na celkovom počte zamestnancov v rámci EÚ 28. V meste Bratislava sa koncentrovalo 69,2 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych osôb v priestore Bratislavského kraja, a tým Bratislava predstavuje ťažiskový priestor na trhu práce. Ekonomická aktivita obyvateľstva kraja (53,3 %) je vyššia než celoslovenský priemer (48,7 %).

Zároveň sa na území kraja nachádza viacero vedecko-výskumných parkov. Hlavnými vednými odbormi sú, v súlade so stratégiou RIS3, biotechnológie a biomedicína, ITK a pokročilé materiály. Koncentrácia výskumných pracovísk je najmä v priestoroch SAV na Patrónke a v podstate v celej Mlynskej doline, kde sídlia aj viaceré univerzitné pracoviská a vedecké parky.

V rámci popularizácie výskumných aktivít bolo vybudované centrum vedy a techniky (AURELIUM).

Problémovým prvkom je však nízky podiel výdavkov na výskum a vývoj zo štátneho rozpočtu. Slovensko sa dlhodobo radí ku krajinám s najnižším podielom týchto výdavkov.

³⁶ Zdroje: <https://ekonomika.sme.sk/c/22378738/krajiny-ktore-investuju-do-vyskumu-a-inovaci-su-konkurencieschopnejsie.html>, <https://tech.sme.sk/c/22490941/na-co-by-vyuzili-vedci-miliardy-z-unie.html> (17.10.2020)

³⁷ Zdroj: [Ako hodnotia medzinárodné inštitúcie výskum a inovácie na Slovensku? – Denník N \(dennikn.sk\)](#) (17.12.2020)

Chýbajúcim prvkom v rámci podpory vedy a výskumu je aj absencia subjektu, ktorý by podporu výskumných aktivít zastrešoval a ďalej podporoval (napr. vo forme inovačného centra, tematických klastrov alebo podnikateľských inkubátorov). Koordinovaná podpora inovatívnych podnikateľských nápadov sa koncentrovala na zvyšok územia Slovenska, s výnimkou územia Bratislavského kraja, čo sa javí ako pomerne nelogické.

Ďalším problémovým bodom sa javí aj udržateľnosť veľkých výskumných projektov (najmä tie ktoré boli zamerané na budovanie výskumnej infraštruktúry), ktoré sa realizovali v ostatnom čase.

B.2.6 Turizmus

B.2.6.1 Organizácia turizmu v Bratislavskom kraji

Bratislavský samosprávny kraj (BSK) zabezpečuje vytváranie podmienok na rozvoj CR, zastupuje a podporuje záujmy CR vo svojom území. Je zodpovedný za vypracovanie vlastných strategických a rozvojových dokumentov v oblasti CR, spracúva štatistické údaje a ich analýzy a spolupracuje na vypracovaní koncepčných materiálov a projektov rozvíjajúcich turizmus v SR i zahraničí. BSK okrem vytvárania podmienok pre rozvoj CR predovšetkým koordinuje a ovplyvňuje tento rozvoj a zosúladzuje záujmy verejného a súkromného sektora. BSK má vypracovanú vlastnú *Stratégiu rozvoja turizmu Bratislavského kraja do roku 2020* a pri jej naplňaní koordinuje spoluprácu s ďalšími organizáciami. Tie podporuje v realizácii rozvojových projektov turizmu aj v rámci vlastnej regionálnej dotačnej schémy na podporu CR. Vytvára tiež databázu informácií z oblasti CR, spolupracuje s turistickými informačnými centrami, rôznymi asociáciami a záujmovými združeniami a ďalšími mimovládnyimi organizáciami. V rámci cezhraničnej spolupráce iniciuje a spája aktivity na podporu rozvoja produktov a prenosu know-how skúseností pre rozvoj regiónu a skvalitnenie služieb CR v kraji.“ (BSK 2019)³⁸

Krajská organizácia cestovného ruchu (KOCR), založená BSK a oblastnými organizáciami CR podľa zákona č. 90/2010 Z. z. o podpore CR vykonáva destinačný manažment a marketing. KOCR sa orientuje najmä na budovanie značky a reputácie Bratislavského regiónu ako destinácie CR a na zastrešujúci marketing produktov, ktoré sa vytvárajú primárne na lokálnej úrovni OOCR (mesto, obec, poskytovatelia služieb z verejného, súkromného a neziskového sektora) a nižšie. KOCR realizuje marketingové nástroje a propagáciu jednotlivých destinácií a ich kľúčových produktov a značiek na celonárodnej úrovni a v zahraničí. V oblasti manažmentu destinácie KOCR podporuje spoluprácu a prepája produkty jednotlivých destinácií nadradenými funkciami:

- koordináciou plánovania synergických aktivít v celom území regiónu a na dlhšie obdobie,
- jednotným systémom získavania a spracovania štatistických údajov,
- logistickými službami (koordinácia distribúcie propagačných materiálov, informovanosť pracovníkov TIC, podpora BA Card C&R,...),
- podporou dopravných prepojení s cieľom ľahšieho pohybu medzi destináciami na celom území regiónu (napr. Záhoráček, MK expres, spolupráca s IDS, ...) resp. lepšej dostupnosti turistických cieľov ako aj rozširovania udržateľnej mobility.

KOCR spolupracuje s BSK pri definovaní rozvojových a investičných potrieb a realizuje iniciačné aktivity zlepšujúce podmienky pre rozvoj určitej produktovej línie, resp. témy vrátane zastrešenia marketingu tematických ciest.

V rámci OOCR, ktoré pôsobia v kraji je potrebné poznamenať, že významné koncepčné a strategické postavenie má práve BTB, ktorá zastrešuje ako destinačný manažment oblastí oblastí CR pre mesto Bratislava. Oproti BRT disponuje takmer 3-násobným rozpočtom a diapazón aktivít zahŕňa tak destinačný turizmus ako aj zahraničie a je ďaleko širší oproti iným organizáciám pôsobiacim v rámci BSK. Členská základňa je tvorená najvýznamnejšími aktérmi branže CR.

Oblastnými organizáciami CR sú OOCR Bratislava (Bratislava Tourist Board/Bratislavská organizácia cestovného ruchu), OOCR Záhorie, OOCR Malé Karpaty, OOCR Región Senec.

Tabuľka 52 Členovia KOCR Turizmus regiónu Bratislava (rok 2020)

zariadenie	sídlo - obec
Bratislavský samosprávny kraj (BSK)	Bratislava
Bratislava Tourist Board (Bratislavská organizácia CR – https://www.visitbratislava.com/)	Bratislava
OOCR Región Senec	Senec
OOCR Záhorie (rozmanitá zem)	Smrdáky (mimo BSK)
OOCR Malé Karpaty Bratislava región	Modra

Zdroj: <https://bratislavaregion.travel/> (2020)

Na celoštátnej úrovni pôsobí **Sekcia cestovného ruchu** na Ministerstve dopravy a výstavby SR (SCR MDaV SR), ktorá zastrešuje legislatívu turizmu (zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov), zastupuje Slovensko v

³⁸ <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/cestovny-ruch/>

medzinárodných organizáciách CR vrátane UN WTO (United Nations - World Tourism Organisation), má zastúpenie v SK UNESCO pri MZVaEZ SR, je zastúpená v rôznych pracovných skupinách (napr. duálne vzdelávanie, komisia pre svetové dedičstvo), spolupracuje na stratégiách, koncepciách, akčných plánoch menej rozvinutých okresov, zabezpečuje účasť na medzinárodných výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu, organizuje návštevy novinárov, blogerov, cestovných kancelárií, zúčastňuje sa odborných podujatí a prezentuje turizmus SR na domácom aj zahraničnom trhu.

Tabuľka 53 Rámcové rozdelenie úloh jednotlivých organizačných úrovní turizmu

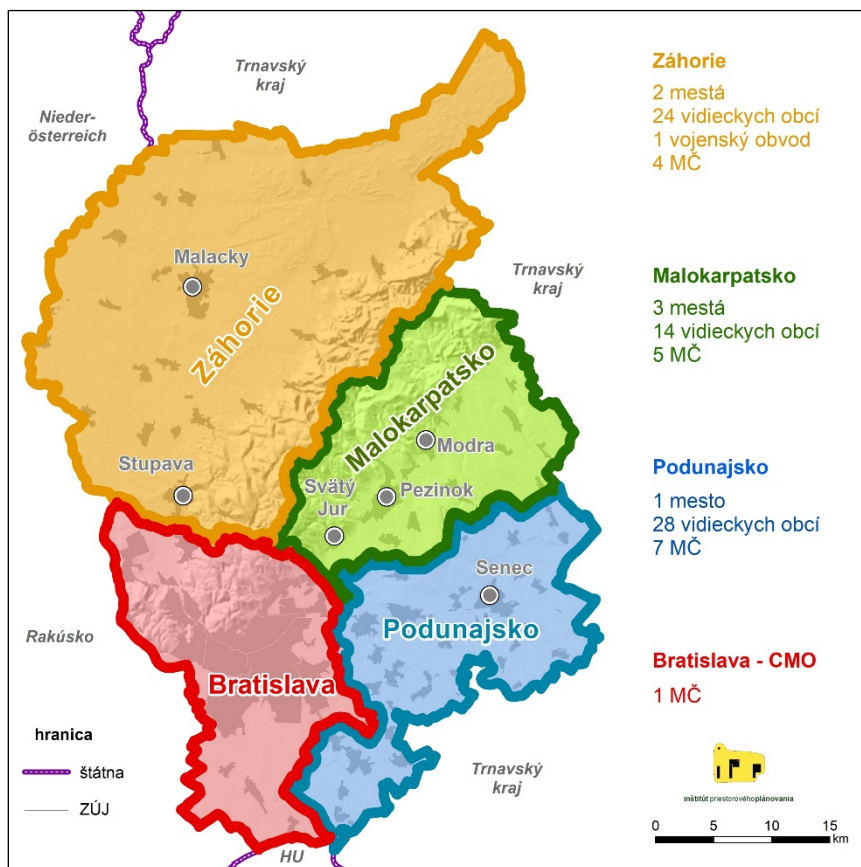
	Sekcia cestovného ruchu MDV SR	všeobecná propagácia destinácie Slovensko v zahraničí aj doma <ol style="list-style-type: none"> 1. vypracováva štátnu politiku rozvoja CR, stratégiu a koncepciu rozvoja CR, 2. vypracováva návrhy všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti CR, 3. zabezpečuje implementáciu právne záväzných aktov Európskej únie v oblasti CR, 4. koordinuje výkon aktivít v CR s ostatnými subjektami 5. zabezpečuje plnenie úloh vyplývajúcich z členstva v medzinárodných organizáciách a medzištátnych združeniach CR, ako aj z medzinárodných zmlúv v oblasti CR, 6. presadzuje záujmy CR a zabezpečuje plnenie úloh vyplývajúcich zo štátnej politiky v oblasti jednotnej prezentácie Slovenska v zahraničí, 7. koordinuje aktivity v oblasti manažmentu značky destinácie, 8. vykonáva aktivity v oblasti marketingu a propagácie krajiny doma a v zahraničí, 9. zabezpečuje budovanie a efektívnu činnosť vlastných oficiálnych zastúpení v zahraničí a v regiónoch Slovenska
	KOCR	realizuje marketingové nástroje a propagáciu jednotlivých destinácií a ich kľúčových produktov a značiek na celonárodnej úrovni a v zahraničí
	OOCR	iniciuje, koordinuje, podporuje tvorbu produktov a značky v destinácii a robí im v zmysle stratégie a výšky rozpočtu marketing vo vnútri a mimo destinácie
	Skupina poskytovateľov (MAS, združenie)	tvorí a predáva súbor produktov v určitom území a robí mu propagáciu v okolí
	Poskytovateľ služby, atraktivity/obec	tvorí a predáva produkt (službu, tovar, zážitok) a robí mu propagáciu v okolí / obec vytvára podmienky a infraštruktúru
	Ďalšie organizácie ako Zväz sprievodcov, Platforma rozvoja športu a cestovného ruchu a pod.)	ďalšie organizácie, platformy či iniciatívy, ktoré svojimi aktivitami pozitívne pôsobia na rozvoj cestovného ruchu, športu či kultúry

Zdroj: Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020 (2015), vlastné spracovanie

B.2.6.2 Hlavné produktové línie rozvoja CR v regióne, branding

Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020 (2015) definuje v BK na základe, historických súvislostí, územného členenia, špecifických daností a hlavných produktových línií 4 samostatné subregióny ako turistické destinácie korešpondujúce s územím hlavného mesta a troch okresov, ktoré ho obklopujú. Z tejto definície vychádza aj tvorba logotypu destinácie Bratislava Region (od r. 2020 aj prevzatie logotypu Úradom BSK s názvom Bratislavský kraj) jednak zvolenými piktogramami ako aj farebné odlišenie jednotlivých subregiónov: červená pripadla mestu Bratislava (základová farba mestského erbu, farba striech kultúrno-historických pamätihodností), žltá (farba slnka a typických záhorských pieskov) pripadla regiónu Záhorie (okres Malacky), zelená (farba lesov a viníc/zeleného hrozna) regiónu Malokarpatsko (okres Pezinok) a modrá (farba vody jazier a rieky Dunaj aj Malý Dunaj) regiónu Podunajsko (okres Senec).

Mapa 7 Regióny turizmu Bratislavského kraja

Zdroj: Transdanube.Pearls (2018)

Nasledujúce tabuľky uvádzajú hlavné atraktivity v Bratislavskom kraji. Samostatne sú uvedené prírodné atraktivity (súčasťou sú aj vodné plochy a kúpaliská) a samostatne kultúrne a historické atraktivity, a to za jednotlivé regióny CR (pozri vyššie).

Tabuľka 54 Prírodné atraktivity v Bratislavskom kraji podľa regiónov CR

Bratislava	Záhorie (Okres Malacky)
<p>Malé Karpaty: Devínska hradná skala, Devínska Kobyla, Národný geopark Malé Karpaty, Partizánska lúka, Železná studnička, náučné chodníky v Mestských lesoch Bratislava, Kamzík, Štefánikova magistrála, Kačín (a domček na strome Pod Dubmi), domček na strome pod Dubmi (lokalita Dlhé lúky), Malý Slavín, Horský park, rozhľadňa na Devínskej kobyli, Skalný nos v Zuckermantli, Kalvária, Kochova záhrada, Lisztova záhrada.</p> <p>Podunajská nížina: lužné lesy: Dunaj, Karloveské rameno, Sad Janka Kráľa, Botanická záhrada UK, Starý háj, Zrkadlový háj, Drienkový les (Rusovce), Ostrovné lúčky, Kopáčsky ostrov; - jazerá a kúpaliská: Zlaté piesky, Kuchajda, Veľký Draždiak, Vajnorské jazero, Štrkovecké jazero, Rusovské jazero, Čunovecké jazerá, Pasienky (kúpalisko).</p> <p>Záhorie: Devínske alúvium Moravy, Devínske lúky, Devínske jazero, Cyklistický náučný chodník nivou Moravy (Devín – Moravský sv. Ján).</p>	<p>Malé Karpaty: Bridlicová štôlna Marianka, Medené Hámre, Pod Pajštúnom, Vysoká, Pohanská, Vápenná (Roštún - rozhľadňa), Kršienica, Veľký Peterklín (rozhľadňa), Deravá skala (Plavecký Mikuláš),</p> <p>Záhorská nížina: Cyklistický náučný chodník nivou Moravy (Devín – Moravský Sv. Ján), Sandbergske –pajštúnsky geopark, Rašelinisko Bezodné (Plavecký Štvrtok); - jazerá, vodné nádrže a kúpaliská: Rekreačná oblasť Rudava (Malé Leváre), Jakubovské rybníky, Kuchyňa, Rohožník (Vývrat), Pieskovňa (Plavecký Štvrtok), Štrkovisko na Židovkách (Vysoká pri Morave), Vodná nádrž Lozorno, Biobazén Borovica, areál Kamenný mlyn, Lábske jazero.</p>
Malokarpatsko (Okres Pezinok)	Podunajsko (Okres Senec)
<p>Malé Karpaty: Modranský lesopark, Veľká Homoľa (rozhľadňa), Zochova chata a Harmónia (Modra), Kukla (rozhľadňa), Pezinská Baba, NPR Šúr (Svätý Jur), Národný geopark Malé Karpaty (Prírodný a banský skanzen Budúcnosť, štôlna Ferdinand, Banická expozícia Pezinok, Banské náučné chodníky v Pezinku a Modre), Vinohradnícky náučný chodník (Pezinok), Zámčisko.</p> <p>Podmalokarpatsko a Podunajská nížina: - jazerá a vodné nádrže: Kučišdorfská dolina (Pezinok a Vínosady), Slnčné údolie (Limbach), Vodná nádrž Budmerice, Vištuk, Harmónia a Zochova chata (Modra).</p>	<p>Podunajská nížina: Dunajské lužné lesy, Malý Dunaj; - jazerá a kúpaliská: Slnčné jazerá a Akvapark (Senec), Hlboké jazero (Senec), Nové Košariská (Rovinka a Dunajská Lužná), Ivanka pri Dunaji, Veľký Biel, prírodné náučné chodníky (Malinovo, Čierna voda, Včelárska paseka).</p>

Zdroj: upravené podľa Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región (2014, 2018)

Podrobnejšie informácie je možné získať priamo v dokumente Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región (2014). Najnovším strategickým dokumentom je Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región pre roky 2018-2022, ktorá definuje desiatku čiastkových cieľov stratégie a to: 1. Udržať kontinuitu tematickej ponuky/produktov, ktoré sú úspešné a podporovať nové jedinečné, konkurencie schopné produkty v individuálnej a balíčkovvej forme v súlade s požiadavkami cestovateľa, 2. V spolupráci s aktérmi (Stakeholdermi) dosiahnuť štandardnú ponuku, ktorá vyjadruje vzťah : hodnota (vrátane kvality) a cena; 3. Pokračovať v nastavenom procese brandingu s intenzívnym natívnym obsahom; 4. Inicovať zodpovedných aktérov s cieľom zlepšiť dopravnú dostupnosť do lokalít turistických cieľov, kde je sústredená ponuka; 5. Pokračovať v rozvoji „content“ marketingu ďalšími kreatívnymi formami a výrazovými prostriedkami; 6. Rozvíjať komunikáciu využitím nových prístupov v aplikácii informačných komunikačných technológií s cieľom zvýšiť informovanosť o možných atraktivitách a produktoch; 7. Podporovať zjednodušenie distribúcie produktov turizmu s výrazným podielom on-line predaja; 8. Podporovať MICE v „smart“ Bratislave s cieľom zvýšiť úspešnosť na zahraničných trhoch MICE druhej a tretej línie; 9. Podporovať marketingové procesy v cestovnom ruchu v BRT s cieľom zvýšiť spotrebu účastníkov turizmu v Bratislavskom regióne a v konečnom dôsledku zvýšiť ekonomické prínosy a 10. V spolupráci s BSK vytvárať podmienky pre zvyšovanie kvality a podporovať vzdelávanie ľudských zdrojov.³⁹

Udržateľný prístup k využívaniu prírodných atraktivít si vyžaduje aj ochrana prírody a krajiny. Jednotlivé chránené územia kraja sú uvedené v podkapitole Environmentálne limity.

³⁹ Zdroj: Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región pre roky 2018-2022

Tabuľka 55 Kultúrne a historické atraktivity v Bratislavskom kraji podľa regiónov CR

Bratislava	Záhorie (Okres Malacký)
<p>Profánne pamiatky: Bratislavský hrad, Hrad Devín, MPR Bratislava - Stará radnica, Primaciálny palác, Slovenské národné divadlo, Reduta; Slavín, Grasalkovičov palác, Kaštieľ v Rusovciach, Gerulata Rusovce, PZ Vajnory, PZ Areál rušňového depa Bratislava-Východ, PZ Rusovce, Kaštieľ v Čunove.</p> <p>Sakrálné pamiatky: Katedrála Sv. Martina, Modrý kostolík, Mauzóleum Chatama Sofera, Kostol svätého Víta (Rusovce), Kostol Zvestovania Pána a kláštor menších bratov františkánov, Ondrejský cintorín, Mikulášsky cintorín, Cintorín pri Kozej bráne, židovské cintoríny, Vojenský cintorín, Lurdská jaskyňa.</p> <p>Múzeá a galérie: Slovenské národné múzeum, Múzeum mesta Bratislavy, Michalská veža, Danubiana, Slovenská národná galéria, Galéria mesta Bratislavy, Galéria Nedbalka, Železničné múzeum (Rendez).</p> <p>Iné atrakcie: Zoologická záhrada, Areál vodných športov Čunovo, vojenské bunkre (Dúbravská Hlavica, Kamzík, Petržalka, Devínska Nová Ves), .</p>	<p>Profánne pamiatky: Hrad Pajštún, Plavecký hrad, Pálfiiovský kaštieľ a park v Malackách a Stupave.</p> <p>Sakrálné pamiatky: Pútnické miesto a pamiatková zóna v Marianke, - kresťanské chrámy: Kaplnka Svätých schodov v kostole Nepoškvrneného počatia Panny Márie, Kostol Mena Panny Márie; Židovská synagóga v Malackách a Stupave.</p> <p>Múzeá a galérie: Habánsky dvor vo Veľkých Levároch, Pamätná izba Martina Benku v Kostolišti, Múzeum M. Tillnera v Malackách, Uhorské múzeum v Záhorskej Vsi.</p> <p>Iné atrakcie: Abeland dedina remesiel a umenia, Adventure Park Karpaty (Kuchyňa), Biofarma Príroda (Stupava), vojenské bunkre (popri riekach Morava a Malina), Dračí hrádok (Borinka), golf (Eurovalley Golf Park Malacký, Golf Club Pegas Lozorno, Golf Club Carpatia Záhorská Bystrica).</p>
Malokarpatsko (Okres Pezinok)	Podunajsko (Okres Senec)
<p>Profánne pamiatky: Hrad Červený Kameň, Budmerický (Pálfiiovský) kaštieľ, Pezinský zámok, PZ Modra, MPR Svätý Jur, Hrad Biely Kameň, Kaštieľ v Modre (Malokarpatské osvetové stredisko).</p> <p>Sakrálné pamiatky: Kostol sv. Juraja (Svätý Jur), Kostol Nanebovzatia Panny Márie (Pezinok), Kostol Narodenia sv. Jána Krstiteľa (Modra).</p> <p>Múzeá a galérie: - Pezinok: Malokarpatské múzeum Pezinok, Šimák zámok Pezinok – Galéria umeleckého skla, Pálffyho expozície, Jawa motorky, Schaubmarov mlyn - Galéria insitného umenia Pezinok, Mestské múzeum v Pezinku, - Modra: Múzeum Ľudovíta Štúra, Múzeum slovenskej keramickej plastiky a Galéria Ignáca Bizmayera, Zoya Museum - Elesko Wine Park.</p> <p>Iné atrakcie: Astronomické a geofyzikálne observatórium Modra, Sokoliarsky dvor ASTUR na hrade Červený Kameň, golf (Golf Driving Range Pezinok), športové letisko Dubová.</p>	<p>Profánne pamiatky: kaštieľ a park v Bernolákove, Tomášove, Malinove, Veľkom Bieli a Ivanke pri Dunaji; Mohyla gen. M. R. Štefánika a Pamätná izba M.R. Štefánika (Ivanka pri Dunaji), Turecký dom (Senec), Kamenný most v Kráľovej pri Senci.</p> <p>Sakrálné pamiatky: kresťanské chrámy v obci Boldog, Hamuliakovo, Most pri Bratislave, Štvrtok na Ostrove; Synagóga v Senci.</p> <p>Iné atrakcie: Včelárske múzeum a arborétum včelárskej významných drevín (pri Kráľovej pri Senci), Oáza sibírskeho tigra (Kostolná pri Dunaji), golf (Green Resort Hrubá Borša, Black River Golf Bernolákovo, Golfový areál Čierna Voda).</p>

Zdroj: upravené podľa Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región (2014, 2018), Poznámka – PZ – pamiatková zóna, MPR – mestská pamiatková rezervácia.

Tabuľka 56 Produktové línie CR podľa regiónov

produktová línia	popis
Bratislava	
P 1 City break	nočný život, Nostalgia – architektúra socialistickej éry, gastronómia (vino, puby, kaviarne)
P 2 Športové podujatia medzinárodného a regionálneho významu, športové zážitky	maratóny, rafting v Čunove
P 3 Kultúrne podujatia medzinárodného i regionálneho významu, kultúrne zážitky	Korunovačné slávnosti, Bratislavské hudobné slávnosti, Bratislavské dážďové dni, Vianočné trhy, Silvester v Bratislave, Street Art Festival, Bratislavské Kultúrne leto, Farmárske dni, Gurmánske festivaly, Dožinky, Dni vinobrania, festival Biela noc, Svätomartinské dni vína
P 4 Akčné aktivity, zážitky, aktívny šport, pohyb v prírode	ľadový hokej (Tipsport Extraliga – HC Slovan Bratislava, ICE Hockey League – HC Bratislava Capitals), cykloturistika, pešia turistika, trekking, rafting v Čunove, vodné športy Zlaté Piesky, rybolov, Dinopark a ZOO

P 5 Významné osobnosti, legendy	hokejové legendy, osobnosti politiky, vedy a techniky, výtvarného umenia, hudby, literatúry, osobnosti kráľovských rodov, šľachtici
P 6 Ekoturizmus	Botanická záhrada, Sad Janka Kráľa, Pozorovanie vtákov pri rieke Morava a Dunaj, geoturizmus (Národný geopark Malé Karpaty)
P 7 Voluntarizmus	CHKO Záhorie, CHKO Malé Karpaty, CHKO Dunajské Luhy, chránené areály, vodné plochy, chránené areály, pamiatkové objekty
P 8 Nákupy - shopping	nákupné centrá a galérie, značkové predajne
P 9 Kultúra	opera, balet, muzikály, workshopy ľudových remesiel, hrady, galérie, múzeá, knižnice, architektúra
P 10 Gastro-zážitky	gastronomické prehliadky, puby, kaviarne, farmárske trhy
P12 Dunaj	kultúrne pamiatky a podujatia, cykloturistika, rybolov, maríny, motorové člny, houseboat-y, pozorovanie vtákov, vyhlídková plavba po Dunaji, splav Dunaja (Devín, Karloveské rameno – kánoe, kajak, paddle board), splav Malého Dunaja
P 13 Náboženstvo	sakrálné kresťanské a židovské pamiatky
P 14 Smart (inteligentné systémy)	geocaching, geophoto, geovideo
P 15 Vzdelávanie, tréningy	tematické workshopy, kongresy, MICE, meetingy, letné školy
P 17 MICE - kongresový a konferenčný turizmus a B2B biznis klienta	MICE, B2B, bussiness travel
Záhorie	
P 3 Kultúrne podujatia medzinárodného i regionálneho významu, kultúrne zážitky	Malokarpatské dni, Dni zelá Stupava, Adventné Malacky
P 4 Akčné aktivity, zážitky, aktívny šport, pohyb v prírode	poľovačka a zber húb, bežecké a zjazdové lyžovanie, cykloturistika, pešia turistika, trekking, športové lezenie, trendové športy, jazda na koni, jazerá - vodné športy, golf
P 5 Významné osobnosti, legendy	osobnosti politiky, vedy a techniky, výtvarného umenia, literatúry, osobnosti kráľovských rodov, šľachtici
P 6 Ekoturizmus	borovicové lesy, pozorovanie vtákov pri rieke Morava, geoturizmus (Národný geopark Malé Karpaty)
P 7 Voluntarizmus	CHKO Záhorie, CHKO Malé Karpaty, chránené areály, vodné plochy, chránené areály, pamiatkové objekty
P 9 Kultúra	workshopy ľudových remesiel, hrady, galérie, múzeá, architektúra
P 10 Gastro-zážitky	jedlo na farme, zabíjačky
P 11 Vidiecky turizmus a agroturizmus	zber húb, spracovanie húb, teambuilding, chov koní, chov oviec, rybolov, remeselné trhy
P 13 Náboženstvo	sakrálné kresťanské a židovské pamiatky, pútnické miesto (Marianka a Sväté schody v Malackách)
P 14 Smart (inteligentné systémy)	geocaching, geophoto, geovideo
P 16 Sociálny CR	školy v prírode, rekreačné pobyty pre seniorov, informácie o prístupnosti pre ľudí so zdravotným
Malokarpatsko	
P 3 Kultúrne podujatia medzinárodného i regionálneho významu, kultúrne zážitky	Hudobný festival Eugena Suchoňa, Dni otvorených pivníc (Svätajurské, Modranské, Pezinské), Malokarpatské dni, Husacie hody v Slovenskom Grobe, Fyzulňačka Pezinok
P 4 Akčné aktivity, zážitky, aktívny šport, pohyb v prírode	bežecké a zjazdové lyžovanie, cykloturistika, pešia turistika, trekking, športové lezenie, trendové športy, jazda na koni, poľovačka a zber húb, športové lietanie, zoskoky s padákom
P 5 Významné osobnosti, legendy	osobnosti politiky, vedy a techniky, výtvarného umenia, literatúry, osobnosti kráľovských rodov, šľachtici
P 7 Voluntarizmus	CHKO Malé Karpaty, chránené areály, vodné plochy, chránené areály, pamiatkové objekty
P 9 Kultúra	workshopy ľudových remesiel, hrady, kaštiele, galérie, múzeá, architektúra
P 10 Gastro-zážitky	jedlo na farme, víno, husacina a lokše, zabíjačky, jablkové hodovanie
P 11 Vidiecky turizmus a agroturizmus	pestovanie viniča, spracovanie vína, zber húb, teambuilding, chov koní, remeselné trhy
P 13 Náboženstvo	sakrálné kresťanské a židovské pamiatky
P 14 Smart (inteligentné systémy)	geocaching, geophoto, geovideo
P 16 Sociálny CR	školy v prírode, rekreačné pobyty pre seniorov, informácie o prístupnosti pre ľudí so zdravotným znevýhodnením

Podunajsko	
P 3 Kultúrne podujatia regionálneho významu, kultúrne zážitky	Husacie hody v Chorvátskom Grobe, Senecké leto
P 4 Akčné aktivity, zážitky, aktívny šport, pohyb v prírode	poľovačka a zber húb, cykloturistika, pešia turistika, trendové športy, jazda na koni, jazerá - vodné športy, golf, splav Malého Dunaja
P 5 Významné osobnosti, legendy	osobnosti politiky, vedy a techniky, výtvarného umenia, literatúry, osobnosti kráľovských rodov, šľachtici
P 6 Ekoturizmus	lužné lesy, pozorovanie vtákov v lužných lesoch
P 7 Voluntarizmus	CHKO Dunajské Luhy, chránené areály, vodné plochy, pamiatkové objekty
P 9 Kultúra	workshopy ľudových remesiel, kaštiele, galérie, múzeá, architektúra
P 10 Gastro-zážitky	jedlo na farme, víno, husacina a lokše, zabíjačky, jablkové hodovanie
P 11 Vidiecky turizmus a agroturizmus	teambuilding, chov koní, rybolov, remeselné trhy
P12 Dunaj	kultúrne pamiatky a podujatia, cykloturistika, rybolov, maríny, motorové člny, pozorovanie vtákov, vyhladková plavba po Dunaji, splav Malého Dunaja
P 13 Náboženstvo	sakrálné kresťanské a židovské pamiatky
P 14 Smart (inteligentné systémy)	geocaching, geophoto, geovideo
P 16 Sociálny CR	školy v prírode, rekreačné pobyty pre seniorov, informácie o prístupnosti pre ľudí so zdravotným

Zdroj: upravené podľa Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020 (2015) a Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región (2018)

Podľa dokumentu Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020 (2015) najdôležitejšie produktové línie pre Bratislavu sú Korunovačné mesto, Poloha na Dunaji a spojenie mesta s prírodou; pre Záhorie sú to Gastro-zážitky, akčné aktivity a pútnický CR; pre Malokarpatsko sú nimi Gastro-zážitky - vinohradníctvo a vinárstvo, Husacina v Slovenskom Grobe a kultúrno-historické hodnoty; pre Podunajsko sú to pobyt pri vode, vodné športy a cykloturistika.

V súčasnosti existujúce a ďalej rozvíjané tematické cesty na území kraja sú: Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda, Cesta Železnej opony (vrátane Tematickej cesty Petržalské bunkre), Národný geopark Malé Karpaty, Vodná tematická cesta a Cesta šľachtických rodov.

Zaujímavé je porovnanie TOP lokalít Bratislavy podľa turistického informačného portálu mesta <https://www.visitbratislava.com/> a obľúbenej turistickej hodnotiteľskej aplikácie **TripAdvisor**. Rebríčky sa týkajú len mesta Bratislava, keďže ostatné časti BSK zatiaľ nie sú dostatočne turisticky atraktívne.

TOP 10 atraktivít Bratislavy podľa turistického portálu <https://www.visitbratislava.com/>:

1. Bratislavský hrad,
2. Katedrála Sv. Martina,
3. Stará radnica,
4. Primaciálny palác,
5. Michalská brána,
6. Grasalkovičov palác,
7. Modrý kostolík,
8. Slavín,
9. Synagóga,
10. UFO.

TOP 10 atraktivít Bratislavy podľa medzinárodného portálu TripAdvisor – podľa obľúbenosti cestovateľov⁴⁰:

1. Bratislava Old Town - historické centrum Bratislavy (vo všeobecnosti),
2. Hrad Devín,

⁴⁰ hodnotené na základe viacerých faktorov: recenzie, hodnotenia, fotografie a obľúbenosti https://www.tripadvisor.sk/Attractions-g274924-Activities-Bratislava_Bratislava_Region.html (2019-08-25)

3. **Modrý kostol**, resp. Modrý kostolík,
4. Slavín,
5. Danubiana Meulenstein Art Museum,
6. Čumil (socha na rohu Panskej a Rybnej brány),
7. Bratislava Castle - Bratislavský hrad,
8. UFO,
9. Hlavné námestie,
10. Eurovea.

TOP 5 Voľnočasových aktivít Bratislavy podľa medzinárodného portálu TripAdvisor – podľa referencií hodnotiteľov:

1. **Danubiana Meulenstein Art Museum,**
2. **Galéria Nedbalka,**
3. **Hrad Devín,**
4. Bratislava Old Town,
5. Hviezdoslavovo námestie.

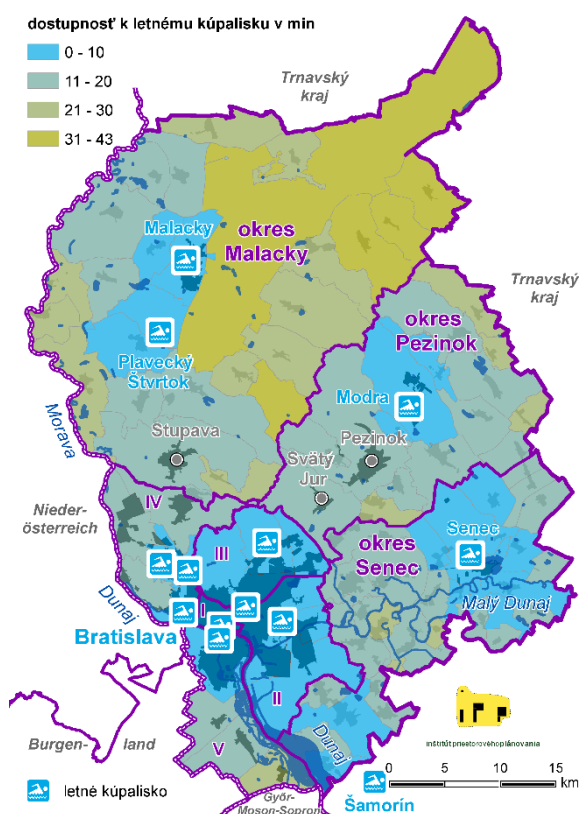
V prípade rebríčka <https://www.visitbratislava.com/> pri niektorých atraktivitách sa jedná, v porovnaní s portálom TripAdvisor, skôr o spropagovanie, ako súčasnú reálnu návštevnosť turistami (synagóga, Primaciálny a Grassalkovichov palác). Hrad Devín sa prekvapivo (nepochopiteľne) ocitol mimo rebríčka, avšak figuruje v podsekcii „Ďalšie tipy“ spolu so sochami Čumila a Schöne Náciho a Pasážou Martina Kréna.

Turizmus a šport

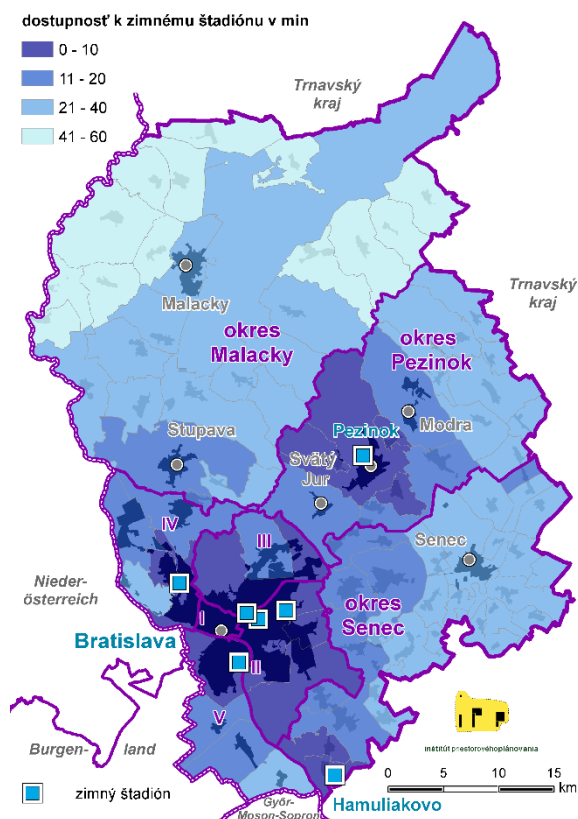
Turizmus a šport z hľadiska ich aktívnych či pasívnych užívateľov a infraštruktúry ponúka široké možnosti na ich využitie. Pre aktívnu účasť na športovom turizme možno využiť sieť športových zariadení lokalizovaných najmä v mestách. Pasívnu účasť reprezentujú rôzne športové súťaže. Z hľadiska aktívnej aj pasívnej účasti je zaujímavé sledovať dostupnosť obyvateľov obce k najbližšiemu zimnému štadiónu – krytej hale, ktorá poskytuje celoročné možnosti hrania hokeja, či (verejného) korčuľovania a taktiež pasívnu účasť na ligových zápasoch.

Väčšina obcí a MČ disponuje **futbalovým** ihriskom (s oficiálnymi rozmermi). Najvýznamnejším je Národný futbalový štadión nachádzajúci sa na Tehelnom poli v Bratislave. Medzinárodné parametre spĺňa aj futbalový štadión v Senci - Národné tréningové centrum Senec. **Zimný štadión** resp. krytá ľadová plocha sa nachádza v štyroch MČ Bratislavy a taktiež v meste Pezinok a obci Hamuliakovo. Najvýznamnejším je Zimný štadión Ondreja Nepelu, v ktorom sa viackrát uskutočnili majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji (1959, 1992, 2011 a 2019). Územie BK poskytuje aj vhodné podmienky pre golf. 2 **golfové ihriská** sa nachádzajú v okrese Malacky (Malacky a Lozorno), 3 v okrese Senec (Bernolákovo, Hrubá Borša a Tomášov) a jedno v Bratislave (MČ Záhorská Bystrica). Okrem Bratislavy sa **verejné kúpalisko** nachádza v každom okresnom meste BK a taktiež v meste Modra. Z hľadiska **viacúčelových ihrísk** (vhodné pre malý futbal, hokejbal, tenis, basketbal, volejbal, či hádzanú), nachádzajú sa v každej zo 17 MČ Bratislavy, v okrese Malacky ním disponuje každá druhá obec, v okrese Pezinok každá tretia obec a v okrese Senec každá piata obec. Z ostatných zariadení treba vyzdvihnúť **vodácky areál** v Čunove.

Mapa 8 Dostupnosť obcí BK k letnému kúpalisku

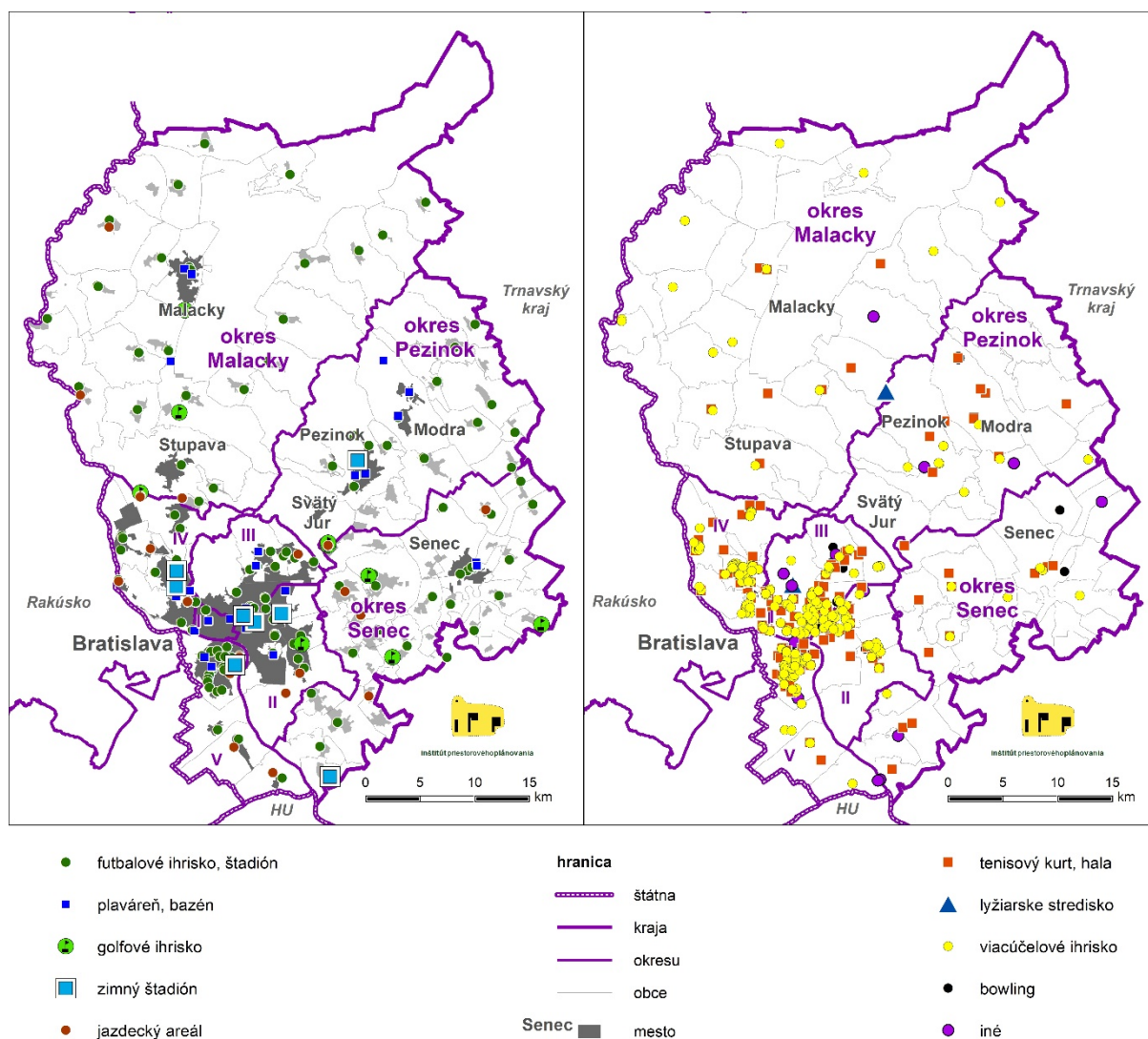

Mapa 9 Dostupnosť obcí BK k zimnému štadiónu

Zdroj: www.sportoviska.sk, vlastné spracovanie výpočtu teoretickej dostupností po cestnej sieti (2020)

Mapa 10 Vybrané športové zariadenia v BK

Zdroj: www.sportoviska.sk, webstránky športovísk, geodatabáza dokumentu Územný generel športu a školstva hl. mesta SR Bratislavy (dostupné na <https://opendata.bratislava.sk/dataset/show/generel-sportu-a-skolstva>)

Vodná turistika je možná na rieke Morava, Dunaj a Malý Dunaj, príp. viacerých štrkových jazerách (napr. Malé Leváre, Slnčné jazerá v Senci, Zlaté piesky). Letné kúpaliská s bazénom sú lokalizované v 8 bratislavských MČ, v mimo-bratislavských okresných mestách a v obci Plavecký Štvrtok. Väčšina obcí kraja sa vyznačuje dostupnosťou k najbližšiemu z uvedených kúpalísk do 20 minút. Najhoršími hodnotami sa vyznačujú východné a západné okrajové obce okresu Malacký.

Z hľadiska **turistiky** a **cykloturistiky** je veľmi dobre rozvinutá sieť turistických chodníkov (mapy sú dostupné na hiking.sk) a cykloturistických trás (dáta sú dostupné na <http://ba.cykloportal.sk>) v hornatej oblasti Malých Karpát. K projektom podporujúcim prepájanie cykloturistiky s vodnou turistikou v BK patria Danube Islands, SacraVelo, Vysomarch⁴¹, či Stratégia rozvoja a marketingová stratégia turistickej destinácie Malý Dunaj (2018).

Sieť cykloturistických trás sa riadi systémom značenia cyklotrás tak, ako je definované v STN 01 8028 - Cykloturistické značenie. V súčasnosti je systém tvorený súborom prvkov orientačných a informačných cyklotabuliek v teréne s namaľovanou značkou "C". **Červenou farbou** sú označené medzinárodné cyklotrasy EuroVelo a národné cyklomagistrály. Dĺžka trasy je spravidla viac ako 100 km a príslušná vybavenosť sa nachádza každých 30 – 50 km. Číslo trasy sú trojčiferné. **Modrá farba**

⁴¹ <https://danubeislands.sk>, <https://bratislavskykraj.sk/sacra-velo>, <https://bratislavskykraj.sk/slovensko-a-rakusko-spoj-dalsi-cyklo-most/>

označuje paralelné trasy k diaľkovým cyklomagistálam, dlhšie trasy mimo magistrály a náročnejšie trasy mimo magistrál. Číslo trasy sú štvorciferné a začínajú číslom 2001. **Zelená farba** označuje trasy nižšieho významu a nenáročnejšie trasy, okruhy, trasy pre rodiny s deťmi a okruhy zdravia. Číslo trasy sú štvorciferné a začínajú číslom 5001. V Bratislave je takouto trasou horská Green Bike Tour. **Žltou farbou** sú označené ľahké trasy a spojky medzi cyklotrasami, alebo krátke odbočky k rôznym prírodným, historickým či technickým zaujímavostiam. Číslo trasy sú štvorciferné a začínajú číslom 8001.

V ostatných častiach regiónu nie je infraštruktúra pre cykloturistiku a komplexnosť ponuky konkurencieschopná v porovnaní s okolitými regiónmi (najmä cezhraničnými). Cyklochodníky nevytvárajú dostatočne dlhé, ucelené trasy, ktoré by spájali významné turistické ciele medzi sebou tak, aby boli atraktívne a lákavé pre návštevníkov. Budovanie nových trás prebieha pomaly a rozdrobene naprieč celým regiónom z rôznych, vonkajších i vnútorných príčin. Mnohé značené cyklotrasy (aj medzinárodné) sú stále vedené po frekventovaných cestách 1. a 2. triedy a toto nie je možné propagovať ako produkt turizmu. Významný potenciál z prítomnosti dvoch medzinárodných magistrál na území regiónu (Eurovelo 6 a 13) je slabšie využitý, nakoľko sú skôr tranzitnými koridorami ako vstupnými bránami zahraničných návštevníkov do regiónu, keďže na ne nie sú napojené relevantné prípoje do vnútra regiónu.

B.2.6.3 Vybrané údaje o cestovnom ruchu v BK

V roku 2019 navštívilo ubytovacie zariadenia na území kraja 1 586 354 ľudí, teda približne 1/4 z celkového počtu návštevníkov ubytovacích zariadení SR. Zahraniční turisti sa na tom podieľali 2/3, z toho najviac Česi. Celkový počet prenocovaní (teda aj s domácimi návštevníkmi) bol 3 278 025 a priemerná dĺžka prenocovania 3 noci.

V roku 2019 sa na území kraja nachádzalo 393 ubytovacích zariadení, čo je približne 9 % z celoslovenského počtu a 31 608 lôžok v ubytovacích zariadeniach, čo je 14 % z celkového počtu v SR. Priemerná cena za ubytovanie v ubytovacích zariadeniach (za rok 2018) bola 35 EUR (DATAcube. 2019).

Počet ubytovacích zariadení v BK postupne stúpa, čo prichádza spolu s nárastom zahraničných turistov. Kým na Slovensku celkovo vzrástol počet 1,76-násobne, v BK to bolo 1,74-násobne, no v samotnej Bratislave až 2,5-násobne.

Samotná Bratislava, v roku 2019, prilákala až 1 395 896 návštevníkov (čo je 88 % z BK).

Počas roka 2019 navštívilo Bratislavu spolu 1 395 896 návštevníkov, ktorí uskutočnili 2 850 755 prenocovaní, čo je v priemere 2,04 noci na návštevníka. V rámci domáceho cestovného ruchu navštívilo Bratislavu spolu 428 045 návštevníkov, ktorí uskutočnili 1 105 404 prenocovaní, čo je v priemere 2,58 noci na návštevníka. Zo zahraničných návštevníkov navštívilo Bratislavu spolu 967 851 návštevníkov s celkovým počtom 1 745 351 prenocovaní, čo je v priemere 1,80 noci na návštevníka.

V porovnaní s rokom 2018 pozorujeme nárast tržieb o približne 8 % a nárast počtu prenocovaní o takmer 6 %.⁴²

Približne 2/3 návštevníkov tvorili zahraniční návštevníci. Najviac zahraničných návštevníkov prichádza z Českej republiky, Nemecka, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Rakúska.

V Bratislave bolo v období za 4. kvartál roku 2019 zaznamenaných 279 ubytovacích zariadení, 8 427 izieb, 19 061 lôžok a z toho 18 145 stálych lôžok.

Počet ubytovacích zariadení narástol v roku 2019 oproti roku 2018 o 63,16%. Podľa vyjadrenia štatistického úradu bol nárast počtu ubytovacích zariadení spôsobený zánikom malého počtu ubytovacieho zariadení s veľkou kapacitou lôžok, prípadne bolo zistené, že tieto zariadenia neslúžia na ubytovanie turistov. Zároveň pribudlo veľké množstvo malých ubytovacích zariadení s nízkou ubytovacou kapacitou. Veľký nárast počtu ubytovacích zariadení s nízkou kapacitou, mohol byť spôsobený tohtoročnými Majstrovstvami sveta v ľadovom hokeji, ktoré sa konali v Bratislave. Počet izieb narástol v roku 2019 oproti roku 2018 o 12,74% a počet lôžok narástol v roku 2019 oproti roku 2018 o 16,45%.

Počas roku 2019 boli zaznamenané tržby za ubytovanie vo výške 120 002 502 €. Oproti roku 2018, je to nárast o 22,01 %.⁴³

Špecifickou črtou nielen v regióne Bratislavy je nárast ubytovania mimo ubytovacích zariadení a oficiálnych štatistík (Airbnb a pod.) z pohľadu návštevnosti a ekonomického dopadu. Počet turistov do roku 2020 (pandémia) nadpriemerne rástol, ale

⁴² Zdroj: <https://www.visitbratislava.com/wp-content/uploads/2020/02/%C5%A0tatistick%C3%A9-ukazovatele-za-rok-2019-2.pdf>

⁴³ detto

vývoj kopíruje globálny trend skracovania (viac ciest/dovoleniek za rok, ale kratších) a zároveň sa údaje presúvajú z oficiálnych štatistík ŠÚ SR do v nich nezachyteného silne rastúceho segmentu zdieľanej ekonomiky (Airbnb a pod).

Zhrnutie a dôsledky

Z hľadiska turizmu Bratislavský kraj zaznamenal za posledné roky progresívny trend v počte návštevníkov. Bratislavský kraj je dlhodobo najnavštevovanejším krajom v SR. Väčšinu z návštevníkov tvoria zahraniční turisti (2/3 %), z toho najviac Česi. Priemerná dĺžka prenocovania je 3 noci.

Počet ubytovacích zariadení je nižší ako priemer Slovenska ale počet lôžok v ubytovacích zariadeniach dosahuje priemerné hodnoty v porovnaní s úrovňou SR. Počet ubytovacích zariadení v BK postupne stúpa, čo prichádza spolu s nárastom zahraničných turistov. Kým na Slovensku celkovo vzrástol počet 1,76-násobne, v BK to bolo 1,74-násobne, no v samotnej Bratislave až 2,5-násobne.

Suverénne najviac návštevníkov rámci kraja prilákalo Hl. m. SR Bratislava (88 % z BK), ktorá dominuje aj v rámci celoslovenského porovnania. Za posledné roky badať nárast počtu ubytovacích zariadení, čo prichádza spolu s nárastom zahraničných turistov. V nasledujúcich rokoch však, vplyvom COVID-u, možno očakávať stagnáciu, pri pesimistických prognózach až pokles počtu ubytovacích, no najmä gastronomických prevádzok. Voľnočasové aktivity sa v roku 2020 presunuli do miest v bezprostrednom okolí bydliska. Podpora a stratégia turizmu na nasledujúce roky sa bude musieť zamerať ako na zahraničnú, tak na domácu klientelu.

Odvetvie cestovného ruchu je charakteristický tým, že vytvára pracovné miesta, ktoré nemožno presunúť do zahraničia, pretože sa viažu na špecifické prírodné, kultúrne a historické danosti späté s územím a tradíciami, ktoré ich určujú.

B.2.7 Kultúra

V roku 2019 sa na území Slovenskej republiky nachádzalo 109 **divadiel**, z toho až 63 na území BK. V roku 2018 bolo v BK 42 stálych scén a divadelných subjektov, čo je oproti roku 2015 mierny nárast. Počet sedadiel v stálych scénach vzrástol z 6 316 v roku 2011 na 8 748 v roku 2018. Odohrané predstavenia vykazujúcich divadiel v SR videlo v roku 2018 celkovo 1 551 454 divákov, z ktorých až 746 856 navštívilo divadelné zariadenia v BSK, čo predstavuje asi 48 % divákov z celkového počtu v krajine. Bratislava preto právom predstavuje národné centrum divadelného života. V roku 2018 divadlá navštívilo v BSK celkovo 746 856 návštevníkov, čo pri počte 877 106 ponúknutých miest v hľadisku na všetkých predstaveniach predstavuje globálnu obsadenosť na úrovni 85 %. Oproti roku 2011 sa jedná v absolútnych číslach o mierny nárast v počte návštevníkov, avšak výraznejší pokles čo v globálnej obsadenosti (z hodnoty 97 % v roku 2011). V záujme kraja by malo byť podporovanie takýchto voľno časových možností na intelektuálnej báze, pre šírenie kultúrneho povedomia a umeleckej osvety obyvateľstva kraja.

Tabuľka 57 Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2019

zariadenie	obec
Bratislavské bábkové divadlo	Bratislava
Divadlo ARÉNA	Bratislava
Divadlo ASTORKA Korzo 90	Bratislava
Divadlo LUDUS	Bratislava
Malokarpatská knižnica v Pezinku	Pezinok
Malokarpatské múzeum v Pezinku	Pezinok
Malokarpatské osvetové stredisko Modra	Modra
Synagóga Senec	Senec

Zdroj: www.bratislavskykraj.sk

Tabuľka 58 Divadlá a počet stálych scén v BK

územie	2019		2015	
	Divadlá - počet	Počet stálych scén a divadelných subjektov	Divadlá - počet	Počet stálych scén a divadelných subjektov
SR	109	103	79	128
BK	63	42	37	59
Bratislava	59	42	33	59
Okres Bratislava I	26	25	16	27
Okres Bratislava II	11	5	4	5
Okres Bratislava III	6	2	3	5
Okres Bratislava IV	6	2	4	6
Okres Bratislava V	10	8	6	16
Okres Malacky	2	0	1	0
Okres Pezinok	2	0	1	0
Okres Senec	0	0	0	0

Zdroj: DATAcube. 2020 (www.statistics.sk)

V roku 2019 bolo na Slovensku situovaných 124 **kín**, z toho 18 kín na území BSK. Oproti roku 2001 nastal výrazný (temer 3-násobný pokles).

B.2.7.1 Múzeá a galérie

V roku 2020 sa v BK nachádzalo 54 múzeí, z toho 43 na území hlavného mesta SR. Najviac múzeí je lokalizovaných v MČ Bratislava – Staré Mesto. Mimo územia Bratislavy je aspoň jedno múzeum lokalizované v obciach Pezinok (2), Modra, Svätý Jur, Častá, Budmerice, Malacky (2), Veľké Leváre, Stupava a Senec. V BK bol medzi rokmi 2001 až 2020 zaznamenaný 1,8-násobný nárast počtu múzeí. Napriek znižujúcemu sa počtu galérií v dátach Štatistického úradu, v meste Bratislava sa ich v roku 2020, napr. podľa portálu pre program kultúry, umenia a zábavy v Bratislave CITYLIFE, nachádzalo až 66.

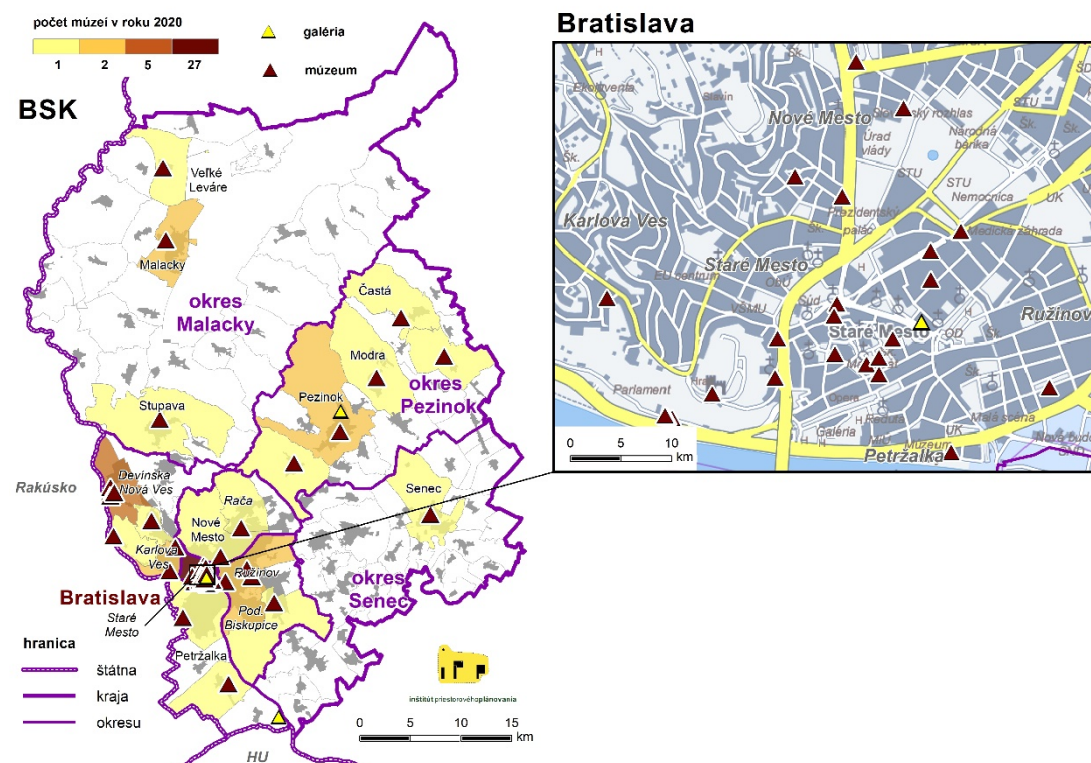
Tabuľka 59 Múzeá a galérie v BK v roku 2020 za okresy

územie	2020		2011		2001	
	múzeá	galérie	múzeá	galérie	múzeá	galérie
SR	247	33	188	37	219	99
BK	54	3	43	7	30	26
Bratislava	43	2	33	7	19	21
Okres Bratislava I	27	2	23	7	11	16
Okres Bratislava II	3	0	2	0	2	1
Okres Bratislava III	2	0	4	0	3	1
Okres Bratislava IV	9	0	4	0	1	2
Okres Bratislava V	2	0	0	0	2	1
Okres Malacky	4	0	2	0	2	5
Okres Pezinok	6	1	7	0	8	0
Okres Senec	1	0	1	0	1	0

Zdroj: DATAcube. ŠÚ SR, 2020 (www.statistics.sk), webstránky múzeí

Mapa znázorňuje múzeá a galérie. V prípade galérií sa jedná len o objekty registrované v Registri múzeí a galérií Slovenskej republiky. V Bratislave sa na tomto zozname nachádzajú 2 galérie – Galéria mesta Bratislavy (zriaďovateľom je hlavné mesto SR Bratislava) a Slovenská národná galéria, v Pezinku sa nachádza SNG - Galéria insitného umenia - Schaubmarov mlyn (zriaďovateľom je Ministerstvo kultúry SR). Ostatné galérie neboli hodnotené, avšak vybrané súkromné galérie sú súčasťou predchádzajúcej podkapitoly venovacej cestovnému ruchu. BSK je zriaďovateľom Malokarpatského múzea v Pezinku.

Mapa 11 Múzeá a galérie v BK v roku 2020

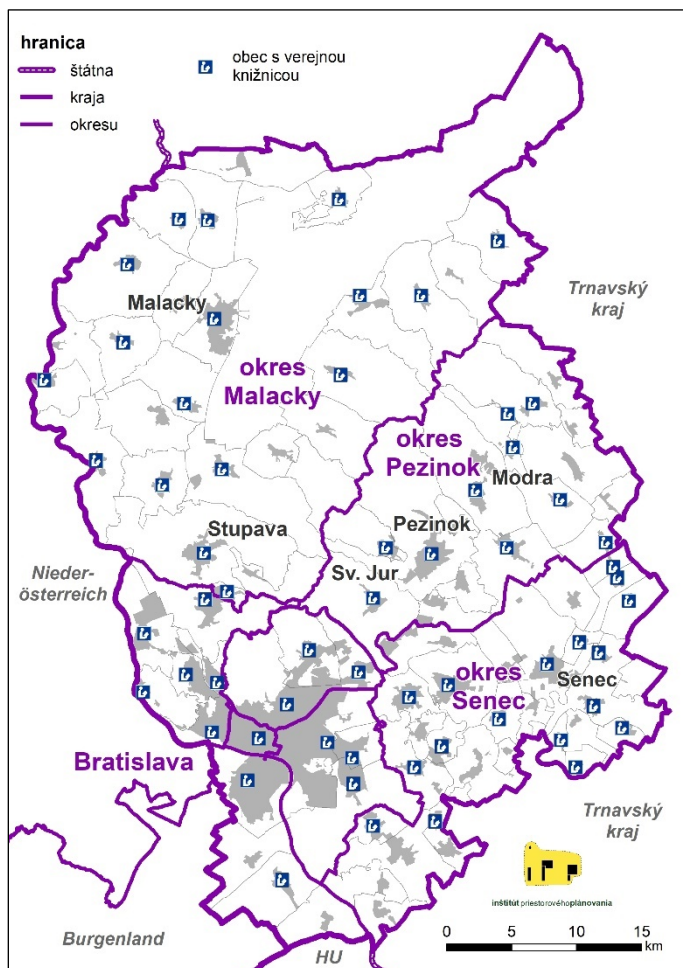
Zdroj: DATAcube. 2020 (www.statistics.sk), webstránky vybraných múzeí;

Poznámka: V prípade galérií sa jedná len o objekty registrované v Registri múzeí a galérií SR

B.2.7.2 Knižnice

V roku 2019 bolo na Slovensku evidovaných 1 421 verejných knižníc, z toho iba 60 v BK. V roku 2018 bolo na Slovensku evidovaných 493 734 aktívnych používateľov, z toho až 91 557 na území BK. Z dlhodobého hľadiska má počet aktívnych používateľov progresívnu tendenciu (30 % nárast oproti roku 2001, resp. 45 % nárast oproti roku 2011). Vzástol aj počet výpožičiek, aj počet knižničných jednotiek (kníh), čo súvisí s výrazným nárastom prostriedkov na ich nákup.

Mapa 12 Verejné knižnice v BSK v roku 2019

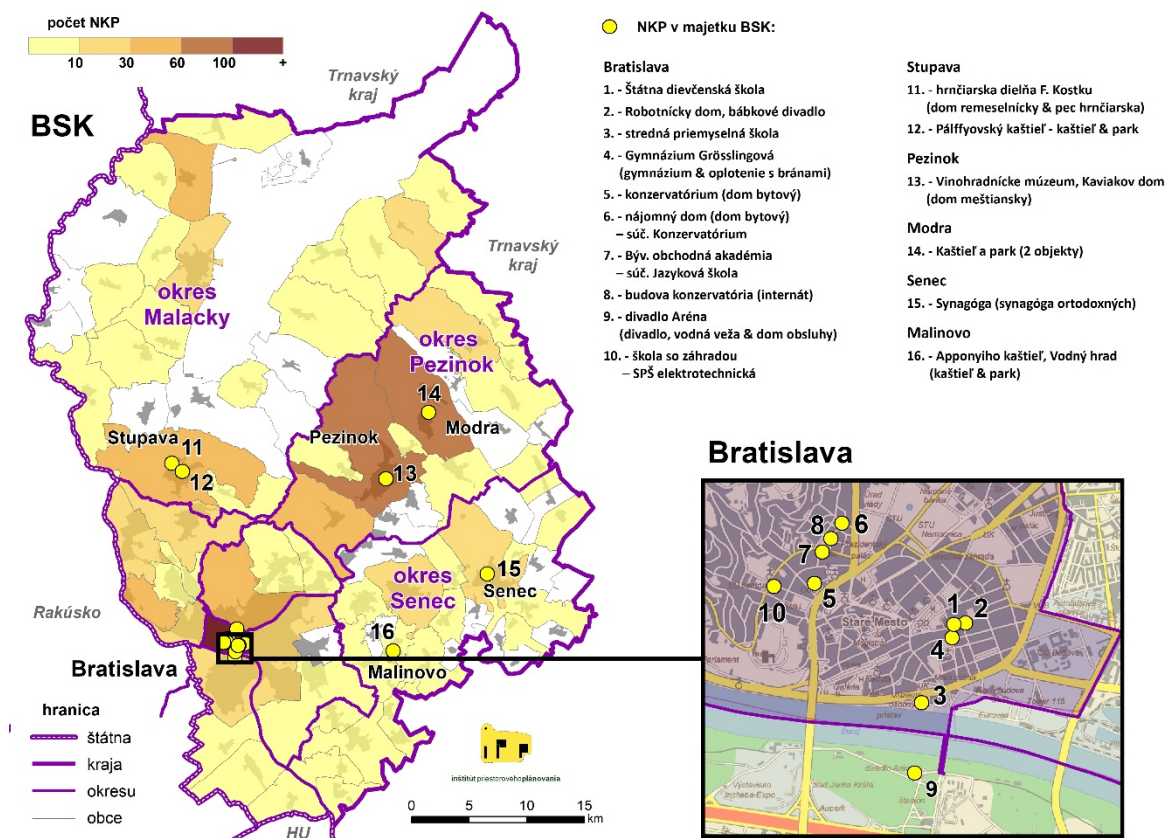

Zdroj: DATAcube. 2020 (www.statistics.sk)

B.2.7.3 Národné kultúrne pamiatky a pamiatky svetového dedičstva

Pamiatkový úrad eviduje v BSK v roku 2020 celkom 222 národných kultúrnych pamiatok (NKP), ktoré pozostávajú z viac ako 17 tisíc pamiatkových objektov (PO). NKP boli lokalizované v 64 základných územných jednotkách (ZÚJ) BK (teda vrátane každej MČ hlavného mesta Bratislavy), čo znamená, že 72 % ZÚJ má aspoň jednu NKP. Až 72 % NKP sa nachádza na území mesta Bratislavy, v rámci ktorej až 83 % NKP je lokalizovaných v MČ Bratislava - Staré Mesto (okres Bratislava I). Nasledujú mestá Pezinok a Modra (60 až 100 pamiatok), vyššími hodnotami (30 až 60) sa vyznačujú aj obce/MČ Veľké Leváre, Stupava, Svätý Jur, Bratislava - Nové Mesto a Bratislava - Devín. Vo všeobecnosti obec/ZÚJ s väčším množstvom národných kultúrnych pamiatok má bohatšiu históriu a väčšiu šancu prilákať turistov. Národných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve BSK je 16 a sú znázornené v nasledujúcej mape a tabuľke.

Mapa 13 Národné kultúrne pamiatky (NKP) v BSK v roku 2020

Zdroj: www.pamiatky.sk, www.bratislavskykraj.sk

Tabuľka 60 Národné kultúrne pamiatky (NKP) vo vlastníctve BSK v roku 2020

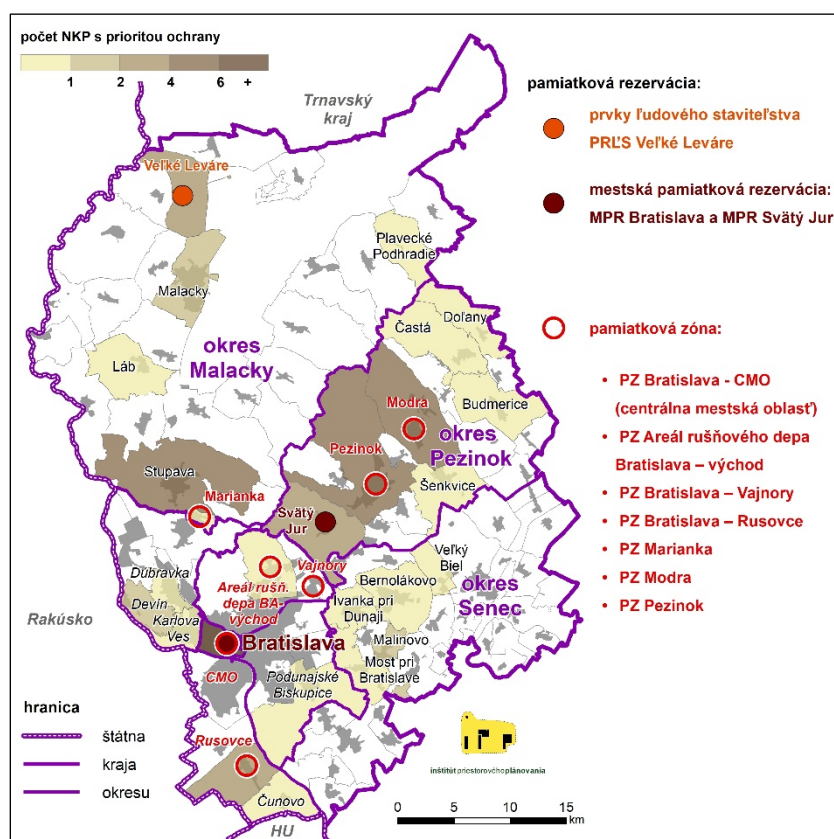
Zariadenie	Počet objektov	Adresa	Sídlo - obec
1 Štátna dievčenská škola	1	Dunajská 13	Bratislava - Staré mesto
2 Robotnícky dom, bábkové divadlo	1	Dunajská 36	Bratislava - Staré mesto
3 Stredná priemyselná škola strojnícka	1	Fajnorovo nábrežie 5	Bratislava - Staré mesto
4 Gymnázium Grösslingová (gymnázium & oplotenie s bránami)	2	Grösslingová 18	Bratislava - Staré mesto
5 konzervatórium (dom bytový)	1	Konventná 4	Bratislava - Staré mesto
6 nájomný dom (dom bytový) – súč. konzervatórium	1	Mateja Bela 5	Bratislava - Staré mesto
7 Býv. obchodná akadémia – súč. Jazyková škola	1	Palisády 38	Bratislava - Staré mesto
8 budova konzervatória (internát)	1	Tolstého 11	Bratislava - Staré mesto
9 divadlo Aréna (divadlo, vodná veža & dom obsluhy)	3	Viedenská cesta 10	Bratislava - Petržalka
10 škola so záhradou – SPŠ elektrotechnická	1	Zochova 9	Bratislava - Staré mesto
11 hrnčiarska dielňa F. Kostku (dom remeselnícky pamätný a pec hrnčiarska)	2	Ferdiša Kostku 25	Stupava
12 Pálffyovský kaštieľ - kaštieľ & park	2	Hlavná 2	Stupava

13 Vinohradnícke múzeum, Kaviakov dom (dom meštiansky)	1	M. R. Štefánika 4	Pezinok
14 Kaštieľ a park (2 objekty)	2	Horná 20	Modra
15 Synagóga (synagóga ortodoxných)	1	Mierové nám. 12	Senec
16 Apponyiho kaštieľ, Vodný hrad (kaštieľ & park)	2	Bratislavská 118	Malinovo

Zdroj: www.pamiatky.sk, www.bratislavskykraj.sk, zbqis.sk/geodesy.sk/mkzbqis/sk/kataster

V rámci zoznamu NKP s prioritou ochrany a obnovy sa v BK nachádza 76 pamiatok v 26 obciach a ZÚJ. V BK sa nachádzajú tri pamiatkové rezervácie (MPR – mestská pamiatková rezervácia, resp. PRLS – prvky ľudového staviteľstva): MPR Bratislava, MPR Svätý Jur a PRLS Veľké Leváre. Pamiatkové zóny (PZ): PZ Bratislava - CMO, PZ Areál rušňového depa Bratislava – východ, PZ Bratislava – Vajnory, PZ Bratislava – Rusovce, PZ Marianka, PZ Modra a PZ Pezinok. Územný plán regiónu (ÚPN R BSK) ďalej navrhuje pamiatkové zóny v MČ Bratislava - Devín a v obci Vysoká pri Morave.

Mapa 14 NKP s prioritou ochrany, pamiatkové rezervácie a zóny v BSK v roku 2020

Zdroj: www.pamiatky.sk, www.bratislavskykraj.sk

V BK sa v roku 2020 nenachádza ani jedna hmotná pamiatka zaradená do kultúrneho dedičstva UNESCO. Najbližšou takouto lokalitou je Kultúrna krajina Fertő / Neusiedlersee (Neziderské jazero) na pomedzí Rakúska a Maďarska asi 50 km juhozápadne od Bratislavy. Ďalšími sú Viedeň (historické mesto a zámok Schönbrunn, 70-75 km na západ), Lednicko-Valtický areál (LVA) na Južnej Morave (71 km, na sever) a kláštor Pannonhalma v maďarskom Győri (Rábe, 95 km juhovýchodne)⁴⁴.

V rámci Tentative List of UNESCO (Lokalita na zápis do Zoznamu svetového dedičstva) však figurujú lokality: Chatam Sófer a Gerulata (Limes Romanus – rímske antické pamiatky na strednom Dunaji), príp. Dunajská prírodná a kultúrna krajina (predpokladaný spoločný návrh s Českom, Rakúskom a Maďarskom)⁴⁵.

⁴⁴ <https://whc.unesco.org/en/list/>

⁴⁵ <http://www.unesco.sk/Lokalita-na-zapis-do-ZSD>

V rámci dokumentárneho dedičstva **UNESCO Memory of the World** (Program UNESCO Pamäť sveta) boli už v roku 1997 zaradené:

1. **Bašagičova zbierka islamských textov** z fondov Univerzitnej knižnice v Bratislave - zbierka dnes tvorí v Univerzitnej knižnici samostatný fond, ktorý obsahuje 598 rukopisných diel v 284 zväzkoch; a
2. **Illuminované kódexy knižnice Bratislavskej kapituly** - Bratislavské „antifonáre“ sú súčasťou knižnice Bratislavskej kapituly, ktorá tvorí najrozšírenejší, najucelenejší a historicky i umelecky najvzácnejší súbor stredovekých rukopisných knižných diel na Slovensku⁴⁶.

V roku 2017 bola do **reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska** zapísaná **Modranská majolika** (<https://www.ludovakultura.sk/zoznam-nkd/modranska-majolika>).

B.2.7.4 Kreatívny priemysel

Definíciu kreatívneho priemyslu možno nájsť v štúdii vydanej pod hlavičkou Európskej komisie (EK)⁴⁷. V podmienkach BK možno pod pojmom kreatívny priemysel zahrnúť ekonomickú produkciu vyplývajúcu najmä z činností akou je grafický a priemyselný dizajn, architektúra, móda, počítačová tvorba (softvér, hry), audiovizuálnu komunikáciu (TV, rozhlas, filmová, spisovateľská a hudobná produkcia), či reklama. Hoci kultúrne zariadenia na území BK vykazujú progresívny trend v návštevnosti, je úlohou kraja (BSK) rozvíjať a inovovať túto sféru spoločenského života.

Osobitosť kultúrneho a kreatívneho priemyslu spočíva v tom, že vytvára most medzi umením, kultúrou, podnikaním a technológiami. Kultúrny a kreatívny priemysel je navyše charakteristický tým, že vytvára pracovné miesta, ktoré nemožno presunúť do zahraničia, pretože sa viažu na špecifické kultúrne a historické zručnosti a sú späté s územím a tradíciami, ktoré ich určujú. Významná je tiež skutočnosť, že kultúrny a kreatívny priemysel prispieva viac ako akékoľvek iné odvetvie k zamestnanosti mládeže a žien. Kultúrny a kreatívny priemysel takisto preukázal po kríze v roku 2008 väčšiu odolnosť v porovnaní s ostatnými odvetviami, čo potvrdila aj jeho schopnosť naštartovať pozitívne zmeny v iných hospodárskych odvetviach, napríklad v cestovnom ruchu, maloobchode a digitálnych technológiách.

Kultúrny a kreatívny priemysel taktiež zohráva kľúčovú úlohu ako katalyzátor a šíriteľ inovácií a jeho vplyv sa neobmedzuje iba na oblasť kultúry a tvorivosti, ale zasahuje aj do mnohých odvetví hospodárstva. Odvetvia kultúrneho a kreatívneho priemyslu ako zástupcovia dynamickej a silnej Európy musia v súčasnosti čeliť mnohým výzvam prameniacim z prechodu na digitalizáciu, z globalizácie, veľkej jazykovej a kultúrnej roztrieštenosti trhov a ťažkostí v oblasti prístupu k financovaniu.

V oblasti kreatívneho priemyslu pôsobí na území Bratislavského kraja viacero subjektov. Medzi najvýznamnejšie patrí:

- A4 - asociácia združení pre súčasnú kultúru, o. z. a
- Nadácia cvernovka, ktoré združujú viacero vzájomne spolupracujúcich subjektov.

Ich pôsobenie je prevažne koncentrované na územie Bratislavy. V odvetviach spadajúcich do kreatívneho priemyslu⁴⁸, ku koncu roku 2019, pracovalo približne 5,5 % zamestnancov kraja (to predstavuje približne 8,5 tis. zamestnancov) čo je výrazne viac ako je priemer SR (3,4 %).

Zhrnutie a dôsledky

Územie kraja je bohaté na kultúrne pamiatky vrátane národných kultúrnych pamiatok. Pamiatkový úrad eviduje v BSK v roku 2020 celkom 2022 národných kultúrnych pamiatok (NKP), ktoré pozostávajú z viac ako 17 tisíc pamiatkových objektov (PO). NKP boli lokalizované v 64 základných územných jednotkách (ZÚJ) BK (teda vrátane každej MČ hlavného mesta Bratislavy), čo znamená, že 72 % ZÚJ má aspoň jednu NKP. Väčšina z nich sa koncentruje na území Bratislavy. Napriek tomu, že sa na území

⁴⁶ <https://unesco.ulib.sk/polozky/iluminovane-kodexy-kniznice-bratislavskej-kapituly/> (2019-08-25)

⁴⁷ The Economy of Culture (2006) KEA, MKW, Turun Kauppakorkeakoulu: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/cultural-economy_en.pdf

⁴⁸ Pre účely tohto dokumentu boli použité údaje za odvetvie Umenie, zábava, domácnosti, ostatné činnosti v zmysle ekonomickej klasifikácie evidovanej ŠÚ SR

kraja nenachádza ani jedna hmotná pamiatka zaradená do kultúrneho dedičstva UNESCO, v rámci Tentative List of UNESCO (Lokality na zápis do Zoznamu svetového dedičstva) však figurujú lokality: Chatam Sófe (MČ Staré Mesto) a Gerulata (MČ Rusovce).

Na území kraja je pomerne významné zastúpenie odvetví spadajúcich pod oblasť kreatívneho priemyslu. Nachádza sa tu niekoľko subjektov. V odvetviach kreatívneho priemyslu, ku koncu roku 2019, pracovalo približne 5,5 % zamestnancov kraja (to predstavuje približne 8,5 tis. zamestnancov) čo je výrazne viac ako je priemer SR (3,4 %). To predstavuje dobrý potenciál ďalšieho rozvoja.

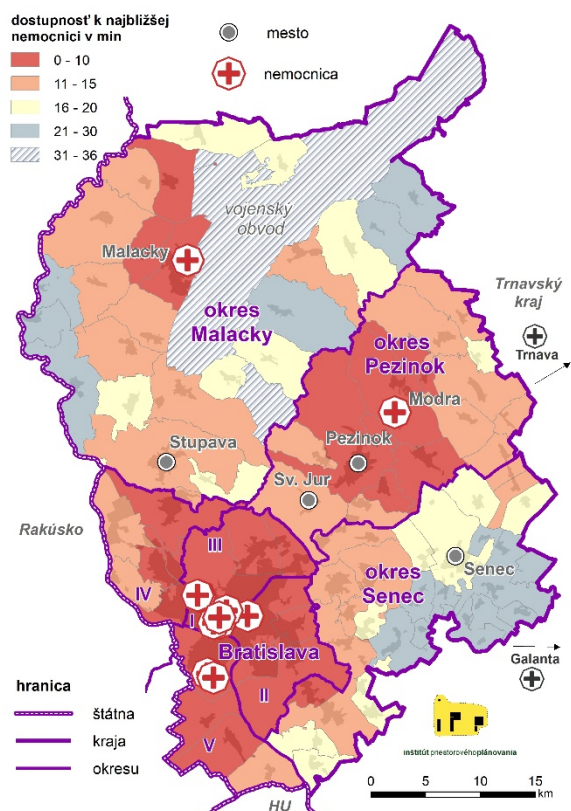
B.2.8 Občianska vybavenosť

B.2.8.1 Zdravotnícke zariadenia

Jediným zdravotníckym zariadením v **zriaďovateľskej pôsobnosti BSK** je Poliklinika Karlova Ves v Bratislave.

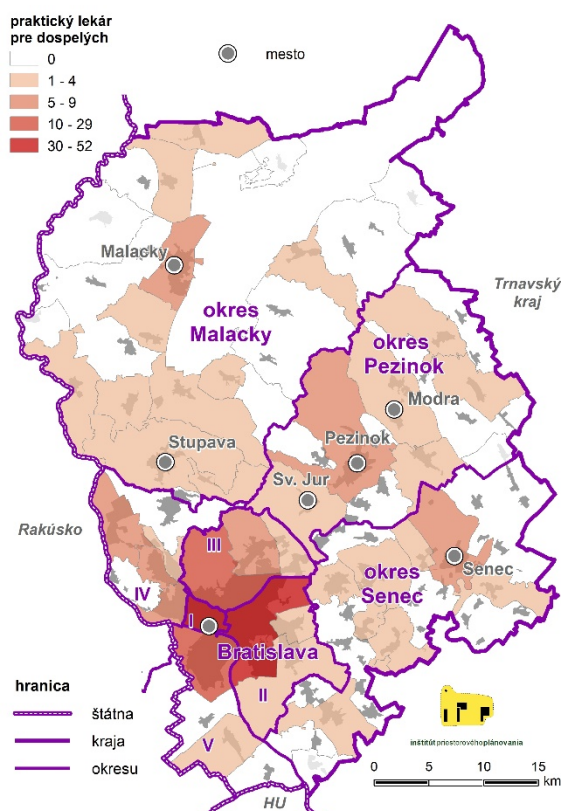
Prvá mapa znázorňuje ukazovateľ Dostupnosť obce k najbližšej nemocnici v minútach. Okrem Bratislavy má veľmi dobré pokrytie, do 15 minút, okres Pezinok. Absencia nemocnice v okrese Senec zapríčinila, že z veľkej časti obcí tohto okresu (lokalizovaných v jeho juhovýchodnej časti) je to do najbližšej nemocnice 20-30 minút. V okrese Malacky sú v rámci tejto časovej kategórie 3 obce na východnom a 3 na západnom okraji okresu.

Mapa 15 Dostupnosť nemocníc z obcí BK (2019)

Zdroj: web stránky nemocníc, vlastné spracovanie

Mapa 16 Lokalizácia a počet ambulancií praktického lekára

Zdroj: DATAcube (2020)

Druhá mapa zobrazuje rozmiestnenie a počet ambulancií praktického lekára pre dospelých. Vo väčšine mestských častí (MČ) Bratislavy je lokalizovaná aspoň 1 ambulancia. V rámci okolitých okresov je ambulancia lokalizovaná v každom meste. V okrese Malacky sú ambulancie lokalizované vo všetkých obciach, ktoré ležia na hlavnej železničnej trati (Bratislava – Kúty), väčšina susedných obcí mesta Stupava a obec Rohožník. V okresoch Pezinok a Senec sú ambulancie rozmiestnené viac-menej rovnomerne, a to v rámci populačne väčších obcí.

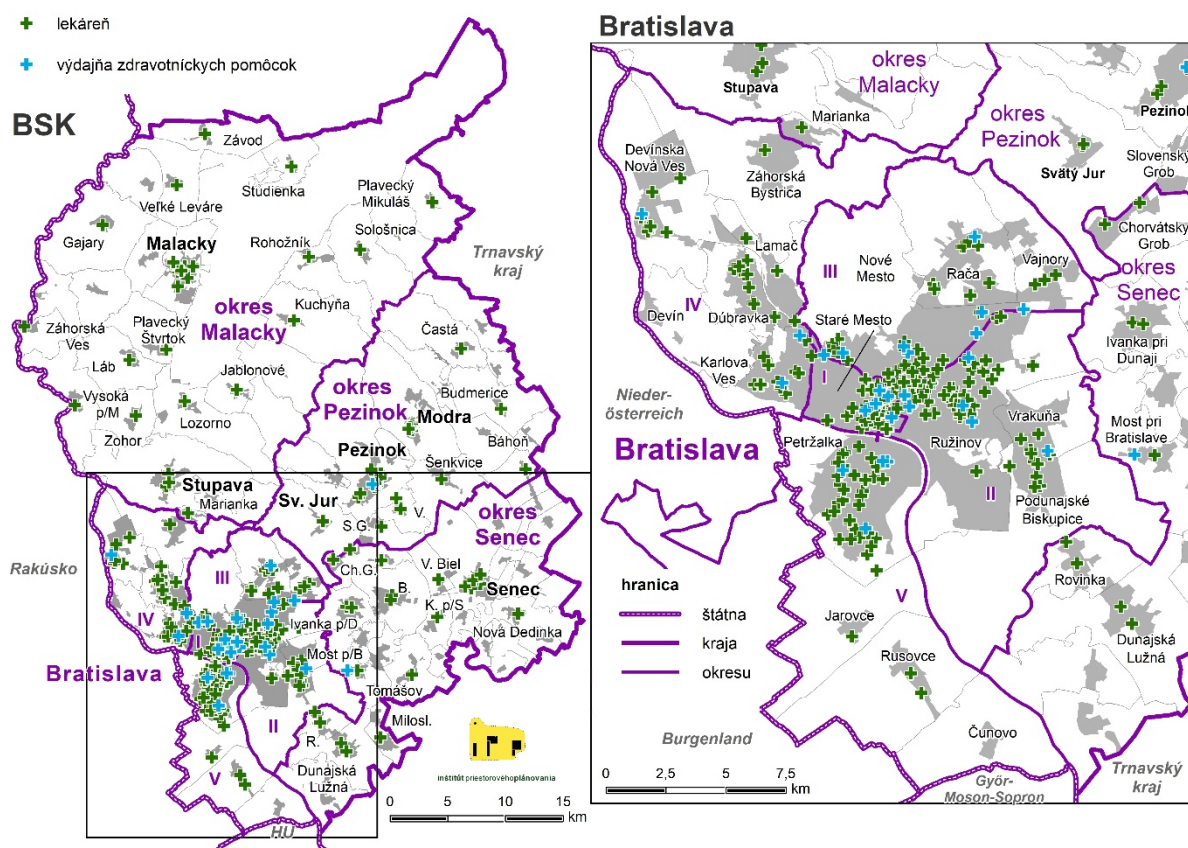
Na základe pravidelného hodnotenia nemocníc inštitútom INEKO (zdroj: INEKO, web: <http://kdesaliecit.sk/>) môžeme konštatovať, že v rámci oblasti *Štátne univerzitné a fakultné nemocnice* patrí Univerzitná nemocnica Bratislava (zastrešuje pracoviská Staré mesto, Ružinov, Kramáre, Antolská a Podunajské Biskupice) medzi priemerne hodnotené (v roku 2019 na 5. mieste z 11 hodnotených). Najnižšie hodnotenie dosiahla v oblasti hospodárenie a spokojnosť pacientov. Naopak najvyššie hodnotenie dosiahla v oblasti *Skúsenosť*. Za ostatné roky dosiahla Univerzitná nemocnica Bratislava práve v roku 2019 svoje najlepšie hodnotenie (dôvodom mohla byť aj zmenená metodika hodnotenia). V oblasti *Všeobecné nemocnice* nebolo hodnotené žiadne zariadenie so sídlom na území Bratislavského kraja.

Negatívnym javom na území kraja, čo sa týka ambulancií, patrí aj nedostatok všeobecných lekárov a pediatrov, pričom mnohí sú už v dôchodkovom veku. Zhruba polovica detských a tretina všeobecných lekárov je už v dôchodkovom veku. A to je najviac zo všetkých krajov na Slovensku (zdroj: Hospodárske noviny, 15.1.2020).

Na území kraja úplne absentujú, resp. sú nedostatočne zastúpené aj niektoré špecializované zariadenia sociálnych služieb a niektoré typy špecializovaných služieb (zriadenie zariadenia na pomoc ľuďom bez domova so zdravotným postihnutím/diagnózami, vytvorenie siete zdravotníckych zariadení, ktoré sú úplne prispôbené na prijatie pacienta s ťažkým zdravotným postihnutím, zariadenie pobytových služieb pre klientov, ktorí sú v domácej ošetrovateľskej starostlivosti a vyžadujú vysoko odborný prístup [ľudia na umelej pľúcnej ventilácii, ALS a pod.]).

Tabuľky znázorňujúce viaceré štatistiky prebraté zo Zdravotníckej ročenky (2017) sú súčasťou Príloh.

Mapa 17 Lekárne a výdajne zdravotníckych pomôcok v BK v roku 2019

Zdroj: www.bratislavskysamospkraj.sk, www.evuc.sk, Poznámka: B. - Bernolákovo, Ch.G. - Chorvátsky Grob, K. p/S - Kráľová pri Senci, R. - Rovinka, S.G. - Slovenský Grob, V – Viničné

Tabuľka 61 Počet zariadení lekárenskej starostlivosti

územie	2019	2011	2001
SR	1 724	1 586	1 011
BK	306	275	134
Okres Bratislava I	43	44	26
Okres Bratislava II	70	65	23
Okres Bratislava III	42	37	27
Okres Bratislava IV	36	31	13
Okres Bratislava V	41	32	17
Okres Malacký	23	22	11
Okres Pezinok	26	25	10
Okres Senec	25	19	7

Zdroj: dataCube, údaje úrad BSK

Tabuľka 62 Lekárne a výdajne liekov v BK v roku 2020

územie	Počet obcí/MČ bez lekárne	Podiel počtu obcí s lekárnou
BK	36	60 %
Bratislava	2	88 %
Okres Malacký	9	65 %
Okres Pezinok	8	53 %
Okres Senec	16	45 %

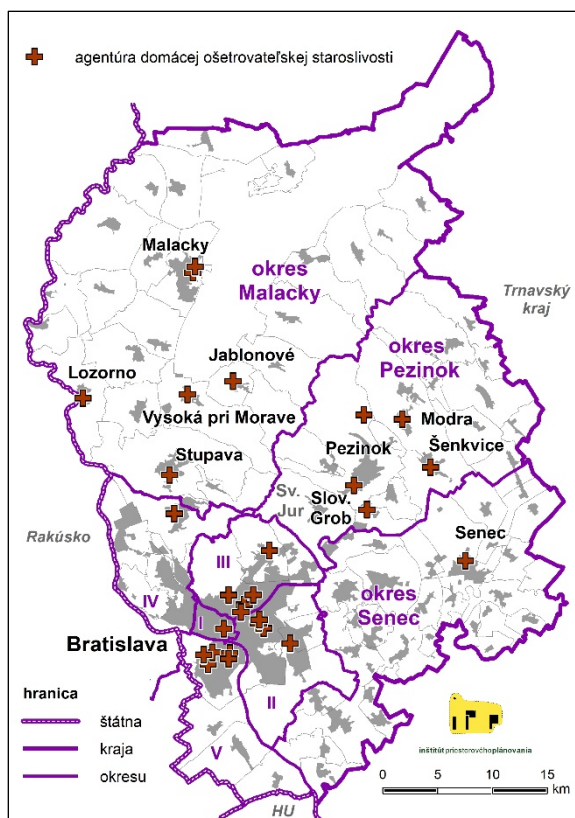
Zdroj: www.evuc.sk 2020

Počet lekární má celoslovensky aj v BK stúpajúci trend, oproti roku 2001 sa počet takmer zdvojnásobil. V prípade mimo-bratislavských okresov BK badať viac ako dvojnásobný nárast. V roku 2018 bol okresom s najnižším podielom obcí s lekárnou na celkovom počte obcí okresu okres Senec. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že lekárne sú v rámci územia BK rozmiestnené rovnomerne.

Dve mapky znázorňujú lokalizáciu Agentúry ošetrovateľskej starostlivosti a Pohotovostné služby v BK. Ako vidno **Agentúry ošetrovateľskej starostlivosti** sú rozmiestnené viac-menej rovnomerne v rámci Bratislavy, okresu Pezinok a južnej časti okresu Malaciek. Tieto zariadenia absentujú v seneckom okrese a v ostatných častiach okresu Malacký (s výnimkou okresných miest).

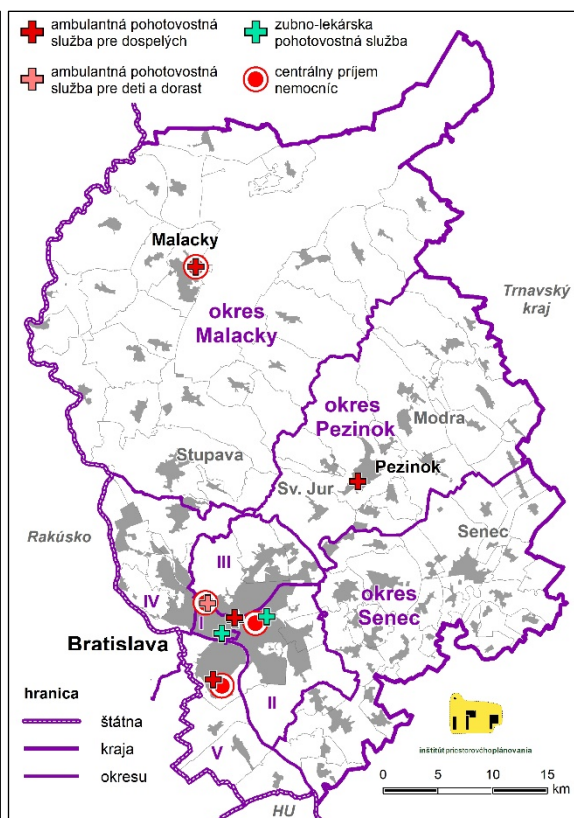
Pohotovostné služby sú dostupné v Bratislave, Malackách a Pezinku, úplne absentujú v okrese Senec.

Mapa 18 Agentúry ošetrovateľskej starostlivosti

Zdroj: BSK (2020), www.bratislavskykraj.sk

Mapa 19 Pohotovostné služby v BK

Zdroj: BSK (2020), www.bratislavskykraj.sk

B.2.8.2 Zariadenia sociálnych služieb

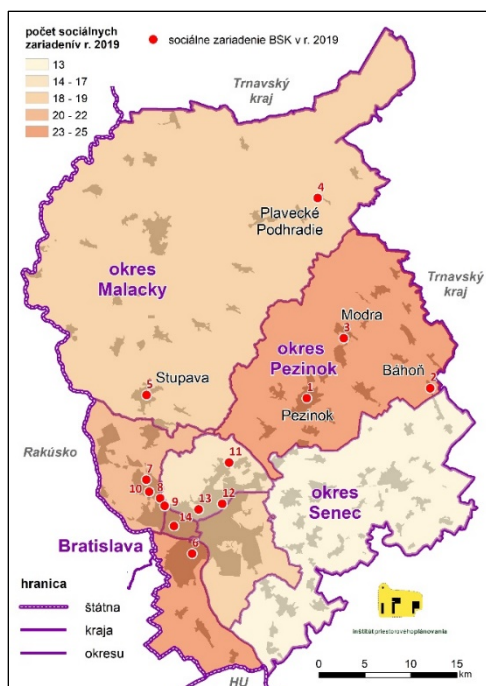
V sledovanom období počet sociálnych zariadení ako aj počet miest v týchto zariadeniach v celoslovenskom meradle stúpali, čo sa týkalo aj BK. Stúpajúci trend sa prejavil v každom okrese. Najviac ZSS sa v roku 2019 nachádzalo v okrese Pezinok (25) a Bratislava V (23).

Tabuľka 63 Zariadenia sociálnych služieb na území kraja v rokoch 2001-2019

Územie	počet zariadení			počet miest		
	2019	2011	2001	2019	2011	2001
SR	1 357	1 135	670	51 686	45 328	33 847
BK	157	134	95	5 702	5 480	4 338
Okres Bratislava I	21	18	12	778	561	417
Okres Bratislava II	19	19	15	731	974	652
Okres Bratislava III	16	12	8	723	573	392
Okres Bratislava IV	21	20	9	1 260	1 242	1 120
Okres Bratislava V	23	13	17	711	666	492
Okres Malacky	19	18	13	469	664	543
Okres Pezinok	25	20	14	673	512	442
Okres Senec	13	14	7	357	288	280

Zdroj: DATAcube (2020)

Mapa 20 Počet zariadení sociálnych služieb v okresoch BK a zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK

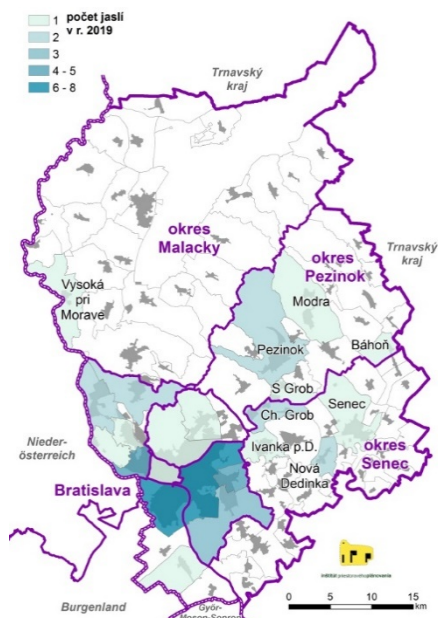

Zdroj: www.bratislavskykraj.sk (2020)

Jasle

Na území kraja sa ku koncu roku 2019 nachádzalo 50 zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa (jaslí), z toho až 38 v Bratislave. Spomedzi mestských častí Bratislavy je najviac zariadení lokalizovaných v MČ Ružinov a Petržalka. Z mapy je zjavné, že počet zariadení je nedostatočný v okrese Malacky (len jediná obec), vhodnejšie je rozmiestnenie v okrese Senec a Pezinok, kde je, okrem miest, pokrytá väčšina populačne najväčších suburbíí Bratislavy.

Mapa 21 Jasle na území kraja v roku 2019

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb⁴⁹

⁴⁹ <https://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb>

Nové výzvy v oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti na úrovni Slovenska

V oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti sa bude potrebné zaoberať viacerými novými výzvami. Výzvou bude podpora implementácie integrovaného a funkčného systému dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti, jednotnej posudkovej činnosti, včasnej intervencie, ako aj zatraktívnenie zamestnania odborných zamestnancov v sociálnej a zdravotnej oblasti a otázky spojené s kvalitou v sociálnych a zdravotných službách.

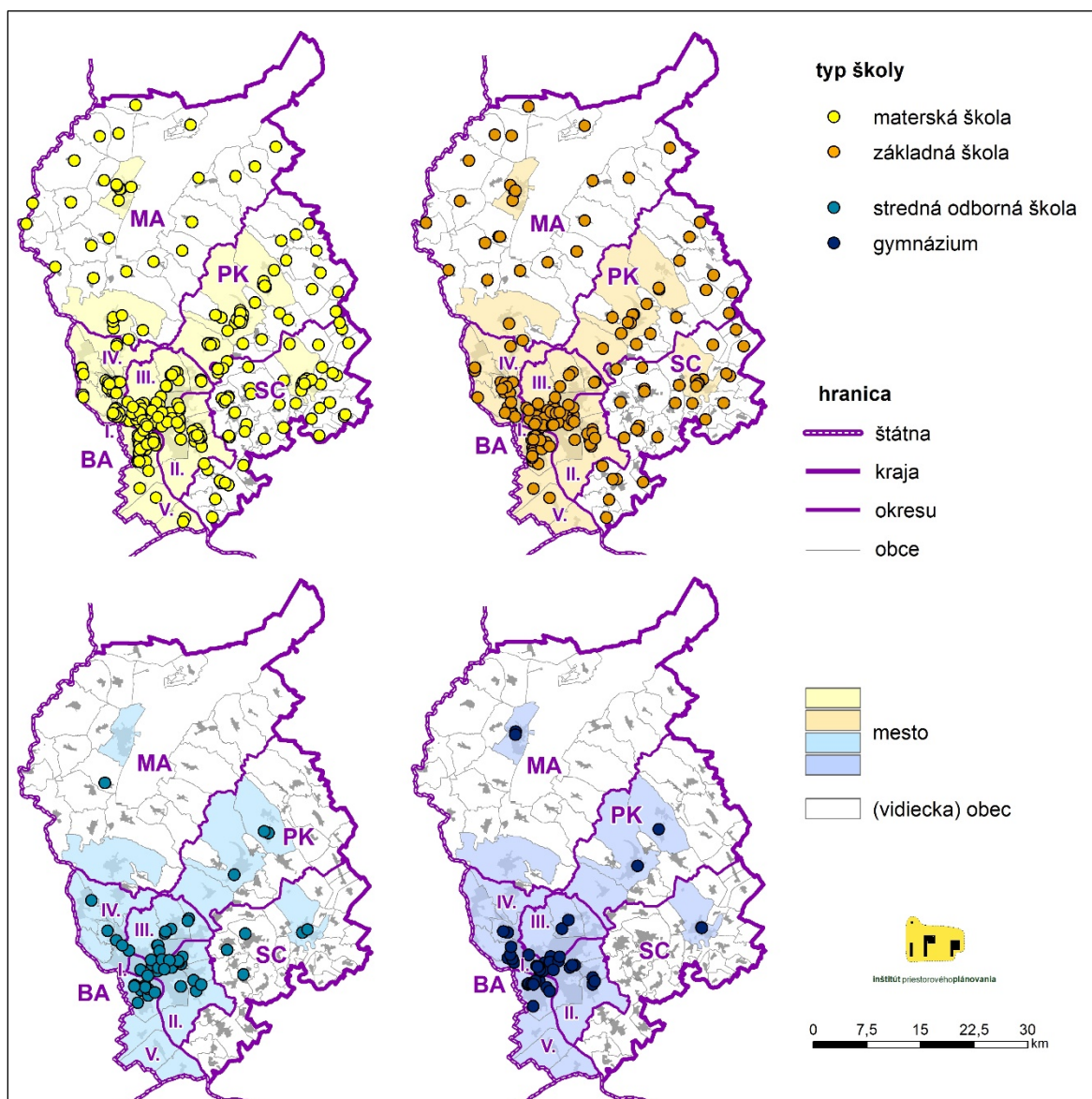
Zabezpečenie dostupnosti integrovanej zdravotnej starostlivosti a starostlivosti o duševné zdravie si vyžaduje intervencie zamerané na dobudovanie špecializovaných centier, poskytujúcich priestor pre interdisciplinárnu spoluprácu, ako aj intervencie v oblasti preventívnych programov a opatrení.

B.2.8.3 Školstvo

Z hľadiska lokalizácie služieb v školstve je nominálne najväčší počet zariadení na úrovni predprimárneho vzdelávania (materské školy). Materská škola sa nachádza takmer v každej obci na území kraja. Pomerne dobre rozvinutá je aj sieť základných škôl (primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie), v niektorých obciach sa však nachádza len primárny stupeň (1.-4. ročník ZŠ). Zariadenia sekundárneho vzdelávania sú koncentrované najmä na území hl. m. SR Bratislavy a v iných okresných mestách.

Napriek tomu, že lokalizácia a dostupnosť jednotlivých zariadení je na pomerne dobre úrovni, problémom je nedostatočná kapacita zariadení, najmä na úrovni predprimárneho, primárneho a nižšieho sekundárneho vzdelávania. Disproporcie v kapacitách sa vzhľadom na aktuálny stav a budúci očakávaný vývoj budú na týchto úrovniach zvyšovať. Podrobnejšie informácie o jednotlivých typoch školskej infraštruktúry sú uvedené v texte nižšie.

Mapa 22 Materské, základné, stredné odborné školy a gymnáziá na území kraja v roku 2019

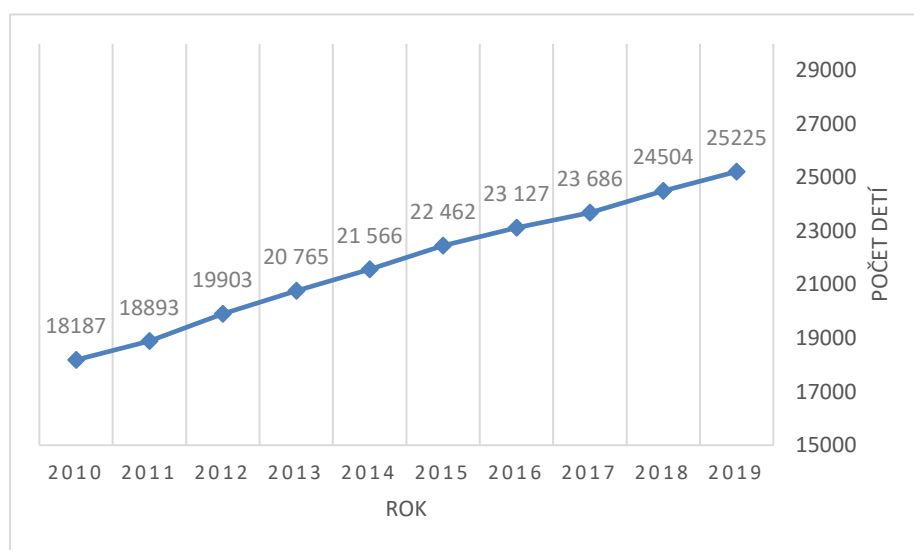

Zdroj: Digitálna mapa škôl <https://data.gov.sk/dataset/digitalna-mapa-skol> v licencií open data CC-BY-SA

Materské školy

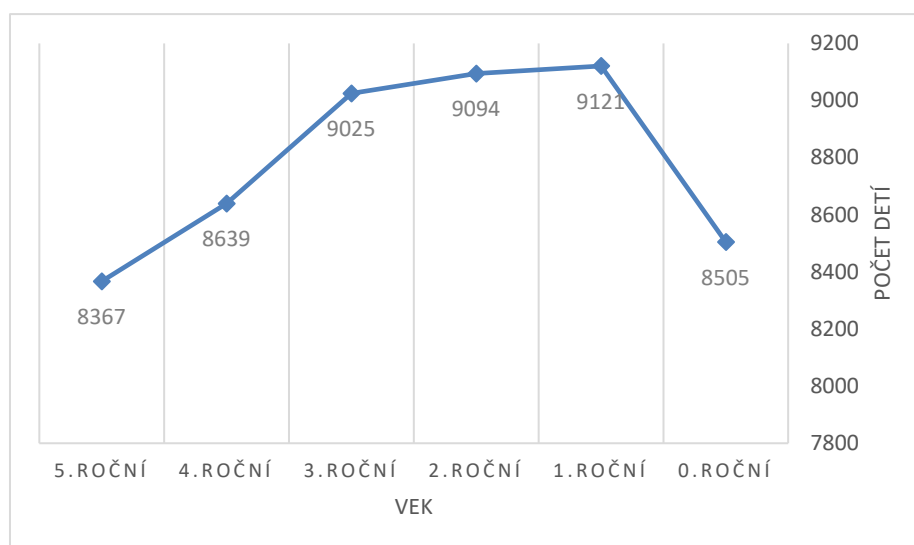
V roku 2018 sa na území BSK nachádzalo 262 materských škôl, z čoho sa až 151 nachádzalo na území mesta Bratislava a navštevovalo ich dokopy 24 504 detí. Ako ukazujú aj grafy nižšie, v posledných rokoch evidujeme nárast detí v materských školách, ktorý sa podľa demografického vývoja počtu detí v predškolskom veku bude naďalej zvyšovať. V priebehu rokov 2017 a 2018 bolo v rámci prioritnej osi 2 IROP podávaných spolu 30 žiadostí o nenávratný finančný príspevok zameraných na zvyšovanie kapacít materských škôl na území BSK. O kritickej situácii v oblasti kapacít materských škôl v Bratislavskom kraji čiastočne hovoria aj štatistiky o počte evidovaných nevybavených žiadostí o prijatie dieťaťa do materskej školy. K 15.9.2019 CVTI SR evidovalo 7060 takýchto žiadostí, čo predstavovalo viac ako 47% všetkých nevybavených žiadostí na Slovensku. V súvislosti so zavedením povinnej predškolskej dochádzky od roku 2021 Inštitút vzdelávacej politiky v roku 2019 odhadoval, že v Bratislavskom kraji existuje potreba dobudovania min. 569 ďalších miest len v priamej súvislosti s týmto opatrením. Z rovnakej analýzy vyplýva, že okresy Bratislavského kraja majú taktiež jeden z najvyšších podielov 5-ročných v MŠ, čo naznačuje nedostatok kapacít pre deti mladšieho veku (3- až 4-ročné).

Obrázok 13 Vývoj počtu detí v MŠ na území kraja

Zdroj: Štatistický úrad SR

Obrázok 14 Vývoj počtu detí v predškolskom veku na území kraja (údaje k 31.12.2019)

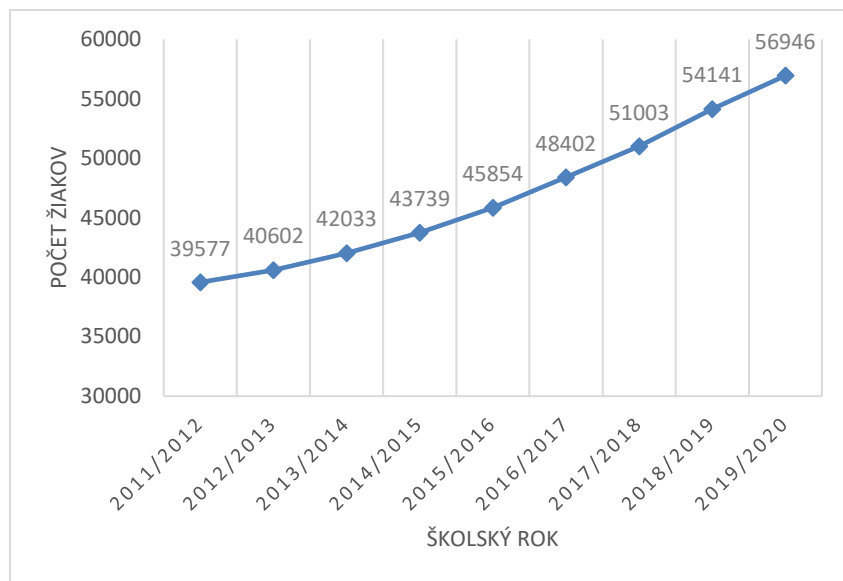

Zdroj: Štatistický úrad SR

Základné školy

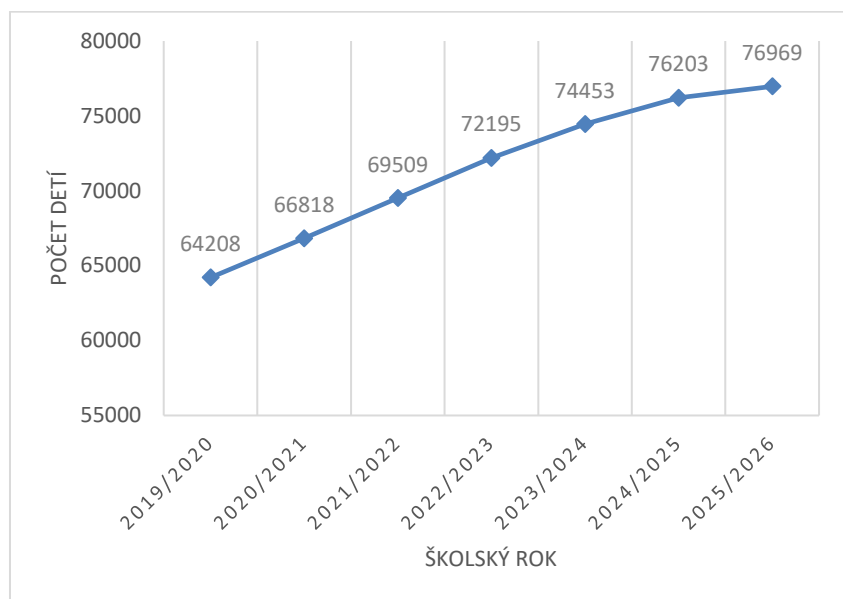
Obdobná situácia ako v prípade materských škôl sa vyskytuje aj na základných školách v kraji. V roku 2018 navštevovalo 53 028 žiakov 137 základných škôl v kraji, pričom celkový počet žiakov navštevujúcich ZŠ v BSK sa len za posledných 5 rokov zvýšil o viac ako štvrtinu. V ďalšom období sa dá predpokladať ďalšie zvyšovanie počtu žiakov, čo ukazuje aj prognóza demografického vývoja počtu detí vo vekovej skupine navštevujúcej základné školy, ktorá naznačuje nárast počtu tejto vekovej skupiny o takmer 20% v školskom roku 2025/2026, v porovnaní so školským rokom 2019/2020.

Obrázok 15 Vývoj počtu detí na ZŠ na území kraja

Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR

Obrázok 16 Vývoj počtu detí vo vekovej skupine navštevujúcej ZŠ na území kraja (údaje k 31.12.2019)

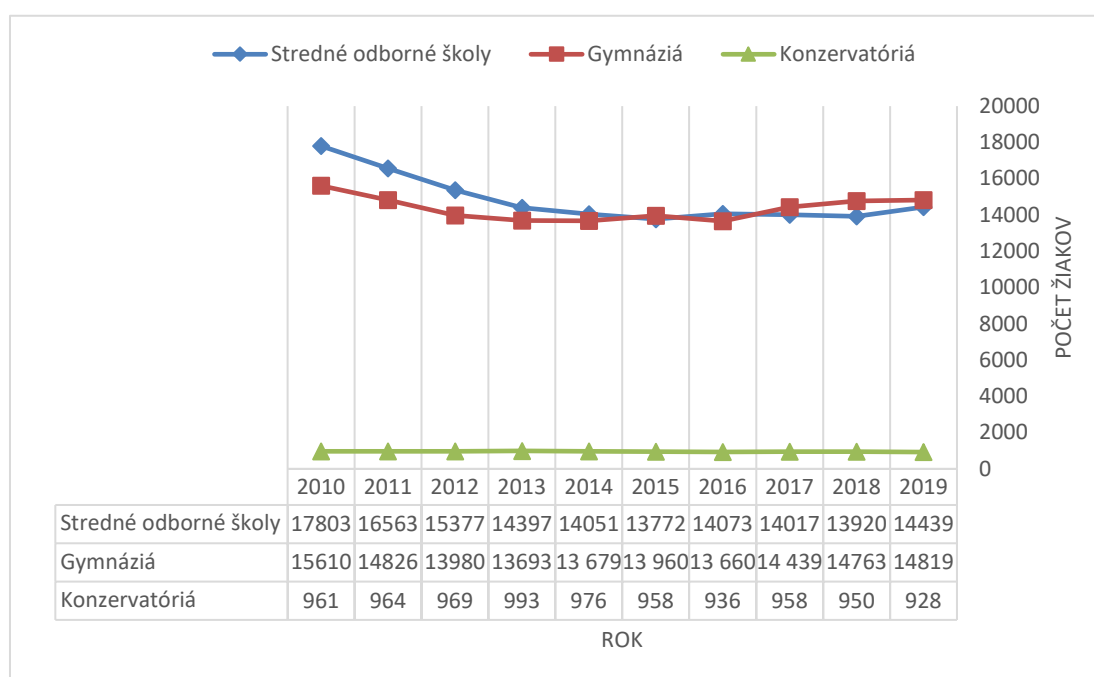
Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR

Stredné školy

Analýzy a štúdie v oblasti kvality odborného vzdelávania a prípravy dlhodobo poukazujú na nedostatočný podiel praktického vyučovania v rámci vzdelávacích programov stredných škôl, chýbajúce spoločné pracoviská stredných škôl a regionálne významných podnikateľských subjektov a nízku flexibilitu ponuky vzdelávania, čo vedie k prehľbovaniu nerovnováhy na trhu práce a má hlbšie ekonomické a sociálne dopady v spoločnosti. Podľa portálu uplatnenie.sk napríklad len 31 % absolventov, ktorí sa v roku 2018 po skončení strednej školy zamestnali (24% zo všetkých) pracovalo vo vyštudovanom odbore vzdelania. Až 61% absolventov pokračovalo v ďalšom štúdiu na vysokých školách. Nakoľko BSK predstavuje motor hospodárskeho rastu SR a tvorby kvalitných pracovných miest, investovaním do špecializovanej infraštruktúry (centrá odborného vzdelávania a prípravy, integrované špecializované vzdelávacie centrá, odborová špecializácia gymnázií) a nových odvetví a znalostí (napr. odborná prax na technologicky vyspelých zariadeniach) sa zvýši uplatniteľnosť absolventov na trhu práce, no je pravdepodobnosť, že zo silných sociálno-ekonomických väzieb budú prosperovať aj ostatné regióny SR.

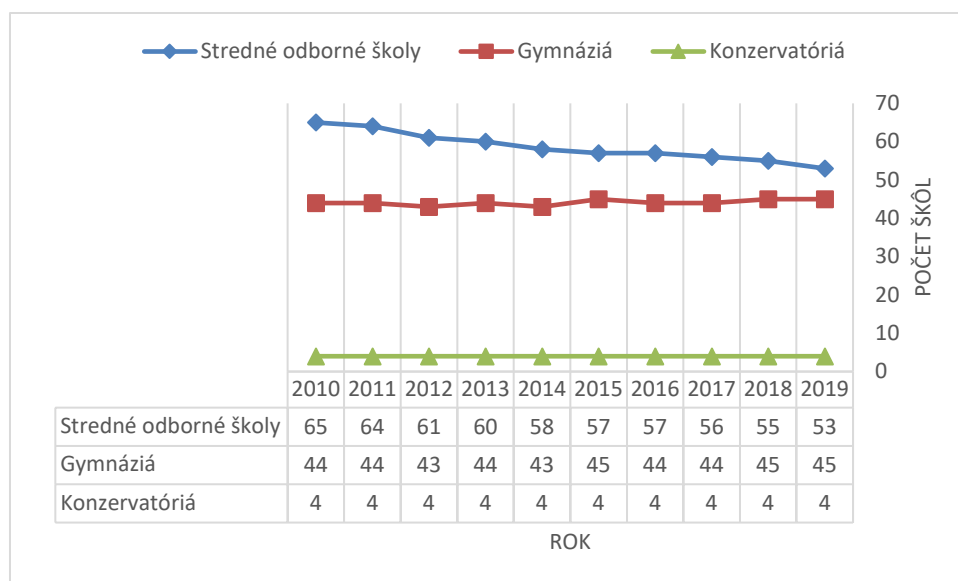
Z pohľadu počtu študentov je situácia na stredných školách aktuálne opačná ako v prípade základných a materských škôl. V priebehu posledných 10 rokov sa znížil počet žiakov na stredných odborných školách o približne 19 %, čo predstavuje takmer 3400 žiakov. S tým súvisí aj dlhodobý proces racionalizácie (resp. optimalizácie) siete stredných škôl a ich odborej štruktúry v BSK s cieľom zlepšiť uplatniteľnosť absolventov na trhu práce a kvalitu a ekonomickú efektívnosť vzdelávania, s čím bolo spojené zníženie počtu stredných odborných škôl zo 65 na 53. Počet gymnázií v Bratislavskom kraji sa v rovnakom období zvýšil zo 44 na 45 z dôvodu, že počet žiakov v porovnaní rokov 2010 a 2019 klesol len o približne 5%, avšak od roku 2016 má len stúpajúci trend.

Graf 29 Vývoj počtu žiakov na stredných školách na území kraja

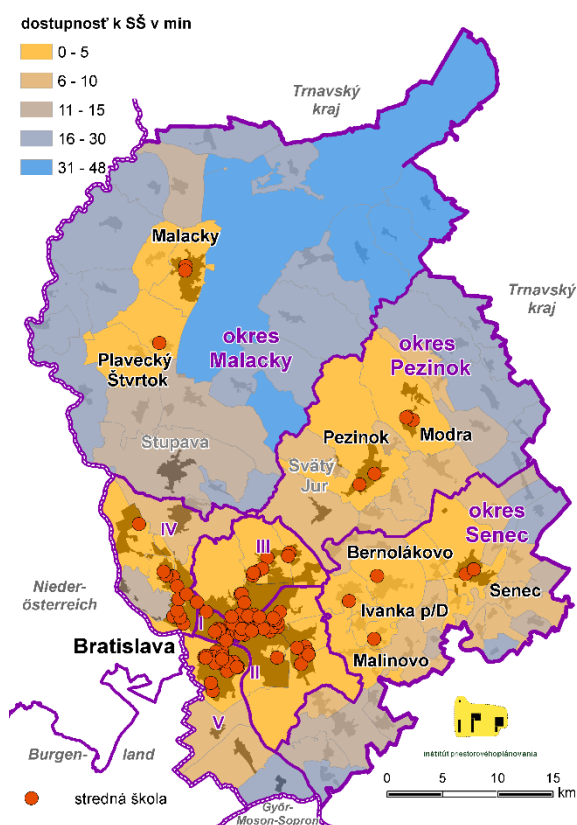
Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR

Graf 30 Vývoj počtu stredných škôl na území kraja

Zdroj: Štatistické ročenky CVTI SR

Mapa 23 Dostupnosť obce k najbližšej SŠ v min (2019)

Mapa znázorňuje ukazovateľ Dostupnosť obce k najbližšej strednej škole v min. K stredným školám patria SOŠ a gymnáziá. Vďaka relatívnej kompaktnosti územia a vhodným pokrytím strednými školami sa dobrými hodnotami dostupnosti do 15 minút vyznačuje väčšina obcí okresu Pezinok a Senec. Hodnoty 30 - 45 minút dosahujú 3 východné obce okresu Malacky. Najlepšie pokrytie má prirodzene Bratislava.

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube

Centrum odborného vzdelávania a prípravy

Pojmom centrum odborného vzdelávania a prípravy (COVP) sa označuje pôsobenie strednej odbornej školy, strediska praktického vyučovania, školského hospodárstva alebo strediska odbornej praxe v oblasti odborného vzdelávania a prípravy na povolania na úrovni spĺňajúcej požiadavky stavovských a profesijných organizácií. Škola môže popri svojom názve používať aj označenie COVP, ak splní zákonné požiadavky (zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave v znení neskorších predpisov) a rozhodne o tom príslušná stavovská organizácia alebo príslušná profesijná organizácia po prerokovaní v Krajskej rade pre odborné vzdelávanie a prípravu. Označenie školy ako COVP je teda označením úrovne kvality pôsobenia školy v oblasti odborného vzdelávania a prípravy a vyjadruje najmä, že škola spolupracuje so zamestnávateľom v oblasti odborného vzdelávania a prípravy, má odporúčané učebné priestory a odporúčané vybavenie učebných priestorov určené normatívom materiálno-technického a priestorového zabezpečenia a je vzdelávacou inštitúciou ďalšieho vzdelávania podľa zákona o celoživotnom vzdelávaní pripravujúceho na povolanie, skupinu povolání alebo odborných činností súvisiacich s príslušným študijným odborom alebo s príslušným učebným odborom, v ktorom stredná odborná škola poskytuje odborné vzdelávanie a prípravu.

Centrá odborného vzdelávania a prípravy (COVP) v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK:

- Stredná odborná škola obchodu a služieb Samuela Jurkoviča, Sklenárova 1, 821 09 Bratislava
- Stredná odborná škola beauty služieb, Račianska 105, 831 02 Bratislava
- Stredná odborná škola gastronómie a hotelových služieb, Farského 9, 851 01 Bratislava
- Stredná odborná škola chemická, Vlčie hrdlo 50, 821 07 Bratislava
- Stredná odborná škola informačných, Hlinícka 1, 831 52 Bratislava
- Spojená škola, Ivanka pri Dunaji Stredná odborná škola pôdohospodárska a veterinárna, Ul. SNP 30, 900 28 Ivanka pri Dunaji
- Stredná odborná škola polygrafická, Račianska 190, 835 26 Bratislava
- Stredná odborná škola technológií a remesiel, Ivanská cesta 21, 823 75 Bratislava

Ďalším centrom odborného vzdelávania je aj Súkromná stredná odborná škola automobilová – Duálna akadémia so sídlom v Devínskej Novej Vsi v Bratislave na ulici Jána Jonáša 5 a Súkromná škola umeleckého priemyslu Bohumila Baču, Ivanská cesta 21 Bratislava.

Chýbajúce zameranie COVP na území kraja sú elektrotechnika (čiastočne), strojnictvo a služby v cestovnom ruchu. Vzhľadom na špecializáciu kraja je potrebné ďalej rozvíjať aj oblasti obchodu a služieb, gastronómie a chémie

Odborný výcvik a duálne vzdelávanie

Systém duálneho vzdelávania je systém odborného vzdelávania a prípravy žiaka založený na zmluvnom vzťahu, výkone praktického vyučovania žiaka priamo u zamestnávateľa na pracovisku praktického vyučovania a financovaní praktického vyučovania zamestnávateľom podľa § 2 písm. i) zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní v znení neskorších predpisov.

Pri posúdení absolútnych čísel môžeme konštatovať, že na území kraja sa na odbornom výcviku a praxi podieľa najnižší počet žiakov v porovnaní s ostatnými krajinami SR. Pri relatívnom porovnaní predstavuje podiel žiakov zapojených odborného výcviku na území kraja necelých 70 % žiakov, pričom priemer SR je na úrovni takmer 76 %. V posledných rokoch dokonca pozorujeme mierny pokles počtu žiakov zapojených do odborného výcviku v Bratislavskom kraji ale aj celkovo na Slovensku.

Tabuľka 64 Podiel počtu žiakov na odbornom výcviku a praxi na celkovom počte žiakov denného štúdia na SOŠ (spolu štátne/súkromné/cirkevné školy)

Kraj / rok	2020			2017		
	celkový počet žiakov denného štúdia na SOŠ	počet žiakov na odb. výcviku a praxi	podiel	celkový počet žiakov denného štúdia na SOŠ	počet žiakov na odb. výcviku a praxi	podiel
Bratislavský kraj	13313	9162	68,82%	12442	9301	74,75%
Trnavský kraj	12257	9629	78,56%	13437	10307	76,71%

Trenčiansky kraj	11908	8870	74,49%	13118	9947	75,83%
Nitriansky kraj	16088	12012	74,66%	17266	12769	73,95%
Žilinský kraj	17939	13106	73,06%	19332	14497	74,99%
Banskobystrický kraj	14085	10850	77,03%	15202	12718	83,66%
Prešovský kraj	18752	14753	78,67%	20299	15947	78,56%
Košický kraj	18314	14428	78,78%	18546	14536	78,38%
Spolu	122656	92810	75,67%	129642	100022	77,15%

Zdroj: CVTI SR, Štatistické ročenky Stredných odborných škôl 2017/2018 - 2020/2021

Do procesu duálneho vzdelávania, na rozdiel od odbornej praxe, je zapojený relatívne menší počet žiakov, priemer Slovenska je iba niečo okolo 7 %. V Bratislavskom kraji sa podiel žiakov zapojených do duálneho vzdelávania pohybuje približne na úrovni slovenského priemeru (v roku 2020 to bolo 7,20 %). V ostatných rokoch pozorujeme pomerne výrazný nárast počtu žiakov zapojených do procesu duálneho vzdelávania.

Tabuľka 65 Podiel počtu žiakov na duálnom vzdelávaní na celkovom počte žiakov na odbornom výcviku a praxi (spolu štátne/súkromné/cirkevné školy)

Kraj / rok	2020			2017		
	počet žiakov na odb. výcviku a praxi	počet žiakov na duálnom vzd.	podiel	celkový počet žiakov na odb. výcviku a praxi	počet žiakov na duálnom vzd.	podiel
Bratislavský kraj	9162	660	7,20%	9301	86	0,92%
Trnavský kraj	9629	559	5,81%	10307	185	1,79%
Trenčiansky kraj	8870	1106	12,47%	9947	391	3,93%
Nitriansky kraj	12012	905	7,53%	12769	359	2,81%
Žilinský kraj	13106	1063	8,11%	14497	383	2,64%
Banskobystrický kraj	10850	394	3,63%	12718	89	0,70%
Prešovský kraj	14753	706	4,79%	15947	357	2,24%
Košický kraj	14428	1001	6,94%	14536	19	0,13%
Spolu	92810	6394	6,89%	100022	1869	1,87%

Zdroj: CVTI SR, Štatistické ročenky Stredných odborných škôl 2017/2018 - 2020/2021

Tabuľka 66 Celkový počet žiakov na SOŠ

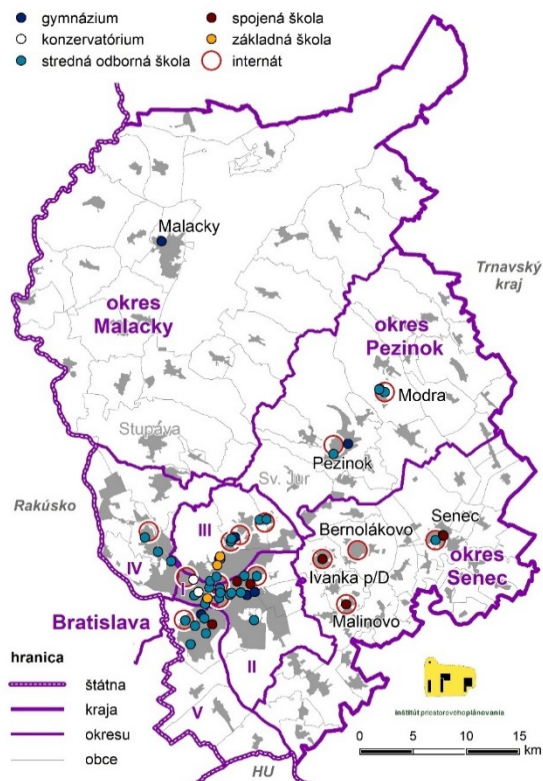
Kraj / rok	2020	2019	2018	2017	2016
Bratislavský kraj	11255	10670	10336	10336	10383
Trnavský kraj	9906	9952	10239	10630	10957
Trenčiansky kraj	11309	11423	11945	12516	13196
Nitriansky kraj	14040	14130	14708	15243	16202
Žilinský kraj	15534	15689	16336	17012	17729
Banskobystrický kraj	12288	12374	12983	13337	13567
Prešovský kraj	15903	15995	16650	17531	17931
Košický kraj	15010	14889	15161	15922	16943
Spolu	105245	105122	108358	112527	116908

Zdroj: CVTI

Pozn.: Štátne školy zahŕňajú takmer 90 % všetkých žiakov s odborným výcvikom

Pri stredných školách v BSK je zriadených 16 stredoškolských internátov (vrátane elokovaných pracovísk), z toho 10 je lokalizovaných v Bratislave a po jednom internáte disponujú stredné školy v Modre, Pezinku, Malinove, Ivanke pri Dunaji, Bernolákove a v Senci.

Mapa 24 Školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Zdroj: www.bratislavskykraj.sk

Vysoké školy

Na území BSK sa koncentruje väčšina vedecko-výskumných kapacít SR a ako región hlavného mesta vystupuje ako prirodzené centrum výskumu a inovácií. V rámci regionálnej hospodárskej štruktúry tu dominuje terciárny sektor, ktorý ponúka vhodné podmienky pre budovanie znalostnej spoločnosti a zavádzanie inovácií. Nachádza sa tu celkovo 11 vysokých škôl (5 verejných, 2 štátne a 4 súkromné) na ktorých študuje takmer 43 tis. poslucháčov, ich zoznam spolu s počtom študentov je súčasťou príloh.

Najväčším zariadením je Univerzita Komenského v Bratislave (UK) s viac ako 18 tis. poslucháčmi. Viac ako desaťtisíc študentov študuje ešte na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave (STU). Za posledných 5 rokov však pozorujeme pokles študentov o približne 5 tisíc (to predstavuje pokles o približne 10 %).

Taktiež platí, že na vysokých školách na území BSK študuje viac ako 40% všetkých študentov. To dokazuje aj vysoký podiel študentských ubytovacích kapacít (internátov) verejných vysokých škôl na území BSK, ktorý predstavuje takmer polovicu celoslovenských kapacít. Približne rovnaký podiel ako v prípade študentov (40%) tvoria aj VŠ učitelia, profesori a docenti. Z hľadiska výskumných pracovníkov verejných vysokých škôl však ide až o 55%. Z uvedeného vyplýva, že územie BSK predstavuje obrovskú koncentráciu ľudského potenciálu, z ktorej následne čerpá celé územie SR.

Medzinárodné porovnanie vysokých škôl a univerzít

V medzinárodnom porovnaní nie je postavenie slovenských vysokých škôl a univerzít príliš pozitívne. V tomto kontexte uvádzame postavenie univerzít na Slovensku (BSK) prostredníctvom svetových rebríčkov, ktoré sa zaoberajú hodnotením ich

kvality. Tzv. šanghajský rebríček ARWU Academic Ranking of World Universities patrí medzi najsledovanejšie medzinárodné hodnotenia vysokých škôl, z ktorých každoročne vyberie 1000 najlepších univerzít na svete. Zo Slovenska sa v roku 2020 v tomto rebríčku umiestnila len jedna univerzita a to UK v Bratislave na delenom 601-700 mieste. V roku 2018 sa do rebríčka dostala aj STU v Bratislave, ktorá sa umiestnila na delenom 801-900 mieste, v nasledujúcich rokoch však z rebríčka vypadla.

V hodnotení Times Higher Education World University Rankings (THE) sa umiestnili v rebríčku 2 univerzity z Bratislavy. UK v Bratislave sa umiestnila na delenom 201-300 mieste a Ekonomická univerzita v Bratislave EUBA na mieste 601+.

Do rebríčka QS World University Rankings (QS) sa taktiež dostane 1000 najlepších univerzít na svete. Z Bratislavy sa na 701-750 mieste umiestnila UK v Bratislave a na 801-1000 mieste STU v Bratislave.

Vysokoškolské internáty

Kedže vysoké školy sa v BK nachádzajú len na území Bratislavy, rovnako aj VŠ internáty sú lokalizované len v Bratislave. Počet VŠ internátov v Bratislave je z dlhodobého hľadiska stabilizovaný. Situácia počtu lôžok bola stabilizovaná v okresoch BA IV. A BA V. K temer dvojnásobnému poklesu došlo v okrese Bratislava I a naopak viac ako dvojnásobnému nárastu v okrese BA II. Ďalší nárast súvisel s vybudovaním zariadenia v okrese BA III.

Šport

Na území kraja je registrovaných spolu približne tisíc PO (zväzov, združení) pôsobiach v oblasti športu (zdroj: Slovenský športový portál, register PO) čo je najviac s pomedzi jednotlivých krajov SR.

Ako vidíme v nasledujúcich tabuľkách, na území kraja sa nachádzajú 3 stredné športové školy v ktorých je zriadených 30 tried. Jedna stredná škola s jednou športovou triedou a štyri základné školy s 14 športovými triedami.

Tabuľka 67 Školy so športovými triedami a stredné športové školy podľa krajov

územie	Spolu	ZŠ so šp. triedami	SŠ so šp. triedami	Športová škola
Bratislavský kraj	8	4	1	3
Trnavský kraj	8	5	1	2
Trenčiansky kraj	21	18	1	2
Nitriansky kraj	8	7	0	1
Žilinský kraj	18	15	2	1
Banskobystrický kraj	16	13	1	2
Prešovský kraj	34	30	2	2
Košický kraj	16	14	0	2
Slovenská republika	129	106	8	15

Zdroj: CVTI SR

Tabuľka 68 Športové triedy v jednotlivých typoch škôl podľa krajov

územie	Spolu	ZŠ so šp. triedami	SŠ so šp. triedami	Športová škola
Bratislavský kraj	45	14	1	30
Trnavský kraj	43	24	3	16
Trenčiansky kraj	125	99	3	23
Nitriansky kraj	59	44	0	15
Žilinský kraj	84	70	2	12
Banskobystrický kraj	64	44	3	17
Prešovský kraj	146	126	4	16
Košický kraj	87	63	0	24
Slovenská republika	653	484	16	153

Zdroj: CVTI SR

Medzi najpopulárnejšie športy (podľa počtu žiakov) patria futbal, ľadový hokej, volejbal, atletika, basketbal, florbal a plávanie.

Centrá voľného času so športovým zameraním

Na Slovensku je takmer 5 tisíc útvarov pravidelnej záujmovej činnosti CVČ so športovým zameraním. Viac ako 100 útvarov sa nachádza na území hl. m. SR Bratislavy. Väčší počet je ešte na území okresu Malacký (21). Na území okresov Pezinok a Senec pôsobí 5, resp. 3 útvary.

B.2.8.4 Pošty

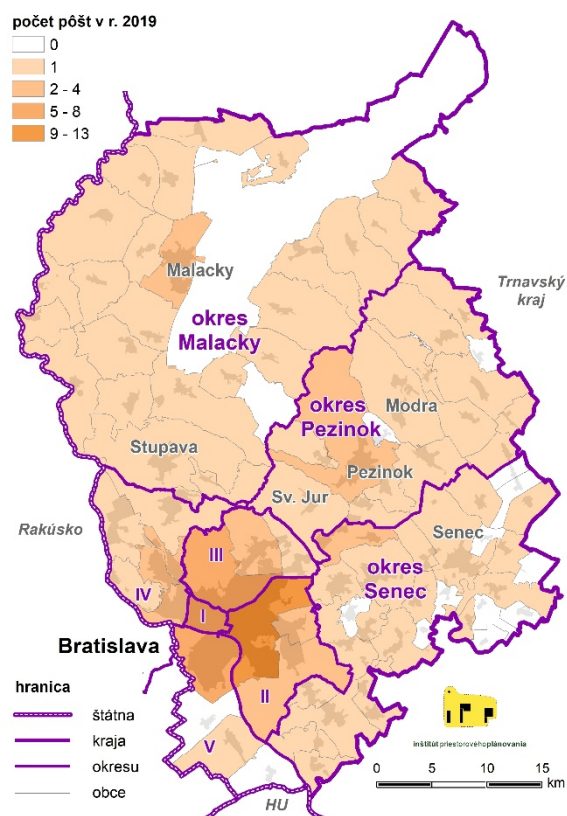
Podiel počtu pôšt BK na celoslovenskom počte tvorí len 7 %, čo je spôsobené malým počtom obcí v porovnaní s inými krajinami. Počet pôšt BK od roku 2001 mierne vzrástol vo všetkých troch mimo bratislavských okresoch.

Tabuľka 69 Počet pôšt v BK

územie	2019	2011	2001
SR	1 615	1 661	1 627
BK	118	115	110
Bratislava	54	54	52
Okres Bratislava I	6	7	8
Okres Bratislava II	18	16	18
Okres Bratislava III	11	13	9
Okres Bratislava IV	11	10	9
Okres Bratislava V	8	8	8
Okres Malacký	28	26	25
Okres Pezinok	17	16	16
Okres Senec	19	19	17

Zdroj: DATAcube. 2020

Mapa 25 Počet pôšt na území kraja

Zdroj: DATAcube, 2020

Alternatívou ku klasickej pošte sú rôzne doručovacie, resp. doručovateľské služby. Medzi také patria:

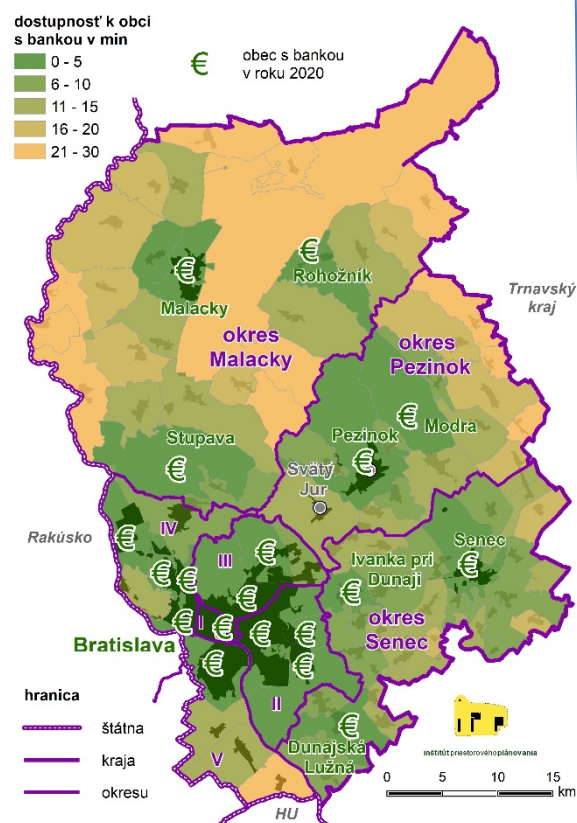
- doručenie **kuriérom** na zvolenú adresu (DHL, UPS, Geis, GLS a pod.),
- doručenie zásielkovou službou do **balíkomatu** (AlzaBox, MALL Box),
- doručenie zásielkovou službou do **výdajného miesta** (zasielkovna.sk).

Tieto služby majú prirodzene najlepšie pokrytie v oblastiach s najhustejšou populáciou, teda v meste Bratislava.

B.2.8.5 Komerčná vybavenosť

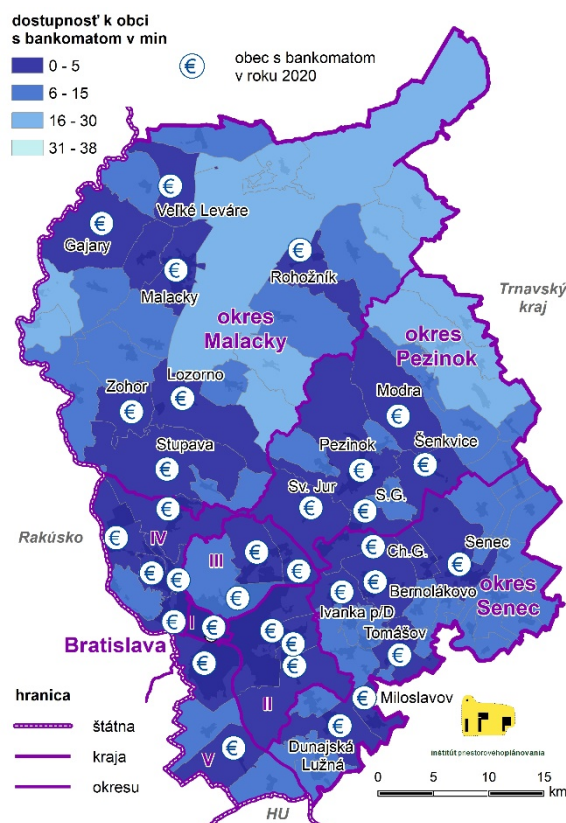
Zaujímavým ukazovateľom komerčnej vybavenosti je **dostupnosť obce k najbližšej obci, kde je lokalizovaná banka⁵⁰, či bankomat**. Obce s najväčšími hodnotami dostupnosti (t. j. obce, ktoré to majú od najbližšej banky najďalej) sa nachádzajú najmä v malackom okrese, nepriaznivými hodnotami oplývajú aj okrajové obce okresu Pezinok a Senec, a taktiež MČ Čunovo. Najviac bánk je lokalizovaných v Bratislave a okresných mestách. Bankomaty sú, okrem obcí v ktorých je lokalizovaná banka, zastúpené aj v ďalších obciach všetkých okresov, čím je zabezpečené rovnomernejšie pokrytie služby výberu hotovosti v celom kraji.

Mapa 26 Dostupnosť obcí BK k najbližšej obci s bankou

Zdroj: banky.sk (2020)

Mapa 27 Dostupnosť obcí BK k najbližšej obci s bankomatom

Zdroj: webstránky jednotlivých bankových subjektov (2020)

Zhrnutie a dôsledky

Čo sa týka občianskej vybavenosti vo všeobecnosti sa Bratislavský región, ako celok, vyznačuje vynikajúcim pokrytím nekomerčnej aj komerčnej občianskej vybavenosti (OV). Najvyššia koncentrácia zariadení je samozrejme v kompaktnom území Bratislavy, veľmi dobre sú pokryté okresné mestá. Určité nedostatky sa prejavujú v zdravotnej starostlivosti a to najmä na

⁵⁰ Banky zahrnuté do analýzy: Poštová banka, a.s.; Raiffeisen BANK, a.s.; VÚB, a.s.; ČSOB, a.s.; OTP banka Slovensko, a.s.; Prima banka Slovensko, a.s.; Slovenská sporiteľňa, a.s.; Tatra banka, a.s.; Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a.s.

území okresu Senec a Malacky. Problémom sú chýbajúce ambulancie všeobecných ale aj špecializovaných lekárov. Nedostatky v občianskej vybavenosti sú v satelitných suburbiách Bratislavy, blízke obce, v ktorých absentuje adekvátna vybavenosť a núti obyvateľov denne odchádzať do iných cieľov. Z hľadiska kapacity jednotlivých zariadení sú problémom kapacity materských a základných škôl. V oblasti školskej infraštruktúry sa očakáva zvýšený tlak na kapacity v rámci zariadení primárneho a predprimárneho vzdelávania, čo súvisí aj so zmenou legislatívy pre umiestňovanie detí v rámci týchto zariadení. Tento problém sa okrem suburbií Bratislavy prejavuje najmä na území väčších mestských častí ako sú Ružinov, Petržalka a Nové Mesto. Z hľadiska časovej dostupnosti k zariadeniam občianskej vybavenosti majú najhoršie ukazovatele okrajové obce okresu Malacky (najmä Vysoká pri Morave, Záhorská Ves na západe a Plavecký Mikuláš, Plavecké Podhradie na východe), Pezinok (Jablonec) a Senec. V rámci Bratislavy sa nevýhodnou excentrickou polohou vyznačujú MČ Devín a MČ Čunovo.

B.2.9 Digitalizácia a informatizácia

Elektronické služby poskytované Bratislavským samosprávnym krajom

Úrad BSK poskytuje prostredníctvom svojho webového sídla (<https://portal.egov.region-bsk.sk>) mnohé elektronické služby pre obyvateľov a podnikateľov v nasledujúcich oblastiach:

- Bývanie
- Občan a štát
- Vzdelanie, veda a výskum
- Cestovanie a doprava
- Obrana a bezpečnosť
- Zamestnanie
- Financie a hospodárstvo
- Podnikanie
- Zdravie
- Kultúra a šport
- Rodina a vzťahy
- Životné prostredie

Zhrnutie a dôsledky

Elektronické služby VÚC a samospráv sú poskytované buď formou on-line formulárov, prostredníctvom elektronickej komunikácie, poskytovania informácií v elektronickej podobe, alebo odkazom na národný ústredný portál verejnej správy.

Elektronizácia a digitalizácia patria k významným rozvojovým aktivitám v súčasnosti. Takmer všetky obce a mestá na území kraja komunikujú so svojimi obyvateľmi prostredníctvom elektronickej komunikácie a špecializovaných služieb a aplikácií. Rozvoj tejto komunikácie a súvisiacich služieb je podmienený dopytom po takýchto spôsoboch komunikácie najmä zo strany obyvateľov. Uvedené so sebou prináša potrebu kvalitného internetového pripojenia a takisto adekvátnu hardvérovú vybavenosť jednak na strane obyvateľstva ale aj na strane samosprávy. Nevyhnutnou podmienkou správneho fungovania v rámci elektronizácie služieb je zabezpečenie adekvátnej úrovne bezpečnosti tejto komunikácie a primeraného povedomia aj zo strany užívateľov.

V súčasnej situácii spôsobenej pandémiou COVID-19 sa rozvoj elektronizácie a digitalizácie značne zrýchlil. A to v dôsledku presunu viacerých činností do virtuálneho (on-line) priestoru súvisiaceho s prácou ako napríklad realizácie konferencií, podujatí, ale aj objednávanie tovarov. Súvisiace obmedzenia (menší pohyb obyvateľov) zvýšil využívanie komunikačných technológií v rámci pracovnej činnosti (tzv. práca z domu) a zároveň zvýšil tlak na komunikáciu občanov s jednotlivými úradmi práve prostredníctvom elektronickej komunikácie. Uvedené si však vyžaduje adekvátne hardvérové a softvérové vybavenie a primerané zručnosti. Zvýšenie elektronickej komunikácie v každodennom živote so sebou prináša aj vyššie nároky na bezpečnosť takejto komunikácie.

B.2.10 Analýza financovania samosprávy

Základnou úlohou samosprávy je poskytovať v oblasti verejnej správy kvalitné služby pre občanov. A na zabezpečenie množstva kompetencií treba peniaze.

Základné parametre rozdeľovania daní a financovania samosprávy určili tri nasledujúce zákony:

- zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady;
- zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Od roku 2016 je pomer delenia dane z príjmov fyzických osôb nasledovný:

- 70% samospráva (obce, mestá),
- 30% VÚC.

Podiely sa vyplácajú obciam v mesačných intervaloch. Čo sa týka výšky podielov pre jednotlivé obce, nariadenie vlády SR zohľadňuje nasledujúce kritériá:

- nadmorská výška stredu obce;
- veľkostná kategória obce – vymedzených je päť veľkostných kategórií (1–1000 obyvateľov; 1001–5000 obyvateľov; 5001–10 000 obyvateľov; 10 001–50 000 obyvateľov a 50 000–100 000 obyvateľov) a osobitné koeficienty sú určené pre Košice a Bratislavu;
- počet žiakov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce;
- počet obyvateľov obce s vekom aspoň 62 rokov.

Miestne dane a miestne poplatky

Zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku modifikoval pôvodné miestne poplatky na miestne dane. Predovšetkým umožnil obciam väčšiu voľnosť pri ich určovaní a zároveň poskytol garancie miestnym obyvateľom na pripomienkovanie návrhu miestnych daní a miestneho poplatku a ich sadzieb. Miestne dane a miestny poplatok sú určované všeobecne záväzným nariadením obce (v prípade dane z motorových vozidiel, ktorá je jedinou miestnou daňou regionálneho charakteru) a toto je schvaľované obecným zastupiteľstvom, ktoré je základným rozhodovacím a zastupiteľským orgánom obce.

V súčasnosti sa na úrovni obcí v SR využívajú nasledujúce miestne dane:

- daň z nehnuteľností (táto sa vnútorne člení na daň z pozemkov, daň zo stavieb a daň z bytov a nebytových priestorov v bytovom dome);
- daň za psa;
- daň za užívanie verejného priestranstva;
- daň za ubytovanie;
- daň za predajné automaty;
- daň za nevýherné hracie prístroje;
- daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta;
- daň za jadrové zariadenie.

Obce využívajú tiež miestny poplatok za komunálny odpad a drobné stavebné odpady.

Problémom pri týchto miestnych daniach a miestnom poplatku je nízka daňová kapacita veľkého počtu obcí. Je totiž zrejmé, že malé obce nedokážu efektívne využívať takto určené miestne dane. Nedostatočná daňová základňa a neschopnosť zabezpečiť si dodatočné príjmy vedú mnoho obcí k tomu, že viac než polovica ich rozpočtu slúži na krytie personálnych výdavkov.

Poplatok za rozvoj

Ďalším, pomerne novým, nástrojom pre zvýšenie príjmov samosprávy je poplatok za rozvoj. Ten môže ustanoviť obec na svojom území, v jej jednotlivých častiach alebo v jednotlivom katastrálnom území všeobecne záväzným nariadením. Jeho

zavádzanie je medzi samosprávami rôzna, väčšinou sa zavádza v lokalitách s vyššou koncentráciou výstavby ako kompenzácia zvýšených nákladov samosprávy z dôvodu zastavanosti územia a zvýšenia počtu obyvateľov. Sadzba poplatku za rozvoj je od 3 eur do 35 eur za každý, aj začatý m² podlahovej plochy nadzemnej časti stavby. Podrobnejšie podmienky upravuje Zákon č. 447/2015 Z. z. o miestnom poplatku za rozvoj a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Rozpočet BSK

Rozpočet samosprávneho kraja je základným nástrojom finančného hospodárenia, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií vyššieho územného celku. Vyjadruje samostatnosť a zodpovednosť samosprávneho kraja pri rozhodovaní o použití verejných zdrojov na poskytovanie služieb občanom.

Návrh rozpočtu BSK sa v súlade s ustanovením § 10 ods. 1 zákonom NR SR č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zostavuje na obdobie troch rokov. Rozpočet na nasledujúci rozpočtový rok má záväzný charakter a pre ďalšie dva roky len informatívny. Súčasťou rozpočtu BSK sú rozpočty príjmov a výdavkov rozpočtových a príspevkových organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. V súlade s ustanovením § 10 ods. 3 citovaného zákona sa rozpočet samosprávneho kraja vnútorne člení na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie.

Rozpočet je zároveň spracovaný do programovej štruktúry, v súlade s ustanovením § 4 ods. 5 citovaného zákona, ktorú tvorí 14 programov. Každý program predstavuje rozpočet kraja pre danú oblasť, ktorý má definovaný zámer, vyjadrujúci želaný dlhodobý dôsledok plnenia príslušných cieľov, ktoré si kraj stanovil. Programy a ich podprogramy obsahujú konkrétne merateľné ciele, ktoré prezentujú plánované výstupy a výsledky práce kraja v nasledujúcich troch rokoch.

Programový rozpočet BSK podlieha pravidelnému monitorovaniu a hodnoteniu, prostredníctvom ktorého je možné sledovať nielen vývoj finančného plnenia rozpočtu, ale aj programového plnenia rozpočtu, čo znamená sledovať účinnosť plnenia deklarovaných cieľov. Návrh rozpočtu BSK pred schválením v Zastupiteľstve BSK je verejne prístupný najmenej 15 dní na Úradnej tabuľke BSK a na webovej stránke BSK, aby sa mohli k nemu vyjadriť obyvatelia samosprávneho kraja, ako aj osoby, ktoré majú nehnuteľný majetok na území kraja, osoby, ktoré sú prihlásené na prechodný pobyt, alebo cudzinci s povolením na dlhodobý pobyt na území kraja. Táto verejnosť môže svoje pripomienky k návrhu rozpočtu podávať písomne prostredníctvom podateľne, mailom. (Zdroj: Úrad BSK, 24.7.2019)

Príjmy BSK

Daňové príjmy BSK zahŕňajú výnos z dane z príjmov fyzických osôb. Medzi nedaňové príjmy patria príjmy z predaja, prenájmov, poplatkov, licencií a pod. Najväčší transfer predstavujú financie z MŠVVŠ SR na vzdelávanie na druhom stupni. Druhou najväčšou položkou sú granty na „europrojekty“. Dodatočnými finančnými zdrojmi sú úvery a Rezervný fond, ktorý je tvorený z prebytku hospodárenia v minulých rokoch. (Zdroj: Úrad BSK, 24.7.2019)

Tabuľka 70 Príjmy BSK v mil. EUR

	2017	2018	2019
SPOLU	156,9	173,0	190,4
Daňové príjmy	85,3	92,0	99,8
Nedaňové príjmy	6,4	6,5	7,6
Granty a transfery	46,7	55,4	65,3
Úvery	10,0	9,0	13,0
Rezervný fond	5,4	5,9	4,5
Ostatné	3,1	4,2	0,2

Zdroj: Úrad BSK, 24.7.2019

Na rozdiel od miestnej samosprávy má regionálna samospráva oveľa menšie možnosti pre tvorbu vlastných príjmov. Daňové príjmy BSK zahŕňajú iba výnos z dane z príjmov fyzických osôb.

V najbližšom období sa dá očakávať zníženie príjmov do rozpočtov územnej samosprávy a to v dôsledku schváleného návrhu na zníženie dane z príjmov fyzických osôb. Odhad Rady pre rozpočtovú zodpovednosť RRZ hovorí o tom, že sa samosprávam znížia daňové príjmy o 149 miliónov eur.

Výdavky BSK

Najväčšia časť výdavkov smeruje do školstva, presnejšie na stredné školstvo v bratislavskom kraji. Ďalšími veľkými oblasťami sú sociálne služby, doprava (najmä prímestská autobusová doprava), starostlivosť o cesty II. a III. triedy v kraji a kultúrna oblasť. V rámci výdavkov úradu sú zahrnuté mzdy, prevádzka a energie, starostlivosť o majetok, dotácie, územné plánovanie a rozvoj kraja. (Úrad BSK, 24.7.2019)

Tabuľka 71 Výdavky BSK v mil.€

	2017	2018	2019
SPOLU	144,1	159,9	190,4
Školstvo, mládež a šport	60,1	68,0	77,2
Sociálne služby a Zdrav.	29,2	25,4	35,9
Doprava a cesty	25,8	39,8	41,9
Kultúra a cestovný ruch	8,1	6,8	11,1
Úrad BSK	16,6	15,1	19,1
Orgány kraja	0,9	0,8	1,0
Splátky úverov	3,4	3,9	4,2

Zdroj: Úrad BSK, 24.7.2019

V ďalšom období môže dôjsť k nárastu výdavkov aj v oblasti dopravy a to z dôvodu prípravy zákona o vnútrozemskej plavbe.

Ďalším plánovaným opatrením, ktoré môže v budúcnosti vytvárať tlak na rast výdavkov VÚC je financovanie zvýšeného príplatku pre pedagógov.

Investície BSK

Najväčšia časť investícií BSK mieri do rekonštrukcie ciest II. a III. triedy (v roku 2019 napr. cesta Malacky – Rohožník). Druhou veľkou položkou sú rekonštrukcie stredných škôl a takisto aj sociálnych zariadení v správe BSK. Kraj sa takisto snaží investovať do cyklistickej infraštruktúry a oblasti zdravotníctva.

Tabuľka 72 Investície BSK v mil.€

	2017	2018	2019
SPOLU	14,4	24,3	35,6
Cesty	3,9	14,1	14,5
Školstvo, mládež a šport	5,3	7,1	8,6
Kultúra a cestovný ruch	0,8	0,7	3,6
Sociálne služby a Zdrav.	3,0	0,9	5,1
Úrad	1,4	1,4	3,8

Zdroj: Úrad BSK, 24.7.2019

Celkové finančné zdravie Bratislavského samosprávneho kraja, podľa hodnotenia INEKO, je dobré. Dokonca za posledné roky došlo k zlepšeniu finančného zdravia a hospodárenia samosprávneho kraja. Obdobné hodnotenie dosahujú všetky VÚC. Príjmy VÚC sa v ostatných rokoch zvyšovali čo bolo spôsobené vyšším výberom dane z fyzických osôb. Celkový dlh VÚC sa pohybuje medzi 11 až 41 %. Celkový dlh Bratislavského samosprávneho kraja je cca 36 % čo je v porovnaní s ostatnými samosprávami na území kraja pomerne vysoké číslo, ale zároveň neprekračuje zákonom stanovenú podmienku dlhu na úrovni 60 %. Aj vzhľadom k tomu môžeme konštatovať, že kraj má dobrú úverovú kapacitu (aj vzhľadom na súčasné úverové podmienky a možnosti čerpania úverových prostriedkov od komerčných bánk). Celková úverová (investičná) kapacita VÚC je v súčasnosti približne 35 mil. EUR.

Participatívny rozpočet BSK

Participatívny rozpočet Bratislavského kraja umožňuje obyvateľom navrhnúť pridelenie časti výdavkov z rozpočtu kraja na základe navrhnutých projektov obyvateľov kraja. Participatívny rozpočet je časť rozpočtu BSK vyčlenená na financovanie verejných projektov. O realizácii predložených projektov rozhodujú formou hlasovania obyvatelia BSK podľa vlastného uváženia. Je to nástroj pre transparentné monitorovanie verejných výdavkov zo strany obyvateľov BSK.

V roku 2019 BSK vyčlenil pre túto časť rozpočtu 255 880 EUR, pričom maximálna výška dotácie na jeden projekt je stanovená na 3 500 EUR. Prostriedky budú rozdelené medzi víťazné projekty do jednotlivých okresov regiónu podľa počtu obyvateľov.

Bratislavská regionálna dotačná schéma - BRDS

V priebehu rokov 2015 a 2016 vznikol a postupne sa etabloval nový nástroj poskytovania dotácií z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja – tzv. dotačné schémy na podporu strategických sektorových politík pre jednotlivé oblasti podpory verejného života BSK. Po spustení Bratislavskej regionálnej dotačnej schémy na podporu kultúry (2015), nasledovali dotačné schémy na podporu turizmu a rozvoja vidieka (2016), ktoré budú v ďalších rokoch rozšírené o nové oblasti – sektorové politiky BSK (2017 – šport a mládež). V ostatných rokoch bol rozpočet dotačnej schémy v rozmedzí medzi 1,5 až 2 mil. EUR.

Rozpočet hlavného mesta SR Bratislava – Magistrát

Hlavné mesto plánuje hospodáriť v roku 2019 s príjmami vo výške takmer 490 mil. EUR. Snahou mesta je mať vyrovnaný rozpočet. Väčšinu príjmov tvoria bežné príjmy. Z toho daňové príjmy tvoria cca 3/4, nedaňové príjmy cca 10 % a granty a transfery cca 17 %. Z daňových príjmov najväčšiu položku (cca 2/3) tvorí výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve, zvyšnú časť tvoria dane z majetku a dane na tovary a služby. Z hľadiska výdavkov najväčšia časť bežných výdavkov smerovala do oblasti verejnej dopravy (MHD, nosný dopravný systém) a vzdelávania. Čo sa týka kapitálových výdavkov tak najväčšia alokácia smeruje na oblasti Nosný dopravný systém (modernizácia električkových tratí).

Dlhodobým problémom magistrátu je vysoký celkový dlh, ktorý v roku 2018 predstavoval približne 51 % bežných príjmov. Čo predstavuje pomerne výrazné obmedzenie smerom k čerpaniu úverových prostriedkov, pretože maximálna suma dlhu je zo zákona obmedzená na hodnotu 60 %. Naopak pozitívom je hodnota čistého majetku, resp. jeho hodnota v prepočte na obyvateľa, ktorý vykazuje nadpriemerné hodnoty v porovnaní s ostatnými samosprávami SR.

Obdobne ako v prípade BSK aj súčasťou rozpočtu magistrátu je **participatívny rozpočet**. Finančné prostriedky vyčlenené pre občiansky rozpočet v celkovej výške 50 000 eur boli rozdeľované pomerom na základe počtu hlasov, ktoré občania odovzdali pre projekt, ktorý chceli podporiť.

Hlasovanie o občianskom rozpočte pre rok 2019 sa uskutočnilo od 5.11.2018 do 17.11.2018, pričom verejnosť hlasovala priamo na webovej stránke hlavného mesta alebo osobne v budove bratislavského magistrátu na Primaciálnom námestí. Hlasovať mohol každý Bratislavčan nad 15 rokov, hlasovať bolo možné len jedenkrát. Projekty sa mohli uchádzať o podporu v 3 oblastiach a to Životné prostredie, Kultúra a šport a Doprava a komunikácie.

Rozpočet mestskej časti Bratislava Nové Mesto (modelový príklad mestskej časti)

V porovnaní s hlavným mestom mestská časť za rok 2019 hospodári s príjmami vo výške približne 28 mil. EUR. Snahou mestskej časti je mať vyrovnaný rozpočet. Takmer celú časť príjmov tvoria bežné príjmy. Z toho daňové príjmy tvoria 52 %, nedaňové príjmy cca 12 % a granty a transfery cca 31 %. Z daňových príjmov najväčšiu položku (cca 1/2) tvorí výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve, zvyšnú časť tvoria dane z majetku a dane na tovary a služby. Zaujímavosťou je aj predpokladaná výška príjmov na miestnom poplatku za rozvoj, ktorá je na rok 2019 plánovaná vo výške približne 1,2 mil. Eur. Z hľadiska výdavkov najväčšia časť bežných výdavkov (cca 1/2) smeruje do oblasti školstva. Čo sa týka kapitálových výdavkov tak najväčšia alokácia smeruje na oblasti Vzdelávanie. Zaujímavosťou je, že mestská časť nemá žiaden dlh, t. j. celkový dlh je vo výške 0 EUR. Čo predstavuje veľmi dobrú východiskovú pozíciu (vysokú úverovú kapacitu) k čerpaniu úverových prostriedkov a k realizácii jej rozvojových aktivít. Obdobne ako v prípade magistrátu pozitívom je hodnota čistého majetku, resp. jeho hodnota v prepočte na obyvateľa, ktorý vykazuje nadpriemerné hodnoty v porovnaní s ostatnými samosprávami SR.

Obdobne ako v prípade BSK a magistrátu súčasťou rozpočtu mestskej časti je **participatívny rozpočet**. Nápadu potom navrhovatelia v spolupráci s **Kanceláriou pre participáciu** na viacerých pracovných stretnutiach rozpracovali do projektových formulárov. Občianske projekty sa predstavili na verejnej v budove Konej železnice 11. októbra 2018, a týmto dňom sa spustilo verejné hlasovanie. Hlasovacie lístky boli distribuované do schránok všetkým domácnostiam, boli však k dispozícii aj na všetkých 27 hlasovacích miestach rozmiestnených po celej mestskej časti. Hlasovať bolo možné aj cez internet. Verejné zvažovanie prebehlo vo štvrtok 18. októbra 2018, na ktorom navrhovatelia hodnotili projekty podľa ich originality, inovatívnosti, dosahu, či efektívnosti vynaložených prostriedkov. Na verejnom zvažovaní a vo fyzickom, či internetovom hlasovaní si občania vyberali spomedzi 12 projektov. Hlasovanie prebiehalo od 11. októbra 2018 do 22. októbra 2018 a zapojilo sa doň 1274 hlasujúcich. Občania rozhodli, že zo sumy 40-tisíc eur vyčlenených na participatívny rozpočet bude v roku 2019 financovaných 10 občianskych projektov.

Čo sa týka **okresných miest**, tak príjmy sa pohybujú od približne 16 mil. EUR v meste Malacký a 18 mil. EUR v meste Pezinok po 21 mil. EUR v meste Senec. Všetky 3 okresné mestá dosahujú výborné finančné zdravie (na základe hodnotenia INEKO za rok 2018). Celkový dlh samospráv je veľmi nízky (Senec a Pezinok) a dokonca v meste Malacký je nulový, čo vytvára veľmi dobrú východiskovú pozíciu (vysokú úverovú kapacitu) k čerpaniu úverových prostriedkov a k realizovaniu jej rozvojových aktivít.

Plavecký Štvrtok (modelová obec na území BSK, okres Malacký)

Obec hospodári s príjmami vo výške približne 1,5 mil. EUR. Snahou obce je mať vyrovnaný rozpočet. Takmer celú časť príjmov tvoria bežné príjmy. Z toho daňové príjmy tvoria 61 %, nedaňové príjmy cca 9 % a granty a transfery cca 30 %. Z daňových príjmov najväčšiu položku (cca ¾) tvorí výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve dane, zvyšnú časť tvoria dane z majetku a dane na tovary a služby. Z hľadiska výdavkov najväčšia časť bežných výdavkov (cca 1/2) smeruje do oblasti školstva. Čo sa týka kapitálových výdavkov tak najväčšia alokácia smeruje na oblasti Prostredie pre život (rozvoj bývania) a Vzdelávanie (rozšírenie kapacity MŠ). Zaujímavosťou je, že obec nemá žiaden dlh, t. j. celkový dlh je vo výške 0 EUR, čo predstavuje veľmi dobrú východiskovú pozíciu (vysokú úverovú kapacitu) k čerpaniu úverových prostriedkov a k realizovaniu jej rozvojových aktivít. Celkové finančné zdravie obce Plavecký štvrtok bolo, za rok 2018, organizáciou INEKO zhodnotené, ako dobré finančné zdravie a obec získala z maximálneho počtu 6 bodov 4,9.

Zhrnutie a dôsledky

Celkovo môžeme konštatovať, že investičná kapacita jednotlivých samospráv je dobrá. Väčšina samospráv má dostatočnú úverovú kapacitu. Celkový dlh takmer všetkých samospráv na území BSK je nižší než zákonom stanovená hodnota 60 %. Hospodárenie samospráv môžeme hodnotiť ako zodpovedné. Výnimku tvorí mestská časť Bratislava – Devín, ktorej celkový dlh už dlhodobo prekračuje hodnotu stanovenú zákonom, čo má za následok obmedzenia vo výdavkoch hlavne čo sa týka investičných (kapitálových). Ostatné samosprávy túto podmienku spĺňajú. K samosprávam s najvyšším celkovým dlhom ešte patria magistrát (približne 51 %), obec Hamuliakovo (približne 39 %) a VÚC (približne 36 %). Ani z uvedeného však nevyplýva nejaké výrazné obmedzenie investičnej kapacity. Špecifické postavenie má hlavné mesto SR Bratislava. Magistrát vykazuje pomerne vysoký podiel celkového dlhu avšak jednotlivé mestské časti (s výnimkou mestskej časti Bratislava – Devín) majú pomerne vysokú úverovú kapacitu, čiže sú schopné realizovať aj väčšie investičné aktivity na území hlavného mesta. Napríklad úverová kapacita m. č. Bratislava – Nové Mesto predstavuje až približne 10 mil. EUR. Aktuálna situácia na úverovom trhu je mimoriadne priaznivá a úvery poskytované komerčnými bankami sú nižšie ako 1 % (aj v prípade samospráv). Dodatočné úverové zdroje je možné získať aj prostredníctvom ďalších inštitúcií ako napr. Európska investičná banka.

B.3 Územno-technická analýza

Predmetom tejto kapitoly je popis dopravnej infraštruktúry (cestná, cyklistická, letecká, vodná a železničná) na riešenom území. Samostatná pozornosť je venovaná verejnej hromadnej a integrovanej doprave. Časť kapitoly je venovaná aj problematike vizuálneho smogu. Ako zdroje dát boli využité viaceré podkladové materiály ako sú dáta Štatistického úradu SR, projektu CENTROPE, SSC. V druhej časti kapitoly sa popisuje základná technická infraštruktúra (zásobovanie vodou, odkanalizovanie, plynofikácia a energetika). Textový popis a grafické výstupy vychádzali najmä z údajov spracovaných v rámci územného plánu regiónu v aktuálnom znení. Tretia časť kapitoly je venovaná bezpečnosti z pohľadu rôznych aspektov.

V rámci podkapitoly bola analyzovaná aj oblasť civilnej ochrany obyvateľstva a tiež ochrana pred povodňami z hľadiska pôsobnosti kraja.

Pri spracovaní kapitoly B.3.1. Dopravná infraštruktúra sa vychádzalo zo strategického dokumentu Regionálny plán udržateľnej mobility Bratislavského samosprávneho kraja (PUM BK) a bližšie informácie o pripravovaných zámeroch v oblasti dopravnej infraštruktúry sú uvedené v tomto samostatnom strategickom dokumente PUM BK.

B.3.1 Dopravná infraštruktúra

Bratislavský kraj sa vyznačuje relatívne hustou sieťou ciest a železničných tratí. Vďaka rieke Dunaj je prítomná lodná doprava. Verejná osobná doprava je v kraji organizovaná v Integrovanom dopravnom systéme v Bratislavskom kraji (IDS BK).

B.3.1.1 Železničná doprava

Železničná infraštruktúra zabezpečuje dopravné spojenie miest a obcí, pričom význam železničných staníc a zastávok závisí od druhov vlakov, ktoré v nich zastavujú a počtu odbavených cestujúcich. V železničnej osobnej doprave je realizovaná medzištátna a vnútroštátna diaľková doprava, medzištátna, vnútroštátna medziregionálna a regionálna doprava. Územie BK je vzhľadom na rozlohu a väzby s bezprostredným okolím obsluhované najmä regionálnou železničnou dopravou.

Územím Bratislavského samosprávneho kraja prechádzajú hlavné železničné trate (údaje o počte vlakov sú z dokumentu CESTOVNÝ PORIADOK VLAPOV OSOBNEJ DOPRAVY 2018/2019 dostupný na zsr.sk, všeobecné informácie a údaje o zaťažnosti cestujúcimi v oboch smeroch z dokumentu Regionálny plán udržateľnej mobility BSK 2019):

- 110: Bratislava – Kúty – štátna hranica s Českou republikou - dvojkoľajná koridorová elektrifikovaná trať s maximálnou traťovou rýchlosťou 140 km/h. V príprave je modernizácia na rýchlosť 200 km/h. Počet všetkých vlakov osobnej prepravy (rj/EN/EC/EX/RJ/REx/OS) je počas pracovného dňa v oboch smeroch približne 100 vlakov, zaťaženosť cestujúcimi sa pohybuje medzi 1 108 (Závod), 1 822 (Malacky) a 2 170 (Devínska Nová Ves) cestujúcimi za deň v oboch smeroch,
- 110, úsek trate 100: Bratislava – Devínska Nová Ves – štátna hranica s Rakúskom (– Marchegg – Wien). V úseku Bratislava hlavná stanica – Devínska Nová Ves je dvojkoľajná elektrifikovaná, ďalej pokračuje ako neelektrifikovaná jednokľajná s traťovou rýchlosťou 80 km/h. Vo výhlade je príprava na zdvojkľajnenie a elektrifikáciu. V úseku Devínska Nová Ves – Marchegg je vedených 33 vlakov typu REx (v oboch smeroch), zaťaženosť cestujúcimi je 2 658 (Bratislava-Lamač), resp. 2 854 (Devínska Nová Ves),
- 120: Bratislava – Pezinok – Šenkvice – Trnava – Žilina – dvojkoľajná elektrifikovaná koridorová trať modernizovaná na maximálnu traťovú rýchlosť 160 km/h⁵¹. Počet všetkých vlakov osobnej prepravy (R/RR/IC/REx/O) je počas pracovného dňa v oboch smeroch asi 138 vlakov, zaťaženosť cestujúcimi sa pohybuje medzi 2 038 (Báhoň), 2 305 (Pezinok) a 2 432 (Svätý Jur),
- 130: Bratislava – Senec – Galanta – Štúrovo – štátna hranica s Maďarskom - dvojkoľajná koridorová elektrifikovaná trať s maximálnou traťovou rýchlosťou 140 km/h. V príprave je modernizácia na rýchlosť 200 km/h. Počet všetkých vlakov osobnej prepravy (EC/R/REx/OS) je počas pracovného dňa v oboch smeroch asi 122 vlakov, zaťaženosť cestujúcimi sa pohybuje medzi 2 077 (Reca), 2 125 (Senec) a 2 467 (Ivanka pri Dunaji),
- 132: Bratislava predmestie – Bratislava-Nové Mesto – Bratislava-Petržalka – Rusovce – štátna hranica s Maďarskom (– Rajka – Győr) - dvojkoľajná elektrifikovaná trať, v úseku Bratislava-Petržalka – Rajka je trať jednokľajná s 10 Os vlakmi počas pracovného dňa v oboch smeroch, v úseku Bratislava predmestie – Bratislava-Nové Mesto je vedených 56 vlakov Os v oboch smeroch, v úseku Bratislava-Nové Mesto – Bratislava-Petržalka je vedených 28 vlakov v oboch smeroch,

⁵¹ Pozn.: Modernizácia trate v úseku Púchov - Považská Teplá stále prebieha, pričom jej ukončenie sa predpokladá koncom roka 2021.

- 137: Bratislava-Petržalka – štátna hranica s Rakúskom – Kittsee – Parndorf – Wien. Počet vlakov počas pracovného dňa v oboch smeroch je 46.

Hlavné železničné trate sú doplnené vedľajšími:

- 131: Bratislava – Podunajské Biskupice – Kvetoslavov – Dunajská Streda – Komárno - jednokoľajná neelektrifikovaná trať s najvyššou traťovou rýchlosťou 80 km/h. Počet vlakov (REx a Os dopravcu ZSSK) počas pracovného dňa v oboch smeroch je 58, ZSSK (spolu s OBB) prevzala osobnú dopravu na tejto trati od 13.12.2020, zatiaľ do 24.12.2022. Na trať je na ďalšie obdobie vyhlásená súťaž;
- 112: Zohor – Plavecký Mikuláš, jednokoľajná neelektrifikovaná trať a využívaná najmä nákladnou dopravou po Rohožník, s traťovou rýchlosťou 70 km/h. V zmysle ÚPN R BSK je trať navrhnutá na prevádzku v rámci IDS BK s možným dobudovaním nového úseku železničnej trate do Jablonice (Trnavský kraj); osobná doprava bola pozastavená v roku 2003, aktuálne je trať využívaná po Plavecké Podhradie osobnými vlakmi ZSSK na objednávku BSK počas letnej sezóny v nepracovné dni – Cyklovláčik Záhoráčik;
- 113: Zohor – Záhorská Ves - jednokoľajná neelektrifikovaná trať so 14 osobnými vlakmi premávajúcimi počas pracovného dňa a 3 pámi vlakov počas pracovného dňa v oboch smeroch. Zaťaženosť cestujúcimi bola 17 (Vysoká pri Morave), resp. 42 (Zohor). Osobná doprava bola najskôr pozastavená v roku 2003, neskôr obnovená v roku 2006. Od platnosti nového železničného grafikonu v decembri 2019 je osobná železničná doprava opäť pozastavená, a to z dôvodu nízkej efektivity a rentability a prevzatím výkonov železnice autobusovou dopravou.

Najzaťaženejšími úsekmi v BK sú Bratislava hl.st. – Bratislava-Lamač (4 546 cestujúcich) a Bratislava hl.st. – Bratislava-Vinohrady (3 789 cestujúcich). Hodnoty boli vypočítané na báze podkladov dokumentu Regionálny plán udržateľnej mobility BSK 2019. Hoci toto hodnotenie nezahrňovalo hlavné trate 132 a 137 a ani vedľajšiu trať 131 Bratislava – Kvetoslavov – Komárno, v dokumente sa ďalej konštatuje vysoké zaťaženie železničných tratí v úsekoch Podunajské Biskupice – Bratislava-Nové Mesto - Bratislava hl.st. (hodnoty blízke odporúčanému maximu).

V železničnej preprave osôb pôsobia dopravcovia:

- Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. (ZSSK) – prevádzkuje medzinárodné (EuroCity – EC, railjet – rj, railjet express – rjx, EuroNight – EN, regionálny expres – REx a osobný vlak - Os) a vnútroštátne vlaky (InterCity, - IC, Expres – Ex, rýchlik - R, regionálny rýchlik -RR, regionálny expres – REx a osobný vlak - Os,), v BK konkrétne na tratiach 100, 110, 112, 113, 120, 130, 132 a 137, v rámci integrovanej dopravy IDS BK prevádzkuje linky S20, S25, S50, S55, S60, S65, S8 a turistickú linku T (pozri podkapitolu Verejná hromadná doprava a integrovaná doprava), RegioJet, a.s., súkromná spoločnosť. V rámci integrovanej dopravy IDS BK prevádzkovala linku S70. Od 13.12.2020 túto linku prevzala ZSSK. V rámci medzinárodnej dopravy prevádzkuje spoločnosť RegioJet vlaky RJ Praha - Viedeň/Bratislava a Praha - Košice.

V súčasnosti MDV SR v spolupráci so ŽSR spracovávajú podklady k predloženiu návrhu na vládu SR s odporúčaním pokračovania v projekte **V4 vysokorýchlostná trať** a vyčleneniu osobitne účelovo viazaných finančných prostriedkov na realizáciu takejto štúdie realizovateľnosti. V rámci štúdie je potrebné upresniť reálne trasovanie variantov, súvisiace stavebno - technické riešenie a investičné náklady (v kontexte plánovaných projektov modernizácie železničnej infraštruktúry v BA a okolí, ako aj presnejšie vyhodnotiť sociálno-ekonomický potenciál jednotlivých variantov.

Tabuľka 73 Výhľadová kapacita a využitie infraštruktúry podľa ŽSR pre rok 2021

úsek	číslo trate	vlakov/ deň	koeficient využitia	kapacita	osobné vlaky/ deň	nákl. vlaky/ deň
------	-------------	----------------	------------------------	----------	-------------------------	------------------------

Smer Kúty

Bratislava hl.st. - Devínska Nová Ves	110	126 A-01	323	88%	369	138	185
Devínska Nová Ves - Zohor	110	126 A-02	277	66%	419	98	179
Zohor - Kúty	110	126 A-03	249	89%	279	80	169
Devínska Nová Ves - Marchegg AT	110	126 B-01	38	38%	101	36	2

Smer Trnava

Bratislava-Rača - Pezinok - Trnava	120	125 A-06	226	79%	286	146	80
Bratislava-Rača - Bratislava hl.st.	120	125 A-07	179	64%	281	126	53

Smer Galanta

Galanta - Vajnory	130	120 A-05	247	86%	288	104	143
Vajnory - Bratislava hl.st.	130	120 A-06	197	75%	263	97	100

Smer Dunajská Streda

Brat.-Nové Mesto - Bratislava hl.st.	131	127 G-01	184	98%	187	98	86
Brat.-Nové Mesto - Dunajská Streda	131	124 A-02	81	75%	108	54	27

Smer Kittsee/Rajka

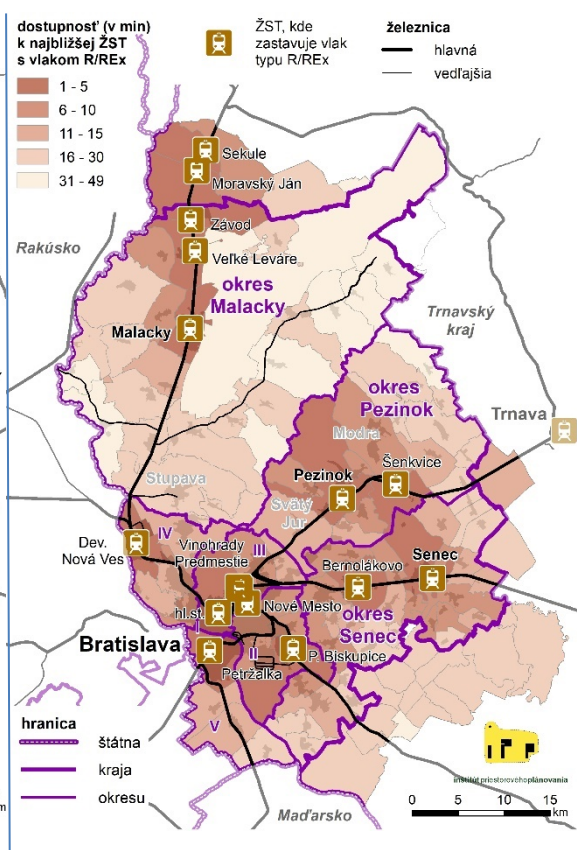
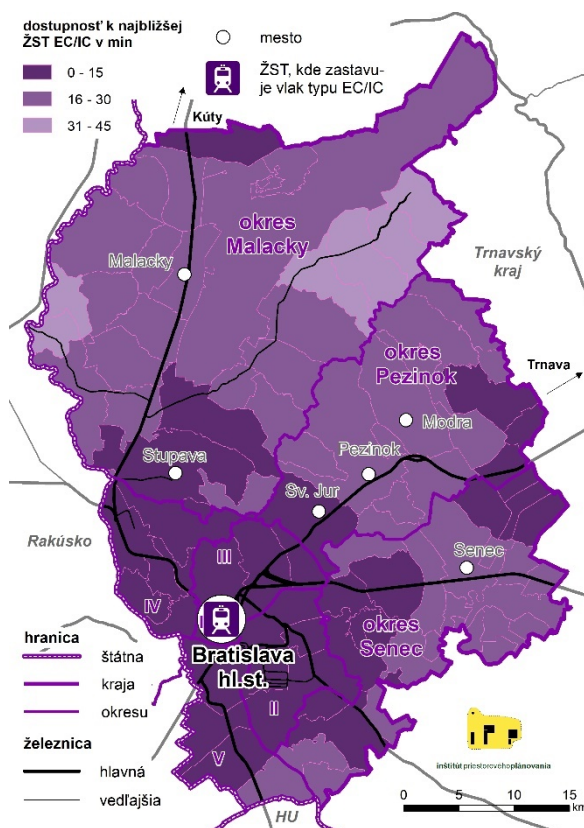
Bratislava východ - Bratislava ÚNS	137	127 C-01	223	80%	278	36	187
Bratislava ÚNS - Brat.-Petržalka	137	127 C-02	206	79%	261	36	170
Brat.-Petržalka - Rusovce	132	127 C-03	72	78%	92	10	62
Rusovce - Rajka (HU)	132	127 C-04	41	42%	97	10	31
Brat.-Petržalka - Kittsee (AT)	137	127 D-01	157	84%	188	60	97

Zdroj: www.zsr.sk (2021)⁵², Poznámka: hodnoty vlakov/deň zahrňujú oba smery a pravidelnú aj nepravidelnú vlakovú dopravu

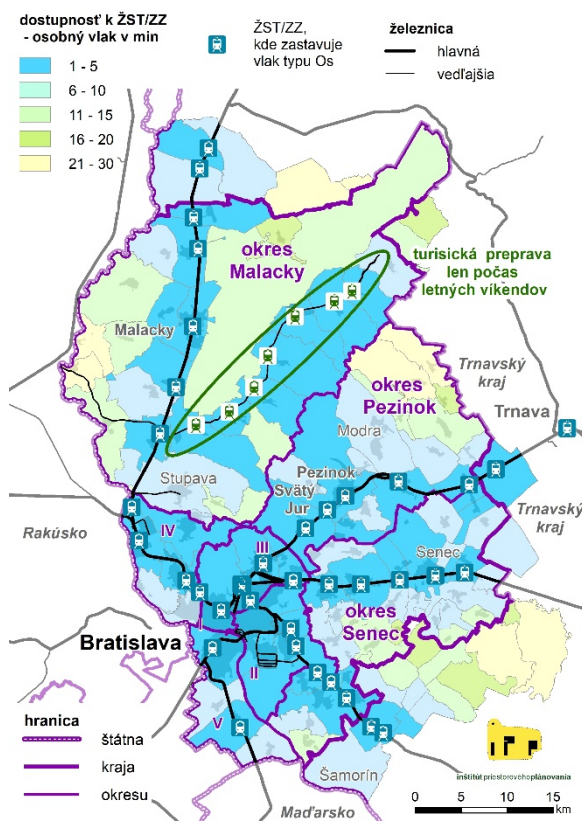
Z tabuľky vyplýva, že potenciálne najzaťaženejšími úsekmi sú Bratislava-Nové Mesto - Bratislava hl.st., Bratislava hl.st. - Kúty (s výnimkou úseku Devínska Nová Ves - Zohor) a Galanta - Vajnory s využitím kapacity na viac ako 86 %. Najmenším využitím sa vyznačujú trate Devínska Nová Ves - Marchegg a Rusovce - Rajka (do 42 %). Podiel nákladných vlakov (v porovnaní s osobnými vlakmi) je vyšší na trati Bratislava – Kúty, Bratislava - Galanta a Bratislava – Rajka, resp. Kittsee.

⁵² Podmienky používania žel. siete 2021 - 4.3.A Kapacita infraštruktúry 2021, dostupné na: <https://www.zsr.sk/dopravcovia/infrastruktura/podmienky-pouzivania-zel-infrastruktury/podmienky-pouzivania-zel-siete-2021/>

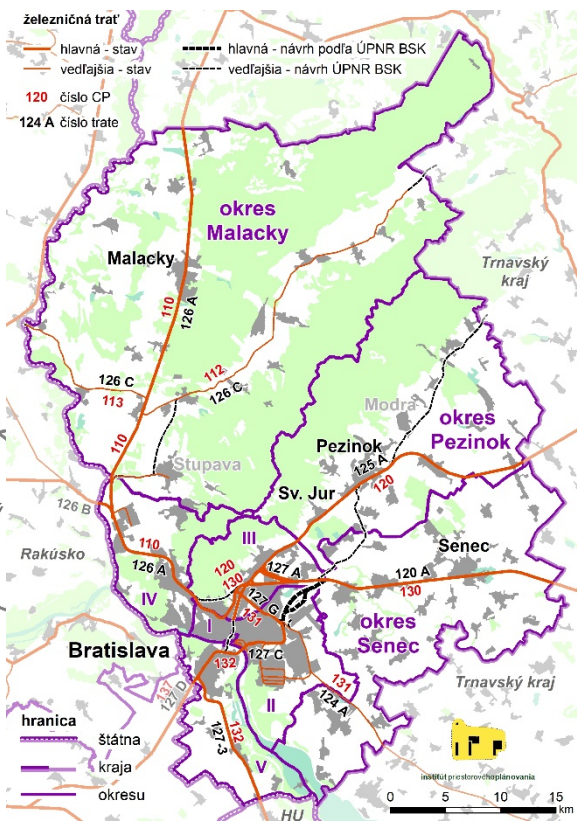
Mapa 28 Dostupnosť obcí BK k ŽST, kde stojí vlak typu EC/IC **Mapa 29** Dostupnosť obcí IDS BK k ŽST, kde stojí vlak typu R/REx

Mapa 30 Dostupnosť obcí IDS BK k osobnej ŽST/ŽZ

Mapa 31 Číslovanie železničných tratí na území BK

Zdroj: www.zsr.sk, vlastné spracovanie výpočtu teoretickej dostupností po cestnej sieti (2020)

Poznámka: : ŽST – železničná stanica, EC – EuroCity, IC – InterCity, R – rýchlik, REx – regionálny expres, ŽZ – železničná zastávka, Os – osobný vlak, CP – cestovný poriadok ŽSR

B.3.1.2 Cestná sieť

BK má výhodnú dopravnú polohu v blízkosti miest Viedeň, Budapešť a Brno. Regiónom prechádzajú 3 TEN-T koridory:

- **Balticko-jadranský koridor: Viedeň – Bratislava – Žilina,**
- **Koridor Orient/Východné Stredomorie: Praha – Bratislava – Budapešť,**
- **Koridor Rýn – Dunaj: Viedeň – Bratislava – Budapešť.**

Obrázok 17 TEN-T koridory v širšom okolí BK

Zdroj: TENtec Interactive Map Viewer⁵³, Poznámka: V obrázku sú plnou čiarou znázornené cestné koridory, prerušovanou čiarou železničné koridory a bodkovanou vodné koridory (2019).

Hustota cestnej siete BK je 0,391 km/km² a je mierne vyššie ako slovenský priemer 0,368 km/km².

Cesty s medzinárodným významom prechádzajúce územím BSK sú diaľnice D1 a D2, vo výstavbe obchvat Bratislavy D4, ku ktorému prislúcha taktiež rozostavaná cesta R7 Bratislava – Prievoz – Holice. Spomenuté cesty spravuje Národná diaľničná spoločnosť (NDS), v prípade D4 a R7 tieto cesty spravuje koncesionár.

Cesty I., II. a III. triedy na území Bratislavy (v intraviláne) má v správe Magistrát hlavného mesta SR Bratislava, ostatné cesty I. triedy sú v správe Slovenskej správy ciest (SSC) a všetky ostatné cesty II. a III. triedy na území BSK má v správe VÚC.

Na území BSK sa v roku 2019 nachádzalo 509 km ciest II. a III. triedy, ktoré spravuje a udržiava spoločnosť Regionálne cesty Bratislava⁵⁴, a to v nasledujúcom zložení:

- cesty II. triedy v dĺžke 178 km: v okrese Malacky (91 km), v okrese Pezinok (58 km) a v okrese Senec (29 km),
- cesty III. triedy v dĺžke 331 km: v okrese Malacky (116 km), v okrese Pezinok (77 km), v okrese Senec (138 km),
- mosty na cestách II. triedy – 67: z toho v okrese Malacky (40), v okrese Pezinok (22) a v okrese Senec (5),
- mosty na cestách III. triedy – 63: z toho v okrese Malacky (24), v okrese Pezinok (20) a v okrese Senec (19)⁵⁵.

V súčasnosti sa realizuje východná a južná časť diaľnice D4 v úseku Jarovce – Ivanka pri Dunaji-sever – Rača (II/572). Jednotlivé samostatné úseky diaľnice D4, ktoré sú v predčasnom užívaní: D4-3 MÚK Ketelec - MÚK Rovinka uvedený do prevádzky v

⁵³ <https://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/map/maps.html>

⁵⁴ Regionálne cesty Bratislava a.s., Čuťoriedková 6, Bratislava

⁵⁵ Slovenská správa ciest (2019) – Cestná databanka - <https://www.cdb.sk>

mesiaci júl 2020 v dĺžke 4,155 km; D4-4 MÚK Rovinka - MÚK Podunajské Biskupice uvedený do prevádzky v mesiaci november 2020 v dĺžke 3,585 km. Aktuálne je už v užívaní aj ďalší samostatný úsek D4 okrem spomínaných a to D4-5 MÚK Podunajské Biskupice - Ivanka, západ - od konca februára 2021.

V súvislosti s výstavbou rýchlostnej cesty R7 uvádzame jednotlivé úseky, ktoré sú v predčasnom užívaní: R7-2 MÚK Ketelec - MÚK Dunajská Lužná uvedený do prevádzky v mesiaci júl 2020 v dĺžke 8,148km; R7-3 MÚK Dunajská Lužná - MÚK Šamorín uvedený do prevádzky v mesiaci júl 2020 v dĺžke 4,964 km; R7-4 MÚK Šamorín - križovatka Holice uvedený do prevádzky v mesiaci júl 2020 v dĺžke 11,908 km.

V príprave je prestavba diaľnice D1 na osempruhovú komunikáciu v úseku Bratislava – Senec a šesťpruhovú komunikáciu v úseku Senec - Trnava.

Z hľadiska **intenzity dopravy**, podľa dokumentu Regionálny plán udržateľnej mobility BSK (2019), sú najzaťaženejšími komunikáciami tie na území mesta Bratislavy. Podľa celoštátneho sčítania dopravy (rok 2015) ročné priemery denných intenzít na diaľnici D1 v úsekoch severovýchodná, resp. severozápadná hranica mesta - Petržalka cez Prístavný most presahujú 60 000 vozidiel, v úseku diaľnice D1 na Prístavnom moste je cez 90 000 vozidiel. Podobne úsek diaľnice D2 križovatka Lamač – Petržalka presahuje hodnoty 50 000 vozidiel, samotný most Lafranconi cez 80 000 vozidiel. Hodnotami nad 40 000 vozidiel sa vyznačovali Lamačská cesta v okolí Patrónky a taktiež Bajkalská ulica, Gagarinova a jej predĺženie (Ulica Svornosti) po križovatku s Kazanskou. V Petržalke je špecifická situácia paralelne prebiehajúcej diaľnice D1 (cez 50 000 vozidiel) a Einsteinovej ulice (40-60 000 vozidiel). Z ostatných ciest mali významné zaťaženia aj II/502 – Račianska ulica, II/572 - Šancová, Pražská a Brnianska ulica.

K ďalším najzaťaženejším komunikáciám patria aj komunikácie nachádzajúce sa na území severovýchodnej časti Bratislavy na hranici okresu.

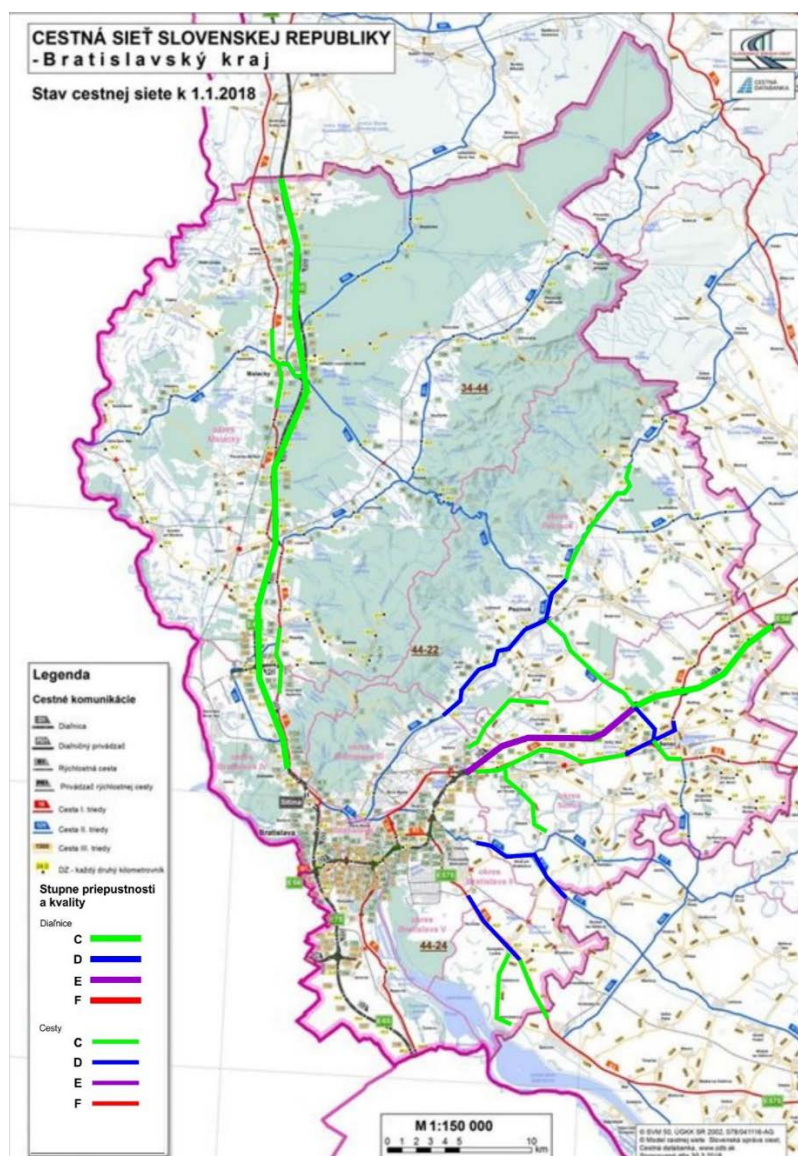
Mimo Bratislavy sú najzaťaženejšími opäť diaľničné úseky: D1 Senec – Bratislava (cez 60 000 vozidiel), Senec – hranica kraja (40-60 000 vozidiel), D2 (25-40 000 vozidiel). Ostatné cesty sú najviac zaťažené na svojich vstupoch do mesta Bratislavy, ich záťaž sa pohybuje okolo 40 000 vozidiel.

Z hľadiska stupňa kvality a priepustnosti bola v dokumente Regionálny plán udržateľnej mobility BSK cestná sieť rozdelená na stupne kvality A až F (od najlepšieho po najhoršie), pričom stupne C až F sú súčasťou schémy uvedenej nižšie. Ako možno interpretovať zo schémy najhorší stupeň F (intenzita prichádzajúcej dopravy je vyššia ako kapacita ...) sa vyskytuje na vybraných úsekoch na území mesta Bratislavy. Stupeň E (automobily sa pohybujú zhruba v kolónach; stupeň vyťaženia je veľmi vysoký ...) je reprezentovaný úsekom diaľnice D1 medzi križovatkou Senec a Zlaté Piesky. Do stupňa D (existuje neustále vzájomné ovplyvňovanie sa účastníkov dopravy, ktoré vedie ku konfliktným situáciám a vzájomným prekážkam; stupeň vyťaženia je vysoký...) patria vybrané úseky ciest II/502 (Bratislava-Rača – Vínosady), I/63 (Bratislava-Podunajské Biskupice – Dunajská Lužná), II/572 (Bratislava-Vrakuňa – hranica kraja za Mostom pri Bratislave) a 3 úseky v meste Senec. Do stupňa C (prítomnosť ostatných účastníkov cestnej premávky je citeľná ... stupeň vyťaženia je približne v strede ...) spadajú diaľnica D2 (od križovatky Lamač/Alexyho po severné hranice kraja), diaľnica D1 (od križovatky Senec po východnú hranicu kraja) a ďalšie úseky ciest II/502, I/63, I/61, I/2, II/503, II/62, III/1041 III/1056. Ostatné úseky ciest spadajú do kategórií A a B, na ktorých stupne vyťaženia a obmedzenia nie sú závažného charakteru. Požadovaná (optimálna) FÚ pre cesty I. triedy je C a pre cesty II. triedy je D.

K ďalším problematickým úsekom patrí aj cesta II. triedy č. 501 v úseku Lozorno (Stupava, resp. križovatka D2) -Pernek – Rohožník- hranica kraja smer Trnavský samosprávny kraj (Jablonica, Senica) a cesta II. triedy Pezinok (resp. križovatka D1 Senec) – horský prechod Baba -Pernek – Malacky (križovatka D2 smer Česká republika). Uvedené úseky patria k značne vyťaženým a využívaným, napr. aj pre športové podujatia.

Územný generel dopravy hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy uvádza, že najhoršie hodnotenou križovatkou z pohľadu QSV (kapacitné posudky neriadených križovatiek preukázali nedostatky jednotlivých križovatiek z pohľadu úrovne kvality dopravy) je križovatka s označením 29 - Roľnícka - pri starom letisku x I / 61 pri obci Vajnory. Tato križovatka v dobe dopoludňajšej a popoludňajšej špičky vykazuje značne vysokú hodnotu strednej doby zdržania, dlhé kolóny na vjazdoch do križovatky. Je klasifikovaná stupňom F.

Obrázok 18 Stupne kvality a priepustnosti ciest v BSK

Zdroj: Regionálny plán udržateľnej mobility BSK (2019)

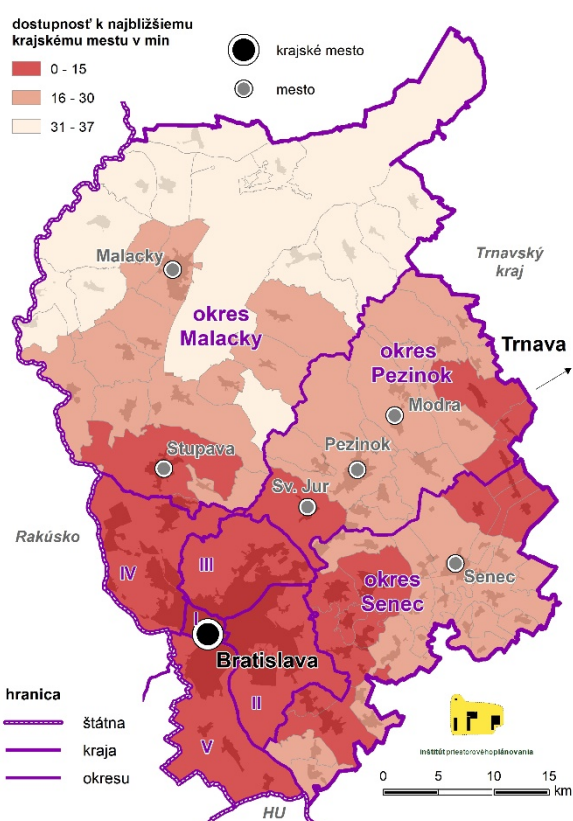
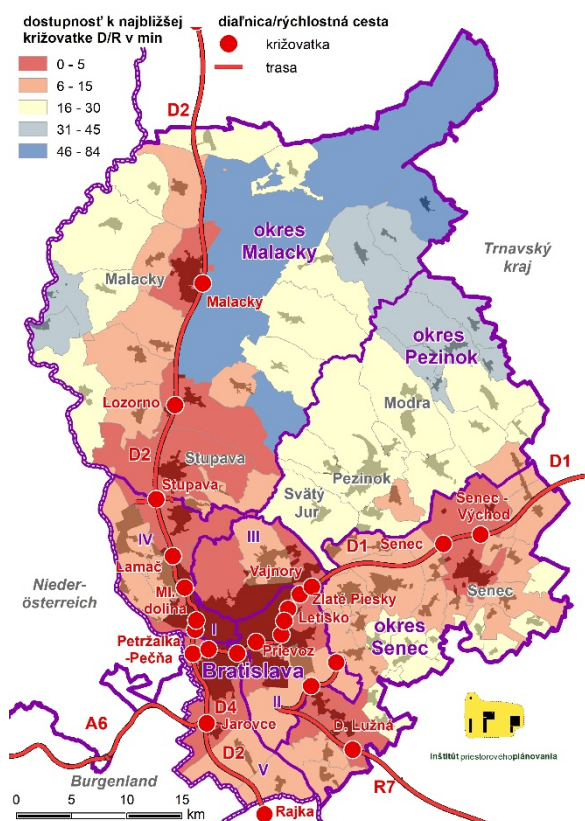
Na Úrade BSK je zriadený Odbor dopravy, ktorý vypracováva návrhy predpokladaných zámerov rozvoja cestnej siete na krajskej úrovni, zaisťuje metodickú činnosť pri vytváraní dlhodobých komplexných plánov predovšetkým v oblasti údržby pozemných komunikácií a súvisiacich objektov a prevádzky, kooperuje pri vytváraní všeobecne záväzných právnych predpisov na úrovni samosprávy, koordinuje investičné činnosti v procese investičnej prípravy stavieb pozemných komunikácií, spolupracuje pri tvorbe koncepčných a analytických dokumentov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území BSK za oblasť dopravy.

Špecifickou témou je **nehodovosť**. Regionálny plán udržateľnej mobility BSK (2019) uvádza, že v porovnaní rokov 2017 a 2018 počet nehôd v BK klesol o 1 %. V rámci mimobratislavských okresov najviac nehôd (v roku 2018) bolo v okrese Senec (39 %), v tesnom závесе okres Malacky (35 %) a okres Pezinok (26 %). Z hľadiska miesta dopravných nehôd neboli evidované výrazné rozdiely medzi počtom nehôd na diaľniciach a na cestách I. a II. triedy. Viac ako 80% nehôd bolo evidovaných v intraviláne. Z hľadiska kategorizácie ciest, najviac nehôd sa vyskytovalo na diaľniciach a na cestách I. triedy, a to konkrétne na najzaťaženejších úsekoch. Z nich je nutné vyzdvihnúť úsek diaľnice D2 Lozorno – hranica BK, s vyšším podielom nákladnej dopravy ako diaľnica D1. Z ostatných kategórií dokument uvádza nasledovné najnehodovejšie komunikácie: II/502 v celom úseku, II/503 v úseku Senec – Pezinok, II/501, najmä v úseku Lozorno – Pernek – Rohožník, II/590 (Malacky – hranica BK) a II/504 (v obci Budmerice).

Veľkým problémom cestnej dopravy ostáva **statická doprava** a nasadenie Parkovacej politiky najmä v mestách a obzvlášť v hlavnom meste. Najďalej v tomto ohľade postupuje MČ Petržalka. Čiastočným riešením je podpora verejnej dopravy a výstavby parkovísk typu P+R v blízkosti železničných staníc v regióne (mimo bratislavských okresoch), ako aj v okrajových častiach Bratislavy. V roku 2019 existujú parkoviská P+R Svätom Jure, Malackách, Pezinku, Šenkviaciach. V roku 2020 bolo otvorené parkovisko P+R v Ivanke pri Dunaji. V Bratislave bolo zatiaľ za P+R vyhlásené parkovisko Cintorín Vrakuňa. Parkovanie na iných plochách je živelné (napr. neoficiálne vytvorené P+R v Petržalke v blízkosti Divadla Aréna/Starého mosta).

Mapa 32 Dostupnosť obce k najbližšej križovatke diaľnice

Mapa 33 Dostupnosť obce ku krajskému mestu v min

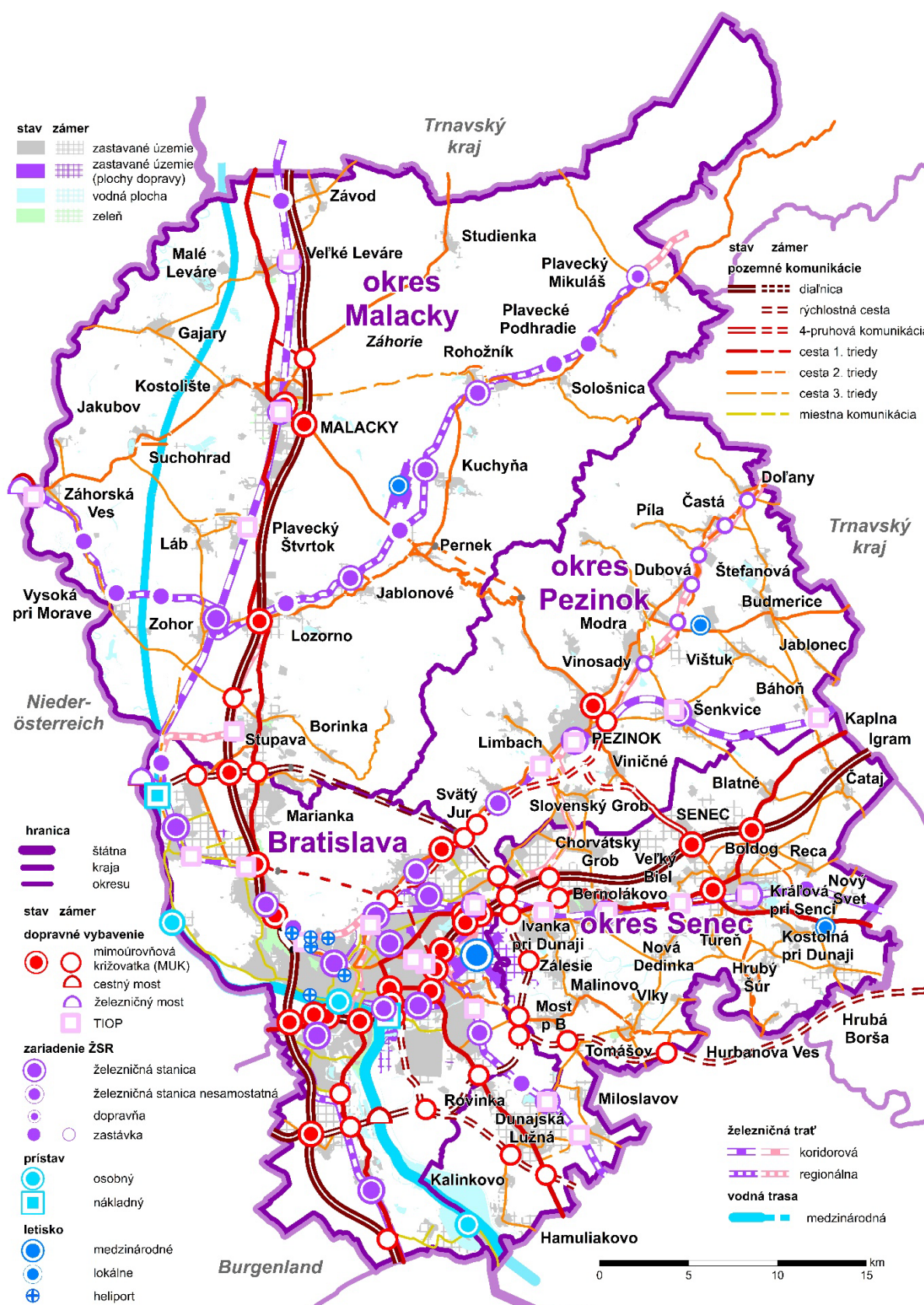

Zdroj: SSC (2019), vlastná databáza

Mapa vľavo znázorňuje ukazovateľ **Dostupnosť obce k najbližšej križovatke diaľnice** v minútach. Najlepšími hodnotami dostupností, do 15 minút, sa vyznačuje mesto Bratislava a väčšina obcí okresu Senec a obce okresu Malacky lokalizované popri diaľnici. Do 30 minút činí časová vzdialenosť väčšiny obcí okresu Pezinok. Najhoršie hodnoty dosiahli okrajové obce okresu Malacky (západný aj východný okraj) a Pezinok (severovýchodný okraj).

Mapa vpravo znázorňuje ukazovateľ **Dostupnosť obce k najbližšiemu krajskému mestu SR** (v tomto prípade do Bratislavy resp. Trnavy) v minútach. Najlepšími hodnotami dostupností, do 15 minút, sa vyznačujú satelitné obce (suburbiá) Bratislavy – Stupava, Svätý Jur, Ivanka pri Dunaji, Bernolákovo, Zálesie, Malinovo, Most pri Bratislave, Rovinka a Dunajská Lužná; a taktiež obce nachádzajúce sa na východnom okraji okresu Pezinok a Senec (ktoré spádujú do Trnavy). Do 30 minút činí časová vzdialenosť ostatných obcí okresu Pezinok a Senec. Najhoršie hodnoty dosiahla severná polovica okresu Malacky.

Mapa 34 Dopravná infraštruktúra podľa ÚPN R BSK

Zdroj: ÚPN R BSK – SCHÉMA VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO VYBAVENIA

B.3.1.3 Cyklistická a pešia doprava

Cyklistická doprava predstavuje významný prvok nemotorovej dopravy a čoraz významnejšie sa podieľa na delbe prepravnej práce. Túto formu dopravy je nutné rozdeliť na cyklodopravu a cykloturistiku. Pre cyklodopravu (doprava za prácou, do školy, či záujmovými aktivitami najmä v rámci obce/mesta) je dôležitá rozvinutá sieť cyklistických chodníkov, resp. cyklocestičiek, či cyklokoridorov. Pre cykloturistiku má význam hierarchicky štruktúrovaná sieť cykloturistických trás.

Pre účely cykodopravy v mestách a obciach slúži najmä cestná sieť, miestami doplnená cyklochodníkmi rôzneho typu a značenia. Výnimočne sa jedná o plne segregované cyklocestičky (napr. v Bratislave medzi Bosákovou ulicou a Starým mostom), väčšinou sú to cyklochodníky vedené vedľa chodníka pre peších (oddelené čiarou, napr. cyklochodník na Starom moste), alebo plne zdieľané s chodcami (napr. promenáda Dunaja medzi Novým mostom a mostom Lafranconi). Ďalšou formou sú cyklochodníky pozdĺž existujúcich komunikácií (cyklopruhy), príp. len označené horizontálnym piktogramom (cyklokoridor). V súčasnosti nejestvujú štatistiky o dĺžke cyklochodníkov. Najrozvinutejšia sieť sa nachádza v Bratislave, konkrétne v mestských častiach Staré Mesto, Ružinov, Nové Mesto a Petržalka (mapa.cyklokoalicia.sk). Poddimenzované sú okolité mestské časti a aj prístup k nim. V ostatných mestách a obciach kraja sa jedná väčšinou o krátke úseky cyklochodníkov, a to väčšinou pozdĺž hlavných komunikačných osí. V meste Senec je to napr. 300 m samostatný cyklochodník (v tesnej blízkosti chodníku pre peších na Bratislavskej ulici), ktorý pokračuje v dĺžke 200 m ako cyklokoridor po cestnej (upokojenej) komunikácii (Mierovom námestí). V meste Svätý Jur začína cyklochodník Jurava, nachádza sa však v extraviláne obce a je určený predovšetkým na cykloturistiku. V ostatných mestách sa (oficiálne značené) cyklochodníky nenachádzajú (na rozdiel od cykloturistických trás, pozri nižšie). Možno však konštatovať, že (najmä v Bratislave) pri rekonštrukciách vozoviek je v čoraz väčšej miere dávany dôraz aj na cyklodopravu.

V BK je v súčasnosti vyznačených asi 961 km cykloturistických trás (ba.cykloportal.sk), a to prevažne v hornatom prostredí. Jedná sa o trasy, ktoré prechádzajú rôznymi typmi komunikácií s rôznymi typmi povrchov. Cykloturistické trasy môžu prechádzať aj cyklochodníkmi určenými pre cyklodopravu. Najrozvinutejším územím pokrytým cykloturistickými trasami v kraji je pohorie Malé Karpaty (vrátane Devínskej Kobyly). V meste Bratislava a jej tesnej blízkosti sú cykloturistické trasy vedené najmä pozdĺž riek (Dunaj, Malý Dunaj, Morava, Šúrsky kanál), príp. ako spojky k malokarpatským cyklotrasám. V okrese Malacky prebieha niekoľko diaľkových trás a niekoľko spojovacích trás na malokarpatské trasy. V okrese Pezinok je okrem malokarpatského systému trás vybudovaná hustá sieť v okolí mesta Modra. V okrese Senec je sieť zameraná na mesto Senec (so Slnecnými jazerami) a jeho okolie.

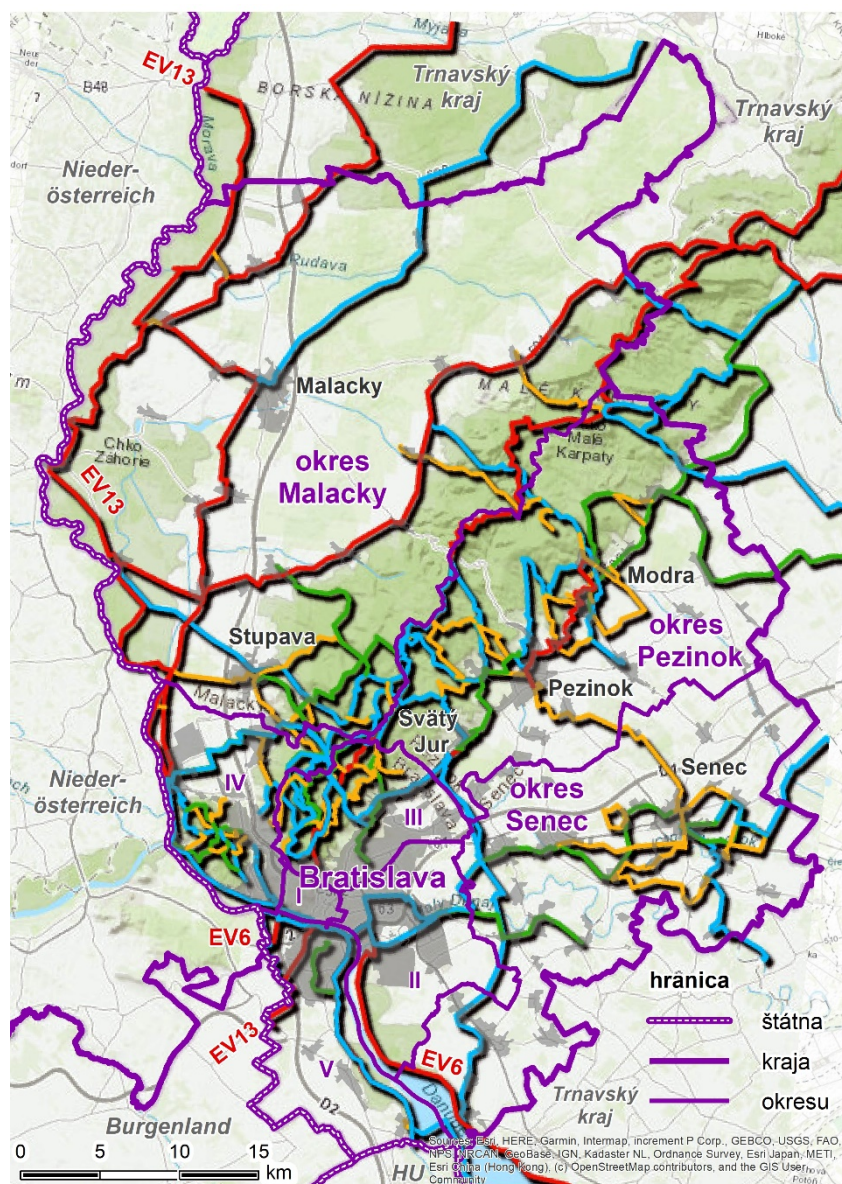
Cez BK prechádzajú dve významné medzinárodné cyklistické trasy:

- EuroVelo 6 tzv. Dunajská cyklocesta, známa aj ako Riečna cyklotrasa (po anglicky The Rivers Route) spája Atlantik s Čiernym morom v dĺžke 3653 km pozdĺž viacerých európskych riek, u nás vedie popri Dunaji. V BK vedie po dunajských hrádzach od hraničného priechodu s Rakúskom Petržalka/Berg do Čunova a Rajky (Maďarsko) s vetvou po ľavom brehu Dunaja cez Prístavný most smerom na Hamuliakovo a Šamorín (Trnavský kraj).
- EuroVelo 13 Trasa je tiež označovaná ako Cesta železnej opony (Iron Curtain Trail), ktorá vedie od Barentsovho mora na severe Európy k Čiernemu moru v dĺžke približne 10 400 km, a to pozdĺž hraníc bývalej tzv. Železnej opony. V BK vstupuje od obce Moravský Svätý Ján (Trnavský kraj) a vedie popri rieke Morava cez Devín do Bratislavy, ďalej cez most Lafranconi do Petržalky k Mostu SNP a cez Petržalku na hraničný priechod Jarovce/Kittsee do Rakúska.

Významnou aktivitou bolo vybudovanie Cyklomostu Slobody medzi MČ Bratislavy Devínska Nová Ves a príľahlou osadou Schlosshof. Most je pre verejnosť otvorený od roku 2012 a odvtedy je významným spojovacím úsekom regionálnej siete rakúskych a slovenských cyklotrás. Okrem tohto priechodu je na cykloturistiku v BK možné použiť ďalšie hraničné priechody do Rakúska a Maďarska (Berg, Kittsee, Kopčany a Rajka - po ceste a po hrádzi).

Ďalšie možnosti prepojenia na rakúske územie boli objektom štúdie *Urbanistická štúdia cezhraničného prepojenia územia BSK a susediacich rakúskych obcí formou cyklolávkov cez rieku Morava (2015)*. Cieľmi štúdie je vytvorenie cezhraničného prepojenia regiónu Záhoria a Dolného Rakúska. Konkrétne navrhované úseky sú: cyklolávky Malé Leváre – Drösing, cyklolávka Gajary – Dürnkrot, cyklolávka Suchohrad – Stillfried a Vysoká pri Morave – Marchegg (je vydané stavebné povolenie).

Obrázok 19 Cyklotrasy podľa cykloportálu BSK

Zdroj: <https://ba.cykloportal.sk/cyklotrasy>. Poznámka: EV6 a EV13 – EuroVelo 6 a EuroVelo 13

Sieť cyklodopravných trás, ktoré sú situované najmä v mestách a obciach, či ich vzájomne prepájajú, sa riadi systémom značenia v zmysle zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, vyhlášky č. 9/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o cestnej premávke a vyhlášky č. 30/2020 Z. z. o dopravnom značení v aktuálnom znení. Cyklodopravné trasy sa delia na radiály (R), okruhy (O) a spojovacie trasy (S).

Sieť navrhovaných cyklotrás je uvedená aj v rámci ÚPN R BSK. Na navrhované cyklotrasy územného plánu nadviazala Koncepcia územného rozvoja cyklotrás BSK (2017). Predmetom Koncepcie bola analýza jestvujúceho stavu cyklistickej infraštruktúry, dostupnosti prestupových uzlov Integrovaného dopravného systému (ďalej len IDS) a významných bodov cestovného ruchu (ďalej len CR). Okrem vytipovania 85 cieľov turizmu bolo súčasťou návrhu nové trasovanie cyklistickej dopravy v kraji. Koncepcia zadefinovala **hlavné (kmeňové)** a **pridružené (vetvové, podvetvové) cyklistické trasy**, vrátane ich značenia. Toto značenie nie je totožné so značením cyklistických trás a nenahrádza ho. Je to označenie jednotlivých úsekov cyklistických ciest, ktoré možno využiť ako na cykloturistiku tak na cyklodopravu (za prácou či do školy).

Podrobnejšie sa problematike cykloprevazy venujú aj dokumenty lokálnemu charakteru ako koncepcie rozvoja cykloprevazy v rámci miest a obcí, či dopravné generely, ktoré sa cykloprevaze venujú aj v zmysle určenia hlavných cykloprevazných trás.

Dôležitými prvkami cykloprevazy sú **parkovacie a výpožičné systémy**. V súčasnosti bol rozsiahly výpožičný systém bicyklov zavedený v Bratislave (Slovnaft BAJK). Okrem tohto systému sú tu aj ďalšie iniciatívy spojené s výpožičným systémom bicyklov ako napr. REKOLA, Biele bicykle, kolobežky Bolt a v niektorých mestských častiach funguje výpožičný systém od firmy ANTIK Telekom. Ďalšie systémy sa budú môcť postupne zavádzať pri významných dopravných prestupových uzloch. Konkrétne lokality parkovacích a výpožičných systémov definujú dve štúdie: Štúdia realizovateľnosti - Parkovacie systémy pre bicykle (Transdanube.Pearls 2018a) a Štúdia realizovateľnosti - Výpožičné systémy pre bicykle (Transdanube.Pearls 2018b). Zohľadnená bola ako cykloprevaza, tak cykloturistika s napojením na atraktívne turistické ciele. Hlavným problémom v rozvoji týchto systémov je stále nedostatočné množstvo bezpečných cyklistických cestičiek, či už zdieľaných s chodcami, alebo segregovaných od všetkých druhov dopravy, a to nielen v Bratislave, ale aj v iných mestách či obciach.

V súčasnosti má negatívny dopad horská cykloturistika na pešiu turistiku (značené turistické chodníky spoločné pre obe skupiny, najmä v Malých Karpatoch), ale aj naopak. Z prevádzkového a bezpečnostného hľadiska je nutná segregácia značených peších a cyklistických trás. Problémom je aj chýbajúca regulácia individuálnej motorovej dopravy, ktorá stojí nielen v rozvoji bezpečnej cyklistickej, ale aj pešej dopravy.

B.3.1.3.1 Pešia doprava

Pešia doprava je dôležitá temer výlučne v intravilánoch obcí a miest. Výnimku tvoria turistické chodníky. Pešia doprava a pešie trasy sú definované v jednotlivých územných plánoch obcí. V jednotlivých MČ a zónach so sústredenou občianskou vybavenosťou (OV) sa v príslušných dokumentáciách (Územný plán zóny) uplatňuje požiadavka na bezkolíznosť peších trás s trasami iných druhov dopravy a taktiež zriadenie primeraných plôch rozptylu pre peších (námestia). Vzhľadom na lokálnu úroveň nie je nutné pešiu dopravu analyzovať vo väčšom detaile. Doprava medzi obcami je zabezpečovaná ostatnými módmi dopravy – prímestská autobusová (PAD), železničná doprava, cykloprevaza alebo individuálna automobilová doprava (IAD).

B.3.1.4 Letecká doprava

Letecká doprava je realizovaná predovšetkým prostredníctvom medzinárodného letiska M. R. Štefánika, ktoré je lokalizované priamo v hlavnom meste. Medzinárodné letisko M. R. Štefánika, Airport Bratislava, a. s. (BTS) je najväčším letiskom v Slovenskej republike, z čoho vyplýva že je i najvýznamnejším letiskom na území BSK. Leží 9 km severovýchodne od centra mesta (v katastri MČ Bratislava - Ružinov), jeho plocha dosahuje 511 ha. Služby letiska využije ročne cca 2 milióny cestujúcich a viac ako 26 000 ton leteckého nákladu. Vybavovacia plocha o rozlohe 143-tisíc m² disponuje 33 vyznačenými stojiskami lietadiel. Dve na seba kolmé rolovacie dráhy a vzletové a pristávacie dráhy tvoria dráhový systém letiska a umožňujú následný pohyb a pristátie lietadiel. Hlavná dráha s označením 13-31, má dĺžku 3 190 m a šírku 45 m. Hlavná dráha disponuje systémom svetelných a navigačných zariadení umožňujúcich presné priblíženie za podmienok III A kategórie poveternostných minim ICAO. Druhá dráha s označením 04-22 je dlhá 2 900 m a široká 60 m. Disponuje svetelnými a rádio-navigačnými zariadeniami pre presné priblíženie za podmienok I kategórie poveternostných minim ICAO. Povrch oboch dráh tvorí betónovo-cementový povrch⁵⁶.

V roku 2018 bolo odbavených celkovo 2 292 712 cestujúcich (z toho 1 873 019 sa týkalo pravidelnej prepravy a 414 365 nepravidelnej prepravy osôb). V porovnaní s predošlým obdobím (od roku 2011, po ktorom nastal pokles) sa jedná až o polovičný nárast (bts.aero). Pravidelnú leteckú prepravu osôb v roku 2019 zabezpečujú tieto aerolínie:

názov aerolínie	destinácia	názov aerolínie	destinácia
 RYANAIR	Alghero, Atény, Birmingham, Bologna, Brusel (Charleroi), Burgas, Dalaman, Dublin, Edinburgh, Eilat, Eindhoven, Korfu, Kyjev (Boryspil), Leeds-Bradford, Londýn (Stansted), Malaga, Malta, Manchester, Miláno (Bergamo), Niš, Pafos, Palma de Mallorca, Paríž (Beavais), Rím (Ciampino), Solún		Kyjev (Žuljany), Londýn (Luton), Lvov, Odesa, Skopje, Sofia
 pobeda	Moskva (Vnukovo)	 AIRCAIRO	Hurghada

⁵⁶ bts.aero

flydubai	Dubai	cyprus airways	Larnaka
-----------------	-------	--------------------------	---------

Zdroj: bts.aero

Ako vidno z tabuľky Írska nízkonákladová letecká spoločnosť RYANAIR prevádzkuje lety až do 25 pravidelných destinácií. V súčasnosti žiaľ neexistujú žiadne pravidelné vnútroštátne letecké spojenia (s letiskami Košice, či Poprad-Tatry). V roku 2020 pribudnú 2 linky na Rodos a Korfu (Cyprus Airways).

Na území kraja sa nachádza aj vojenské letisko celoštátneho významu v Kuchyni (okres Malacky) a dve športové letiská v Dubovej a v Kráľovej pri Senci.

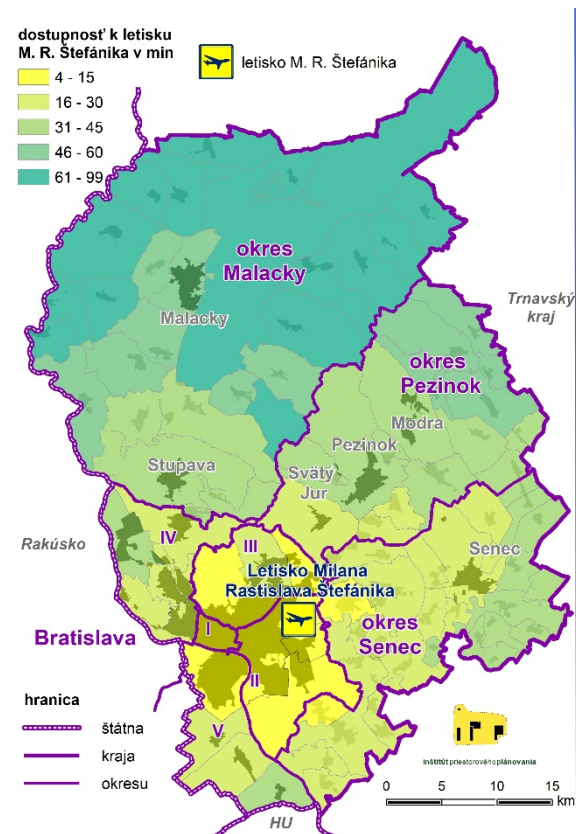
Nepravidelné lety v roku 2019 zabezpečujú tieto aerolínie

ABS JETS	AIE AIR TRANSPORT EUROPE	ELITE JET	JETAGE
AirExplore	EHC SERVICE	Go2Sky	Tatra Jet

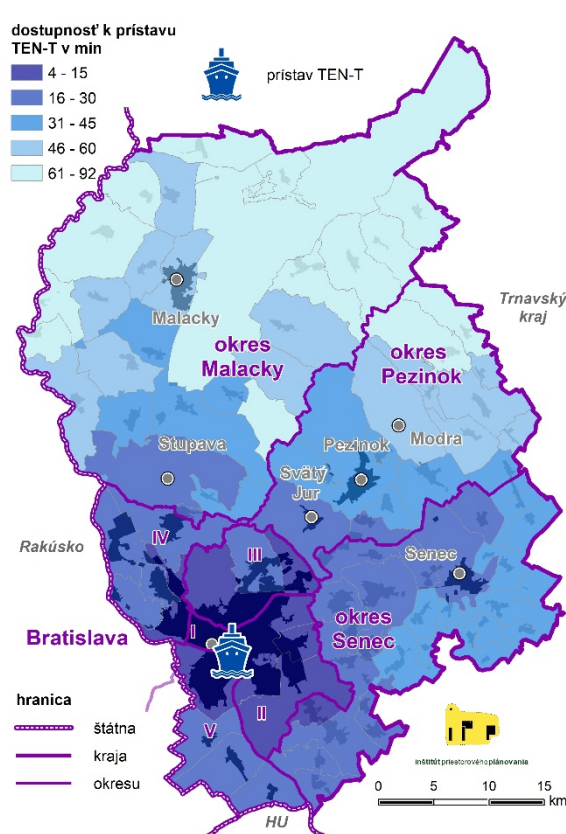
Zdroj: bts.aero

V mape je znázornená teoretická dostupnosť obcí BK po cestnej sieti k najbližšiemu medzinárodnému letisku TEN-T, ktorým je Letisko Milana Rastislava Štefánika, v minútach. Okrem bratislavských MČ sa najlepšimi hodnotami (do 30 minút) vyznačujú príľahlé obce okresov Pezinok a Senec. Najvyššími (nepriaznivými) hodnotami oplývajú obce v severnej polovici okresu Malacky.

Mapa 35 Dostupnosť obcí BK k medzinárodnému letisku / Mapa 36 Dostupnosť obcí BK k medzinárodnému prístavu

Zdroj: bts.aero.sk (2020)

Zdroj: ÚPN R BSK (2020)

B.3.1.5 Vodná doprava⁵⁷

Jediným splavným tokom pre osobnú aj nákladnú lodnú dopravu, ktorý preteká územím BSK, je Dunaj, a to v dĺžke 30,95 km. S Rakúskou republikou tvorí hranicu na dĺžke 7,5 km.

Dunaj má význam pre Slovenskú republiku, ako brána na interkontinentálne a európske trhy. Medzinárodná vodná cesta tvorí súčasť európskeho dopravného koridoru na slovenskom území, ako koridor č. VII., vodná cesta E 80 vyplývajúca z dohody AGN. Koridor Rýn – Dunaj, ktorého opornú os tvorí vodná cesta Dunaj, spája centrálné regióny okolo Štrasburgu a Frankfurtu cez južné Nemecko s Viedňou, Bratislavou, Budapešťou a napokon Čiernym morom.

Bratislavský prístav bol využitý ako základ v medzinárodnej delbe tranzitných kombinovaných dopráv, predovšetkým ťažkých substrátov. Technická kapacita prístavu je na úrovni 5 mil. ton. Medzinárodný prístav nadregionálneho významu Bratislava – Pálenisko má plánovanú kapacitu na úrovni 5,9 mil. *tonooperácií* za rok. Jedná sa o jediný trimodálny kontajnerový terminál na Slovensku, ktorý spája železničnú nákladnú, cestnú nákladnú a riečnu vnútrozemskú dopravu. Prevádzkovateľom je spoločnosť Slovenská plavba a prístavy, a. s. Terminál má rozlohu cca 24 000 m². V ÚPN R BSK sa navrhuje, v zóne dnešného terminálu Danubius a zóny Pribinova, umiestnenie prístavu vnútroštátnej a medzinárodnej osobnej lodnej dopravy s dostatočnými väzbami na colnicu. Ekologické požiadavky, ktoré v aktuálnej situácii hrajú dôležitú úlohu významne limitujú rozvoj nákladných prístavov, ale aj samotnú plavbu, zároveň však umožňujú vytvoriť potenciál vysokej kapacity prepravy s plnohodnotným prepojením na cestnú a železničnú dopravu, kde atraktívne a zvozné oblasti majú predpokladaný rádius až 100 km.

V osobnej lodnej doprave už dlhodobo badať pozitívny trend nárastu významu pravidelných lodných spojení s neďalekou Viedňou, ktorý narastá popri existujúcej sezónnej osobnej doprave. Denne sa v rámci projektu **Twin City Liner** vypraví z osobného prístavu na Dunaji 3 obojsmerných spojení do rakúskej Viedne, ktoré zabezpečujú kyvadlovú lodnú dopravu pre lokálnych aj medzinárodných pasažierov. Každoročne sa takto v oboch smeroch preplaví približne 150 tisíc osôb. Realizáciou tohto projektu sa podarilo predĺžiť plavebnú sezónu pravidelného lodného spojenia na obdobie apríl až október.

Okrem Twin City Linera má ešte väčší (iný) význam medzinárodná lodná doprava na výletných lodiach. Je to jeden z kľúčových segmentov trhu CR vo všetkých mestách na Dunaji a má veľmi silný marketingový význam. Podceňuje sa ich priamy ekonomický efekt počas niekoľko-hodinového (max. 1 noc) pobytu v meste, ale podľa rakúskych výskumov, je aj niekoľkohodinové spoznanie mesta/miesta dôvodom na opakovanú návštevu už inou dopravou ale na viac dní. V Bratislave ročne vyjde na breh približne 200 tisíc zahraničných návštevníkov.

Zariadenia pre osobnú lodnú dopravu disponujú prístávacími pontónmi na oboch brehoch Dunaja, a to na nasledujúcich miestach: Bratislava – Petržalka, Bratislava – Staré Mesto, Bratislava – Hamuliakovo a Čunovo, Bratislava – Devín.

B.3.1.6 Verejná hromadná a integrovaná doprava

Verejná hromadná doprava je v BK zabezpečovaná viacerými dopravcami, z ktorých väčšina je zapojených do Integrovaného dopravného systému v Bratislavskom kraji (IDS BK). Zastúpená je regionálna železničná doprava, prímestská autobusová doprava (PAD), mestská hromadná doprava (MHD) a diaľková a medzinárodná autobusová doprava, vodná (pozri podkapitolu Lodná doprava) a letecká doprava (pozri podkapitolu Letecká doprava).

V rámci **prímestskej autobusovej dopravy** (PAD) operuje v BK viacero dopravcov – Slovak Lines (zmluvný dopravca BSK, súčasť integrovaného systému IDS BK, pozri nižšie), ARRIVA Trnava (zmluvný dopravca TTSK), SAD Dunajská Streda (zmluvný dopravca TTSK) a SAD Trenčín (zmluvný dopravca TSK). Spolu je prevádzkovaných 55 až 81 liniek PAD uvedených dopravcov. Podrobnejšie informácie sú súčasťou Príloh. Preprava v PAD dopravcom Slovak Lines je zabezpečovaná 263 autobusmi 13 rôznych typov. Väčšina autobusov má kapacitu miest na sedenie 25 až 47 miest a celkovú kapacitu 62 až 89 miest.

Diaľková a medzinárodná doprava má východiskovú/cieľovú resp. priebežnú stanicu v AS Mlynské nivy (momentálne v dočasnej AS Bottova). Z Bratislavy existuje priame spojenie do 147 slovenských a európskych miest týchto štátov: Belgicko, Česko, Čierna Hora, Francúzsko, Grécko, Chorvátsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Rakúsko, Srbsko, Švajčiarsko,

⁵⁷ PHSR 2014-2021

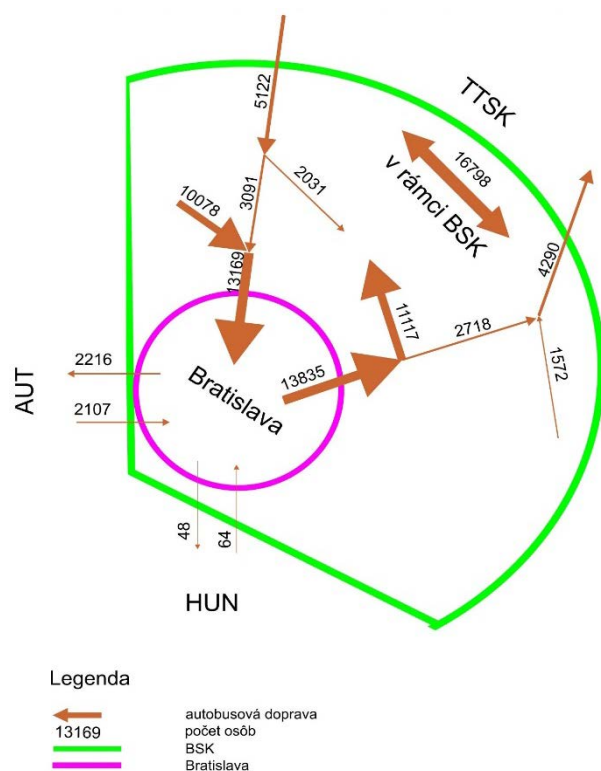
Taliansko. Spojenie s neďalekou Viedňou je zabezpečované troma autobusovými dopravcami: RegioJet, SlovakLines Express a Flixbus, ktoré počas pracovných dní vypravujú dovedna viac ako 100 spojov (v oboch smeroch).

Mestská hromadná doprava (MHD) je zastúpená v hlavnom meste Bratislava (Dopravný podnik Bratislava, a.s.). MHD Bratislava pozostáva z 83 autobusových, 5 električkových a 16 trolejbusových liniek. Ich spoločná sieť tvorí dovedna 681 km. Nočná doprava je zabezpečovaná autobusmi a trolejbusmi. V ostatných mestách BK je mestská doprava zabezpečovaná autobusmi dopravcu Slovak Lines, a.s.. V meste Malacky sa jedná o 4 linky (linka 255 - A,B,C,D), ktoré sú súčasťou PAD (mesto dopláca výkony BSK), v Senci je objednávatelom bezplatnej minibusovej linky mesto, druhá linka premáva v rámci hraníc katastra mesta a je súčasťou PAD (linka 631). Podobne súčasťou PAD je aj mestská doprava v Pezinku (linka 522). Mestská doprava v mestách Modra, Stupava a Svätý Jur je zabezpečovaná prechádzajúcimi linkami PAD, hoci v prípade Modry možno hovoriť o MHD pri linke 540 (Bratislava – Modra – Zochova chata) a v prípade Stupavy pri linke 219 (Bratislava – Stupava – Borinka). Okrem bezplatnej seneckej linky sú všetky hore uvedené linky MHD súčasťou integrovanej dopravy IDS BK.

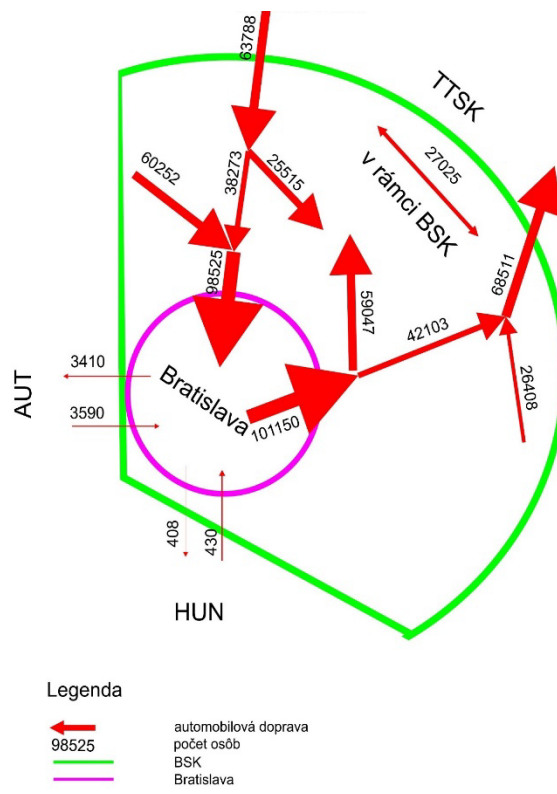
Špecifickým prípadom je **prímestská medžištátna doprava** do susednej obce Rajka v Maďarsku a obce Wolfsthal a mesta Hainburg and der Donau v Rakúsku (linka 801 a linka 901). Jedná sa o komerčné linky. Linku 801 prevádzkuje DPB. Prevádzkovateľom linky 901 je dopravca Slovak Lines. Linky boli zriadené najmä na základe dopytu prisťahovalcov z Bratislavy do uvedených obcí.

Verejná hromadná doprava sa, podobne ako v iných regiónoch Slovenska, vyznačuje **nevýhovujúcou veľkou dopravnej práce v prospech individuálnej automobilovej dopravy (IAD)**: IAD : VHD (73 : 27). Nesledujúce schémy prehľadne graficky znázorňujú počty denne cestujúcich použitím PAD, IAD a železnice.

Obrázok 20 Počet denne cestujúcich PAD v rámci BSK

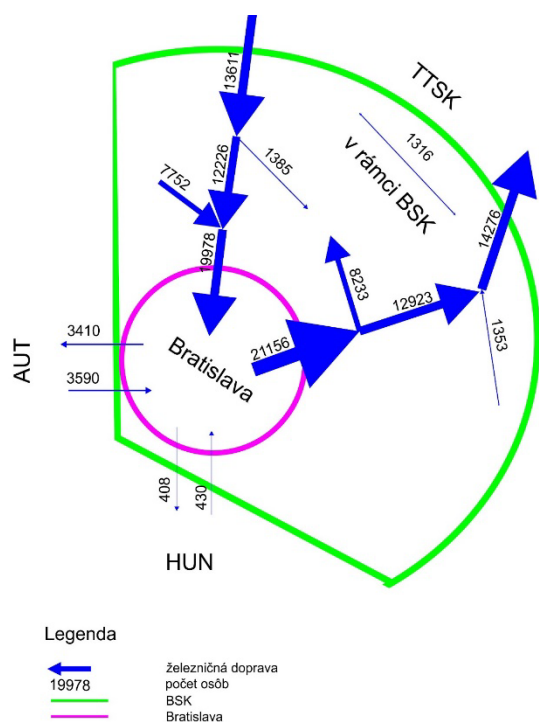

Obrázok 21 Počet denne cestujúcich IAD v rámci BSK

Zdroj: Regionálny plán udržateľnej mobility BSK 2019

Obrázok 22 Počet denne cestujúcich železnicou v rámci BSK

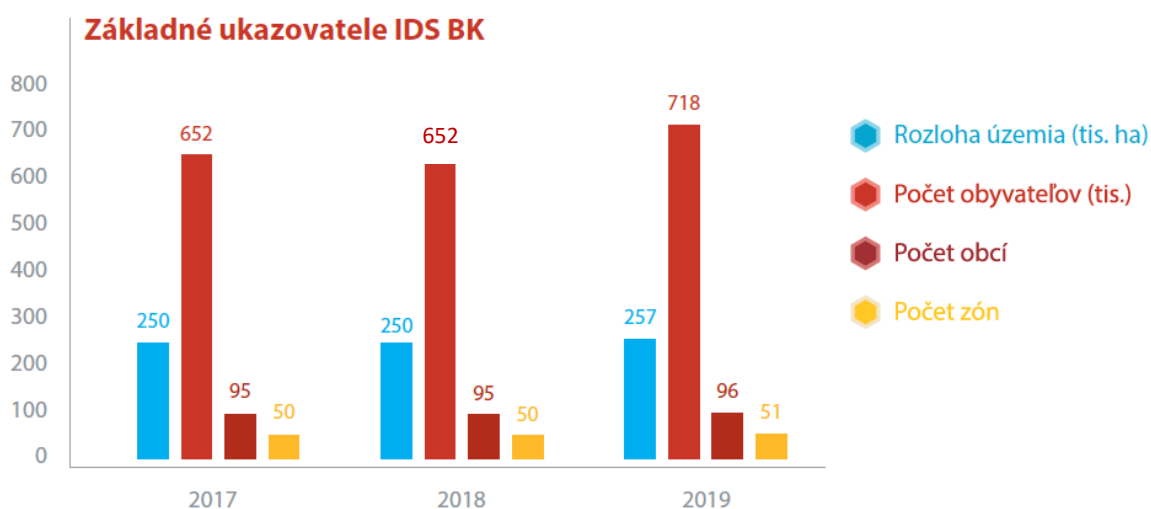

Zdroj: Regionálny plán udržateľnej mobility BSK 2019

Rozsah IDS BK má rastúci trend, a to vo viacerých ukazovateľoch:

- zvyšuje sa počet obcí a tým pádom aj geografické územie (rozloha) a počet „obslužiteľných“ obyvateľov,
- počet zapojených dopravcov (k DPB Bratislava, ZSSK a Slovak Lines pribudol v roku 2018 RegioJet, v blízkej budúcnosti sa očakáva vstup ďalších dopravcov),
- počet vozidlových resp. vlakových km,
- počet cestujúcich (prepravené osoby).

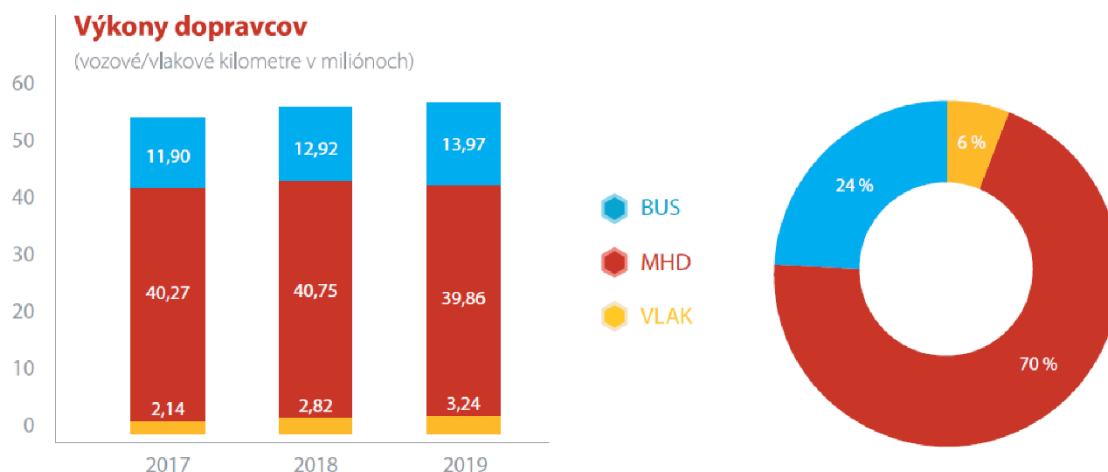
Obrázok 23 Vybrané základné ukazovatele IDS BK v rokoch 2017-2019

Zdroj: Bratislavská integrovaná doprava, a.s. Výročná správa 2019

Ukazovateľom počtu vozidlových resp. vlakových km sa určujú výkony dopravcov. Medzi obdobím 2018 a 2019 sa **výkony dopravcov** zvýšili o 1 %, pri porovnaní medzi rokmi 2017 a 2019 sa jedná o 4 % nárast. Najväčší nárast zaznamenala železničná osobná preprava – **32 % nárast medzi rokmi 2018-19** a až **52 % nárast medzi rokmi 2017-19**.

Obrázok 24 Výkony dopravcov v IDS BK v rokoch 2017-2019

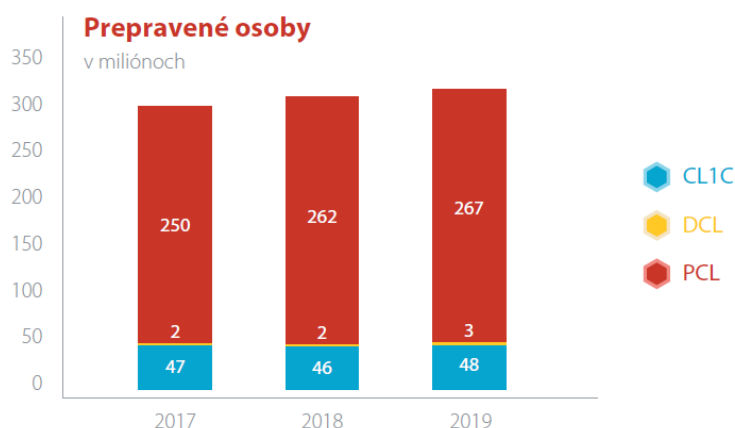

Zdroj: Bratislavská integrovaná doprava, a.s. Výročná správa 2019

Pri porovnaní výkonov však treba zohľadniť aj rozdielnú kapacitu jednotlivých dopravných prostriedkov (vlak s 300-miestami vs. autobus s 70-timi).

Významným ukazovateľom je **počet cestujúcich** (prepravené osoby), ktorý za posledné roky vzrástol. **Medzi rokmi 2018 a 2019 to bol 2,4 % nárast, medzi rokmi 2017 a 2019 možno hovoriť o 5,9 % náraste.**

Obrázok 25 Prepravené osoby v mil. cestujúcich v IDS BK v rokoch 2017-2019 podľa typu zakúpeného cestovného lístka

Zdroj: Bratislavská integrovaná doprava, a.s. Výročná správa 2019, Poznámka: CL1C – cestovný lístok na 1 cestu, DCL – denný cestovný lístok, PCL – predplatný cestovný lístok.

Napriek nárastu v počte cestujúcich môže atraktivita verejnej dopravy klesať v prípade nesplnenia nasledovných aktivít: včasné dokončenie petržalskej električky, rekonštrukcie tratí Račianskej, Vajnorskej (vrátane predĺženia až na hranicu okresu ku zjazdu z D4R7) a Ružinovskej radiály, odstránenie katastrofálneho stavu významných prestupových uzlov v Bratislave (Račianske mýto, Hlavná stanica, Patrónka) a chýbajúce prestupné terminály na Zlatých pieskoch (prestup PAD-MHD), v Rači (prestup PAD-MHD) a pri Cintoríne Vrakuňa/Vlčie hrdlo ak bude dobudovaná Biskupická električková radiála), a taktiež odstránenie zanedbaného stavu železničných staníc v Bratislave a v okolitých okresoch. Rovnako dôležitý je aj ďalší rozvoj električkovej siete a železničných tratí v BK. Vzhľadom na prirodzené väzby a preferované smery dopravy v rámci západného Slovenska je možné uvažovať s rozšírením IDS BK do celého územia západného Slovenska (rozšírenie do ďalších obcí

Problémom sú aj chýbajúce prestupné terminály na zabezpečenie prestupu medzi železničnou dopravou a PAD pri železničných staniciach a zastávkach v kraji.

ŽST, kde zastavuje vlak

- EC/rj(x)/RJ/IC/R - ZSSK, RJ
- IC - ZSSK
- R, REX - ZSSK
- Os - ZSSK
- Os - Cyklovlačík Záhoráček

Senec

- mesto s MHD
- iné mesto
- vidiecka obec

železničná trať

- S-bahn
- ostatná

hranica

- štátna
- kraja
- okresu

zóna

0 5 10 15 km

IDS BK

Poznámka - **typ vlaku**: EC - EuroCity, rjx - railjet express, rj - railjet, IC - InterCity, R - rýchlik, REx - regionálny expres, Os - osobný vlak; **dopravca**: ZSSK - Železničná spoločnosť, a.s.

Inštitút priestorového plánovania

Organizácia verejnej dopravy na území kraja

Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK)⁵⁸ bol postupne zavádzaný už od roku 1999 (vtedy len na území mesta Bratislava – prvý spoločný lístok MHD-vlak). Cieľom zavedenia IDS BK je zjednotiť a sprehľadniť tarifný a dopravný systém pre cestujúcich a zefektívniť využívanie verejných zdrojov vynakladaných v súvislosti so zabezpečovaním dopravnej obslužnosti. **Tarifná integrácia** sleduje zámer vytvorenia jednotného a zrozumiteľného tarifného systému (jednotné prepravné podmienky, ceny cestovného a jednotné cestovné poriadky s MHD). Vychádza z rozdelenia územia kraja na tarifné zóny, v ktorých platí jednotná tarifa. Stanovené boli jednotné pravidlá na pohyb cestujúcich na základe tarifných dokladov (cestovné lístky na jednu cestu a predplatné cestovné lístky), pričom platnosť je okrem počtu zón ohraničená aj časom. **Plná tarifná integrácia bola zavedená 1.11.2015 (jednorazové, denné aj predplatné cestovné lístky na celom území IDS BK, platné u všetkých dopravcov v IDS BK).**

Organizátorom a integrátorom IDS BK je spoločnosť Bratislavská integrovaná doprava, a.s. (BID), ktorá je financovaná zo 65 % BSK a 35% mestom Bratislava. Hlavným prínosom IDS BK je **možnosť kombinácie viacerých druhov dopravy** - MHD, železnica, prímestský autobus. Vo finálnom riešení dôjde k preferencii koľajovej dopravy, autobusová doprava bude doplnkovou. Cieľom bude aj optimalizácia linkového vedenia (obmedzenie súbežnosti), **harmonizácia cestovných poriadkov**, budovanie siete prestupných miest P+R, spoločné využívanie zastávok viacerými druhmi dopravy a pod. **Dňa 19.8.2018 došlo k dopravnej optimalizácii v PAD, kedy boli zavedené integrované taktové cestovné poriadky nadväznú na železničnú dopravu, rovnako bol navýšený aj počet spojov, ktoré sú rovnomerne rozložené počas dňa.** Bratislavský kraj teda zaznamenal výrazný posun v **atraktivite** verejnej dopravy. Pri MHD Bratislava k tomu prispelo nasadenie nových vozidiel električiek, trolejbusov a autobusov, budovanie nových elektronických tabúľ na zastávkach nových rekonštruovaných úsekoch tratí, Aplikácia IDS BK pre pohodlný nákup lístkov a iné skutočnosti. Aplikácia IDS BK funguje nielen pre MHD v Bratislave ale pre celý IDS BK.

Na Úrade BSK je zriadený Odbor dopravy, ktorý zabezpečuje prostredníctvom objednávky dopravnú obslužnosť regiónu prímestskou autobusovou dopravou. Do 14.12.2019 sa BSK podieľal s MDV SR na spolufinancovaní železničnej dopravy na regionálnej trati Zohor – Záhorská Ves, od 15.12.2019 BSK na tejto trase nahradil železničnú dopravu autobusmi. Okrem toho zabezpečuje:

- Vypracovávanie zmien dopravných licencií na vnútroštátnu pravidelnú autobusovú dopravu, ich odoberanie a udeľovanie, prerokovávanie a schvaľovanie cestovných poriadkov vnútroštátnej autobusovej dopravy, vykonávanie odborného dozoru nad dodržiavaním ustanovení v dopravných licenciách a kontrola vydaných dopravných licencií, sledovanie frekvencie cestujúcich na jednotlivých spojoch a na základe toho vykonávanie opatrení na zabezpečenie prepravy cestujúcich, realizácia odborného dozoru v cestnej doprave a dodržiavanie schválených cestovných poriadkov.
- Vyrubovanie pokút dopravcom za nedodržanie povinností v pôsobnosti samosprávneho kraja, a prejednávanie priestupkov.
- Spravovanie evidencie dopravcov, zjednoteného informačného systému vo vnútroštátnej autobusovej doprave,
- V prípade integrovanej dopravy vytvorenie spolupráce so zainteresovanými organizáciami pri realizácii integrovanej dopravy v regióne s prípadnými možnosťami rozšírenia do susedných regiónov, zefektívnenie dopravnej obslužnosti kraja, racionálna optimalizácia verejnej hromadnej dopravy.
- Spolupráca s manažérom železničnej infraštruktúry, dopravcami v železničnej osobnej doprave a MDV SR na prerokúvaní návrhu cestovných poriadkov a návrhov zmien pred ich zverejnením, pričom sa následne prispôbia cestovné poriadky prímestskej autobusovej dopravy.
- Špeciálny stavebný úrad pre mestské dráhy (električka, trolejbus) a vykonávanie odborného dozoru na týchto dráhach.

Bezbariérovosť na linkách IDS BK

Na linkách (S20, S25, S50, S55, S60, S65 a S70) je bezbariérovosť zabezpečená pri viac ako 50 % spojov. Na linke S8 nie je bezbariérový žiaden spoj. Bezbariérovosť spojov **PAD** je uvedená v cestovnom poriadku piktogramom „invalidný vozík“ Linky, ktoré majú viac ako 50 % bezbariérových spojov: 215, 219 - linky z Bratislavy do Stupavy, Marianky a Borinky; a linky 527 a 528 - linky z Bratislavy do Chorvátskeho a Slovenského Grobu, Bernolákova a Ivanka pri Dunaji. Linky 235, 240, 245, 250, 255D,

⁵⁸ www.idsbk.sk

260, 269, 275, 277, 525, 610, 737 majú menej ako 50 % garantovaných bezbariérových spojov. Na ostatných linkách PAD sa nenachádza ani jeden garantovaný bezbariérový spoj (Regionálny plán udržateľnej mobility BSK 2019).

V rámci mesta Bratislava na väčšine autobusových a trolejbusových liniek je väčšina spojov obsluhovaná nízkopodlažnými (resp. čiastočne nízkopodlažnými) vozidlami. Okrem vyznačených spojov sú nízkopodlažné vozidlá zväčša vypravované aj na ostatných spojoch týchto liniek, no ich nasadzovanie nie je garantované. V rámci električkovej dopravy sú garantované: na Vajnorskej radiále každý druhý spoj linky 4 (spoje premávajúce na Zlaté piesky), na Dúbravsko-karľaveskej radiále každý druhý spoj liniek 4 a 9, na Račianskej a Petržalskej radiále každý spoj linky 3, na Ružinovskej radiále každý druhý spoj linky 9 a na trati na Hlavnú stanicu každý druhý resp. tretí spoj linky 1 v pracovných dňoch a každý spoj počas voľných dní.

V Bratislave okrem toho premávajú aj tzv. „školské spoje“. DPB Bratislava, a. s. nimi sponzorsky prepravuje žiakov a klientov z a do zariadení Gaudeamus ZKR (Mokrohájska 3), Spojená škola (Mokrohájska 3), IPR (Mokrohájska 1), DSS Rosa (Dúbravská cesta) a DSS prof. K. Matullaya (Lipského). Jedná sa o 3 linky (č. 2, č. 3 a č. 4), ktoré sú zabezpečované výlučne nízkopodlažnými autobusmi.

Rozvojové projekty

V príprave sú ďalšie projekty:

- predĺženie električkovej trate v Petržalke po Janíkov Dvor,
- rekonštrukcia trate v Rači (Záhumenice),
- predĺženie Ružinovskej radiály k TIOP-u Ružinov,
- modernizácia Vajnorskej radiály;
- modernizácia Ružinovskej radiály;
- vybudovanie električkovej trate na Pribinovej ul.;
- vybudovanie Vrakunsko-Biskupickej električkovej radiály.

V štádiu posudzovania je nová električková trať v úseku Šafárikovo námestie – Eurovea – Košická – Saleziáni. V rámci **trolejbusovej** dopravy je v príprave prepojenie Kramárov s Dlhými Dielmi – Trolejbusová trať Patrónka – Riviéra (projekt sa nachádza medzi zámermi národných projektov v rámci OP II).

Medzi ďalšie uvažované projekty patrí aj predĺženie Vajnorskej radiály až na hranicu okresu ku zjazdu z D4R7 a zokruhovanie Vajnorskej radiály od Tuhovskej až na Komisárky v koridore Rybníckej, rozšírenie nadjazdu.

Terminály integrovanej osobnej dopravy

Prestupné miesta-uzly a zastávky, tvoria strategické body dopravnej siete. Uzly a zastávky sú miesta, kde cestujúci môže vstúpiť, resp. vystúpiť zo systému hromadnej dopravy. Uzly tvoria prestupové miesta, kde môže cestujúci zmeniť trasu, použiť nadväzné spojenie, poprípade prestúpiť na inú formu hromadnej dopravy. Prioritné je napojenie cyklistickej dopravnej siete na strategické prestupové uzly-terminály integrovanej osobnej prepravy (ďalej len TIOP) a zastávky mestskej a prímestskej autobusovej dopravy. Ide najmä o napojenie na stanice a zastávky železničnej osobnej prepravy, ktorá je nosným systémom IDS BK. Nevyhnutné je aj budovanie chodníkov pre prístup chodcov. Taktiež je dôležité, aby sa na strategických prestupových uzloch prímestskej a mestskej hromadnej dopravy budovali záchytné parkoviská typu „Park and Ride“, „Kiss and Ride“ a „Bike and Ride“. Budovaný systém Bratislavskej integrovanej dopravy ráta so železničnou osobnou dopravou na celom území Bratislavského samosprávneho kraja.

Nové TIOP-y budú postupne budované na území mesta Bratislava. Zvýraznené sú TIOP-y, ktorých výstavba je odporúčaná v Pláne udržateľnej mobility, ktorý vychádza zo štúdie ŽSR, *Dopravný uzol Bratislava-štúdia realizovateľnosti (2019)*:

- **TIOP č.2: Zastávka Bratislava - Lamačská brána,**
- **TIOP č.3: Zastávka Bratislava - Patrónka/Železná studienka,**
- **TIOP č.6: Zastávka Bratislava - Ružinov,**
- **TIOP č.7: Zastávka Bratislava - Vrakuňa.**

Uvažuje sa tiež s realizáciou TIOP v iných lokalitách.

V IDS BK chýbajú aj ďalšie prestupné miesta na okraji Bratislavy a v regióne mimo mesta (prestup PAD-MHD a terminály pri železničných staniciach a zastávkach v regióne mimo mesta, prestup PAD-železničná doprava).

B.3.1.7 Problematika vizuálneho smogu a reklamných pútačov

Termín vizuálny smog⁵⁹ vznikol z latinského *visual* (zrakový, zrakom vnímaný) a z anglického *smog* = *smoke* (dym) & *fog* (hmla). Predstavuje odborný výraz pre znečistenie verejného priestoru nevkusnou, agresívnou, veľkostne neprimeranou a priestorovo neprispôbenou reklamou, mnohokrát umiestnenú ilegálne (tiež v chránených územiach s pamiatkovými hodnotami, alebo na voľne stojacich objektoch). Nelegálna reklama často ničí jedinečnosť a *genius loci* konkrétneho priestoru. Tento jav býva často rozšírený vo väčších mestách, kde je logicky prítomná väčšia kúpna sila obyvateľstva, s ktorou súvisí aj veľký záujem obchodníkov o inzerciu svojich produktov a služieb. Nielen tradičný smog (prach, dym, hluk) a svetelný smog (umelé osvetlenie), ale aj vizuálny smog významne znižuje kvalitu života obyvateľstva v sídle, keďže znehodnocuje estetiku verejných priestorov. Regulácia nielen vonkajšej podoby reklamy, ale aj obchodov, nápisov, vývesných štítov a predovšetkým implementácia normovaných nosičov sa stala vo vyspelom svete už štandardom.

Koncepcia umiestňovania reklamných zariadení a ich vzhľadu napriek veľkému rozšíreniu vizuálneho smogu u nás absente. Cestný zákon predstavuje dnes jednu z hlavných regulácií reklamy, keďže stanovuje umiestnenie reklamných zariadení pri dopravných komunikáciách. Čiastočne sa problematike venuje Zákon o reklame (Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Samosprávne orgány majú právomoc si stanoviť špecifickejšie pravidlá vo Všeobecne záväzných nariadeniach o umiestňovaní reklamných zariadení. Počet samospráv, ktoré podobné VZN majú je však minimálny. Jednou z aktívnych samospráv v boji s vizuálnym smogom je miestny úrad bratislavského Starého Mesta, ktorý však bol obvinený zo strany Asociácie vonkajšej reklamy o nároku regulovať reklamu na svojom území, čím sa nariadenia miestneho úradu stávajú neúčinné. Existujúce pravidlá legalizujú súčasnú existenciu pololegálnych reklamných zariadení, ktorých odstránenie je často prakticky nemožné.

Každý obyvateľ má možnosť obrátiť sa na miestny stavebný úrad, alebo sa zapojiť do občianskych iniciatív. Občianskym iniciatívam umožňuje Info-zákon posudzovať reklamné zariadenia z pohľadu legislatívy, ale aj dožadovať sa informácií o podmienkach, za akých boli reklamné zariadenia umiestnené. Je pravdepodobné, že čím viac podnetov dostane miestna samospráva od nespokojných občanov, tým väčší bude tlak na riešenie problému vizuálneho smogu v jednotlivých samosprávach.

Do projektu **odkaz pre starostu**⁶⁰ sa zapojili všetky mestá a niektoré obce BSK (Lozorno, Studienka, Vinosady a Ivanka pri Dunaji)⁶¹ v rámci ktorého je možné zaoberať sa aj podnetmi občanov v oblasti vizuálneho smogu. V súčasnosti častým javom je odstraňovanie reklamy vlastnými prostriedkami, obyvatelia sa k tomuto kroku čoraz viac odhodlávajú napriek tomu, že je to nelegálne riešenie. V roku 2018 bola na BSK spustená iniciatíva vedúca k odstraňovaniu reklamných zariadení a bilbordov umiestnených na budovách a majetku 57 školských zariadení, ktoré sú v správe BSK. Reklamné zariadenia budú odstránené po uplynutí jednotlivých nájomných zmlúv. BSK bude školským zariadeniam kompenzovať výpadok financií v súvislosti so zánikom nájomných zmlúv.

Tabuľka 74 Typy vizuálneho smogu a počet zariadení podľa poskytovateľov v BSK (rok 2019)

firma	bilbord	citylight	LED board	bigboard	ITSVO**	iné	ostatné
euroawk ⁶²	876	44					
Nubium ⁶³	> 500 (3722*)	viac ako 300 (1373 na celom Slovensku)					

⁵⁹ <http://vizualnysmog.com>, <https://www.mojebillboardy.sk/plochy/bratislavsky-kraj/bratislava>, <https://www.bigmedia.sk/o-spolocnosti> (2019-07-23)

⁶⁰ Odkazprestarostu.sk ponúka priestor pre nahlásenie problémov vo svojom okolí. Podnety sú komunikované so samosprávou a ich riešenie sú pod spoločným drobnohľadom verejnosti. Občania tak majú možnosť nie len samosprávu kontrolovať, ale zároveň získať prehľad o kompetenciách a práci miestnych úradov.

⁶¹ <https://www.odkazprestarostu.sk> (2019-07-23)

⁶² <https://www.euroawk.sk/citylighty/pokryti?region=bratislavsky> (2019-07-23)

⁶³ <https://www.mojebillboardy.sk>

Lurity ⁶⁴			46				
www.prenajom-billboardov.sk	4799	27 (CLV)		242	13	16-plachta, MHD reklama - 1	15
JCDecaux	789	387 (CLV)	90***	40	2000	backlight = podsvietený bilbord - 35, most - 18	6 (fasáda)
Gryf ⁶⁵	351			62+4			2
MobilBoard						Mobilboard-vozidlá MHD a PAD, diaľkové autobusy	

Poznámka: údaj je za celé Slovensko, **ITSVO = informačné tabule na stĺpoch verejného osvetlenia, ***citylightboard so scrollingom

Základnými formami reklamy sú:

- bilbord (pôv. billboard),
- citylight, resp. CLV (citylight vitrína),
- bigboard a megaboard,
- informačné tabule na stĺpoch verejného osvetlenia,
- mobilboard - umiestnený na vozidlách MHD; okrem vonkajšieho vizuálneho smogu často spôsobuje aj diskomfort cestujúcich, a to najmä v prípade použitia fólie zasahujúcej aj do presklených častí (raster-tmavá perforovaná plocha).

⁶⁴ <https://www.lurity.com/lokalita>

⁶⁵ <https://gryf.sk/surface-offer>

B.3.2 Technická infraštruktúra

Z hľadiska **vodného hospodárstva** sa Bratislavský kraj vyznačuje dobrým napojením obyvateľstva na vodovodnú, kanalizačnú sieť a ČOV. Pri ukazovateľoch Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov a Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť dosahuje v porovnaní s inými krajinami najvyššie hodnoty. Avšak okresy mimo územia hl. m. SR Bratislava sú odkanalizované len na úrovni približne 75%.

Z hľadiska **telekomunikačných sietí** má BK veľmi dobré pokrytie. Biele miesta pokrytia **internetom** v BK sa nenachádzajú, vo všetkých obciach je možné pripojiť sa na určitú sieť širokopásmového internetu. Mobilná 4G sieť je prítomná v každej obci kraja.

B.3.2.1 Zásobovanie vodou

Tabuľka 75 Spotreba pitnej vody v BSK

územie / spotreba vody (v tis. m ³)	2019				2011				2001			
	spolu	%	dom.	%	spolu	%	dom.	%	spolu	%	dom.	%
SR	208 844		139 742		208 678		139 410		279 957		187 912	
BK	42 375	20	25 318	18	39 662	19	23 346	17	53 584	19	33 637	18
Bratislava	31 510	74	16 967	67	31 158	79	16 905	72	44 955	84	27 176	81
Okres Malacky	3 445	8	2 458	10	3 051	8	2 232	10	3 310	6	2 280	7
Okres Pezinok	3 226	8	2 407	10	2 771	7	2 037	9	3 300	6	2 515	7
Okres Senec	4 194	10	3 486	13	2 682	7	2 172	9	2 019	4	1 666	5

Zdroj: DATAcube 2020, Poznámka : dom. - v domácnostiach

Medzi rokmi 2001 až 2019 (posledný dostupný údaj) nastal mierny pokles (najmä podielu) celkovej spotreby pitnej vody hlavného mesta na úkor okolitých obcí, čo súvisí s procesmi suburbanizácie. Najvýraznejší nárast v tomto ohľade zaznamenal okres Senec. Naopak podiel krajskej spotreby pitnej vody na celoslovenskej spotrebe veľmi mierne vzrástol.

V rámci celospoločenských zmien, ktoré prebehli po roku 1989 bol štátny podnik Vodárne a kanalizácie Bratislava sprivatizovaný a transformovaný na Bratislavskú vodárenskú spoločnosť a. s., ktorej vlastníkmi sa stali obce a mestá na území ktorých pôsobí BVS. Majoritným akcionárom je Hlavné mesto SR Bratislava, ktoré disponuje podielom akcii 59,29 %. BVS zabezpečuje na základe zákona o obecnom zriadení zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov.

V súčasnosti vodovodný systém v Bratislave tvorí celistvú sústavu vodárenských zariadení, napr. vodojemov, vodárenských zdrojov, čerpacích staníc a vodovodných potrubí. Osobitné vodovodné systémy majú mestské časti Čunovo, Jarovce a Rusovce. Voda, ktorá je predmetom dodávky do siete je získaná prostredníctvom studní umiestnených nad štrkopieskovými vrstvami v priľahlej zóne rieky Dunaj.

V súčasnej dobe sa v Bratislave nachádza 6 vodných zdrojov: Rusovce-Ostrovne lúčky-Mokrad' (R-OL-M), Čunovo, Sihoť, Rusovce (obec), Pečniansky les, Sedláčkov ostrov.

Z príslušných vodných zdrojov bolo v roku 2007 získaných a následne spracovaných 50 mil. m³ vody pre zásobovanie mesta čo predstavuje v priemere 1 586 l/s. Existujúce vodné zdroje na území Bratislavy disponujú kapacitou na úrovni 3 500 l/s. V roku 2019 dosiahla priemerná denná spotreba vody úroveň 1700 l/s, z čoho vyplýva, že aj pri rozvoji mesta disponujú vodné zdroje dostatočnou rezervou.

Z pohľadu akumulácie vody tvorí bratislavský vodovodný systém 30 zásobných vodojemov rozmiestnených v šiestich tlakových pásmach, z ktorých sú 2 vežové a 28 podzemných. Ich celkový akumulačný objem je 236 000 m³. V roku 2006 na území Hlavného mesta SR Bratislava dosiahla dĺžka siete verejných vodovodov 1105 km s čím súvisí aj vysoký podiel domácností pripojených na verejný vodovod, ktorý na území Bratislavy dosahuje 99,9%.

Mimo Bratislavy sú dôležitými časťami vodárenskej siete: Podhorský skupinový vodovod (ďalej SVd), Záhorský SVd, Diaľkovod Šamorín, Senecký SVd, SVd Hamuliakovo-Kalinkovo.

Na úpätí Malých Karpát sa nachádzajú zdroje vody, pramene s výhodným umiestnením umožňujúcim gravitačnú distribúciu do jednotlivých spotrebísk a predovšetkým s vyhovujúcou kvalitou vody. Uvedené zdroje boli lokalizované nad obcami Doľany, Rohožník, Plavecké Podhradie, Pezinok, Sološnica, Modra, Borinka, Častá. Využívané sú aj vodné zdroje v iných lokalitách, ako Hamuliakovo, Plavecký Mikuláš a Boldog. Z kvalitatívneho hľadiska sú zdroje vyhovujúce avšak z kvantitatívneho hľadiska sú zdroje nepostačujúce. Z toho dôvodu sa dotujú privodom vody z bratislavských zdrojov v podunajskej oblasti. Daný systém bilančného pokrytia potreby vody z hľadiska využívania zdrojov zostáva aktuálny aj vo výhľade. Do budúcnosti už nie je možné zvyšovanie kapacity miestnych zdrojov a preto sa predpokladá v prípade zvýšenia nárokov na potrebu vody v danom území jej dotovanie zo zdrojov nachádzajúcich sa v podunajskej oblasti, čo tieto zdroje z kapacitného hľadiska umožňujú.

Spotreba vody sa zvyšuje s rozvíjajúcou sa poľnohospodárskou a priemyselnou výrobou, ktorú si jednotlivé podniky riešia z vlastných zdrojov. Areály jednotlivých priemyselných podnikov disponujú rôznorodou sieťou neverejných vodovodov a vodárenských zariadení bez špecifikovaných vzájomných väzieb. Odlišná je situácia v štruktúre neverejných vodovodov slúžiacich na zavlažovanie. Na území Bratislavy bol na značnej výmere poľnohospodárskej pôdy vybudovaný rozľahlý systém závlah. Z pohľadu územno-technického rozvoja môžu byť tieto neverejné siete istým limitom územného rozvoja. Predovšetkým v lokalitách na juhu Bratislavy v MČ Čunovo, Jarovce, Rusovce, ktoré disponujú rozsiahlym systémom závlah na poľnohospodárskej pôde a sú zásobované výhradne vodou z toku Dunaja. Viac ako 60 podnikov na území mesta je zásobovaných vodou z podzemných zdrojov. Naopak, závlahová voda si získava z povrchových zdrojov ako je (Dunaj, Morava a rôzne jazerá) v obmedzenej miere podzemné vody.

Problémom v oblasti zásobovania vodou na území kraja je aj zastaranosť vodovodných potrubí (40-50 rokov) a ich vplyv na zásobovanie vodou. Riešenie uvedenej problematiky by si vyžadovalo významné investície do modernizácie predmetnej infraštruktúry.

Tabuľka 76 Vybrané štatistiky vodovodnej a kanalizačnej siete

územie	2017				2011				2001			
	voda	kanál	ČOVm	VOV	voda	kanál	ČOVm	VOV	voda	kanál	ČOVm	VOV
Bratislavský kraj	2 485	1 766	57 983	57 983	2 291	1 418	61 084	61 103	2 331	1 023	72 996	73 081
Trnavský kraj	2 765	1 866	34 224	34 224	2 687	1 546	36 649	36 779	2 583	623	41 686	41 702
Trenčiansky kraj	3 134	1 210	36 758	36 977	2 998	914	33 473	33 525	2 204	584	33 915	35 505
Nitriansky kraj	4 915	1 626	35 857	36 753	4 718	1 262	36 681	38 480	2 787	639	42 930	43 785
Žilinský kraj	4 128	2 233	100 275	100 275	3 866	1 703	92 379	92 572	3 262	798	97 301	97 533
Banskobystrický kraj	4 194	1 275	50 853	52 691	4 048	1 083	46 676	50 214	3 965	851	56 043	61 672
Prešovský kraj	4 329	2 308	58 227	58 255	4 205	1 911	49 648	50 288	3 161	972	52 352	59 986
Košický kraj	4 357	1 783	50 090	50 571	3 963	1 372	49 894	51 658	3 100	882	66 248	68 012

Zdroj: DATAcube 2019, Poznámka: voda - Dĺžka vodovodnej siete bez prípojk (km), kanál - Dĺžka kanalizačnej siete bez prípojk (km), ČOVm - Množstvo čistených odpadových vôd (tis. m³), VOV - Množstvo vypúšťaných odpadových vôd (tis. m³)

Tabuľka 77 Vybrané štatistiky vodovodnej a kanalizačnej siete BK

územie	2019			2015		
	voda P	kanál P	ČOV P	voda P	kanál P	ČOV P
Slovenská republika	89	69	69	88	65	65
Bratislavský kraj	99	92	92	98	89	89
Bratislava	100	99	99	100	99	99
okres Malacký	94	77	77	90	69	69
okres Pezinok	97	77	77	96	69	69
okres Senec	96	79	79	94	68	68
Trnavský kraj	90	70	70	89	66	66

Zdroj: DATAcube 2019, Poznámka: voda P - Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov, kanál P - Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť, ČOV P - Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV

Mapa 38 Vodné hospodárstvo podľa ÚPN R BSK

B.3.2.2 Odkanalizované kraja⁶⁶

Zastavané územie Bratislavy je kompletne pokryté stokovými sieťami verejnej kanalizácie, až na ojedinelé okrajové lokality. Na základe geografických predpokladov mesta bola verejná kanalizácia Bratislavy rozčlenená na tri nezávislé systémy s vlastnými ČOV:

- kanalizačný systém na pravom brehu Dunaja s čističkou odpadových vôd (ČOV) Petržalka,
- kanalizačný systém na ľavom brehu Dunaja s ústrednou čističkou odpadových vôd (ÚČOV) vo Vrakuni,
- kanalizačný systém v povodí rieky Moravy s ČOV Devínska Nová Ves.

V uplynulom období bolo postavených množstvo čerpacích staníc čo súvisí najmä s rozširovaním zástavby do výškovo nepriaznivejších a vzdialenejších polôh. Viaceré obce regiónu sú pripojené na kanalizačné systémy v Bratislave. Na pravobrežný (petržalský) systém sú pripojené kanalizácie rakúskych obcí Pama, Kittsee, Berg, Edelstal a Wolfsthal. Kanalizácia Malokarpatského regiónu je v súčasnosti čiastočne napojená na ľavobrežný kanalizačný systém.

V povodí rieky Morava sú na kanalizačný systém pripojené MČ Devín, Devínska Nová Ves, Záhorská Bystrica, obec Marianka, časť MČ Dúbravka a MČ Lamač. Avšak verejná kanalizácia stále absentuje v okrajových lokalitách Vajnor, Rusoviec, Ružinova, Podunajských Biskupíc, Vinohradov a Záhorskej Bystrice. V súvislosti s intenzifikáciou a prestavbou územia mesta a narastajúcim vekom stokových sietí vzniká potreba ich rekonštrukcie a obnovy. Početné systémy neverejných sietí sa taktiež podieľajú na odkanalizovaní územia Bratislavy. Sú to predovšetkým kanalizácie zdravotníckych areálov, dopravných zariadení a komunikácií, výrobných podnikov a vybavenostných areálov. Najrozsiahlšie kanalizačné systémy majú podniky Slovnaft, a.s., Istrochem, a.s. a Volkswagen, a.s.

Všetky okresné mestá na území kraja disponujú vlastnými systémami kanalizácie.

Okresné mesto Malacky disponuje jednotnou kanalizáciou, ktorá je situovaná v juhozápadnej časti mesta, čo do budúcnosti predstavuje záväzok dobudovania chýbajúcej kanalizácie vo zvyšných častiach mesta. Mesto disponuje s vlastnou ČOV, ktorá prešla rekonštrukciou na 33 000 EO. Vlastnými kanalizáciami (ČOV) disponujú taktiež obce Lozorno, Vysoká pri Morave, Gajary, Závod, Záhorská Ves, Rohožník, Láb, Plavecký Štvrtok, Veľké Leváre, Zohor a mesto Stupava. Celkovo je na území okresu Malacky pripojených na verejnú kanalizáciu väčšina obyvateľov avšak 5 obcí na území okresu (Suchohrad, Plavecký Mikuláš, Pernek, Jablonové, Záhorská Ves) nemá vybudovanú verejnú kanalizáciu. Zároveň viaceré obce a mestá na území okresu nemajú dobudovanú kompletnú verejnú kanalizáciu.

Na území mesta Pezinok sa splaškové vody prečerpávajú systémom kanalizácie malokarpatského regiónu na ÚČOV Bratislava Vrakúňa. Kanalizačnou sieťou disponujú taktiež mestá Svätý Jur a Modra. Ďalšie kanalizácie sa nachádzajú v obciach Vinosady, Častá, Budmerice, Chorvátsky Grob, Limbach, Šenkvice, Viničné. Celkovo je na území okresu Pezinok pripojených na verejnú kanalizáciu väčšina obyvateľov avšak 5 obcí na území okresu (Píla, Štefanová, Jablonec, Doľany, Vištuk) nemá vybudovanú verejnú kanalizáciu. Zároveň viaceré obce a mestá na území okresu Pezinok nemajú dobudovanú kompletnú verejnú kanalizáciu.

Mesto Senec disponuje delenou kanalizačnou sieťou, ktorá sa v uplynulých rokoch značne rozšírila v dôsledku novej výstavby. V rámci projektu Senecký región sa ako výhľadové riešenie javí odvádzanie a čistenie odpadových vôd na ÚČOV Bratislava Vrakúňa. Obce Kalinkovo, Rovinka, Hamuliakovo, Dunajská Lužná a Miloslavov sú odkanalizované skupinovú kanalizáciou s vyústením do ČOV Hamuliakovo, obec Ivanka pri Dunaji je napojená na ÚČOV Bratislava-Vrakúňa. Taktiež sú odkanalizované obce Blatné, Bernolákovo, Veľký Biel, Báhoň a Tomášov. Najmenej priaznivá situácia je však na území okresu Senec, kde nemá vybudovanú kanalizáciu až 10 obcí, pričom viacero z nich leží na území CHVO Žitný ostrov.

Na území okresov Malacky a rovnako aj na území okresu Pezinok nemá vybudovanú verejnú kanalizáciu 5 obcí. Najmenej priaznivá situácia je však na území okresu Senec, kde nemá vybudovanú kanalizáciu až 10 obcí (Nový Svet, Vlky, Boldog, Igram, Kaplna, Hrubý Šúr, Tureň, Čataj, Reca a Nová Dedinka), pričom viacero z nich leží na území CHVO Žitný ostrov.

B.3.2.3 Plynofikácia a zásobovanie teplom

Územie kraja sa vyznačuje dobrým pokrytím. Zásobovanie plynom BK zabezpečuje SPP - distribúcia, a.s. (SPP) a Eustream, a.s. Sieť rozvodov plynu je veľmi rôznorodá, a to z hľadiska prevádzkového tlaku, priemerov a materiálov potrubí. Nadriadenú sieť tvoria vysokotlakové potrubia (VTL), ktoré sú zaústené do regulačných staníc plynu (RSP), ktoré regulujú tlak plynu na

⁶⁶ PHSRR BSK 2014-2020

úroveň STL (strednotlak) a NTL (nízky tlak). Severne od obce Láb nachádzajú podzemné zásobníky zemného plynu (PZZP - spoločnosti Nafta, a.s.) slúžiace na vykrývanie sezónnych rozdielov v spotrebe plynu a na zabezpečenie spoľahlivosti zásobovania plynom v prípade výpadkov dodávok plynu⁶⁷.

Na území kraja je rozvinutá sieť centrálného zásobovania teplom. Najväčším výrobcom **tepla** v meste Bratislava je Bratislavská teplárenská, a.s. (BAT), ktorá sústavou centralizovaného zásobovania teplom (CZT) zásobuje objekty situované v piatich mestských častiach. Ako centrálny zdroj v sústave Bratislava – východ pracujú Tepláreň Bratislava II., Výchrevňa - Juh a novší tepelný zdroj paroplynový cyklus Bratislava (PPC). Ďalšími zdrojmi tepla sú blokové kotolne na zemný plyn vo veľkých obytných celkoch (Petržalka, Podunajské Biskupice, Devínska Nová Ves, severná časť Dúbravky a Lamač). Vlastnými zdrojmi tepla disponujú priemyselné areály, najmä Slovnaft, a.s. a Volkswagen Slovakia, a.s. Na území Bratislavy je teda viacero CZT. Je tu nosný systém teplovodov BAT, do ktorého sú napojené viaceré centrálny zdroje, ktorý pokrýva najväčšie územie. Tam kde nie je CZT pokrytie je výroba tepla riešená lokálnymi zdrojmi. CZT sa považujú v porovnaní s lokálnymi zdrojmi za ekologickú formu. Problémom CZT sú straty pri distribúcii. V okresných mestách je teplofikácia budov riešená podobným spôsobom v Bratislave⁶⁸.

B.3.2.4 Energetika, telekomunikácie a IT

B.3.2.4.1 Zásobovanie elektrinou

Územie Bratislavského samosprávneho kraja a mesta Bratislavy je vo významnej miere odkázané na import elektrickej energie prostredníctvom nadzemných vedení nadradenej prenosovej sústavy obzvlášť vysokého napätia (ZVN) 400 kV. Nadradená sústava pozostáva z elektrickej stanice 400 kV s transformáciou 400/110 kV (ďalej iba TR 400/110 kV), na riešenom území sú to Stupava a Podunajské Biskupice ktoré sú nadzemnými vedeniami ZVN 400 kV prepojené na elektrické stanice a TR 400/110 kV Križovany, Gabčíkovo a Senica, ktoré ležia v neďalekom Trnavskom samosprávnom kraji. Veľkí priemyselní odberatelia na území Bratislavy sú pripojení zo systému 110 kV, jedná sa o VW Bratislava, PGA (bývalý Matador), Slovnaft, napájacia stanica ŽSR Vinohrady a ŽSR Zohor a CHR (Slovensko) a. s. Zvyšným odberateľom je elektrická energia transformovaná v ďalších elektrických staniciach TR 110/22 kV. Domácnosti a menšie odbery, napr. podnikateľského charakteru sú zásobované prostredníctvom distribučného systému VN 22 kV a transformačných staníc VN/NN (22/0,4/ kV).

Tabuľka 78 Prehľad o spotrebách na území kraja

Rok	Elektrina (MWh)	Čierne, hnedé uhlie, koks (t)	Zemný plyn (1000 m ³)	Motorová nafta (t)	Vykurovacie oleje (t)	Teplo (GJ)
2014	4 120 107	2 130 985	926 447	133 611	170 031	203 263 680
2015	5 001 749	2 208 514	888 886	151 627	220 199	200 342 134
2016	4 328 687	2 049 309	956 832	147 365	248 435	197 495 387
2017	4 284 686	2 038 420	861 671	151 369	225 856	200 596 805
2018	4 426 549	1 843 517	870 942	374 951	241 944	199 431 154

Zdroj: Štatistický úrad SR (november 2020)

Súčasným trendom je zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie (OZE). Cieľ Slovenska je podiel OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe do 2020 vo výške 14%. V súčasnosti sa využívajú hlavne malé fotovoltaičné a solárne zdroje, pričom medzi ďalšie zdroje patria aj geotermálna energia alebo výroba energie zo splyňovania odpadu (ako alternatíva spaľovne).

⁶⁷ ÚPN R BSK

⁶⁸ detto

Energetická náročnosť hospodárstva

Bratislavský kraj už dlhodobo vykazuje najvyššie hodnoty v spotrebe energie v rámci Slovenska. V ostatných rokoch (od roku 2011) sa však spotrebu elektriny podarilo znížiť a to až o približne 16 %, pričom v ostatných krajoch spotreba elektriny stagnuje, prípadne sa zvyšila.

Tabuľka 79 Spotreba elektriny (v MWh)-kraje

	2018	2015	2011
Bratislavský kraj	4 426 549	5 001 749	5 295 200
Trnavský kraj	1 027 170	1 025 169	844 495
Trenčiansky kraj	1 830 451	1 757 682	1 768 548
Nitriansky kraj	1 231 848	1 001 264	1 124 820
Žilinský kraj	2 243 512	2 067 602	2 126 065
Banskobystrický kraj	3 468 238	3 397 318	3 336 227
Prešovský kraj	713 423	644 741	596 891
Košický kraj	2 366 509	2 167 104	2 343 277

Zdroj: Štatistický úrad SR (november 2020)

Pri porovnaní spotreby elektriny v rámci územia kraja pozorujeme výrazné disproporcie medzi jednotlivými okresmi. Dlhodobo najvyššiu spotrebu vykazuje okres Bratislava II, na území ktorého je lokalizovaný aj jeden z najväčších priemyselných podnikov SR (Slovnaft). Tento okres sa podieľa viac ako polovicou na celkovej spotrebe elektriny. Najnižšiu spotrebu elektriny majú okres Bratislava V a okres Senec.

Tabuľka 80 Spotreba elektriny (v MWh)-okresy BK

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Bratislavský kraj	4 426 549	4 284 686	4 328 687	5 001 749	4 120 107	4 819 631	5 653 909	5 295 200
Okres Bratislava I	466 005	112 102	125 011	108 687	92 219	103 289	128 129	121 633
Okres Bratislava II	2 919 991	3 345 369	3 189 249	4 042 269	3 127 210	3 836 202	3 700 969	4 203 759
Okres Bratislava III	338 971	331 869	326 493	337 023	297 265	321 510	1 188 600	320 179
Okres Bratislava IV	351 929	328 089	323 313	320 151	291 861	286 554	304 761	266 683
Okres Bratislava V	22 317	23 853	37 367	45 227	38 431	37 427	61 295	30 931
Okres Malacký	267 521	86 006	260 451	92 124	224 358	194 363	219 783	218 647
Okres Pezinok	35 569	29 408	38 582	22 786	33 127	26 929	17 941	24 168
Okres Senec	24 246	27 990	28 221	33 482	15 636	13 357	32 431	109 200

Zdroj: Štatistický úrad SR (november 2020)

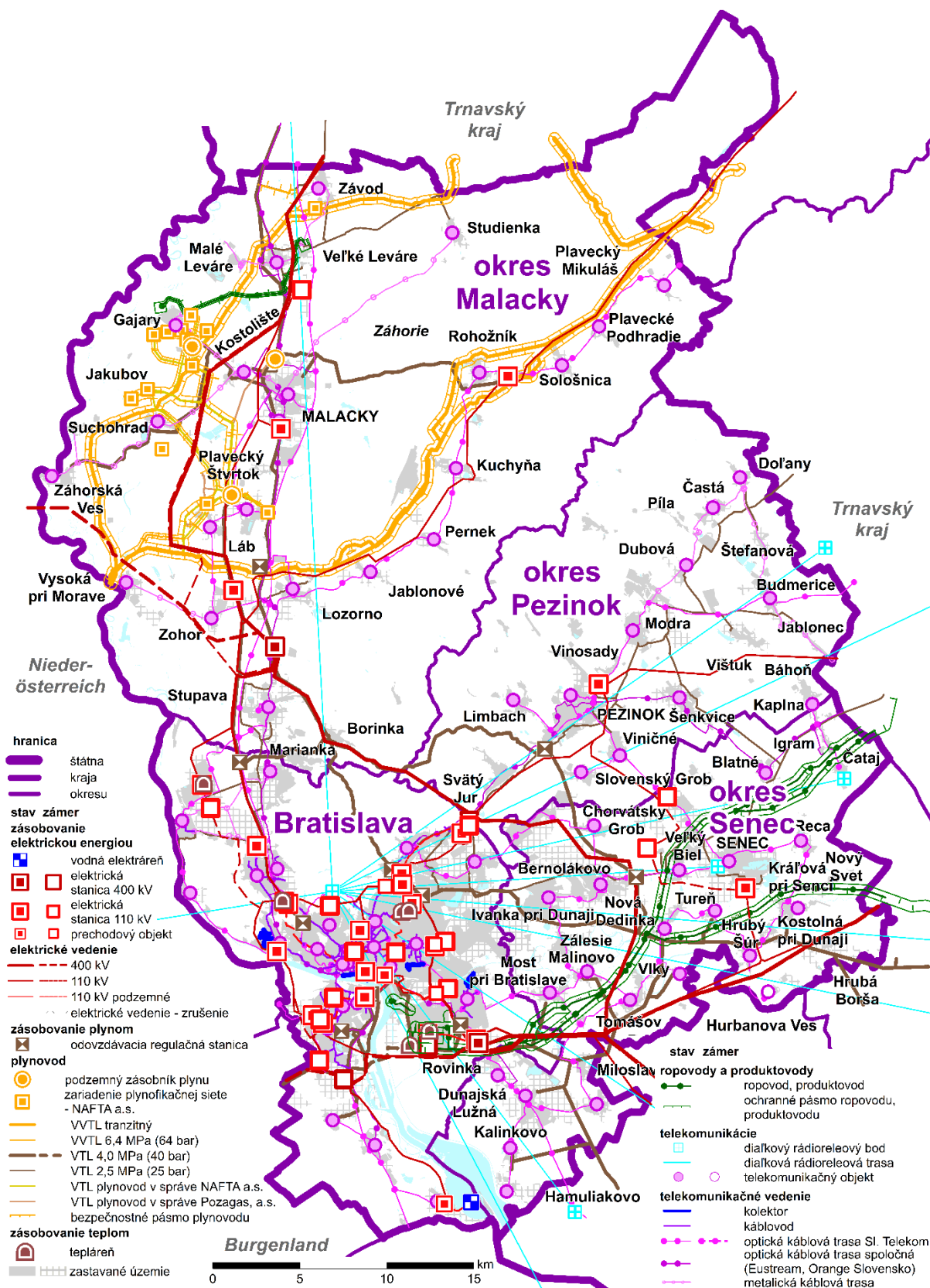
B.3.2.4.2 Telekomunikácie a IT

Z hľadiska **telekomunikačných sietí** má BK veľmi dobré pokrytie, čo je badateľné v mape Energetika, telekomunikácie a IT. Biele miesta pokrytia **internetom** v BK sa nenachádzajú, vo všetkých obciach je možné pripojiť sa na určitú sieť širokopásmového internetu.

Mobilná 4G sieť (minimálne 73 Mb/s) je prítomná v každej obci BK. Podľa máp pokrytia jednotlivých operátorov problematický signál 4G je v obci Kuchyňa (sieť Orange a O2), Plavecké Podhradie (sieť Orange, O2 a Telekom), Dubová (Orange), Píla (Orange a O2), Tureň (Telekom), či v častiach obcí: Modra-Harmónia (Orange), -Kráľová (Orange) a -Piesok (sieť Orange, O2 a Telekom), Senec-Svätý Martin (Orange a Telekom), Nový Svet, Nová Dedinka-Nová Ves pri Dunaji (Orange). Bez pokrytia sú taktiež hornaté a lesnaté oblasti extravilánov obcí. V sieti 4ka je 4G internetom pokrytá Bratislava a obce okresu Pezinok a Senec, väčšina obcí okresu Malacký je zatiaľ bez pokrytia. Výnimku tvoria obce lokalizované v severozápadnej a juhozápadnej časti okresu (vrátane miest Stupava a Malacký).

Mobilná 5G sieť je vo fáze budovania. Očakáva sa, že sieť s výraznejším pokrytím bude na Slovensku spustená v roku 2021. Základom bude 700 MHz pásmo, využívané tiež budú frekvencie v 3,5 – 3,7 GHz pásme.

Mapa 39 Energetika a telekomunikácie podľa ÚPN R BSK

Zdroj: ÚPN R BSK - SCHÉMA ENERGETIKY A TELEKOMUNIKÁCIÍ

Aktuálne výzvy v oblasti energetiky

Dekarbonizácia fondu budov

Sektor budov v Európe je najväčším spotrebiteľom energie. Na vykurovanie a chladenie sa používa takmer 50 % konečnej spotreby energie v Únii, z čoho 80 % sa využíva v budovách. Priemerne 75 % budov v Európe je energeticky neefektívnych, pričom takmer 80 % existujúcich budov bude v užívaní aj v roku 2050. Súčasná tempo obnovy budov v Európe je veľmi nízke a nepostačuje na dosiahnutie cieľa klimatickej neutrality do roku 2050. Slovenská republika má viac ako dvadsaťročné skúsenosti so zatepľovaním bytových domov, nastavené vhodné legislatívne prostredie a zavedené funkčné finančné mechanizmy v tejto oblasti. Patríme k lídrom v oblasti obnovy bytových domov v Únii. Ambiciózne ciele dekarbonizácie fondu budov do roku 2050 však prinášajú nutnosť zrýchlenia tempa obnovy všetkých budov s dôrazom na nákladovo-efektívnu hĺbkovú obnovu budovy, podporu inštalácie systémov automatizácie a riadenia budovy, zavedenie vysokoúčinných alternatívnych systémov, využívanie pasívnych prvkov a pasívnych technológií s cieľom dosiahnuť vysoko energeticky efektívny a dekarbonizovaný fond budov.

Podporným finančným mechanizmom obnovy fondu budov je Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) v gescii Ministerstva dopravy a výstavby SR, ktorý sa zameriava na poskytovanie návratnej finančnej pomoci pre verejné aj súkromné objekty. Podľa zákona č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov poskytuje ŠFRB v rámci účelu obnova bytovej budovy podporu vo forme výhodného úveru na modernizáciu, zateplenie a odstránenie systémovej poruchy bytového domu. V súčasnosti jeho podpora smeruje predovšetkým do oblasti podpory obstarávania nájomných bytov a do obnovy bytových budov. Úver na obnovu bytových domov z týchto zdrojov je možné poskytnúť na dosiahnutie komplexnej obnovy existujúcich bytových domov s cieľom umožnenia ich systematickej obnovy.

Najmenej výkonné budovy t. j. budovy s najväčšou potrebou energie z celkového fondu budov na Slovensku sú v sektore nebytových budov. Z nebytových budov vykazujú budovy nemocníc, škôl (najmä základné školy) a školských zariadení a hotely najväčšiu potrebu tepla na vykurovanie a prípravu teplej vody, čo je ovplyvnené stavom budov a tiež aj vyššími požiadavkami na parametre vnútorného prostredia.⁶⁹

Náklady na energie sa v rámci objektov VÚC pohybujú v rádoch miliónov EUR (v roku 2019 to bolo približne 5,6 mil. EUR). Jednotlivé opatrenia (zateplenie stien a striech, výmena výplní) môže priniesť úspory energií (a teda aj nákladov) až vo výške 40 %. Investície do obnovy fondu budov môžu tak priniesť aj značné finančné úspory.

Regionálne centrá udržateľnej energetiky

Regionálne centrá udržateľnej energetiky (RCUE) predstavujú nové koordinačné a plánovacie kapacity pre samosprávy na podporu rozvoja udržateľnej energetiky na úrovni subregiónov, resp. území mestského rozvoja. Ich poslaním bude podporovať optimalizáciu energetickej potreby a spotreby v subregiónoch, zvyšovať ich mieru energetickej sebestačnosti na báze OZE pri dôslednom rešpektovaní kritérií environmentálnej udržateľnosti, zvyšovať miestnu kontrolu nad rozvojom regionálnej energetiky a tým prispievať nielen k plneniu záväzkov SR v rámci klimatickej, energetickej a environmentálnej politiky EÚ, ale zároveň aj k stabilizácii miestnej ekonomiky. Žiadne podobné kapacity na regionálnej úrovni v súčasnosti na Slovensku neexistujú. Z regionálneho hľadiska sa vytvorením RCUE odstráni živelnosť v rozhodovaní o investíciách a projektoch týkajúcich sa energetiky v širšom zmysle, zabezpečí sa systematické energetické plánovanie a územná harmonizácia pripravovaných zámerov a vytvorí sa kvalitný a dostupný energetický informačný systém. RCUE budú zároveň garanciou efektívneho využívania verejných prostriedkov na úrovni územných samospráv.

Súčasný živelný vývoj regionálnej a lokálnej energetiky je predovšetkým dôsledkom absencie odborných a koordinačných kapacít v tejto oblasti na regionálnej úrovni ako aj metodických postupov pre regionálne energetické plánovanie. Navrhovaný systém predstavuje zásadný obrat v rozvoji regionálnej energetiky: prinesie vytvorenie potrebných kapacít, zber kvalitných údajov, zavedie moderné regionálne a lokálne energetické plánovanie, kvalitný jednotný monitoring a hodnotenie účinnosti prijatých opatrení, dôležitú spätnú väzbu pre tvorbu podporných schém na zvyšovanie energetickej efektívnosti a využívanie OZE financovaných z verejných fondov, podporí implementáciu inovatívnych energetických zámerov šitých na miestne

⁶⁹ Zdroj: Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov, MDV SR, 2020

potreby a značne posilní transfer vedomostí, dobrej praxe a informácií medzi regiónmi. Okrem stabilizácie ekonomiky regiónov zásadným spôsobom prispeje k plneniu národných energetických a klimatických záväzkov Slovenska.

RCUE sa bude zaoberať napr., poskytovať súčinnosť KEC/SIEA, tvorením plánu rozvoja udržateľnej energetiky subregiónu, poskytovaním podpory samosprávam v subregióne pri implementácii plánu rozvoja udržateľnej energetiky subregiónu, vyjadrovať sa k žiadostiam o podporu energetických projektov z verejných fondov, poskytovať súčinnosť samosprávnemu kraju pri plánovaní udržateľnej energetiky. Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 predpokladá financovanie RCUE zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu, a to v celkovej sume 3,18 mil. EUR ročne.

B.3.3 Bezpečnosť

Kriminalita

V otázke porovnania bezpečnosti jednotlivých okresov Bratislavského kraja, ako prvku kvality života, bola vypracovaná analýza kriminality. Skúmanými ukazovateľmi bola celková kriminalita na území kraja v porovnaní s ostatnými krajinami SR ako aj jednotlivé druhy trestných činov na úrovni okresov kraja, pričom za každý druh bol porovnávaný počet zistených a počet objasnených trestných činov za roky 2011, 2013 a 2018.

Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v trestnom zákone, ak tento zákon neustanovuje inak. Na Slovensku bolo v roku 2018 zistených celkovo 61 392 trestných činov. Z toho najviac, približne 18 % v Bratislavskom kraji. I keď sa jedná o najvyšší podiel v SR, ich počet z časového hľadiska klesá.

Tabuľka 81 Vývoj počtu spáchaných trestných činov v samosprávnych krajinách SR

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bratislavský kraj	18 415	17 211	15 260	14 145	13 271	11 577	10 973
Trnavský kraj	8 860	9 073	8 186	7 405	7 760	7 283	6 369
Trenčiansky kraj	7 753	7 569	6 958	6 280	6 149	5 986	5 514
Nitriansky kraj	9 421	9 884	9 230	8 255	8 025	7 881	7 380
Žilinský kraj	9 808	9 788	9 431	8 585	8 004	7 774	7 048
Banskobystrický kraj	11 267	11 206	10 009	8 745	7 876	7 672	7 169
Prešovský kraj	10 242	10 431	9 240	8 019	7 769	7 687	7 138
Košický kraj	14 281	14 282	12 717	11 551	10 588	10 112	9 543
Slovenská republika	90 351	89 677	81 245	73 163	69 635	66 215	61 392

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATAcube (2020)

Tabuľka nižšie poskytuje prehľad za celkový počet všetkých druhov trestných činov v jednotlivých okresoch Bratislavského kraja. Ako vidieť, vo všetkých okresoch kraja počet trestných činov má klesajúci trend a zároveň rastie podiel objasnených prípadov. V roku 2018 bola najvyššia kriminalita reprezentovaná celkovým počtom trestných činov evidovaná v bratislavských okresoch - Bratislava II (2 472), Bratislava V (1 740) a Bratislava I (1 621). V prípade počtu trestných činov prepočítaných na 1000 obyvateľov je však jednoznačne najvyššia kriminalita vykázaná v okrese Bratislava I, kde v roku 2018 bola takmer 2,5 násobne vyššia v porovnaní s krajským priemerom. Na druhom, resp. treťom mieste sa nachádzajú okresy Bratislava II a Bratislava III. Aj pri počte trestných činov na 1000 obyvateľov však dlhodobo sledujeme výrazný pokles a to vo všetkých okresoch. Čo sa týka objasnenosti, tá sa medzi jednotlivými okresmi kraja výrazne nelíši a v roku 2018 sa pohybovala na úrovni 43 – 50 %, jedine v okrese Malacky predstavovala 56 %.

Tabuľka 82 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za celkovú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Okres	rok 2011			rok 2013			rok 2018		
	zistené	objasnené		zistené	objasnené		zistené	objasnené	
		počet	%		počet	%		počet	%
Bratislava I.	2686	740	27,55	2323	779	33,53	1621	699	43,12
Bratislava II.	4379	1457	33,27	4296	1577	36,71	2472	1208	48,87
Bratislava III.	2770	676	24,40	2221	641	28,86	1313	614	46,76
Bratislava IV.	1987	539	27,13	1363	522	38,30	955	470	49,21
Bratislava V.	3321	1038	31,26	2656	996	37,50	1740	812	46,67
Malacky	1243	448	36,04	1502	590	39,28	793	444	55,99
Pezinok	1094	367	33,55	974	371	38,09	710	329	46,34
Senec	1461	405	27,72	1524	491	32,22	1112	504	45,32
Spolu	18941	5670	29,94	16859	5967	35,39	10716	5080	47,41

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave

Tabuľka 83 Celková kriminalita v Bratislavskom kraji prepočítaná na 1000 obyvateľov

Okres	rok 2011		rok 2013		rok 2018	
	Počet tr. činov		Počet tr. činov		Počet tr. činov	
	celkom	na 1000 obyv.	celkom	na 1000 obyv.	celkom	na 1000 obyv.
Bratislava I.	2686	69,52	2323	59,93	1621	39,73
Bratislava II.	4379	40,34	4296	38,83	2472	21,43
Bratislava III.	2770	45,31	2221	35,65	1313	19,53
Bratislava IV.	1987	21,57	1363	14,57	955	9,85
Bratislava V.	3321	29,88	2656	23,92	1740	15,71
Malacky	1243	18,44	1502	21,79	793	10,78
Pezinok	1094	18,98	974	16,47	710	11,06
Senec	1461	21,99	1524	21,45	1112	12,88
Spolu	18941	31,41	16859	27,40	10716	16,36

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Krajského riaditeľstva policajného zboru v Bratislave

Ekonomická kriminalita spolu s majetkovou kriminalitou patria medzi najrozšírenejšie. Z evidencie vidieť, že počet trestných činov spáchaných v rámci ekonomickej kriminality sa medzi rokmi 2011 a 2018 výrazne znížil, no objasnenosť patrí spomedzi všetkých druhov kriminality k najnižším a to na úrovni 33 % za celý kraj v roku 2018. V tomto roku bolo najviac ekonomických trestných činov evidovaných v okresoch Bratislava II a Bratislava I. Najvyššia objasnenosť bola dosiahnutá v prípade okresov Malacky a Bratislava III.

Tabuľka 84 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za ekonomickú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Okres	rok 2011			rok 2013			rok 2018		
	zistené	objasnené		zistené	objasnené		zistené	objasnené	
		počet	%		počet	%		počet	%
Bratislava I.	554	134	24,19	671	101	15,05	435	112	25,75
Bratislava II.	723	231	31,95	1005	152	15,12	437	154	35,24
Bratislava III.	438	108	24,66	444	81	18,24	263	112	42,59
Bratislava IV.	270	63	23,33	245	55	22,45	222	78	35,14
Bratislava V.	534	136	25,47	434	94	21,66	318	94	29,56
Malacky	176	56	31,82	189	40	21,16	104	46	44,23
Pezinok	124	43	34,68	153	19	12,42	136	53	38,97
Senec	203	56	27,59	287	60	20,91	181	56	30,94
Spolu	3022	827	27,37	3428	602	17,56	2096	705	33,64

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave

Majetková kriminalita predstavuje najvyšší podiel z jednotlivých druhov kriminality vôbec – na území Bratislavského kraja v roku 2018 predstavoval tento druh kriminality až 46 % z celkovej kriminality. Zároveň táto kategória trestných činov patrí k tým, ktorých objasnenosť dosahuje najnižšie hodnoty (31 % za celý kraj). Najviac majetkovej kriminality v roku 2018 bolo evidovanej v okrese Bratislava II, kde však bola dosiahnutá aj najvyššia objasnenosť a to na úrovni takmer 37 %. Naopak, najnižší počet trestných činov v oblasti majetkovej kriminality bolo vykázaných v okrese Pezinok, kde však objasnenosť dosiahla necelých 24 %. Pri pohľade na dlhodobý vývoj, však možno pozorovať pozitívne trendy v znižujúcej sa kriminalite, ako aj v zvyšujúcej sa objasnenosti.

Tabuľka 85 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za majetkovú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Okres	rok 2011			rok 2013			rok 2018		
	zistené	objasnené		zistené	objasnené		zistené	objasnené	
		počet	%		počet	%		počet	%
Bratislava I.	1613	297	18,41	1082	289	26,71	729	234	32,10
Bratislava II.	2588	464	17,93	2143	555	25,90	1303	480	36,84
Bratislava III.	1835	258	14,06	1342	256	19,08	573	187	32,64
Bratislava IV.	1311	197	15,03	690	125	18,12	392	109	27,81
Bratislava V.	1921	294	15,30	1420	286	20,14	885	253	28,59
Malacky	673	109	16,20	751	140	18,64	329	114	34,65
Pezinok	662	103	15,56	491	103	20,98	276	66	23,91
Senec	905	109	12,04	837	134	16,01	492	113	22,97
Spolu	11508	1831	15,91	8756	1888	21,56	4979	1556	31,25

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave

Mrvnostná kriminalita patrí z hľadiska počtu trestných činov k najmenej frekvencovanej kriminalite, hoci medzi rokmi 2013 a 2018 došlo k jej nárastu viac ako dvojnásobne. Súčasne klesla aj celková objasnenosť na území kraja. Z údajov vyplýva, že v roku 2018 z celkového počtu 172 najviac trestných činov bolo zistených v okrese Bratislava III a najmenej v okresoch Bratislava I a Bratislava IV, kde bola dosiahnutá aj najvyššia objasnenosť. Naopak najnižšie percento objasnených prípadov bol zistených vykázaný v okrese Malacky. Objasnenosť na celom území kraja dosiahla úroveň 43 %.

Tabuľka 86 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za mravnostnú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Okres	rok 2011			rok 2013			rok 2018		
	zistené	objasnené		zistené	objasnené		zistené	objasnené	
		počet	%		počet	%		počet	%
Bratislava I.	18	12	66,67	13	8	61,54	8	7	87,50
Bratislava II.	8	4	50,00	14	10	71,43	11	4	36,36
Bratislava III.	10	6	60,00	9	5	55,56	84	25	29,76
Bratislava IV.	8	6	75,00	8	5	62,50	8	6	75,00
Bratislava V.	24	18	75,00	9	4	44,44	21	14	66,67
Malacky	7	2	28,57	8	3	37,50	15	9	60,00
Pezinok	9	4	44,44	8	2	25,00	13	6	46,15
Senec	3	1	33,33	8	4	50,00	12	3	25,00
Spolu	87	53	60,92	77	41	53,25	172	74	43,02

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave

Štatistiky násilnej kriminality zobrazuje tabuľka nižšie. Z údajov za rok 2018 vyplýva, že objasnenosť násilných trestných činov na celom území kraja predstavovala takmer 73 %. Najvyššiu hodnotu objasnenosti dosiahol okres Bratislava V (82,52 %). Najnižšia objasnenosť násilnej kriminality bola evidovaná v okrese Senec (56,25 %). V porovnaní s rokom 2011 možno konštatovať, že objasnenosť tohto druhu trestných činov sa zvýšila vo všetkých okresoch, okrem okresu Senec. Zároveň je nutné dodať, že hodnoty objasnenosti násilných trestných činov v porovnaní s hodnotami objasnenosti ostatných trestných činov, sú najvyššie.

Tabuľka 87 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za násilnú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Okres	rok 2011			rok 2013			rok 2018		
	zistené	objasnené		zistené	objasnené		zistené	objasnené	
		počet	%		počet	%		počet	%
Bratislava I.	115	57	49,57	98	44	44,90	95	65	68,42
Bratislava II.	237	152	64,14	225	135	60,00	142	109	76,76
Bratislava III.	139	68	48,92	91	46	50,55	68	47	69,12
Bratislava IV.	93	58	62,37	68	40	58,82	78	63	80,77
Bratislava V.	159	98	61,64	162	112	69,14	103	85	82,52
Malacky	94	56	59,57	93	53	56,99	64	49	76,56
Pezinok	57	32	56,14	51	29	56,86	56	35	62,50
Senec	66	42	63,64	47	25	53,19	80	45	56,25
Spolu	960	563	58,65	835	484	57,96	686	498	72,59

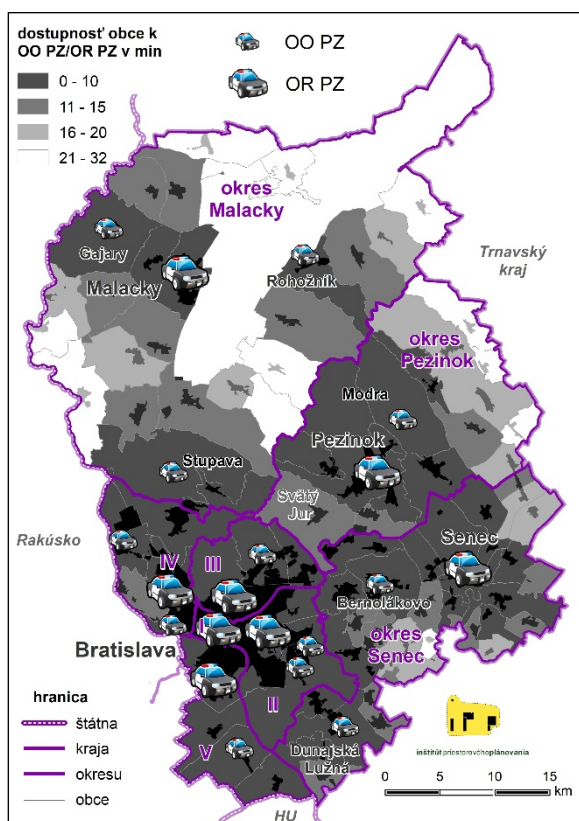
Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave

Dostupnosť obcí BK k obvodnému oddeleniu policajného zboru (OR PZ)

Čím kratšia časová vzdialenosť k najbližšiemu OO PZ (obvodné oddelenie policajného zboru), tým viac policajných zložiek sa nachádza bližšie k sídlu, a tým je dosiahnutá vyššia bezpečnosť. Väčšina obcí kraja spadá do priaznivých 15 minút. Hodnoty nad 20 minút prevyšujú niektoré okrajové obce okresu Pezinok a Senec (Doľany, Štefanová, Jablonec, resp. Vlky), a až štvrtina obcí okresu Malacky (Záhorská Ves, Vysoká pri Morave, Závod, Studienka, Plavecký Mikuláš, Pernek, VO Záhorie).

Ukazovateľ vyjadruje teoretickú dostupnosť (za priaznivých podmienok) po cestnej sieti v minútach (výpočet v prostredí ArcGIS Network Analyst Extension).

Mapa 40 Dostupnosť obcí BK k OO PZ v roku 2020

Zdroj: www.minv.sk

Zdroj dát použitých pre výpočet dostupnosti: SSC, IPP; OO PZ - obvodné oddelenie policajného zboru, OR PZ - okresné riaditeľstvo policajného zboru

Požiarna ochrana

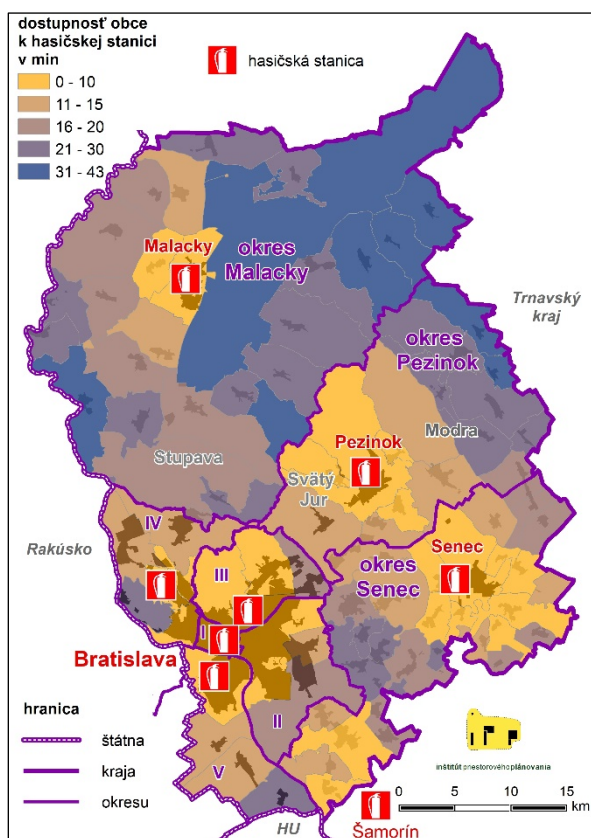
Ochranu pred požiarmi na území kraja zabezpečujú predovšetkým príslušníci Hasičského a záchranného zboru (HaZZ). Pokrytie územia Bratislavského kraja je v súčasnosti zabezpečené najmä hasičskými stanicami HaZZ pod ministerstvom vnútra SR. Organizačne je HaZZ na území kraja rozdelený na: hasičský a záchranný útvar hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (s hasičskými stanicami Bratislava Staré Mesto, Bratislava-Nové Mesto, Bratislava-Dúbravka a Bratislava-Petržalka), Okresné riaditeľstvo HaZZ v Malackách a Okresné riaditeľstvo HaZZ v Pezinku (s hasičskou stanicou Senec). Činnosti, ktoré majú za cieľ ochranu životov a zdravia občanov a ich majetku pred požiarmi a inými živelnými pohromami zabezpečujú taktiež dobrovoľné jednotky požiarnej ochrany pôsobiace v jednotlivých obciach kraja. Okrem príslušníkov HaZZ fungujú na území kraja aj dobrovoľné hasičské zbory obcí (DHZO). Ku koncu roku 2019 pôsobilo na území kraja spolu 55 DHZO. Najviac ich pôsobí na území okresu Malacky (20).

Dostupnosť obcí BK k hasičskej stanici

Vo všeobecnosti platí, že čím kratšia časová vzdialenosť k najbližšej hasičskej stanici, tým rýchlejšie je možné zasiahnuť v prípade núdze a nebezpečenstva, a tým je dosiahnutá vyššia bezpečnosť. Vďaka relatívnej kompaktnosti územia sa dobrými hodnotami dostupnosti do 15 minút vyznačuje väčšina obcí okresu Pezinok a Senec. Okrem staníc umiestnených v Pezinku a Senci sú v blízkosti lokalizované stanice v Šamoríne, Galante a Trnave (v susednom Trnavskom kraji). Nepriaznivejšie hodnoty nad 15 minút vykazujú aj bratislavské MČ Devín a Čunovo. Hodnoty nad 30 - 45 minút dosahujú 3 východné obce okresu Malacky spolu s obcou Vysoká pri Morave a taktiež obce Doľany a Štefanová na východe okresu Pezinok.

Ukazovateľ vyjadruje teoretickú dostupnosť (za priaznivých podmienok) po cestnej sieti v minútach (výpočet v prostredí ArcGIS Network Analyst Extension).

Mapa 41 Dostupnosť obcí BK k hasičskej stanici v roku 2020

Zdroj: www.minv.sk, www.protipoziarne.sk

Civilná ochrana obyvateľstva

Civilná ochrana obyvateľstva je systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku, spočívajúcich najmä v analýze možného ohrozenia a v prijímaní opatrení na znižovanie rizík ohrozenia, ako aj určenie postupov a činnosti pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí.

Poslaním civilnej ochrany je v rozsahu vymedzenom v zákone chrániť životy, zdravie, majetok a vytvárať podmienky pri mimoriadnych udalostiach a počas mimoriadnej situácie a na ten účel spolupracovať s obdobnými inštitúciami iných štátov pri poskytovaní vzájomnej pomoci.

Pre uplatňovanie stavebnotechnických požiadaviek na ochranné stavby civilnej ochrany je smerodajný dokument „Analýza územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí“, ktorý sa vypracúva v súlade so zákonom č. 395/2011 Z. z., ktorým sa

mení a dopĺňa zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Plnenie požiadaviek vyššie uvedených legislatívnych dokumentov je overované v rámci príslušných územných a stavebných konaní.

V súčasnosti je v správe Bratislavského samosprávneho kraja spolu 14 objektov civilnej obrany (tzv. CO kryty), pričom ich stav je nevyhovujúci. Podrobnejšia revízia je naplánovaná na prvý polrok roka 2021. Presnejšie náklady na ich úpravu a rekonštrukciu budú teda známe až po vykonaní predmetnej revízie. Náklady na úpravu jedného CO krytu sa môžu pohybovať v rozmedzí od niekoľko tisíc až do niekoľko stoviek tisíc. Eur.

Ochrana pred povodňami

Pôsobnosť samosprávneho kraja v oblasti ochrany pred povodňami je legislatívne vymedzená Zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami.

Okresný úrad v sídle kraja zostavuje povodňový plán kraja v spolupráci s vyšším územným celkom a predkladá ho na schválenie Ministerstvu životného prostredia SR a Ministerstvu vnútra SR; povodňový plán poskytuje krajskému riaditeľstvu Hasičského a záchranného zboru. Okresný úrad zostavuje povodňový plán vo svojom obvode a predkladá ho na schválenie Okresnému úradu v sídle kraja. Obce v záujmovom území spracúvajú povodňový plán zabezpečovacích prác, ak má drobný vodný tok alebo jeho ucelený úsek v nájme alebo vo výpožičke a tento predkladá na schválenie obvodnému úradu životného prostredia; ukladá všeobecne záväzným nariadením obce povinnosť vypracovať a aktualizovať povodňový plán záchranných prác právnickej osobe a fyzickej osobe – podnikateľovi, ktorej objekt môže byť postihnutý povodňou a prikladá ich k povodňovému plánu obce a vypracúva povodňový plán záchranných prác obce, ktorého súčasťou sú povodňové plány záchranných prác právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov. Obec zároveň schvaľuje povodňový plán obce a povodňový plán zabezpečovacích prác správcu drobného vodného toku. Všetky uvedené orgány štátnej správy spolupracujú v rámci svojej pôsobnosti s HaZZ SR a Policajným zborom SR (PZ SR).

Malé toky v riešenom území sú upravené len miestnymi úpravami. Z hľadiska ochrany územia pred povodňami sú nebezpečné najmä malokapacitné priepusty, premostenia, vtoky do krytých profilov.

Aktuálny stav v oblasti ochrany pred povodňami

Vláda Slovenskej republiky vo svojom uznesení č. 31 z januára 2000 schválila Program protipovodňovej ochrany SR do roku 2010, ktorý sa podarilo naplniť asi na 50 percent. Finančné prostriedky sa použili napríklad na preventívne protipovodňové opatrenia ktorými sú najmä technické a biotechnické opatrenia v povodí, ktoré spomaľujú odtok vôd z povodia do vodných tokov, smerovali tiež na výstavbu a rekonštrukciu retenčných nádrží, ochranných hrádzí, protipovodňových línii a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov, ako aj budovanie poldrov.

V súčasnosti je vládou schválený Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR. Zameriava sa na zadržanie dažďovej vody v krajine, ako aj na celkové oživenie a obnovu poškodenej krajiny a minimalizáciu rizika vzniku povodňových prívalových vln. Za účelom podpory tohto programu bola v roku 2014 vypracovaná Urbanisticko-krajinárska štúdia na ochranu proti prívalovým dažďom v Malokarpatskej oblasti, ktorá z hľadiska protipovodňovej ochrany v rámci BSK predstavuje najdôležitejšiu lokalitu. Štúdiu vypracoval kolektív autorov Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského Bratislava. Štúdia rieši špecifické krajinno-ekologické problémy tohto regiónu z hľadiska protipovodňovej ochrany. Prináša analýzy súčasnej krajinnej štruktúry náchylnej na poškodenie prívalovými dažďami (vinohrady, orná pôda, trvalé trávne porasty, lesy, nelesná drevinová vegetácia a pod.), rozbor územia s definovaním potenciálne najviac ohrozených území prívalovými dažďami (eróziou pôdy a vznikom bleskových povodní) a návrh všeobecných opatrení sledujúci zníženie a zabránenie devastácie existujúcej krajinnej štruktúry, ako aj škôd v dotknutom urbanizovanom území. Riešené územie zahŕňa Malé Karpaty aj s ich predhorím.

Podľa tohto programu protipovodňová prevencia spočíva v trojstupňovom prístupe s nasledovnou postupnosťou:

1. v prvom rade zachytenie dažďovej vody v mieste/priestore, kde spadne,
2. následne retencia/akumulácia dažďovej vody v krajine,
3. až nakoniec odvedenie tej časti dažďovej vody, ktorú povodie/územie/krajina predtým neabsorbuje.

V súlade s uvedeným predkladá štúdia „Urbanisticko-krajinárska štúdia na ochranu proti prívalovým dažďom v Malokarpatskej oblasti“ návrhy riešení pre oblasti BSK podľa povodí jednotlivých vodných tokov. Jedným zo základných krokov účinnej prevencie proti povodňam bude podľa tejto štúdie obnovenie ekosystémových funkcií povodia/územia/krajiny, ktoré svojimi prirodzenými vlastnosťami zadrží dažďovú vodu, umožní jej vsakovanie do podlažia, zvýši kvalitu pôdy a v rámci priestorovej optimalizácie funkcií, potrieb a využívania krajiny človekom, zabezpečí aj jej ekologickú stabilitu.

Konkrétnym cieľom je vytvoriť a vybudovať v lesnej, v poľnohospodárskej a v urbánnej krajine na celom území SR vodozádržné krajinné a terénne útvary a v intravilánoch obcí a miest vybudovať vodozádržné systémy, zariadenia a technické riešenia s celkovou cyklickou zádržnou kapacitou dažďovej vody v objeme 250 miliónov m³. Následne tieto vodozádržné systémy/zariadenia zodpovedne prevádzkovať, udržiavať ich funkčnosť, vykonávať ich údržbu a servis. Stanovená cyklická vodozádržná kapacita vyplýva z analýzy zrážkovoodtokových pomerov povodí územia Slovenskej republiky. V roku 2015 boli podľa odporúčania uvedenej štúdie vybudované dva suché poldre na Pieskovom a Banskom potoku nad Račou.

Zhrnutie a dôsledky

Bezpečnostná situácia na území Bratislavského kraja bola sledovaná prostredníctvom vývoja kriminality a súčasným stavom protipožiarnej ochrany. Kriminalita bola skúmaná z pohľadu štatistik štátnej polície.⁷⁰ Za oblasť kriminality možno konštatovať, že na území Bratislavského kraja je evidovaných najviac trestných činov v rámci krajov SR. Uvedené vyplýva najmä z veľkej koncentrácie ľudí, väčšieho pohybu osôb a koncentrácie ďalších činností (sídla firiem a inštitúcií, podujatia, špecializované inštitúcie). Samozrejme na uvedené má vplyv aj lokalizácia hlavného mesta. Zároveň je môžeme sledovať dlhodobý pokles celkového počtu trestných činov, keď medzi rokmi 2011 až 2017 došlo k poklesu o 40 %. Spolu s poklesom trestnej činnosti dochádza aj ku nárastu objasnenosti celkovej kriminality. Oblasť protipožiarnej ochrany na území kraja je zabezpečovaná predovšetkým prostredníctvom krajského riaditeľstva hasičského a záchranného zboru (HaZZ) pod ministerstvom vnútra SR. Z organizačného hľadiska v kraji pôsobia okresné riaditeľstvá HaZZ v Pezinku, Malackách a hasičský a záchranný útvar hl. m. SR Bratislavy. Na území jednotlivých obcí a miest fungujú aj dobrovoľné hasičské zbory obcí (DHZO).

⁷⁰ Mestská polícia, ktorá pôsobí na území v jednotlivých obciach kraja je podľa zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov iba poriadkový útvar, ktorý zabezpečuje verejný poriadok v obci, spolupôsobí s príslušnými útvarmi Policajného zboru pri ochrane majetku, dbá o ochranu životného prostredia v obci, dbá o dodržiavanie poriadku, čistoty a hygieny v uliciach, vykonáva všeobecné záväzné nariadenia obce, objasňuje priestupky, ak tak ustanovuje osobitný predpis, oznamuje príslušným orgánom porušenie právnych predpisov, oznamuje obci porušenie zákazu požitia alkoholických nápojov a iných návykových látok osobou maloletou do 15 rokov alebo mladistvou do 18 rokov, plní úlohy na úseku prevencie v rozsahu pôsobnosti ustanovenej zákonom a doručuje písomnosti, ak tak určí súd.

B.4 Prírodno-environmentálna analýza

Predmetom kapitoly je prehľad súčasného stavu oblastí životného ako je odpadového hospodárstva BSK (najvýznamnejšie skládky odpadu, spôsoby likvidácie a opätovného využitia odpadu), stručný prehľad veľkoplošných aj maloplošných chránených území, prehľad najväčších znečisťovateľov ovzdušia, základné zhodnotenie kvality a znečistenia vody a pôdy spolu s prehľadom lokalít ohrozených žiarením, hlučnosťou a prašnosťou. Samostatná pozornosť je venovaná ekovýchove a ekocentrám. Problematika životného prostredia a ochrany prírody je riešená v súlade s aktuálnym územným plánom Bratislavského kraja (ÚPNR-BSK v znení ZaD č.1). Na niektoré skutočnosti je možné nadviazať a rozvíjať ich a niektoré skutočnosti museli byť z dôvodu rozdielného obsahu dokumentu PHSR kraja a dokumentu územného plánu kraja zostručené. Vzhľadom tomu, že územný plán Bratislavského kraja obsahuje údaje spred roku 2017 bolo možné v rámci analytickej časti dokumentu PHRSR pristúpiť k aktualizácii údajov spoločných s územným plánom kraja. Zmeny nastali v množstvách vyprodukovaného komunálneho odpadu, množstvách emisií zo zdrojov znečistenia ovzdušia, počte chránených území v kraji a podobne. Kapitoly bolo možné obohatiť o poznatky, ktoré vychádzajú zo strategických dokumentov obstaraných úradom BSK, ako sú napríklad Urbanisticko-krajinárska štúdia na ochranu pred prívalovými dažďami v Malokarpatskej oblasti (2014), Katalóg adaptačných opatrení miest a obcí BSK na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (2016) a Koncepcia ochrany a využívania zdrojov povrchovej a podzemnej vody v BSK (2017), Akčný plán Koncepcie ochrany a využívania zdrojov povrchovej a podzemnej vody v BSK (2020) a Akčný plán na presadzovanie ochrany lesov na území Bratislavského samosprávneho kraja v zmysle Memoranda o spolupráci a spoločnom postupe pri ochrane lesov – analytická časť (2020). Každú podkapitolu je možné rozpracovať podrobnejšie a s väčšími detailmi, ale bolo by to na úkor čitateľnosti a porozumenia danej problematiky.

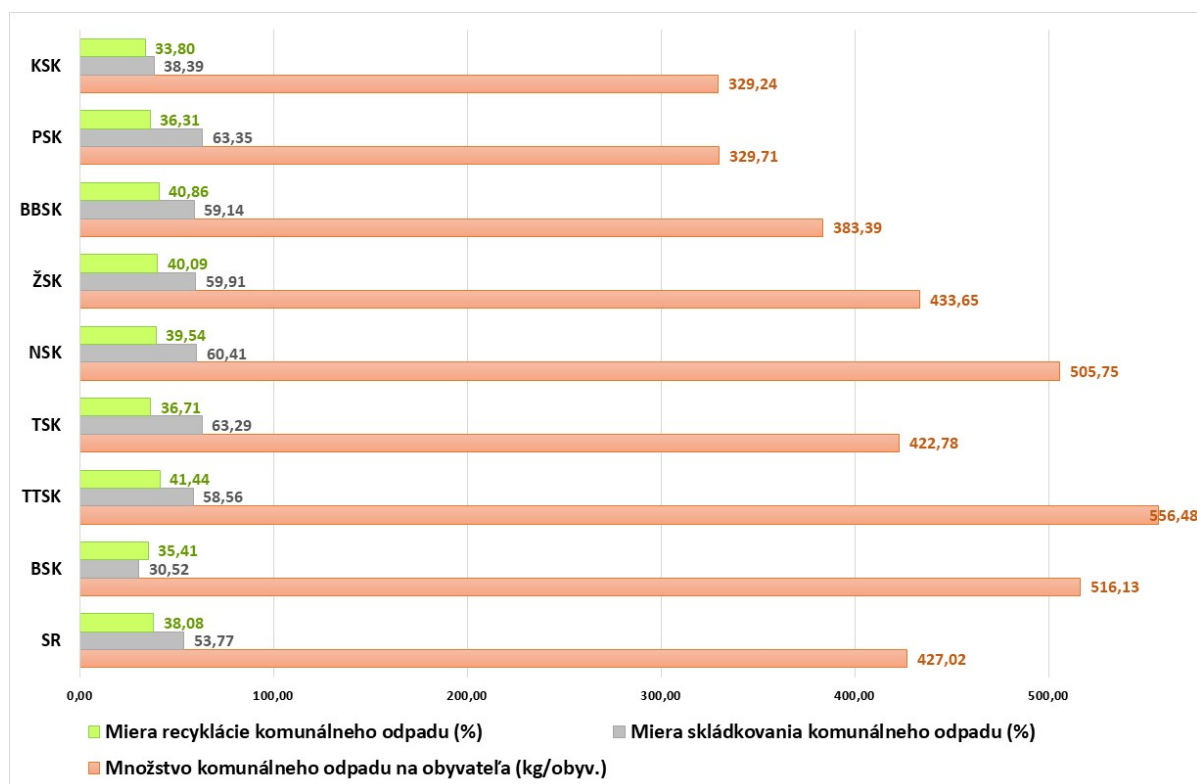
B.4.1 Odpadové hospodárstvo

Od roku 1993 sú v Slovenskej republike (SR) v súlade so štátnou environmentálnou politikou pre potreby definovania úloh strategického a koncepcného rozvoja odpadového hospodárstva z úrovne štátu vypracovávané Programy odpadového hospodárstva Slovenskej republiky (POH SR). POH SR spracovaný na roky 2016 – 2020 je v poradí šiestym programom, ktorého úlohou je nadväzne na POH SR do roku 2015 poskytnúť komplexný pohľad na ďalší rozvoj odpadového hospodárstva v SR, nadväzne na výsledky dosiahnuté v predchádzajúcom programovacom období a s ohľadom na všetky zmeny, ktorými prešla SR v procese budovania odpadového hospodárstva. Na predchádzanie vzniku odpadov kladie dôraz dokument „Program predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2019 – 2025“.

Pri riešení problematiky odpadového hospodárstva je možné vychádzať z Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020, ktorý bol schválený vládou SR dňa 14.10.2015 uznesením č. 562/2015 Z. z. a na ktorý nadväzuje Program odpadového hospodárstva Bratislavského kraja na roky 2016 – 2020.

Právna úprava odpadového hospodárstva sa vykonáva zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Katalóg odpadov sa ustanovuje vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 365/2015 Z. z. v znení vyhlášky č. 320/2017 Z. z.

Z dostupných údajov možno konštatovať, že množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu za posledných päť rokov neustále rastie. V roku 2018 bolo na území kraja vyprodukovaných takmer 340 000 ton komunálneho odpadu čo predstavuje 516 kg na jedného obyvateľa kraja, čo je hodnota vyššia ako celoslovenský priemer (427 kg/obyvateľ). Je možné sa domnievať, že je to spôsobené vyššou koncentráciou obyvateľstva na území kraja ako uvádzajú štatistiky o počte obyvateľov v kraji.

Graf 31 Porovnanie vybraných ukazovateľov odpadového hospodárstva na úrovni krajov a priemernej hodnoty Slovenskej republiky za rok 2019

Zdroj: Vytvorené podľa Štatistický úrad Slovenskej republiky

V rámci Bratislavského samosprávneho kraja je potrebné upozorniť, že podľa § 81 ods. 7 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch má samotná obec na starosti činnosti týkajúce sa separácie odpadu a to:

- zber a prepravu zmesového komunálneho odpadu vznikajúceho na jej území,
- zavedenie a vykonávanie triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu okrem prevádzkovateľov kuchýň, zavedenie a vykonávanie triedeného zberu jedlých olejov a tukov z domácností, zavedenie a vykonávanie triedeného zberu biologicky rozložiteľných odpadov zo záhrad a parkov vrátane odpadu z cintorínov a
- zabezpečiť zavedenie a vykonávanie triedeného zberu komunálnych odpadov pre papier, plasty, kovy, sklo a viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky,
- zber a prepravu komunálnych odpadov z domácností s obsahom nebezpečných látok,
- zber a prepravu objemných odpadov a drobných stavebných odpadov.

Miera recyklácie komunálneho odpadu za posledných päť rokov (od 2015-2019) vzrástla z necelých 10 % na takmer 36 % avšak stále je to pod priemerom Slovenskej republiky a Európskej únie. PHSR BSK na roky 2021 – 2027 sa v strategickej časti snaží definovať čo najefektívnejšie opatrenia, ktoré podporia separáciu odpadu so snahou o zníženie množstva produkcie komunálneho odpadu. Opatrenia sú zamerané najmä na skvalitnenie infraštruktúry odpadového hospodárstva ako sú napr. zberné dvory a na zvýšenie environmentálneho povedomia.

Tabuľka 88 Prehľad skládok odpadov na území Bratislavského kraja

Okres	Názov skládky	Obec	Trieda skládky	Prevádzkovateľ skládky	Rok začatia prevádzky	Rok ukončenia
Bratislava II	A-Z STAV, s.r.o.	Bratislava	SKIO	A-Z STAV s.r.o.	2003	-

Malacky	skládky Zohor	Zohor	SKNNO	FCC Zohor, s.r.o	1996	2026
Malacky	skládky Zohor	Zohor	SKNO	FCC Zohor, s.r.o.	1996	2026
Pezinok	Skládka odpadov Budmerice	Budmerice	SKNO	Istrochem Reality, a.s. Bratislava	1979	2030
Pezinok	Dubová	Dubová	SKNNO	Skládka odpadov Dubová, s.r.o.	2000	2025
Senec	Červený Majer	Senec	SKNNO	AVE Bratislava, s.r.o	2009	2024

Zdroj: Ministerstvo životného prostredia SR, podľa materiálu Zoznam skládok odpadov prevádzkovaných v Slovenskej, Program odpadového hospodárstva Bratislavského kraja na roky 2016 – 2020, Informačný systém Prevádzkované skládky odpadov - <http://globus.enviroportal.sk/skladky-new/>

Na území Bratislavského kraja sa nachádzajú spaľovne a zariadenia na spoluspaľovanie odpadov. Jedinou spaľovňou na komunálny odpad je spaľovňa spoločnosti Odvoz a likvidácia odpadu, a. s. vo Vlčom hrdle v Bratislave. V tej istej lokalite je prevádzkovaná aj spaľovňa odpadov na priemyselný odpad spoločnosti Slovnaft, a. s. V Rohožníku sa nachádza zariadenie na spoluspaľovanie odpadov spoločnosti CRH, a. s. Je treba poznamenať, že viacero obcí sa bráni budovaniu nových zariadení na spaľovanie odpadov a snaží sa uprednostňovať recykláciu, ktorá je v odpadovej hierarchii nadradená spaľovaniu ale aj skládkovaniu odpadov. Samotné názory na spaľovanie odpadov v spoločnosti sú veľmi rozdielne. V Slovenskej republike len v roku 2018 skončilo vyše 50 % komunálneho odpadu na skládkach a nové kapacity na spaľovanie odpadov a zariadenia na energetické využívanie odpadov by pomohli túto hodnotu znížiť.

Zároveň treba poznamenať, že na území Bratislavského kraja sa nenachádza žiadna bioplynová stanica. Na území kraja sa nachádzajú 2 kompostárne na spracovanie odpadu zo zelene, ktoré však nedisponujú hygienizačnou jednotkou. ďalšie zariadenia na úpravu pred skládkovaním sa na území kraj nenachádzajú.

Podľa Registra skládok odpadov (vedený Štátnym geologickým ústavom Dionýza Štúra) je na území Bratislavského kraja evidovaných 146 skládok odpadov (schématické znázornenie je v prílohe časti).

B.4.2 Environmentálne limity

Základným legislatívnym dokumentom ochrany prírody a krajiny Slovenskej republiky je zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2003 z 25. júna 2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Územné časti vysokej biologickej a ekologickej hodnoty sú vyhlásené za chránené územia v niektorej z kategórií chránených území alebo podliehajú osobitnej ochrane, pričom špeciálnu starostlivosť a režim na chránených územiach zabezpečujú stupne ochrany. Národné parky a chránené krajinné oblasti sa označujú ako veľkoplošné chránené územia (VCHÚ). Chránené areály, prírodné rezervácie, národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, národné prírodné pamiatky a chránené krajinné prvky sa označujú ako maloplošné chránené územia (MCHÚ). Osobitnú kategóriu tvoria napríklad chránené vtáčie územia a územia európskeho významu, ale aj lokality mokradí. Jedná sa o Európsku sústavu chránených území Natura 2000.

Veľkoplošné chránené územia

Do riešeného územia zasahujú 3 veľkoplošné chránené územia – Chránená krajinná oblasť Záhorie, Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty, a Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy.

Chránená krajinná oblasť Záhorie

Ide o prvú vyhlásenú nížinnú chránenú krajinnú oblasť na Slovensku. Pozostáva z dvoch častí – severovýchodnej a západnej. Do riešeného územia zasahuje najmä svojou západnou časťou, ktorá predstavuje krajinu modelovanú činnosťou rieky Moravy s riečnymi terasami a širokou riečnou nivou. Východná časť CHKO zasahuje na územie kraja len malou časťou na severe.

Územím prechádza náučný chodník Nivou rieky Moravy, ktorý prebieha od severnej strany hradu Devín po obec Vysoká pri Morave. Chodník je prístupný iba počas nevybreženia rieky Moravy. Zaujímavosťami náučného chodníka sú lužné lesy, riečne terasy rieky Moravy s lokálnymi ostrovmi viatych pieskov i menších dún, mŕtve ramená, aluviálne lúky so zachovalou prirodzenou skladbou trávnych porastov, biotop vodného vtáctva (volavka popolavá, čajka smeživá, bučiak obyčajný), veľkomoravské hradiská.

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty

CHKO Malé Karpaty zasahuje do riešeného územia výbežkom masívu Malých Karpát, ktorý prebieha v smere JZ – SV na území okresov Bratislava III, Bratislava IV a Pezinok. Predstavuje jediné veľkoplošné chránené územie vinohradníckeho charakteru. Malé Karpaty predstavujú okrajové pohorie vnútorných Karpát, rozkladajúce sa v ich juhozápadnom cípe.

Najvyšší vrch pohoria sú Záruby (768 m n. m.), na území Bratislavského kraja je najvyšším vrchom Vysoká v obci Kuchyňa (754 m n. m.). Súčasťou územia je Borinský kras v okolí hradu Borinka /Pajštún/ so Zbojníckou jaskyňou. V Plaveckom krase na severe územia sa nachádzajú povrchové krasové jamy /cca 510m/. V oblasti prevažuje povrchový odtok vôd, avšak nachádza sa tam niekoľko vyvieraciek a prameňov. Z kultúrno-historického aspektu je významná jaskyňa Deravá skala pri Plaveckom Mikuláši, ktorú osídľoval človek už v staršej dobe kamennej.

Výmera CHKO Malé Karpaty je 64 610 ha.

Chránená krajinná oblasť Dunajské Luhy

CHKO Dunajské luhy zasahuje do riešeného územia v jeho juhozápadnej časti pozdĺž toku Dunaja. Územie CHKO sa rozprestiera na Podunajskej nížine v geomorfologickom celku Podunajská rovina, vedľa slovenského a slovensko - maďarského úseku Dunaja od Bratislavy až po Veľkolélsky ostrov v okrese Komárno.

Celé územie CHKO je zapísané do Zoznamu mokradí medzinárodného významu (Ramsarská konvencia).

Maloplošné chránené územia

V riešenom území sa nachádza 61 maloplošných chránených území – 20 chránených areálov, 1 národná prírodná pamiatka, 7 prírodných pamiatok, 9 národných prírodných rezervácií, 23 prírodných rezervácií a 1 chránený krajinný prvok.

Európska sústava chránených území Natura 2000

Európska sústava chránených území Natura 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie, ktorej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä EÚ ako celok. Vytvorenie tejto sústavy má zabezpečiť ochranu a zachovanie vybraných typov biotopov, ohrozených druhov rastlín a živočíchov a ich biotopov, ktoré sú významné z hľadiska Európskeho spoločenstva. Vytvorenie Európskej sústavy chránených území Natura 2000 je jedným zo základných záväzkov členských štátov voči EÚ v oblasti ochrany prírody. Cieľom vytvorenia tejto európskej súvislej siete chránených území je zabezpečenie priaznivého stavu populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivého stavu biotopov. Európsku sústavu chránených území Natura 2000 tvoria dva typy území:

- chránené vtáčie územia (CHVÚ) - vyhlasované v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúcich vtákov (známej tiež ako smernica o vtákoch – Birds directive), v riešenom území sa nachádza 5 vyhlásených chránených území, ktoré sú súčasťou európskej súvislej siete chránených území Európskej sústavy chránených území Natura 2000 a to Dunajské luhy, Malé Karpaty, Záhorské Pomoravie, Úľanská mokraď, Sysľovské polia.
- územia európskeho významu (ÚEV) - územia vyhlasované v súlade so smernicou Rady č. 92/43/EHS z 22. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch – Habitats directive), v riešenom území sa nachádza 58 navrhovaných území európskeho významu, ktoré sú súčasťou európskej súvislej siete chránených území Európskej sústavy chránených území Natura 2000.

Ramsarské lokality

V zmysle Dohovoru o mokradiach, majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor) sa v riešenom území nachádzajú 4 územia – Alúvium Rudavy, Dunajské luhy, Niva Moravy a Šúr. Ich hranice sa navzájom prekrývajú s ostatnými kategóriami chránených území.

Tabuľka 89 Prehľad počtu a rozlohy chránených území v Bratislavskom kraji

Chránené územia	maloplošné	veľkoplošné	NATURA – ÚEV	NATURA – CHVÚ	Výmera (ha)	% z celkovej plochy
Bratislava I	4	1	1	0	25	2,6
Bratislava II	6	1	3	1	1609	17,4
Bratislava III	1	1	3	1	3278	43,9
Bratislava IV	11	2	11	3	3873	40,1
Bratislava V	8	1	6	2	4140	43,8
Malacky	27	2	38	2	44777	47,2
Pezinok	11	1	8	1	17706	47,2
Senec	3	1	6	2	5263	14,6
Bratislavský kraj	66	3	58	5	80672	39,3

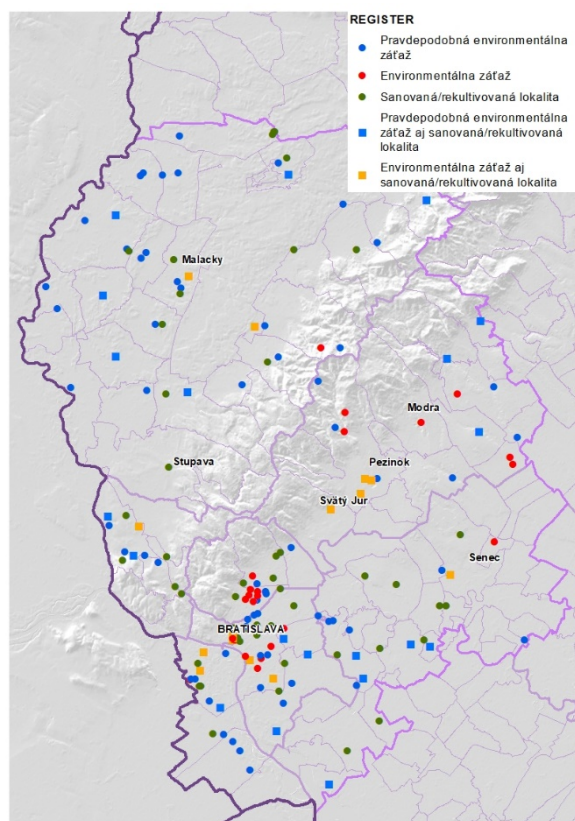
Zdroj: Vytvorené podľa údajov ŠOP SR

B.4.3 Environmentálne záťaž

V rámci Bratislavského kraja je podľa Informačného systému environmentálnych záťaží (november 2020) evidovaných 224 záznamov environmentálnych záťaží a sanovaných/rekultivovaných lokalít v troch rôznych registroch. V registri A – pravdepodobná environmentálna záťaž je evidovaných 83 záznamov, v registri B – potvrdená environmentálna záťaž je evidovaných 39 záznamov a v registri C – sanovaná/rekultivovaná lokalita je evidovaných 82 záznamov. V skutočnosti sa však jedná o 169 lokalít na území kraja nakoľko niektoré lokality súčasne patria do dvoch registrov Informačného systému environmentálnych záťaží.

V okrese Bratislava I je podľa uvedeného registra evidovaných 5 lokalít, v okrese Bratislava II je evidovaných 33 lokalít, v okrese Bratislava III je evidovaných 17 lokalít, v okrese Bratislava IV je evidovaných 12 lokalít, v okrese Bratislava V je evidovaných 16 lokalít, v okrese Malacky je evidovaných 44 lokalít, v okrese Pezinok je evidovaných 19 lokalít a v okrese Senec je evidovaných 23 lokalít.

Obrázok 26 Priestorové usporiadanie environmentálnych záťaží na území Bratislavského kraja

Zdroj: Vytvorené podľa Informačný systém environmentálnych záťaží, www.enviroportal.sk (2020)

B.4.4 Ovzdušie, voda a pôda

Riešené územie BSK predstavuje krajinársky rozmanité územia s rovinatým aj členitým reliéfom, s nížinným až horským charakterom, s väčším podielom prirodzenej vegetácie pozdĺž zachovaných pôvodných línií vodných tokov a ich ramien ale i odlesnenú a značne človekom pozmenenú poľnohospodársku krajinu, ktorú dopĺňajú zastavané územia a rozmanité stopy ľudskej činnosti v krajine.

Ovzdušie

Na znečistení ovzdušia sa, v riešenom území, podieľajú výraznou mierou činitele, ktoré sú situované priamo v jeho území, ale aj pôsobiace v okolí tohto územia. Hlavné zdroje znečisťovania ovzdušia pochádzajú z bodových zdrojov priemyselnej prevádzky (Slovnaft, Volkswagen, CRH (Holcim) a iné), ale aj z mobilných zdrojov - automobilová doprava. Na základe Správy o kvalite ovzdušia, ktorú vypracoval v roku 2019 SHMÚ, patrí najmä doprava k dominantným zdrojom znečisťovania ovzdušia v rámci územia hl. m. SR Bratislavy.

Z hľadiska zdrojov znečistenia sa podieľali na znečistení ovzdušia najmä energetické zdroje výrobných podnikov, centrálné tepelné zdroje, blokové kotolne, domáce kúreniská a doprava.

Znečisťujúce látky v ovzduší možno považovať za zdroj znečistenia povrchových a podzemných vôd aj z vodohospodárskeho hľadiska. Voda je jedným z médií transportu a akumulácie látok znečisťujúcich ovzdušie. Na pôdu majú najškodlivejší vplyv plynné exhaláty kyslého charakteru, ako sú oxidy síry, oxidy dusíka, chlorovodík a pod., preto že neutralizujú zásadité zložky pôdy a spôsobujú jej okysľovanie. Okysľovanie pôd vplyva negatívne nielen na rastlinstvo, ale aj na ďalšie faktory ako napr. nedostatok živín, zníženie biologickej aktivity, slabý rozklad organickej hmoty. Ďalším rizikom je kumulácia ťažkých kovov v pôde, čo sa odráža v schopnosti pôdy poskytovať hygienicky neškodné plodiny.

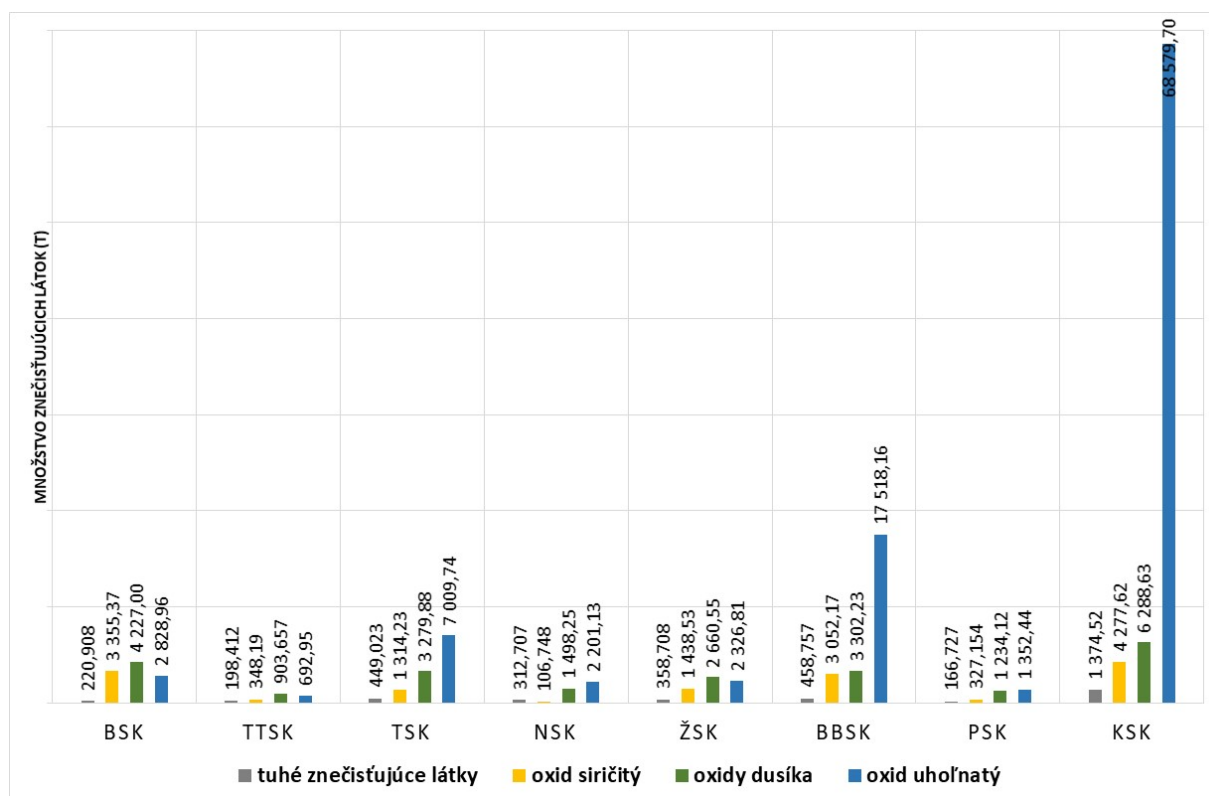
V oblasti ochrany ovzdušia musia prevádzkovatelia zdrojov znečisťovania ovzdušia plniť podmienky zákona NR SR č. 137/2010 Z. z. o ovzduší. Kategorizácia stacionárnych zdrojov znečistenia ovzdušia je daná vyhláškou MŽP SR č. 410/2012 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší. Vyhláškou MŽP SR č. 231/2013 Z. z., sa ustanovujú požiadavky na vedenie prevádzkovej evidencie a rozsah ďalších údajov o stacionárnych zdrojoch znečisťovania ovzdušia. Vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR, č. 411/2012 Z. z. sa ustanovuje monitorovanie emisií zo stacionárnych zdrojov a kvality ovzdušia v okolí, spôsob a požiadavky na zisťovanie a preukazovanie množstva vypúšťaných znečisťujúcich látok a údajov o dodržaní určených technických požiadaviek a všeobecných podmienok prevádzkovania.

V Bratislavskom kraji je ovzdušie najviac znečisťované na území mesta Bratislavy. Tento stav zmierňujú veterné pomery ovplyvnené svahmi Malých Karpát. Ovzdušie je najviac zaťažované dopravou a exhalátmi z chemického priemyslu a energetiky (teplárne, elektrárne). Významných druhotným zdrojom znečisťovania je sekundárna prašnosť, ktorej úroveň závisí od meteorologických činiteľov, zemných a poľnohospodárskych prác a charakteru povrchu.

Významným zdrojom sekundárnej prašnosti je stavebná činnosť.

Pre porovnanie zozbieraných hodnôt je k dispozícii graf, ktorý obsahuje množstvá vyprodukovaných základných znečisťujúcich látok vo všetkých krajoch Slovenskej republiky v roku 2019.

Graf 32 Prehľad množstva vyprodukovaných základných znečisťujúcich látok v krajoch Slovenskej republiky v roku 2019

Zdroj: Vytvorené podľa údajov Národného Emisného Inventarizačného Systému, 2020

Na okresnej úrovni pripadá najväčšie znečistenia na okres Bratislava II a okres Malacky. Z hľadiska tuhých znečisťujúcich látok, oxid uhoľnatý a oxidov dusíka je najviac znečisteným územím okres Bratislava II a okres Malacky. Najvyššie hodnoty oxidu siričitého boli zaznamenané na území okresov Bratislava II a Bratislava III.

Najvýznamnejší prevádzkovatelia stredných a veľkých zdrojov znečistenia ovzdušia v okresoch Bratislavského kraja podľa Národného emisného inventarizačného systému v roku 2019 boli:

Okresy Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V

- SLOVNAFT, a.s.
- VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s.
- DUSLO, a.s..
- Odvoz a likvidácia odpadu, a. s..
- PPC Energy, a.s.
- Veolia Energia Slovensko

Okres Malacky

- CRH (Slovensko) , a.s.
- IKEA Industry Slovakia, s.r.o.
- ALAS SLOVAKIA, s.r.o.
- NAFTA a.s.
- TERMMING, a.s.

Okres Pezinok

- Ministerstvo obrany SR, VÚ 1056 Zemianske Kostoľany

- Pezinské tehelne - Paneláreň a.s.
- TERMMING, a.s.

Okres Senec

- BPS Senec, s.r.o.
- AGROMAČAJ a.s.
- Compass Europe, s.r.o.
- Doprastav Asfalt

Voda

Slovenská republika sa vstupom do Európskej únie zaviazala plniť požiadavky spoločenstva v oblasti ochrany, využívania, hodnotenia a monitorovania stavu vôd zastrešené rámcovým dokumentom známym pod názvom Rámcová smernica o vode – RSV (Water Framework Directive 2000/60/EC). Rámcová smernica bola transponovaná do zákona NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 418/2010 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení vodného zákona.

Kvalita a znečistenie vôd

Z dôsledku dôležitosti problematiky vody si Bratislavský samosprávny kraj obstaral Koncepciu ochrany a využívania zdrojov povrchovej a podzemnej vody v Bratislavskom samosprávnom kraji (GEMINI, Združenie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a PRICOM s.r.o.), ktorej hlavným cieľom je návrh opatrení sledujúci zníženie rizík poškodenia a možností využívania povrchových a podzemných vôd na území kraja.

Podľa uvedenej koncepcie sú hlavnými zdrojmi znečistenia povrchových vôd regiónu bodové zdroje znečistenia - priemyselné prevádzky. Nekontrolovateľnými zdrojmi znečistenia vôd, najmä podzemných je tiež poľnohospodárska výroba - splach agrochemikálií, priesaky exkrementov a pod., urbanizácia - priesaky nevodotesných žump, priesaky zo skladovania odpadov a pod. Najväčším tokom v záujmovom území je rieka Dunaj. Kvalitu vody v Dunaji ovplyvňujú bodové zdroje - odpadové vody komunálne, z priemyslu, poľnohospodárskej činnosti ako aj znečistenie privádzané prítokmi. Kvalita vody v Dunaji na našom území závisí od kvality vody pritekajúcej na územie Slovenska z vyšších častí povodia a je negatívne ovplyvnená riekou Moravou najmä v čase poľnohospodárskej sezóny.

Aktuálnu hrozbu pre kvalitu zdrojov podzemných vôd v BSK predstavuje skládka odpadu vo Vrakuni (okres Bratislava II), ktorá je environmentálnou záťažou. Pre ukladanie odpadu nebolo potrebné v súlade s vtedajšou legislatívou budovať nepriepustné tesniace prvky. Aktuálne a negatívne dopady skládky vo Vrakuni vyplynuli z prieskumných prác v rokoch 2014 – 2015 (Dekonta Slovensko s.r.o., 2015). Podľa uvedených prác boli prekročené kritické hodnoty viacerých znečisťujúcich látok, ktoré negatívne vplývajú nielen na podzemné vody ale aj pôdy a horninové prostredie. Z výsledkov prieskumu ďalej vyplynulo, že k znečisteniu podzemných vôd dochádza až do vzdialenosti 5 km od skládky. Ďalšou problematickou lokalitou je areál chemických závodov Istrochem na území MČ Bratislava–Nové Mesto, kde je evidovaných až 6 environmentálnych záťaží aj ako následok výrobných činností bývalých Chemických závodov Juraja Dimitrova.

Ďalšími potenciálnymi bodovými aj plošnými zdrojmi znečistenia sú environmentálne záťaže a skládky odpadu nachádzajúce sa na okrajoch sídiel, ale aj na poľnohospodárskej a aj lesnej pôde. V okolí týchto zdrojov kontaminácie je zvýšené riziko koncentrácie škodlivých a toxických látok, ktoré sú však často neznáme. Z hľadiska kvality pitnej vody môžeme označiť za nebezpečné odpadové vody vytekajúce z areálu Slovnaftu, pretože sa nachádzajú v blízkosti Dunaja, ktorý napája rozsiahle zdroje podzemnej vody v oblasti Žitného ostrova. Možné riziko predstavuje aj čistiareň odpadových vôd v Petržalke, cementáreň v Rohožníku a ropovod, ktorý by v prípade unikania ropných látok alebo havárie predstavoval extrémne rizikový faktor ohrozenia podzemných vôd Žitného ostrova.

Ochrana vody

Ochrana vodných zdrojov je úzko spojená s územnou ochranou prírody. Z dôvodu potreby zachovania kvality zdrojov podzemných a povrchových vôd je dôležitá činnosť človeka vhodným spôsobom regulovať tak, aby bol rozvoj celého regiónu trvalo udržateľný. Okrem samotných ochranných pásiem stanovených Vyhláškou MŽP č. 29/2005 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v

ochranných pásmach vodárenských zdrojov je pre zachovanie kvality vodných zdrojov veľmi dôležitá aj kvalita životného prostredia širšieho okolia vodného zdroja. Preto prvky ochrany prírody a krajiny limitujúce antropogénne aktivity v chránených územiach a ich ochranných pásmach definovaných v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny možno považovať za pozitívne faktory v krajine, ktoré napomáhajú udržať stabilitu ekosystémov krajiny a vodných zdrojov nevynímajúc.

Vodárenský zdroj Sihoť sa rozkladá na ploche, ktorá je zároveň chránená v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny na území klasifikovanom ako biocentrum regionálneho významu, ktoré predstavuje významný ekosystém alebo skupinu ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev.

Vodárenský zdroj Sedláčkov ostrov je vyhlásené za prírodnú rezerváciu Slovanský ostrov, kde platí najvyšší V. stupeň ochrany. To v praxi znamená takmer úplne obmedzenie akejkoľvek ľudskej činnosti.

Na pravej strane rieky Dunaj pri západnom okraji VZ Sihoť sa nachádza VZ Petržalka – Pečniansky les, ktorý je jedným z posledných súvislých celkov lužných lesov v bratislavskej Petržalke. V lokalite platí II., III. a IV. stupeň ochrany. Chránený areál je súčasťou územia európskeho významu Bratislavské luhy a chráneného vtáčieho územia Dunajské luhy. Ochrana tejto lokality je mimoriadne dôležitá, nakoľko Pečniansky les je jeden z najvýznamnejších zdrojov pre zásobovanie Bratislavy pitnou vodou.

Najväčší a najvýznamnejší zdroj pitnej vody v Bratislavskom samosprávnom kraji VZ Ostrovné lúčky – Mokrad' nachádzajúci sa na pravom brehu Dunaja približne 10 kilometrov od VZ Pečniansky les bol vyhlásený za územie európskeho významu. Lokalita je rovnako súčasťou Ramsarských lokalít a lokalít s mokraďami národného významu.

Ochrana vody je posilnená aj vyhlásenou CHKO Dunajské luhy. Okrem toho územie európskeho významu zahŕňa dve prírodné rezervácie Dunajské ostrovy a Ostrovné lúčky. K zlepšeniu aktuálneho stavu ochrany najcennejších vodných zdrojov môže napomôcť aj prípadné vyhlásenie národného parku. Výnimočné postavenie má Žitný ostrov, ktorý je z celoslovenského pohľadu vodohospodárskym unikátom, majúcim obrovský potenciál z pohľadu zásobovania obyvateľstva kvalitnou pitnou vodou. Oblasť Žitného ostrova predstavuje najvýznamnejšiu zásobáreň podzemnej vody na Slovensku. Priestor medzi Dunajom a Malým Dunajom reprezentuje ojedinelá a jedinečná štruktúra s kvalitnou podzemnou vodou, ktorej je potrebné venovať zvýšenú pozornosť z hľadiska kvalitatívnej a kvantitatívnej ochrany. Na ploche takmer 1400 km² (z toho okolo 220 km² na území Bratislavského kraja) bola preto vyhlásená Chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov. Vyhlásenie bolo zrealizované prostredníctvom nariadenia vlády SSR č. 46/1978 Zb. o chránenej oblasti prirodzenej akumulácie vôd na Žitnom ostrove. Do riešeného územia zasahujú ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov v Čilistove podľa vyhlášky MZ SR č. 552/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov v Čilistove.

Medzi ďalšie relevantné legislatívne normy patria aj Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov a Zákon č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Pôda

Pôda predstavuje významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Je výsledkom vzájomného prenikania a pôsobenia atmosféry, hydrosféry, litosféry a biosféry. Je s nimi tesne spätá, a preto detailne odráža súčasnú a čiastočne i minulú štruktúru krajiny. Kvalita pôdneho krytu je výrazným činiteľom podmieňujúcim existenciu určitých typov rastlínstva a živočíšstva v krajine. Zároveň je i významným prírodným zdrojom s nezastupiteľnou produkčnou funkciou, ktorá je jedným z najdôležitejších existenčných faktorov ľudskej spoločnosti.

Ako východiskový podklad pri analýze vlastností pôd a ich priestorového rozloženia v rámci riešeného územia boli použité mapy pôdy a zrnitosť pôdy (Atlas krajiny SR, 2002 a Pôdny portál - www.podnemapy.sk). Pôdna pokrývka bola hodnotená na základe výskytu pôdnych typov na úrovni subtypov a pôdnych druhov (na základe zrnitosti).

Rozdielnosť fyzicko-geografických podmienok základných typov riešeného územia – horskej časti (Malé Karpaty) a nížinnej časti (Podunajská nížina a Záhorská nížina) sa prejavuje aj z pohľadu pedo-geografických charakteristík územia. V rámci Malých Karpát sú dôležitými pedo-genetickými faktormi substrát, reliéf a klíma. Na území nížin sú hlavnými pedo-genetickými faktormi azonálne činitele. Najvýznamnejším faktorom je erózna a akumulačná činnosť vodných tokov, ktorá spôsobuje

opakované narušovanie pôdy záplavami. Najväčšiu rozlohu pôd na Záhorskej nížine tvoria čiernice a regozeme. Podunajská nížina má pestré pedologické zloženie. – nachádzajú sa tu kambizeme, fluvizeme, černozy, čiernice a hnedozeme. Priestorové usporiadanie pôdnych typov a pôdnych druhov je znázornené v schéme v časti Prílohy/Doplňujúce informácie/prírodno-environmentálna analýza.

Erózia pôdy

Jedným z najviac negatívnych javov pôsobiach na pôdu je erózia. Pod pojmom erózia pôdy sa rozumie rozrušovanie, premiestňovanie a ukladanie pôdnych častíc pôsobením vody, vetra a iných exogénnych činiteľov. Erózia poľnohospodárskej pôdy predstavuje úbytok povrchovej najúrodnejšej vrstvy poľnohospodárskej pôdy bezprostredne spojený s úbytkom humusu a živín. Väčšina poľnohospodárskych pôd v Bratislavskom kraji nie je ohrozená vodnou eróziou alebo jej intenzita je veľmi nízka. K najsilnejším prejavom vodnej erózie dochádza na svahoch Malých Karpát. Z hľadiska ohrozenia poľnohospodárskych pôd veternou eróziou patrí prevažná časť riešeného územia do kategórie so žiadnou až slabou intenzitou erózie. Vyššie stupne erózneho ohrozenia (vysoká a extrémna erózia) sa môžu prejavovať na rovinách s ľahkými piesočnatými pôdami (Záhorská nížina).

Podľa údajov Výskumného ústavu pôdozvedectva a ochrany pôdy je silnou vodnou eróziou ohrozených 8,71 % pôd a extrémne silnou vodnou eróziou ohrozených 3,88 % pôd. Negatívnejšie na územie kraja pôsobia účinky veternej erózie, až 10,66 % pôd je ohrozených silnou eróziou a 11,7 % pôd extrémne silnou eróziou.

Tabuľka 90 Zastúpenie kategórií ohrozenosti pôd vodnou eróziou v okresoch Bratislavského kraja

Okres	žiadna až slabá erózia	stredná erózia	silná erózia	extrémna erózia
Bratislava I	100	-	-	-
Bratislava II	100	-	-	-
Bratislava III	71,47	3,26	0,23	25,04
Bratislava IV	54,46	25,42	9,29	10,83
Bratislava V	100	-	-	-
Malacky	81,67	12,79	1,3	4,24
Pezinok	58,85	29,46	3,12	8,57
Senec	97,06	2,32	0,63	-
Bratislavský kraj	82,71	11,79	8,71	3,88

Zdroj: Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy

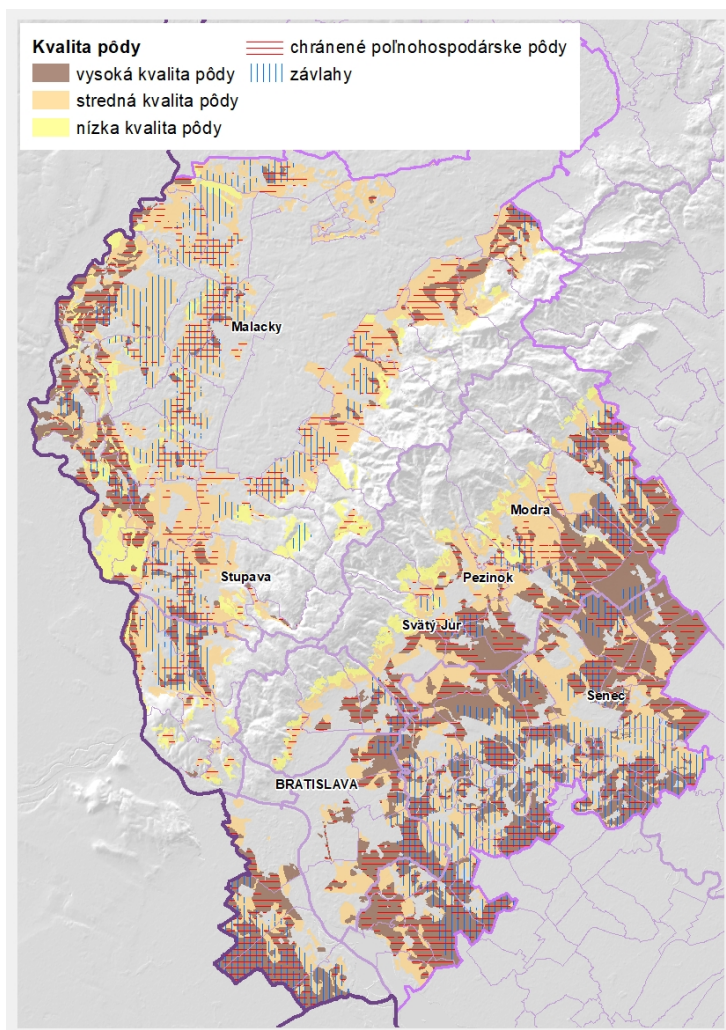
Tabuľka 91 Zastúpenie kategórií ohrozenosti pôd veternou eróziou v okresoch Bratislavského kraja

Okres	žiadna až slabá erózia	stredná erózia	silná erózia	extrémna erózia
Bratislava I	100	-	-	-
Bratislava II	100	28,66	9,2	-
Bratislava III	98,99	10,01	-	-
Bratislava IV	55,07	10,12	7,8	27,01
Bratislava V	30,08	48,94	20,98	-
Malacky	47,11	6,04	17,73	29,12
Pezinok	90,05	9,64	0,07	0,23
Senec	80,64	10,55	8,29	0,52
Bratislavský kraj	66,39	11,25	10,66	11,7

Zdroj: Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy

Ochrana poľnohospodárskej pôdy je zabezpečená ochranou najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území v sídlach kraja podľa kódu bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek, ktorý je uvedený v prílohe č. 2 k nariadeniu vlády č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy pre každé katastrálne územie. Ďalšími dôležitými prvkami sú objekty, ktoré sú súčasťou hydromelioračnej sústavy na poľnohospodárskej pôde. Zväčša sa jedná o plochy závlah s príslušnou rúrovou sieťou, drenáže, odvodňovacie kanále, prečerpávacie stanice a ďalšie. Hydromelioračné prvky spolu s chránenými poľnohospodárskymi pôdami sú limitujúcim prvom najmä pre stavebnú činnosť v území. Najvýznamnejšie javy ochrany pôdy sú znázornené v schéme Chránené poľnohospodárske pôdy a plochy závlah v správe Hydromeliorácie, š.p. na území Bratislavského kraja.

Obrázok 27 Chránené poľnohospodárske pôdy a plochy závlah v správe Hydromeliorácie, š.p. na území Bratislavského kraja

Zdroj: Vytvorené podľa údajov Portálu otvorených dát - <https://data.gov.sk/> (2020)

B.4.5 Klimatické podmienky a dopady zmeny klímy

Ovzdušie je najdynamickejším krajinným prvkom. Riešené územie bolo posudzované z hľadiska dlhodobého stavu vlastností ovzdušia ako sú teplotné a zrážkové pomery. Tieto klimatické parametre, spolu s mierou jeho znečistenia cudzorodými látkami, najvýraznejšie modifikujú podmienky socioekonomického využitia územia.

Teplotné pomery

Riešené územie sa nachádza v teplej a mierne teplej klimatickej oblasti.

Podunajská nížina, Záhorská nížina a okrajové časti Malých Karpát sú v teplej klimatickej oblasti s priemerne 50 a viac letnými dňami za rok a s denným maximom teploty vzduchu 25 °C a viac. Priemerná teplota v januári je - 3 až - 4 °C, priemerná teplota v júli je 17 až 19 °C. Priemerný počet dní so zrážkami 1 mm a viac je 90 až 100, zrážkový úhrn vo vegetačnom období sa pohybuje od 350 do 400 mm, v zimnom období 200 – 400 mm. 40 až 80 dní je so snehovou pokrývkou, 110 až 140 dní je zamračených a 40 až 60 dní je jasných.

Masív Malých Karpát patrí do mierne teplej klimatickej oblasti v priemere s menej ako 50 letnými dňami za rok, s denným maximom teploty vzduchu 25 °C a viac a júlovým priemerom teploty vzduchu 16 °C a viac. Priemerná teplota v januári je - 2 až - 3 °C, priemerná teplota v júli je 17 až 18 °C. Priemerný počet dní so zrážkami 1 mm a viac je 90 až 120, zrážkový úhrn vo vegetačnom období sa pohybuje od 350 do 450 mm, v zimnom období 200 - 300 mm, 50 až 70 dní je so snehovou pokrývkou, 120 až 150 dní je zamračených a 40 až 50 dní je jasných.

Tabuľka 92 Priemerné teploty vzduchu (°C) od roku 2013 vo vybraných meteorologických staniciach v kraji

Stanica	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Bratislava - letisko	12,4	11,8	11,5	12,0	12,1	11,1
Bratislava - Koliba	12,0	11,2	11	11,6	11,6	10,5
Bratislava - Mlynská dolina	12,2	11,4	11,1	11,9	11,9	10,8
Kuchyňa - Nový Dvor	11,6		10,7	11,5	11,4	10,3
Modra - Piesok	10,0		9,1	9,9	9,8	8,6
Slovenský Grob	12,2	11,4	11,3	11,9	11,9	10,9
Malý Javorník	9,9	9,1	9,1	9,8	9,6	8,5
Kráľová pri Senci	12,4	11,4	11,4	11,9	12,1	11,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

Zrážky

Množstvo zrážok spadnutých na územie v jednotlivých lokalitách je uvedené v nasledujúcej tabuľke. Rozdiely v množstve atmosférických zrážok sú značné medzi nížinnou a horskou časťou riešeného územia. Na horskú časť pripadne až o 150 mm zrážok viac ako na nížinnú časť. Časové rozdelenie spadnutých zrážok počas roka je ovplyvnené aj výkyvmi počasia spôsobené klimatickými zmenami.

Aktuálnym problémom je intenzívna zrážková činnosť, ktorá spôsobuje vznik prívalových povodní. Tie predstavujú rizikové situácie, pri ktorých môžu vzniknúť nielen hospodárske škody, ale zároveň sú hrozbou aj pre obyvateľov dotknutých území. Na riešenie špecifických krajinno-ekologických problémov spojených s intenzívnymi zrážkami Bratislavský samosprávny kraj obstaral Urbanisticko-krajinársku štúdiu na ochranu proti prívalovým dažďom v Malokarpatskej oblasti (Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta). Súčasťou štúdie je návrh viacerých opatrení na sledovanie, zníženie alebo zabránenie negatívnych účinkov prívalových dažďov na viacerých lokalitách v regióne Malých Karpát (napr. Stupava, Záhorská Bystrica, Kuchyňa, Rača a ďalšie).

Tabuľka 93 Množstvo spadnutých zrážok vo vybraných meteorologických staniciach od roku 2013 na území kraja

Stanica	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Bratislava - letisko	607	400	552	493	746	693
Bratislava - Koliba	738	545	773	669	803	737
Bratislava - Mlynská dolina	655	537	773	612	799	664
BA - Rusovce	689	407	597	495	724	600
Borinka	692	615	822	672	883	883
Kuchyňa - Nový Dvor	759		650	532	843	679
Stupava, Bezručova	688	580	734	567	788	752
Veľké Leváre ZS	521	450	604	495		661

Vysoká pri Morave	462	420	577	469	662	559
Modra - Piesok	761	716	858	833	974	1002
Slovenský Grob	503	419	542	512	691	700
Malý Javorník	864	650	712	670	986	899
Kráľová pri Senci	500	426	550	506	594	658

Zdroj: Štatistický úrad SR

Počet tropických dní v roku

Vzhľadom k aktuálnej problematike zmeny klímy a jej otepľovania je dôležité sledovať počet dní v roku s tropickou teplotou, čo je deň počas ktorého maximálna teplota vzduchu dosiahne 30 °C a viac. Z uvedenej tabuľky vyplýva, že počet tropických dní sa v porovnaní súčasného stavu s rokom 2013 sa takmer v každej z uvedených lokalít zvýšil.

Tabuľka 94 Počet tropických dní vo vybraných meteorologických staniciach od roku 2013 na území kraja

Stanica	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Bratislava - letisko	36	44	26	45	16	28
Bratislava - Koliba	31	40	20	44	16	28
Bratislava - Mlynská dolina	30	44	26	44	17	28
Kuchyňa - Nový Dvor	41		30	45	18	26
Modra - Piesok	8	0	5	29	5	16
Slovenský Grob	53	48	36	47	25	30
Malý Javorník	6	14	5	22	2	12
Kráľová pri Senci	41	45	26	45	20	30

Zdroj: Štatistický úrad SR

Dopady zmeny klímy

Ako vyplývalo zo zozbieraných klimatických charakteristík (priemerná ročná teplota, počet tropických dní) zmena klímy sa negatívne dotýka aj územia Bratislavského kraja. Oteplenie klímy je veľmi pravdepodobne spôsobené ľudskou činnosťou. Ak bude naďalej pokračovať celosvetový rast emisií, pravdepodobne nás už na konci 21. storočia čakajú vážne zmeny. V závislosti od vyprodukovaných emisií sa môže teplota zvýšiť o 1,1°C až 6,4°C. Na Slovensku sa od roku 1881 zvýšila teplota v priemere o 1,6°C a poklesli ročné úhrny zrážok. Ako reakciu na problémy súvisiace so zmenou klímy si Úrad Bratislavského samosprávneho kraja obstaral „Katalóg adaptačných opatrení miest a obcí Bratislavského samosprávneho kraja na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (Karpatský rozvojový inštitút)“, ktorý má slúžiť ako sprievodca oblasťou adaptácie na zmenu klímy v urbanizovanom prostredí.

Z uvedenej publikácie vyplývalo niekoľko skutočností. Nárast teplôt bude mať dôsledky na živú i neživú prírodu. Rastlinstvo bude mať v priemere teplejšie vegetačné obdobie, územie bude vhodnejšie na pestovanie teplomilnejších plodín, no s rizikom veľkej premenlivosti úrod a zraniteľnosti na mráz. Teplejšie podmienky budú podporovať migráciu nových rastlinných a živočíšnych druhov, ale aj chorôb a škodcov. Vysoké teploty môžu viesť napríklad k poruchám koľajových tratí a poškodeniu asfaltových povrchov.

Zmeny v režime zrážok sa prejavujú vo výskyte povodní, ale aj v silnejšej erózii pôdy, môže dôjsť k znefunkčneniu kanalizačných systémov a zanášaniam vodných nádrží. Pri zvýšenom výskyte a trvaní sucha sa bude zvyšovať nedostatok vody vo vrchnej vrstve pôdy, čiže nastane ďalšie vysušovanie pôdy, zvýšená potreba závlahových vôd, nielen na poľnohospodárske plodiny, ale aj mestskú zeleň. Na poľnohospodárskych pôdach bude treba investovať finančné prostriedky na obnovu zastaranej hydromelioračnej siete alebo vybudovanie novej.

Vplyvy zmeny klímy ohrozujú konkrétne sídla a dotýkajú sa života obyvateľov konkrétnych obcí a miest. Katalóg popisuje viacero krokov, nástrojov a opatrení ako samospráva miest a obcí môže zmierňovať dopady zmeny klímy na svojich obyvateľov, svoje územie a prostredie. Dôležitou súčasťou je zostavenie plánu pre adaptáciu na dopady zmeny klímy kde sa napr. identifikujú dopady klimatickej zmeny, zhodnotí zraniteľnosť daného územia, stanoví sa strategické smerovanie

a naplánuje sa implementácia adaptačných opatrení. Opatrenia môžu byť zamerané napríklad na zvýšenie vegetácie na verejných priestranstvách, zakladanie vodných prvkov, energetickú efektívnosť budov, racionálne využívanie vody, obnovu mokradí ale aj celkovú osvetu obyvateľov kraja alebo konkrétneho sídla.

Z pohľadu dopadov extrémnych horúčav na obyvateľstvo najviac zraniteľná mestská časť Bratislava-Ružinov. Najväčšia zraniteľnosť z environmentálneho hľadiska je v MČ Bratislava Staré Mesto a Ružinov, zo spoločenského hľadiska je to v MČ Bratislava-Čunovo. Naopak celkovo najmenej zraniteľné sú mestské časti Bratislava-Karlova Ves a Devín a približne rovnaké hodnoty dosahujú MČ Dúbravka a MČ Nové Mesto. Obyvateľstvo najviac ohrozené extrémnymi horúčavami je v mestských častiach Bratislava-Ružinov, Staré Mesto, Nové Mesto a Petržalka.⁷¹

Problematika CO₂

Meranie hodnôt CO₂ nie je na úrovni kraja špecificky podchytené. Existuje štatistika, ktorá sleduje oxid uhličitý v jednotlivých hospodárskych odvetviach, avšak len za celé územie Slovenska⁷². Ďalej existuje Národný register znečisťovania (NRZ), ktorý obsahuje prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia a je možné v ňom nájsť aj údaj o množstve vyprodukovaného oxidu uhličitého. Údaje CO₂ sú však iba údaje z priemyselných podnikov, a to len tých sledovaných. Z databázy štatistického úradu vyplýva, že priemysel vyprodukoval asi polovicu CO₂. Ostatné údaje z dopravy, domácností a iných odvetví tu nie sú uvedené. Môžeme však konštatovať, že k najväčším producentom CO₂ patria najväčšie priemyselné podniky a doprava na území kraja.

Podpora vzdelávania v environmentálnej oblasti vzhľadom k súčasným problémom

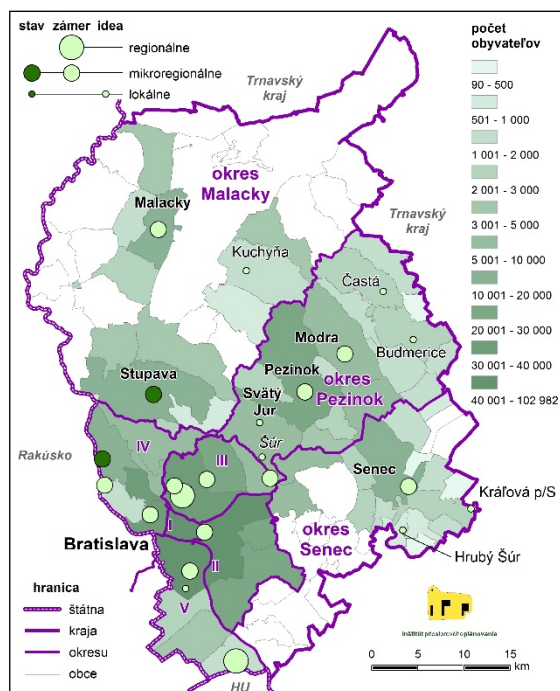
Územie BSK disponuje veľkým prírodným potenciálom, ktorý je verejnosti stále nedostatočne známy. Možnosťou je podpora výučby environmentálnej výchovy a prírodovedných predmetov pre žiakov a študentov škôl a zvyšovanie environmentálneho povedomia širokej verejnosti rozvoja environmentálno-vzdelávacích centier na území kraja. Úlohou siete je zabezpečenie fungujúceho uceleného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v regióne kraja so zameraním na nosné cieľové skupiny a s využitím inovatívnych nástrojov pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja. Ideálnymi miestami na realizovanie sú environmentálno-vzdelávacie centrá (ekocentrá, lesné škôlky a lesné školy). Takéto multifunkčné centrá fungujú v dennom alebo pobytovom režime, okrem výukových programov organizujú aj zaujímavé akcie pre širokú verejnosť a poskytovanými ekoturistickými službami dokážu pritiahnuť nielen domácich, ale aj zahraničných návštevníkov.

Uvedená mapa znázorňuje počet obyvateľov s dostupnosťou do 15 min do navrhovaných environmentálno-vzdelávacích centier. Tento ukazovateľ je v súlade s dokumentom Konceptia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom samosprávnom kraji na obdobie 2018-2025 (Špirála 2017). Najlepšími hodnotami oplývajú všetky MČ mesta Bratislava a okres Pezinok. Približne polovica územia zvyšných okresov Malacky a Senec sú mimo 15-minútovej časovej vzdialenosti.

⁷¹ Atlas hodnotenia zraniteľnosti a rizík nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy (2020).

⁷² http://datacube.statistics.sk/#!/report/sk/VBD_SK_WIN/zp1002rs/i030B1D7EE8BB4E6AA68A2C7DE7AC4E82

Mapa 42 Počet obyvateľov s dostupnosťou do 15 min do navrhovaných environmentálno-vzdelávacích centier

Zdroj: Špirála (2017): *Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom samosprávnom kraji na obdobie 2018-2025*. Bratislava: Špirála.

Environmentálna výchova

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti.

Základné dokumenty aké sú v SR:

- Stratégia štátnej environmentálnej politiky
- Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025
- Národný environmentálny akčný program

Stredné školy v BSK, ktoré sa venujú environmentálnej výchove:

- Spojená škola SOŠ, Ivanka pri Dunaji
- Stredná odborná škola záhradnícka Gustáva Čejku, Malinovo
- Stredná odborná škola vinársko-ovocinárska, Modra
- Spojená škola, Tokajická 24, Bratislava
- Stredná odborná škola drevárska, Pavlovičova 3, Bratislava-Ružinov
- Stredná odborná škola, Kysucká 14, Senec
- Spojená škola SOŠ agrotechnická J.A.Gagarina v Bernolákove

Vysoké školy v BSK (katedry), univerzita 3.veku, ktoré sa venujú environmentálnej výchove:

- Katedra environmentálnej ekológie - Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave
- Katedra krajinej ekológie - Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

Ekostrediská, subjekty realizujúce EVVO v BSK:

- Abeland - www.abeland.sk

- ArTUR - www.ozartur.sk
- Biofarma Príroda - www.biofarma.sk
- Botanická záhrada - www.uniba.sk/o-univerzite/fakulty-a-dalsie--sucasti/botanicka--zahrada-uk
- Bratislavské ochranárske združenie - www.broz.sk
- DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie - www.daphne.sk
- Horáreň Horský park - www.horaren.sk
- Green Foundation - www.greenfoundation.eu
- Mestské lesy v Bratislave - www.ba-lesy.sk
- Pod Gaštankou - www.podgaštankou.sk
- Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) - www.dravce.sk
- SAOLA - www.saola.sk
- SOS/BirdLife Slovensko - Slovenská ornitologická spoločnosť - www.vtaky.sk
- Strom života - www.stromzivota.sk
- Múzeum včelárstva/ Včelárska paseka - www.vcelarskapaseka.sk
- ZOO Bratislava - www.zoobratislava.sk
- Živica - www.zivica.sk
- Centrá voľného času (CVČ)
- Lesné školy: Lipová škola v Rači, Ateliér LES na Patrónke a škola v Stupave
- Lesné kluby: Lesný klub Jadierko v Stupave, Pramienok v Lamači, Lesný klub Gaštanko v Rači, Lesnou Cestičkou v Limbachu - Suchý vrch, Domček Lesníček v Limbachu-Suchý vrch, Hríbik v Limbachu, SLNKO na Kramároch, Lesný klub a predškola Ateliér LES na Patrónke, Biely kamienok vo Sv. Juri, dva vznikajúce detské lesné kluby v Modre a Čunove
- Prírodovedné krúžky: Víťatá, Slobodka bodka, Sovule

Na území Bratislavského kraja v súčasnosti existuje viacero subjektov, ktoré vykazujú aktivity v oblasti EVVO a lesnej pedagogiky, avšak ku konsenzu v oblasti definície kritérií pre EVC/SEV na Slovensku zatiaľ nedošlo. **Bratislavský kraj disponuje veľkým prírodným potenciálom a každý z bratislavských mikroregiónov má čo ponúknuť.** V Bratislavskom mikroregióne môžeme navštíviť NPR Devínsku Kobylu, ktorej súčasťou je významná paleontologická lokalita Sandberg – pieskovcová jaskyňa. **Mestská časť Devínska Nová Ves na jeseň v roku 2019 sprevádzkovala ekocentrum,** ktoré sa zameriava hlavne na výchovu detí a mládeže v oblasti ekológie a ochrany prírody. Výučba bude prebiehať v exteriéroch. V prírodnej rezervácii Dunajské ostrovy, ktorá býva pravidelne zaplavovaná, je súčasťou ÚEV Ostrovné lúčky, sú zachované pôvodné lužné lesy. Daná lokalita je súčasťou CHVÚ Ostrovné Lúky, kde sa nachádza pozorovateľňa vtáctva. Toto územie má vysoký potenciál. Prechádzky medzi jazerami a záhradami, doplnené o zážitkové ihriská sa môžu stať ideálnym miestom pre relax a únik z ruchu hlavného mesta. Inšpiráciou pre nás môže byť WWT London Wetland Center, kde chránia, obnovujú a vytvárajú mokrade. Vedie sa tu veľké množstvo outdoorových aktivít, ktoré prinášajú nezabudnuteľný zážitok v prírode. Centrum je určené ako podpora výučby a vzdelávania v škole. **Ekocentrum v obci Hrubý Šúr ArTUR v rámci BSK** je určené na vzdelávanie stavebníkov využívajúcich prírodné materiály, ako je hlina a slama. Zaoberá sa trvalo udržateľnou architektúrou a permakultúrou.

Potenciálne centrá - ZÁMER:

- Ekocentrum v Modre (lokálne)

Potenciálne centrá - IDEA:

- Ekocentrum Biely Kríž (mikroregionálne)
- Ekocentrum Svätý Jur (lokálne)
- Ekocentrum Šúr (lokálne)
- Ekocentrum v Pezinku (mikroregionálne)
- Ekocentrum v Budmericach (mikroregionálne)
- Ekocentrum v Senci (mikroregionálne)
- Ekocentrum v Malackách (mikroregionálne)
- Ekocentrum v Karlovej Vsi (mikroregionálne)
- Ekocentrum v Devíne (mikroregionálne)
- Ekocentrum Železná studienka (mikroregionálne)
- Ekocentrum v Petržalke (mikroregionálne)

Medzi ďalšie potenciálne lokality patrí napríklad Ekocentrum Sprinzlov majer (mikroregionálne). Sprinzlov majer je vzhľadom na svoju polohu a ako súčasť chránenej krajiny oblasti so vzácnymi rastlinami a živočíchmi ideálnym objektom.

Aktuálne, v roku 2021, je v realizácii príprava Ekocentra Čunovo a infocentra Kamzík (mikroregionálne). Vytvorenie Infocentra Kamzík je súčasťou prebiehajúceho projektu CITY NATURE v rámci programu spolupráce INTERREG V-A SK-AT.

V ostatných krajoch na Slovensku sa nachádzajú centrá, ktoré sa zaoberajú témou udržateľnosti. V Košickom kraji sa nachádza Ekocentrum Sosna, v Žilinskom kraji Ekocentrum Zázrivá a Eko-centrum o.z., v Banskobystrickom kraji Ekocentrum Poľana, Ekocentrum Bylinka pod Lipkou a Komunitné centrum Zaježová, v Nitrianskom kraji stredisko environmentálnej výchovy SAŽP Dropie. Všetky ekocentra sú určené pre deti a širokú verejnosť.

Zhrnutie a dôsledky

Zo spracovanej environmentálnej analýzy vyplynuli v riešenom území viaceré problémy. Do roku 2030 sa očakáva prírastok obyvateľov mesta, z čoho vyplynie viacero problémov alebo ohrození environmentálnych zložiek.

Predpokladá sa nárast komunálneho odpadu a aj z dôvodu prísnej európskej legislatívy vzrastú nároky na triedenie zložiek odpadu s čím nevyhnutne bude súvisieť rozvoj rôznych foriem odpadového hospodárstva. K likvidácii odpadov by bolo vhodné v najbližšom období využiť iné spôsoby ako skládkovanie, napr. energetické zhodnotenie v najbližšie dostupnom mieste alebo podporiť, prípadne vybudovať vlastnú infraštruktúru odpadového hospodárstva napr. spoluprácou viacerých obcí kraja.

Na území kraja je potrebné vysporiadať sa s dedičstvom environmentálnych záťaží, ktoré pochádzajú z bývalej priemyselnej činnosti, banskej činnosti a uzatvorených skládok odpadu.

V dôsledku zmeny klimatických pomerov sa predpokladá **nárast priemernej ročnej teploty a zvýšenie extrémnych prejavov počasia**. Za ostatných 6 rokov pozorujeme na území kraja nárast teploty o približne 1,5 °C. V plánovanom období je možné predpokladať väčší dopyt obyvateľov po zeleni, a preto by malo dôjsť k rozšíreniu parkov a zelených miest najmä v hustejšie osídlených oblastiach kraja.

Z hľadiska adaptácie na zmenu klímy je v najbližšej dobe potrebná dôsledná ochrana mokradných spoločenstiev na území miest a obcí kraja. Majú nesmierny význam pre zachovanie rozmanitosti živých organizmov, ako prirodzené biočističky vôd a ako prevencia povodní. Ako prevencia proti povodňam je tiež dôležité budovať vodozádržné opatrenia v krajine. Potrebné je tiež znižovať energetickú náročnosť budov čím dôjde k obmedzeniu produkcie množstva skleníkových plynov. Z hľadiska ochrany podzemnej vody je potrebné zabezpečiť napojenie sídiel na verejnú kanalizáciu, aby bolo zabezpečené čistenie odpadových vôd.

Z hľadiska znečisťovania ovzdušia zo stredných a veľkých zdrojov sa nepredpokladá do budúcnosti výrazný nárast znečisťujúcich látok do ovzdušia. V dôsledku nárastu počtu obyvateľov mesta môže dôjsť k nárastu znečistenia ovzdušia z dopravy a aj nadmernému hluku. Očakáva sa pozitívny vplyv na zdravie a pohodu obyvateľstva plánovaných aktivít na území mesta v oblasti dopravy ako sú preložky ciest, plánované cyklistické trasy a vylepšenie verejnej osobnej integrovanej dopravy. Pri realizácii budúcich rozvojových zámerov ako sú napr. cestné preložky alebo obchvaty sa predpokladá zásah do prírodného prostredia.

B.5 Inštitucionálno-organizačná analýza

Súčasná štruktúra verejnej správy v SR

Najvýznamnejšími determinantmi tvorby organizačnej štruktúry verejnej správy na území daného štátu sú: vývoj územného a správneho členenia, počet a veľkosť územných jednotiek, uplatňovaná miera decentralizácie, resp. centralizácie, politická situácia, rozsah originálnych, ale aj prenesených kompetencií, možnosti miestneho finančného systému a pod.

Územno-správne členenie SR je upravené v šiestich právnych predpisoch:

- zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ktorý poskytuje základné členenie SR na 8 krajov a 79 okresov,
- nariadenie vlády č. 258/1996 Z. z., ktorým sa vydáva Zoznam obcí a vojenských obvodov tvoriacich jednotlivé okresy, to znamená, že nariadenie vlády člení jednotlivé mestá a obce do konkrétnych okresov,
- zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov, 157
- zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 515/2003 Z. z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých právnych predpisov,
- zákon č. 254/2007 Z. z. o zrušení krajských úradov a o zmene a doplnení zákona č. 515/2003 Z. z. o krajských úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 263/2006. Územné a správne členenie obsahuje delenie územia štátu na územné celky a správne celky. Podľa zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky sú samosprávnymi územnými celkami Slovenskej republiky obce a vyššie územné celky. Správnymi celkami sú kraje a okresy a tiež vojenské obvody (správne celky slúžiace na zabezpečenie úloh obrany štátu) a obce, ak podľa osobitných zákonov vykonávajú štátnu správu. Územný obvod vyššieho územného celku je zhodný len s územným obvodom kraja. Postavenie, pôsobnosť a orgány samosprávy vyšších územných celkov ustanovuje osobitný zákon. Vojenský obvod zriadený podľa osobitného zákona nie je súčasťou obce ani vyššieho územného celku. (Verejná správa na Slovensku a jej problémy, 24.7.2019, 10:35).

Mestské časti

Územie hlavného mesta je za účelom výkonu samosprávy rozdelené na 17 mestských častí. Mestské časti sú právnickými osobami, ktoré za podmienok ustanovených zákonom o Bratislave a štatútom hlavného mesta hospodária so zvereným majetkom a finančnými prostriedkami. Každá mestská časť má svojho starostu, miestne zastupiteľstvo a miestny úrad.

Poslancov miestneho zastupiteľstva volia občania mestskej časti v priamych voľbách na štvorročné obdobie. Počet poslancov miestneho zastupiteľstva v každej mestskej časti určuje pred voľbami miestne zastupiteľstvo. V mestských častiach do 3 000 obyvateľov (Devín, Záhorská Bystrica, Jarovce, Rusovce, Čunovo, Vajnory) je v miestnom zastupiteľstve 7 až 9 poslancov. V mestských častiach do 20 000 obyvateľov (Vrakuňa, Lamač, Devínska Nová Ves) je počet poslancov v miestnom zastupiteľstve v rozmedzí od 13 do 19 poslancov. V mestských častiach nad 20 000 obyvateľov (Staré Mesto, Ružinov, Podunajské Biskupice, Nové Mesto, Rača, Dúbravka, Karlova Ves, Petržalka) je v miestnom zastupiteľstve 15 až 41 poslancov.

Miestne zastupiteľstvo rozhoduje o najdôležitejších otázkach miestneho významu, ako je napr.:

- rozpočet a záverečný účet mestskej časti,
- všeobecne záväzné nariadenia mestskej časti,
- hospodárenie s majetkom a finančnými prostriedkami mestskej časti,
- ochrana a tvorba životného prostredia mestskej časti,
- miestne poplatky,
- zriaďovanie podnikov, organizácií a zariadení mestskej časti,
- územnoplánovacia dokumentácia mestskej časti a jej zón.

Rokovanie miestneho zastupiteľstva je verejnosti prístupné a vedie ho starosta mestskej časti. Miestne zastupiteľstvo môže požiadať mestské zastupiteľstvo o prerokovanie otázok celomestského charakteru, ktoré sa týkajú záujmov mestskej časti. Ak

je stanovisko mestského zastupiteľstva rozdielne od stanoviska miestneho zastupiteľstva, je na prijatie uznesenia mestského zastupiteľstva potrebný súhlas trojpäťinovej väčšiny prítomných poslancov mestského zastupiteľstva. Obecné zastupiteľstvo rokuje vždy v zbore. Spôsobilé rokovať a uznávať sa je vtedy, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých poslancov.

Základné kompetencie mestských častí

Samospráva mestskej časti spravuje veci miestneho významu. Medzi základné úlohy a kompetencie mestskej časti patrí najmä:

- hospodárenie s hnutelným a nehnuteľným majetkom mesta, ktorý je zverený do jej správy, a s nadobudnutým majetkom,
- zostavovanie rozpočtu mestskej časti, záverečného účtu a organizovanie verejnej diskusie o ňom,
- rozhodovanie o zavedení miestnych poplatkov,
- usmerňovanie ekonomickej činnosti v mestskej časti,
- vykonávanie správy, údržby a výstavby miestnych komunikácií III. a IV. triedy, príľahlých ulíc, chodníkov, cyklistických chodníkov, samostatných chodníkov, schodov, vrátane zelene, stromoradia a údržby verejných priestranstiev,
- správa a údržba historických pamiatok a stavieb miestneho významu,
- zabezpečovanie čistenia miestnych komunikácií III. a IV. triedy, správy a údržby zelene,
- povoľovanie predajných a prevádzkových časov obchodov, služieb a správa trhovísk,
- obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie mestskej časti a jej zón,
- zabezpečovanie verejného poriadku a ochrany pred požiarmi v mestskej časti,
- zabezpečuje dostupnosť sociálnej služby pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na sociálnu službu.

Kompetencie mestských častí v oblasti prenesenej štátnej správy

- V oblasti prenesenej štátnej správy mestské časti vykonávajú najmä tieto úlohy, ktoré im hlavné mesto zverilo na základe štatútu a jeho doplnkov:
- prijímanie ohlásení pri stavebných úpravách, ktorými sa nemení vzhľad stavby,
- povoľovanie informačných, reklamných a propagačných zariadení,
- vydávanie potvrdenia o oznámení chráneného nerastu,
- príjem základných poplatkov za uloženie odpadov od prevádzkovateľov skládok,
- hlásenie výskytu mimoriadne nebezpečných škodcov,
- schvaľovanie rybárskeho hospodárstva a vydávanie rybárskych lístkov,
- pôsobnosť cestného správneho orgánu na miestnych komunikáciách III. a IV. triedy,
- povoľovanie lotérií a iných hier,
- vyberanie a správa miestnych poplatkov miestneho významu,
- starostlivosť o rodinu,
- starostlivosť o ťažko zdravotne postihnutých občanov a starých občanov,
- prevádzka zariadení sociálnej starostlivosti,
- zmeny názvov ulíc a iných verejných priestranstiev,
- prijímanie oznámení o organizácii verejných kultúrnych, športových a turistických podujatí,
- rozhodovanie o povinnosti organizácie zriadiť požiarnu hliadku,
- zriaďovanie dobrovoľného požiarného zboru,
- prerokovávanie zriaďovania a zrušovania materských a základných škôl so školskou správou,
- pôsobnosť stavebného úradu v zmysle §117 ods. 1 Stavebného zákona.

Programy cezhraničnej spolupráce

Programy spolupráce sú doplnkom hlavných európskych programov, napríklad Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 alebo programov implementovaných v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti. Tieto programy sú primárne určené na ďalšiu spoluprácu v špecifických politických oblastiach.

Program spolupráce je výsledkom spoločného úsilia všetkých zúčastnených krajín s cieľom umožniť financovanie aktivít, ktoré povedú k intenzívnejšej spolupráci medzi regiónmi so spoločnou medzištátnou hranicou.

Programy vytvoria priestor pre investície na zlepšenie technického stavu prírodných a kultúrnych pamiatok, zlepšenie prístupu k prírodným a kultúrnym pamiatkam napr. označenie, zvýšenie ochrany a starostlivosti o ohrozené druhy zvierat. Realizujú sa investície na rozvoj vybraných prvkov zelenej infraštruktúry.

Jednou z plánovaných aktivít je aj lepšie prepojenie infraštruktúry. Prepojenie môže byť vďaka výstavbe nových a skvalitneniu existujúcich cestných hraničných prechodov, ktoré nebudú ovplyvňované povodňami, pričom by sa zohľadnila ekologická citlivosť danej oblasti. Bude podporená aj lepšia dostupnosť a zvýšená dopravná bezpečnosť chodcov a cyklistov.

Posilní sa spolupráca medzi univerzitami a vysokými školami s cieľom vypracovať spoločné ponuky (napr. vytvoriť centrá na prenos poznatkov), zlepši sa program vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania na všetkých úrovniach (od predškolských zariadení až po univerzity a vysoké školy).

Podporia sa nové aj pôvodné vzdelávacie programy pre základné, stredné a vysoké školy s dôrazom na získanie potrebnej praxe, podporí sa tiež výmena odborných poznatkov a skúseností, realizácia výmenných pobytov, investície do skvalitnenia vzdelávacej infraštruktúry a pod.

Cezhraničná spolupráca na úrovni SR

Pre územie Bratislavského kraja sú relevantné viaceré cezhraničné iniciatívy. Pre podporu cezhraničnej spolupráce (pre roky 2014-2020) sú z pozície EÚ vytvorené samostatné Programy spolupráce Interreg, ktoré sú financované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja na podporu harmonického rozvoja územia Európskej únie na rôznych úrovniach.

K takýmto programom patria:

Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika s rozpočtom približne 106 mil. EUR. Riadiaci orgán pre program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika - Česká republika na programové obdobie 2014 - 2020 je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Napriek tomu, že územie kraja nemá priamu hranicu s Českou republikou bolo možné uchádzať sa o podporu v rámci niektorých špecifických tematických oblastí, aj pre subjekty z územia Bratislavského kraja, ako napr. výskum a inovácie.

Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Rakúsko s rozpočtom takmer 90 mil. EUR. Riadiaci orgán pre program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Rakúsko na programové obdobie 2014 – 2020 je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Spoločný sekretariát má sídlo na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v Bratislave a pobočku na Magistráte mesta Viedeň.

Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Maďarsko s celkovým rozpočtom približne 183 mil. EUR. Riadiaci orgán pre program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika - Maďarsko na programové obdobie 2014 – 2020 je Úrad predsedu vlády Maďarska, Budapešť. Národným orgánom pre program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Maďarsko na programové obdobie 2014 – 2020 je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

Združenie SK8 (Združenie 8 VÚC v SR)

V roku 2012 predsedovia samosprávnych krajov zvažovali myšlienku založenia stáleho sekretariátu Združenia SK 8, ktorý by riešil agendu združenia, podobne ako to robí Združenie miest a obcí Slovenska alebo Únia miest Slovenska. Tieto sa zaoberajú iba prierezovými témami týkajúcimi sa všetkých členov združenia, pričom ich hlavné poslanie je v zlepšovaní legislatívneho prostredia a podmienok, ktoré vytvára centrálna vláda pre samosprávu. Svojim spôsobom teda ide o lobistické organizácie, ktoré vedú dialóg s vládou SR vo veciach týkajúcich sa samosprávy a snažia sa o presadenie riešení, ktoré by samospráve uľahčili výkon jej činností. Jednotlivé samosprávne kraje mali pritom podelenú vecnú agendu (napr. školstvo, doprava, financie), v ktorej sa špecializovali a zastupovali v nej aj úlohu akéhosi koordinátora za všetky samosprávne kraje.

Rovnako aj zo strany EÚ je vyvíjaný dlhodobý tlak na Slovensko, aby v otázke regionálnej politiky EÚ mali výraznejšie slovo regióny. Tie však nemôžu robiť komplexné rozvojové stratégie bez relevantných dát a bez spolupráce a rešpektovania potrieb

všetkých sociálno-ekonomických partnerov na svojom území. Tieto úlohy by mali plniť pravé analyticko-strategické útvary na jednotlivých samosprávnych krajoch.

Miestne akčné skupiny (MAS)

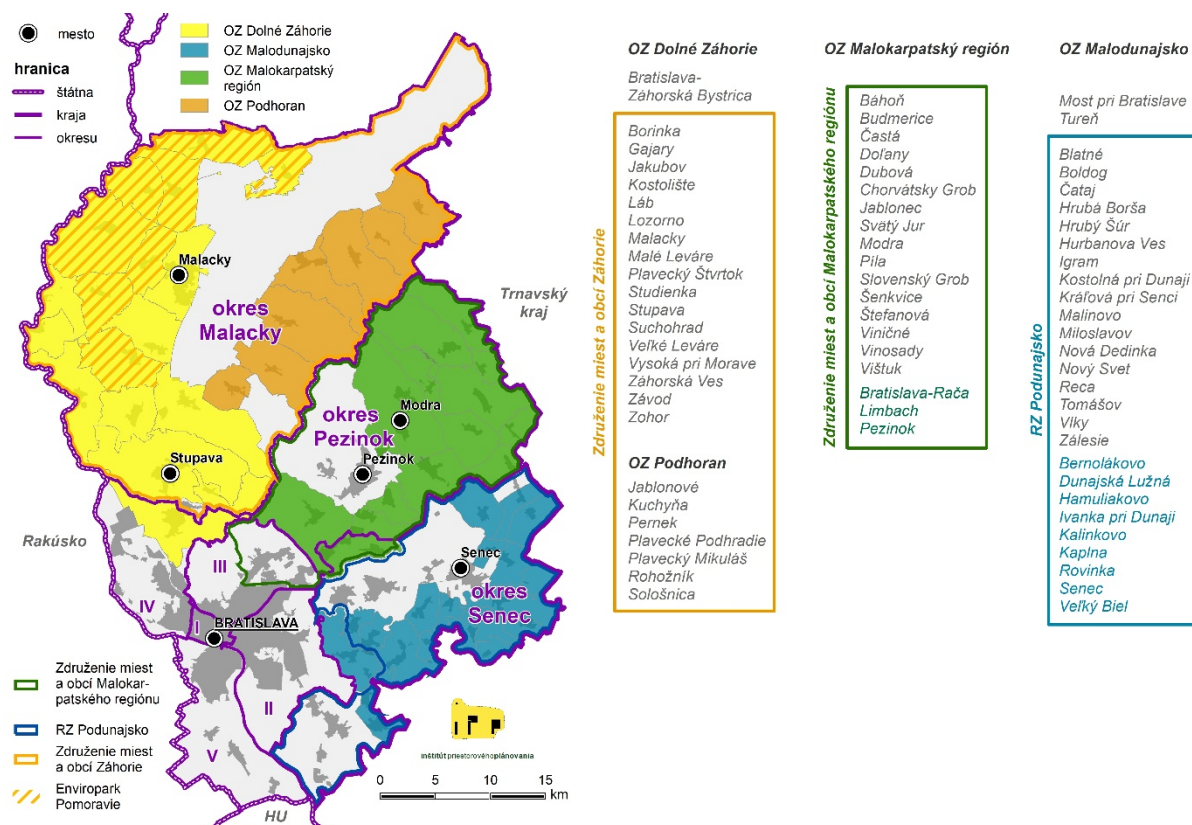
Miestne akčné skupiny sú inštitucionálnym nástrojom pre riadenie vyváženého územného rozvoja v mikroregiónoch a majú vysoký potenciál (a finančné zdroje) pre výmenu skúseností, spoločné projekty a sieťovanie v rámci celej Európy.

Miestna akčná skupina („MAS“) je zoskupenie verejného a súkromného sektora na miestnej úrovni, kde na úrovni nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49% hlasovacích práv. MAS má právnu subjektivitu a povinné orgány, ktoré sú schopné spravovať verejné prostriedky ako aj manažovať činnosť MAS (napr. manažér MAS, účtovník, riadiaci výbor, výberová komisia, kontrolný a monitorovací výbor). Územie musí mať miestnou akčnou skupinou vypracovanú integrovanú stratégiu rozvoja územia („stratégia“) s jasne formulovanými prioritami, opatreniami, príp. aktivitami. Oblasť na ktorú sa vzťahuje stratégia musí pokrývať súvislé vidiecke územie, ohraničujúce katastre všetkých zahrnutých obcí v rámci územia žiadajúceho o podporu, sformované na princípe spoločného záujmu. Stratégia musí zahŕňať inovačné prístupy, t.j. stimulačné a novátorské prístupy k rozvoju územia. Minimálny počet obcí je 7, počte obyvateľov sa musí pohybovať od 10 000 do 150 000 obyvateľov a maximálna hustota osídlenia je 150 obyv./km². (zdroj: PRV SR 2014-2020)

Na území kraja pôsobí viacero MAS, pozri aj mapku nižšie.

Okrem ďalších aktivít sa MAS venujú aj tvorbe a udeľovaniu regionálnych značiek. Procedúru udeľovania Regionálnych značiek vo väčšine prípadov preberajú Miestne akčné skupiny (MAS) v územiach, ktoré splnili podmienky a získali grant na túto činnosť v rámci Programu rozvoja vidieka, resp. iných zdrojov. MAS oprávnená na udeľovanie regionálnej značky následne vyhlasuje vlastné výzvy s presne vymedzenými kritériami. Po predložení žiadostí o značku jednotlivými uchádzačmi (podnikatelia, remeselníci, farmári, gastro-zariadenia, cestovné kancelárie...) hodnotí odborná certifikačná komisia splnenie stanovených kritérií pre udelenie značky.

Mapa 43 Miestne akčné skupiny (MAS) a iné lokálne organizácie

Zdroj: web stránky jednotlivých organizácií (2020)

Európske zoskupenie územnej spolupráce (EZÚS)

Európske zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS) boli zriadené s cieľom uľahčiť cezhraničnú, nadnárodnú a medziregionálnu spoluprácu medzi členskými štátmi a ich regionálnymi a miestnymi orgánmi. EZÚS umožňujú týmto partnerom realizovať spoločné projekty, vymieňať si odborné vedomosti a zlepšovať koordináciu priestorového plánovania.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1302/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o vyjasnenie, zjednodušenie a zlepšenie zakladania a fungovania takýchto zoskupení.

Cieľom EZÚS je uľahčovať a podporovať územnú spoluprácu najmä medzi svojimi členmi, vrátane jednej alebo viacerých oblastí cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce, a to s cieľom posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť v EÚ.

Úlohy EZÚS sú vo všeobecnosti v súlade s cieľmi uvedenými vyššie. Úlohy môžu zahŕňať osobitné činnosti v oblasti územnej spolupráce medzi členmi s finančnou podporou alebo bez finančnej podpory Únie. EZÚS môžu byť poverené vykonávaním programov spolufinancovaných Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a/alebo Kohézneho fondu, alebo iných projektov cezhraničnej spolupráce, ktoré môžu alebo nemusia využívať finančné prostriedky EÚ. Medzi príklady takýchto činností patrí prevádzkovanie cezhraničných dopravných zariadení alebo nemocníc, vykonávanie alebo správa cezhraničných rozvojových projektov a výmena odborných znalostí a osvedčených postupov.

EZÚS Rába-Dunaj-Váh

Zoskupenie založené v roku 2011 je nezávislou neziskovou organizáciou s právnou subjektivitou. Združenie sídlace v Tatabányi v súčasnosti pozostáva z piatich členov: zakladajúci Trnavský kraj, Župa Győr-Moson-Sopron, Župa Komárom-Ostrihom a kraje, ktoré sa pripojili v roku 2015 - Bratislavský kraj spolu s Peštianskou župou.

Cieľom je podpora cezhraničnej spolupráce v záujme posilnenia hospodárskej, sociálnej a územnej kohézie medzi našimi členmi – prostredníctvom kooperačných projektov a programov. V priebehu plnenia svojich úloh, dodržiavaním právnych predpisov, môžeme realizovať bez ohrozovania svojich cieľov aj hospodárske aktivity zamerané na konkurencieschopnosť územia, či založiť a prevádzkovať inštitúcie potrebné k realizácii určitých úloh.

Projekt BAUM

BAUM je skratka pre Bratislava Umland Management alebo Bratislava Územný Manažment. V projekte ide o koordináciu územného rozvoja hlavného mesta SR a okolitých rakúskych obcí.

Región slovenského hlavného mesta Bratislava a jeho okolia je jedinečný nielen svojou polohou v srdci Európy, ale aj prítomnosťou hranice medzi Rakúskom a Slovenskom. Dynamika Bratislavy ovplyvňuje vývoj aj v okolitých, vidiecky štruktúrovaných obciach oboch štátov. Koordinovaný cezhraničný územný rozvoj tejto oblasti si preto vyžaduje popri intenzívnej harmonizácii miestnych potrieb aj vytváranie štruktúrovaných rámcových podmienok pre plánovanie.

Projekt Bratislava územný manažment – BAUM – umožňuje a podporuje komunikáciu a harmonizáciu územno-plánovacích aktivít v regióne. Cieľom je vybudovanie fungujúceho a efektívneho manažmentu mesta a okolia medzi Bratislavou a jej okolitými obcami, krajskou samosprávou, krajiniskými vládami a obyvateľstvom.

Projekt CENTROPE

Región strednej Európy sa skladá z ôsmich spolkových krajín, krajov a žúp, v ktorých žije približne šesť a pol milióna obyvateľov. Región sa nachádza v bode stretu štyroch štátov a štyroch rôznych jazykov - dokonalé rozhranie „novej Európy“ - toto všetko sa odzrkadľuje v rozmanitosti partnerských regiónov a miest zapojených do projektu CENTROPE.

Dve hlavné mestá Bratislava a Viedeň ako aglomeračné dvojčky, ktoré sú od seba vzdialené len 60 kilometrov, Brno a Győr ako dodatočné mestá nadregionálneho významu, ako aj niekoľko ďalších miest, tvoria hnacie sily hospodárskeho a kultúrneho rozmachu stredoeurópskeho regiónu. Narastajúca prosperita, výkonné odvetvia zamerané na export, globálne prepojené uzly služieb a pracovná sila vyznačujúca sa vysokým vzdelaním, to sú hlavné charakteristiky stredoeurópskeho regiónu. Stredoeurópsky región spája partnerov, ktorí sa dokážu navzájom ideálne dopĺňať a spoločne - viac, ako keby stáli osamote - predstavujú kvalitu života, príležitostí, kreativitu, rast a otvorenosť.

Na mieste, kde sa hovorí rôznymi jazykmi a ktoré priťahuje podnikateľské aktivity, ľudí a nápady z celého sveta, možno CENTROPE označiť za stred srdca Európy. Z tohto dôvodu má CENTROPE vynikajúce predpoklady na to, aby sa z neho stal jeden z najdynamickejších európskych priestorov v oblasti bývania a práce.

SDC - Slovenský dom Centrope

Slovenská decentralizovaná kancelária pre spoluprácu. Združenie právnických osôb bolo založené na základe schválenia zastupiteľstiev miest Bratislava a Trnava v r. 2008. Hlavný cieľ združenia: Je konať v mene svojich členov a zastupovať ich spoločné záujmy v rámci multilaterálnej iniciatívy Centrope. Sídlo združenia je Sabinovská 16, Bratislava 820 05, kde sa nachádzajú aj kancelárie združenia.

Súčasní členovia združenia: Mesto Bratislava, Bratislavský samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Nitriansky samosprávny kraj, mesto Svätý Jur, Mestská časť Bratislava - Čunovo.

Orgány združenia: Valné zhromaždenie, predseda združenia, dozorná rada.

Kancelária združenia je výkonný orgán, ktorý zabezpečuje, odborné, organizačné, administratívne, hospodárske a technické úlohy súvisiace s cieľmi združenia.

Kancelária Bratislavského kraja v Bruseli

Bratislavský samosprávny kraj bol prvým slovenským regiónom, ktorý zriadil svoju Kanceláriu v Bruseli a doteraz je najdlhšie pôsobiace slovenskou regionálnou kanceláriou v Bruseli od roku 2002.

Priority kancelárie BSK v Bruseli:

- Presadzovanie záujmov BSK v Bruseli
- Zapojenie BSK a jeho subjektov do sietí, partnerstiev a iniciatív
- Prezentácia a propagácia BSK v Bruseli
- Pravidelný monitoring, poskytovanie informácií o aktualitách v Bruseli
- Vytvorenie zázemia pre BSK v Bruseli

Na základe Koncepcie pôsobenia Bratislavského samosprávneho kraja v Bruseli na roky 2017-2020, je prioritou BSK aktívne členstvo v Európskom výbore regiónov (EVR), kde si stanovil 2 hlavné ciele - posilniť postavenie BSK v rámci slovenskej delegácie a vypracovať stanovisko v komisii pre regionálnu politiku a rozpočet EÚ (COTER) a prostredníctvom neho upozorniť na postoje BSK na európskej úrovni.

Predseda BSK sa stal členom EVR v r. 2018, od r. 2019 zastáva funkciu vedúceho slovenskej delegácie, pôsobí v komisii COTER, je podpredsedom politickej frakcie Európskych konzervatívcov a reformistov (ECR) a vicekoordinátorom ECR v COTER. V komisii COTER predseda BSK vypracoval stanovisko „Metropolitné regióny: výzvy a postavenie v rámci budúcej politiky súdržnosti po roku 2020“. Poukázal ním na špecifické postavenie regiónov, ktoré sú z hľadiska KP kategorizované ako viac rozvinuté.

BSK počas prípravy stanoviska nadviazal kontakty s viacerými európskymi metropolitnými regiónmi - metropolitnou oblasťou Barcelona, metropolitným regiónom Brabantstad, Birminghamom, Viedňou, metropolitným regiónom Štutgard, Lyon. BSK aktívne spolupracuje s členmi pracovnej skupiny pre metropolitné oblasti Asociácie európskych hlavných miest (Eurocities) a Európskej siete metropolitných regiónov a oblastí METREX.

Jednou z dôležitých oblastí je spolupráca s krajinami Vyšehradskej skupiny. V r. 2015 BSK zorganizoval Vyšehradské fórum hlavných miest a regiónov v Bratislave zamerané na diskusiu o dopravných prepojeniach, startupoch, podpore decentralizácie, princípoch subsidiarity, viacúrovňového riadenia. Cieľom BSK je ďalšie zintenzívnenie kontaktov a spolupráce s regiónmi V4 a Rakúska pri presadzovaní spoločných záujmov na európskej úrovni. BSK spolupracuje s českou delegáciou v EVR, najmä s hlavným mestom Praha a Stredočeským krajom. Spolu s českou delegáciou vypracoval 2 pozičné dokumenty k budúcnosti KP a koordinujú sa na spoločných pozíciách k legislatíve. Z poľských partnerov BSK spolupracuje najmä s Mazovským vojvodstvom, a vymieňa si informácie o investíciách prostredníctvom nástroja ITI. V rámci politickej frakcie BSK spolupracuje s Podkarpatským vojvodstvom. Z rakúskych regiónov je z hľadiska cezhraničnej spolupráce najvýznamnejšia spolupráca s Dolným Rakúskom a Burgerlandom. Maďarské regióny Pešť a Győr-Moson-Sopron sú významní cezhraniční partneri.

BSK patrí medzi lídrov v rámci Sieť hlavných miest a regiónov (CCRN), ktorá v Bruseli združuje hlavné mestá a regióny EÚ kde participoval na príprave pozičného dokumentu „For a strong Cohesion policy post-2020 supporting EU capital cities and regions and their citizens“. Dokument upozorňuje na výzvy metropolitných regiónov, ktorých riešenie si vyžaduje participáciu na programoch financovaných z EŠIF aj po roku 2020. V rámci siete CCRN je významným partnerom BSK región hlavného mesta Brusel.

Medzinárodné zmluvy VÚC

Bratislavský samosprávny kraj má podpísaných viacero zmlúv o spolupráci naprieč regiónmi z celej Európy (najmä s okolitými regiónmi ale aj s regiónmi mimo územia EÚ).

Zoznam medzinárodných zmlúv BSK

- Dohoda o spolupráci pri rozvoji Baťovho kanálu medzi Juhomoravským, Olomouckým, Zlínskym a Moravskosliezskym krajom (Česká republika) a Trnavským, Trenčianskym, Bratislavským a Žilinským krajom (Slovenská republika).
- Dohoda o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom a Regiónom Brusel – Hlavné mesto.
- Medziregionálna dohoda o vytvorení stredoeurópskeho dopravného koridoru.
- Politická deklarácia o vytvorení Stredoeurópskeho dopravného koridoru (CETC).
- Dohoda o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Juhomoravským krajom (Česká republika)..
- Protokol o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Moskovskou oblastnou dumou (Ruská federácia).
- Memorandum medzi Bratislavským samosprávnym krajom Slovenskej republiky a vládou Moskovskej oblasti Ruskej federácie.
- Dohoda o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom v Slovenskej republike a Samosprávou župy Győr-Moson-Sopron v Maďarskej republike na roky 2002 - 2007
- Dodatok k Dohode o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom v Slovenskej republike a Samosprávou župy Győr-Moson-Sopron v Maďarsku.
- Protokol o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Varaždínskou župou (Chorvátska republika).
- Dodatok k protokolu o kultúrnej a spoločenskej výmene medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Varaždínskou župou (Chorvátska republika).
- Dohoda o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Autonómnou pokrajinou Vojvodina (Srbská republika).
- Protokol o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Regiónom Benátsko (Talianska republika).
- Memorandum o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Oblastnou administratívou Sofijskej oblasti (Bulharská republika).
- Dohoda o spolupráci medzi Samosprávnymi krajinami Bratislava a Trnava, Hlavným mestom Slovenskej republiky Bratislava a Dolným Rakúskom, Spolkovou krajinou Rakúskej republiky o cezhraničnej spolupráci na roky 2002 – 2003.
- Dohoda medzi Bratislavským samosprávnym krajom, Slovenská republika a Spolkovou krajinou Dolné Rakúsko, Rakúska republika o cezhraničnej spolupráci na roky 2009 – 2013.
- Dohoda o regionálnej spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Mazowieckym Vojvodstvom (Poľská republika).

- Dohoda o spolupráci medzi partnerskými regiónmi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a regiónom – mestom Šanghaj (Čínska ľudová republika).
- Protokol o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a regiónom – mestom Šanghaj (Čínska ľudová republika).
- Dohoda o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom Slovenská republika a Štátnou správou Kyjevskej oblasti Ukrajina.
- Dohoda o spolupráci medzi Dnetropeterskou oblastnou štátnou administráciou Ukrajina a Bratislavským samosprávnym krajom Slovenská republika.
- Memorandum medzi Bratislavským samosprávnym krajom Slovenskej republiky a Štátnou správou Kyjevského regiónu Ukrajiny o obchodno-ekonomickej, vedecko-technickej a kultúrnej spolupráci.
- Dohoda o spolupráci v oblasti krízového riadenia a ochrany pred živelnými pohromami medzi Riaditeľstvom Magistrátu mesta Viedeň, oddelením krízového manažmentu a okamžitých opatrení a Bratislavským samosprávnym krajom, oddelením krízového riadenia.
- Protokol o spolupráci medzi Bratislavským samosprávnym krajom (Slovenská republika) a Záhrebskou župou (Chorvátska republika).
- Dohoda medzi Bratislavským samosprávnym krajom a Spolkovou krajinou Dolné Rakúsko (Rakúska republika) o cezhraničnej spolupráci, 2015 – 2019 (schválená Zastupiteľstvom BSK 25.9.2015)-

Dunajská stratégia

Dunajský región, ako aj samotná rieka Dunaj predstavujú v rámci Európskej únie do značnej miery osobitný fenomén. Ide o región, ktorý spája „staré“ členské štáty EÚ, ako aj štáty, ktoré len nedávno prešli cestou ekonomickej a spoločenskej transformácie a členmi EÚ sa stali len pred pár rokmi.

Dunajská stratégia by mala podporovať spoločnú zodpovednosť krajín dunajského regiónu za ekonomický a spoločenský rozvoj krajín regiónu, prírodné a kultúrne dedičstvo. Koordinovaný prístup k spoločným problémom umožní ich efektívnejšie a nákladovo výhodnejšie riešenie a dovoľí naplno využiť nebývalý potenciál dunajského regiónu.

Hoci väčšina krajín dunajského regiónu je členmi Európskej únie a aj vypracovanie samotnej dunajskej stratégie iniciovala Európska rada a koordinuje ho Európska komisia, zapojenie nečlenských štátov regiónu so aktivít a úloh spojených s prípravou a implementáciou dunajskej stratégie prinesie nesporné rozvojové impulzy pre tieto štáty ale aj pre štáty Európskej únie.

Slovenská republika sa od samotného začiatku aktívne zapojila do prípravy Stratégie EÚ pre dunajský región (ďalej len „dunajská stratégia“). Vláda uznesením č. 149/2010 schválila Národnú pozíciu k stratégii EÚ pre dunajský región. Na výkon realizácie aktivít vyplývajúcich z participácie SR na dunajskej stratégii bola vytvorená konzultačná pracovná skupina pre dunajskú stratégiu. V termíne 19. - 21. apríla 2010 Slovensko spolu s Rakúskom zorganizovali spoločnú konferenciu venovanú otázkam dopravy a životného prostredia v dunajskom regióne, ktorá sa uskutočnila v rámci série medzinárodných konferencií organizovaných pod gesciou Európskej komisie. Po zmene vlády v júli 2010 zodpovednosť národného koordinátora bola delegovaná na Úrad vlády SR.

V rámci slovenského predsedníctva EÚ (SK PRES 2016) sa v Bratislave konalo výročné fórum Dunajskej stratégie.

B.6 Trendy vývoja a odhad budúceho vývoja

Predmetom tejto kapitoly je identifikovanie trendov, odhad budúceho vývoja do roku 2030 ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala.

B.6.1 Sociálno-ekonomická oblasť

Z hľadiska vývoja počtu obyvateľov na úrovni jednotlivých krajov SR, najväčší rast do roku 2030, resp. 2035 sa predpokladá práve v Bratislavskom kraji. Oficiálna prognóza predpokladá, že počet obyvateľov Bratislavského kraja dosiahne v roku 2025 celkom 668 697 osôb, v roku 2027 – horizont programového obdobia PHRSR – 673 417 osôb, v roku 2030 celkom 679 269 osôb a v horizonte publikovanej prognózy (rok 2035) celkom 687 072 osôb. Vzhľadom na súčasný stav počtu obyvateľov Bratislavského kraja by prírastok obyvateľstva do roku 2035 predstavoval cca 27,5 tis. osôb. Podľa podkladov ŠÚ SR však reálny stav počtu obyvateľov kraja ku koncu roka 2018 predstavoval 659 598 osôb, tzn. o 15 317 osôb (o 2,4 %) viac oproti oficiálnej prognóze. Pričom podľa posledných dostupných údajov za rok 2019 už evidujem na území kraja 669 592 obyvateľov, tzn. medziročný nárast o 9 994 osôb.

Vychádzajúc z oficiálnych prognóz obyvateľstva môžeme na úrovni Bratislavského kraja očakávať k horizontu prognózy 2035 pokles podielu predproduktívneho aj produktívneho obyvateľstva a výrazný nárast najstaršej zložky obyvateľstva. Prognózovaný priemerný vek obyvateľstva v roku 2035 sa očakáva na úrovni 47,6 rokov. Tento trend starnutia obyvateľstva bude prebiehať vo všetkých okresoch Bratislavského kraja.

Najvýznamnejšie identifikované problémy spojené so starnutím obyvateľstva sú:

- nedostatočná kapacita poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb a v zariadeniach dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti,
- nedostatočne rozvinutá kapacita terénnych sociálnych služieb,
- preferencia sociálnych služieb pobytovou formou pred terénnou a ambulantnou formou,
- nerovnomerné rozloženie sociálnych služieb a ich koncentrácia do miest a
- nedostatok odborných pracovníkov v sociálnych službách – nízka motivácia pracovať v sociálnych službách.

Do roku 2030 sa dá očakávať stabilizácia zamestnanosti v sektore služieb a nárast počtu zamestnancov pôsobiacich v odvetviach kreatívneho priemyslu a vedeckých a výskumných činností.

Bratislava, ako hlavné mesto SR a Bratislavský kraj zastáva aj v roku 2030 v rámci krajiny pozíciu prirodzeného centra kvartérneho sektora avšak pozícia v porovnaní s Košickým krajom nebude už výrazne rozdielna. Sektor výskumu nebude patriť medzi atraktívne oblasti pre zamestnanie. Problémovým prvkom bude pretrvávajúci nízky podiel výdavkov na výskum a vývoj zo štátneho rozpočtu a absencia subjektu, ktorý by podporu výskumných aktivít zastrešoval a ďalej podporoval (napr. vo forme inovačného centra, tematických klastrov alebo podnikateľských inkubátorov).

V rámci turizmu je dominantným územím Bratislava. Nárast prenocovaní však nevykazuje výrazne vyššie hodnoty v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Ponuka turistických zaujímavostí sa naďalej koncentruje do územia hl. m. SR Bratislavy.

Do roku 2030 sa očakáva zvýšený tlak na poskytovanie kvalitnej a dostupnej zdravotnej starostlivosti v súvislosti so zvyšujúcim sa počtom obyvateľov (každoročný nárast o približne 9-10 tis. osôb) ako aj so zvyšujúcim sa počtom seniorov.

V oblasti školskej infraštruktúry to bude zvýšený tlak na kapacity v rámci zariadení primárneho a predprimárneho vzdelávania, čo súvisí aj so zmenou legislatívy pre umiestňovanie detí v rámci týchto zariadení.

Finančná kondícia samospráv na území kraja bude aj naďalej priaznivá. Do roku 2030 sa dá očakávať vo väčšej miere využívanie úverových zdrojov na financovanie rozvojových potrieb jednotlivých miest a obcí, čo bude spôsobené jednak výhodnými úverovými podmienkami a produktmi ako aj potrebou financovania projektov financovaných zo zdrojov EÚ.

B.6.2 Územno-technická oblasť

Do roku 2030 sa očakáva ďalší nárast procesu suburbanizácie Bratislavy, ako aj celkový príliv obyvateľstva na územie kraja, z čoho vyplýva viacero problémov z hľadiska obsluhy a dostupnosti územia a vybavenosti dopravnou a technickou infraštruktúrou.

Do roku 2030 sa dajú očakávať aj zvýšené nároky na dopravu, kongescie najmä na vstupoch do Bratislavy a na hlavných komunikáciách miest. Alternatívne spôsoby prepravy v mestách (pešia, cyklistická doprava a pod.) narážajú, najmä v sídlach, na nedostatočnú infraštruktúru. Využívanie verejnej hromadnej dopravy je nízke. Vozidlový park je zastaraný a energeticky náročný. Železničná infraštruktúra je zastaraná čo sa prejavuje častými obmedzeniami na jednotlivých úsekoch. Vyššiemu využívaniu koľajovej dopravy bráni aj absencia záchytných parkovísk a napojenie na ďalšie módy dopravy. Chýbajú niektoré kľúčové cestné prepojenia najmä pre obyvateľov v okolí okresných miest. Na území kraja pôsobí viacero prepravcov, ktorí si stanovujú vlastné podmienky prepravy. Úplne absentuje rozvoj vodnej dopravy.

Z hľadiska technickej infraštruktúry je potrebné dokončiť napojenie miest a obcí na kanalizáciu s čistiťňami odpadových vôd. Obce na území chránených vodohospodárskych zdrojov stále nie sú odkanalizované. Sieť rozvodov vody je zastaraná a prejavujú sa časté poruchy spojené s dlhšími odstávkami.

Rozvody energií sa vyznačujú výraznou energetickou náročnosťou čo vplýva aj na vyššie ceny energií pre domácnosti. Obmedzený je aj rozvoj e-mobility a to v dôsledku nedostatočne vybudovanej infraštruktúry.

Na území kraja sa zvýšil aj počet trestných činov a znížili sa aj miera ich objasnenosti.

V prípade neimplementácie dopravných projektov PHRSR s najväčšou pravdepodobnosťou dôjde k zvýšeniu dopravných kongescií a opätovnému znižovaniu komfortu a atraktivity cestujúcich verejnou, ale aj individuálnou osobnou dopravou.

B.6.3 Prírodno-environmentálna oblasť

Do roku 2030 sa očakáva prírastok obyvateľov v kraji, z čoho vyplynie viacero problémov alebo ohrození environmentálnych zložiek.

Predpokladá sa nárast komunálneho odpadu a aj z dôvodu prísnej európskej legislatívy vzrastú nároky na triedenie zložiek odpadu, s čím nevyhnutne bude súvisieť rozvoj rôznych foriem odpadového hospodárstva. Problémy môžu nastať aj pri umiestňovaní komunálneho odpadu na skládky pretože viaceré skládky na území kraja už budú uzatvorené. Prevoz odpadu bude finančne náročný čo spôsobí potrebu dodatočných zdrojov do odpadového hospodárstva, čo zostane najmä na pleciach obyvateľov.

Komplikácie môžu nastať s umiestňovaním nových zariadení na zhodnocovanie alebo zneškodňovanie odpadového hospodárstva, ktoré by v prípade preukázania negatívnych vplyvov na životné prostredie mali byť umiestňované čo najďalej od obytných zón v okrajových častiach miest a obcí.

V dôsledku zmeny klimatických pomerov sa predpokladá neustály nárast priemernej ročnej teploty a už v súčasnosti dochádza k otepľovaniu prostredia v mestách a obciach kraja. V roku 2030 je možné predpokladať väčší dopyt obyvateľov po zeleni a rekreácii pri vode. Rovnako je možné predpokladať aj väčší dopyt obyvateľstva po oddychu pri vode a zároveň aj predlžovanie obdobia v roku, kedy budú na to vhodné klimatické podmienky. Preto by mal byť v čo najväčšej miere využitý potenciál množstva vodných plôch a riek a ich rozmiestnenie v území s krátkymi vzdialenosťami dojazdu, k čomu je ale potrebné dobudovanie doplnkovej infraštruktúry, resp. úprava brehov a okolia pre potreby rekreácie a voľnočasových aktivít.

Z hľadiska znečisťovania ovzdušia zo stredných a veľkých zdrojov sa nepredpokladá do budúcnosti výrazný nárast znečisťujúcich látok do ovzdušia. Pokles znečistenia sa však oproti minulým rokům spomalí. V dôsledku nárastu počtu obyvateľov môže dôjsť k nárastu znečistenia ovzdušia z dopravy a aj nadmernému hluku.

V Bratislavskom kraji sú evidované environmentálne záťaž, ktoré sú prejavom nedoriešených environmentálnych problémov z minulých období a ich negatívny vplyv na životné prostredie pretrváva dodnes.

V prípade neimplementácie stratégie sa dá očakávať ďalší výraznejší pokles poľnohospodárskej pôdy na území kraja ako aj pokles výmery viníc a produkcie vína.

V rámci budúceho rozvoja kraja je potrebné pristupovať k návrhom opatrení, ktoré si vyžadujú rozsiahlejšiu výstavbu tak, aby nedochádzalo k príliš masívnemu zaberaniu najkvalitnejších poľnohospodárskych pôd v kraji.

B.7 Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov

Predmetom tejto kapitoly je popis vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja a problémov rozčlenený podľa jednotlivých veľkých skúmaných oblastí: sociálno-ekonomická, územno-technická a prírodno-environmentálna. Identifikácia najväčších výziev a problémov bola spracovaná na základe výsledkov analytickej časti ako aj na základe dotazníkových prieskumov, individuálnych stretnutí a pracovných skupín so zástupcami obcí, miest, Hl. m. SR Bratislavy a mestských častí a sociálno-ekonomických partnerov.

B.7.1 Sociálno-ekonomická oblasť

Vnútorný potenciál

- Bratislavský kraj vykazuje priaznivé trendy vývinu prirodzeného pohybu obyvateľstva aj salda sťahovania, s rastúcou tendenciou v posledných rokoch, ktoré sa odrážajú v celkovom prírastku obyvateľstva.
- Z hľadiska vekového zloženia obyvateľstva podľa 5-ročných vekových skupín, najvyšší počet obyvateľov je v mladších vekových skupinách 30-34 ročných a 35-39 ročných, u ktorých sa očakáva reprodukcia.
- V Bratislavskom kraji je veľmi priaznivá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva v porovnaní s celoslovenským priemerom. Zvlášť pozitívnym faktom je takmer dvojnásobne vyššie zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním (celoslovenský priemer 13,9 %). Vzdelanostnú úroveň obyvateľstva Bratislavského kraja výrazne ovplyvňuje mesto Bratislava, kde viac než 63 % obyvateľov má stredné vzdelanie s maturitou a vysokoškolské vzdelanie.
- Bratislavský kraj sa zaraďuje medzi kraje s najvyšším produkčným potenciálom pôd Slovenska. Z neho najproduktívnejšie sú Podunajská nížina a Záhorská nížina. Blízkosť svahov pohoria Malých Karpát a vhodné klimatické podmienky vytvárajú v Bratislavskom kraji ideálne podmienky na pestovanie viniča a vinohradnícku činnosť, ktorá tu má dlhodobú tradíciu. V kraji, najmä v oblasti Malých Karpát, pôsobi viacero väčších i menších producentov vína.
- Bratislava, ako hlavné mesto SR a Bratislavský kraj zastáva v rámci krajiny pozíciu prirodzeného centra rozvoja kvartérneho sektora. Vzhľadom na vysokú koncentráciu akademickej a vedeckej obce, ako aj pôsobnosti širokého spektra súkromného sektora sa tu skoncentrovali subjekty, ktoré sa venujú činnostiam typických pre vznik, zavádzanie a šírenie inovácií. Podľa ročenky – Regional yearbook, ktorú vydal v roku 2019 Eurostat, patrí Bratislavský kraj medzi regióny s najvyšším podielom výskumných pracovníkov na celkovom počte zamestnancov v rámci EÚ 28. Zároveň sa na území kraja nachádza viacero vedecko-výskumných parkov. Koncentrácia výskumných pracovísk je najmä v priestoroch SAV na Patrónke a v podstate v celej Mlynskej doline, kde sídlia aj viaceré univerzitné pracoviská a vedecké parky.
- Z hľadiska turizmu Bratislavský kraj zaznamenal za posledné roky progresívny trend v počte návštevníkov. Bratislavský kraj je dlhodobo najnavštevovanejším krajom v SR. Magnetom pre návštevníkov je Bratislava.
- Územie kraja je pomerne bohaté aj na kultúrne pamiatky vrátane národných kultúrnych pamiatok. V rámci oblasti kultúry je pre Bratislavský kraj špecifická koncentrácia aktivít kreatívneho priemyslu. V odvetviach kreatívneho priemyslu, ku koncu roku 2019, pracovalo približne 5,5 % zamestnancov kraja (to predstavuje približne 8,5 tis. zamestnancov) čo je výrazne viac ako je priemer SR (3,4 %).
- BSK má vysoký potenciál na podporu a rozvoj MICE turistiky. Obzvlášť pokiaľ sa tomu v blízkej budúcnosti prispôbi aj infraštruktúra - najmä výstavba kongresovo-kultúrneho centra.
- Čo sa týka občianskej vybavenosti vo všeobecnosti sa Bratislavský región, ako celok, vyznačuje vynikajúcim pokrytím nekomerčnej aj komerčnej občianskej vybavenosti (OV). Najvyššia koncentrácia zariadení je samozrejme v kompaktnom území Bratislavy, veľmi dobre sú pokryté okresné mestá.

Identifikácia limitov

- Vychádzajúc z oficiálnych prognóz obyvateľstva môžeme na úrovni Bratislavského kraja očakávať k horizontu prognózy 2035 pokles podielu predproduktívneho aj produktívneho obyvateľstva a výrazný nárast najstaršej zložky obyvateľstva. Prognózovaný priemerný vek obyvateľstva v roku 2035 sa očakáva na úrovni 47,6 rokov. Tento trend starnutia obyvateľstva bude prebiehať vo všetkých okresoch Bratislavského kraja.
- Limitom rozvoja kultúrneho dedičstva môže byť zanedbaný stav niektorých kultúrnych pamiatok.
- V rámci zariadení občianskej vybavenosti sa určité nedostatky prejavujú v zdravotnej starostlivosti a to najmä na území okresu Senec a Malacky. Problémom sú chýbajúce ambulancie všeobecných ale aj špecializovaných lekárov. Nedostatky v občianskej vybavenosti sú v satelitných suburbiách Bratislavy, blízke obce, v ktorých absentuje

adekvátne vybavenosť a núti obyvateľov denne odchádzať do iných cieľov. Z hľadiska kapacity jednotlivých zariadení sú problémom kapacity materských a základných škôl. Tento problém sa okrem suburbií Bratislavy prejavuje najmä na území väčších mestských častí ako sú Ružinov, Petržalka a Nové Mesto.

- Určitým limitom v rámci rozvoja digitalizácie a elektronizácie služieb môže byť nedostatočné pokrytie vysokorýchlostným internetovým pripojením, bezpečnosť komunikácie a finančné možnosti samospráv pre zabezpečenie adekvátneho softvérového a hardvérového vybavenia.
- V rámci finančného hľadiska je limitom rozvoja (na území mesta Bratislavy, resp. mestskej časti Bratislava - Devín) skutočnosť, že celkový dlh mestskej časti Bratislava – Devín už dlhodobo prekračuje hodnotu stanovenú zákonom, čo má za následok obmedzenia vo výdavkoch hlavne čo sa týka investičných (kapitálových) výdavkov. Čo ovplyvňuje aj možnosť realizovať rozvojové aktivity rôzneho charakteru.

Problémy a výzvy

- Napriek tomu, že Bratislavský kraj patrí (aspoň podľa niektorých štatistických tabuliek) k jedným z najbohatších regiónov EÚ, resp. možno práve preto evidujeme na území kraja relatívne veľkú skupinu ľudí (resp. skupiny) ohrozené sociálnym vylúčením. K nim patria najmä:
 - Sociálne vylúčenie detí, ktoré býva spájané najmä so sociálnym statusom ich rodiny, s jej veľkosťou a postavením vo vnútri rodiny.
 - Integrácia cudzincov a Rómov z marginalizovaných rómskych komunít.
 - Nízkoпрíjmoví pracujúci (tzv. pracujúca chudoba) - vysoké ceny bývania/uspokojovania základných životných potrieb v porovnaní s príjmami.
 - Ľudia bez domova.
 - Seniori (nedostatočná kapacita poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb, nerovnomerné rozloženie sociálnych služieb a ich koncentrácia do miest, odchod z práce a kolektívu, aktívny seniori s úzkou špecializáciou nenachádzajú uplatnenie na trhu práce).
- Problémom je aj nedostatočná dlhodobá zdravotno-sociálna starostlivosť a nedostatočná podpora neformálnych opatrovateľov, podpora aktívneho starnutia.
- V oblasti vzdelávania k hlavným problémom patrí nedostatočná kapacita školskej infraštruktúry primárneho (ZŠ) a predprimárneho (MŠ) vzdelávania v nadväznosti na kontinuálny nárast obyvateľov, modernizačný dlh školskej infraštruktúry, nedostatok pedagogických, odborných a nepedagogických zamestnancov škôl a nízka atraktivita učiteľského povolania.
- Výzvou v oblasti vzdelávania bude podpora odborného vzdelávania.
- Problémom v oblasti vzdelávania je nárast počtu detí so zdravotným znevýhodnením vo vzdelávaní.
- Malý záujem o celoživotné vzdelávanie a rozširovanie zručností.
- V rámci výskumu, vývoja a inovácií je problémom nízky transfer technológií od univerzít, vedeckých ústavov a inovatívnych MSP a slabá regionálna spolupráca VŠ a univerzít, nízka internacionalizácia výskumu a výučby na vysokých školách a vo vedeckých ústavoch, problematika odlivu mozgov a slabá popularizácia vedy, modernizačný dlh vo výskumnej infraštruktúre a chýbajúci absolventi niektorých odborov (technické zameranie).
- Veľkou výzvou bude aj udržanie líderstva Bratislavského kraja vo výskume a inováciách na Slovensku a zvýšenie významnosti v medzinárodnom porovnaní.
- V rámci podpory podnikania je veľkou výzvou súčasnosti aj digitalizácia podnikania.
- Výzvou bude aj zvýšenie zdravia obyvateľov prostredníctvom podpory športových a pohybových aktivít, rekonštrukcia a budovanie športovísk.
- Z hľadiska rozvoja turizmu k najväčším výzvam patria udržateľný turizmus, využitie potenciálu vodnej turistiky (Dunaj, Malý Dunaj, Morava, vodné plochy), využitie potenciálu existujúcich športovísk a území na športovanie, rozvoj prírodného turizmu a turizmu na vidieku v podmienkach Bratislavského kraja, podpora rozvoja lokálnych produktov a agroturizmu a obnova kultúrnych pamiatok (vrátane NKP), zariadení a zaujímavostí vrátane doplnkovej infraštruktúry vrátane cykloturistickej.
- Výzvou je aj aktívne vplývať na rovnomernejšiu distribúciu návštevníkov na území celého regiónu, predovšetkým zvýšením informačnej a dopravnej dostupnosti rurálnych atraktivít pre návštevníkov Bratislavy a týmto predchádzať negatívnym dôsledkom nadmerného turizmu v centre mesta a zároveň rozšírením ponuky vytvárať predpoklady na predĺženie pobytu v destinácii.
- Z hľadiska turizmu je potrebné podporiť a rozvíjať oblasť MICE turistiky (konferenčnej a kongresovej) v rámci destinácie Bratislava ale aj v celom BK.
- Z pohľadu rozvoja turistickej dopravy je potrebné, na území Bratislavy, identifikovať existujúce parkoviská pre turistické autobusy a vybudovať ďalšie.
- Samostatnou oblasťou je očakávaný rozvoj kreatívneho priemyslu na území kraja a podpora umenia.

- V oblasti zdravotnej starostlivosti je problémom modernizačný dlh zariadení ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti, chýbajúca nemocnica na území hlavného mesta SR Bratislavy, kapacita a dostupnosť ambulantnej starostlivosti v lokalitách mimo územie Bratislavy, poddimenzovaná sieť lekárov prvého kontaktu a časová dostupnosť špecializovanej zdravotnej starostlivosti (čakacie listiny), nedostatočná ponuka zdravotníckych služieb (napr. ADOS, paliatívna starostlivosť, a pod.), nedostatok lekárov, sestier a iného zdravotníckeho personálu (existujúce prekážky pri prijímaní zdravotníckeho personálu zo zahraničia) a takisto nízka atraktivita pre zriaďovanie a udržiavanie ambulancií lekárov.
- Problémom v sociálnej oblasti je pretrvávajúci nedostatok odborných a obslužných pracovníkov v zariadeniach sociálnych služieb.
- V sociálnej oblasti bude výzvou zlepšenie dostupnosti a kvality sociálnych služieb, rozširovanie kapacít domovov sociálnych služieb na princípe zariadení rodinného typu (deinštitucionalizácia), podpora rozvoja ľudských zdrojov v sociálnych službách a ich udržateľnosť, zlepšenie dostupnosti služieb pre nízkopríjmové alebo špecifické skupiny obyvateľov (budovanie nájomného bývania, monitoring nízkopríjmových domácností) vrátane vytvorenia fungujúceho organizačného prostredia pre integráciu ďalších ohrozených skupín obyvateľstva (pracujúci chudobní, rodiny s deťmi, seniori, zdravotne znevýhodnení obyvatelia, MRK, cudzinci, bezdomovci, drogový alebo inak závislí) a podpora inkluzívneho vzdelávania.
- Ďalšou výzvou v sociálnej oblasti je podpora sociálneho podnikania.

B.7.2 Územno-technická oblasť

Vnútný potenciál územia

- Existuje relatívne husté pokrytie cestami diaľničnej siete, cestami I., II. a III. triedy.
- Relatívne dobre rozvinutá železničná sieť.
- Rozvinutá verejná doprava a integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK).
- Existencia vodnej cesty Dunaj vytvára predpoklady na zavedenie pravidelnej vnútroštátnej verejnej osobnej lodnej dopravy a jej zapojenie do integrovaného systému dopravy Bratislavského kraja (IDS BK).
- Geomorfológia územia vytvára predpoklady pre budovanie cyklo-dopravných, ale aj cykloturistických trás (prienik s oblasťou turizmu).

Limity územia

- Medzi limity patrí viacero javov, najmä geomorfológia územia - masív Malých Karpát územie rozdeľuje a vytvára bariéru medzi okresom Malacky (región Záhorie) a Pezinok (región Malokarpatsko).
- V súčasnosti k limitom patrí aj kapacita a stav cestnej siete a železničnej siete.
- Nedostatočný počet prístavov, resp. prístávacích miest pre nástup a výstup cestujúcich bráni rozvoju lokálnej vodnej dopravy, ktorá by umožňovala zvoz pasažierov z obcí pri Dunaji (Kalinkovo, Hamuliakovo, príp. Bratislava – Devín, Čunovo, ale najmä Šamorín nachádzajúci sa v susednom Trnavskom kraji).
- Ochranné pásma leteckých zariadení.
- Pri rozvojových aktivitách je potrebné prihliadať na všetky vojenské objekty, priestory a súvisiace ochranné pásma.
- Energetické zariadenia a ich ochranné pásma na území kraja. Rozvoj elektrickej distribučnej sústavy je nutné uvažovať v rámci všetkých rozvojových plánov miest a obcí na území kraja a je potrebné brať do úvahy priestorové požiadavky na budovanie nových zariadení. Riešenie územných rezerv v rámci územných plánov by malo byť rovnaké ako pri budovaní cestnej infraštruktúry. Je nevyhnutné včasné, koordinované a jasné definovanie distribučných zariadení pri novej výstavbe vrátane príslušných súvisiacich objektov, resp. územných zmenách tak, aby bolo zrejmé zabezpečenie nevyhnutného zásobovania elektrickou energiou.

Problémy a výzvy

- K závažným problémom patrí nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do Bratislavy, najmä počas dopravnej špičky, k čomu prispieva stále nedostatočná atraktivita a preferencia verejnej osobnej dopravy (VOD) a nevhodná dĺžka prepravnej práce 27:73 v prospech individuálnej automobilovej dopravy (IAD). S tým súvisí aj problém statickej dopravy v mestách, ktoré urgentne potrebujú implementovať parkovacie politiky.
- V neposlednom rade sem patrí zahltenie miest a hlavných komunikácií vizuálnym smogom, ako aj nedostatočné legislatívne možnosti pre zabránenie rozširovania vizuálneho smogu.

- Z hľadiska cestnej infraštruktúry sú limitom rozvoja **chýbajúce úseky diaľničnej siete** (diaľničná križovatka D2 Rohožník, D2 Studienka, vybudovanie mimoúrovňovej križovatky Triblavina na D1, vybudovanie rýchlostnej cesty R7 v úseku Bajkalská – hranica kraja BSK – Hubice, rozšírenie diaľnice D1 v úseku Vajnory – Senec – východ, rozšírenie diaľnice D2 Lamač – Stupava, D2 Križovatka Čunovo, D4 Devínska Nová Ves – štátna hranica SR/RR), **chýbajúce obchvaty okresných miest** (Pezinok-Modra, Senec, Malacky-južný obchvat, Stupava) a **investičný dlh na úrovni miestnych komunikácií**. **Výzvou v ďalšom období bude rekonštrukcia a rozširovanie miestnych komunikácií na území hl. m. SR Bratislavy** (predĺženie Eisnerovej ulice, rozšírenie Harmincovej ulice, modernizácia cesty I. triedy I/63 [Gagarinova] v úseku Bajkalská - ul. Svornosti, predĺženie Galvaniho ulice, rozšírenie cesty II/505 v Devínskej Novej Vsi, rozšírenie Rybníčnej a rozšírenie mimoúrovňovej križovatky na vajnorskom nadjazde).
- Z hľadiska koľajovej dopravy je viacero výziev, pričom medzi hlavné zaraďujeme **zvýšenie kapacity prepravy na železnici a modernizácia úsekov železničných tratí** (napr. modernizácia ŽST Bratislava hl. st., modernizácia úseku Devínska Nová Ves - Bratislava – Lamač, elektrifikácia železničnej trate na úseku Devínska Nová Ves – Marchegg, prestavba prestupového uzla Vinohrady/predmestie, rekonštrukcia ŽST ÚNS, Nové Mesto – Podunajské Biskupice [skapacitnenie], napojenie letiska M.R. Štefánika novým traťovým úsekom, skapacitnenie úseku Petržalka – hranice AT, Bratislava hl. stanica – Bratislava-Rača/Bratislava-Vajnory, železničná stanica Bratislava-Východ, Bratislava odb. Vinohrady - Bratislava predmestie, Bratislava-Nové Mesto – Bratislava-Petržalka, Bratislava-Petržalka – Rusovce – Rajka, Bratislava predmestie-Bratislava Filiálka, odb. Močiar - Bratislava predmestie, stanica osobnej dopravy v prístave (downtown) napojená zo ŽST ÚNS, obnovenie vlakového spojenia Vajnory – Filiálka, modernizácia železničnej trate 110 Devínska Nová Ves – Kúty, zvýšenie priepustnosti na trati 120 Bratislava - Rača – Trnava, modernizácia železničnej trate 130 BA – Senec – Galanta – Nové Zámky – Štúrovo, modernizácia trate Podunajské Biskupice – Kvetoslavov – Dunajská Streda), **budovanie terminálov integrovanej dopravy (TIOP)** (ŽSR v spolupráci s obcami a mestami) a **rozvoj koľajovej dopravy na území hl. m. SR Bratislavy** (napr. modernizácia električkových tratí - Ružinovská radiála, predĺženie Vajnorskej radiály do Zlatých pieskov (Tuhovská) až po hranicu okresu ku zjazdu D4R7, Račianska radiála, predĺženie električkovej trate na juh Petržalky [Bosákova – Janíkov Dvor], predĺženie električkovej trate zo zastávky Chlumeckého po TIOP Ružinov, predĺženie električkovej trate z Dúbravky-Pri križi k TIOP Lamačská brána, predĺženie / zokruhovanie električkovej trate zo zastávky Tuhovská po TIOP Rača - Komisarčky v koridore Rybníčnej, vybudovanie električkovej trate v úseku Šafárikovo námestie - Pribinova - Košická – Saleziáni [predmet prerokovania Zmien a doplnkov Územného plánu hl. m. SR Bratislavy v znení zmien a doplnkov], predĺženie električkovej trate z Košickej [Električková trať Pribinova] do Podunajských Biskupíc [je v súčasnosti predmetom spracovania štúdie realizovateľnosti]). Jednou z možností je aj využitie nevyužívaných koľajísk ŽSR za účelom zriadenia lokálneho vlakového spojenia.
- Z hľadiska nemotorovej dopravy bude najväčšou výzvou **výstavba cyklotrás a cyklochodníkov a doplnkovej infraštruktúry** (dobudovanie nosnej infraštruktúry na území hl. m. SR Bratislavy [radiály] a budovanie bezkoľznych prepojení medzi obcami a mestami mimo územia hl. m.) ako aj **rozvoj výpožičného systému bicyklov** (rozšírenie na celé územie hl. m. SR Bratislavy ale aj mimo územia v nadväznosti na dochádzku za prácou ale aj voľnočasovými aktivitami, vrátane e-bicyklov).
- Z hľadiska ochrany povrchových podzemných vôd je najväčšou výzvou dobudovanie chýbajúcej kanalizačnej siete a súvisiacej infraštruktúry (ČOV) a dobudovanie chýbajúcej vodovodnej siete a súvisiacej infraštruktúry a modernizácia existujúcej siete.
- V rámci energetickej hospodárnosti je problémom nízka energetická efektivita pri prevádzke budov, verejného osvetlenia, malé využívanie obnoviteľných zdrojov energie a celková energetická transformácia hospodárstva (transformácia energeticky náročných odvetví, podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie, rozvoj VN a NN v nadväznosti na budúci rozvoj elektromobility, výskumno-aplikačné projekty v oblasti vodíka, batérií, skladovanie elektriny).
- Výzvou v oblasti technickej infraštruktúry bude zvýšenie kvality technickej vybavenosti v území (využívajúc SMART riešenia), podpora digitalizácia služieb samosprávy a rozvoj a rozširovanie informačno-komunikačných technológií.
- Z hľadiska bezpečnosti bude výzvou lepšia ochrana osôb a majetku.
- Je nevyhnutné včasné, koordinované a jasné definovanie distribučných zariadení pri novej výstavbe vrátane príslušných súvisiacich objektov, resp. územných zmenách tak, aby bolo zrejmé zabezpečenie nevyhnutného zásobovania elektrickou energiou.
- Z hľadiska pešej dopravy je treba poznamenať, že chodníky, devalvované funkciou parkovania, nekvalitná až úplne chýbajúca infraštruktúra pešej dopravy, je charakteristická pre väčšinu sídel na území BSK. Pešej doprave nechýbajú len kvalitné chodníky ale aj kvalitne prevedené dopravné upokojovanie, ktoré výrazne zvyšuje bezpečnosť peších či cyklistov a vytvára kvalitnejšie životné podmienky pre obyvateľov obcí. Samostatnou kapitolou je chýbajúca bezbariérovosť pešieho pohybu v rámci sídiel.

B.7.3 Prírodno-environmentálna oblasť

Vnútrotný potenciál územia

- Rôznorodé geomorfologické členenie – masív Malých Karpát, ktorý rozdeľuje územie kraja na dve nížinné časti.
- Vysoký podiel chránených území z celkovej rozlohy kraja (takmer 40 %), do územia kraja zasahujú 3 chránené krajinné oblasti, 61 chránených maloplošných území, 58 území európskeho významu Európskej sústavy chránených území Natura 2000 a 5 chránených vtáčích území Európskej sústavy chránených území Natura 2000, ktoré je možné prepojiť s turizmom, rekreáciou, športovaním, vzdelávaním a podpore trvalej udržateľnosti.
- Kvalitná poľnohospodárska pôda na území miest a obcí, najmä na nížinách kraja.
- Do územia kraja zasahujú vinice – tradičné poľnohospodárske kultúry regiónu.
- Plochy na výsadbu nových drevín, obnovu starých drevín aj v súvislosti funkciou adaptačných opatrení na dôsledky klimatických zmien.
- Významné lesné porasty na území kraja, ktoré značnou časťou zasahujú do mesta Bratislavy.
- Väčší počet vodných plôch a mokradí na území mesta Bratislava ale aj v kraji má potenciál zmierňovať negatívne dopady klimatických zmien.
- Vodný tok Dunaja s okolitými zamokrenými biotopmi a mŕtvymi ramenami.
- Významné zásoby podzemných vôd na území kraja, pričom do územia kraja zasahuje chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov.
- Lokalizácia spaľovne odpadu na území kraja, možnosť rozvoja aktivít v odpadovom hospodárstve najmä odklon od skládkovania odpadov a tým zníženie negatívnych antropogénnych vplyvov na životné prostredie.

Limity územia

Medzi environmentálne limity patrí viacero javov. Najvýznamnejšie limity sú legislatívne vyhlásené chránené územia, územia siete Európskej sústavy chránených území Natura 2000, prvky územného systému ekologickej stability, ochranné pásmo lesa, chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov a najkvalitnejšia poľnohospodárska pôda v katastrálnych územiach miest a obcí uvedených v prílohe č. 2 k nariadeniu vlády č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy. Za významné limitujúce faktory môžeme považovať aj tie, ktoré vyplývajú z nepriaznivých vplyvov na životné prostredie alebo z jeho znečistenia. Sú to najmä lokality silne postihnuté negatívnymi javmi ako nadmerný hluk, znečistenie ovzdušia alebo podzemných vôd a iné environmentálne záťaž. Tematické opatrenia na elimináciu ich negatívnych javov sú obsahom strategickej časti. Podrobnejšie informácie o limitoch z územnotechnického pohľadu dávajú príslušné územnoplánovacie dokumentácie (územný plán mesta a územné plány zón). Veľké environmentálne záťaž (napr. Istrochem) sú lokalizované na súkromných pozemkoch čo spôsobuje problém s ich vyriešením pri dodržiavaní princípu znečisťovateľ platí. Medzi limity územia patria aj ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov (Čilistov).

Problémy a výzvy

- Z hľadiska obehového hospodárstva patrí k najväčším výzvam **podpora modernej infraštruktúry pre odpadové hospodárstvo** (budovanie zberných dvorov, separácia odpadu, polopodzemné kontajnery), **energetické zhodnocovanie odpadov a druhotné využitie odpadov** (vybudovanie zariadenia na zhodnocovanie biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu, ktorý vzniká na území mesta Bratislava [kompostáreň], riešenie problematiky aj na území mimo hl. m. SR Bratislavy) a **predchádzanie vzniku odpadov**.
- V oblasti prírodných zdrojov a zmeny klímy je problémom ubúdanie lesov a bonitnej poľnohospodárskej pôdy, husto zastavané územia, nedostatočná údržba verejných priestranstiev, nedostatočné zadržiavanie vody v území a rast priemernej teploty.
- Veľkou výzvou je aj systematická podpora environmentálne výchovy a vzdelávania
- Problémom poľnohospodárskej krajiny sú veľké pôdne bloky, chýbajúce krajinné prvky.

B.8 Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia

Predmetom tejto kapitoly je identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia (jednak v zmysle územia a jednak v zmysle kompetencií a legislatívy-národná úroveň) rozčlenená podľa jednotlivých veľkých skúmaných oblastí: sociálno-ekonomická, územno-technická a prírodno-environmentálna. Vonkajšie prostredie sa jednak chápe vo vzťahu k územiu ale aj vo vzťahu k systémovým veciam ako napríklad legislatíva na úrovni štátu a pod. Identifikácia najväčších výziev a problémov bola spracovaná na základe výsledkov analytickej časti ako aj na základe dotazníkových prieskumov, individuálnych stretnutí a pracovných skupín so zástupcami obcí, miest, HL. m. SR Bratislavy a mestských častí a sociálno-ekonomických partnerov.

B.8.1 Sociálno-ekonomická oblasť

Problémy a výzvy rozvoja

- Prítomnosť obyvateľstva trvalo nebývajúceho v meste spôsobuje, že na území mesta sa nachádza podstatne viac obyvateľstva, ktoré zaťažuje všetky funkčné systémy mesta, zariadenia občianskej vybavenosti, dopravné, komunikačné a inžinierske siete. Podľa podkladov ŠÚ SR zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov za dochádzku a odchádzku do zamestnania a škôl v roku 2011 do mesta Bratislava dochádzalo v roku 2011 za prácou 107 381 ekonomicky aktívnych osôb z obcí iných okresov než z okresov Bratislava I-Bratislava V. Pri aktuálnom zisťovaní tokov obyvateľstva prostredníctvom moderných nástrojov ako sú napr. SIM kariet sa javí, že dochádzka obyvateľov v smere do Bratislavy môže byť aj o 20-30 % vyššia oproti údajom z posledného sčítania.
- Problémovým prvkom je nízky podiel výdavkov na výskum a vývoj zo štátneho rozpočtu. Slovensko sa dlhodobo radí ku krajinám s najnižším podielom týchto výdavkov. Problémom je aj nízkych súkromných výdavkov na výskum a inovácie.
- Chýbajúcim prvkom v rámci podpory vedy a výskumu je aj absencia subjektu, ktorý by podporu výskumných aktivít zastrešoval a ďalej podporoval (napr. vo forme inovačného centra, tematických klastrov alebo podnikateľských inkubátorov). Koordinovaná podpora inovatívnych podnikateľských nápadov sa koncentrovala na zvyšok územia Slovenska, s výnimkou územia Bratislavského kraja, čo sa javí ako pomerne nelogické.
- Udržiateľnosť veľkých výskumných projektov (najmä tie ktoré boli zamerané na budovanie výskumnej infraštruktúry), ktoré sa realizovali počas predchádzajúcich programových období.
- Zjednodušenie procesu obstarávania inovatívnych riešení (výskumné úlohy), vrátane zelených riešení, najmä pri projektoch financovaných zo zdrojov EÚ.
- Rozdelenie kompetencií v riadení a financovaní regionálneho školstva medzi rezortami vnútra a školstva, ale aj medzi samosprávou a štátnou správou, ktoré komplikuje metodické riadenie a manažment finančných tokov.
- Financovanie originálnych kompetencií samospráv v školstve (MŠ, ZUŠ, školské zariadenia) - štát určuje výšku nákladov (napr. platy pedagogických zamestnancov) a štandardy, ale platia ich samosprávy.
- Nízke finančné ohodnotenie pedagogických, odborných aj nepedagogických zamestnancov v pomere k priemernej mzde v regionálnom hospodárstve a nízka atraktivita učiteľského povolania.
- Vysoký modernizačný dlh v školskej infraštruktúre na všetkých stupňoch školstva (MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ a im príslušná infraštruktúra ako kuchyne, jedálne, internáty, športoviská) a nedostatočné kapacity na úrovni materských a základných škôl v BSK.
- Nesystematické financovanie športu.
- Slabšia podpora začínajúcich malých a stredných podnikov v porovnaní so zvyškom Slovenska.
- Nejasné pravidlá pre prevádzkovanie prírodných jazier a štrkovísk na kúpanie, veľké množstvo vlastníkov;
- Nízka kvalita služieb v sektore turizmu pretrvávajú v niektorých oblastiach, s tým súvisiaca nedostatočná kvalita vzdelávania budúcich pracovníkov (hoteloví zamestnanci, pracovníci informačných centier, sprievodcovia, delegáti, pracovníci v reštauračných a pohostinských službách a pod.) predovšetkým na úrovni stredného odborného školstva a nedostatočné prepojenie vzdelávacieho procesu s praxou.
- Neexistencia osobitnej právnej úpravy pre sprievodcov v oblasti prírodného turizmu. Podľa aktuálnej právnej úpravy môžu v horskom a vysokohorskom prostredí sprevádzať iba horskí sprievodcovia. Horský terén však nie je definovaný, podľa výkladu horských sprievodcov sa za takýto terén považujú aj všetky turistické chodníky.
- Modernizačný dlh atraktivít turizmu, nedostatočné zapájanie inovatívnych postupov pri tvorbe nových produktov turizmu. Výrazná potreba digitalizácie a zvyšovania interaktivity.

- Nedostatočná koordinácia rozvojových aktivít turizmu na štátnej úrovni, absencia centrálného koordinačného orgánu.
- Zlý stavebno-technický stav národných kultúrnych pamiatok a ostatných pamiatkových objektov, s tým súvisiace nedostatočné využívanie potenciálu kultúrneho dedičstva.
- Chýbajúca alebo nekvalitná doplnková infraštruktúra turizmu (odpočívadlá, cyklo-požičovne a cyklo-zastávky, záchody, atď.) vrátane dopravnej infraštruktúry (parkoviská, príjazdové cesty, cyklotrasy).
- Nedostatočne spracovaný a využívaný satelitný účet cestovného ruchu.
- Modernizačný dlh kultúrnej infraštruktúry, vrátane zastaraných expozícií a nedostatočných depozitných kapacít múzeí a galérií.
- Absencia systematickej podpory kultúrno-kreatívneho priemyslu a nedostatok dostupných priestorov pre start-upy, začínajúce ateliéry a ďalších aktérov v rámci kultúrno-kreatívneho priemyslu.
- V rámci zdravotnej oblasti bude výzvou nastaviť systém spolupráce UNB, polikliník a poisťovní pre zabezpečenie dostatočnej kapacity všeobecných a odborných lekárov pre potreby obyvateľov kraja. Problémom je aj nedostatok lekárov, vysoký vek lekárov, nedostatočný záujem absolventov lekárske fakult o prácu v BSK, prekážky pri prijímaní lekárskeho a iného zdravotníckeho personálu zo zahraničia a nedostatok zdravotníckeho personálu.
- Pretrvávajúci nedostatok odborných a obslužných pracovníkov v zariadeniach sociálnych služieb (nedostatok odborných pracovníkov (opatrovateľ/ka, ošetrovateľ/ka) a obslužných pracovníkov (upratovač/ka, pomocná sila v prácovní atď.)).
- Potreba zákona o dlhodobej starostlivosti (jeho prijatím by sa odstránila systémová chyba v zdravotných a sociálnych zákonoch, ktorá vo výsledku spôsobuje, že zariadenia sociálnych služieb sa stávajú zariadeniami, v ktorých žijú a dožívajú ľudia vyžadujúci si komplexné zdravotné a sociálne služby). Z dôvodu absencie zákona o dlhodobej starostlivosti sa v zariadeniach sociálnych služieb ocitajú napr. aj osoby s ťažkými psychiatrickými diagnózami, osoby drogovo závislé, ktoré neprešli detoxom a resocializáciou, t. j. osoby ktoré vyžadujú lekárske dohľad).
- Systémové nastavenie poskytovania a financovania sociálnych služieb pre ľudí bez domova so zdravotným postihnutím (Zákon o sociálnych službách definuje človeka bez domova iba nepriamo. V praxi je človek bez domova do zariadenia sociálnych služieb prijímaný spravidla ako bezodkladný, pretože nemá zázemie ani rodinu, ktorá by bola ochotná sa o neho postarať a tým je jeho život a zdravie ohrozené. Po príchode do zariadenia sociálnych služieb nie je schopný (ochotný) sa podriaďovať režimu zariadenia, často býva konfliktný, ohrozujúci seba a ostatných (pridružené psychiatrické diagnózy), skoro vždy neúhradný, takže vytvára nevymáhateľnú dlžobu za poskytované služby. Neverejný poskytovatelia sociálnych služieb z uvedených dôvodov takýchto žiadateľov neprijímajú, čím im upierajú právo výberu poskytovateľa sociálnej služby. Ťarcha starostlivosti a finančných nákladov bez možnosti refundácie ostáva na VÚC a obciach.
- Financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb (Novelou zákona o sociálnych službách došlo k zmene prepočtu finančného príspevku na prevádzku, ktoré VÚC poskytuje neverejným poskytovateľom sociálnych služieb. Zároveň došlo k citelnému navýšeniu výšky príspevku. Zmena prepočtu finančného príspevku výrazným spôsobom zasiahla do rozpočtov VÚC, bez adekvátneho finančného plnenia zo strany štátu.).
- Nastavenie procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb (Niektoré procesné nastavenia vyvolávajú otázky a pochybnosti o realizovateľnosti a udržateľnosti celého procesu deinštitucionalizácie a zároveň prinášajú otázky o potrebe nových druhoch a formách sociálnych služieb. V rámci procesu deinštitucionalizácie nie sú systémovo doriešené komunitné služby ani podmienky zamestnávania zdravotne postihnutých.).
- Výrazne absentujú zariadenia sociálnych služieb pre dospelých s pervazívnou vývinovou poruchou (autisti), ktorí tvoria významnú cieľovú skupinu a ktorých počet kontinuálne narastá. V spojení s bodom 1 a 5 dochádza k neprimeranému tlaku na zriaďovateľov (VUC).
- Chýbajú odborníci pre pervazívne vývinové poruchy (autizmus), neštuduje sa ako špecializovaný odbor pre oblasť sociálnych služieb v zmysle práce s klientom.
- Špecifikácia cieľovej skupiny v domovoch sociálnych služieb (V súčasnosti nemôže zriaďovateľ domova sociálnych služieb vymedziť okruh osôb, ktorým sa bude sociálna služba poskytovať. Tým sa meritórnym spôsobom mení súčasné vhodné a účelné špecifikovanie cieľových skupín v domovoch sociálnych služieb v zriaďovateľskej kompetencii BSK.).
- Stanovenie pravidiel pre podporu nájomného bývania, napr. aj s využitím vyprázdnených objektov po deinštitucionalizácii.
- Chýba koncepcia podpory inkluzívneho vzdelávania (Petržalka saturuje potreby celej Bratislavy).

B.8.2 Územno-technická oblasť

Problémy a výzvy rozvoja

- Limitom aj výzvou zároveň je poloha na styku troch štátov a geomorfológia územia. Poloha na styku viacerých štátov so sebou prináša napríklad problémy v podobe odlišných plánov a zámerov riadiacich a územno-plánovacích orgánov jednotlivých štátov a taktiež odlišné postoje miestneho obyvateľstva voči rozširovaniu hraničných priechodov (napríklad dlhodobo uvažovaný cestný most Záhorská Ves – Angern v spolkovej republike Dolné Rakúsko).
- Z hľadiska geomorfológie, okrem masívu Malých Karpát, ktorý je zároveň limitom vyplývajúcim z vnútorného prostredia (pozri vyššie), tvorí bariéru aj rieka Morava a (čiastočne aj) rieka Dunaj a chránené územia pozdĺž týchto riek. Akýkoľvek vývoj v oblasti medzinárodnej či veľkokapacitnej cestnej či železničnej dopravy cez územie hlavného mesta je podmienený prekonaním terénu, a to najmä tunelovým riešením.
- Z hľadiska verejnej osobnej dopravy k limitom patrí:
 - kapacita železničnej siete, a to aj z hľadiska očakávaného nárastu osobnej, ale aj nákladnej prepravy,
 - slabšia integrácie dopravy medzi Bratislavským a Trnavským krajom.
- Vážnym problémom, z hľadiska obslužnosti územia a aj zabezpečenia adekvátnou sociálnou a technickou infraštruktúrou, je **suburbanizácia**, ktorá sa prejavuje nielen presunom časti obyvateľov z Bratislavy do zázemia kraja, ale aj prílevom nových prisťahovalcov z iných častí Slovenska. Tým samozrejme vznikajú vyššie nároky na dopravu, a to najmä v období dopravných špičiek. Špecifickým problémom je, že suburbanizácia presahuje hranice kraja, a to nielen do susedného Trnavského kraja, ale aj rakúskych cezhraničných spolkových republík Dolné Rakúsko a Burgenland, a tiež maďarskej župy Győr-Moson-Sopron. Výzvou preto ostáva dbanie ohľadu na širší dosah tzv. Bratislavského funkčného mestského regiónu, a to najmä v budúcich územno-plánovacích dokumentáciách, pri ktorých je nevyhnutné do analýz a syntéz zahrnúť aj interakcie v rámci takto širšie vymedzeného územia.
- V oblasti dopravy patria k systémovým problémom najmä systém financovania rozvoja cestnej siete na úrovni obcí, miest (miestne komunikácie a chodníky v prípade mesta Bratislavy sú to cesty I., II. a III. triedy) a VÚC (cesty II. a III. triedy), nevysporiadané majetkové vzťahy pod komunikáciami, chýbajúce projekčné kapacity samosprávy (obce aj VÚC) pri tvorbe bezpečnostných prvkov na cestách (priechody, spomaľovacie ostrovčeky a pod.), nadväznosť spojov IDS, prípadne ich zrýchlenie v čase dopravnej špičky, národná autorita a otázka objednávaní koľajovej dopravy zo strany regiónu a komplexný rozvoj koľajovej dopravy na území hl. m. SR Bratislavy a Bratislavského kraja ako nosného dopravného systému.
- V rámci technickej infraštruktúry sú limitom problematické majetkové vzťahy kanalizačnej siete na území miest a obcí mimo územia hl. m. SR Bratislavy a nedostatočné odkanalizovanie obcí v oblasti zdrojov pitnej vody (Žitný ostrov).

B.8.3 Prírodno-environmentálna oblasť

Limity

Za limity vonkajšieho prostredia je možné považovať prírodné javy ako sú napríklad chránené územia. Chránené krajinné oblasti, ktoré sa nachádzajú na území Bratislavského kraja zasahujú aj do Trnavského kraja a preto je potrebné aktivity a projekty riešiť tak, aby negatívne neovplyvňovali územie susedného kraja. Z medzinárodného pohľadu sa na území kraja ale aj v susedných štátoch nachádzajú územia spoločnej európskej siete Európskej sústavy chránených území Natura 2000, ktoré je potrebné rešpektovať. Ďalším dôležitým limitným javom je územie chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov, ktoré zasahuje do okolitých krajov. V dôsledku prúdenia podzemných vôd sa môžu negatívne javy spôsobené na území kraja rozšíriť aj so susedných oblastí.

Problémy

Vážne problémy súvisia s vysokou vyťaženosťou územia Bratislavského kraja skôr dovnútra, k čomu výrazne prispieva vyššia koncentrácia obyvateľstva bývajúca v kraji ale aj prichádzajúca z rôznych častí Slovenska, napr. za prácou. S tým následne súvisia niektoré javy ako napr. v priemere vyššie množstvo vyprodukovaného odpadu na obyvateľa alebo vyššia spotreba vody. Intenzívna doprava spôsobuje nadmerné znečistenie ovzdušia a hluk. V súčasnosti sa buduje dopravná infraštruktúra,

ktorá môže negatívne vplyvať napr. na spoločenstvá mokradí. V dôsledku vyššieho dopytu po obytných zónach je problémom záber najkvalitnejších poľnohospodárskych pôd.

Výzvy

- Zmena klímy.
- Spoločný postup (štát-samospráva-výskumný ústav-pôvodca znečistenia) na riešenie environmentálnych záťaží (najmä na území hl. m. SR Bratislavy (Vrakuňa & Istrochem & Apollo a iné).
- Monitoring kvality ovzdušia.
- Bratislavský dunajský park – akčný plán pre nastavenie kompetencií, povinností, financovania a zodpovednosti.
- Celkovo problematika odpadového hospodárstva na úrovni kraja.
- Obmedzené kompetencie územnej samosprávy v oblasti životného prostredia, t. j. obmedzené možnosti konať.
- Problém s 15 % spolufinancovaním zo strany samospráv najmä pri veľkých projektoch financovaných z EŠIF typu výstavba kanalizácie.
- Spoločný postup (vrátane cezhraničnej koordinácie) pri riešení problematiky výskytu komárov.
- Zvýšenie kvality tvorby krajinnoekologických plánov, resp. skvalitnenie MÚSES ako podkladu k aktualizáciám územných plánov, pozemkovým úpravám a opatreniam k prechádzaniu zmien klímy (znižovanie nepriaznivých vplyvov).

B.8.4 Inštitucionálno-organizačná oblasť

Problémy a výzvy

- Spoločné hľadanie riešení výziev samosprávy, štátu a podnikateľského prostredia.
- Efektívne riadenie verejnej správy založené na princípe partnerstva a dátach a podpora v oblasti získavania a zverejňovania „big data“.
- Posilnenie procesu participatívneho plánovania v samospráve (pravidelné podujatia).
- Sieťovanie aktérov z verejného, občianskeho a súkromného sektora za účelom rozvoja ekonomických aktivít.
- Spoločné úradovne (odborné personálne zabezpečenie miestnej samosprávy).
- Problematika spoločnej metodiky, resp. spoločného postupu samospráv pri riešení vizuálneho smogu.
- Revitalizácia verejných priestorov a krajiny.
- Podklady pre lepšie rozhodovanie (vytváranie a udržiavanie analyticko-strategických kapacít na úrovni samosprávy, pasportizácia majetku, databáza mikroprojektov, podpora tvorby územných plánov).
- Nedodržiavanie časových rámcov okresného úradu (pri schvaľovaní územnoplánovacej dokumentácie miest a obcí (brzda rozvoja a implementácie projektov).
- Potreba otvoriť tému financovania a kompetencií územnej samosprávy - obce nemajú dostatok finančných prostriedkov na výkon všetkých vlastných alebo prenesených kompetencií a zároveň nemajú dostatočné finančné zdroje na rozvoj obce (napr. v priemere 60 % rozpočtu miest a obcí ide na oblasť školstva).
- Potreba zjednodušenia procesov a administratívnej náročnosti prípravy a implementácii projektov financovaných prostredníctvom EŠIF - sú potrebné jednotné a jednoznačné metodiky, pravidlá a usmernenia ako aj jednotný systém kontroly.
- Potreba riešenia problému neefektívneho nastavenia pravidiel pre fungovanie MAS - je to vysoká administratívna záťaž pre všetkých zúčastnených, RO nedodržiavania stanovené lehoty procesov implementácie celého projektu MAS, typické sú časté zmeny pravidiel programu a nedostatočné metodické usmernenia. Problémom je aj nízka miera komunikácie a kooperácie medzi MAS a organizáciami cestovného ruchu (OOCR, KOOCR) v oblastiach súvisiacich s rozvojom dotknutého územia ako súčasti turistickej destinácie.
- Potreba zjednotiť pravidlá a zosúladiť dotačné mechanizmy na území BSK a zabezpečenie ich previazanosti so strategickým smerovaním kraja.
- Potreba efektívnejšieho riešenia problematiky majetkovo-právnych vzťahov (pozemkové úpravy), najmä ak sú pozemky potrebné pre verejný záujem.
- Potreba riešiť problematiku neprihlásených obyvateľov v obciach, ktorí využívajú verejné služby v obci, ale neplatia za ne dane.
- Potreba riešiť problematiku zákona o verejnom obstarávaní - procesy sú nastavené komplikovane, časovo náročné a problémom je aj nejednoznačnosť výkladu pravidiel pri VO.
- Potreba riešiť situáciu nastavenia pravidiel vo vzťahu samospráv a developerov.

- Nastavenie pravidiel a vytvorenie nástrojov zameraných na osvetu miestnych obyvateľov pri realizácii regionálne významných investícií (centrum zhodnocovania odpadov, cyklomost, cestné spojenia a železničné trate...).
- Odpredaj pozemkov štátu (SPF) pre samosprávu za komerčné ceny.
- Problematika cirkevných budov, ktoré v zmysle legislatívy nie sú „verejne budovy“.
- Systém nastavenia fondu opráv pri nájomných bytoch (fond opráv nepokrýva opravu/údržbu).
- Problematika oprávnenosti žiadateľov z okruhu cirkevných inštitúcií vo vzťahu k čerpaniu dotácií z verejných financií, resp. európskych štrukturálnych a investičných fondov.

B.9 SWOT analýza

Analýza SWOT predstavuje prehľad kľúčových silných, slabých stránok, príležitostí a rizík z pohľadu jednotlivých skúmaných tematických oblastí. Jednotlivé zistenia vychádzajú z výsledkov predchádzajúcich analytických kapitol. SWOT analýza je rozdelená jednak podľa tematických oblastí ako aj podľa jednotlivých území. V úvode každej tematickej časti je spracovaný kraj ako celok, pričom špecifické zistenia viažu sa na územie niektorého z okresov sú popísané v nasledujúcich tabuľkách.

B.9.1 Sociálno-ekonomická oblasť

B.9.1.1 Bratislavský kraj ako celok

Silné stránky	Slabé stránky
<p>ĽUDSKÉ ZDROJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Priaznivý trend vývoja počtu obyvateľov na úrovni kraja Priaznivá vzdelanostná štruktúra obyvateľstva – relatívne vysoký podiel vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaných obyvateľov Vysoká miera ekonomickej aktivity obyvateľstva oproti priemeru v SR Široká ponuka pracovných príležitostí na trhu Malý záujem o celoživotné vzdelávanie a rozširovanie zručností Vysoký počet kultúrno-spoločenských podujatí, športových a iných významných akcií Vysoký počet firemných športových podujatí <p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Dostatok voľných pracovných miest pre osoby so ZP Atraktivnosť pre obyvateľov ostatných regiónov Slovenska, ale aj ľudí zo zahraničia Široké spektrum poskytovateľov sociálnych služieb (verejných aj neverejných poskytovateľov) Rozvinuté poskytovanie sociálnych služieb zo strany VÚC a obcí a miest na území kraja <p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Prítomnosť hlavného mesta SR s jeho špecifickým národným a medzinárodným významom Vysoká koncentrácia zahraničných firiem a prílev PZI Ekonomicky najsilnejší a najvýznamnejší región SR Priemysel v regióne zahŕňa všetky sektory (najmä chemická, automobilová, elektrotechnická, strojárka a potravinárska výroba) Rozvinutá sieť start-upových inkubátorov, akceleratorov a obdobných iniciatív súkromného sektora Vysoká miera špecializácie na trhové služby, v rámci ktorých je vyššia miera produktivity Koncentrácia priemyselnej výroby s vyššou strednou technologickou úrovňou Vysoká produktivita práce Vysoká miera odvetvovej špecializácie (vysoká zamestnanosť v odvetviach high-tech, finančných služieb, služieb náročných na znalosti, obchod, manažment) 	<p>ĽUDSKÉ ZDROJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Menej priaznivá veková štruktúra obyvateľstva kraja v porovnaní s celoslovenským priemerom Nerovnomerné rozloženie pracovných miest v regióne – vysoká denná dochádzka do zamestnania do Bratislavy Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia najmä výskumní pracovníci (vysokokvalifikovaní pracovníci) Slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami praxe, trhu práce v regióne Nízka ekonomická gramotnosť žiakov a študentov Masívny nárast obyvateľov v niektorých lokalitách (najmä okres Senec a obce v bezprostrednom okolí mesta Bratislavy) Nedostatok lekárov a iného zdravotníckeho personálu Nedostatok lekárov primárneho kontaktu Prekážky pri prijímaní zdravotníckeho personálu zo zahraničia Chýbajúci učители a iní pedagogickí a odborní zamestnanci v školstve Nedostatok odborných pracovníkov v sociálnych službách – nízka motivácia pracovať v sociálnych službách <p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Existencia segregovaných lokalít s rómskymi komunitami Nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania Problematická udržateľnosť a nedostatočná podpora vzniku komunitných foriem sociálnych služieb Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomných bytov Nedostatočná kapacita zariadení pre ľudí bez domova, osobitne so zdravotným postihnutím Chýbajúce integračné centrá Nepostačujúci rozsah terénnej práce Nízka miera adresnej pomoci Nedostatok aktívnych foriem začleňovania (pracovné príležitosti) pre ľudí bez domova Nedostatok informácií v inom ako slovenskom jazyku (pre cudzincov) Problémový prístup k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti pre cudzincov Nedôvera vo verejné inštitúcie u cudzincov a nedostatok skúseností samospráv s prácou s cudzincami

<p>VÝSKUM A VÝVOJ</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadpriemerné VaV kapacity v porovnaní s ostatnými regiónmi Realizovaný výskum v oblasti IKT, bezpečnosti, nanotechnológií, nových materiálov a výrobných technológií, poľnohospodárstva, potravinárstva, biotechnológie, životného prostredia, energetiky Koncentrácia akademických, vysokoškolských a výskumných pracovísk a univerzitných inkubátorov <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľmi dobrá infraštruktúra nekomerčnej aj komerčnej občianskej vybavenosti Vysoký počet registrovaných športovcov a športových klubov Lokalizácia národných športových areálov a štadiónov <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Výhodná geografická poloha a napojenie na medzinárodné dopravné ťahy Aktivity súkromných dopravcov (RegioJet, Flixbus, Ryanair) Veľké množstvo prírodných zaujímavostí, kultúrno-historické pamätihodností a iných atraktivít (festivaly, vínne cesty a pod.) koncentrovaných na malom území Najvyšší podiel zahraničných návštevníkov na Slovensku Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu Hustá sieť cykloturistických trás v hornatých častiach regiónu a pozdĺž riek Dostatok ubytovacích kapacít a pomer cena/kvalita ubytovacích služieb Rozvinutá sieť infocentier (v hlavnom meste a celom regióne) 	<ul style="list-style-type: none"> Početná skupina pracujúcich s nízkym príjmom a vysokými životnými nákladmi (pracujúca chudoba) Vysoká zadlženosť obyvateľstva Vzrastajúci počet neúplných rodín, najmä žien samoživiteliek Príjmové nerovnosti Nedostatočná kapacita poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb Preferencia sociálnych služieb pobytovou formou pred terénou a ambulantnou formou Nerovnomerné rozloženie sociálnych služieb a ich koncentrácia do miest Nízky počet zariadení sociálnej starostlivosti komunitného charakteru Financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb Absentujú zariadenia sociálnych služieb pre dospelých s pervazívnou vývinovou poruchou Chýbajú odborníci pre pervazívne vývinové poruchy (autizmus) Chýba koncepcia podpory inkluzívneho vzdelávania <p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Klesajúci význam poľnohospodárstva Pokles výmery viníc <p>VÝSKUM A VÝVOJ</p> <ul style="list-style-type: none"> Medzinárodná spolupráca vo VaV je síce vyššia ako v ostatných regiónoch, ale je sústredená len v malom počte disciplín a nie je systematická Podkritický objem excelentného medzinárodne renomovaného výskumu Nižší objem zahraničných investícií do výskumu a vývoja Nízky podiel súkromných zdrojov na výskume a vývoji Nedostatočný podiel národných zdrojov na financovanie vedy, výskumu a inovácií Nízka úroveň spolupráce medzi akademickým sektorom a priemyslom a samosprávou, nízka úroveň transferu poznatkov a výsledkov medzi nimi <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Negatívne efekty suburbanizácie najmä v regionálnych rozvojových póloch mesta Bratislavy Silná požiadavka na dennú a týždennú dochádzku do škôl a zamestnaní v smere do a z Bratislavy Nedostatočné kapacity MŠ a ZŠ <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľké disparity v infraštruktúre a ponuke služieb na území kraja (o.i. otváracie hodiny infocentier, slabá jazyková vybavenosť pracovníkov CR mimo Bratislavy) Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru, ako aj na lepšie využitie potenciálu veľkého množstva návštevníkov Bratislavy a ich výletov do okolia
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR Nedostatočne rozvinutá sieť cykloturistických trás mimo horských častí regiónu Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám turizmu a voľnočasovým aktivitám Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok Nedostatok adekvátnych služieb pre potreby turizmu (s výnimkou ubytovania) Malý počet prístavov pre rekreačné lode Malé využívanie Dunaja, jeho mŕtvych ramien Nízka úroveň a stav športovo oddychovej infraštruktúry či zón
Príležitosti	Ohrozenia
<p>ĽUDSKÉ ZDROJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvíjanie inovatívnych, progresívnych foriem služieb zamestnanosti Posilnenie systémov a štruktúr na zníženie nezamestnanosti znevýhodnených skupín Flexibilita ako aj inovácia vzdelávacích programov Postupne zrovnoprávňovanie/uznávanie kvalifikácii študijných odborov a nárokov trhu práce v rámci regiónu CENTROPE Celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdiá Postupné etablovanie alternatívnych kultúrno-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu) Rozvoj kultúrno-kreatívneho priemyslu Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva Imigračná atraktivita regiónu pre obyvateľov z iných častí Slovenska aj zahraničia Rozvoj agroturizmu ako podpory lokálnej zamestnanosti Cezhraničná spolupráca v oblasti vzdelávania <p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa Zriadenie služieb na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života Zabezpečovanie služieb pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa Podpora pre ľudí bez domova formou poskytnutia bývania a pomoci pri uplatnení na trhu práce Lepšia integrácia cudzincov s cieľom pokrytia potrieb očakávaného nedostatku pracovných síl Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb Rozvoj sociálneho podnikania Prijatie zákona o dlhodobej starostlivosti Sociálne služby pre ľudí bez domova so zdravotným postihnutím 	<p>ĽUDSKÉ ZDROJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Starnutie obyvateľstva, rastúci počet ľudí v dôchodkovom veku Nízky záujem obyvateľov o zapájanie sa do komunálnych aktivít Prehľbovanie štrukturálnych rozdielov medzi dopytom a ponukou práce Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia Ďalší rast marginalizácie, vytlačanie znevýhodnených skupín z trhu práce, prehľbovanie sociálnej exklúzie Prehľbovanie izolovanosti vzdelávacej sústavy od potrieb trhu práce Zvyšujúci sa počet nezamestnaných v dôsledku dopadu svetovej hospodárskej, ekonomickej a finančnej krízy na ekonomiku a podnikateľský sektor v SR Nedostatočný rozvoj ľudských zdrojov v sociálnych službách a ich udržateľnosť Nedostatok zamestnancov v sociálnych a zdravotníckych službách Pretrvávajúci nedostatok odborných a obslužných pracovníkov v zariadeniach sociálnych služieb (nedostatok odborných pracovníkov [opatrovateľ/ka, ošetrovateľ/ka] a obslužných pracovníkov [upratovač/ka, pomocná sila v práci atď.]) <p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciálny vznik homogénnych etnických štvrtí Dostupnosť a kvalita sociálnych služieb, Nedostatočné kapacity zariadení sociálnych služieb na princípe zariadení rodinného typu (deinštitucionalizácia) Slabá dostupnosť služieb v sociálnej oblasti pre nízkopríjmové alebo špecifické skupiny obyvateľov Nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania Dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ / ZDRAVOTNÍCTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočná kapacita školských zariadení (MŠ a ZŠ)

<ul style="list-style-type: none"> Nastavenie procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb Špecifikácia cieľovej skupiny v domovoch sociálnych služieb Cezhraničná spolupráca v oblasti sociálnej inklúzie <p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Využitie sociálnych, zdravotníckych kapacít a potenciálu CR v nadväznosti na striebornú ekonomiku Vysoký produkčný potenciál vinárstva, rozvoj gastroturizmu Podpora vzniku a rozvoja inovatívnych spin-off a startup firiem Cezhraničná spolupráca v oblasti podnikania a inovatívnych technológií <p>VÝSKUM A VÝVOJ</p> <ul style="list-style-type: none"> Napojenie sa na výskumné inštitúcie európskeho významu a prílev PZI výskumného charakteru Potenciál v oblasti výskumu materiálov, najmä konštrukčných materiálov, nanotechnológie, chémia a zdravie Potenciál pre rozvoj IKT Prepájanie univerzitného výskumu s praktickými potrebami súkromného sektora a územia Intenzívna podpora inovácií, rozvoj internacionalizácie vo výskume Implementácia výsledkov vedy a výskumu vo forme inovácií využitím potenciálu regiónu Centrope (Bratislava-Brno-Viedeň) Lepšie využívanie komunitárnych programov (Horizon Europe a Horizon 2020) a systému programov a projektov Európskeho strategického fóra o výskumných infraštruktúrach Zavádzanie inteligentných riešení pre verejnú správu a samosprávu (Smart cities, Smart regions) <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Efektívnejšie rozvíjanie existujúcich foriem CR (napr. gastronómia a vínný turizmus) a rozvoj doposiaľ menej rozšírených foriem (napr. agroturizmus, lokálny produkt, rekreácia pri vode,...) Rozvoj malého a stredného podnikania a rast miery zamestnanosti v službách Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe a napĺňaní koordinovanej stratégie turizmu Cezhraničná spolupráca v oblasti turizmu Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov Budovanie prístavov pre rekreačné lode Predlžovanie pobytu návštevníka a zmena dominance jednodňových návštevníkov na ubytovaných hostí Využitie TIC na predaj konkrétnych produktov (sales points) Cezhraničná spolupráca v oblasti kultúrneho dedičstva 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatok štátnych ambulancií pre deti/dorast/dospelých Vysoký vek všeobecných lekárov a pediatrov <p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Hrozba recesie na globálnom trhu Hrozba súvisiaca s „brexitom“ Pokles výkonnosti hospodárstva hlavných obchodných partnerov SR <p>VÝSKUM A VÝVOJ</p> <ul style="list-style-type: none"> Centrum výskumu, ale obmedzený prístup k podpore fondov EÚ bez ohľadu na dopad výskumnej činnosti Slabá motivácia výskumníkov zostať na Slovensku Absencia komplexnej štátnej politiky výskumu a inovácií (VaI) a jej implementácie Administratívne bariéry implementácie projektov financovaných zo štrukturálnych fondov EÚ do praxe Bariéry prístupu firiem k infraštruktúre verejných výskumných pracovísk Pretrvávajúca nízka inovačná aktivita a záujem MSP o využívanie organizácií VaV a ich výsledkov Pokračujúca roztrieštenosť VaV v rámci štátnych rozvojových politík a zodpovedností za ich presadzovanie Zhoršujúca sa štruktúra a kvalita absolventov vzdelávacieho procesu. Chýbajúci absolventi najmä v technických a prírodovedných smeroch <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Stále slabá znalosť destinácie v zahraničí Nedostatočné partnerstvo všetkých aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR Výraznejšie aktivity v marketingu a propagácii konkurenčných krajín (najmä Rakúska a Česka) Zanedbanie profesionálnej prípravy odborníkov v oblasti turizmu Nedostatočný rozpočet samosprávy pre manažment turizmu a propagáciu Nezáujem vlastníkov a správcov pamiatok o ich údržbu, najmä z dôvodu nedostatku verejných a súkromných zdrojov Ubúdanie viníc a vinohradníckych lokalít z dôvodu rozrastajúcej sa výstavby (MČ Nové Mesto a Rača a mestá a obce malokarpatskej oblasti) Nespájanie sa aj s inými oblasťami pri rozvoji turizmu (šport, kultúra, vzdelávania a pod.)
--	---

<ul style="list-style-type: none"> Podpora spoločných iniciatív, platforiem na princípoch spolupráce a participácie v oblasti turizmu, športu a kultúry Príprava a tvorba spoločných produktov, služieb a reklamných materiálov Prevzatie a prispôsobenie medzinárodnej klasifikácie ubytovacích zariadení pôsobiach na území kraja Podpora podnikateľov, organizácií a iniciatív pri predkladaní projektov na rozvoj turizmu Podpora vybudovania kongresového centra <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Budovanie a modernizácia športovísk a voľnočasových atrakcií 	
---	--

B.9.1.2 Bratislava (okresy Bratislava I-V.)

Silné stránky	Slabé stránky
<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Dostatok voľných pracovných miest pre osoby so ZP Atraktivita pre obyvateľov ostatných regiónov Slovenska, ale aj ľudí zo zahraničia <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľmi dobrá infraštruktúra nekomerčnej aj komerčnej občianskej vybavenosti Pôsobnosť rozsiahlej základne univerzít a vysokého školstva Status vedeckého, technického a kultúrneho centra krajiny Športová infraštruktúra národného významu <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Kompaktné historické jadro mesta (NPR s množstvom NKP) Kultúrno-historické pamätihodnosti Najvyšší podiel zahraničných návštevníkov na Slovensku Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu Hustá sieť cykloturistických trás v hornatých častiach a pozdĺž riek Dostatok ubytovacích kapacít a pomer cena/kvalita ubytovacích služieb Rozvinutá sieť infocentier a vhodná propagácia mesta Turistické rekreačné linky MHD (rekreačné víkendové spoje liniek 29, 37, 43 a 91) Cenová dostupnosť služieb (v európskom porovnaní) 	<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Limitované možnosti zamestnania ZŤP Nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania Udržateľnosť a nedostatočná podpora vzniku komunitných centier Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomných bytov Nedostatočná kapacita zariadení pre ľudí bez domova, osobitne so zdravotným postihnutím Chýbajúce integračné centrá Nepostačujúci rozsah terénnej práce Nízka miera adresnej pomoci Nedostatok aktívnych foriem začleňovania (pracovné príležitosti) pre ľudí bez domova Nedostatok informácií v inom ako slovenskom jazyku (pre cudzincov) Problémový prístup k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti pre cudzincov Nedôvera vo verejné inštitúcie u cudzincov a nedostatok skúseností samospráv s prácou s cudzincami Početná skupina pracujúcich chudobných s nízkym príjmom a vysokými životnými nákladmi (pracujúca chudoba) Vysoká zadlženost obyvateľstva Vzrastajúci počet neúplných rodín, najmä žien samoživiteliek Príjmové nerovnosti <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočný počet materských škôl Nedostatok miest / tried ZŠ a nedostatok odborných učební Chýbajúce kultúrne, mestské centrum, ktoré by zastúpilo úlohu bývalého PKO <p>TURIZMUS</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu Zanedbanosť niektorých historických objektov (napr. kaštieľ v Rusovciach) a nedostatočne atraktívna prezentácia (expozície), programy a propagácia objektov, ktoré sú v dobrom technickom stave (najmä v centre Bratislavy) Základná infraštruktúra CR, Informovanosť o ponuke služieb Identita Bratislavy Vzťah obyvateľov k svojmu mestu Využívanie nových IT technológií Absencia kongresového centra
Príležitosti	Ohrozenia
<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa Zriadenie služieb na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života Zabezpečovanie služieb pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa Podpora pre ľudí bez domova formou poskytnutia bývania a pomoci pri uplatnení na trhu práce Lepšia integrácia cudzincov s cieľom pokrytia potrieb očakávaného nedostatku pracovných síl <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľké množstvo prírodných zaujímavostí Jednodňový turizmus, najmä organizovaný (výletné lode a zájazdy) Efektívnejšie rozvíjanie existujúcich foriem CR a rozvoj doposiaľ menej rozšírených foriem (gastronómia a vínný turizmus) Rozvoj malého a stredného podnikania a rast miery zamestnanosti v službách Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe koordinovanej stratégie turizmu Cezhraničná spolupráca v oblasti CR Rastúci dopyt po CR z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov, záujem turistov o neobjavené destinácie Dunajské nábrežia MICE turizmus (podujatia konferenčného turizmu) Zelené mesto Cykloturistika Vybudovať ďalšie parkoviská pre turistické autobusy 	<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciálny vznik homogénnych etnických štvrtí <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Stále slabá znalosť destinácie v zahraničí Nedostatočné partnerstvo všetkých aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR Výraznejšie aktivity v marketingu a propagácii konkurenčných krajín (najmä Rakúska a Česka) Zanedbanie profesionálnej prípravy pracovníkov verejných, mestských a štátnych inštitúcií v oblasti turizmu Nedostatočný rozpočet samosprávy pre manažment turizmu a propagáciu Nezáujem vlastníkov a správcov pamiatok o ich údržbu Nezáujem obyvateľov o aktivity CR v území, kde žijú Komplikovaná štruktúra riadenia CR Nedostatočne zdieľané informácie Nedostatočné rozloženie návštevníkov v priestore a čase

B.9.1.3 Okres Malacky

Silné stránky	Slabé stránky
<p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Lokalizácia viacerých významných zamestnávateľov a podnikov 	<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Limitované možnosti zamestnania ZŤP

<ul style="list-style-type: none"> Dobré podmienky pre umiestňovanie funkcií logistiky a skladového hospodárstva <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Existencia zdravotníckeho zariadenia ústavnej starostlivosti <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Prírodné zaujímavosti, kultúrno-historické pamätihodnosti a festivaly Hustá sieť cykloturistických trás v hornatých častiach regiónu a pozdĺž rieky Morava Sezónna turistická rekreačná linka železnice (cyklovláčik Záhoráčik) Vodné plochy a toky v území vhodné na rekreáciu 	<ul style="list-style-type: none"> Existencia segregovaných lokalít s rómskymi komunitami Nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania Udržiateľnosť a nedostatočná podpora vzniku komunitných centier Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomných bytov Nedostatočná kapacita zariadení pre ľudí bez domova, osobitne so zdravotným postihnutím Chýbajúce integračné centrá Nepostačujúci rozsah terénnej práce Nízka miera adresnej pomoci Nedostatok aktívnych foriem začleňovania (pracovné príležitosti) pre ľudí bez domova Nedostatok informácií v inom ako slovenskom jazyku (pre cudzincov) Problémový prístup k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti pre cudzincov Nedôvera vo verejné inštitúcie u cudzincov a nedostatok skúseností samospráv s prácou s cudzincami Vysoká zadlženosť obyvateľstva Vzrastajúci počet neúplných rodín, najmä žien samoživiteliek Príjmové nerovnosti Nízky počet zariadenia typu jasle <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočná sociálna infraštruktúra (komerčná aj nekomerčná vybavenosť) najmä v „satelitoch“ (suburbiách) Bratislavy Vysoké hodnoty dostupnosti (najmä východných a západných) okrajových obcí okresu k najbližšej nemocnici Malý počet stredných škôl-stredná škola je lokalizovaná len v Malackách a obci Plavecký Štvrtok Problém s dostupnosťou ambulantnej starostlivosti na územiach mimo hl. m. SR Bratislavy <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Takmer absentujúci cestovný ruch - chýbajúce možnosti jeho rozvoja v protiklade k ostatným okresným mestám v Bratislavskom kraji Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR Nerozvinutá sieť cyklistických chodníkov na území miest a väčších obcí, nedostatočne rozvinutá sieť cykloturistických trás mimo horských častí regiónu Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám
<p>Príležitosti</p>	<p>Ohrozenia</p>
<p>IDENTIFIKÁCIA ÚZEMIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Poloha v prihraničnej oblasti-možnosť cezhraničnej spolupráce 	<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciálny vznik homogénnych etnických štvrtí

<p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciál pre ďalší rozvoj logistiky a skladového hospodárstva (potenciálne rozvojové plochy) <p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa Zriadenie služieb na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života Zabezpečovanie služieb pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa Podpora pre ľudí bez domova formou poskytnutia bývania a pomoci pri uplatnení na trhu práce Lepšia integrácia cudzincov s cieľom pokrytia potrieb očakávaného nedostatku pracovných síl <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekreačný potenciál oblasti s dôrazom kladeným na vodnú rekreáciu (rieka Morava, jazerá - štrkoviská), kultúrny, gastronomický CR a agroturizmus Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe koordinovanej stratégie turizmu 	<p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Rýchla a nekontrolovaná výstavba nových štvrtí bez adekvátneho dopravného napojenia a vybavenia sociálnou infraštruktúrou (komerčná aj nekomerčná vybavenosť) najmä v „satelitoch“ (suburbiách) Bratislavy <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné partnerstvo aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR Zanedbanie profesionálnej prípravy odborníkov v oblasti turizmu Nedostatočný rozpočet samosprávy pre manažment turizmu a propagáciu Nezáujem vlastníkov a správcov pamiatok o ich údržbu Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok
--	---

B.9.1.4 Okres Pezinok

Silné stránky	Slabé stránky
<p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Väčší počet subjektov pôsobiach v odvetviach kreatívneho priemyslu <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľmi dobrá infraštruktúra nekomerčnej aj komerčnej občianskej vybavenosti <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľké množstvo prírodných zaujímavostí Kultúrno-historické pamätihodností a vysoký počet národných kultúrnych pamiatok Iné atraktivity (festivaly, vínne cesty a pod.) Hustá sieť cykloturistických trás v hornatých častiach regiónu Sezónna turistická rekreačná linka PAD (Malokarpatský expres) Dobrá spolupráca v území pri tvorbe produktu Kvalitná ponuka a služby 	<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatok voľných pracovných miest pre osoby so ZP Limitované možnosti zamestnania ZŤP Nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania Udržateľnosť a nedostatočná podpora vzniku komunitných centier Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomných bytov Nedostatočná kapacita zariadení pre ľudí bez domova, osobitne so zdravotným postihnutím Chýbajúce integračné centrá Nepostačujúci rozsah terénnej práce Nízka miera adresnej pomoci Nedostatok aktívnych foriem začleňovania (pracovné príležitosti) pre ľudí bez domova Vzrastajúci počet neúplných rodín, najmä žien samoživiteliek Príjmové nerovnosti <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočná sociálna infraštruktúra (komerčná aj nekomerčná vybavenosť) najmä v „satelitoch“ (suburbiách) Bratislavy Problém s dostupnosťou ambulantnej starostlivosti na územiach mimo hl. m. SR Bratislavy

	TURIZMUS <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR Nerozvinutá sieť cyklistických chodníkov na území miest, nedostatočne rozvinutá sieť cykloturistických trás mimo horských častí regiónu Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám
Príležitosti	Ohrozenia
SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ A INKLÚZIA <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa Zriadenie služieb na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života Zabezpečovanie služieb pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa Podpora pre ľudí bez domova formou poskytnutia bývania a pomoci pri uplatnení na trhu práce Lepšia integrácia cudzincov s cieľom pokrytia potrieb očakávaného nedostatku pracovných síl Rozšírenie poskytovania služby včasnej intervencie EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO <ul style="list-style-type: none"> Potenciál pre rozvoj výskumných aktivít a špecifických odvetví kvartérneho sektora (napr. odvetvia kreatívneho priemyslu) TURIZMUS <ul style="list-style-type: none"> Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe koordinovanej stratégie turizmu 	OBČIANSKA VYBAVENOSŤ <ul style="list-style-type: none"> Rýchla a nekontrolovaná výstavba nových štvrtí bez adekvátneho dopravného napojenia a vybavenia sociálnou infraštruktúrou (komerčná aj nekomerčná vybavenosť) najmä v „satelitoch“ (suburbiách) Bratislavy TURIZMUS <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné partnerstvo aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR Zanedbanie profesionálnej prípravy odborníkov v oblasti turizmu Nedostatočný rozpočet samosprávy pre manažment turizmu a propagáciu Nezáujem vlastníkov a správcov pamiatok o ich údržbu Ubúdanie viníc a vinohradníckych lokalít z dôvodu rozrastajúcej sa výstavby Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok

B.9.1.5 Okres Senec

Silné stránky	Slabé stránky
ĽUDSKÉ ZDROJE <ul style="list-style-type: none"> Zloženie vekovej štruktúry obyvateľstva Nárast počtu obyvateľov EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO <ul style="list-style-type: none"> Dobré podmienky pre umiestňovanie funkcií logistiky a skladového hospodárstva 	SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ INKLÚZIA <ul style="list-style-type: none"> Limitované možnosti zamestnania ŽP Nedostatočná podpora inkluzívneho vzdelávania Udržateľnosť a nedostatočná podpora vzniku komunitných centier Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomných bytov Nedostatočná kapacita zariadení pre ľudí bez domova, osobitne so zdravotným postihnutím Chýbajúce integračné centrá

<p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekreačný potenciál oblasti s dôrazom kladeným na vodnú rekreáciu (senecké jazerá, štrkoviská, akvapark, Malý Dunaj) • Ubytovacie kapacity na dobrej úrovni využívané celoročne na kongresový a konferenčný turizmus (MICE) a sústredenia profesionálnych športovcov 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostačujúci rozsah terénnej práce • Nízka miera adresnej pomoci • Nedostatok aktívnych foriem začleňovania (pracovné príležitosti) pre ľudí bez domova • Nedostatok informácií v inom ako slovenskom jazyku (pre cudzincov) • Problémový prístup k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti pre cudzincov • Nedôvera vo verejné inštitúcie u cudzincov a nedostatok skúseností samospráv s prácou s cudzincami • Vzrastajúci počet neúplných rodín, najmä žien samoživiteľiek • Príjmové nerovnosti <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná sociálna infraštruktúra (komerčná aj nekomerčná vybavenosť) najmä v „satelitoch“ (suburbiách) Bratislavy • Absencia väčšieho zdravotníckeho zariadenia (nemocnica) v meste Senec • Problém s dostupnosťou ambulantnej starostlivosti na územiach mimo hl. m. SR Bratislavy <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR • Nerozvinutá sieť cyklistických chodníkov na území miest, nedostatočne rozvinutá sieť cykloturistických trás • Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám • Nedostatočná modernizácia kúpeľnej infraštruktúry v areáli jazera • Nízka kvalita doplnkových služieb
<p>Príležitosti</p>	<p>Ohrozenia</p>
<p>SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ INKLÚZIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zriadenie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa • Zriadenie služieb na podporu zosúladovania rodinného života a pracovného života • Zabezpečovanie služieb pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa • Podpora pre ľudí bez domova formou poskytnutia bývania a pomoci pri uplatnení na trhu práce • Lepšia integrácia cudzincov s cieľom pokrytia potrieb očakávaného nedostatku pracovných síl <p>EKONOMIKA A HOSPODÁRSTVO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potenciál pre ďalší rozvoj logistiky a skladového hospodárstva (potenciálne rozvojové plochy) 	<p>ĽUDSKÉ ZDROJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výrazný nárast počtu obyvateľov a rastúci dopyt po verejných službách (školsťvo, zdravotníctvo, sociálna starostlivosť) <p>OBČIANSKA VYBAVENOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rýchla a nekontrolovaná výstavba nových štvrtí bez adekvátneho dopravného napojenia a vybavenia sociálnou infraštruktúrou (komerčná aj nekomerčná vybavenosť) najmä v „satelitoch“ (suburbiách) Bratislavy <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné partnerstvo aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR

TURIZMUS <ul style="list-style-type: none"> • Rekreačný potenciál oblasti s dôrazom kladeným na vodnú rekreáciu (senecké jazerá, štrkoviská, akvapark, Malý Dunaj) a agroturizmus • Napojenie ďalších atrakcií ako doplnkových aktivít pre dlhodobých rekreantov trávajúcich dovolenku pri vode 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanedbanie profesionálnej prípravy odborníkov v oblasti turizmu • Nedostatočný rozpočet samosprávy pre manažment turizmu a propagáciu • Nezájum vlastníkov a správcov pamiatok o ich údržbu • Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok
--	--

B.9.2 Územno-technická oblasť

B.9.2.1 Bratislavský kraj ako celok

Silné stránky	Slabé stránky
<p>TURIZMUS A DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rôzne webové portály a aplikácie o doprave a cestovnom ruchu • Turistické rekreačné linky MHD (rekreačné víkendové spoje liniek 29, 37, 43 a 91), PAD (Malokarpatský expres) a železnice (cyklovláčik Záhoráček) <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dopravná sieť a napojenie na medzinárodné ťahy • Rozvinutá verejná doprava a zvýšenie jej atraktivity v posledných rokoch - moderný vozidlový park, vysoký podiel nízkopodlažných a klimatizovaných vozidiel, včasnosť príchodov • Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK) a mobilná aplikácia IDS BK, navýšenie počtu spojov a vlakov, existencia intervalovej a taktovej dopravy, rastúci počet cestujúcich 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do Bratislavy, najmä počas dopravnej špičky • Nevýriešená statická doprava v Bratislave a ostatných mestách, nízky počet parkovísk P+R / B+R / K+R • Nevýhovujúca deľba dopravnej práce – individuálna automobilová doprava (IAD): verejná osobná doprava (73 : 27) • Problematika Bratislavského železničného uzla, nedostatočná kapacita železničnej infraštruktúry pre osobnú aj nákladnú dopravu • Slabšia atraktivita verejnej dopravy (o. i. odlišné označovanie liniek verejnej dopravy v rôznych zdrojoch, neprehľadnosť cestovných poriadkov) • Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás mimo horských častí regiónu • Nevýhovujúci technický stav niektorých ciest I. triedy • Nevýhovujúci technický stav niektorých mostov • Chýbajúce cestné obchvaty miest a obcí s najväčšou intenzitou dopravy (Pezinok, Modra, Rovinka, Dunajská Lužná) • Absencia mimoúrovňových križovaní železnice s cestnými komunikáciami • Kolízne body na vstupoch do obcí • Nedobudovaná infraštruktúra pre peších (najmä v nových lokalitách) • Nevýhovujúci stav prestupných miest <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stav a kapacita verejnej kanalizačnej siete • Modernizačný dlh verejnej vodovodnej siete • Nedobudovaná kanalizácia vo viacerých obciach • Nevýhovujúci stav zariadení civilnej ochrany obyvateľstva (CO kryty) • Vysoká energetická náročnosť a modernizačný dlh budov (najmä vo vlastníctve verejnej správy) • Energetická náročnosť hospodárstva <p>KVALITA ŽIVOTA A BEZPEČNOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahrnutie miest a hlavných komunikácií vizuálnym smogom • Na území kraja je evidovaných najviac trestných činov v rámci SR • Výskyt sociálno-patologických javov

Príležitosti	Ohrozenia
<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ďalší posun v integrácii verejnej dopravy, zladenie označovania cestovných poriadkov, rozšírenie do Trnavského kraja, zvýšenie koordinácie medzi MHD a PAD • Vybudovanie nových železničných staníc resp. TIOP, rekonštrukcia existujúcich staníc • Zvýšenie kapacity železničných staníc a železničných tratí (zdvojkoľajnenie, resp. strojkolajnenie existujúcich tratí) • Prepojenie železničnej a električkovej dopravy • Koordinácii medzi železničnou a autobusovou dopravou v regióne • Prepojenie medzinárodných letísk Bratislava a Viedeň železničným spojením • Dobudovanie cyklochodníkov a cykloturistických trás • Rozvoj logistiky a prekladísk <p>DOPRAVA a KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odstránením množstva reklamných plôch (vytvárajúcich vizuálny smog) sa zlepši dojem a celkový image pre domáce obyvateľstvo aj návštevníkov • Rozvoj nízkoemisných dopravných systémov a podpora nízkoemisnej verejnej dopravy • Cezhraničná spolupráca v oblasti podpory udržateľnej mobility <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budovanie 5G sietí • Obnova fondu budov (dekarbonizácia) • Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejného osvetlenia • Znižovanie energetickej náročnosti jednotlivých odvetví • Podpora infraštruktúry pre rozvoj elektromobility • Zavádzanie a modernizácia kamerových systémov za účelom zvýšenia bezpečnosti 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rušenie železničných tratí (Vysoká pri Morave) • Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy (IAD) • Neustále zvyšovanie intenzity dopravy na dopravných vstupoch do Bratislavy • Napĺňanie kapacít priepustnosti tratí <p>KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné legislatívne možnosti zabráneniu rozširovaniu vizuálneho smogu, nie sú stanovené ani základné pravidlá pre inštalovanie nových reklamných plôch <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opakované výpadky zásobovania vodou, zastaralé rozvody

B.9.2.2 Bratislava (okresy Bratislava I.-V.)

Silné stránky	Slabé stránky
<p>TURIZMUS A DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výhodná geografická poloha a napojenie na medzinárodné dopravné ťahy • Aktivity súkromných dopravcov (RegioJet, Flixbus, Ryanair) • Rôzne webové portály a aplikácie o doprave a cestovnom ruchu • Prítomnosť medzinárodných cyklotrás EV13 a EV6 <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dopravná sieť a napojenie na medzinárodné ťahy • Rozvinutá verejná doprava a zvýšenie jej atraktivity v posledných rokoch - moderný vozidlový park, vysoký 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do centra Bratislavy, najmä počas dopravnej špičky • Nevyriešená statická doprava – chýbajúca dopravná politika, nízky počet parkovísk P+R / B+R / K+R • Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás mimo horských častí regiónu • Absencia mimoúrovňových križovaní železnice s cestnými komunikáciami • Dopravný systém je ohrozený kolapsom v prípade mimoriadnych situácií (napríklad na úsekoch električkových tratí) • Chýba lepšie prepojenie železničnej a električkovej dopravy

<p>podiel nízkopodlažných a klimatizovaných vozidiel, včasnosť príchodov, elektronické tabule, aplikácie s vyhľadáváním spojov a iné</p> <ul style="list-style-type: none"> Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK) a mobilná aplikácia IDS BK, navýšenie počtu spojov a vlakov, existencia intervalovej a taktovej dopravy, rastúci počet cestujúcich Lokalizácia terminálu Bratislava-Pálenisko a Bratislava-prístav 	<ul style="list-style-type: none"> Chýbajúce prestupné terminály pre PAD a MHD na Patrónke, Zlatých pieskoch, v Rači a pri Cintoríne Vrakuňa/Vlčie hrdlo ak bude dobudovaná Biskupická električková radiála Zastaralá infraštruktúra a vybavenie terminálov <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Vysoká energetická náročnosť niektorých okresov (Bratislava II) <p>KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> Výrazné zahltenie verejných priestranstiev a hlavných komunikácií vizuálnym smogom
Príležitosti	Ohrozenia
<p>TURIZMUS a DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Výhľadovo vybudovanie nových železničných tratí (tunel pod Karpatmi, letisko) <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nová parkovacia politika Bratislavy uprednostňujúca rezidentov s trvalým pobytom na území mesta resp. MČ Ďalší posun v integrácii verejnej dopravy Dokončenie obchvatu D4 a úseku R7 odbremeniť časť bratislavských ciest (napr. Račianska) Ďalší posun v zatraktívnení MHD nastane po prebiehajúcich a plánovaných rekonštrukciách električkových radiál, predĺžení novej električkovej trate v Petržalke a po vybudovaní nových prepojení trolejbusovej dopravy a/alebo nasadením hybridných trolejbusov, rozšírovaním BUS pruhov a vybudovaním preferencie MHD na križovatkách Vybudovanie nových železničných staníc resp. TIOP, rekonštrukcia existujúcich staníc Zvýšenie kapacity a atraktivity železničných staníc a železničných tratí (zdvojkolajnenie, resp. strojkoľajnenie existujúcich tratí, rekonštrukcie staníc) Prepojenie medzinárodných letísk Bratislava a Viedeň železničným spojením Dobudovanie cyklochodníkov a cykloturistických trás Rozvoj vodnej dopravy a bratislavského prístavu Rozvoj leteckej dopravy (osobnej aj nákladnej) Rozvoj a zvýšenie podielu intermodálnej dopravy Spojenie centra mesta s letiskom M. R. Štefánika kapacitnejším druhom dopravy (železnica alebo električka) <p>DOPRAVA a KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> Odstránením množstva reklamných plôch (vytvárajúcich vizuálny smog) sa zlepší dojem a celkový image domáceho obyvateľstva aj návštevníkov 	<p>TURIZMUS a DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Rušenie železničných tratí (Vysoká pri Morave) <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedobudovanie električkovej trate v Petržalke vo včasnom termíne môže spôsobiť odmietnutie spolufinancovania zo strany EÚ Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy (IAD) Neustále zvyšovanie intenzity dopravy na dopravných vstupoch do Bratislavy Nedostatočná realizácia aktivít v oblasti železničnej a koľajovej dopravy Nenaplnenie aktivít a možností intermodálnej dopravy <p>KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné legislatívne možnosti zabráneniu rozširovaniu vizuálneho smogu, nie sú stanovené ani základné pravidlá pre inštalovanie nových reklamných plôch

B.9.2.3 Okres Malacky

Silné stránky	Slabé stránky
----------------------	----------------------

<p>TURIZMUS a DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciálne vybudovanie, resp. obnovenie pôvodných železničných tratí (BA-Dev.N.Ves-Stupava-Lozorno) <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Hustá sieť liniek PAD, Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK) a mobilná aplikácia IDS BK, navýšenie počtu spojov a vlakov, existencia intervalovej a taktovej dopravy, rastúci počet cestujúcich MHD Malacky (linky A, B, C, D, pod číslom 255 v rámci IDS BK) Parkovisko P+R pri ŽST Malacky Aktuálna rekonštrukcia železničnej trate prechádzajúcej územím okresu 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do Bratislavy, najmä počas dopravnej špičky Preťažená cestná sieť v centre mesta Stupava Nevyriešená statická doprava v mestách Nedostatočná koordinácia PAD s MHD a neexistencia integrácie dopravy medzi verejnou dopravou BK a susedného Trnavského kraja Absentujúca železničná doprava v Stupave (železničná trať zlikvidovaná v roku 2008) Absencia mimoúrovňových križovaní železnice s cestnými komunikáciami Absencia obchvatu mesta Malacky Veľmi zlý stav autobusovej stanice v Stupave Neexistencia prestupných terminálov v Zohore, Plaveckom Štvrtku a Veľkých Levároch <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Chýbajúca verejná kanalizačná a vodovodná sieť Nízka mierna napojenosti obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť Nedostatočná kapacita ČOV
Príležitosti	Ohrozenia
<p>TURIZMUS a DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobudovanie cyklochodníkov a cykloturistických trás <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Ďalší posun v integrácii verejnej dopravy, zladenie označovania cestovných poriadkov, rozšírenie do Trnavského kraja, zvýšenie koordinácie medzi MHD a PAD Rozširovanie P+R a rekonštrukcia železničných staníc a zastávok, dobudovanie prvkov, ktoré zatriaktívnia verejnú dopravu Sieť cyklo-požičovní a cyklo-úschovní v blízkosti železničných staníc a zastávok <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobudovanie chýbajúcej kanalizačnej siete v niektorých častiach mesta Malacky 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Rušenie železničných tratí (Vysoká pri Morave) od decembra 2019 Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy (IAD) Neustále zvyšovanie intenzity dopravy na dopravných vstupoch do Bratislavy <p>KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné legislatívne možnosti zabráneniu rozširovaniu vizuálneho smogu (mestá a pozdĺž významných komunikácií) <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepostačujúce zásoby vody vo vybraných obciach počas letných mesiacov (Studienka, Veľké Leváre)⁷³

B.9.2.4 Okres Pezinok

Silné stránky	Slabé stránky
<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Hustá sieť liniek PAD, Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK) a mobilná aplikácia IDS BK, navýšenie počtu spojov a vlakov, existencia intervalovej a taktovej dopravy, rastúci počet cestujúcich 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do Bratislavy, najmä počas dopravnej špičky Preťažená cestná sieť v centre mesta v Pezinku a Modre, chýbajúce obchvaty

<ul style="list-style-type: none"> Zriadenie P+R pri ŽST Pezinok, Svätý Jur, Šenkvice 	<ul style="list-style-type: none"> Nevyriešená statická doprava v mestách, nízky počet parkovísk P+R / B+R / K+R Absencia obchvatov obcí s najvyššou automobilovou intenzitou Napĺňajúca sa kapacita železničnej trate Chýbajúci prestupný terminál v Báhoňi pri železničnej zastávke a chýbajúci nadchod nad železničnú trať <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Chýbajúca verejná kanalizačná a vodovodná sieť Nízka mierna napojenosti obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť Nedostatočná kapacita ČOV
Príležitosti	Ohrozenia
<p>TURIZMUS a DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciálne vybudovanie nových železničných tratí (BA - Vajnory-Pezinok, Pezinok-Modra-Smolenice) <p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Ďalší posun v integrácii verejnej dopravy, zladenie označovania cestovných poriadkov, rozšírenie do Trnavského kraja, zvýšenie koordinácie medzi MHD a PAD Rozširovanie P+R a rekonštrukcia železničných staníc a zastávok, dobudovanie prvkov, ktoré zatriktívnia verejnú dopravu Sieť cyklo-požičovní a cyklo-úschovní v blízkosti železničných staníc a zastávok Dobudovanie cyklochodníkov a cykloturistických trás Výstavba obchvatov, zvyšovanie kapacít trate 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy (IAD) Neustále zvyšovanie intenzity dopravy na dopravných vstupoch do Bratislavy <p>KVALITA ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné legislatívne možnosti zabráneniu rozširovaniu vizuálneho smogu (mestá a pozdĺž významných komunikácií) <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Opakované výpadky zásobovania vodou, zastaralé rozvody

B.9.2.5 Okres Senec

Silné stránky	Slabé stránky
<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Hustá sieť liniek PAD, Integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji (IDS BK) a mobilná aplikácia IDS BK, navýšenie počtu spojov a vlakov, existencia intervalovej a taktovej dopravy, rastúci počet cestujúcich Kvalitné železničné napojenie na Bratislavu MHD v meste Senec Zriadenie P+R v Senci 	<p>DOPRAVA</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočná cestná sieť v smere do Bratislavy Nevyriešená statická doprava v Senci, nízky počet parkovísk P+R / B+R / K+R Chýbajúce mimoúrovňové priecestia na železničnej trati do Bratislavy Nedostatočná koordinácia PAD s MHD a neexistencia integrácie dopravy medzi verejnou dopravou BK a susedného Trnavského kraja Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás Napĺňajúca sa kapacita trate Chýbajúce prestupné terminály na trati 130 v Ivanke pri Dunaji, Bernolákove, Veľkom Bieli a na trati 131 pri železničných zastávkach v Miloslavove a Nových Košariskách (Dunajská Lužná) Potrebná rekonštrukcia zastávky v Rovinke a jej okolia <p>TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> Chýbajúca verejná kanalizačná a vodovodná sieť

	<ul style="list-style-type: none"> Nízka mierna napojenosti obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť Nedostatočná kapacita ČOV
Príležitosti	Ohrozenia
TURIZMUS A DOPRAVA <ul style="list-style-type: none"> Potenciálne vybudovanie nových železničných tratí (BA - Vajnory-Chorvátsky Grob-Pezinok) Potenciál agroturizmu DOPRAVA <ul style="list-style-type: none"> Ďalší posun v integrácii verejnej dopravy, zladenie označovania cestovných poriadkov, rozšírenie do Trnavského kraja, zvýšenie koordinácie medzi MHD a PAD Zlepšenie dopravnej situácie po dobudovaní strategických dopravných stavieb (D4 a R7) Rozširovanie P+R a rekonštrukcia železničných staníc a zastávok, dobudovanie prvkov, ktoré zatriaktívnia verejnú dopravu Sieť cyklo-požičovní a cyklo-úschovní v blízkosti železničných staníc a zastávok Dobudovanie cyklohodníkov a cykloturistických trás Zvyšovanie kapacity trate, prekládka cesty I/61 	TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA <ul style="list-style-type: none"> Kapacitne nepostačujúca ČOV Senec (z dôvodu novej obytnej výstavby) DOPRAVA <ul style="list-style-type: none"> Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy (IAD) Neustále zvyšovanie intenzity dopravy na dopravných vstupoch do Bratislavy Chýbajúce cestné obchvaty miest a obcí s najväčšou intenzitou dopravy (Rovinka, Dunajská Lužná, Veľký Biel a Bernolákovo) KVALITA ŽIVOTA <ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné legislatívne možnosti zabráneniu rozširovaniu vizuálneho smogu (mesto Senec a pozdĺž významných komunikácií)

B.9.3 Prírodno-environmentálna oblasť

B.9.3.1 Bratislavský kraj ako celok

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podiel vyhlásených chránených území a území európskeho významu Vysoký počet vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou Významné zásoby podzemných vôd Chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov Moderné prístupy k energetickému zhodnocovaniu odpadu a separovaniu, využívanie zneškodňovania odpadu spaľovaním pred ukladaním na skládky najmä na území mesta Bratislava Rieka Dunaj - medzinárodný ekologický koridor Výrazná časť malokarpatských lesov zasahujúca priamo do územia mesta Bratislava Ramsarská lokalita Dunajské luhy, Alúvium Rudavy, Niva Moravy, Šúr 	<ul style="list-style-type: none"> Znečistenie ovzdušia z dopravy a stavebnej, resp. priemyselnej činnosti Rastúca miera urbanizácie a z toho vyplývajúci tlak na prírodné územia Vzhľadom k počtu obyvateľov a miere urbanizácie zvýšený dopyt po využití prírodných zdrojov Vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa Nedostatočná informovanosť verejnosti a vzdelávanie v otázkach životného prostredia
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> Využívanie geotermálnych zdrojov Silný potenciál morfológie krajiny Využitie Dunaja a jeho zázemia ako turistickú destináciu aj s eko-výchovou Využitie nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd Tvorba vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu napr. pomocou finančných nástrojov odpadového hospodárstva 	<ul style="list-style-type: none"> Nelegálne skládky a environmentálne záťaž na území kraja Vysoký tlak na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia) Rozširovanie území postihnutých eróziou pôdy Strata vzácnych ekosystémov vyskytujúcich sa na území Bratislavského kraja Nekonceptná tvorba zelene v sídlach regiónu Negatívne dôsledky klimatických zmien, otepľovanie najmä v intenzívne zastavaných územiach regiónu

<ul style="list-style-type: none"> Budovanie zberných dvorov a modernizácia ich vybavenia Možnosť rozvoja environmentálnych vzdelávacích centier v regióne vzhľadom k aktuálnym problémom v oblasti životného prostredia Zachovanie krajinného rázu Malokarpatského regiónu a využitie potenciálu vinohradníctva a vinárstva pre turizmus Zachovanie krajinného rázu regiónu Záhorie a využitie jeho potenciálu pre turizmus Zachovanie krajinného rázu Podunajského regiónu a využitie jeho prírodného potenciálu pre turizmus Podpora nízkouhlíkového hospodárstva Cezhraničná spolupráca v oblasti prírodného dedičstva 	<ul style="list-style-type: none"> Degradácia pôd v území a znižovanie výmery kvalitnej poľnohospodárskej pôdy jej nadmerným využívaním Ohrozenie územia povodňami a prívalovými dažďami
---	--

B.9.3.2 Bratislava (okresy Bratislava I-V.)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký počet vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou Významné zásoby podzemných vôd Moderné prístupy k energetickému zhodnocovaniu odpadu a separovaniu, využívanie zneškodňovania odpadu spaľovaním pred ukladaním na skládky najmä na území mesta Bratislava Rieka Dunaj - medzinárodný ekologický koridor Výrazná časť malokarpatských lesov zasahujúca priamo do územia mesta Bratislava Ramsarská lokalita Dunajské luhy a Niva Moravy 	<ul style="list-style-type: none"> Znečistenie ovzdušia z dopravy a stavebnej činnosti Rastúca miera urbanizácie a z toho vyplývajúci tlak na prírodné územia Vzhľadom k počtu obyvateľov a miere urbanizácie zvýšený dopyt po využití prírodných zdrojov Vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> Silný potenciál morfológie krajiny Využitie Dunaja a jeho zázemia ako turistickú destináciu aj s eko-výchovou Využitie nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd Tvorba vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu napr. pomocou finančných nástrojov odpadového hospodárstva Možnosť rozvoja environmentálnych vzdelávacích centier v regióne vzhľadom k aktuálnym problémom v oblasti životného prostredia 	<ul style="list-style-type: none"> Veľké množstvo nelegálnych skládok odpadu a environmentálnych záťaží na území mesta Bratislava Vysoký tlak na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia) Nekonceptná tvorba zelene Negatívne dôsledky klimatickej zmeny, otepľovanie najmä v intenzívne zastavaných územiach Ohrozenie územia povodňami a prívalovými dažďami

B.9.3.3 Okres Malacky

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podiel vyhlásených chránených území a území európskeho významu Vysoký počet vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou Rieka Morava - významný ekologický koridor Výrazná časť malokarpatských lesov zasahujúca priamo do územia okresu Ramsarská lokalita Alúvium Rudavy a Niva Moravy 	<ul style="list-style-type: none"> Znečistenie ovzdušia z dopravy a stavebnej činnosti Vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa Nedostatočná informovanosť verejnosti a vzdelávanie v otázkach životného prostredia Nedobudovaná kanalizačná sieť
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> Využívanie geotermálnych zdrojov Silný potenciál morfológie krajiny 	<ul style="list-style-type: none"> Skládky odpadov a environmentálne záťaže v území okresu

<ul style="list-style-type: none"> Využitie nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd Tvorba vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu napr. pomocou finančných nástrojov odpadového hospodárstva Možností rozvoja environmentálnych vzdelávacích centier v regióne vzhľadom k aktuálnym problémom v oblasti životného prostredia Zachovanie krajinného rázu regiónu Záhorie a využitie jeho potenciálu pre turizmus 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoký tlak na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia) Rozširovanie území postihnutých eróziou pôdy Negatívne dôsledky klimatickej zmeny, otepľovanie najmä v intenzívne zastavaných územiach okresu Degradácia pôd v území a znižovanie výmery kvalitnej poľnohospodárskej pôdy jej nadmerným využívaním Ohrozenie územia povodňami a prívalovými dažďami
--	--

B.9.3.4 Okres Pezinok

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podiel vyhlásených chránených území a území európskeho významu Vysoký počet vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou (v podkarpatskej časti územia okresu) Výrazná časť malokarpatských lesov zasahujúca priamo do územia okresu Ramsarská lokalita Šúr 	<ul style="list-style-type: none"> Znečistenie ovzdušia z dopravy a stavebnej činnosti Rastúca miera urbanizácie a z toho vyplývajúci tlak na prírodné územia Vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa Nedostatočná informovanosť verejnosti a vzdelávanie v otázkach životného prostredia Nedobudovaná kanalizačná sieť
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> Využívanie geotermálnych zdrojov Silný potenciál morfológie krajiny Využitie nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd Tvorba vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu napr. pomocou finančných nástrojov odpadového hospodárstva Možností rozvoja environmentálnych vzdelávacích centier v regióne vzhľadom k aktuálnym problémom v oblasti životného prostredia Zachovanie krajinného rázu Malokarpatského regiónu a využitie potenciálu vinohradníctva a vinárstva pre turizmus 	<ul style="list-style-type: none"> Environmentálne záťaž v území okresu Vysoký tlak na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia) Rozširovanie území postihnutých eróziou pôdy Strata vzácných ekosystémov vyskytujúcich sa na území okresu Negatívne dôsledky klimatickej zmeny, otepľovanie najmä v intenzívne zastavaných územiach regiónu Ohrozenie územia povodňami a prívalovými dažďami Ukončenie kapacity skládky odpadov (Dubová) o 4 roky

B.9.3.5 Okres Senec

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký počet vodných zdrojov s dostatočnou výdatnosťou Významné zásoby podzemných vôd Významné vodné plochy na území okresu Chránená vodohospodárska oblasť Žitný ostrov Významné kvalitné poľnohospodárske pôdy na území okresu 	<ul style="list-style-type: none"> Znečistenie ovzdušia z dopravy a stavebnej činnosti Vzhľadom k počtu obyvateľov a miere urbanizácie zvýšený dopyt po využití prírodných zdrojov Nedobudovaná kanalizačná sieť (CHVO Žitný ostrov) Vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa Problematická skládka odpadov na území mesta Senec Nedostatočná informovanosť verejnosti a vzdelávanie v otázkach životného prostredia Poloha okresu v najteplejších klimatických oblastiach Slovenska
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> Využívanie geotermálnych zdrojov Využitie vodných plôch a ich zázemia ako turistickú destináciu aj s možnosťou eko-výchovy Využitie nových a účinných technológií na elimináciu emisií a znečistenia vôd 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoký tlak na životné prostredie (znečistenie vody, pôdy, ovzdušia) Rozširovanie území postihnutých eróziou pôdy Nekonštruktívna tvorba zelene v sídlach regiónu Negatívne dôsledky klimatickej zmeny, otepľovanie najmä v intenzívne zastavaných územiach regiónu

<ul style="list-style-type: none"> • Tvorba vhodných podmienok a motivácie obyvateľstva k separovaniu odpadu napr. pomocou finančných nástrojov odpadového hospodárstva • Skvalitnenie infraštruktúry odpadového hospodárstva • Možností rozvoja environmentálnych vzdelávacích centier v regióne vzhľadom k aktuálnym problémom v oblasti životného prostredia • Zachovanie krajinného rázu Podunajského regiónu a využitie jeho prírodného potenciálu pre turizmus 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradácia pôd v území a znižovanie výmery kvalitnej poľnohospodárskej pôdy jej nadmerným využívaním • Ohrozenie územia povodňami a prívalovými dažďami
--	--

B.9.4 Inštitucionálno-organizačná oblasť

B.9.4.1 Bratislavský kraj ako celok

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Výhodná poloha, v centrálnej časti Strednej Európy, križovatka viacerých európskych dopravných koridorov, blízkosť miest Viedeň a Budapešť Viacero subjektov pôsobiach v rámci cezhraničného priestoru Existencia iniciatív zameraných na podporu inštitucionálnej spolupráce v cezhraničnom priestore Existujúce partnerstvá v rámci medzinárodného a európskeho priestoru 	<ul style="list-style-type: none"> Excentrická poloha voči zvyšnému územiu Slovenska Negatívne efekty suburbanizácie najmä v regionálnych rozvojových póloch mesta Bratislavy Najsilnejšia koncentrácia v SR prechodne prítomných osôb, najmä v Bratislave
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> Zvýšenie intenzity prepravy tovaru v rámci transeurópskych dopravných koridorov prechádzajúcich územím Bratislavského kraja Zvýšenie miery participácie pri správe vecí verejných a rozvoj dobrovoľníctva Digitalizácia verejných služieb Budovanie kapacít verejnej správy pre efektívnejší manažment služieb a lepšie rozhodovanie o veciach verejných Úprava financovania a kompetencií samosprávy pre efektívnejšie riadenie verejných vecí (financovanie miest a obcí, VÚC, školstvo, zdravotníctvo, sociálne veci a ďalšie) Posilnenie inštitucionálnej spolupráce v rámci cezhraničného územia 	<ul style="list-style-type: none"> Rozvoj alternatívnych dopravných trás mimo územia Bratislavského kraja Chýbajú nároky na kvalitu rozhodnutí stavebných úradov a posudzovanie súladu územnoplánovacích dokumentácií obcí a miest s územným plánom regiónu Vznik rozsiahlych plôch výroby, skladov a skladového hospodárstva v lokalite medzi územím hl. m. SR Bratislava a mestom Senec (priľahlé k diaľnici D1) bez dostatočného posúdenia ich vplyvov na kvalitu života a sídelného prostredia

B.10 Benchmarking metropolitných regiónov

Predmetom tejto kapitoly je porovnanie v kontexte širšieho územia (benchmarking metropolitných regiónov – Bratislavský samosprávny kraj, Praha, Viedeň, Peštianska župa a Varšava). Porovnanie je spracované na základe výsledkov hodnotenia Indexu sociálneho rozvoja (Social Progress Index) ako aj na základe hodnotenia vybraných ukazovateľov z databázy Eurostat.

EU REGIONAL SOCIAL PROGRESS INDEX (SPI)

Z ekonomického pohľadu patrí Bratislavský kraj medzi najvýkonnejšie regióny v Európe. Z pohľadu výšky HDP na obyvateľa mu patrí 10. miesto (rok 2018). V praxi sa však ekonomické bohatstvo neodzrkadľuje v úrovni kvality života jeho obyvateľov. Z pohľadu sociálneho rozvoja (ktorý je v rámci EÚ meraný napríklad prostredníctvom indexu sociálneho pokroku) mu v roku 2016 (ostatný dostupný údaj) patrilo až 181 miesto (z celkového počtu 272 regiónov v Únii). Výsledný index hovorí o naplnení základných ľudských potrieb, životného blaha a možnosti realizácie sa. Dlhodobým cieľom kraja by preto malo byť výraznejšie zlepšenie sociálneho rozvoja a tým aj výraznejší posun v hodnotení indexu sociálneho pokroku (minimálne do prvej stovky regiónov). Sledovanie indexu sa vykonáva vo viacročných intervaloch, nasledujúce je plánované na rok 2021.

Social progress index (Index sociálneho rozvoja) predstavuje alternatívny spôsob porovnania sociálneho rozvoja, resp. úrovne sociálneho rozvoja regiónov. Predmetom hodnotenia je súbor viacerých (približne 50 ukazovateľov) vo viacerých sociálnych oblastiach ako sú základné ľudské potreby, základy pohody a príležitosti.

Základné ľudské potreby

- Výživa a základná zdravotná starostlivosť
- Voda a hygiena
- Prístrešie
- Osobná bezpečnosť

Základy pohody

- Prístup k základným vedomostiam
- Prístup k informáciám a komunikáciám
- Zdravie
- Kvalita prostredia

Príležitosť

- Osobné práva
- Osobná sloboda a voľba
- Tolerancia a začlenenie
- Prístup k pokročilému vzdelávaniu

Hodnotenie: A - vyhovujúci, B - neutrálny, C – podhodnotený

Benchmarking:

Bratislava: CCCC ACCC CCCB = CCC

Praha: BCCC ACCC CCCB = CCC

Viedeň: CB BB CBCC BCCB = BCB

Budapešť: CCCC BBCC CCCB = CCC

Varšava: CCCC BCCC CCCB = CCC

Porovnanie ukazovateľov databázy Eurostat

Tabuľka 95 Prehľad vybraných ukazovateľov databázy Eurostat

Kód	Názov ukazovateľa	BRATISLAVA	PRAHA	VIEDEŇ	BUDAPEŠŤ	VARŠAVA
14.2.	HDP na obyvateľa, priemerná zmena za rok	2,5	1,8	0,7	1,6	4,7
14.3.	Disponibilný príjem pre domácnosť	2400	600	900	-800	800
14.4.	Produktivita práce	3,3	1,4	2	0,8	1,9
14.5.	Terciárne vzdelanie	14,6	15,6	18,2	8,7	14,5
14.6.	Počet obyvateľov v produktívnom veku	-4,7	-4,8	0,2	-1,8	-
14.7.	Miera zamestnanosti	1,9	7,1	1,4	9,3	6,8
6.1.	HDP na obyvateľa	175,5	174,04	145,6	134,53	143,16
6.2.	Disponibilný príjem na obyvateľa	18370	16469	20878	10090	17532
6.5.	Produktivita práce	74,21	69,75	144,94	38,57	64,04
2.1.	Priemerná dĺžka života ženy	81,7	82,9	82,9	80,7	81,8
	Priemerná dĺžka života	78,9	80,6	80,9	-	-
2.5.	Stredný vek populácie	40,4	41,3	39,5	42,2	41,4
4.2.	Terciárne vzdelanie	59,9	57,3	47,9	54,9	71,6
4.6.	Účasť dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave	7,4	12,2	20,4	9,4	13,9
5.1.	Miera zamestnanosti	79,9	83,7	69,7	77,3	82,5
5.5.	Miera nezamestnanosti	2,9	1,3	10	3,1	2,4
10.1.	Noci strávené v turistickom ubytovaní	3,1	18,1	15,1	10,1	7,6
11.2.	Letecká preprava a pošta	28	42	88	33	22
11.5.	Cestná nákladná doprava	2103	2577	2745	2468	2839
8.1.	Intenzita výskumu a vývoja	1,4	2,32	3,62	1,77	-
8.2.	Výskumní a vývojoví pracovníci	2,14	2,03	1,92	1,27	-
9.1.	Domácnosti so širokopásmovým prístupom	87	93	90	90	83
9.3.	Ľudia prichádzajúci do styku s orgánmi verejnej moci	58	64	73	73	42

Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky k ukazovateľom:

- 14.2. HDP na obyvateľa, 2017 (PPS, % priemerná zmena tohto pomeru ročne medzi rokmi 2008 a 2017, podľa regiónov NUTS 2) EU-28: 2017 = 30 000 PPS, 2008 – 2017 = 1,6% ročne
- 14.3. Disponibilný príjem domácnosti, 2016 (EUR na obyvateľa, celková zmena tohto pomeru v rokoch 2008 až 2016, podľa regiónov NUTS 2) EÚ-28: 2016 = 15 600 EUR, 2008 – 2016 = 1 500 EUR
- 14.4. Produktivita práce na odpracovanú hodinu, 2016 (EUR, hrubá pridaná hodnota na odpracovanú hodinu, %, priemerná ročná zmena tohto pomeru medzi rokmi 2008 a 2016, podľa regiónov NUTS 2) EU-28: 2016 = 30,27 EUR, 2008 – 2016 = 1,9% ročne
- 14.5. Terciárne vzdelanie, 2018 (% podiel osôb vo veku 25-64 rokov s terciárnym vzdelaním), percentuálne body, zmena tohto podielu medzi rokmi 2008 a 2018, podľa regiónov NUTS 2) EU-28: 2018 = 32,3%, 2008 – 2018 = 8,1 bodov
- 14.6. Obyvateľstvo v produktívnom veku, 2018 (% ľudia vo veku 20-64 rokov ako podiel na celkovej populácii, percentuálne body, zmena tohto podielu v rokoch 2008 až 2018, podľa regiónov NUTS 2) EU-28: 2018 = 59,5%, 2008 – 2018 = -1,7 bodov
- 14.7. Miera zamestnanosti, 2018 (% počet ľudí vo veku 20-64 rokov ako podiel všetkých ľudí vo veku 20-64 rokov, percentuálne body, zmena tohto podielu medzi rokmi 2008 a 2018, podľa regiónov NUTS 2) EU-28: 2018 = 73,1%, 2008 – 2018 = 2,9 bodov

- 6.1. HDP na obyvateľa 2017 (EÚ-28 = 100, index založený na HDP v normách kúpnej sily (PPS) vo vzťahu k priemeru EÚ-28, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 100
- 6.2. Disponibilný príjem na obyvateľa, 2016 (štandard spotreby kúpnej sily (PPCS)) EU-28 = 15 597
- 6.5. Produktivita práce, 2016 (EÚ-28 = 100, index založený na hrubej pridanej hodnote za odpracovanú hodinu odpracovanú v EUR vo vzťahu k priemeru EÚ-28, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 100
- 2.1 Priemerná dĺžka života ženy, 2015 – 2017 (roky, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 83,5
- Priemerná dĺžka života - Life expectancy at birth, rok 2016
- 2.5 Stredný vek obyvateľstva, 2018 (roky, podľa regiónov NUTS 3) EU-28 = 43,1
- 4.2 Terciárne vzdelanie, 2018 (% , podiel ľudí vo veku 30-34 rokov, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 40,7
- 4.6 Účasť dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave, 2018 (% , podiel ľudí vo veku 25-64 rokov, ktorí získali formálne alebo neformálne vzdelanie alebo odbornú prípravu štyri týždne pred prieskumom, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 11,1
- 5.1 Miera zamestnanosti, 2018 (% , podiel ľudí vo veku 20-64 rokov, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 73,1
- 5.5. Miera nezamestnanosti, 2018 (% , podiel pracovnej sily vo veku 15 – 74 rokov, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 6,9
- 10.1 Noci strávené v turistickom ubytovaní, 2017 (milióny nocí strávených rezidentmi a nerezidentmi v turistickom ubytovaní podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 3184
- 11.2. Letecká preprava a pošta (naložené a vyložené), 2017 (kg na obyvateľa a tisíc ton, podľa regiónov NUTS 2) Priemerný náklad a pošta na obyvateľa (kg) EU-28 = 31,9
- 11.5. Cestná nákladná doprava pre tovar nakladaný v rámci EÚ-28, 2017 (v miliónoch tonokilometrov podľa regiónu nakládky NUTS 3) EU-28 = 1 920 613
- 8.1. Intenzita výskumu a vývoja, 2016 (% , na základe hrubých domácich výdavkov na výskum a vývoj (GERD) v pomere k hrubému domácejmu produktu (HDP), podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 2,04
- 8.2. Výskumní pracovníci v oblasti výskumu a vývoja, 2016 (% , podiel z celkového počtu zamestnaných osôb, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 0,86
- 9.1. Domácnosti so širokopásmovým prístupom doma, 2018 (% , podiel súkromných domácností, podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 86
- 9.3. Ľudia prichádzajúci do styku s orgánmi verejnej moci cez internet, 2018 (% , podiel ľudí vo veku 16 – 74 rokov, počas 12 mesiacov pred prieskumom podľa regiónov NUTS 2) EU-28 = 52

Zhrnutie a dôsledky

Podľa SPI Bratislavský kraj je celkovo podhodnotený vo všetkých kategóriách, ako sú základné ľudské potreby, pohoda a príležitosti. V porovnaní s Prahou, Budapešťou a Varšavou je BSK na tom rovnako. Z hľadiska napĺňania ľudských potrieb a poskytnutí príležitostí je na tom najlepšie Viedeň.

Pri porovnaní vybraných ukazovateľov databázy Eurostat-u môžeme konštatovať, že Bratislavský kraj dominuje v rámci ukazovateľov Disponibilný príjem pre domácnosť (zmena príjmu), HDP na obyvateľa a Produktivita práce na hodinu. Naopak najnižšie hodnoty vykazujú ukazovatele ako Účasť dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave, Noci strávené v turistickom ubytovaní, Intenzita výskumu a vývoja, Cestná nákladná doprava a Priemerná dĺžka života.

B.11 Prílohy

B.11.1 Bibliografia

Bratislava v číslach (2019): Bratislava v číslach 2019. Bratislava: Odbor súborných publikácií a prezentačných technológií, Oddelenie informatiky a informačných služieb, pracovisko Štatistický úrad SR v Bratislave.

Balízs, D., Bajmócy, P. (2019): Cross-border suburbanisation around Bratislava - changing social, ethnic and architectural character of the "Hungarian suburb" of the Slovak capital. Geografický časopis, 71(1), 73-98. DOI: <https://doi.org/10.31577/geogrcas.2019.71.1.05>

Bezák, A. (2000): Funkčné mestské regióny na Slovensku. Geographia Slovaca 15, Bratislava (Geografický ústav SAV).

Halás, M. Et Al. (2014): Funkčné regióny na Slovensku podľa denných tokov do zamestnania. Geografický časopis 66(2), 89-114.

Ira, V., Szóllósi, J., Šuška, P. (2011): Vplyvy suburbanizácie v Rakúskom a Maďarskom zázemí Bratislavy. In Andráško, I., Ira, V., Kallabová, E., eds. Časovo – priestorové aspekty regionálnych štruktúr ČR a SR. Bratislava (Geografický ústav SAV), pp. 43-50.

Koncepcia rozvoja mestskej hromadnej dopravy v Bratislave na roky 2013-2025, časť: Rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry dopravnej siete električkových a trolejbusových tratí.

Koncepcia územného rozvoja cyklotrás (2017): Koncepcia územného rozvoja cyklotrás Bratislavského samosprávneho kraja vo vzťahu k integrovanému dopravnému systému a významným bodom cestovného ruchu-Aktualizácia 2017. BSK

KÚRS (2001): Koncepcia územného a rozvoja Slovenska - KÚRS 2001 v znení ZaD 2011.

Plán dopravnej obslužnosti Bratislavského kraja (2017).

Regionálny plán udržateľnej mobility BSK (2019): Regionálny plán udržateľnej mobility Bratislavského samosprávneho kraja – Časť IV. Analýzy. SGS Czech Republic, s.r.o.

RIÚS BK 2014-2020

Slovenská správa ciest (2019) – Cestná databanka - <https://www.cdb.sk>

Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020 (2015). Bratislava: Odbor cestovného ruchu a kultúry (František Stano, Ing. Zita Schneiderová, Mgr. Rastislav Šenkírik) BSK.

Šveda, M. a Šuška, P. (2019): Suburbanizácia: Ako sa mení zázemie Bratislavy? Bratislava: Geografický ústav SAV.

Špirála (2017): Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom samosprávnom kraji na obdobie 2018-2025. Bratislava: Špirála.

Transdanube.Pearls (2018a): Network for Sustainable Mobility along the Danube: Štúdia realizovateľnosti Parkovacie systémy pre bicykle. Bratislava: Cykloprojekt s.r.o. Project co-founded by EU Funds.

Transdanube.Pearls (2018b): Network for Sustainable Mobility along the Danube: Štúdia realizovateľnosti Výpožičné systémy pre bicykle. Bratislava: Cykloprojekt s.r.o. Project co-founded by EU Funds.

Urbanistická štúdia cezhraničného prepojenia územia BSK a susediacich rakúskych obcí formou cyklotrás cez rieku Morava.

ÚPN R BSK: Územný plán regiónu - Bratislavský samosprávny kraj v znení zmien a doplnkov. Bratislava: Aurex.

ŽSR dopravný uzol Bratislava-štúdia realizovateľnosti (2019): Bratislava: ŽSR-Reming, Sudop, Prodex, Dopravoprojekt. <https://crinfo.iedu.sk/RISPortal/register>

B.11.2 Dotazníkové prieskumy

B.11.2.1 Územná špecifikácia – najväčšie výzvy podľa obcí a miest

Uvedený text bol zostavený na základe výsledkov dotazníkového prieskumu všetkých miest a obcí, mestských častí na území Bratislavského kraja a zároveň zohľadňuje aj prípadné úpravy, ktoré vznikli počas osobných moderovaných rozhovorov. Prehľad najväčších problémov, výziev je štruktúrovane rozdelený podľa jednotlivých priorít definovaných v rámci rozvojovej stratégie kraja.

B.11.2.2 Územie hl. m. SR Bratislavy

B.11.2.2.1 Priorita 1 Udržateľná mobilita a kvalitná dopravná infraštruktúra (všeobecne najvyššia priorita)

1. Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy
2. Nadmerné zaťaženie ciest smerom do a z Bratislavy počas dopravných špičiek
3. Nevýriešená statická doprava
4. Nevýhovujúci stav miestnych komunikácií
5. Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás

B.11.2.2.2 Priorita 2 Kvalitné a udržateľné životné prostredie

1. Znečistenie ovzdušia (z dopravy, priemyslu a pod.)
2. Vysoká produkcia komunálneho odpadu
3. Nedostatočná infraštruktúra na separáciu odpadu
4. Existencia nelegálnych skládok a environmentálnych záťaží
5. Chýbajúca/nepostačujúca kanalizačná sieť
6. Nedostatočná podpora zavádzania adaptačných opatrení na zmenu klímy

B.11.2.2.3 Priorita 3 Školstvo, veda, výskum, inovácie a šport

1. Nedostatočné kapacity ZŠ
2. Nedostatočné kapacity MŠ
3. Nedostatočná infraštruktúra školských zariadení

B.11.2.2.4 Priorita 4 Turizmus, kultúra a kreatívny priemysel (vo všeobecnosti veľmi nízka priorita)

1. Zlý stav kultúrnych pamiatok
2. Nedostatočná podpora kultúrno-kreatívneho priemyslu

B.11.2.2.5 Priorita 5 Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

1. Nedostatok všeobecných lekárov (pozn. nie tak výrazne ako v prípade mimo bratislavských okresov)
2. Nedostatok odborných lekárov (pozn. nie tak výrazne ako v prípade mimo bratislavských okresov)

B.11.2.2.6 Priorita 6 Sociálna inklúzia a dostupná sociálna starostlivosť

1. Nedostatočné kapacity v zariadenia sociálnej starostlivosti
2. Nepostačujúci rozsah terénnej sociálnej práce
3. Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomné byty

B.11.2.2.7 Priorita 7 Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

1. Nedostatočná infraštruktúra pre ochranu osôb a majetku (kamerový systém, obecná/mestská polícia)
2. SMART riešenia v samospráve

B.11.2.2.8 Priorita 8 Efektívne financovanie a komplexný rozvoj regiónu

1. Systém financovania samospráv
2. Nedostatočná kapacita samospráv na vykonávanie svojich kompetencií
3. Vysoký podiel obyvateľov bez trvalého pobytu

B.11.2.3 Okres Malacky

B.11.2.3.1 Priorita 1 Udržateľná mobilita a kvalitná dopravná infraštruktúra (všeobecne najvyššia priorita)

1. Nevýhovujúci stav miestnych komunikácií
2. Nevýhovujúci stav ciest II. a III. triedy
3. Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy

4. Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás

B.11.2.3.2 Priorita 2 Kvalitné a udržateľné životné prostredie

1. Chýbajúca/nepostačujúca ČOV
2. Chýbajúca/nepostačujúca kanalizačná sieť
3. Nedostatočná infraštruktúra na separáciu odpadu
4. Existencia nelegálnych skládok a environmentálnych záťaží
5. Vysoká produkcia komunálneho odpadu

B.11.2.3.3 Priorita 3 Školstvo, veda, výskum, inovácie a šport

1. Nedostatočná infraštruktúra školských zariadení
2. Nekomerčná občianska vybavenosť
3. Nedostatočné kapacity MŠ

B.11.2.3.4 Priorita 4 Turizmus, kultúra a kreatívny priemysel (vo všeobecnosti veľmi nízka priorita)

1. Nedostatočná kvalita služieb v CR
2. Nedostatočná infraštruktúra pre rozvoj CR

B.11.2.3.5 Priorita 5 Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

1. Nedostatok všeobecných lekárov
2. Nedostatok odborných lekárov

B.11.2.3.6 Priorita 6 Sociálna inklúzia a dostupná sociálna starostlivosť

1. Nedostatočné kapacity v zariadenia sociálnej starostlivosti
2. Nepostačujúci rozsah terénnej sociálnej práce
3. Nedostatok cenovo dostupného bývania a nájomné byty

B.11.2.3.7 Priorita 7 Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

1. Nedostatočná infraštruktúra pre ochranu osôb a majetku (kamerový systém, obecna/mestská polícia)
2. SMART riešenia v samospráve

B.11.2.3.8 Priorita 8 Efektívne financovanie a komplexný rozvoj regiónu

1. Systém financovania samospráv
2. Vysoký podiel obyvateľov bez trvalého pobytu
3. Nedostatočná kapacita samospráv na vykonávanie svojich kompetencií

B.11.2.4 Okres Pezinok

B.11.2.4.1 Priorita 1 Udržateľná mobilita a kvalitná dopravná infraštruktúra (všeobecne najvyššia priorita)

1. Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií
2. Nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do a z Bratislavy počas dopravnej špičky
3. Nevyhovujúci stav ciest II. a III. triedy
4. Nevyriešená statická doprava
5. Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy
6. Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás

B.11.2.4.2 Priorita 2 Kvalitné a udržateľné životné prostredie

1. Nedostatočná infraštruktúra na separáciu odpadu
2. Vysoká produkcia komunálneho odpadu
3. Chýbajúca/nepostačujúca kanalizačná sieť
4. Nedostatočná podpora zavádzania adaptačných opatrení na klimatickú zmenu
5. Nedostatočná protipovodňová ochrana

B.11.2.4.3 Priorita 3 Školstvo, veda, výskum, inovácie a šport

1. Nekomerčná občianska vybavenosť
2. Nedostatočná infraštruktúra školských zariadení
3. Nedostatočné kapacity ZŠ
4. Chýbajúca infraštruktúra pre šport a voľnočasové aktivity

B.11.2.4.4 Priorita 4 Turizmus, kultúra a kreatívny priemysel

1. Zlý stav kultúrnych pamiatok
2. Nedostatočná infraštruktúra pre rozvoj CR
3. Nedostatočná kultúrna infraštruktúra
4. Nedostatočná podpora lokálnych produktov a producentov

B.11.2.4.5 Priorita 5 Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť (vo všeobecnosti veľmi nízka priorita)

1. Nedostatok odborných lekárov
2. Nedostatok všeobecných lekárov

B.11.2.4.6 Priorita 6 Sociálna inklúzia a dostupná sociálna starostlivosť

1. Nedostatočné kapacity v zariadenia sociálnej starostlivosti
2. Nepostačujúci rozsah terénnej sociálnej práce
3. Nedostatok cenovo dostupného bývania a obecných nájomných bytov

B.11.2.4.7 Priorita 7 Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

1. Nedostatočná infraštruktúra pre ochranu osôb a majetku (kamerový systém, obecná/mestská polícia)
2. Nedostatočná /nevyhovujúca infraštruktúra verejného osvetlenia
3. Pokrytie vysokorýchlostným internetom
4. SMART riešenia v samospráve

B.11.2.4.8 Priorita 8 Efektívne financovanie a komplexný rozvoj regiónu

1. Systém financovania samospráv
2. Nedostatočná kapacita samospráv na vykonávanie svojich kompetencií
3. Nedostatočná podpora fungovania miestnych akčných skupín
4. Vysoký podiel obyvateľov bez trvalého pobytu

B.11.2.5 Okres Senec

B.11.2.5.1 Priorita 1 Udržateľná mobilita a kvalitná dopravná infraštruktúra (všeobecne najvyššia priorita)

1. Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií
2. Nevyhovujúci stav ciest II. a III. triedy
3. Nadmerné zaťaženie ciest smerujúcich do a z Bratislavy počas dopravnej špičky
4. Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických trás
5. Zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy

B.11.2.5.2 Priorita 2 Kvalitné a udržateľné životné prostredie

1. Chýbajúca/nepostačujúca kanalizačná sieť
2. Chýbajúca/nepostačujúca ČOV
3. Nedostatočná infraštruktúra na separáciu odpadu
4. Vysoká produkcia komunálneho odpadu

B.11.2.5.3 Priorita 3 Školstvo, veda, výskum, inovácie a šport

1. Nedostatočná infraštruktúra školských zariadení
2. Nedostatočné kapacity ZŠ
3. Nedostatočné kapacity MŠ

B.11.2.5.4 Priorita 4 Turizmus, kultúra a kreatívny priemysel (vo všeobecnosti veľmi nízka priorita)

1. Zlý stav kultúrnych pamiatok

B.11.2.5.5 Priorita 5 Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

1. Nedostatok všeobecných lekárov
2. Nedostatok odborných lekárov

B.11.2.5.6 Priorita 6 Sociálna inklúzia a dostupná sociálna starostlivosť

1. Nedostatočné kapacity v zariadenia sociálnej starostlivosti
2. Nedostatočné kapacity služieb starostlivosti o dieťa do 3 rokov
3. Nedostatok cenovo dostupného bývania a obecných nájomných bytov

B.11.2.5.7 Priorita 7 Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

1. Nedostatočná infraštruktúra pre ochranu osôb a majetku (kamerový systém, obecná/mestská polícia)
2. Nedostatočná /nevyhovujúca infraštruktúra verejného osvetlenia

B.11.2.5.8 Priorita 8 Efektívne financovanie a komplexný rozvoj regiónu

1. Nedostatočná kapacita samospráv na vykonávanie svojich kompetencií
2. Systém financovania samospráv
3. Vysoký podiel obyvateľov bez trvalého pobytu
4. Nedostatočná infraštruktúra pre podporu podnikania a služieb

B.11.3 Popis participatívneho procesu počas tvorby dokumentu

Tvorba PHRSR BSK 2021-2027 (s výhľadom do roku 2030) bola realizovaná za účasti širokého spektra kľúčových aktérov a sociálno-ekonomických partnerov vrátane zapojenia verejnosti. Proces tvorby dokumentu bol realizovaný za podpory expertov IRP BK. Celý priebeh procesu bol priebežne konzultovaný so zástupcami Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (gestor regionálneho rozvoja na Slovensku).

Celkovo prispelo svojimi postrehmi, informáciami a projektovými zámermi do procesu tvorby tohto dokumentu takmer 300 subjektov (všetky samosprávy na území kraja, t.j. 90 samospráv a ďalších približne 200 subjektov). Prehľad všetkých oslovených subjektov je uvedený v tabuľke nižšie.

Tabuľka 96 Prehľad zapojenia jednotlivých aktérov počas tvorby dokumentu

Etapa /časť	Spôsob zapojenia / aktivity	Zapojené subjekty	Doplňujúca informácia
A. Úvod a B. Analytická časť (máj 2019 - november 2019)	Tlačová správa (webové sídlo) Určenie kontaktnej osoby Vytvorenie pracovných skupín (vrátane pracovnej skupiny na úrade BSK) Spracovanie vstupnej správy	Široká verejnosť	
A. Úvod a B. Analytická časť (október 2019)	Distribúcia výstupov medzi sociálno-ekonomickými partnermi Distribúcia výstupov medzi dotknutou samosprávou Verejné prerokovanie	Široká verejnosť Zástupcovia obcí, miest, Hl. m. SR Bratislavy a mestských častí Sociálno-ekonomickí partneri JASPERS	
C. Strategicko-programová časť (február 2020 – jún 2020)	Dotazníkový prieskum Zber projektových zámerov (projektový zásobník)	Zástupcovia obcí, miest, Hl. m. SR Bratislavy a mestských častí Sociálno-ekonomickí partneri	Niektoré vstupy slúžili aj na aktualizáciu predchádzajúcej etapy
C. Strategicko-programová časť (máj 2020 - september 2020)	Individuálne (osobné) stretnutie, interview Pracovné skupiny (najmä neziskový sektor) Zber projektových zámerov (projektový zásobník)	Zástupcovia obcí, miest, Hl. m. SR Bratislavy a mestských častí Sociálno-ekonomickí partneri	Niektoré vstupy slúžili aj na aktualizáciu predchádzajúcej etapy
C. Strategicko-programová časť (september 2020 – december 2020)	Zahájenie procesu SEA (etapa Oznámenie a Rozsah hodnotenia)	Dotknuté subjekty v zmysle legislatívy Široká verejnosť	Niektoré vstupy slúžili aj na aktualizáciu predchádzajúcej etapy
C. Strategicko-programová časť a D. Realizačno-finančná časť (december 2020 – január 2021)	Distribúcia výstupov medzi sociálno-ekonomickými partnermi	JASPERS Zástupcovia obcí, miest, Hl. m. SR Bratislavy a mestských častí	

		Sociálno-ekonomickí partneri	

Tabuľka 97 Zoznam oslovených/spolupracujúcich subjektov pri tvorbe strategického dokumentu

Oblasť	Názov subjektu
Samospráva	Hl. m. SR Bratislava, mestské časti, mestá, obce, Trnavský samosprávny kraj
Cirkev	<p>Apoštolská cirkev na Slovensku</p> <p>Bahájske spoločenstvo v Slovenskej republike</p> <p>Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike</p> <p>Cirkev adventistov siedmeho dňa, Slovenské združenie</p> <p>Cirkev bratská v Slovenskej republike</p> <p>Cirkev československá husitská na Slovensku</p> <p>Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní v Slovenskej republike</p> <p>Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku</p> <p>Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť</p> <p>Gréckokatolícka cirkev na Slovensku</p> <p>Kresťanské zbory na Slovensku</p> <p>Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike</p> <p>Novoapoštolská cirkev v Slovenskej republike</p> <p>Pravoslávna cirkev na Slovensku</p> <p>Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku</p> <p>Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike</p> <p>Starokatolícka cirkev na Slovensku</p> <p>Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike</p> <p>Bratislavská arcidiecéza</p> <p>Konferencia biskupov Slovenska</p>
Ľudské zdroje	<p>Asociácia súkromných škôl a školských zariadení</p> <p>Slovenská asociácia športu na školách, o.z.</p> <p>Združenie pre riadenie a rozvoj ľudských zdrojov</p>

EUBA
VŠMU
VŠVU
STU
SZU
SAV BA
UNIBA
Akadémia policajného zboru
VŠEMVS
BISLA
VŠ sv. Alžbety
Paneurópska VŠ
VŠ ekonómie a manažmentu
VŠ manažmentu
Lekárska fakulta, UK BA
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Fakulta verejnej správy
Univerzita Konštantína filozofa v Nitre, Fakulta stredoeurópskych štúdií
Asociácia doktorandov Slovenska
SLORD v Bruseli a teraz vedie SOVVA
Inštitút cirkulárnej ekonomiky, o.z.
To dá rozum
SIG - Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť
Nové školstvo
EduRoma
Teach for Slovakia
IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže

	<p>Slovenský olympijský a športový výbor</p> <p>SKU - Slovenská komora učiteľov</p> <p>AINOVA - inštitúcia celoživotného vzdelávania</p> <p>Rada mládeže Bratislavského kraja</p> <p>Cetip - Centrum pre etické poradenstvo</p>
Sociálne veci	<p>DEPAUL SLOVENSKO, nezisková organizácia</p> <p>Nadácia M. Šimečku</p> <p>STOPA Slovensko</p> <p>OZ Francesco</p> <p>Centrum MEMORY n.o.</p> <p>Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb v SR</p> <p>Centrum inkluzívneho vzdelávaniaCPF</p> <p>NOTABENE</p> <p>Medzinárodná organizácia pre migráciu</p> <p>Inštitút zamestnanosti</p> <p>Človek v ohrození</p> <p>Jednota dôchodcov Slovenska</p> <p>Bratislavská arcidiecézna charita</p> <p>OZ Vagus - sociálna práca s ľuďmi bez domova</p> <p>Domov pre každého</p> <p>Nadácia Milana Šimečku - rozvoj občianskej spoločnosti na Slovensku</p> <p>Mareena - domov pre každého</p> <p>CVEK - centrum pre výskum etnicity a kultúry CVEK</p> <p>ECHOZ - Energeticko-chemický odborový zväz</p> <p>SocioFórum - nezávislá platforma sociálnych MNO</p> <p>SOCIA - Nadácia na podporu sociálnych zmien</p> <p>Komora sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce</p> <p>Únia materských centier</p> <p>Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií</p> <p>Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR</p>

	<p>Únia nevidiacich</p> <p>Slovenská katolícka charita</p> <p>Slovenský zväz zdravotne postihnutých</p> <p>Nadácia pre deti Slovenska</p>
Životné prostredie	<p>Ekofórum</p> <p>Zelená hliadka</p> <p>BROZ</p> <p>Ekopolis</p> <p>Lesoochrannárske zoskupenie VLK</p> <p>Daphne - Inštitút aplikovanej ekológie</p> <p>Strom života, o.z.</p> <p>Nezisková organizácia Enviropark Pomoravie</p> <p>SOS/Birdlife Slovensko</p> <p>Živica</p> <p>OZ Naše Zálesičko</p> <p>Špirála</p> <p>Asociácia podnikateľov v odpadovom hospodárstve</p> <p>Asociácia vodárenských spoločností</p> <p>Štátna ochrana prírody SR</p> <p>Priatelia Zeme - Slovenská klimatická iniciatíva</p> <p>Slovenská komora pre zelené budovy</p> <p>Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA)</p> <p>Lesy SR</p> <p>SVP</p> <p>VÚVH</p> <p>Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku</p> <p>Riaditeľ - Mestské lesy v Bratislave</p> <p>CEPTA - Centrum pre trvalo-udržateľné alternatívy</p>
Doprava a mobilita	<p>Cyklokoalícia</p> <p>DPB</p>

	<p>BID</p> <p>NDS</p> <p>ŽSR</p> <p>ZSSK</p> <p>Slovenská pošta</p>
Zdravotníctvo	<p>AOPP – Asociácia na ochranu práv pacientov</p> <p>Asociácia súkromných lekárov Slovenskej republiky (ASL SR)</p> <p>Slovenský pacient, občianske združenie</p> <p>Univerzitná nemocnica Bratislava</p> <p>Národný onkologický ústav</p> <p>Onkologický ústav sv. Alžbety, s.r.o.</p> <p>Národný ústav detských chorôb (NÚDCH)</p> <p>Národný ústav srdcových a cievnych chorôb, a.s.</p> <p>Špecializovaná nemocnica pre ortopedickú protetiku Bratislava, n.o.</p> <p>Nemocnica Malacky - Nemocničná a.s.</p> <p>Ružinovská poliklinika a.s.</p> <p>Family Dental Care</p> <p>Svet zdravia, a.s.</p> <p>GPN s.r.o.</p> <p>IBDcentrum s.r.o.</p> <p>Poliklinika Karlova Ves Bratislava</p> <p>Poliklinika Strečnianska</p> <p>ZS Záporožská</p> <p>Poliklinika Šustekova</p> <p>ZS Fedinova s.r.o.</p> <p>ZS Paracelsus s.r.o.</p> <p>ASKLEPIOS, s.r.o.</p> <p>SZU</p> <p>LF UK</p> <p>Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety, n.o.</p>

	<p>Slovenská lekárska komora</p> <p>Slovenská komora zubných lekárov</p> <p>Slovenská lekárnická komora pre farmaceutov</p> <p>Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek</p> <p>Slovenská komora fyzioterapeutov</p> <p>Slovenská komora zdravotníckych záchranárov</p> <p>Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov</p> <p>Slovenská komora psychológov</p> <p>Slovenská komora zubných technikov</p> <p>Slovenská komora ortopedických technikov -</p> <p>Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov</p> <p>Asociácia inovatívneho farmaceutického priemyslu</p> <p>GENAS Asociácia pre generické a biosimilárne lieky</p> <p>Asociácia nemocníc Slovenska</p> <p>Asociácia súkromných lekárov</p> <p>Asociácia zdravotných poisťovní SR</p> <p>VŠZP</p> <p>Dôvera</p> <p>Union</p> <p>Asociácia zdravotných poisťovní SR</p> <p>Asociácia záchrannej zdravotnej služby</p> <p>Hlavný odborník (VLD)</p> <p>Krajský odborník (VLD)</p> <p>Hlavný odborník (VLDD)</p> <p>Krajský odborník (VLDD)</p> <p>Hlavný odborník (ošetrovateľstvo)</p> <p>Asseco Central Europe, a. s.</p> <p>Lekárske odborové združenie</p> <p>Slovenský odborový zväz zdravotníctva a sociálnych služieb</p> <p>Asociácia veľkodistribútorov liekov</p>
--	--

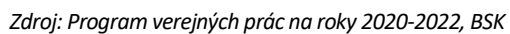
	<p>Národné centrum zdravotníckych informácií</p> <p>Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava</p>
Kultúra, turizmus, šport	<p>Nová Cvernovka</p> <p>A4 – Asociácia združení pre súčasnú kultúru</p> <p>Občianske združenie Punkt</p> <p>Občianske združenie ALIANCIA STARÁ TRŽNICA</p> <p>Občianske združenie Čierne diery</p> <p>LALA Slovak Music Export</p> <p>DANUBIANA - Centrum moderného umenia, n.o.</p> <p>Galéria Nedbalka, n.o.:</p> <p>Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky</p> <p>Občianske združenie Pour Art Stupava</p> <p>OOCR Malé Karpaty</p> <p>OOCR Záhorie</p> <p>OOCR Región Senec</p> <p>OOCR Bratislava Tourist Board</p> <p>Turizmus regiónu Bratislava / Bratislava Region Tourism (KOCR)</p> <p>Naše Zálesíčko</p> <p>Krajský pamiatkový úrad Bratislava</p> <p>Slovenské národné múzeum - Múzeum Ľudovíta Štúra v Modre</p> <p>Pamiatkový úrad Slovenskej republiky</p> <p>Slovenské národné múzeum</p> <p>Platforma rozvoja športu a cestovného ruchu</p>
Hospodárstvo	<p>Slovnaft</p> <p>Eset</p> <p>Kaufland Slovenská republika</p> <p>IBM International</p> <p>Lidl Slovenská republika</p> <p>Billa Slovenská republika</p> <p>Slovak Telekom</p>

AT&T Global Network Services
Asseco central europe
Index Nosluš
Adient Slovakia
Faurecia Automotive Slovakia s.r.o.
Dell
Západoslovenská energetika, a.s.
Západoslovenská distribučná, a.s.
Ikea Industry Slovakia
Henkel Slovensko
DHL Logistics
Združenie podnikateľov Slovenska
Tesco Slovakia
SPPK - Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora
SOPK - Slovenská obchodná a priemyselná komora
Slovenský živnostenský zväz
Zväz automobilového priemyslu
Zväz elektrotechnického priemyslu SR
Zväz obchodu SR
Zväz strojárskoho priemyslu SR
SARIO
SBAGENCY
NPC
ZPS - Združenie podnikateľov Slovenska
SZZ - Slovenský zväz záhradkárov
ITAS - IT Asociácia Slovenska
ALIANCIA PAS - Podnikateľská aliancia Slovenska
SPPK
VIPA
Pixel federation

	<p>Volkswagen</p> <p>Slovenské elektrárne</p> <p>OLO</p> <p>BVS - Bratislavská vodárenská spoločnosť</p> <p>Zenzo - Združenie pre efektívne nástroje zberu odpadov</p>
Energetika	<p>ZDIS - Západoslovenská distribučná, a.s.: Distribúcia elektriny</p> <p>Greenway</p> <p>ZSE - Západoslovenská energetika</p> <p>SEAS - Slovenské elektrárne</p> <p>Energetické centrum Bratislava</p> <p>CNS EuroGrants, s.r.o.</p> <p>SEVA - Slovenská asociácia pre elektromobilitu</p> <p>SIEA - Slovenská inovačná a energetická agentúra</p> <p>Zväz zamestnávateľov energetiky Slovenska</p>
Štát	<p>Ministerstvo hospodárstva</p> <p>Ministerstvo ŽP</p> <p>Ministerstvo vnútra</p> <p>Ministerstvo dopravy a výstavby SR</p> <p>Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR</p> <p>Ministerstvo zdravotníctva SR</p> <p>MPSVaR SR</p> <p>Ministerstvo kultúry</p> <p>Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity</p> <p>Úrad podpredsedu vlády pre investície</p> <p>Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti</p> <p>MIRRI</p> <p>Úrad vlády SR (CKO)</p> <p>Inštitút pre stratégie a analýzy</p> <p>Inštitút finančnej politiky</p> <p>Útvar hodnoty za peniaze</p>

	Inštitút vzdelávacej politiky Inštitút pre výskum práce a rodiny Inštitút environmentálnej politiky Inštitút zdravotnej politiky Inštitút kultúrnej politiky Inštitút sociálnej politiky
Iné	Jaspers

Mapa 44 Lokalizácia projektov zapísaných v zozname verejných prác

Tabuľka 98 Zoznam verejných prác

#	Verejná práca (Názov verejnej práce, obec, okres, samosprávny kraj)
1	Vybudovanie napojenia na križovatku Triblavina - I. etapa obchvat Chorvátskeho Grobu; Bratislavský samosprávny kraj
2	Rekonštrukcia a investičná podpora COVP Polygrafická; Bratislavský samosprávny kraj
3	Deinštitucionalizácia DSS a ZPB Merema; Bratislavský samosprávny kraj
4	Cezhraničné prepojenie územia medzi obcami Vysoká pri Morave a Marchegg formou cyklolávky cez rieku Morava; Bratislavský samosprávny kraj
5	SOŠ GaHS, Na pántoch 9, Bratislava - výmena okien, zateplenie fasády a striech objektov školy, telocvične a bazénu; Bratislavský samosprávny kraj
6	Gymnázium A. Einsteina, Einsteinova 35, Bratislava - opravy fasád a vybudovanie hydroizolácií; Bratislavský samosprávny kraj
7	SOŠ Chemická, Vlčie hrdlo 50; Bratislavský samosprávny kraj
8	Modernizácia električkových tratí Dúbravsko - Karloveská radiála; Bratislava, Bratislavský kraj
9	Modernizácia električkových tratí Ružinovská radiála; Bratislava, Bratislavský kraj
10	Modernizácia električkových tratí Vajnorská radiála; Bratislava, Bratislavský kraj
11	Trolejbusová trať Patrónka - Riviéra; Bratislava, Bratislavský kraj
12	Modernizácia prestupného uzla Račianske mýto; Bratislava, Bratislavský kraj
13	Modernizácia električkovej trate Račianska radiála, projektová dokumentácia; Bratislava, Bratislavský kraj
14	Predĺženie električkovej trate po TIOP Ružinov; Bratislava, Bratislavský kraj
15	Nosný systém MHD, prevádzkový úsek Šafárikovo námestie - Janíkov dvor v Bratislave, 2. časť Bosákova ulica - Janíkov dvor; Bratislava, Bratislavský kraj
16	Električková trať Podunajské Biskupice, projektová dokumentácia; Bratislava, Bratislavský kraj
17	Preferencia MHD; Bratislava, Bratislavský kraj
18	Predĺženie Galvaniho ulice; Bratislava, Bratislavský kraj
19	Modernizácia prestupného uzla Patrónka; Bratislava, Bratislavský kraj
20	Program energetickej efektívnosti budov a zariadení mesta Bratislavy, číslo projektu: ELENA-2013-046; Bratislava, Bratislavský kraj
21	"ZOO Bratislava - Parkovací dom" ZOO Bratislava, Mlynská dolina 1A, 842 27 Bratislava; Bratislava, Bratislavský kraj
22	"Lávka pre peších - ZOO Bratislava" ZOO Bratislava, Mlynská dolina 1A, 842 27 Bratislava; Bratislava, Bratislavský kraj
23	Kultúrno-spoločenský areál; Blatné, okres Senec, Bratislavský kraj
24	"Verejná kanalizácia a ČOV Hrubý Šúr"; Hrubý Šúr, Okres Senec, Bratislavský kraj
25	Verejná kanalizácia a ČOV; Jablonové, okres Malacky, Bratislavský kraj
26	Kanalizácia a čistiareň odpadových vôd; Kráľová pri Senci, Kostolná pri Dunaji, Hrubá Borša, okres Senec, Bratislavský kraj
27	Výstavba zimného štadióna; Malacky, okres Malacky, Bratislavský kraj
28	Výstavba Kultúrno - spoločenského domu; Malacky, okres Malacky, Bratislavský kraj
29	Predĺženie Eisnerovej ulice, Okružná križovatka pred vstupom do Devínskej Novej Vsi t.j. riešenie okružnej križovatky pred vstupom do Devínskej Novej Vsi v rámci projektu TIOP (ŽSR)
30	Cyklotrasy v MČ BA t.j. riešenie umiestnenia budúcich cyklotrás (vrátane majetkového vysporiadania) v katastrach MČ BA - Dúbravka, Karlova Ves, Devín, Záhorská Bystrica, Devínska Nová Ves, okres Bratislava IV, Bratislavský kraj
31	Cyklotrasy rekonštrukcie povrchov existujúcich cyklochodníkov, vrátane majetkového vysporiadania - 1. od Devína po začiatok Devínskej Novej Vsi. 2. od Cyklomosta slobody smer Devínske Jazero; MČ - Bratislava - Devínska Nová Ves
32	Revitalizácia okolia vyhládokovej veže a vrcholu Devínskej Kobyly. Vybudovanie turistickej infraštruktúry. Celkové riešenie turistickej oddychovej lokality. Asanácia chátrajúcich objektov po bývalej raketovej základni.
33	Hĺbková obnova Materskej školy Kolískova, MČ Bratislava-Karlova Ves, okres Bratislava IV, Bratislavský kraj
34	Hĺbková obnova ZŠ A.Dubčeka, MČ Bratislava-Karlova Ves, okres Bratislava IV, Bratislavský kraj
35	Verejná kanalizácia a ČOV; Pernek, okres Malacky, Bratislavský kraj
36	Intenzifikácia a modernizácia jestv. čistiarnie odpadových vôd Senec, Šamorínska ul.; Senec, okres Senec, Bratislavský kraj
37	Nadstavba a prístavba polikliniky Senec, Námestie 1. mája; Senec, okres Senec, Bratislavský kraj

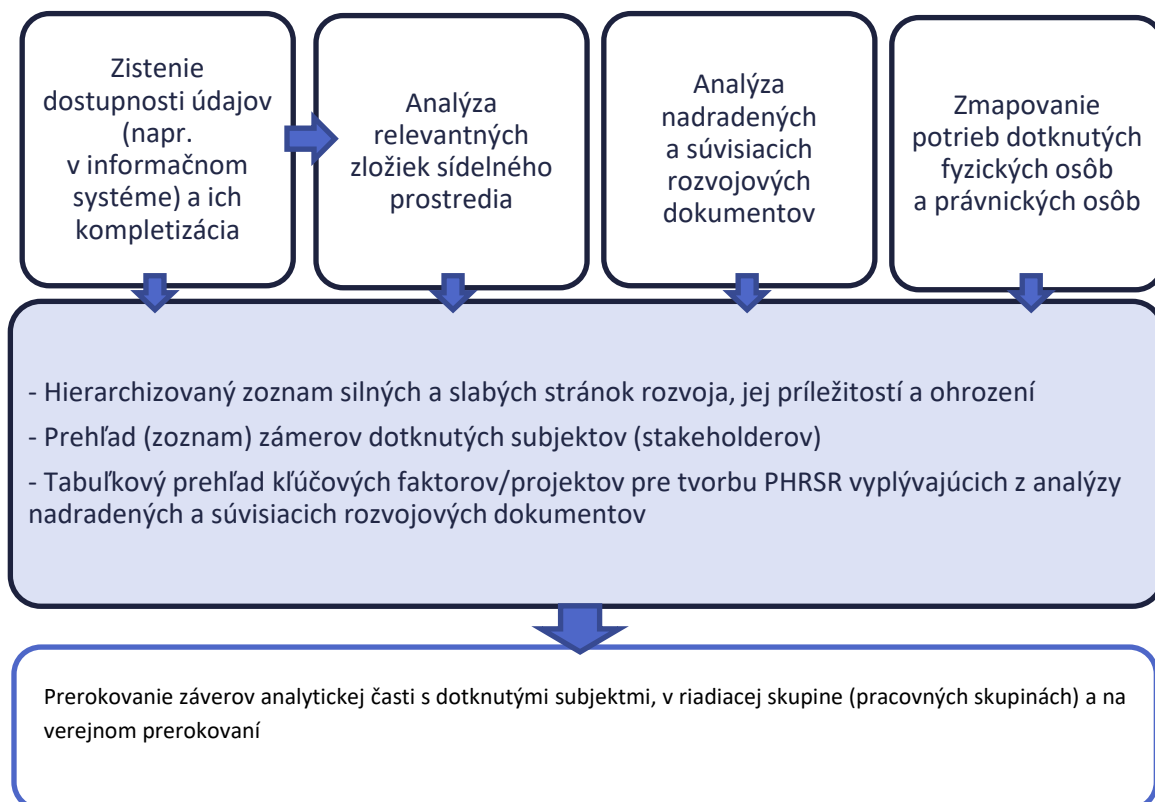

38	Prístavba a prestavba MsÚ v Senci Senec, Mierové nám. 8; Senec, okres Senec, Bratislavský kraj
39	Parkovací dom; Senec, okres Senec, Bratislavský kraj
	Športová multifunkčná hala
	Senec - Slnéčné jazerá; Senec, okres Senec, Bratislavský kraj
	Prepojovacia komunikácia

Zdroj: Program verejných prác na roky 2020-2022, BSK

B.11.4.2 Proces tvorby PHRSR

Schéma procesu spracovania analytickej časti

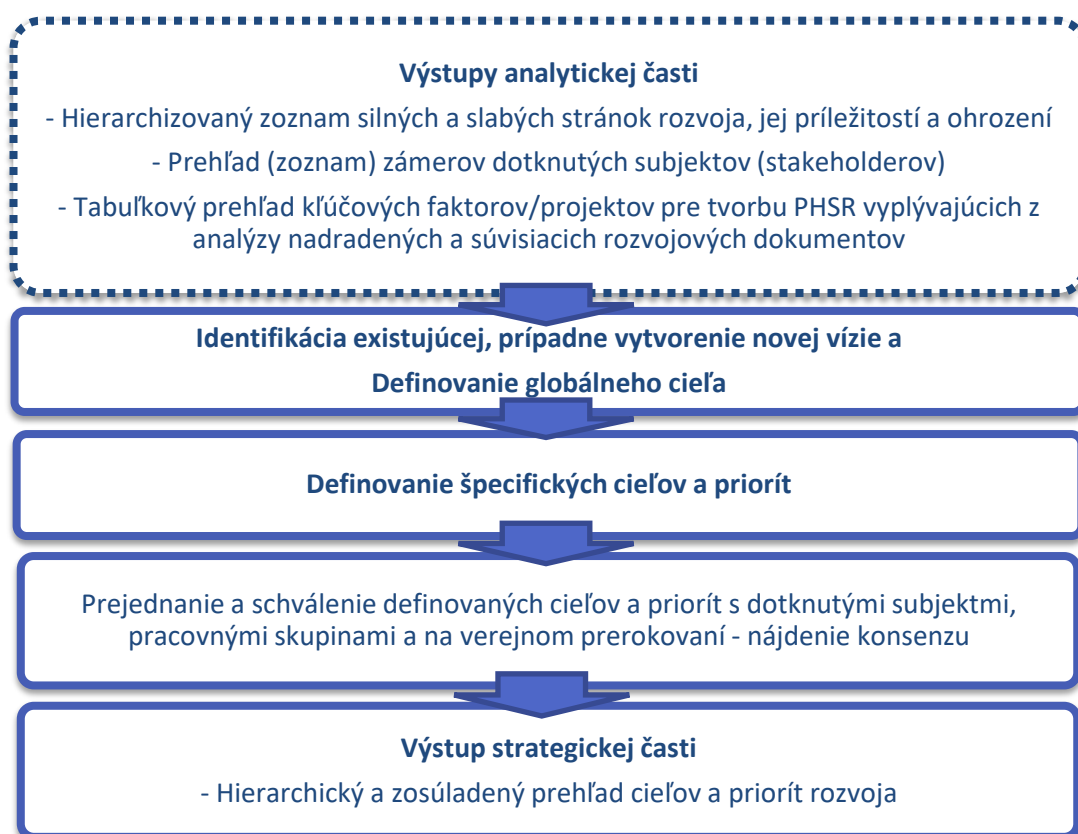

Zdroj: vlastné spracovanie na základe Stručná metodika spracovania programu rozvoja obce a spoločného programu rozvoja obcí, pracovné znenie, Bratislava, september 2016, Inštitút priestorového plánovania

Participácia v procese tvorby analytickej časti a spôsoby zapojenia

1. Interview, pracovné stretnutia (podklady k tvorbe návrhu analytickej časti): kľúčoví aktéri na národnej úrovni, Úrad BSK - jednotlivé odbory, hlavné mesto SR Bratislava - splnomocnenec pre prípravu strategického plánu Bratislava 2030, socioekonomickí partneri, územná samospráva
2. Dotazníkový prieskum (zistenie potrieb subjektov územnej samosprávy): mestá a obce na území kraja
3. Verejné odborné prerokovanie (verejné prerokovanie návrhu analytickej časti): odborníci, široká verejnosť, ďalší kľúčoví aktéri na rôznych úrovniach
4. Proces SEA (relevantné dotknuté subjekty na úrovni štátnej správy a samosprávy a široká verejnosť)

Schéma procesu spracovania strategickej časti

Zdroj: vlastné spracovanie na základe Stručná metodika spracovania programu rozvoja obce a spoločného programu rozvoja obcí, pracovné znenie, Bratislava, september 2016, Inštitút priestorového plánovania

Subjekty zapojené do procesu tvorby PHSR a identifikácia kľúčových aktérov

Na európskej úrovni: Európska investičná banka (JASPERS).

Na národnej úrovni: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (predtým Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu), gestor zodpovedný za oblasť regionálneho rozvoja na Slovensku a prípravu národnej stratégie.

Na regionálnej úrovni: Úrad Bratislavského samosprávneho kraja (obstarávateľ PHSR BSK).

Na lokálnej úrovni: územná samospráva na území Bratislavského kraja (mestá a obce, resp. združenia miest a obcí), miestne akčné skupiny, fyzické a právnické osoby na území kraja (najväčší zamestnávateľia, zástupcovia súkromného sektora so strategickým významom pre rozvoj kraja, zástupcovia profesijných združení, verejného sektora, akademického sektora a mimovládneho sektora, obyvatelia).

B.11.4.3 Prehľad vybraných strategických dokumentov podľa tematických oblastí životného prostredia (tabuľka)

Tabuľka 99 Prehľad vybraných strategických dokumentov podľa tematických oblastí životného prostredia

Názov dokumentu	Úroveň	Stručná charakteristika
Životné prostredie všeobecne		
Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky (dátum schválenia: 10.10.2001)	SR	Zaoberá sa problematikou viacerých oblastí, environmentálne hľadiská trvalo udržateľného rozvoja by malo byť založené na zabezpečení proporcionality medzi uspokojovaním súčasných a budúcich potrieb spoločnosti a prirodzenými podmienkami, potenciálmi a využívaním zdrojov krajiny. V tomto procese je potrebné rešpektovať únosnosť (zaťažiteľnosť, zraniteľnosť) krajiny a potrebu jej ochrany.
Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (dátum schválenia: 7.9.1993 a 18.10.1993)	SR	Celkovo 162 cieľov Stratégie štátnej environmentálnej politiky možno zhrnúť do 4 blokov: I. blok - environmentálna politika v ochrane ovzdušia, vôd a pred rizikovými faktormi, v jadrovej bezpečnosti a odpadovom hospodárstve (environmentálnej bezpečnosti), II. blok - environmentálna politika v ochrane prírody a krajiny, územnom rozvoji, ochrane a využívaní horninového prostredia, pôdy a lesa, III. blok - environmentálna politika v ekonomike, IV. blok - environmentálna politika vo výchove, vzdelávaní, verejnej informovanosti, organizácii, riadení a koordinácii starostlivosti o životné prostredie.
Zelenšie Slovensko - Stratégia Environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (dátum schválenia: 27.2.2019)	SR	Strategický dokument pre oblasť životného prostredia s dlhodobými cieľmi zameranými na prechod k zelenému, nízkouhlíkovému a inkluzívnemu hospodárstvu. Envirostratégia 2030 definuje víziu do roku 2030, identifikuje základné systémové problémy, nastavuje ciele pre rok 2030, navrhuje rámcové opatrenia na zlepšenie súčasnej situácie a obsahuje aj základné výsledkové indikátory, ktoré umožnia overovať dosiahnuté výsledky.
Voda		
Vodný plán Slovenska (december 2015)	SR	Hlavným cieľom je dosiahnutie dobrého stavu všetkých vôd najneskôr do roku 2027. Dobrý stav, predovšetkým pre útvary povrchových vôd, predstavuje dosiahnutie dobrého ekologického stavu a dobrého chemického stavu alebo dobrého ekologického potenciálu a dobrého chemického stavu pre umelé a výrazne zmenené útvary povrchových vôd a pre útvary podzemných vôd dosiahnutie dobrého chemického stavu a dobrého kvantitatívneho stavu.
Rámcový program monitorovania kvality vôd na roky 2016 – 2021 (december 2015)	SR	Dokument reprezentuje základný plánovací dokument na návrh a realizáciu monitorovania vôd. Cieľom monitorovania množstva a režimu je zabezpečenie dostatočnej databázy údajov a informácií vo viacerých oblastiach problematiky vôd.
H ₂ ODNOTA JE VODA - Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody (dátum schválenia: 14.3.2018)	SR	Adaptačná stratégia sa venuje rôznym prejavom zmeny klímy, vrátane sucha a obsahuje niekoľko rámcových opatrení na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody v oblastiach ako pôdne, prírodné a sídelné prostredie a v sektoroch vodného hospodárstva, poľnohospodárstva a lesníctva.
Stratégia protipovodňovej ochrany do roku 2020 (2013)	SR	Obsahuje konkrétne projekty, ich náklady a obdobie výstavby do roku 2020. Stávať sa budú napríklad hrázde, poldre, vodné nádrže, úpravy tokov alebo čerpace stanice. K významným plánovaným projektom patria aj projekty na ochranu väčších miest
Plán manažmentu povodňového rizika v čiastkových povodiach SR (2015)	SR	Zhotovené na základe strategického dokumentu Vodný plán Slovenska. Pre Bratislavský kraj sú relevantné plány čiastkových povodí Dunaja, Moravy a Váhu.
Mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika vodných tokov Slovenska (2015)	SR	Na mape povodňového ohrozenia je zobrazený rozsah záplav, ktoré by spôsobili povodne s priemernou dobou opakovania od raz za 5 rokov až po raz za 1000 rokov a na mape povodňového rizika sú údaje o potenciálne nepriaznivých dôsledkoch záplav spôsobených povodňami.
Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2021 - 2027	SR	Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2021 - 2027, patrí k národným koncepčným dokumentom obsahujúcim návrh investičného plánu, vrátane odhadu investícií potrebných na obnovenie existujúcej infraštruktúry verejných vodovodov a kanalizácií.
Ovzdušie		
Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy – aktualizácia 2018	SR	Hlavným cieľom aktualizovanej Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy je zlepšiť pripravenosť Slovenska čeliť nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy, priniesť čo najširšiu informáciu o súčasných adaptačných procesoch na Slovensku, a na základe ich analýzy ustanoviť inštitucionálny rámec a koordinačný mechanizmus na zabezpečenie účinnej implementácie adaptačných opatrení na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach, ako aj zvýšiť celkovú informovanosť o tejto problematike.
Programy na zlepšenie kvality ovzdušia (2013)	BA I-V	Spracováva sa vo vymedzených oblastiach riadenia kvality ovzdušia, na území Bratislavského kraja sa jedná o územie hlavného mesta Bratislava. Obsahuje zoznam a opis opatrení pre zlepšenie kvality ovzdušia v oblastiach ako sú doprava, regulácia lokálnych zdrojov znečistenia ovzdušia, priemysel a územné plánovanie.

Odpady		
Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016-2020 (dátum schválenia: 14. 11. 2015)	SR	Hlavným cieľom odpadového hospodárstva SR do roku 2020 je minimalizácia negatívnych účinkov vzniku a nakladania s odpadmi na zdravie ľudí a životné prostredie. V odpadovom hospodárstve je potrebné naďalej uplatňovať princípy blízkosti, sebestačnosti a pri vybraných prúdoch odpadov aj rozšírenú zodpovednosť výrobcov, pričom je potrebné uplatňovať požiadavku najlepších dostupných techník (BAT) alebo najlepších environmentálnych postupov (BEP).
Program odpadového hospodárstva Bratislavského kraja na roky 2016 – 2020 (čaká sa na schválenie)	BSK	Strategický dokument na úrovni kraja vychádza z národného dokumentu z totožnými programovými cieľmi. Problémom je platnosť dokumentu do roku 2020, pričom práce na analytickej časti PHSR prebiehali v roku 2019 a dokument nebol schválený.
Ochrana prírody a krajiny		
Koncepcia ochrany prírody a krajiny do roku 2025 (2015)	SR	Cieľom novej koncepcie ochrany prírody a krajiny je dosiahnuť, že spoločnosť chápe, akceptuje a podporuje ochranu prírody a krajiny a podieľa sa na jej rozvoji ako prostriedku na udržanie alebo dosiahnutie dobrej kvality prírodného prostredia ako významnej súčasti životného prostredia, ktorá je základom pre zabezpečenie trvalo udržateľnej existencie spoločnosti, pri rešpektovaní hospodárskych, sociálnych a kultúrnych záujmov obyvateľov Slovenskej republiky.

Zdroj: www.minzp.sk, www.enviroportal.sk.

B.11.4.4 Geomorfologické členenie a reliéf

Podľa mapy Geomorfologického členenia Slovenska (KOČICKÝ – IVANIČ, 2011) spadá riešené územie do dvoch rozdielnych podsústav Alpsko-himalájskej sústavy, a to Karpaty a Panónska panva. V rámci nich sú ďalej vyčlenené nasledujúce nižšie jednotky:

Podsústava: **Karpaty** (rozdeľuje územie kraja v smere JZ – SV)

Provincia: Západné Karpaty

Subprovincia: Vnútorne Západné Karpaty

Oblasť: Fatransko-tatranská

Celok: Malé Karpaty

Podcelok: Devínske Karpaty

Časť: Devínska brána (1a)
Devínska Kobyla (1b)
Bratislavské predhorie (1c)
Lamačská brána (1d)

Podcelok: Pezinské Karpaty

Časť: Homofské Karpaty (1e)
Stupavské predhorie (1f)
Kuchynská hornatina (1g)
Biele hory (1h)
Bukovská brázda (1i)
Smolenická vrchovina (1j)
Plavecké predhorie (1k)

Podsústava: **Panónska panva**

Provincia: Západopanónska panva

Subprovincia: Malá Dunajská kotlina

Oblasť: Podunajská nížina

Celok: Podunajská rovina (2)

Časť: Šúr (2a)
Úľanská mokraď (2b)

Celok: Podunajská pahorkatina

Podcelok: Trnavská pahorkatina

Časť: Podmalokarpatská pahorkatina (3a)
Trnavská tabuľa (3b)

Subprovincia: Viedenská kotlina

Oblasť: Záhorská nížina

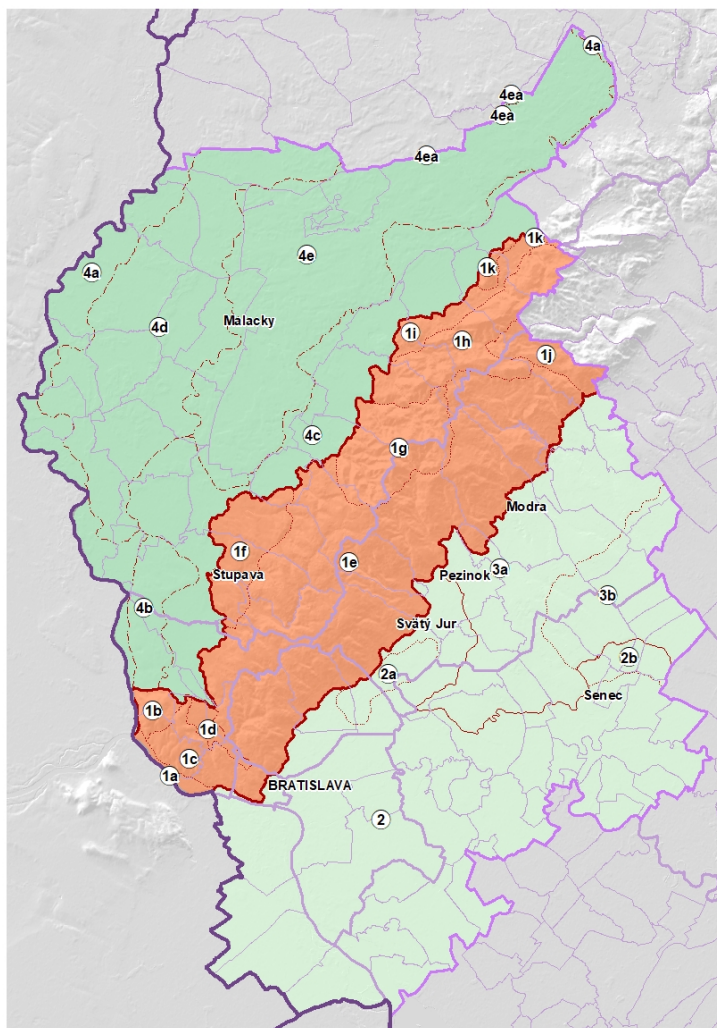
Celok: Borská nížina

Podcelok: Dolnomoravská niva a Myjavská niva (4a)

Časť: Novoveská plošina (4b)
Podmalokarpatská zníženina (4c)
Záhorské pláňavy (4d)
Bor (4e)

Časť: Lakšárska pahorkatina (4ea)

Obrázok 28 Priestorové usporiadanie geomorfologického členenia Bratislavského kraja

Zdroj: vytvorené podľa údajov ŠGUDŠ (2020)

Základná geologická stavba

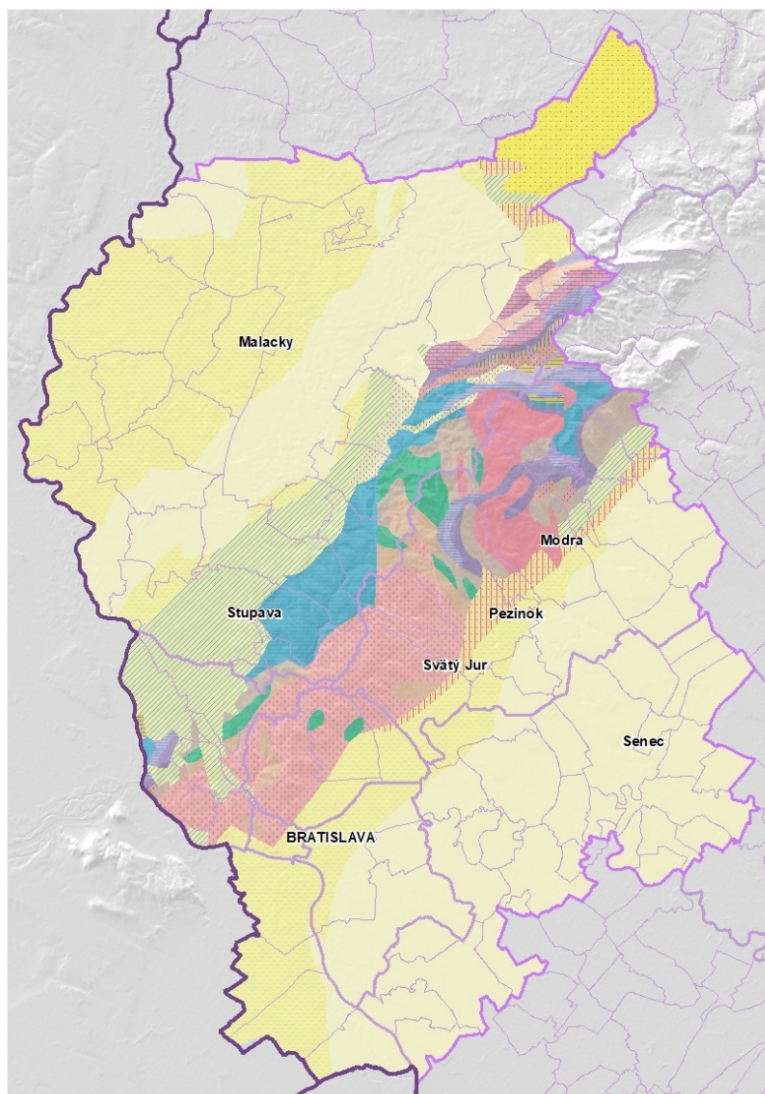
Riešené územie sa rozprestiera na styku dvoch nížin - Záhorskej a Podunajskej s pohorím Malých Karpát. Geologická stavba územia je veľmi pestrá a je tvorená útvarmi paleozoika, mezozoika, terciéru aj kvartéru. Najstaršie paleozoické horniny budujú kryštalinikum Malých Karpát.

Malé Karpaty sú v centrálnej časti budované horninami paleozoika – biotické granity až granodiority tzv. bratislavského typu s lokálnym výskytom amfibolitov. V okrajových polohách je pestrá škála proterozoických a paleozoických hornín (fylity, zlepenec, brekie, arkózy, pestré bridlice), mezozoických hornín (kremence, pestré bridlice), neogénnych hornín (štrky, piesky, íly, sliene) a kvartérnych deluviálnych sedimentov (sutiny hlinito – kamenité a piesčito – kamenité).

Podunajská nížina je tvorená horizontálne uloženými, vrásnením neporušenými mladoterciérnymi reprezentovanými vápnitými ílmi, ílovými pieskami, pieskovicami a štrkami ležiacimi na poklesnutom kryštalickej jadre. Pokrývajú ich naplaveniny Dunaja, ktoré vytvárajú mohutný náplavový kužeľ. Počas kvartéru došlo k sedimentácii hrubších i jemnejších štrkovo-piesčitých frakcií pokrytých hlinitými sedimentmi, pričom prítoky Dunaja formovali doliny a vytvárali terasy, tvoriace geologický základ väčšej časti územia Bratislavy. Podunajská nížina ako mohutná medzihorská depresia nemá jednotný geologický vývoj. Jej sedimentačné priestory sa niekoľkokrát menili a sťahovali.

Záhorská nížina je tvorená najmä kvartérnymi fluvialnými a deluviálnymi sedimentmi, na úpätí Malých Karpát najmä pleistocénymi proluviálnymi sedimentmi.

Obrázok 29 Schéma geologickej stavby

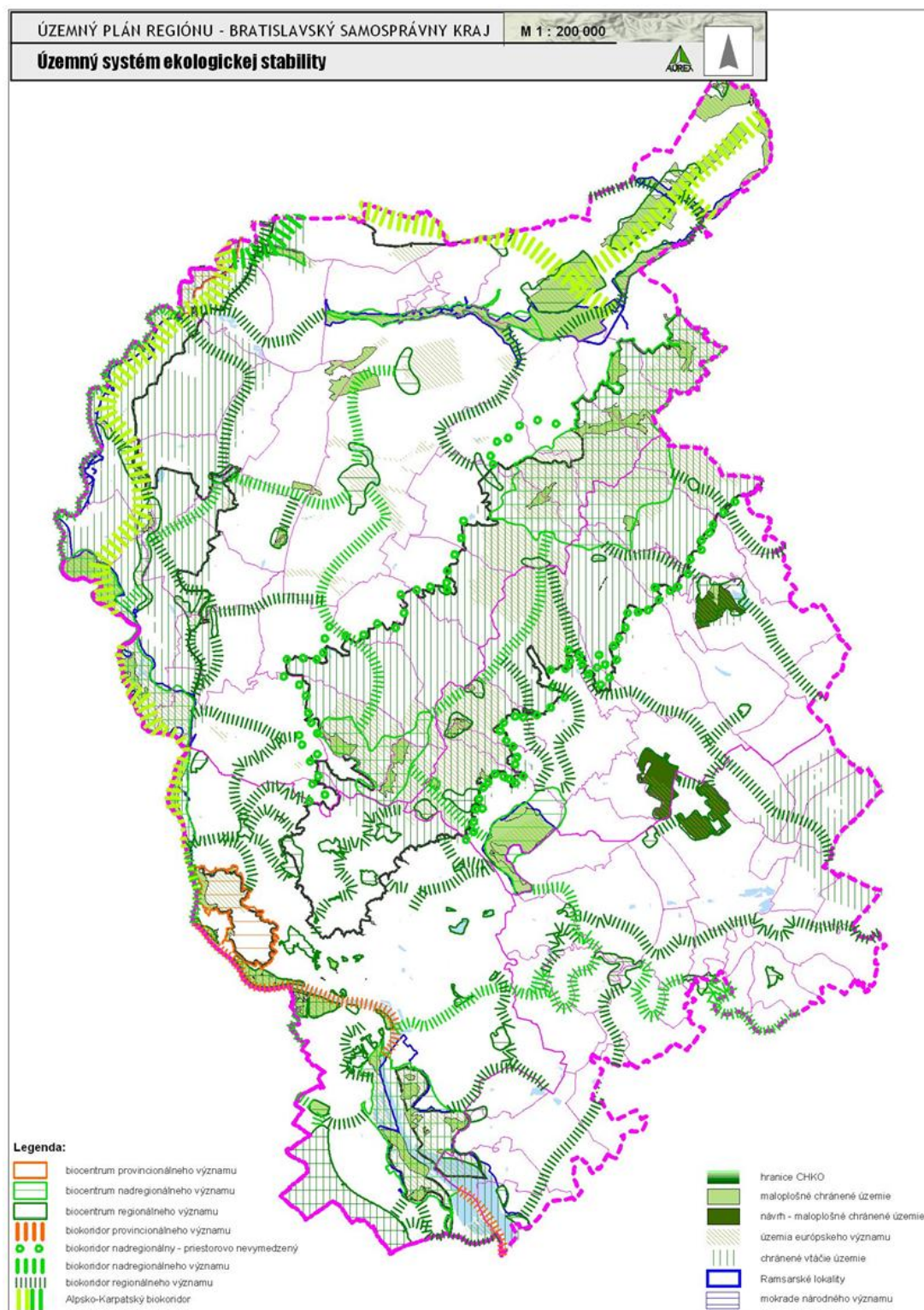

Zdroj: vytvorené podľa údajov ŠGUDŠ (2020)

Legenda ku schéme geologickej stavby

- íly, prachy, piesky, štrky, slojky lignitu, sladkovodné vápence, tufity
- vápnité íly, prachy, piesky, štrky až zlepenice, sloje lignitu, sladkovodné vápence, tufy
- íly, ílovce, piesky, pieskovce, prachovce, zlepenice, kyslé tufy, bentonit, lignit, organogénne vápence
- ílovce, prachovce, piesky, pieskovce, evapority, zlepenice, riasové vápence, uhoľné sloje, kyslé tufy a andezitové epiklastiká
- prachovce, ílovce, piesky, pieskovce, uhoľné íly, sloje, zlepenice, štrky, evapority
- pieskovce, ílovce: flyš
- zlepenice, pieskovce, vápence, brekcie
- pieskovce, slieňovce, ílovce: flyš
- vrstevnaté, slienité, rohovcové a organodetritické vápence, slieňovce, ílovité bridlice
- pieščité, krínoidové, škvmité, rádioláritové a hľuznaté vápence, rohovce, bridlice
- vápence, dolomity, bridlice, pieskovce
- gutensteinské vápence, ramsauské, hlavné a wettersteinské dolomity, reiflinské vápence
- vápence (gutensteinské, steinalmské, wettersteinské, lokálne schreyeralmské, reiflinské) a dolomity
- kremence, pieskovce, ílovité bridlice
- pestré pieskovce, bridlice, zlepenice asociované s andezit-bazaltovým vulkanizmom
- pestré pieskovce, bridlice, zlepenice asociované s andezit-bazaltovým vulkanizmom - andezit-bazaltové vulkanity
- fylity až svory s polohami metavulkanitov, miestami ruly
- pararuly až svory a migmatizované ruly a produkty ich diaforézy
- amfibolity, miestami amfibolické ruly
- dvojsľudné a biotitické granity až granodiority
- biotitické tonality až granodiority, miestami porfýrické

Obrázok 30 Schéma chránených území a územný systém ekologickej stability na území Bratislavského kraja

Zdroj: Územný plán regiónu – Bratislavský samosprávny kraj (2013) v znení Zmien a doplnkov č. 1 (2017)

Tabuľka 100 Zastúpenie stupňov kvality poľnohospodárskych pôd

Okres	Stupeň kvality								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bratislava I	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bratislava II	8,98	63,78	16,18	0,30	-	10,76	-	-	-
Bratislava III	19,28	-	6,96	20,02	1,97	15,13	15,48	-	21,16
Bratislava IV	17,08	0,91	12,20	-	1,10	24,93	31,92	1,07	10,79
Bratislava V	-	65,56	4,70	-	-	29,74	-	-	-
Malacky	13,28	2,77	9,24	0,36	3,53	28,72	34,21	3,65	4,24
Pezinok	6,65	24,21	16,02	10,98	5,20	24,44	3,91	0,28	8,31
Senec	13,65	41,25	21,60	4,52	2,48	15,97	0,54	-	-
Bratislavský kraj	11,56	23,91	14,34	3,83	3,07	23,05	14,96	1,43	3,84

Zdroj: Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy

Tabuľka 101 Drevinové zloženie lesov na území kraja

Drevina	Výmera v ha	Percento
Agát	2 558,68	3,54%
Borovica	24 724,68	34,17%
Brest	54,89	0,08%
Breza	653,76	0,90%
Buk	21 625,24	29,88%
Cer	1 081,49	1,49%
Dub	7 788,15	10,76%
Hrab	3 851,48	5,32%
Jaseň	2 846,35	3,93%
Javor	1 583,47	2,19%
Jedľa	32,57	0,05%
Jeľša	2 483,15	3,43%
Lipa	537,99	0,74%
Ostatné listnaté	145,45	0,20%
Smrek	479,88	0,66%
Smrekovec	717,94	0,99%
Topoľ	647,46	0,89%
Topoľ šľachtený	420,69	0,58%
Vrba	134,03	0,19%
Spolu	72 367,36	100,00%

Zdroj: Národné lesnícke centrum Zvolen

B.11.4.5 Tabuľky za oblasť ekonomika a hospodárstvo

Tabuľka 102 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v okresoch Bratislavského kraja a v SR k 31.08. 2019 (%)

sídlna štruktúra	UoZ podľa veku											UoZ spolu
	do 20 r.	20 - 24 r.	25 - 29 r.	30 - 34 r.	35 - 39 r.	40 - 44 r.	45 - 49 r.	50 - 54 r.	55 - 59 r.	60 r. a viac	nezistené	
Bratislava, hl.m.	0,41	7,97	13,29	14,05	16,28	14,62	9,60	7,78	10,31	5,69	0,00	100,00
SR												
okres Bratislava I	0,13	8,81	14,29	14,82	16,56	14,55	8,81	7,21	9,88	4,94	0,00	100,00
okres Bratislava II	0,50	7,78	12,88	13,38	14,79	15,29	10,69	8,69	10,78	5,23	0,00	100,00
okres Bratislava III	0,55	7,96	13,49	14,90	16,77	14,51	9,36	7,18	9,52	5,77	0,00	100,00
okres Bratislava IV	0,56	10,70	15,41	12,34	13,26	13,16	9,63	10,19	10,19	4,56	0,00	100,00
okres Bratislava V	0,16	5,00	11,02	15,74	20,74	15,48	8,76	4,84	10,59	7,68	0,00	100,00
okres Malacky	1,67	9,38	13,62	13,55	14,32	13,20	11,19	7,64	10,08	5,35	0,00	100,00
okres Pezinok	0,64	12,00	14,01	11,45	15,02	10,90	11,90	9,34	10,16	4,58	0,00	100,00
okres Senec	0,50	7,49	13,56	14,85	15,99	15,92	9,92	8,57	8,42	4,78	0,00	100,00
Bratislavský kraj	0,59	8,45	13,43	13,85	15,89	14,26	10,04	8,00	10,05	5,44	0,00	100,00
SR	2,01	10,63	12,21	11,58	12,20	12,10	10,68	10,86	12,16	5,57	0,00	100,00

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2019

Pozn.: Na základe lehôt pri zaraďovaní a vyradovaní občanov v evidencii uchádzačov o zamestnanie, vyplývajúcich z procesov stanovených zákonom č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov a zákonom č. 71/1967 Z.z. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, sú údaje v mesačnej štatistike za dané obdobie sledovania ku dňu spracovania považované za predbežné.

Tabuľka 103 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby trvania nezamestnanosti v okresoch Bratislavského kraja a v SR k 31.08. 2019 (%)

sídlna štruktúra	UoZ podľa doby trvania nezamestnanosti v mesiacoch											UoZ spolu
	do 3	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24	25 - 30	31 - 36	37 - 42	43 - 48	nad 48	
Bratislava, hl.m.	35,78	26,21	12,33	7,24	6,25	3,25	2,00	1,38	0,77	0,78	4,00	100,00
SR												
okres Bratislava I	33,78	26,70	10,95	7,74	7,48	3,07	2,80	1,74	0,93	0,80	4,01	100,00
okres Bratislava II	32,71	25,30	13,88	8,46	7,01	4,23	2,00	1,59	0,86	0,77	3,18	100,00
okres Bratislava III	32,92	27,07	13,57	6,32	6,94	4,29	2,65	1,33	0,47	0,86	3,59	100,00
okres Bratislava IV	34,97	26,11	11,32	7,89	6,40	2,97	1,89	1,23	0,72	0,97	5,53	100,00
okres Bratislava V	43,04	26,60	11,28	5,53	4,25	1,72	1,34	1,18	0,86	0,54	3,65	100,00
okres Malacky	42,53	30,44	10,91	5,70	3,47	2,08	0,69	0,83	0,56	0,28	2,50	100,00
okres Pezinok	38,55	30,95	13,37	7,33	5,22	1,83	1,01	0,73	0,18	0,37	0,46	100,00
okres Senec	39,83	32,62	12,99	5,14	4,64	2,50	0,93	0,14	0,57	0,14	0,50	100,00
Bratislavský kraj	37,32	27,90	12,33	6,81	5,64	2,89	1,63	1,11	0,67	0,61	3,09	100,00
SR	25,94	20,17	11,01	7,50	6,78	4,64	2,49	2,14	1,64	1,54	16,15	100,00

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2019

Pozn.: Na základe lehôt pri zaraďovaní a vyradovaní občanov v evidencii uchádzačov o zamestnanie, vyplývajúcich z procesov stanovených zákonom č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov a zákonom č. 71/1967 Z.z. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, sú údaje v mesačnej štatistike za dané obdobie sledovania ku dňu spracovania považované za predbežné.

Tabuľka 104 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania v okresoch Bratislavského kraja a v SR k 31.08. 2019 (%)

sídlna štruktúra	UoZ podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania; v tom stupeň vzdelania						UoZ spolu
	základné	stredné bez maturity	stredné s maturitou	vysokoškolské	neukončené základné	neurčené	
Bratislava, hl.m. SR	6,56	12,76	36,89	43,32	0,05	0,42	100,00
okres Bratislava I	6,14	7,48	26,44	59,55	0,00	0,40	100,00
okres Bratislava II	7,83	13,38	36,08	42,27	0,05	0,41	100,00
okres Bratislava III	6,94	11,39	35,80	44,70	0,23	0,94	100,00
okres Bratislava IV	5,07	11,73	39,43	43,27	0,00	0,51	100,00
okres Bratislava V	6,56	16,17	40,14	37,13	0,00	0,00	100,00
okres Malacky	18,14	26,48	35,16	19,53	0,63	0,07	100,00
okres Pezinok	6,68	22,25	39,19	31,23	0,09	0,55	100,00
okres Senec	7,49	18,13	39,33	34,98	0,07	0,00	100,00
Bratislavský kraj	8,08	15,90	37,18	38,38	0,13	0,34	100,00
SR	25,27	25,22	28,15	15,20	6,01	0,15	100,00

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava, 2019

Pozn.: Na základe lehôt pri zaraďovaní a vyradovaní občanov v evidencii uchádzačov o zamestnanie, vyplývajúcich z procesov stanovených zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov a zákonom č.71/1967 Z. z. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, sú údaje v mesačnej štatistike za dané obdobie sledovania ku dňu spracovania považované za predbežné.

B.11.4.6 Doplnujúce informácie k pôdnym pomerom**Tabuľka 105 Zastúpenie pôdných druhov**

Okres	Kategória eróznej ohrozenosti				
	ľahké piesočnaté, hlinopiesočnaté	stredne ťažké piesočnatohlinité	hlinité	ťažké ílovitohlinité	veľmi ťažké ílovité, íly
Bratislava I	-	-	-	-	-
Bratislava II	9,41	60,03	28,34	2,23	-
Bratislava III	44,92	53,09	0,38	-	1,62
Bratislava IV	39,60	48,24	9,15	1,54	1,47
Bratislava V	28,41	22,48	49,12	-	-
Malacky	60,84	32,58	1,59	4,73	0,26
Pezinok	8,84	74,41	9,51	7,24	-
Senec	9,86	72,04	10,93	7,12	0,05
Bratislavský kraj	31,00	53,78	9,67	5,35	0,20

Zdroj: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy

Tabuľka 106 Zastúpenie pôdných typov

Okres	FM	ČA	ČM	RM	HM	LM	KM	PZ
Bratislava I	-	-	-	-	-	-	-	-
Bratislava II	63,44	2,88	33,68	-	-	-	-	-
Bratislava III	11,91	25,45	12,33	-	-	-	-	-
Bratislava IV	5,05	39,41	-	26,98	-	-	19,09	-
Bratislava V	29,72	-	70,28	-	-	-	-	-
Malacky	5,97	47,65	0,25	31,37	-	-	8,69	-
Pezinok	5,13	11,51	7,83	4,29	40,23	0,36	24,26	-
Senec	29,36	7,48	51,20	2,25	9,63	-	0,06	-
Bratislavský kraj	16,39	23,89	22,09	13,97	10,38	0,07	8,85	-
Okres	PG	RA	OM	SK,SC	LI,RN	GL	KT	zrážy
Bratislava I	-	-	-	-	-	-	-	-
Bratislava II	-	-	-	-	-	-	-	-
Bratislava III	-	-	-	-	-	-	30,47	-
Bratislava IV	-	7,91	-	-	-	0,54	0,01	-
Bratislava V	-	-	-	-	-	-	-	-
Malacky	-	1,96	0,39	-	-	3,55	0,17	-
Pezinok	0,05	0,03	0,87	-	0,05	0,04	5,35	-
Senec	-	-	0,01	-	-	-	-	-
Bratislavský kraj	0,01	1,04	0,31	-	0,01	1,32	1,68	-

Zdroj: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy

Vysvetlivky: FM – fluvizem, ČA – čiernica, ČM – černoze, RM – regozem, HM – hnedoze, LM – livizem, KM – kambizem, PZ – podzol, PG – pseudoglej, RA – rendzina, OM – organozem, SK – slanisko, SC – slanec, LI – litozem, RN – ranker, GL – slej, KT – kultizem

Tabuľka 107 Zastúpenie kategórií ohrozenosti zhutnením na pôdach

Okres	Náchylnosť na zhutnenie			
Bratislava I	-	-	-	-
Bratislava II	2,23	-	48,96	48,81
Bratislava III	2,33	34,18	22,62	40,87
Bratislava IV	3,04	12,25	7,97	76,73
Bratislava V	-	-	21,14	78,86
Malacky	5,00	10,22	10,82	73,96
Pezinok	7,65	23,52	39,20	29,63
Senec	7,17	1,73	52,62	38,48
Bratislavský kraj	5,64	9,47	30,76	54,13

Zdroj: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy

B.11.4.7 Tabuľky za oblasť školstva**Tabuľka 108 Štatistické údaje MŠ na území kraja**

územie	2018				2011				2001			
	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov
SR	3 001	162 342	8 324	16 636	2 865	144 130	7 277	14 248	3 242	150 587	7 491	15 100
BK	262	24 504	1 214	2 405	207	18 893	886	1 771	245	16 331	771	1 553
Bratislava	151	15 324	749	1 479	115	12 124	562	1 130	140	10 918	513	1 037
Okres Bratislava I	28	1 663	100	214	22	1 325	75	158	23	1 203	60	120
Okres Bratislava II	24	4 011	191	362	18	3 319	151	307	39	3 088	142	285
Okres Bratislava III	24	2 265	108	212	21	1 794	81	159	19	1 393	65	130
Okres Bratislava IV	34	3 541	169	333	27	2 944	135	265	29	2 619	120	244
Okres Bratislava V	41	3 844	181	358	27	2 742	120	241	30	2 615	126	258
Okres Malacký	28	2 595	128	252	28	2 146	101	201	33	1 936	91	181
Okres Pezinok	32	2 663	133	271	26	2 099	98	195	33	1 849	88	175
Okres Senec	51	3 922	204	403	38	2 524	125	245	39	1 628	79	160

Zdroj: CVTI SR (2019)

Tabuľka 109 Štatistické údaje ZŠ na území kraja

územie	2018				2011				2001			
	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov
BK	137	53 028	2 490	3 826	127	38 689	1 956	2 962	140	57 151	2 515	3 856
Bratislava	85	33 229	1 561	2 442	81	24 757	1 253	1 920	91	39 819	1 724	2 741
Okres Bratislava I	12	4 184	194	309	12	3 285	166	272	14	5 133	227	391
Okres Bratislava II	21	8 547	408	588	22	6 859	348	516	21	9 991	421	643
Okres Bratislava III	17	5 984	279	442	15	4 266	215	329	15	5 600	250	413
Okres Bratislava IV	16	7 077	328	509	16	5 668	281	419	18	10 184	416	635
Okres Bratislava V	19	7 437	352	594	16	4 679	243	384	23	8 911	410	659
Okres Malacký	19	6 314	303	442	19	5 192	270	395	20	6 751	311	442
Okres Pezinok	14	5 652	267	409	13	4 352	214	327	14	5 693	255	359
Okres Senec	19	7 833	359	533	14	4 388	219	320	15	4 888	225	314

Zdroj: CVTI SR (2019)

Tabuľka 110 Štatistické údaje SOŠ na území kraja

územie	2018											
	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov
BK	55	13 920	646	1 551	64	16 563	768	1 779	50	14 904	542	2 040
Bratislava	47	12 563	576	1 378	54	14 481	669	1 559	41	12 836	465	1 820
Okres Bratislava I	3	787	43	74	3	877	44	93	6	1 858	69	430
Okres Bratislava II	18	4 658	212	600	18	4 850	224	543	11	3 095	124	491
Okres Bratislava III	9	2 638	120	222	11	3 221	144	273	8	2 267	78	250
Okres Bratislava IV	5	1 686	69	169	6	1 493	65	185	7	1 855	63	225
Okres Bratislava V	12	2 794	132	313	16	4 040	192	465	9	3 761	131	424
Okres Malacký	1	0	0	0	2	22	2	18	0	0	0	0
Okres Pezinok	4	637	29	70	5	1 030	47	93	3	957	33	93
Okres Senec	3	720	41	103	3	1 030	50	109	6	1 111	44	127

Zdroj: CVTI SR (2019)

Tabuľka 111 Štatistické údaje za gymnáziá na území kraja

územie	2018				2011				2001			
	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov	počet škôl	žiacov	tried	učiteľov
SR	236	73 283			248	85 972			217	87 982		
BK	45	14 763	607	1 470	44	14 826	618	1 403	41	17 165	552	1 557
Bratislava	39	13 160	540	1 325	37	12 904	541	1 233	33	15 303	489	1 385
Okres Bratislava I	7	2 242	90	222	6	2 009	78	196	8	3 100	107	318
Okres Bratislava II	11	4 724	188	423	12	5 087	201	471	11	4 631	147	478
Okres Bratislava III	5	896	46	106	3	1 100	52	108	3	994	33	95
Okres Bratislava IV	7	2 634	106	292	8	2 184	96	213	4	2 213	68	211
Okres Bratislava V	9	2 664	110	282	8	2 524	114	245	7	4 365	134	283
Okres Malacky	2	478	20	40	2	715	27	55	3	563	19	54
Okres Pezinok	2	657	26	63	2	742	26	64	2	824	26	73
Okres Senec	2	468	21	42	3	465	24	51	3	475	18	4

Zdroj: CVTI SR (2019)

Tabuľka 112 Gymnáziá v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa	obec
1	ZŠ A GYMNÁZIUM S VJM	Dunajská 13	Bratislava
2	GYMNÁZIUM	Grösslingová 18	Bratislava
3	GYMNÁZIUM JÁNA PAPÁNKA	Vazovova 6	Bratislava
4	GYMNÁZIUM IVANA HORVÁTHA	Ivana Horvátha 14	Bratislava
5	GYMNÁZIUM L. NOVOMESKÉHO	Tomášikova 2	Bratislava
6	GYMNÁZIUM	Hubeného 23	Bratislava
7	GYMNÁZIUM A. EINSTEINA	Einsteinova 35	Bratislava
8	GYMNÁZIUM	Ulica 1. Mája 8	Malacky
9	GYMNÁZIUM KAROLA ŠTÚRA	Nám. slobody 5	Modra
10	GYMNÁZIUM	Senecká 2	Pezinok
11	GYMNÁZIUM A. BERNOLÁKA	Lichnerova 69	Senec
12	ŠKOLA PRE MIMORIADNE NADANÉ DETI A GYMNÁZIUM	Teplická 7, Skalická 3	Bratislava

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/skolstvo-mladez-a-sport>

Tabuľka 113 Stredné odborné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa	obec
1	SOŠ CHEMICKÁ	Vlčie hrdlo 50	Bratislava
2	SOŠ VINÁRSKO - OVOCINÁRSKA	Kostolná 3	Modra
3	SOŠ DOPRAVNÁ	Kvačalova 20	Bratislava
4	SOŠ ELEKTROTECHNICKÁ	Rybničná 59	Bratislava
5	SOŠ POLYGRAFICKÁ	Račianska 190	Bratislava
6	SOŠ TECHNOLOGIÍ A REMESIEL	Ivanská cesta 21	Bratislava
7	STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA INFORMAČNÝCH TECHNOLOGIÍ	Hlinická 1	Bratislava
8	SOŠ TECHNICKÁ	Vranovská 4	Bratislava
9	SOŠ AUTOMOBILOVÁ A PODNIKANIA	Kysucká 14	Senec
10	OBCHODNÁ AKADÉMIA	Nevädzová 3	Bratislava
11	OBCHODNÁ AKADÉMIA	Račianska 107	Bratislava
12	OBCHODNÁ AKADÉMIA	Dudova 4	Bratislava
13	OBCHODNÁ AKADÉMIA	Myslenická 1	Pezinok
14	SOŠ PODNIKANIA	Strečnianska 20	Bratislava
15	SOŠ PEDAGOGICKÁ	Sokolská 6	Modra
16	SOŠ PEDAGOGICKÁ	Bullova 2	Bratislava

17	STREDNÁ ZDRAVOTNÍCKA ŠKOLA	Záhradnícka 44	Bratislava
18	STREDNÁ ZDRAVOTNÍCKA ŠKOLA	Strečnianska 20	Bratislava
19	HOTELOVÁ AKADÉMIA	Mikovániho 1	Bratislava
20	SOŠ GASTRONÓMIE A HOTELOVÝCH SLUŽIEB	Farského 9	Bratislava
21	SOŠ HOTELOVÝCH SLUŽIEB A OBCHODU	Na pántoch 9	Bratislava
22	SOŠ PODNIKANIA A SLUŽIEB	Myslenická 1	Pezinok
23	SOŠ BEAUTY SLUŽIEB	Račianska 105	Bratislava
24	SOŠ KADERNÍCTVA A VIZÁŽISTIKY	Svätoplukova 2	Bratislava
25	SOŠ OBCHODU A SLUŽIEB SAMUELA JURKOVIČA	Sklenárova 1	Bratislava
26	SOŠ MASMEDIÁLNYCH A INFORMAČNÝCH ŠTÚDIÍ	Kadnárova 7	Bratislava

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/skolstvo-mladez-a-sport>

Tabuľka 114 Stredné priemyselné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa	obec
1	SPŠ STROJNÍČKA	Fajnorovo nábr.5	Bratislava
2	SPŠ ELEKTROTECHNICKÁ	Zochova 9	Bratislava
3	SPŠ DOPRAVNÁ	Kvačalova 20	Bratislava
4	SPŠ STAVEBNÁ A GEODETICKÁ	Drieňová 35	Bratislava
5	SPŠ ELEKTROTECHNICKÁ	Karola Adlera 5	Bratislava
6	SPŠ ELEKTROTECHNICKÁ	Hálova 16	Bratislava

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/skolstvo-mladez-a-sport>

Tabuľka 115 Spojené školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa	obec
1	SPOJENÁ ŠKOLA	Pankúchova 6	Bratislava
	– Základná škola		
	– Gymnázium		
2	SPOJENÁ ŠKOLA	Ostredková 10	Bratislava
	– Základná škola		
	– Stredná športová škola		
3	SPOJENÁ ŠKOLA	Bratislavská 44	Malinovo
	– Stredná odborná škola záhradnícka		
	– Základná škola		
4	SPOJENÁ ŠKOLA S VYUČ. JAZYKOM MAĎARSKÝM		
	–Gymnázium A. M. Szencziho s VJM	Lichnerova 71	Senec
	– org. zložka SOŠ ekonomická a pedagogická s VJM		
5	SPOJENÁ ŠKOLA	Tokajická 24	Bratislava
	Gymnázium		
	Škola umeleckého priemyslu		
	SOŠ drevárska		
6	SPOJENÁ ŠKOLA	Ul. SNP 30	Ivanka pri Dunaji
	– SOŠ pôdohospodárska a veterinárna		
	– SOŠ agrotechnická J. A. Gagarina, Bernolákovo	Svätoplukova 38	Bernolákovo

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/skolstvo-mladez-a-sport>

Tabuľka 116 Umelecké školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa	obec
1	ŠKOLA UMELECKÉHO PRIEMYSLU	Sklenárova 7	Bratislava
2	ŠKOLA UMELECKÉHO PRIEMYSLU JOSEFA VYDRU	Dúbr. cesta 11	Bratislava
3	KONZERVATÓRIUM	Tolstého 11	Bratislava
4	TANEČNÉ KONZERVATÓRIUM EVY JACZOVEJ	Gorazdova 20	Bratislava

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/skolstvo-mladez-a-sport>

Tabuľka - Jazykové školy a iné inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa	obec
1	JAZYKOVÁ ŠKOLA	Palisády 38	Bratislava
2	JAZYKOVÁ ŠKOLA PRI GYMNÁZIUM J. PAPÁNKA	Vazovova 6	Bratislava

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/urad-bsk/skolstvo-mladez-a-sport>

Tabuľka 117 Internáty v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

	názov	adresa školy	adresa internátu
1	Školský internát		Trnavská cesta 2, 821 08 Bratislava
2	Školský internát	elokované pracovisko	Saratovská 26 B, 841 02 Bratislava
3	ŠI pri SOŠ technológií a remesiel	Ivanská cesta 21, 823 75 Bratislava	Ivanská cesta 21, 823 75 Bratislava
4	ŠI pri SOŠ technológií a remesiel	Ivanská cesta 21, 823 75 Bratislava	Ivanská cesta 21, 823 75 Bratislava
5	ŠI pri SOŠ kaderníctva a vizážistiky	Svätoplukova 2, 821 08 Bratislava	Svätoplukova 2, 821 08 Bratislava
6	ŠI pri SOŠ polygrafickej	Račianska 190, 835 26 Bratislava	Račianska 190, 835 26 Bratislava
7	ŠI pri SOŠ hotelových služieb a obchodu	Na pántoch 9, 831 06 Bratislava	Na pántoch 9, 831 06 Bratislava
8	ŠI pri SOŠ informačných technológií	Hlinická 1, 831 52 Bratislava	Hlinická 1, 831 52 Bratislava
9	ŠI pri SOŠ technickej	Vranovská 4, 851 02 Bratislava	Vranovská 2 a 4, 851 02 Bratislava
10	ŠI pri SOŠ vinársko-ovocinárskej	Kostolná 3, 900 01 Modra	Kostolná 3, 900 01 Modra
11	ŠI pri SOŠ podnikania a služieb	Myslenická 1, 902 01 Pezinok	Komenského 27, 902 01 Pezinok
12	ŠI pri Spojenej škole	Bratislavská 44, 900 45 Malinovo	Bratislavská 44, 900 45 Malinovo
13	ŠI pri Spojenej škole	Ul. SNP 30, 900 28 Ivanka pri Dunaji	Ul. SNP 30, 900 28 Ivanka pri Dunaji
14	ŠI pri Spojenej škole	Ul. SNP 30, 900 28 Ivanka pri Dun.	Svätoplukova 38, Bernolákovo
15	ŠI pri SOŠ automobilovej a podnikania	Kysucká 14, 903 01 Senec	Kysucká 14, 903 01 Senec
16	ŠI pri Tanečnom konzervatóriu	Gorazdova 20, 811 04 Bratislava	Hroboňová 2, 811 04 Bratislava

Zdroj: <https://bratislavskykraj.sk/stredna-pre-mna/skolske-internaty>

Tabuľka 118 Vysoké školy pôsobiace na území BK v roku 2019

zariadenie	sídlo - obec
Ekonomická univerzita v Bratislave	Bratislava
Slovenská technická univerzita v Bratislave	Bratislava
Univerzita Komenského v Bratislave	Bratislava
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	Bratislava
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	Bratislava
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	Bratislava
Akadémia policajného zboru v Bratislave	Bratislava
Akadémia médií odborná vysoká škola mediálnej a marketingovej komunikácie v Bratislave	Bratislava
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	Bratislava
Paneurópska vysoká škola	Bratislava
Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave	Bratislava
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave	Bratislava

Zdroj: www.bratislavskykraj.sk

Tabuľka 119 Vysokoškolské internáty lokalizované na území BK

územie	2018		2011		2001	
	počet	počet lôžok	počet	počet lôžok	počet	počet lôžok
BK	21	18 955	21	19 498	22	18 144
Bratislava	21	18 955	21	19 498	22	18 144
Okres Bratislava I	10	3 396	10	4 041	11	6 400
Okres Bratislava II	2	846	2	696	1	300
Okres Bratislava III	1	2 416	1	2 416	0	0

Okres Bratislava IV	5	11 549	5	11 597	7	10 636
Okres Bratislava V	3	748	3	748	3	808
Okres Malacký	0	0	0	0	0	0
Okres Pezinok	0	0	0	0	0	0
Okres Senec	0	0	0	0	0	0

Zdroj: DATAcube (2019)

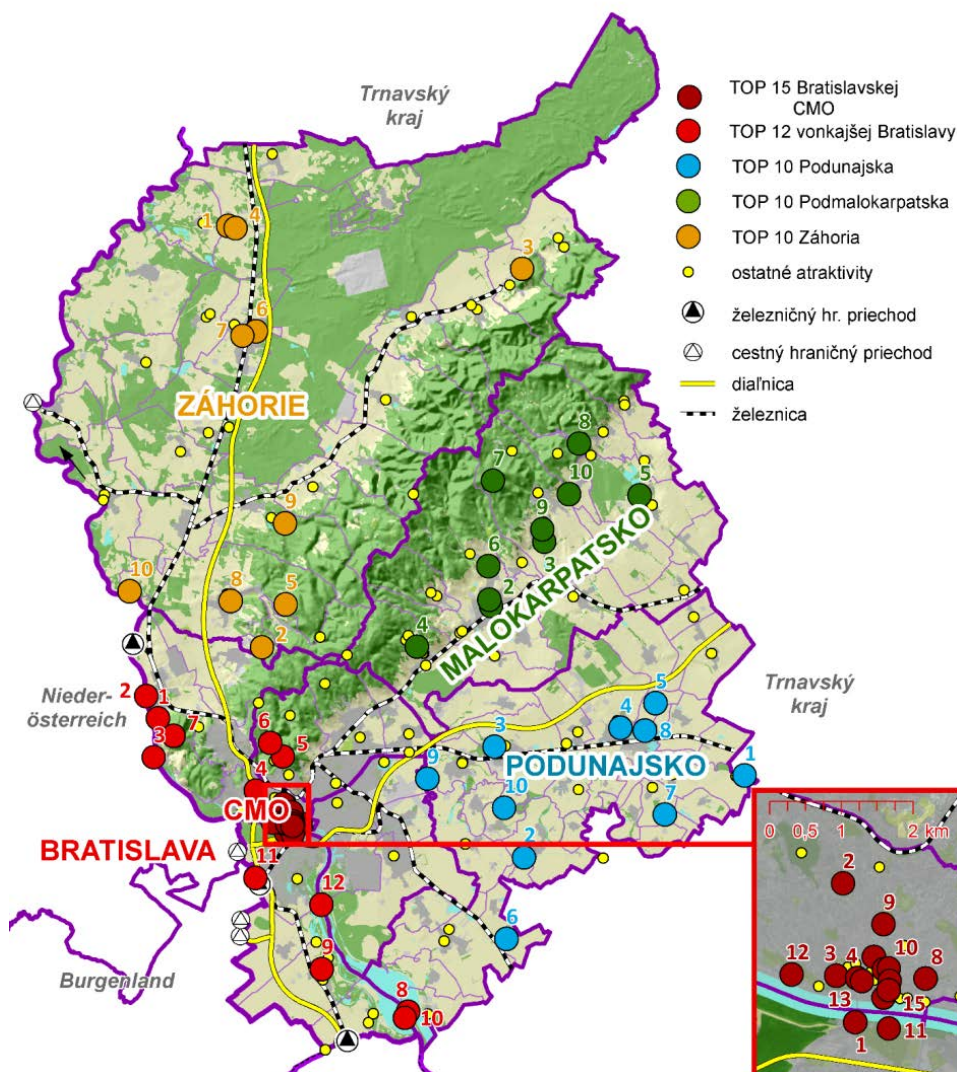
Tabuľka 120 Prehľad vysokých škôl a univerzít na území BK

Vysoká škola / univerzita	fakulta / inštitúcia	2019	2013
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Rektorát (UK)	.	0
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta rímskokatolícka Cyr.-metod. bohoslovecká (UK)	110	152
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta evanjelická bohoslovecká (UK)	48	111
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta matematiky, fyziky a informatiky (UK)	1 195	1 553
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta prírodovedecká (UK)	1 686	2 781
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta manažmentu (UK)	1 276	1 599
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta lekárska (UK)	3 037	2 864
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta Jesseniova lekárska (UK)	1 540	1 673
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta farmaceutická (UK)	1 017	1 428
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta právnická (UK)	1 835	1 510
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta filozofická (UK)	2 801	3 631
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta sociálnych a ekonomických vied (UK)	745	993
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta pedagogická (UK)	1 809	2 081
Univerzita Komenského v Bratislave (UK)	Fakulta telesnej výchovy a športu (UK)	1 005	941
Akadémia médií v Bratislave (AMB)	Rektorát (AMB)	-	0
Akadémia médií v Bratislave (AMB)	Fakulta médií (AMB)	-	110
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií (BISLA)	Rektorát (BISLA)	.	0
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií (BISLA)	Fakulta liberálnych štúdií (BISLA)	49	45
Paneurópska vysoká škola v Bratislave (PEVŠ)	Rektorát (PEVŠ)	.	0
Paneurópska vysoká škola v Bratislave (PEVŠ)	Fakulta informatiky (PEVŠ)	93	44
Paneurópska vysoká škola v Bratislave (PEVŠ)	Fakulta ekonómie a podnikania (PEVŠ)	167	331
Paneurópska vysoká škola v Bratislave (PEVŠ)	Fakulta práva (PEVŠ)	282	1 273
Paneurópska vysoká škola v Bratislave (PEVŠ)	Fakulta masmédií (PEVŠ)	334	427
Paneurópska vysoká škola v Bratislave (PEVŠ)	Fakulta psychológie (PEVŠ)	224	139
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave (SZU)	Rektorát (SZU)	.	0
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave (SZU)	Fakulta ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií (SZU)	434	346
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave (SZU)	Fakulta lekárska (SZU)	569	288
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave (SZU)	Fakulta verejného zdravotníctva (SZU)	46	121
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave (SZU)	Fakulta zdravotníctva (SZU)	338	271
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave (VŠZaSP)	Rektorát (VŠZaSP)	2 270	0
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave (VŠZaSP)	Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce (VŠZaSP)	24	2 108
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Rektorát (STU)	120	169

Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta informatiky a informačných technológií (STU)	1 248	1 249
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta strojnícka (STU)	788	1 425
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta materiálovotechnologická (STU)	1 782	3 103
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta stavebná (STU)	1 978	3 519
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta elektrotechniky a informatiky (STU)	2 149	2 307
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta chemickej a potravinárskej technológie (STU)	1 302	2 121
Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU)	Fakulta architektúry (STU)	842	1 164
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Rektorát (EUBA)	.	163
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta podnikového manažmentu (EUBA)	1 291	1 488
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta obchodná (EUBA)	1 173	1 523
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta hospodárskej informatiky (EUBA)	1 199	1 361
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta podnikovohospodárska (EUBA)	571	887
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta národohospodárska (EUBA)	1 279	1 600
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta medzinárodných vzťahov (EUBA)	570	569
Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA)	Fakulta aplikovaných jazykov (EUBA)	218	245
VŠ Goethe Uni v Bratislave (VŠGU)	Rektorát (VŠGU)	.	0
VŠ Goethe Uni v Bratislave (VŠGU)	Fakulta medzinárodného podnikania (VŠGU)	.	0
VŠ Goethe Uni v Bratislave (VŠGU)	Fakulta cestovného ruchu (VŠGU)	.	24
VŠ Goethe Uni v Bratislave (VŠGU)	Fakulta mediálnych a kultúrnych štúdií (VŠGU)	.	0
VŠ ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave (VŠEaMVS)	Rektorát (VŠEaMVS)	.	0
VŠ ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave (VŠEaMVS)	Fakulta ekonómie a manažmentu verejnej správy (VŠEaMVS)	1 435	801
Vysoká škola múzických umení v Bratislave (VŠMU)	Rektorát (VŠMU)	.	0
Vysoká škola múzických umení v Bratislave (VŠMU)	Fakulta filmová a televízna (VŠMU)	263	320
Vysoká škola múzických umení v Bratislave (VŠMU)	Fakulta divadelná (VŠMU)	254	258
Vysoká škola múzických umení v Bratislave (VŠMU)	Fakulta hudobná a tanečná (VŠMU)	368	380
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave (VŠVU)	Rektorát (VŠVU)	.	0
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave (VŠVU)	Fakulta výtvarných umení (VŠVU)	573	589
Akadémia policajného zboru v Bratislave (APZ)	Rektorát (APZ)	.	0
Akadémia policajného zboru v Bratislave (APZ)	Fakulta policajného zboru (APZ)	608	645

B.11.4.8 Atraktivity a kultúrno-historické ciele turizmu na území Bratislavského kraja (mapa)

Mapa 45 Atraktivity a kultúrno-historické ciele turizmu na území Bratislavského kraja

Zdroj: KOČR Turizmus regiónu Bratislava In: Plán udržateľného regionálneho turizmu a mobility (2018)

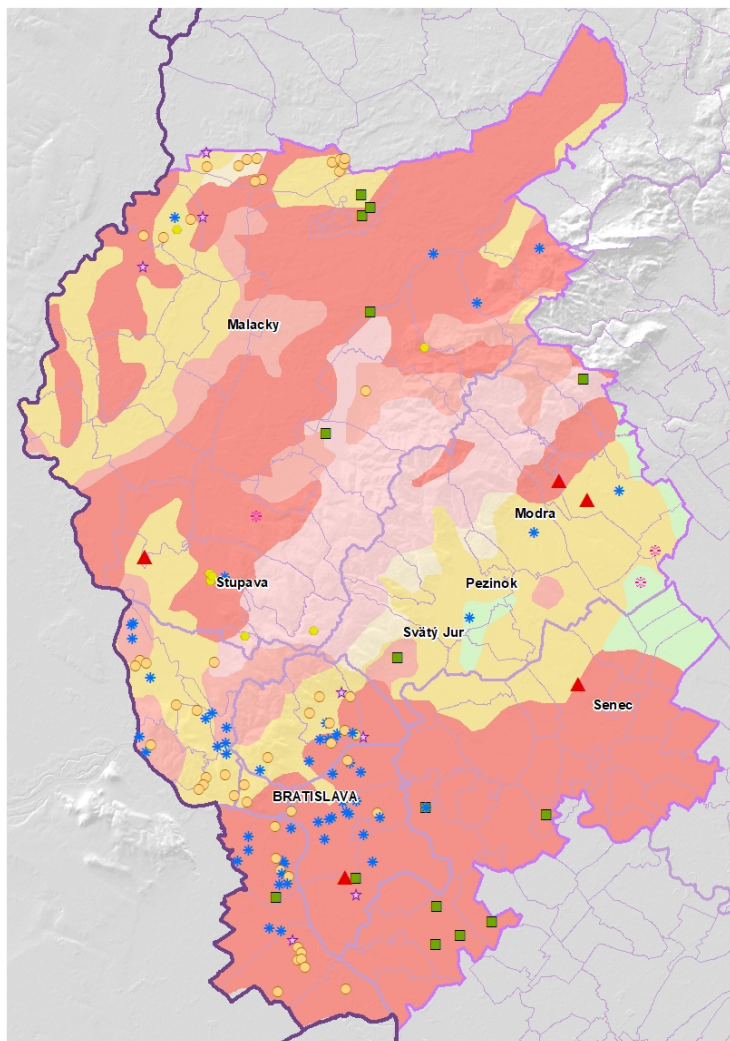
B.11.4.9 Prírodno-environmentálna analýza (tabuľky, obrázky a mapy)**Tabuľka 121 Nakladanie s komunálnymi odpadmi na území Bratislavského kraja**

Spôsob nakladania	2014	2015	2016	2017	2018
Komunálny odpad spolu (t)	277 327,9	291 229,4	292 857,3	324 714,0	338 169,1
v tom: zhodnocovaný materiálovo (t)	3 271,8	2 988,9	31 450,7	36 337,2	57 313,8
zhodnocovaný energeticky (t)	115 571,8	119 297,0	125 217,9	119 688,2	83 137,8
zhodnocovaný spätným získavaním organických látok (t)	22 528,0	34 029,2	29 429,2	54 839,3	62 427,3
z toho: kompostovaním* (t)	18 842,2	27 131,3	23 491,7	30 015,2	33 725,4
využitie odpadu na úpravu terénu (t)	-	-	-	-	-
zhodnocovaný iným spôsobom (t)	43 948,9	42 860,6	3 581,1	-	1 148,5
zneškodňovaný skládkovaním (t)	87 193,7	91 042,4	89 771,4	113 558,9	103 223,8
zneškodňovaný spaľovaním bez energetického využitia (t)	0,0	-	-	-	30 047,1
zneškodňovaný iným spôsobom (t)	1 606,9	0,1	0,0	-	72,5
zhromažďovaný (t)	3 206,9	1 011,3	13 407,1	290,5	798,2
Množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa (kg/obyv.)	446,02	463,39	459,42	502,37	516,13
Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu z celkového komunálneho odpadu (%)	66,82	68,39	64,77	64,94	60,33
Miera recyklácie komunálneho odpadu (%)	9,30	12,71	20,79	28,08	35,41
Miera skládkovania komunálneho odpadu (%)	31,44	31,26	30,65	34,97	30,52

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, www.statistics.sk

Vysvetlivky k vybraným ukazovateľom: Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu z celkového komunálneho odpadu (%) zahŕňa aj spaľovanie s energetickým využitím, spätné zasypávanie a iné zhodnocovanie. Miera recyklácie komunálneho odpadu (%) predstavuje podiel recyklovaného komunálneho odpadu na celkovom množstve komunálneho odpadu. Recyklácia zahŕňa materiálovú recykláciu a recykláciu organických látok vrátane kompostovania. Miera skládkovania komunálneho odpadu (%) predstavuje podiel skládkovaného komunálneho odpadu na celkovom množstve komunálneho odpadu.

Obrázok 31 Schematické znázornenie priestorového usporiadanie skládok odpadov a vhodnosti územia na ukladanie odpadov

Zdroj: Vytvorené podľa údajov ŠGUDŠ (2020)

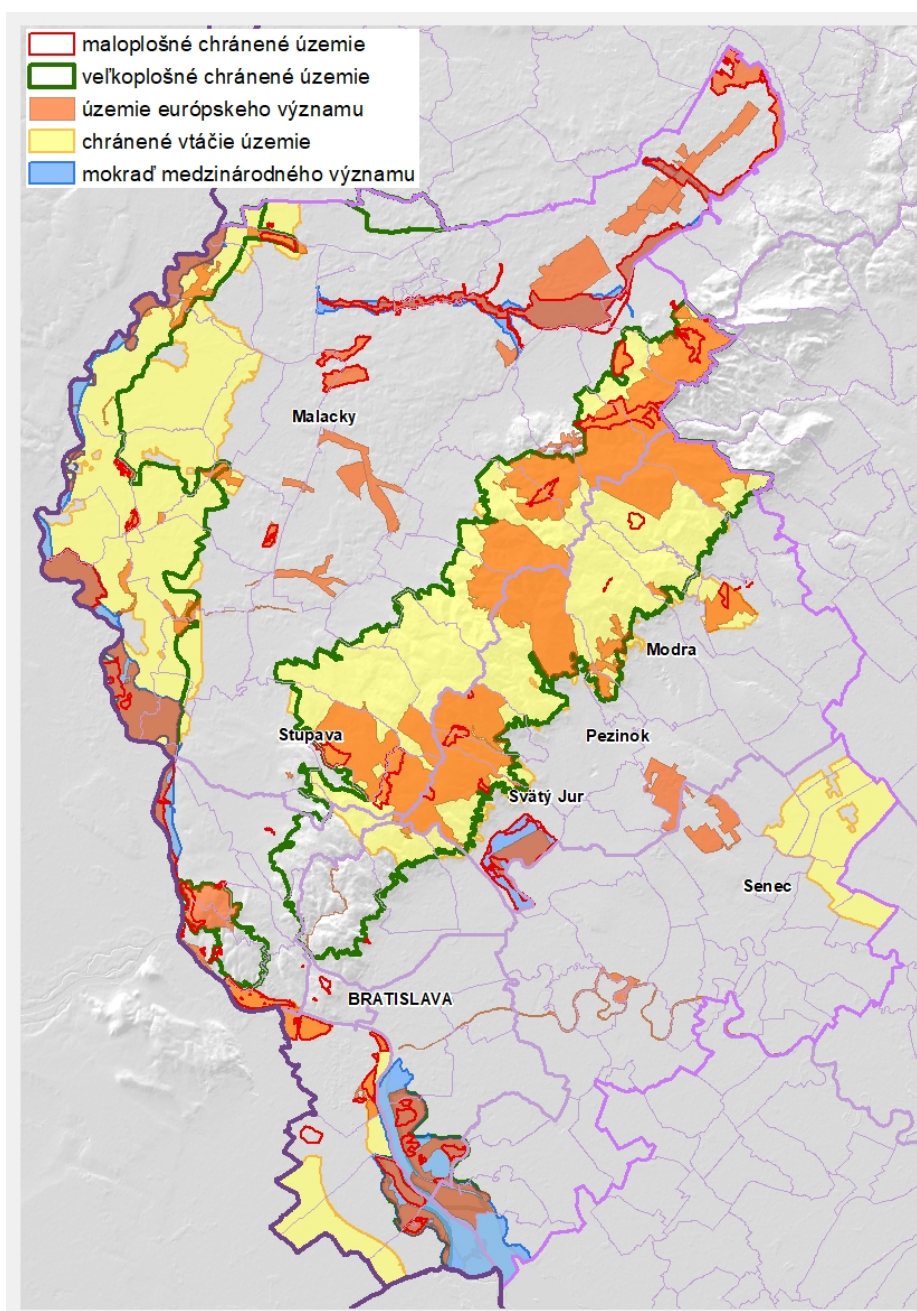
Skládky podľa Registra skládok odpadov

- ▲ prevádzkovaná
- ★ skládky s ukončenou prevádzkou
- ✳ uzatvorená a rekultivovaná podľa projektovej dokumentácie
- odvezená
- upravená (prekrytie, terénne úpravy a pod.)
- odvezená/upravená
- ☆ opustená skládka bez prekrytia (nelegálna skládka)

Vhodnosť územia na ukladanie odpadov

- vhodné - nízky
- vhodné - stredný
- vhodné - vysoký
- podmienečne vhodné - nízky
- podmienečne vhodné - stredný
- podmienečne vhodné - vysoký
- nehodné - nízky
- nehodné - stredný
- nehodné - vysoký

Obrázok 32 Priestorové usporiadanie chránených území

Zdroj: Vytvorené podľa údajov ŠOP SR (2020)

Tabuľka 122 Zoznam potvrdených environmentálnych záťaží

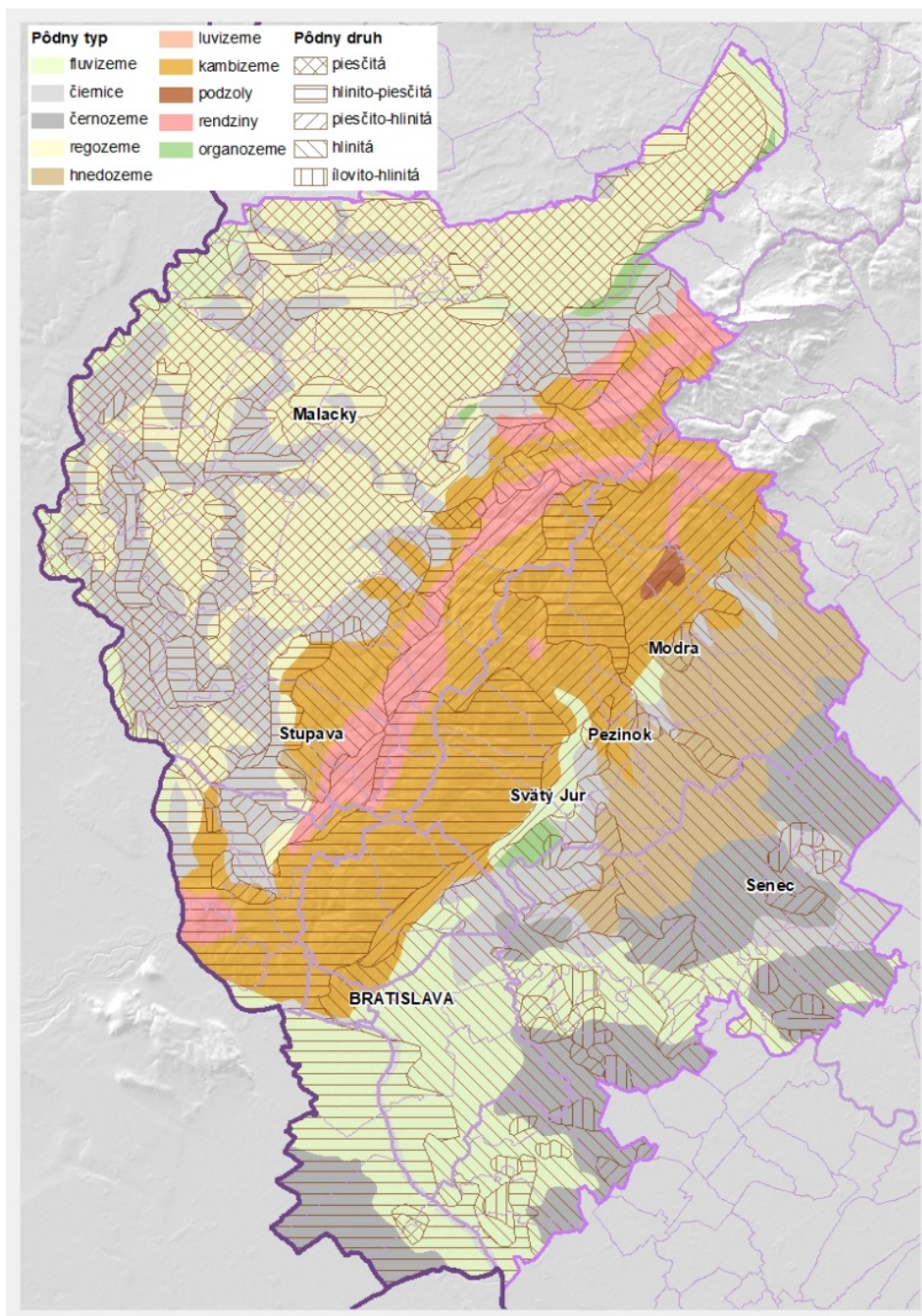
Názov EZ	Identifikátor	Obec	Okres
B1 (002) / Bratislava - Staré Mesto - Apollo - širší priestor bývalej rafinérie	SK/EZ/B1/115	Bratislava - Staré Mesto	Bratislava I
B1 (003) / Bratislava - Staré Mesto - Chalupkova-Bottova ul. - Chemika - areál závodu	SK/EZ/B1/116	Bratislava - Staré Mesto	Bratislava I
B1 (2084) / Bratislava - Staré Mesto - Čulenova - New City Centre, IV. obytná veža	SK/EZ/B1/2084	Bratislava - Staré Mesto	Bratislava I
B1 (1986) / Bratislava - Staré Mesto - Twin City - južná časť	SK/EZ/B1/1986	Bratislava - Staré Mesto	Bratislava I
B2 (006) / Bratislava - Ružinov - Gumon - areál závodu	SK/EZ/B2/122	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (007) / Bratislava - Ružinov - Malý Dunaj - vtokový objekt	SK/EZ/B2/123	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (017) / Bratislava - Ružinov - Ústredná nákladná stanica	SK/EZ/B2/133	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (013) / Bratislava - Ružinov - Slovnaft - širší priestor závodu	SK/EZ/B2/129	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (020) / Bratislava - Vrakuňa - Vrakuňská cesta - skládka CHZJD	SK/EZ/B2/136	Bratislava - Vrakuňa	Bratislava II
B2 (004) / Bratislava - Ružinov - Čierny les	SK/EZ/B2/120	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (2057) / Bratislava - Ružinov - Twin City - severná časť	SK/EZ/B2/2057	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (2044) / Bratislava - Ružinov - znečistenie v okolí plánovanej R7	SK/EZ/B2/2044	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B2 (1904) / Bratislava - Ružinov - Prístav	SK/EZ/B2/1904	Bratislava - Ružinov	Bratislava II
B3 (2060) / Bratislava - Nové Mesto - CHZJD - výroba hnojív	SK/EZ/B3/2060	Bratislava - Nové Mesto	Bratislava III
B3 (006) / Bratislava - Rača - ČS PHM Krasňany	SK/EZ/B3/142	Bratislava - Rača	Bratislava III
B3 (2065) / Bratislava - Nové Mesto - CHZJD - logistika	SK/EZ/B3/2065	Bratislava - Nové Mesto	Bratislava III
B3 (2061) / Bratislava - Nové Mesto - CHZJD - výroba gumárenských chemikálií	SK/EZ/B3/2061	Bratislava - Nové Mesto	Bratislava III
B3 (2064) / Bratislava - Nové Mesto - CHZJD - bývalá výroba	SK/EZ/B3/2064	Bratislava - Nové Mesto	Bratislava III
B3 (2062) / Bratislava - Nové Mesto - CHZJD - výroba trhavín	SK/EZ/B3/2062	Bratislava - Nové Mesto	Bratislava III
B3 (2063) / Bratislava - Nové Mesto - CHZJD - závod Mieru	SK/EZ/B3/2063	Bratislava - Nové Mesto	Bratislava III
B4 (006) / Bratislava - Devínska Nová Ves - skládka odpadov pri Volkswagene	SK/EZ/B4/152	Bratislava - Devínska Nová Ves	Bratislava IV
B5 (003) / Bratislava - Petržalka - ČS PHM Viedenská cesta	SK/EZ/B5/157	Bratislava - Petržalka	Bratislava V
B5 (006) / Bratislava - Petržalka - Kopčianska - pri vojenskom cintoríne	SK/EZ/B5/160	Bratislava - Petržalka	Bratislava V
B5 (007) / Bratislava - Petržalka - Matador - areál bývalého závodu	SK/EZ/B5/161	Bratislava - Petržalka	Bratislava V
MA (016) / Pernek - oblasť starých banských diel	SK/EZ/MA/467	Pernek	Malacky
MA (008) / Kuchyňa - letisko	SK/EZ/MA/459	Kuchyňa	Malacky
MA (006) / Malacky - ČS PHM Pezinská ul.	SK/EZ/MA/1325	Malacky	Malacky
PK (006) / Modra - Hliny - skládka s OP	SK/EZ/PK/645	Modra	Pezinok
PK (001) / Báhoň - staré koryto potoka - skládka	SK/EZ/PK/640	Báhoň	Pezinok
PK (015) / Pezinok - oblasť rudných baní a starých banských diel	SK/EZ/PK/654	Pezinok	Pezinok
PK (1983) / Pezinok - Za Glejovkou - nelegálna skládka odpadu	SK/EZ/PK/1983	Pezinok	Pezinok
PK (2160) / Báhoň - areál ELB Báhoň	SK/EZ/PK/2160	Báhoň	Pezinok
PK (1977) / Budmerice - skládka Mrchovisko	SK/EZ/PK/1977	Budmerice	Pezinok
PK (011) / Pezinok - ČS PHM - zrušená	SK/EZ/PK/650	Pezinok	Pezinok
PK (024) / Pezinok - Tehelná ul. - tok Mahulianka	SK/EZ/PK/663	Svätý Jur	Pezinok
PK (026) / Svätý Jur - Brestová - skládka s OP	SK/EZ/PK/665	Svätý Jur	Pezinok
PK (017) / Pezinok - Rudné bane - odkaliská	SK/EZ/PK/656	Pezinok	Pezinok
SC (010) / Senec - ČS PHM - smer Bratislava	SK/EZ/SC/1516	Senec	Senec
SC (001) / Boldog - S od obce - sklad pesticídov	SK/EZ/SC/813	Boldog	Senec

Zdroj: Informačný systém environmentálnych záťaží (november 2020), www.enviroportal.sk**Tabuľka 123 Prehľad množstva vyprodukovaných základných znečisťujúcich látok v okresoch Bratislavského kraja od roku 2014 do roku 2019 (v tonách)**

TZL (Tuhé znečisťujúce látky)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislava I	1,665	1,737	1,772	1,897	1,762	1,744
Bratislava II	80,845	82,298	95,969	106,025	120,509	108,245
Bratislava III	12,416	12,815	14,175	15,973	15,324	15,16
Bratislava IV	34,902	33,551	31,977	29,934	29,629	24,849
Bratislava V	7,007	6,649	8,193	7,012	7,38	7,9
Malacky	94,122	58,72	47,864	50,096	41,054	50,683
Pezinok	5,255	6,484	7,262	10,049	10,327	6,548
Senec	6,591	6,464	5,293	5,407	6,076	5,779
Oxid siričitý (SO₂)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislava I	0,195	0,207	0,212	0,227	0,21	0,208
Bratislava II	2093,9	2065,31	2815,21	2367,74	3146,816	3047,063
Bratislava III	179,341	181,886	182,033	187,428	188,432	176,352
Bratislava IV	1,641	7,466	1,78	1,377	1,386	1,186
Bratislava V	1,504	1,513	1,875	1,525	1,535	1,509
Malacky	158,023	118,691	40,485	29,98	39,384	104,379
Pezinok	7,373	9,191	10,519	10,045	12,232	23,079
Senec	5,317	5,719	6,462	4,437	1,564	1,597
Oxidy dusíka (NO_x)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislava I	31,363	33,357	34,272	36,55	33,954	33,763
Bratislava II	1672,17	1862,3	2276,55	2261,04	2234,758	1998,311
Bratislava III	173,379	182,536	188,25	246,776	393,112	245,641
Bratislava IV	203,232	215,067	211,894	209,369	205,211	174,953
Bratislava V	97,794	101,747	103,764	104,624	104,056	97,713
Malacky	1708,72	1617,96	1534,26	1455,85	1225,049	1628,732
Pezinok	16,538	17,633	18,436	26,613	35,287	22,524
Senec	30,68	35,863	37,285	33,104	27,17	25,36
Oxid uhoľnatý (CO)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bratislava I	12,632	13,457	13,825	14,74	13,692	13,622
Bratislava II	477,356	579,139	506,299	512,745	488,654	438,979
Bratislava III	78,769	81,493	98,93	201,678	190,39	200,875
Bratislava IV	56,038	58,923	58,443	57,759	56,126	46,008
Bratislava V	39,655	40,927	41,793	41,869	39,485	39,128
Malacky	1438,86	1571,74	1536,75	1692,26	3922,49	1981,891
Pezinok	39,067	44,89	48,637	54,184	57,226	87,666
Senec	13,74	17,456	24,766	26,21	23,235	20,795

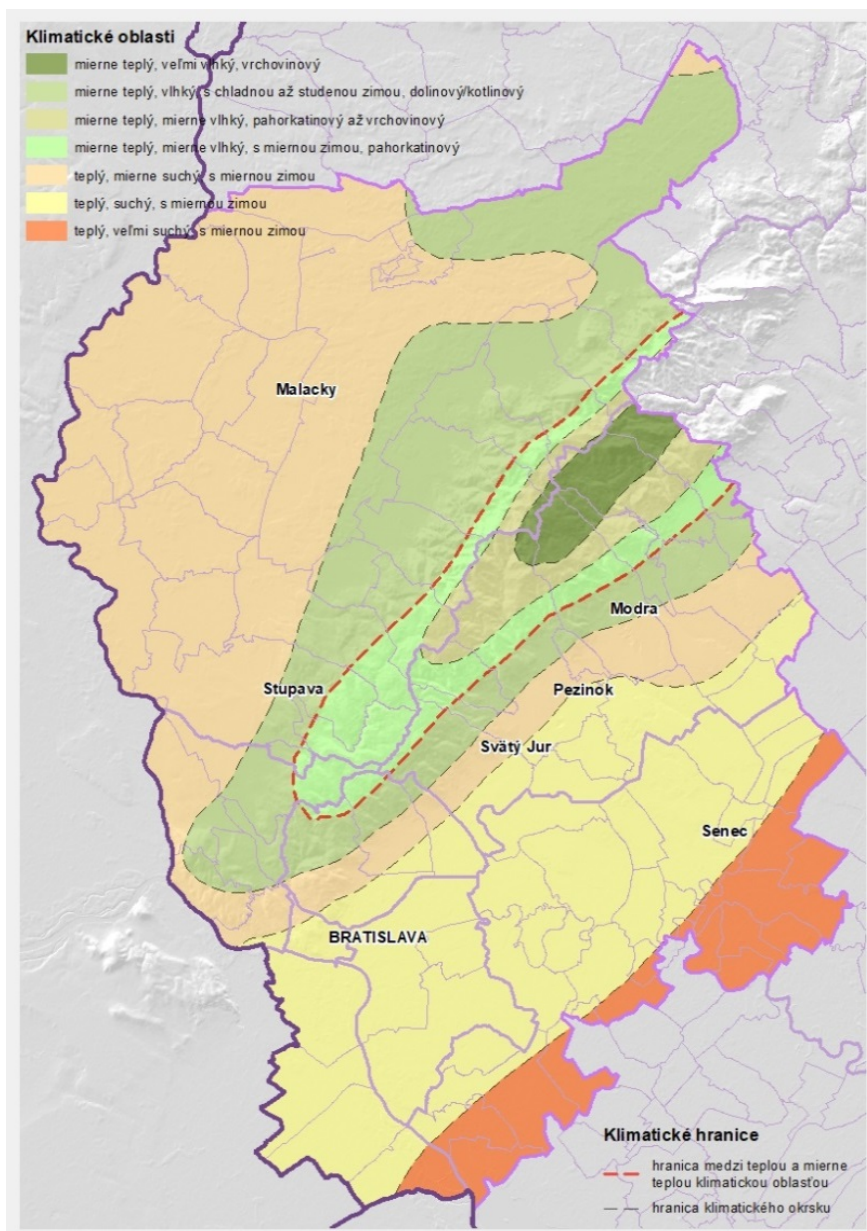
Zdroj: Vytvorené podľa údajov Národného Emisného Inventarizačného Systému (2020)

Obrázok 33 Priestorové usporiadanie pôdných typov a pôdných druhov

Zdroj: Vytvorené podľa Atlasu krajiny SR (2002)

Obrázok 34 Klimatické oblasti na území Bratislavského kraja

Zdroj: Vytvorené podľa Atlasu krajiny SR (2002)

B.11.5 Zoznamy grafov, mapiek, obrázkov a tabuliek

B.11.5.1 Zoznam grafov

- Graf 1 Naplnenosť vybraných cieľov v rámci jednotlivých prioritných oblastí
- Graf 2 Vývoj počtu obyvateľov podľa okresov Bratislavského kraja v r. 2011-2019 (stav k 31.12.)
- Graf 3 Bilancia pohybu obyvateľstva Bratislavského kraja v r. 2012-2019
- Graf 4 Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Bratislavského kraja a v SR v r. 2001, 2011 a 2018
- Graf 5 Vývoj podielu obyvateľov (%) Bratislavského kraja podľa hlavných vekových skupín v r. 2001-2018
- Graf 6 Vývoj indexu starnutia v Bratislavskom kraji v r. 2001-2018 (stav k 31.12.)
- Graf 7 Trvalo bývajúce obyvateľstvo v okresoch BK podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v r. 2011 (%)
- Graf 8 Religiózna štruktúra obyvateľstva v Bratislavskom kraji
- Graf 9 Vývoj počtu obyvateľov Bratislavského kraja do r. 2035
- Graf 10 Sociálne služby podľa formy poskytovania
- Graf 11 Sociálne služby podľa poskytovateľa
- Graf 12 Podiel (v %) priamych zahraničných investícií v samosprávnych krajoch SR v roku 2017
- Graf 13 Podiel (v %) priamych zahraničných investícií v okresoch Bratislavského kraja v roku 2017
- Graf 14 Vývoj vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji
- Graf 15 Podiel (v %) podnikov v okresoch na celkovom počte podnikov v Bratislavskom kraji v roku 2018
- Graf 16 Vývoj počtu podnikov podľa druhu vlastníctva v Bratislavskom kraji medzi rokmi 2008 – 2018
- Graf 17 Vývoj počtu podnikov v porovnaní s vývojom počtu živnostníkov v Bratislavskom kraji
- Graf 18 Vývoj priemerného evidenčného počtu zamestnancov podľa sektorov v Bratislavskom kraji
- Graf 19 Podiel (v %) jednotlivých sektorov hospodárstva na celkovej zamestnanosti v Bratislavskom kraji v roku 2019
- Graf 20 Vývoj výmery viníc v Bratislavskom kraji (ha)
- Graf 21 Stav hovädzieho dobytku na úrovni okresov za rok 2018
- Graf 22 Vývoj výmery lesných pozemkov v Bratislavskom kraji (ha)
- Graf 23 Kategória lesa, podiel (v %)
- Graf 24 Vývoj hodnoty stavebnej produkcie vykonávanej vlastnými zamestnancami v BSK v tisícoch EUR
- Graf 25 Vývoj priemerného evidenčného počtu zamestnancov stavebníctva v BSK
- Graf 26 Podiel (v %) zamestnanosti v jednotlivých okresoch
- Graf 27 Vývoj počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v r. 2011-2018 (stav k 31.12.)
- Graf 28 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti (MEN) v Slovenskej republike a v Bratislavskom kraji v r. 2011-2018 (stav k decembru)
- Graf 29 Vývoj počtu žiakov na stredných školách na území kraja
- Graf 30 Vývoj počtu stredných škôl na území kraja
- Graf 31 Porovnanie vybraných ukazovateľov odpadového hospodárstva na úrovni krajov a priemernej hodnoty Slovenskej republiky za rok 2019
- Graf 32 Prehľad množstva vyprodukovaných základných znečisťujúcich látok v krajoch Slovenskej republiky v roku 2019

B.11.5.2 Zoznam mapiek

- Mapa 1 Administratívne členenie BSK
- Mapa 2 Rôzne pohľady na definíciu funkčného mestského regiónu Bratislavy
- Mapa 3 Funkčný mestský región Bratislavy podľa denných tokov za prácou (vľavo) / Mapa – Funkčný mestský región Bratislavy podľa dokumentu RIÚS BK 2014-2020 (vpravo)
- Mapa 4 Index rastu obyvateľov obcí BSK 2012-2019
- Mapa 5 Priemerný vek obyvateľstva BK a jeho okresov v r. 2001, 2011 a 2018
- Mapa 6 Vinohradnícke členenie územia kraja
- Mapa 7 Regióny turizmu Bratislavského kraja
- Mapa 8 Dostupnosť obcí BK k letnému kúpalisku
- Mapa 9 Dostupnosť obcí BK k zimnému štadiónu
- Mapa 10 Vybrané športové zariadenia v BK
- Mapa 11 Múzeá a galérie v BK v roku 2020
- Mapa 12 Verejné knižnice v BSK v roku 2019
- Mapa 13 Národné kultúrne pamiatky (NKP) v BSK v roku 2020

- Mapa 14 NKP s prioritou ochrany, pamiatkové rezervácie a zóny v BSK v roku 2020
- Mapa 15 Dostupnosť nemocníc z obcí BK (2019)
- Mapa 16 Lokalizácia a počet ambulancií praktického lekára (2018)
- Mapa 17 Lekárne a výdajne zdravotníckych pomôcok v BK v roku 2019
- Mapa 18 Agentúry ošetrovateľskej starostlivosti
- Mapa 19 Pohotovostné služby v BK
- Mapa 20 Počet zariadení sociálnych služieb v okresoch BK a zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK
- Mapa 21 Jasle na území kraja v roku 2019
- Mapa 22 Materské, základné, stredné odborné školy a gymnáziá na území kraja v roku 2019
- Mapa 23 Dostupnosť obce k najbližšej SŠ v min (2019)
- Mapa 24 Školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020
- Mapa 25 Počet pôšt na území kraja
- Mapa 26 Dostupnosť obcí BK k najbližšej obci s bankou
- Mapa 27 Dostupnosť obcí BK k najbližšej obci s bankomatom
- Mapa 28 Dostupnosť obcí BK k ŽST, kde stojí vlak typu EC/IC
- Mapa 29 Dostupnosť obcí IDS BK k ŽST, kde stojí vlak typu R/REx
- Mapa 30 Dostupnosť obcí IDS BK k osobnej ŽST/ŽZ
- Mapa 31 Číslovanie železničných tratí na území BK
- Mapa 32 Dostupnosť obce k najbližšej križovatke diaľnice
- Mapa 33 Dostupnosť obce ku krajskému mestu v min
- Mapa 34 Dopravná infraštruktúra podľa ÚPN R BSK
- Mapa 35 Dostupnosť obcí BK k medzinárodnému letisku
- Mapa 36 Dostupnosť obcí BK k medzinárodnému prístavu
- Mapa 37 Rozdelenie územia bsk do tarifných zón (IDS BK) I.
- Mapa 38 Vodné hospodárstvo podľa ÚPN R BSK
- Mapa 39 Energetika a telekomunikácie podľa ÚPN R BSK
- Mapa 40 Dostupnosť obcí BK k OO PZ v roku 2020
- Mapa 41 Dostupnosť obcí BK k hasičskej stanici v roku 2020
- Mapa 42 Počet obyvateľov s dostupnosťou do 15 min do navrhovaných environmentálno-vzdelávacích centier
- Mapa 43 Miestne akčné skupiny (MAS) a iné lokálne organizácie
- Mapa 44 Lokalizácia projektov zapísaných v zozname verejných prác
- Mapa 45 Atraktivity a kultúrno-historické ciele turizmu na území Bratislavského kraja

B.11.5.3 Zoznam obrázkov

- Obrázok 1 Agenda 2030 - Ciele udržateľného rozvoja
- Obrázok 2 Prehľad cieľov Partnerskej dohody na obdobie 2021 - 2027
- Obrázok 3 Inovačná výkonnosť regiónov
- Obrázok 4 Štruktúra osídlenie BSK
- Obrázok 5 Prieskum SIM kariet v BK – migračné toky medzi Bratislavou, Trnavou a ostatným územím BK a TK
- Obrázok 6 Cudzcinci s platným pobytom v okresoch Bratislavského kraja v rokoch 2016-2018
- Obrázok 7 Vývoj početnosti MSP na Slovensku v rokoch 2015-2019
- Obrázok 8 Odvetvová štruktúra MSP na Slovensku v roku 2019
- Obrázok 10 Kategória lesa
- Obrázok 11 Ťažba nerastných surovín na území kraja
- Obrázok 12 Podiel zamestnancov vo výskume a vývoji na celkovom počte zamestnancov v r. 2017
- Obrázok 13 Obyvateľstvo Bratislavského kraja podľa ekonomickej aktivity v roku 2011 (SODB 2011, %)
- Obrázok 14 Vývoj počtu detí v MŠ na území kraja
- Obrázok 15 Vývoj počtu detí v predškolskom veku na území kraja (údaje k 31.12.2019)
- Obrázok 16 Vývoj počtu detí na ZŠ na území kraja
- Obrázok 17 Vývoj počtu detí vo vekovej skupine navštevujúcej ZŠ na území kraja (údaje k 31.12.2019)
- Obrázok 18 TEN-T koridory v širšom okolí BK
- Obrázok 19 Stupne kvality a priepustnosti ciest v BSK
- Obrázok 20 Cyklotrasy podľa cykloportálu BSK

Obrázok 21 Počet denne cestujúcich PAD v rámci BSK
Obrázok 22 Počet denne cestujúcich IAD v rámci BSK
Obrázok 23 Počet denne cestujúcich železnicou v rámci BSK
Obrázok 24 Vybrané základné ukazovatele IDS BK v rokoch 2017-2019
Obrázok 25 Výkony dopravcov v IDS BK v rokoch 2017-2019
Obrázok 26 Prepravené osoby v mil. cestujúcich v IDS BK v rokoch 2017-2019 podľa typu zakúpeného cestovného lístka
Obrázok 27 Priestorové usporiadanie environmentálnych záťaží na území Bratislavského kraja
Obrázok 28 Chránené poľnohospodárske pôdy a plochy závlah v správe Hydromeliorácie, š.p. na území Bratislavského kraja
Obrázok 29 Priestorové usporiadanie geomorfologického členenia Bratislavského kraja
Obrázok 30 Schéma geologickej stavby
Obrázok 31 Schéma chránených území a územný systém ekologickej stability na území Bratislavského kraja
Obrázok 32 Schematické znázornenie priestorového usporiadania skládok odpadov a vhodnosti územia na ukladanie odpadov
Obrázok 33 Priestorové usporiadanie chránených území
Obrázok 34 Priestorové usporiadanie pôdných typov a pôdných druhov
Obrázok 35 Klimatické oblasti na území Bratislavského kraja

B.11.5.4 Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Proces tvorby dokumentu
Tabuľka 2 Prehľad kľúčových dokumentov
Tabuľka 3 Základné údaje o okresoch Bratislavského samosprávneho kraja
Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov podľa okresov Bratislavského kraja v r. 2012-2019 (stav k 31.12.)
Tabuľka 5 Rastové typy populácie za obdobie 2012-2019 – Bratislavský kraj a jednotlivé okresy Bratislavského kraja
Tabuľka 6 Prirodzený prírastok obyvateľstva za jednotlivé kraje SR (stav k 31.12.)
Tabuľka 7 Vývoj indexu starnutia v jednotlivých krajoch SR v % (stav k 31.12.)
Tabuľka 8 Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (osoba), 65 rokov alebo viac
Tabuľka 9 Index vitality v r. 2018 – SR, Bratislavský kraj, okresy Bratislavského kraja
Tabuľka 10 Priemerný vek obyvateľstva SR, Bratislavského kraja a jednotlivých okresov Bratislavského kraja v r. 2001, 2011 a 2019
Tabuľka 11 Priemerný vek obyvateľstva jednotlivých krajov SR v r. 2001, 2011 a 2019
Tabuľka 12 Trvalo bývajúce obyvateľstvo v okresoch BK podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v r. 2011 (%)
Tabuľka 13 Predpokladaný vývoj počtu obyvateľov v okresoch Bratislavského kraja do r. 2035
Tabuľka 14 Zariadenia sociálnych služieb na území kraja v rokoch 2001-2019
Tabuľka 15 Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK
Tabuľka 16 Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Hl. m. SR Bratislavy
Tabuľka 17 Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti mestských častí Hl. m. SR Bratislavy
Tabuľka 18 Pôsobnosť vyššieho územného celku a obce v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli
Tabuľka 19 Prehľad zariadení na výkon sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na území Bratislavského kraja
Tabuľka 20 Uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím v okresoch Bratislavského kraja
Tabuľka 21 Voľné pracovné miesta v okresoch BSK
Tabuľka 22 Odhadovaný počet Rómov v BSK v rôznych typoch koncentrácií a ich podiel na počte odhadovaných Rómov v kraji
Tabuľka 23 Cudzinci evidovaní na ÚPSVaR v roku 2018
Tabuľka 24 Počet všetkých dokončených bytov v okresoch BSK
Tabuľka 25 Cena za 1 m² obytnej plochy (v €) v krajoch SR
Tabuľka 26 Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa v bežných cenách meraný paritou kúpnej sily
Tabuľka 27 Vývoj regionálnej hrubej pridanej hodnoty v bežných cenách v miliónoch EUR
Tabuľka 28 Hrubá pridaná hodnota Bratislavského samosprávneho kraja podľa ekonomických činností v bežných cenách v miliónoch EUR v roku 2018
Tabuľka 29 Najväčší exportéri Bratislavského kraja vo vývoze tovarov a služieb
Tabuľka 30 Stav priamych zahraničných investícií v SR (v mld. EUR)
Tabuľka 31 Stav PZI v samosprávnych krajoch SR v tisícoch EUR
Tabuľka 32 Počet vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji

Tabuľka 33 Počet vybraných subjektov z organizačnej štruktúry hospodárstva v Bratislavskom kraji za jednotlivé okresy
Tabuľka 34 Podniky podľa ekonomických činností v okresoch Bratislavského kraja v r. 2018
Tabuľka 35 Najväčší zamestnávateľia so sídlom na území kraja podľa počtu zamestnancov
Tabuľka 36 Podniky v okresoch Bratislavského kraja podľa kategórií počtu zamestnancov
Tabuľka 37 Podniky podľa vybraných druhov vlastníctva v okresoch Bratislavského kraja v roku 2018
Tabuľka 38 Prehľad počtu živnostníkov na území okresov Bratislavského kraja podľa jednotlivých odvetví v roku 2018
Tabuľka 39 Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy v Bratislavskom kraji
Tabuľka 40 Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín v tonách na hektár
Tabuľka 41 Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín v tonách na hektár
Tabuľka 42 Stav hospodárskych zvierat
Tabuľka 43 Podniky sekundárneho sektora podľa ekonomických činností v okresoch BSK v roku 2018
Tabuľka 44 Komparácia vybraných ukazovateľov priemyslu v samosprávnych krajoch SR za rok 2017
Tabuľka 45 Komparácia vybraných ukazovateľov priemyslu v jednotlivých okresoch BSK 2019
Tabuľka 46 Prehľad významnejších priemyselných parkov (zóny a areály) na území Bratislavského kraja
Tabuľka 47 Vybrané ukazovatele za odvetvie stavebníctva v samosprávnych krajoch SR
Tabuľka 48 Najväčšie developerské spoločnosti za rok 2018
Tabuľka 49 Počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Bratislavského kraja a v SR v r. 2011-2018
Tabuľka 50 Výdavky na výskum a vývoj podľa vednej oblasti v Bratislavskom kraji v EUR
Tabuľka 51 Prehľad výdavkov na projekty realizované cez OP výskum a inovácie realizovaných úplne, alebo čiastočne na území Bratislavského kraja (v Eur), stav k 10.6.2019
Tabuľka 52 Členovia KOČR Turizmus regiónu Bratislava (rok 2020)
Tabuľka 53 Rámcové rozdelenie úloh jednotlivých organizačných úrovní turizmu
Tabuľka 54 Prírodné atraktivity v Bratislavskom kraji podľa regiónov CR
Tabuľka 55 Kultúrne a historické atraktivity v Bratislavskom kraji podľa regiónov CR
Tabuľka 56 Produktové línie CR podľa regiónov
Tabuľka 57 Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2019
Tabuľka 58 Divadlá a počet stálych scén v BK
Tabuľka 59 Múzeá a galérie v BK v roku 2020 za okresy
Tabuľka 60 Národné kultúrne pamiatky (NKP) vo vlastníctve BSK v roku 2020
Tabuľka 61 Počet zariadení lekárenskej starostlivosti
Tabuľka 62 Lekárne a výdajne liekov v BK v roku 2020
Tabuľka 63 Zariadenia sociálnych služieb na území kraja v rokoch 2001-2019
Tabuľka 64 Podiel počtu žiakov na odbornom výcviku a praxi na celkovom počte žiakov denného štúdia na SOŠ (spolu štátne/súkromné/cirkevné školy)
Tabuľka 65 Podiel počtu žiakov na duálnom vzdelávaní na celkovom počte žiakov na odbornom výcviku a praxi (spolu štátne/súkromné/cirkevné školy)
Tabuľka 66 Celkový počet žiakov na SOŠ
Tabuľka 67 Školy so športovými triedami a stredné športové školy podľa krajov
Tabuľka 68 Športové triedy v jednotlivých typoch škôl podľa krajov
Tabuľka 69 Počet pôšt v BK
Tabuľka 70 Príjmy BSK v mil. EUR
Tabuľka 71 Výdavky BSK v mil.€
Tabuľka 72 Investície BSK v mil.€
Tabuľka 73 Výhľadová kapacita a využitie infraštruktúry podľa ŽSR pre rok 2021
Tabuľka 74 Typy vizuálneho smogu a počet zariadení podľa poskytovateľov v BSK (rok 2019)
Tabuľka 75 Spotreba pitnej vody v BSK
Tabuľka 76 Vybrané štatistiky vodovodnej a kanalizačnej siete
Tabuľka 77 Vybrané štatistiky vodovodnej a kanalizačnej siete BK
Tabuľka 78 Prehľad o spotrebách na území kraja
Tabuľka 79 Spotreba elektriny (v MWh)-kraje
Tabuľka 80 Spotreba elektriny (v MWh)-okresy BK
Tabuľka 81 Vývoj počtu spáchaných trestných činov v samosprávnych krajoch SR
Tabuľka 82 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za celkovú kriminalitu v Bratislavskom kraji
Tabuľka 83 Celková kriminalita v Bratislavskom kraji prepočítaná na 1000 obyvateľov
Tabuľka 84 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za ekonomickú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Tabuľka 85 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za majetkovú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Tabuľka 86 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za mravnostnú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Tabuľka 87 Vývoj počtu spáchaných trestných činov a ich objasnenosť za násilnú kriminalitu v Bratislavskom kraji

Tabuľka 88 Prehľad skládok odpadov na území Bratislavského kraja

Tabuľka 89 Prehľad počtu a rozlohy chránených území v Bratislavskom kraji

Tabuľka 90 Zastúpenie kategórií ohrozenosti pôd vodnou eróziou v okresoch Bratislavského kraja

Tabuľka 91 Zastúpenie kategórií ohrozenosti pôd veternou eróziou v okresoch Bratislavského kraja

Tabuľka 92 Priemerné teploty vzduchu (°C) od roku 2013 vo vybraných meteorologických staniciach v kraji

Tabuľka 93 Množstvo spadnutých zrážok vo vybraných meteorologických staniciach od roku 2013 na území kraja

Tabuľka 94 Počet tropických dní vo vybraných meteorologických staniciach od roku 2013 na území kraja

Tabuľka 95 Prehľad vybraných ukazovateľov databázy Eurostat

Tabuľka 96 Prehľad zapojenia jednotlivých aktérov počas tvorby dokumentu

Tabuľka 97 Zoznam oslovených/spolupracujúcich subjektov pri tvorbe strategického dokumentu

Tabuľka 98 Zoznam verejných prác

Tabuľka 99 Prehľad vybraných strategických dokumentov podľa tematických oblastí životného prostredia

Tabuľka 100 Zastúpenie stupňov kvality poľnohospodárskych pôd

Tabuľka 101 Drevinové zloženie lesov na území kraja

Tabuľka 102 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v okresoch Bratislavského kraja a v SR k 31.08. 2019 (%)

Tabuľka 103 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby trvania nezamestnanosti v okresoch Bratislavského kraja a v SR k 31.08. 2019 (%)

Tabuľka 104 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania v okresoch Bratislavského kraja a v SR k 31.08. 2019 (%)

Tabuľka 105 Zastúpenie pôdných druhov

Tabuľka 106 Zastúpenie pôdných typov

Tabuľka 107 Zastúpenie kategórií ohrozenosti zhutnením na pôdach

Tabuľka 108 Štatistické údaje MŠ na území kraja

Tabuľka 109 Štatistické údaje ZŠ na území kraja

Tabuľka 110 Štatistické údaje SOŠ na území kraja

Tabuľka 111 Štatistické údaje za gymnáziá na území kraja

Tabuľka 112 Gymnáziá v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Tabuľka 113 Stredné odborné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Tabuľka 114 Stredné priemyselné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Tabuľka 115 Spojené školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Tabuľka 116 Umelecké školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Tabuľka 117 Internáty v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK v roku 2020

Tabuľka 118 Vysoké školy pôsobiace na území BK v roku 2019

Tabuľka 119 Vysokoškolské internáty lokalizované na území BK

Tabuľka 120 Prehľad vysokých škôl a univerzít na území BK

Tabuľka 121 Nakladanie s komunálnymi odpadmi na území Bratislavského kraja

Tabuľka 122 Zoznam potvrdených environmentálnych záťaží

Tabuľka 123 Prehľad množstva vyprodukovaných základných znečisťujúcich látok v okresoch Bratislavského kraja od roku 2014 do roku 2019 (v tonách)